

11.59.48

SÁROSPATAKI IFJUSÁGI KÖZLÖNY

HUSZONKETTEDIK ÉVFOLYAM.

1905—1906.

FŐSZERKESZTŐ

MAGDA SÁNDOR

FELELŐS SZERKESZTŐ

BÓDI DÉNES

FŐMUNKATÁRSÁK:

LÁSZLÓ SÁNDOR

SZÉKELY SÁNDOR

SÁROSPATAK, 1906.

NYOMTATTA RADIL KÁROLY AZ EV. REF. FŐISKOLA BETŰIVEL.

TARTALOM.

Vezércikkek.

Bódi Dénes : Nomina mutatur	Lap 25
" " Karácseny	37
" " Carneval az ifjuság körében	49
" " Gondolatok Március Idusán	73
" " Siremléket Pásztor Sámuelnek!	83
" " Pünköszt ünnepén	95
" " Visszapillantás	105
i. b. d. : Az idők teljessége	61
Magda Sándor : Október 31.	13
Szerkesztőség : Régi szellem — új cél	1

Krónikák.

Fidélio : A zászlóavatásról	19
Ma : Debrecen — kontra Budapest	19
" A diákszövetségről	28
" Pestiek Patakon	28
" Küzdelmek	29
Mendax : Reformmozgalom	18

Elbeszélések, Novellák, Rajzok.

Alfa : János bácsi	17
Csáthy Edömér : Az ember-asszony	55
" Az asszony	107
Fidélio : Lilla emléke	32
Gábor diák : Az utolsó mese	22
Miskolczy Simon János : Nagypipájú, kevéssé dohányzó Szepessy Pálról	50
Okos Gyula : Váratlan találkozás	6
" " A telkes gazda	74
Pósa Béla : Hulló levelek	3
Szeptember : Ősz	4
Takács Mihály : Szabadtűz	38
" " A tiszteletes úr	87
" " Kibékülés	96
Zács Felicián : Egy talált levél	56

Költemények.

Alexander : Alkonyat	45
Barcsa Endre : Október 6.	13
Fábián Ernő : Emlékezés	20
Farkas Dezső : Repülj feekém	109
Fidélio : Este	42
Igric : Fölfelé	102
" Bujdosó dala	110
Keeky István : Márciusi ének	77
" Egy nóta mellett	100
L : Ki irt most	47
László Sándor : Száraz levelek	3
" " Levelek	20
" " Ha látnál most	26
" " Pro memoria	40
" " Lilla	53
" " Üzenet	98
" " Hervadt rózsá	115
Matolay Viktor : Megírta már	33
Mignon : Almok	65
" Egy emlék a múltból	89
Miskolczy Simon János : Zizi rózsái	86
Ruszkay István : Azóta	16
Takács Mihály : Strófiák I. II.	7
" Sorsom	30
" Emlékezet	57
" Edes apám	67
Vass Béla : Szerkesztőségben	76
Vihar : Iza dalok	5, 18

Diáktörténetek.

Bahrnumlssz : A Wekerle tánc	79
Bornemissza István : Egy tréfa	21
" " A megcsontított kájer	31
" " Egy kaland	43
" " „Cseherből-vederbe	111

Matolay Viktor : 86 kila a ravatalon	92
Táncos Vazul : Mikor én tánciskolába jártam I.	31
" " " " II.	66
Ü. : Cseressnye-eserkészés	8

Emléksorok, aktualitások.

Binét Menyhért : Eszakon	62
Cz. F. : Emlékezés október 6-ra	14
Más : Thököli Imre	2
" Szegedi Kis István	34
" Boesky István	84
Miskolczy Simon János közlése : A magyar korona Sáros-patakon	89
T. M. : Március 20.	76
Zsoldos Benő : Az Ifj. Közlönynek	27

Diák-dolgok.

i. b. d. : Ne politizáljunk	27
Cz. F. : Válasz a falusi rektornak	34
Czirák Ferenc : Diákpolitika	40
Egy falusi rektor : Levél a szerkesztőséghez	57
" " Ujabb levél a szerkesztőséghez	67
K. F. : Viribus-unitis	64
" " Congressus előtt	77
" " Utazás a congressus körül	86
" " A magyar birodalmi diákszövetség	109
Keeky Béla : Diákpolitika	97
Nemo : Socialismus	88
" Viszonzás az Okos Gyula cikkére	99
Okos Gyula : Néhány szó Némó ur socialismus c. cikkéhez	98
R : Kirándulás Perbenyikre	102
X : Skicek	44

Alakok.

Idem : Szakálás úr	78
Piktor : Az elősi	66
" Nagyetti János	78

Irodalomtörténet, bölcsészet, theologia.

ifj. Barcsa Endre : Kétféle bünbánat	9
Cinikus : Cinikusok	51—68
László Sándor : Szász Károly	15

Nekrológ.

Igric : Gombos Pál	7
" Csabay János	7
L. S. : Hatvani Gyula	58
" " Tóth József	114

Irodalom.

Fánó : László Sándor : „Március”	93
Fidélio : Miskolczy János : „Történetek”	59
" Radicsi György : „Emlékjelek—Bizonyosságok”	115
Okos Gyula : Néhány szó Magyar (Glósz) Gyula : „Kossuth százada és egyéb költemények”-ről	45

Műfordítás.

Benoit : Nevenmore (franciából)	102
Binét Menyhért : Ahítat (franciából)	55
— y — r. : A tiszteletes úr titkos hibája (németből)	41, 80 91, 103
Sz : Kis képek (németből)	58
Sz. S : Három toll	78
Szabolcsi Sándor : Dal (németből)	92
Székely Sándor : Az özvegy asszony	29
" Jézus halála (németből)	90
" " Velünk marad	112

Egyleti élet, hírek minden számban.

SÁROSPATAKI IFJUSÁGI KÖZLÖNY

KIADJA: A „SÁROSPATAKI IFJUSÁGI-EGYLET.” — MEGJELEN HAVONKÉNT EGYSZER.

Szerkesztőség: Sárospatak, Főiskola, szénlóri hivatal	Főszerkesztő: MAGDA SÁNDOR	Felelős szerkesztő: IFJ. BARCSA ENDRE	Előfizetési ár: Egész évre 4 korona. Félévre 2 korona. Az előfizetési összegnek a »Sárospataki Ifjusági Közlöny« szerkesztőségének küldendő.
Kiadóhivatal: Sárospatak, „Ev. ref. főiskolai könyvnyomda.”	FŐMUNKATÁRSÁK: LÁSZLÓ SÁNDOR,	RUSZKAY ISTVÁN.	

Aki nem óhajt előfizetni, szíveskedjék jelen számunkat ugyanezen címszalag alatt (vagy 4 filléres bélyeggel) „Nem fogadom el” megjegyzéssel visszaküldeni.

TARTALOM: Régi szellem — új cél: A szerkesztőség. — Tüköly Imre: Más. — Szűz levelek...: László Sándor. — Hulló levelek: Pósa Béla. — Onz: Szeptember. — Iza-dalok: Vilmos. — Váratlan találkozás: Okos Gyula. — Nekrológ: Igric. — Strófiák: Takács Mihály. — Diáktörténetek. Cserecsy-cserkészés: I. — Kétféle bábánál: Ifj. Barcsa Endre. — Egyeteli élet. — Előfizetési felhívás. — Hírek. — Szerkesztői üzenetek. — Hírdetések.

Régi szellem — új cél.

Szívünknek teljességéből, lelkünk mélyéből üdvözöljük a szíves olvasót. Legyen az iskolai év egy új étellel, jó reménységgel biztató esztendő, mely többet vált be, mint amennyit ígér. A tiszta szeretetnek erős láncai fűzenek össze bennünket egymással, hogy a reánk váró küzdelmes munka minden fáradsalmait feledtesse el velünk ama testvéries viszony, melyben az elfáradt tagok új erőt nyernek, a kimerült szellem friss gyorsasággal elvenül meg új munkára, új küzdelemre, új bátorságra, új győzelemre.

Tempora et nomina mutantur! Igen. Új évszámot, új neveket jegyeztünk lapunk homlokzatára, csak egy maradt a régi: a szellem, a Sárospataki Ifjusági Közlöny szelleme! Óh ezt a szellemet meghamisítani nem lehet, nem szabad sem nekünk, sem az utánunk jövőknek, mert nagy elődöknek tiszta, hamisítatlan, igazi magyar kálvinista szelleme az! Valami varázslatos erő, valami bűbájos hatalom rejlik abban, mely az évről-évre idejövő új ifjakat egy csapással hódítja meg és avatja tagjainak sorába.

Ezzel az ősi szellemmel indulunk harcha mi is az új iskolai év kezdetén. A sikernek biztos eszközéül tekintjük azt, melyben csalatkozunk nem lehet. Csakis ezzel a szellemmel old-

hatjuk meg a kitűzött nehéz feladatot, rombolhatjuk le mindama nehézségeket, melyek törekvéseink elé gátat emelnek, s amaz előítéleteket, melyek a zászlónk alá állottak hitét meg-megingatnák olykor-olykor.

Célunk nem egyéb, minthogy a sárospataki főiskola ifjusága közt pezsgő-nyüzgő életet teremtsünk. Hiszen jó ideje már, hogy ifjuságunkon, mint százkaru polyp ül a tespedés ördöge. Mintha minden tűz kialudt volna a szívekből, mintha minden lélek megbénult volna, egyre tovább henyélünk a lustaság puha párnáján és nem vesszük észre a fejünk fölé tornyosuló felleget, mely mindnyájunkat elborítani készül, nem halljuk a felettünk víjjongó keselyűk vészkiáltásait, a közvélemény elítélő szózatát: *serkenjetelek fel ti tespedő ifjak, ezer száj harsogja füleitekbe az ébredőt és ti még mindig alusztok!?* Vajha eszetekbe vennétek már a bibliai bölcsnek eme szózatát: „Eredj el a hangyához te rest, nézd meg azt és tanulj!”

Azt mondják, hogy az álomkórt hideg vízzel kell gyógyítani. Nos, a sárospataki ifjuság álomkórban szenved, vajjon a hidegvíz gyógyítja-e meg. Óh nem! Tűz kell ide, az olthatatlan lánggal égő lelkesedés tüze. Jertek hát közénk ti, kikben még él az eszményekért hevítő tűz utolsó szikrája és közös munkálkodással lobbantsuk lángra a kialudni készülő tüzet, hogy elhárítsuk fejünk felől a világnak minden balítéletét és legyünk azok, akiknek hinni és tudni szeretnek bennünket: legyünk önzetlenül, testvéri szeretettel egymás boldogulásáért küzdő ifjak. Jelszavunk legyen a munkaszeretet.

„Ο έχων ὅσα ἀκούειν ἀκούειτο.”

Most pedig boldog új esztendőt kívánva, olvasóközönségünk és ifjuságunk szíves jóindulatába ajánljuk magunkat. *A szerkesztőség.*

Tököly Imre.

(Halálának 200 éves évfordulója alkalmából.)

1705. szept. 13-ika nevezetes nap reánk magyarokra nézve. Méltó arra, hogy minden magyar kegyelettel érzelmekkel gondoljon rá, mert ekkor hűnyta le szemeit örökre Tököly Imre, egyik kuruc háború vezére.

A nagyok közül való volt ő. Nemes és fenséges alakja történelmünknek. Példányképe a törvényesség és igazság szeretetének. Igazi fia hazájának, nemzetének, és hű tagja egyházának. Hiszen e kettő külön lehetetlen is volt, mert aki *akkor is* az egyiket nem szerette, nem szerette a másikat sem.

Tököly e kettő szeretetében lett nagygyá s ez a szeretet okozta bukását. Ez érlelte meg számára a keserű gyümölcsöt, amelyet le kellett szakítania, ez küldte számkivetésbe, ez izlettette meg vele a kegyelem kenyeret, aki életével mutatta meg, hogy jobb sorsra volt érdemes.

A nagyok végzete érte el őt, amely egy szerencsétlen véget ért ügy következménye szokott lenni. Nemzetünk története telve van ilyenekkel. S valóban, büszkék lehetünk rá, hogy voltak nagy embereink, akik az ügy szentséges szent szerelme által megittasodott lélekkel nem nézték a kényelmes megélhetést, hanem tettek, küzdöttek s viselték is a következményeket. E nélkül nagy nem lehet senki. A hétköznapi szürkeségében elmosódó alakok félrevonulhatnak, de a nagyok nem. A nagyra hivatott a veszélyben is nagy. S ebben a tekintetben joggal lehet őt tartanunk a legnagyobb magyar száműzöttnek, a kuruc kor legendás hősének. II. Rákóczi Ferenc élőképének, akinek emléke soha nem halványuló fényben fog tündökölni, míg csak magyar él a föld színén, míg lesz érzék az emberekben, hogy az igazi nagyság előtt kegyelettel s becsüléssel álljanak meg.

De miért is lett Tököly hazátlanná? Azért, mert hazájának megsértett alkotmánya és vallásának szabadsága, amely törvényekben már biztosítva volt, megtámadtatott s ezáltal a nemzeti lét a megsemmisülés szélére jutott. Egy veszedelmes lejtőn haladt lefelé, amelynek vége a nemzet halála lett volna. Ezt akarta ő munkálkodásával meggátolni. S ha munkája, törekvése nem járt is sikerrel, ne vádoljuk őt, mert szándékában őszinte és nemes, a cselekvésben buzgólkodó volt. Annyi haszna mégis volt, hogy a kuruc háború tiltakozás volt I. Lipót törvénytelen ségére és az alkotmány elkobzása ellen s hogy hazánk túlélte ez ellene intézett alávaló és nemtelen támadást.

Ha így fogjuk fel Tököly szerepét, azt hiszem, hogy helyesen ítéljük meg s így emlékezhetünk rá megfelelő érzelmekkel, amely kell, hogy mindenkor eltöltsön mindenkit szent szenvedéllyel a haza iránt, az alkotmány szabadsága és a törvényesség feltétlen megtartásának vágya iránt.

Tököly családja a 16. század második felében kezd kibontakozni az ismeretlenségből, 1572-ben ugyanis *Selbestyén* Miksa császártól nemességet nyert s a Laszkyaktól megvásárolván a felvidéken lévő késmárki és savniki uradalmakat, *késmárki* előnevet vett fel. Ő veti meg a Tököly-család nagyon kiterjedt vagyonának alapját, amelyet fia, István kir. táblai elnök (1581—1651), második feleségének, Thurzó György nádor leányának férje csak gyarapított. Ebből a házasságból származott Imre atyja, István (1623—1670), aki már 1654-ben megkapta a grófi méltóságot, mint Árva megye örökös főispánja.

Míg a Tököly-család ezen tagjai inkább vagyon-

gyűjtéssel voltak elfoglalva, de országos ügyekkel keveset foglalkoztak, ez teljes mértékben az Imre személyéhez fűződik.

A gyásztized keserves éveibe esik ifjúságának érettebb kora. Az elnyomatás és vallásos üldözés idejében atyja az elégtelennek élén volt már s Árva vára, amelyben elleneszegült a császári hadaknak, ostrom alá vétetett. A vár elesett, de Tököly István nem érte meg, mert időközben elhalt (dec. 1.). Imre elmenekül az Apaffy Mihály udvarába, tekintélyes vagyonát pedig a császári hadak elfoglalják.

Az ártatlanul elszenvedett bántalmak visszafizetésére 1678-ban nyílt alkalma Tökölynek, amikor Teleky Mihály, a Leopold ellen hadat viselő elégtelennek vezére, népszerűségét elvesztvén, a bujdosóknak Magyarországon levő hadserege a 21 éves Tökölyt választá vezérévé. Ő alatta vett a felkelés nagyobb lendületet, amelynek folyamán seregei több ízben Morváig kalandoztak. Birtokait egymásután foglalta vissza s a bányavárosokat hatalmába kerítvén, pénzt veretett. Innen azonban kénytelen volt visszafordulni az újabb császári hadak sikeres előnyomulása miatt.

E kudarc után Tököly a részére Lipóttól felajánlott fegyverszünetet készséggel fogadja, mint az általa is óhajtott békének beköszöntőjét. Ez azonban meghiusult s a háború újra kitört 1679. tavaszán. A békealkudozások azonban újra megkezdődtek s a békének létrejötte Tökölynek is érdekében állott, hogy a Leopold belegegyezését megnyerje a Zrínyi Ilnával kötendő házassághoz. A Szelepcsényi közbenjárására 4 havi fegyverszünet létre is jön avégből, hogy az ország sérelmeinek orvoslására országgyűlés hívassék össze. Össze is ül a hirhedt 1681-iki országgyűlés, amely azonban a protestánsoknak az őt megillető jogokat nem adta meg.

Leopold, akit a franciák is szorongattak, békét akart kötni Tökölyvel, de ez erre csak a felsőmagyarországi 13 vármegye átengedése, a prot. vallás és a haza sérelmeinek orvoslása fejében hajlandó.

Tökölynek ezen követeléseit nem teljesültek. Emiatt aztán Zrínyi Ilnával megkötve házasságát, július havában újra megkezdte a háborút a török es Apaffy támogatásával Kassát s több várat és várost elfoglal. Ibrahim basa magyar királynak kiáltja ki, ő azonban csak a fejedelem címet fogadja el. Seregei mindenütt győzelmesen harcolnak s Felsőmagyarország a Vágig hatalmába kerül. Az elért nevezetes eredmények békealkudozásokat vontak maguk után, azonban siker nélkül, mert Tököly hódításaiból Lipótnak átengedni semmit nem akart s ez a bécsi udvar feltételével nem egyezett. A Tökölyhez csatlakozott nemesség azonban minden áron meg akarta kötni a békét. Tököly ellenszegülése s nagyra vágyása és gögje eltávolítja táborából a nemességet, úgy hogy ezután már csak a török segélyben van bizalma, vesztére azonban az ügynek, mert az ebben, az 1683-ik évben Lipót ellen megkezdett török háború kezdete a török hatalom gyors bukásának hazánkban.

Tököly megmaradt hűveivel, a régi kurucokkal és a török segítséggel Pozsonyt veszi ostrom alá, amikor Kara Musztafa Bécsset szorongatta. Azonban mind a ketten visszaveretnek Szobieszki János közbelépése folytán. Majd a párkányi és esztergomi diadal után Tököly tetemesen megfogyott seregével, a Szobieszki közvetítésével is hiába akar békealkudozásokat kezdeni a bécsi udvarral, mert ez vele alkudni nem akart. Hódolatot követelt Tökölytől, amit természetesen nem kapott meg. Tököly újra kezdi a háborút, azonban szerencsétlenül. Eperjest, Ónodot, Tokajt elveszti. Ő maga Nagyváradra

megy a töröktől segílyt kérni. De a nagyváradi basa elfogja s Belgrádba viszik.

A Tököly elfogatása ellenszenvet támasztott a török iránt a Tökölyhez eddig hű maradt kurucokban is s ennek folytán egymás után adják fel a várat a Lipót hadainak. Munkács vára marad utoljára a Tököly birtokában, amelyet Zrinyi Ilona védelmezett s ez tartotta még ébren ideig-óráig a lankadó harci kedvet, hogy végleg kialudjon. A vár 3 évi ostrom után, árulás következtében 1688. márc. 20-án Lipót birtokába jut, Zrinyi Ilona foglyul esik s gyermekeit is elszakítják tőle.

Tököly még egyszer megkísérli hatalmát visszanyerni, a nagyvezér és az oláh vajda segítségével betör Erdélybe s a Heisler és Teleki vezérlete alatt álló császári sereget Zernyestnél legyőzi. (1690. aug. 21.) amelyben Teleki elesik, Heissler fogságba jut, akit Zrinyi Ilonáért cserélnek ki. A győzelem után tartott keresztyén-szigeti országgyűlés Erdély fejedelmévé választja Tökölyt. De el kellett távoznia végleg Erdélyből, Badeni Lajos seregével előzőnlötte Erdélyt s Tököly végleg kiszorult onnan. A török többé nem tudta visszahelyezni fejedelemségét. A zentai csata (1697. szept. 11.) s az azt követő karlovici béke, amelyből híveivel együtt ki lett zárva, megpecsételte sorsát s ő 1400 hívével Törökországba ment. Kis-Ázsiában telepedett meg s ott érte az a kitüntetés, hogy a szultán által viddini gróffá neveztetett ki. Nikodémiában és Galatában élt a száműzetésben is hű nevével együtt s nejét († 1703. febr. 18.) csak 2 év és 4 hónappal élte túl. Vele magvaszakadt családjának, amely ha hosszú ideig nem vitt is vezető szerepet a közéletben, de utolsó tagja, kivette részét a dicsőségből s megaláztatásból egyaránt.

Kegyeletes kötelességünk volt Tökölyről megemlékeznünk, mert benne látjuk a haza és vallásszabadság egyik nagy alakját s száműzöttjét.

Más.

Száraz levelek.

Száraz levelek

Hullnak a fákról,

Egy fakült levél

Részketve rád hull;

Lassan tovább mégysz, —

Észre sem veszed.

Ne is lásd te meg

Az én könnyemet!

Bánatos, síró

Őszi szél támad,

Halkan legyinti

A puszta fákat,

Keresztül sír a

Tarlott ágakon, —

Ez a síró szél

Az én bánatom.

Leszállt az alkony

Bíboros fénye,

Fehér felhőcskék

Gyűlnek az égre.

Utánad búsan

Egy hű árny jár még, —

Az én szerelmem

Ez a hű árnyék.

László Sándor.

Hulló levelek.

— A „Sárospataki Ifjúsági Közlöny“ tárcája. —

A kupében csak ketten ültek. Kutass az egyik sarokban, Klára a másikon. Unottan, fáradtan néztek egymás elé. A vonat mégsem indult, a katlan fújta a fáradt gőzt, mintha türelmetlen volna. A Perronon még ott voltak a rokonok, s zsebkendőiket készítették, hogy búcsút intsenek a nászutasoknak.

Az ember aligha nézte volna őket nászutasoknak. Az a tér, mely a kupé két sarka között volt, egy végtelen távolságot képezett a fiatal hazastársak között, melyet a szerelem nem volt képes áthidalni. Nem, — mert csak az egyiknek a szívében égett, a másikeből kioltotta azt annak a koporsónak látása, melyet akkor pillantott meg, mikor a vasúthoz mentek. A koporsó arany betűi még szemei előtt táncolnak a fiatal férjnek: Andai Margit. Lelkében megrázkódik, félve, remegve néz a túlsó szegletbe, hol városának legjobb parthija, most már az ő felesége, — vontja meg magát.

Lelkében újra feltűnik ifjúsága, vig, gondtalan élete. Ott látja magát az iskola padjai közt, majd a sétatér fasorai közt. Kíséri azt a mosolygó gyeimekleánykát, aki neki az első ideálja volt. Első!... Igen első és utolsó. Utolsó?... De hát akivel ő most nászútra megy, kije neki? Hitvese, akinek a templomban azt mondta: szeretem. Mily hazugság!

Szemét behűnyja, hogy ne lássa ezt a képet, ne lássa az erős férfi gyalázatát. Gyalázat?... Igen, gyalázat, a legnagyobb gyalázat. Ott hagyta azt, aki szerette, s akit szeretett. Az emberek okosnak mondták, mert Cseh Klára nyolcvanezer forintot vitt, Andai Margit pedig semmit.

Most már ismét megarányozhatja ősi címerét, vagy ha annak a kis husdarabnak szavára hallgat, megfordíthatja.

A vonat zakatolásában mintha csak hallotta volna a biztató hangokat: tedd meg. Mi keresni valód van neked a földön? Mi a célod? Hogy kettőtökkel több boldogtalan legyen a földön? Bolond, bolond! — zakatolta a rohanó vonat.

E pillanatban nyomorútabbnak érezte magát a legutolsó gonosztevőnél. A multat lelkéből sajnálta, a jövőtől irtózott.

Pillanatnyi mámorában azt hitte, boldog otthont fog alapítani, feledni fog, s teljes szerelmével összeforr majd azzal, kit oltárhoz vezetett. Most látta be, mennyire csalódott. Neje tudta, hogy Andai Margitot szerette, s összerezzenése, könye elárulták, hogy még most is szereti. Lehet-e még néki a boldogságot remélni? Szíve azt felelte rá: nem. soha.

Akit szeretett, az már a halálé, aki neje, az soha sem szeretheti őt, mert megcsalta mindjárt életük kezdetén. Az ő számára nincs mentség: egyedül a halál. Óh, hogy összerázkódott a halál gondolatára, — lelkéből eltűnt az álmodozás, éhni akart, élvezni gyalázata árát. Mosolyogva kelt fel s ült ifjú neje mellé.

Az asszony hidegen, idegenül tekintett rá.

— Remélem, uram, meg fog kimélni további hazugságaitól. Azt hiszem, elég volt a játékból.

— De édesem, kegyed igen furcsa hangon beszél férjéhez, — nagyon kérem, ne tévesszen össze udvarlóival.

— Higyje meg uram, a legkisebb udvarlóm iránt is több becsülést érzek, mint ön iránt. Sőt többre becsülöm a betörő tolvajt is, mert az azért lop, hogy megélhessen, — de ön, ön ellopta szívéből a hitet, porba

sújtott egy szegény, de becsületes családot, porba taposva saját becsületét, hogy hozományomat megkaphassa. Ön uram, a férfiak, az erős férfiak legnyomortabbika!

— Valóban asszonyom, önből kiváló ügyész lett volna. Oly remekül tud vádolni, hogy az ember alig tud mentséget találni. Ne feledje azonban, hogy az a leggyalázott, megvádolt egyén önnek férje, akinek ön is a nevét viseli.

— Elég uram! Életem szégyenének fogom tekinteni, hogy egy nevet viselünk, s hogy ne tudja a világ is annak gyalázatát, viselni fogom, míg Isten megelégt.

— De hát tulajdonképen, mi is az én vétkem, hogy mint gyilkosra, vagy gonosztevőre támad rám?

— Uram! Ne tetőzze még játszott tudatlanságával is bűneit. Az az idő, hogy önnek higgyek, — rég elmúlt. Ön szerette Andai Margitot. Eddig jól van. Azután hitegette, majd gyalázatosan cserbenhagyta. Uram! Önben még van egy parányi igaz lélek, mert könnyezett a koporsó látásakor, — mondja meg miért történt mindez? Feleljen: szerette?

— Szerettem.

— Miért hagyta el, mikor már késő volt, miért nem tette azt, ami kötelessége lett volna?!

— Nem tehettem, nem — nyögé a férfi. Koldusok voltunk mind a ketten, borzadtam a nyomortól, a világ lenézésétől. — Azt hittem, már nem szeretem, azt hittem csak kegyedet... csak téged szeretlek... zokogva omlott össze a férfi az asszony lábaihoz. A nő szájalommal tekintett a férfire, meglepte, hogy az erős, a hatalmas férfit sirni látja. Haragja, megvetése elmúlt, de szívében a régi, izzó szerelem jéggé változott, mely nem olvadt fel a férfi forró könnyei alatt. Andai Margit koporsójának látása az ő szívének is fáj, de amit akkor bizonyosnak tudott meg, az megölte az ő szerelmét.

— Keljen fel, uram! — szólt a férjéhez, — ami nevünk egy, ezen változtatni nem akarok, de szívünk, lelkiünk soha többé nem lesz egyé. Mikor egynek gondoltam, akkor sem volt az! Megbocsájtani tudok, — de szeretni soha!

A vonat zakatolva rohant tovább: Úgy van, úgy van!

Pósa Béla.

Ősz.

— Hangulat. —

Arra mifelénk most hull a lomb, a madarak is onnét jönnek, sötét-borongón ráhajlott már a bánatos ősz a mezőkre. Arra mifelénk most csend lehet, olyan álmodozó és méla, amilyen csak a tiszta szíveken mosolyog, ragyog át nagy néha. Csend lehet, édes őszi délutánnak napsugaras, halk csendje, álomba ringató szomorú mélaság...

Mintha csak egy búsuló lélek sóhajtása volna, lágy suttagás kél a messze erdőn s könyvedén, szinte lehellszerűleg szálldogálnak, úsznak a levegőbe hosszú aranyszálak: talán egy királyné tépett köntöséből hullottak ki; az örök szerelem szent királynéjának aranyos köntöséből...

Én is ismertem őt!... Májusnak pázsitja volt a nyoszolyája, ruhája aranyból, virága a hársfa virága volt s gyémántos kocsiját fehér hattyuk vitték. Ott lakott keleten vén erdő közepén, cédrusfa palotába s

akik arra jártak, azt mondják, hogy az a szerelem kastélya. És most a szép királyné meghalt. Megtépdesett ruhájának aranyos himzése itt szálldos a hideg őszi levegőbe, ott hervad szépsége az aranyos falombon. És suttag a bús szél, felzokog amellet a lombtalan jegenyék mellett, ahol nemrégiben szerelmesen járkált az a selymes hajú nagy királyasszony; átalsir ott a virágnélküli rózsafák között: meghalt a szent, a nagy királyné, a tavasznak a szerelemnek nagy asszonya...

S fölkapja a sirámot a fű, a fa, a pusztá erdő s bánatosan sóhajtgatja a kihunyó napnak: meghalt, meghalt!!

Aztán csend lesz. Mintha a fájdalom kifáradt vón egy rövid pillanatra. A hegyről esti köd ereszkedik alá ezüstfehőren. Az ég szélére is felhő lopózkodik: ne lásson meg a hold lent a földön semmit. S északról lefödve jeges kristályokkal, mint valami zordon, viharvert felhő Dér király jön havas fellegeken és zuzmarát leheli a fázó bokrokra. Halvány esti fényben fehér ködfelhőként néma árnyak szállnak görnyedő vállakkal, mintha óriás hegyeket cipelnének. Pedig csak egy könnyű fátyolos koporsót röpitenek, de benne fekszik abban a Tavasz királyné, az eget, földet átfogó örökös szerelem ifjú királynéja. S viszik messze, messze napfény, sugár közzé, habos tengerekre... Itt csak az árny marad, a fekete köd-árny, az is leszáll nagy csendesen s szemfedőként elfedi a letarolt pusztá világot. A föld pedig úgy fekszik meghidegült szívvel, mint egy igazi koporsó.

És én magamba, mint egy kósza, átokvert lélek búsán bolyongok itt az elsápadt réteken s meglátva azt a szomorú, néma temetést, utána futok s siró hangon, esdve, könyörögve belekialtom az esti szürkéségbe a te százszor megáldott szép nevedet, szent Margitom, ki messze innen talán most is könnyes szemekkel hallgatod a kert alatti jegenyék zugását, meg a fehér galambjaid édes turbékolását, mint akkor ott az utolsó délután a szomorúfűz mellett künn a temetőben, amikor még szeretők egymást...

De elvitték már a nagy koporsót s én kétségbeesve futok arra, amerre eltűnt a halott-királyné leple s egy kiáltásba belésikoltva, egész lelkemmel úgy könyörögök: ne, oh ne hagyj el még!...

De szavamra csak a visszhang bűg fel tompán, szomorúan: vége!

* * *

Aztán csak szállnak a bús őszi ködök, ki erre, ki arra, de bánatot visznek, bánatot hoznak mindenütt. És én hiába kerestem a szerelem királynéját, hogy még egyszer hallgathassam meg a meséjét, azt a szomorút az örök hűségről. Uttalan úton futok utána esdve, kérve; őt keresem mindig, hogy megkérdejem tőle: ugye nincs még örökre vége a tavasznak, a virágnak, az édes szerelemnek?!...

De szavamra csak a visszhang bűg fel tompán: vége, vége van!

Szeptember.

Szeretsz?

Szeretsz? Az égen

Csillagok fénye

Reszketve gyúl ki.

Meddig? Az égen

Lobogó lángol

Látok kihunyni.

Iza-dalok.

I.

*Igy vésem lényed emlékembe:
Zizegő szélben állsz merengve.
Ákácfa lombja hull, hull éléd,
Némán beszélve egy bús regét:
Az élet útján reád várva,
Küzd érteled híven egy árva.*

II.

*Minden éjjel azt álmodom felőled
Halvány arcú menyasszony lett belőled,
Esti szellő zokogja a nótádat
Míg két szemed könnyzápora megárad.*

*Jaj de búsan szól a falu harangja,
Bonne zúg-búg egy megcsalt szív haragja
Más hazából megy hozzád az üzenet:
A szerelmet feledni ott sem lehet!*

III.

*Kérdezd a csillagot: mért ragyog az égen? —
Azt feleli rája: az az üdvösségem.
Mondjad a madárnak: Mért csicsereg az ágon.
Csak azt mondja néked: az a boldogságom!*

*Mondd a kikeletnek; mért zöld a ruhája,
Reménységet vetek — azt feleli rája,
Kérdezd a szellőtől, mely e tájon lámad,
Mért kél a nyomában oly panaszos bánat?*

*Az én szívemnek is minden dobbanása
Feléd szálló lelkem minden imádsága,
Azt sutlogja néked, nem hallod, nem érzed,
Siró bánatában majd megszakad érted.*

Vihar.

Váratlan találkozás.

Augusztus végén történt. Két órai kocsizás után értem be Ny. Ládházára a vasuti indóházhoz T. T. . . . ből, hol a nyár nagyrészét töltöttem. A kellemetlen utazás és egyéb körülmények, melyek közül elég csak a bucsúestét említenem, nagyon megtörtek, így elképzelhető, mennyire vágytam egy vasuti kocsi puha pamlagján fáradalmaimat kipihenni. De ember tervez, Isten végez. Nem úgy történt, ahogy én óhajtottam, s talán még így jobb is volt.

Hangsúlyozom, pihenni vágytam, ezért egy teljesen üresnek látszó kocsiba szállottam fel, s az illem szabályaival nem megegyező módon rontottam be egy lefüggönyözött fülkébe, ahol kivülem egy szép nő is utazott. Az első pillanatban észre se vettem utitársamat, innen magyarázható az udvarias belépésem is, de a következő pillanatban már siettem jóvátenni hibámat, annál is inkább, mert le nem vette szemét rólam.

Ki vagy mi lehet, tűnődök magamban, ez a szép hölgy, s bár ezerfelét gondoltam, még sem tudtam elfogadható, megnyugtató választ adni magamnak, annál kevésbé, mert beszélgetésünk folyamán teljesen meggyőződtem arról, hogy intelligens, s határozottan művelt nővel van dolgom. Lassacsckán belemelegedtünk a

beszélgetésbe, beszélünk mindenről, szép utitársam még mindig a szemembe nézett, de úgy, hogy nem tudtam kiállani tekintetét, én pedig közelebb-közelebb húzódtam hozzá, egy-két bókot is megkockáztattam, midőn hirtelen félbeszakította beszélgetésünk kedves témáját, egész közönyösen azt kérdi tőlem. „Ha szabad tudnom hová utazik?” Egy pillanatig gondolkoztam, nem kelene-e azt mondanom, mit a regényhősök szoktak ez esetben, de mégis jobbnak láttam bevallani őszintén, hogy Egerbe tartok. „Egerbe, válaszolá eltünődve, Egerbe, ismerem azt a várost!” Megakartam kérdezni, tudakolni, hogy mikor járt vagy talán lakott ott, de a szép nő elterelte a beszélgetést a régi kedvesebb témákra, én ennek jobban örültem annál is inkább, mert most határozottan kedvesebb, elragadóbb volt, sőt mi több, felállt, az ablakhoz ment szemlélni a tájat, s felkért engem is, hogy álljak mellé, s mondogassam meg az itt eső falvakat, ismertessem a vidéket. Örömetem tettem eleget kérésének, elfeledtem már fáradalmaimat teljesen, csak azt nem tudtam megérteni, hogy honnan tudja ez a szép nő oly határozottan, hogy én e tájt ismerem. Aztán kinéztünk az ablakon, azaz egyikünk se nézett, én bámultam csillogó szemeit, fekete haját, amint pajzánul játszott avval a szellő, s oly kedvesen nézett reám, hogy majd . . . megigézett. . . .

Mikor már jó ideig szemléltük a tájat(?!) ismét közönyösen kérdi: „Állandóan Egerben lakik, vagy csak látogatni megy?” Ahogy vesszük, feleltem, idáig ott laktam, de most tényleg csak látogatni megyek. „Ugy-e iskoláit, még talán az elemi is ott végezte?” faggat tovább a szép hölgy. Igenlő választ adtam, de nyugtalanított az, hogy mit érdeklí ezt a szép nőt az, hogy hol jártam iskolába, még az nyugtatott meg egy küssé, hogy bizonyára régebben ott lakó ismerőseiről akar kérdezősködni, s míg én elgondolkozva várom kérdését, ismét elkezdett mosolyogni, s előszedte a régi kedvesebb témákat. Ez sem tartott soká, mert egyszer csak, közvetlen mellém lépve, vállamra tette kis kezét, s azt kérdezte „Ugy-e ott járt óvodába is?” Hirtelen erre a kérdésre igazán nem tudtam mit felelni, nagy zavarban voltam. Az tűnt fel előttem különösnél különösebbnek, hogy mit érdeklí ezt a fiatal szép asszonykát (mert annak néztem) az én ovodistaságom, meg is kérdeztem tőle, hisz én soha nem ismertem. „Ugyan, ugyan, maga nem ismer, hát mit szól hozzá, ha nevéen szólítom.” Csodálatos, mikor ezeket kimondta, nyugodtabb lettem küssé, azt gondoltam, játékot üz velem, az egész nem egyéb asszonyi hamiskodásnál, meg nem is szoktam nagyon hinni az asszonyi szónak, s nem is jó! De ez esetben csalódtam. A szép nő kacagva mondta: „Hisz maga N. N.!” E kijelentésére az ámulattól majd eles-tem, nem tudtam mi van velem, hisz igaz, én az vagyok, de még most is volt halvány reményem, az t. i., hogy az egész nem egyéb lázas álomnál, dörzsölni kezdtem szemcím, hogy felébredjek, de ez fölösleges volt, hisz nagyon is ébren voltam, előttem állt egy angyali szépségű nő mosolyogva, talán éppen az én zavaromon mulat.

Ha szabad kérdenem (három lépést hátrálva) honnan ismer engem Ő nagysága, mert én határozottan nem emlékszem, hogy valaha lett volna szerencsénk egymáshoz.

„Nem ismer, mondta elkomolyodva, hát maga nem emlékszik én rám Gyulus?” — „hisz én vagyok, mondá, Schwester Julia!”

E kijelentésére mintha ezer mennykő csapott volna belém, ismertem már nagyon jól, a föld alá soh'se szerettem volna sülyedni, de e pillanatban isten uccse nem

bántam volna, ha valami tátongó mélység elragadott volna előle s mivel ez nem történt meg, mit tehettem mást, mint megragadtam kezét, megcsókoltam, de hogy ezt öntudatlanul cselekedtem, annyi bizonyos, mert azonnal hátráltam tőle, hebegtem valamit s ismét kezét akartam neki csókolni üdvözlés fejében. Ő észrevette zavarom, sietett megnyugtatóni, mert beszédemből hál'istennek körülbelül kivette, amit mondani akartam, t. i. bocsánatot eddigi viselkedésemért. Ne ítéljenek el izgatottságomért, vagy szórakozottságomért, gondolják meg tiszt. olvasók, hogy éreznék magukat az én helyzetemben, hiszen én nem másnak, mint egykori óvónőmnek udvaroltam. Ez legalább is a XX-ik századba illik. A szép tanítónő ugyan határozottan állította, hogy igazán kifogástalanul viselkedtem, de nekem ez nem volt elég az üdvösségre hogy tisztában fejezzem ki magam, nem egy könnyen hiszek asszonyi szónak, engem az az egy vagy két bók izgatott, melyeket idézni nem merek, mert az bizonyára nem egykori tanítónőmnek szólt. Ez tehát teljesen a XXI-ik századba illő történet, de hogy történhetett meg a XX-ikban is, mindjárt elbeszelem.

Ismeretségiünk ideje óta 13—14 esztendő telt el, én abban az időben ovodába jártam s Julia ugyanott tanított. Társaim közül engem szeretett, kedvelt legjobban, hogy miért, nem tudom. Lehet, hogy még akkor jó, szelíd voltam s hogy ma épen az ellenkezője vagyok, az nem változtat semmit a dolog állásán, sőt annak határozottan így kell lenni, mert múlnak az idők, változnak agyerekek?! Mindnyáján nagyon szerettük a ragyogó szépségű „liebe Schwestert,“ mert előtte egy vén százesztendő, házsártos tanítónőnk volt, aki mindig veszekedett, verekedett vesszővel, sötét kamrával, meg egyéb ilyen jó dolgokkal serkentett a tanulásra. Ekkor talán még ez volt a legjobb paedagogiai módszer. Julia pedig csókkal, cukorral tanítgatott, csoda-e tehát, ha rajongtunk érte.

1893. év elején hatalmasan kezdett terjedni a trachoma, meg egyéb szembetegség városunkban, az iskolák, ovodák nagyrészt pár hétre bezárták, csak a mi ovodánk volt oly szerencsés, hogy kikerülte a vész. Az öreg városi orvos helyett (ki szintén áldozata lett a járványnak) egy csinos gyakorló-orvos járt látogatni a közintézeteket s a végzet elhozta hozzánk is. Megvizsgálta szemét, mindenikünknek, de semmi gyanust nem talált. Egész másképp állt a dolog a szép Juliával, mert az ő szemét oly sok ideig nézegette, hogy azt hittük, már nemsokára megvakul, de ez hála Istennek nem történt, csak valami elég komoly baj lépett fel, hogy mi volt ez a komoly baj, mindjárt elbeszelem. Másnap ismét feljött az orvos s más gyanúst akkor sem talált, csak a „liebe Schwestert“ mert ismét csak azt nézte hosszasan; harmad, negyednap ugyanez történt, mindig a kedves tanítónőnk maradt gyanúsnak. Némelyikünk már meg is eresztett egy-két „Miatyánkot,“ „Angyali üdvözlést,“ sőt akadt olyan is, ki Páduai sz. Antalnak killit, meg egy krajcárt is felajánlott, csak gyógyítsa meg a „liebe Schwester“ szemét, de nyilván Anti bácsinak másféle előnyösebb ajánlatokat tettek, ott volt elfoglalva, ezért nem ért rá a mi kérésünket teljesíteni, hiába, „minden szentnek maga felé hajlik a keze!“

A doktor úr utóbb délelőtt s délutánonként is fellátogatott, bizonyára komolyodott a baj, már bele-törődöttünk, azaz megszoktuk s közönyössé vált volna a dolog, de nap-nap után ujdonság járult hozzá. Amint illik, a „liebe Schwester“ kísérté ki mindig az orvos urat, s csak az volt új benne, hogy lassan-lassan majd hosszabb volt a búcsúzás, mint a vizsgálás, de azt hiszem, ez is csak a mi érdekünkben történt, mert bejövet,

mindig azt mondta, hogy a doktor úr azt kívánja, hogy reggel evvel meg avval mossuk szemeinket, akkor nem lesz semmi baj. Meg is tettük édes örömet; szüleink pedig egyre kérdezték nem fáj-e valamelyiteknek a szeme, „nézi-e sok ideig némelyikét.“ Természetesen, mi olyan határozottan mondtunk nemet, mint valami gonosztevő, de jószándékból hazudtunk, nem akartuk megkeseríteni szüleinket is, elég ha mi sirtunk a szegény „liebe Schwestert,“ akkor szüleink is sirtak volna, a „liebe Schwester“ is sokszor könyezett, hát szép síró társaság lett volna ekkor.

Egyszer aztán, mert mi sem tarthat örökké, a járvány is elmúlt, s a mi doktor bácsink egy másik igazi doktor bácsival jött meglátogatni bennünket. Azért nevezem igazi doktor bácsinak, mert járt már a 70 körül, kitalálhatják, hogy ő volt a városi orvos. A járványnak semmi nyomát sem találták s bejelentették, hogy ezenel a vizsgálatnak vége szakadt. Megörültünk mindannyian, hisz akkor már a mi jó tanítónőnk se lehet beteg. De mily rövid volt ez öröm! A „liebe Schwester“ azután is könnyezett, s feltűnően sokat járt az ablakhoz. Ez ideig haragudtunk az orvosra, hogy mindig jár vizsgálni, most meg úgy óhajtottuk volna, hogy gyógyítsa meg szegény ovónőnkét; s szinte örültünk, mikor némelyikünk hírül hozta, hogy látta a doktor bácsit a „liebe Schwestert“ itt meg itt, beszélgettek egy kevés ideig. Midnyájan megnyugodtunk, hogy gyógyítja s azért nem jön az ovodába, mert nem akar minket szomorítani. Megjegyzem, hogy e találkozás, szük, néptelen utcákon történt, mert a zárdaszűzek kerülik a zajos, népes utcákat, hisz ez megzavarná őket csendes elmélkedésükben. Az meg kinek tűnt volna fel, hogy köszönt, vagy pár szót váltott vele egy fiatal ember, még hozzá ha tudták is, hogy városi főorvos helyettese, csak később tűnt fel ez azoknak, akik néha látták e rövid találkát, mikor már igazán késő volt.

Egyszer ugyanis, ima után össze-vissza csókolt mindnyájunkat még az öreg néni is s ők ketten sirtak, nekünk pedig azt mondta, hogy holnap reggel eljön, hoz mindnyájunknak cukrot csak jók legyünk, s ekkor tüntetőleg csak nekem adott egy csomót.

Mi vártuk, epedve vártuk, de nem jött vissza — sohasem.

Hová, merre ment? jó ideig nem tudtuk, csak néha-néha láttuk, hogy szomorkodnak szüleink is utána, és sóhajtván mondják: szegény, szegény ugyan mi lesz belőle. Mivel nekünk semmi felvilágosítást nem adtak, azt gondoltuk, szembaja miatt van távol, s ha meggyógyul, ismét viszontlátjuk. Csak jóval később tudtuk meg, majd 3—4 év múlva, hogy a doktor bácsival léptek, vagy bocsánat, mentek el. Azt hiszem, ez elbeszélésem után átadhatom a szót ismét a szép utitársnőmnek.

„Ugy-e ismer már, látja, nem váltottam be szavam. Megváltam a rend kötelékéből (nem említve hogyan?) hisz még úgy is jóformán novicius voltam, Aladár elvett, s most élünk boldogan, meglegedetten, férjem Balaton-A-in fürdő-orvos.

Most már kissé lecsillapult izgatottságom, s beszélgettünk a régiokról s én nem győztem eléggé megköszönni azt, hogy még most is megtartott kedves emlékében, annyira, hogy 13—14 év múlva vonásaimról rám ismer. Utunk nagy sajnálkozásunkra F.-Abonynál kétfelé vált, de ő búcsúzásakor megigértette velem, s én meg is fogadtam, hogy jövőre felkeresem, s majd akkor megírom következő fejezetét e romantikus házasságnak.

Okos Gyula.

NEKROLÓG.

Gombos Pál.

Oh, ki tudna belenyugodni abba, hogy egy szép reményekre jogosító fiatal élet egy szempillantás alatt kialszik? Kit ne renditene meg a Gombos Pál sorsa, ki ne látná abban a praedestinált tragédiát?!

Avagy mi, akik ismertük, nem azt gondoltuk-e, hogy ő, az örökké vidám ifjú — valamikor késő vénségében nevetve megy még a halálba is? Ám más volt a sorsa. Akiből örök élet nézett ki, ifjúkorában ragadta el a halál s jéghidegséget fagyasztott arra az ajkra, amely életében mindig olyan vidám, mosolygó volt.

Ám tagadják mások a praedestinációt, én a Gombos Pál sorsában ezt látom megnyilatkozni. Amikor elmegy hazulról, hogy aztán holtan vigyék pár nap múlva haza: elbúcsúzik özvegy édes anyjától, el a jó barátától, az ismerősöktől és úgy megy el otthonról. Megelőzőleg tartóztatják több oldalról, hívják mulatságra, csaknem erővel akarnák visszatartani: és ő, a vígságot kedvelő fiú, azt mondja az unszolásra: „Nem maradhatok, mennem kell!” És aztán el is ment, hogy beteljék, ami a csillagokban írva volt a számára . . .

Azt mondják: szép halála volt, nem érzett semmi-féle fájdalmat, úgy halt meg, mint a jó katona a csatában. Lehet, hogy mások előtt szép, én nem tartom annak. Ha valaki elvégzi itt a földön a reá bízottakat s meglelégedéssel tekinthet vissza egy jól eltöltött életre, ha a kitűzött célt legalább nagyrésztben már elérte, úgy szépnek tartom az elmúlást, de így: rettenetes a halál.

De nincs jogunk bírálgatni az Úr végzéseit, nekünk gyarló embereknek nincs más kötelességünk, mint megnyugodni a változhatatlanba, bárha nehezen esik is az.

Megnyugszunk hát a Gombos Pál tragédiájában is, azzal a szomorú tudattal, hogy ennek így kellett történnie, így volt elvégezve felőle.

Legyen emléke áldott, nyugalma pedig csendes, zavartalan.

—cs—y.

Csabai János.

És hát eltemették őt is, a csendes, jóságos fiút. A halál angyala beleúnt a csalogató játékba s a már régóta a sir szélén imbolygó ifjút kiméletlenül taszította be a mély sirverembe: véget vetett örökre a komédiának . . .

Mert komédia volt az, amit e szegény, sápadt fiúval űzött az élet. Hagyta, hogy küzdje ki magát a legelsők közt is az elsővé, hogy küzdjön, fáradjon egy hosszú ifjúkoron át, hogy mindenki szeresse társai közül mint az édes testvérét — és okkor elibe áll az elmúlás angyala: „Megállj! Ne tovább! . . .” Csalogatta előre az élet édes reménnyel, csábította boldog jövővel — és az ifjú ment előre, szent idealizmussal a szívében; szelid lelkében nem fogamzottak világrengető eszmék, vágyai sem szárnyaltak a fellegek fölé: itt a földön érezte magát; nem ábrándozva méltóságról, hirnévről: egyedüli vágya volt az Isten szolgája lenni, hogy vezesse azt az istenáldotta népet a vallás igazságában, gyógyítgassa sebeit, terelje az igaz útra az eltöveledett juhokat, vigasztalja a szenvedőket s erőt öntsön az erőtlenekbe! . . .

Szép és nemes hivatás is ez a papi pálya, csak igazán, lélek szerint sáfarkodják a reá bízott talentumokkal az ember! Csabai János ilyen igaz sáfárnak ígérkezett, már ifjúkorban egy valódi, puritán jellem volt.

Erős, tettekre kész volt a lelke, de haj! az erős lélek gyöngye testben székel: ez volt az ő tragikuma. A lelke, az egészséges volt, hanem a teste beteg, nagyon beteg: hosszú hervadás emészté azt, mint mikor a virágzó fába befészkel magát az őrlő szű s egyszerre csak azt látjuk róla, hogy száradni kezd az, lassan, de biztosan.

Pár éve hordta már testében a sorvasztó betegséget, de mi reméltük, — ő maga is úgy gondolta előbb, — hogy nem halálos az. Usalódtunk. Az elmúlt iskolai évben már láthattuk róla, hogy el van jegyezve a kiméletlen halálnak. Azután már csak lassu haldoklás volt az élete. Ő maga is tudta ezt és aztán mikor végkép ágyba szegezte a kór, mint aki biztos tudatában van az elmúlásnak — végrendelkezett . . . Igen, végrendelkezett: lelkem az Istené, testem a földdé legyen.

Nem a lombhullással, nem a költöző madarakkal ment el, amint maga gondolta talán, — hanem jóval előbb. Szép bizonyossága nemes lelkének, hogy midőn a kórágony kinlódott is, a szerető szülők előtt sohasem mutatá, hogy ő szenved, mindig biztatta őket: „Édes jó apám, lelkem jó anyám. ne búsuljanak miattam, hiszen nemsokára jobban leszek én! . . .”

Jobban is lett, nem szenved többé . . .

Legyen áldott közöttünk emlékezete!

Igric.

Strófák.

I.

Halavány-rózsaszínű kis levél,
Egy kicsikét elkésve érkezel:
„Szebben beszél egy édes rózsaszál” . . .
— Oh lány, lásd mily kegyetlen a halál!

Dobogó szívvel irtad leveled:
Hogy „üdvözlégy” helyett „Isten veled,”
Búcsúszó lésszen az, nem gondolád
S hogy azt nem Ő, de más olvassa át.

Most hát helyette én írok neked.
Koporsójából küld üzenetet:
Ha boldog léssz, vagy szíved bánlja bű:
— Jusson eszedbe egy halott fiú! . . .

II.

Sápadt özvegyasszony, ónszínű az arca,
Búbánatos fejét gyászkeendő takarja.
Két szeme a könnytől be sohasem száraz:
Haj! akil ő gyászol, nem tér vissza már az.

Leborúl az ágyra: „Itt feküdt a lelkem,
Ésténként ő neki meg magam vettem . . .
Nem vetem már többet: hova én is vágyom,
Oh nyugoszih immár, amaz örök ágyon.”

„Ez a nyakkendője, az ott a kalapja,
Emez új ruhája, nem is volt még rajta.
Hát az imakönyve, meg a bibliája:
Hogy többé már nem lesz szüksége reája!”

Szegény özvegyasszony kinyitja a könyvet
S összelört alakja még kisebbre görnyed.
Könyvei áztatják a kinyitott lapot:
„Miatyánk! legyen meg a te akaratod! . . .”

Takács Mihály.

DIÁKTÖRTÉNETEK.

Cseresznye-cserkészés.

Diákhistoria, jobbanmondva amolyan mendikás-történet ez is. Velem történt, jó magammal, mert hát mendikáskoromba én se voltam épen afféle anyám-asszony-katonája, hanem bizony ha eljött az electiónak várva-várt ideje, én is ott tülekedtem a lépcsőház előtt a többi kandidált aktiv mendikások között, hogy minél hamarabb bejuthassak vágyaim hazájába, a legaciót választó nagy diákok közé, s mikor az „*áfrikai sötétség*“ vásárlásával én is megjártam, nem maradtam adós én se s én is elküldtem egy másik „*Konyát*“ Cicuhoz, hogy hozzon nekem „egyer trombitahangot“ vagy ha az nincs, „*szerecsen életet*.“

Bizony felkeltem én is még hajnalba, hogy én szedhessem fel az iskolakerti édes vackorfának az éjjel lehullott gyümölcsseit. Mellesleg szólva rettenetes savanyú volt biz a, s csak azért volt édes, mert a mellettem levő még nálánál is savanyúbb volt. Egyszóval én se voltam élhetetlen mendikás!

Az iskolakertben, a tornatér szegletén van egy vad cseresznyefa (akkor még szelid volt) ez a fa volt az ideáljaim netovábbja. Tudtam is én erre a legjobb felvezető utat úgy, mint egy fára se. (Pedig beh sokszor is megjártam mindeniket, amikor még boldog örömmel játszottuk a „*zsványkát*“, meg az „*ellenségcs-két*“) Ez volt az „én fám“ (abban az időben még volt mindenünknek legalább egy!) De aztán egyszer nagyon megharagudtam rá, majd kikaptam miatta. El is mondom az esetet.

Volt nekem egy jó pajtásom, aki növésre, arcra, épen olyan volt, mint én. Ennek az eseménynek a lefolyásakor még a ruhája is olyan volt, azzal a különbséggel, hogy míg az én ruhámon már egy gomb sem volt (de volt folt annál több!) addig az én Samu pajtásomén (így hívták) még volt egy. Ketten járkálgattunk ebéd után ki az iskolakertbe a cseresznyefákra „kompóra.“ Ez volt a legalkalmasabb idő a cseresznyézésre, mert akkor Sz még otthon volt!

A többek között egyszer egy ebéd után hozzáfogtunk a cseresznye-cserkészéshez. Én voltam az ügyesebb, hát én másztam fel a fára, a Samu meg ahoz a lócához ment „örködni,“ amelyik azon az úton fekszik, amelyik a főhelyről tér el balra, mindjárt a cseresznyefa mellett. Mikor már jól teleraktam cseresznyével minden használható zsebemet, (négy volt!), jobb ügyhöz méltó körültekintéssel és ügyességgel lejttem a fáról és igyekeztem a Samuhoz, hogy ott együtt költessük el az izletes (?) csemegét.

A szerencsétlen véletlen folytán ekkor már a kertben dolgozott Sz s valahonnan meglátta a fáról való lefelé utazásomat s azt is szemügyre vette, hogy a rabolt rakományal merrefelé tartok. Sem én, sem pedig Samu kivételesen nem vettük észre, hogy az a veszedelmes ember (!) mindent meglátott s minden lelkiismeretfurdalás nélkül ettük a kellemes ízű (?) csemegét, miről akkor, emlékezem, azt jegyeztük meg, hogy épen olyan, mint a mazsola szőlő (a cseresznye már akkor kezdett aszalódni!), s csak azt az egy hibáját vettük észre, hogy — igen kevés.

Én a gyümölcs ebbeli fogyatkozását is el akarván oszlatni, újból visszamentem a fára és elkezdtem újra nagy komótosan és óvatosan csemegézni s boldog mosollyal kezdtem azon gondolkozni, hogy hát miért is

tiltják olyan szigorúan, erős kar- és vesszőhatalommal ezekről a fákról a cseresznye evést!? Ebbeli ábrándjaimból azonban nemsokára felocsudtam, mert alig tiztizenöt lépésnyire látom Sz -t, amint felém közeledik egy suhogó vesszővel kezében s kellő nyomatékkal emlegeti a botot és a sok vásott gyereket. Én, bár magamban teljes önérzettel tiltakoztam a „vásott“ jelző ellen, a „bot-“nak a hallatára egy jobbmódú levelibéka módjára meghúzódtam a fán. A fenyegető ember pedig alájött a fa alá s kezdi ott a letördelt gallyakat lelkiismeretesen a bokrok közé dobálni, miközben ilyen hatásos kijelentést tett:

— Ha még egyszer meglátom itt valamelyiket, arrul se gratulálok, hogy össze nem kompromittálom . . . nézze meg az ember!

No — gondolom magamba — neked szól ez mind! „Mit teszesz most, mond, hogy mit teszesz?!“

De aztán kissé megnyugtatólag és leminősítőleg sóhajtottam a fán, mikor az öreg további beszédéből kivettem, hogy azok a szép ékitő jelzők jelen esetben nem nekem szólnak, hanem szólnak az én Samu pajtásomnak (helyettem), akit a velem való hasonlatossága vitt a bajba.

Az öreg Sz ugyanis mikor engem első ízben meglátott a fáról leutazni, kerülő úton igyekezett ahoz a lócához, amelyen mi akkor már Samuval fejedelmileg kosztoltuk a sok jó cseresznyét, s mikorára már ő odaért, akkor már ott csak szőlőba volt Samu, én már akkor ujult erővel lakmároztam a fa tetejében. A kedvező fogadtatás, melyben Samu a Sz részéről részesült, tisztán állította elébe a helyzetet és megfutamodott s csak a Polyphemos hangjaként utána zuduló fenyegetéseket hallotta Samu (a fél filével).

Mikor Sz ügyét így már befejezetlenül is befejezettnek volt kénytelen elismerni, helyszíni szemlét tartandó, az én emlékezetes cseresznyefám alá igyekezett, mitsem sejtve az igazi bűnös ki és hollétéről s arról, hogy egy reménytelen (?) ifjú élet mily kinokat áll ki ép az ő otlléte miatt. Szegény öreg, ha tudta volna, hogy ott vagyok, talán — le is hívott volna.

Alig vártam azután, hogy kívül essen az öreg a lőtávolon, azonnal lepattantam a fáról s úgy szaladtam haza mint egy strucc madár. Ez a futás volt az én Samummal való cseresznye-cserkészésemnek az epilógusa, mert sohase mentem többet cseresznyézni — másodmagammal.

Ü.

Az idő egy szerszám s kinek-kinek anyyi az értéke, amennyire azt használni tudja.

A sok törpe közt is eltörpülünk akkor, ha törpéségünk tudatával nem bírnak.

A tehetség még nem bebocsátó jegy a boldogság hazájába, az csak a jegy ára s míg a pénztárhoz jutunk, sokat kell fáradnunk.

A férfi felhő, a nő kedélye napsugár: bearanyozza a felhőt. Ha pedig eljön az alkonyat s a nap lemegy, feljönnek a csillagok — az utódok — s azok aranyozzák a felhőt.

A sziv olyan mint a vendéglő: egyszer üres, más-szor meg tele van.

—16.

Kétféle bűnbánat.

I.

— Pályanyertes bűnbánati egyházi beszéd. —

Ira: ifj. Barcsa Endre.

Alapige: II. kor. VII. 10.

Az Isten szerint való bánat idvességre való megtérést szerez, melyet soha az ember meg nem bán, de a világi bánat halált szerez.

Megszüntek a vigasságnak napjai, elmúlt a farsang. Az imént még a vigalom zajától hangos tereket csöndes némaság szállotta meg. Ahol tegnap még örömtől sugároztak az arco, ott ma már a bánat sápadt nyomai ütöttek tanyát; ahol örültek az örülőkkel, ott sírnak a sirókkal. „Nagy sírás és jajgatás hallatszik Izraelben, sokan hajukat tépik, sokan ruháikat szakgatják meg, sokan pedig hamut hintenek fejükre. Mintha csak az egyiptomi tiz csapás ismétlődnék meg, mintha pusztító vész lepte volna el a földet, mintha szüle gyermeket, gyermek szülét, testvér testvért siratna: gyászruhába öltözött lények néma keserőséggel suhannak el egymás mellett, könnytől ázott a föld, sóhajjal telve a lég. És az a sok köny a szorongató bánatnak könnye, az a sok sóhajlás a félelemtől vagyon, mert nem tudják, hogy mi vége leszzen bűnös állapotuknak. Jaj néked ember, mert elvétetik a te ékességed, és a te ábrázatot eltöröltetik a föld színéről!

Oh milyen sivár, milyen vigasztalan kép ez. Kin és gyötrelmem, félelem és megalázkodás: — mintha csak szolgának volna teremtve az ember! De hát nem tudjátok-e, hogy „aki megalázza magát, felmagasztaltatik“ — nem tudod-e, hogy bűneidnek súlya emberi méltóságodat a föld porába nyomja le, avagy talán még kérkedel vétkeid számával? . . . Nem gondolod-e, hogy a hatalmas Istennek csak egy intésébe kerül és te, mint a kárhozat gyermeke, megsemmisülsz? Háládatlan, hiszen te Isten fia volnál, mennyei Atyád elhalmoz téged minden jóval, még mielőtt te kérnéd azokat; gondot visel reád, hogy egy hajszál sem esik le fejedről, megáldja kezeden munkáját és mindezekért nem kíván egyebet, csak hogy alázd meg magadat ő előtte és bűneidnek súlya alatt porba omolva, tisztuljon meg lelked könnyeidnek záporában, hogy felemelhessen magához az Úr. Te pedig ezek helyett melleidet verve dicsekszel azzal, hogy naponként eljársz a templomba, megadod a tizedet mindemből. Te képmutató, hát nem félsz, hogy az Úr haragja lesújt, mikor ajakadon dicsekedés jő ki, avagy talán nem tudod, miképen kell szolgálni az Atyát, nem ismered az ő fiának tiszta tudományát! . . . így mented magadat. Hát, hogy ismernéd, mikor nem is hiszsz benne, hiszen megtagadod, átkos szavak kíséretében veszed ajkadra csak, mivel mented hát magadat? Még banksódni sem tudsz bűneiden, sőt inkább kérkedel azokkal, mi jót remélhetsz hát mégis? Semmit. Bűnös vagy, bűneid megszámlálhatatlanok, méltán számithatsz a gyeheña tüzére, az örök kárhozatra. És lásd, mily végtelen jóságú az atya, ki nem akarja a bűnös halálát, hanem hogy megtérjen és éljen: téged sem sújt haragos villámával, sőt inkább felhossa napját mind a jókra, mind a gonoszokra.

Jer hát te esztelen, tanul meg, hogy az Isten nem gyönyörködik világ szerint való bánatban, mert hiszen.

I a világi bánat halál, míg

II az Isten szerint való bánat üdvösség.

Tudnod kell mindenekelőtt, oh bűnök fia, hogy ez a világ a bűn fészke, a bűn tanyája. Mindnyájan bűnösök, vagyunk, tehát szükségünk van a bűnbánatra. Azonban ne gondold, hogy ha órául órára morzsolod imádságaidat, mint egy lelketlen gép, ha bőjtölsz hetenként kétszer, nem lopsz, nem rabolsz, mindezekkel már leróttad kötelességedet, mert hiszen tulajdonképen bűnöd sincs és így nincsen mit megbánnod. Oh balga, hiszen épen az a te legnagyobb bűnöd, hogy nem ismered el bűnös voltodat. Csak élsz napról napra, elmerülve a bűnök örvényében, s nem veszed észre, hogy ferde felfogásoddal, világias észjárásoddal mindinkább magadra vonod az Isten haragját, mely mint életöltő hullám, mind magasabbra csap fejed felett. Vak vagy, mert nem vezet a Krisztus tiszta tudománya, mivel azokat meg sem hallgatod. Vakságodban csak saját eszed után indulsz, és futva rohansz a kárhozat útján az örök megsemmisülés felé.

Avagy te másik farizeus, ki beismered, hogy bűnös vagy, de ahelyett, hogy bűnbánatodban az Istenhez fordulnál kegyelemért, gyarló halandótól vásárolod meg pénzért, nem tudod-e, hogy kárhozatot vásároltal magadnak? Vagy amikor bűneidet bevallva, annak megbocsátását egy földi bűnös embertől várod, — mit gondolsz? — kedves dolgot cselekedtél-e Isten előtt? Aztán, ha megtagadod magadtól az eledelt, hogy kinozd, gyötörd, öld meg öntestedet: — azt hiszed talán, hogy Isten ezért megbocsát és kegyelmébe fogad? Oh, te vakoknak vakja, hát nem látod-e, hogy ezzel csak bűneidnek számát szaporítod és te is odajutsz, ahová amaz első farizeus, ki semmi bünt nem talált önmagában?! — Odajutsz, mert te még bűnösebb vagy amannál, mivel a szívedbe irt tiszta törvényt, isteni tudományt szennyes kezekkel megfertőztetted és eldobva magadtól az örök életet, belemértél a bűnbe, aztán azt hívné, hogy tested sanyargatása által kiszabadulhatsz a börtönből, behunyt szemmel ismét csak bűnbe keveredtél, az önkínzás, az öngyilkosság bűnébe. Szerencsétlen, nyisd ki már egyszer szemedet és láss!

Aztán ti istenámítók, kik töredelmes arccal járultok az ő szent zsámolyához, hogy ott gonosz lélekkel vallást tegyetek, a másik órában pedig már szitok között emlegetitek nevét; — vigyázatok, mert az Isten előtt nincs titok és ha igazságosan büntet az Úr, nem leszen maradásotok e föld színén egy pillanatra sem. Avagy a szüle, ha bűnös fiát megdorgálva azt látja, hogy az töle elfordulva kikacagja őt, nem bünteti-e meg még sokkal súlyosabban az ő álnok fiát? . . .

Jertek hát ti világ szerint banksódók, amíg el nem nyel titeket az erkölcsi halál, nyissátok ki szeméiteket, undorodjatok meg tüneitek láttára, és azoktól elfordulva, boruljatok le bűnbánó alázattal az Isten színe előtt és tanuljátok meg hogy:

II.

csak az Isten szerint való bánat szerez üdvösséget.

Valami fenséges érzés az, mikor a büntudatra érdezt ember magába szállva, nagy lelki töredelmmel és mély alázattal borul le az ő mennyei Atyjának színe előtt és bűnösségének érzete könnyeket csalva szeméibe, felkiált:

„Isten, légy irgalmas nekem bűnösnek!“

Akkor mintegy megtisztulni érzi lelkét minden földi salaktól és megkönnyebbült lelke mélyéből égbe-törő fohász kél: Köszönöm jó Atyám a te nagy kegyel-

medet, mellyel magadhoz emeltél engemet, nem győz többé rajtam a bűn, mert erős hittel hiszem, hogy az Ur Jézus Krisztus által üdvösséget készítesz számomra, és az örök élet reménységét oltottad belém! . . .

Ez az igazi bűnbánat, ez terem számunkra édes gyümölcsöket; hitet, reményt, szeretetet, üdvösséget és örök boldogságot. Es ehhez nem kell sem testi bőjt, mely Isten előtt gyűlöletes, sem világi javak, melyek mulandók, hanem csak hit, erős, szikla szilárd hit, hogy Isten nem akarja a bűnös halálát, hanem hogy az megterjen és éljen.

Ha megalázzuk magunkat Isten előtt, ha beismerjük, hogy gyarlók, bűnösök, perfergek vagyunk, akik a magunk erejéből még csak egy lépést sem tudunk tenni, egy fűszálat sem vagyunk képesek leszakítani, akkor lehetetlen, hogy az a mennyei Atya, akinek jósága kibeszélhetetlen, kegyelmének forrása kiapadhatatlan, szeretete határtalan, — mondom — akkor lehetetlen, hogy ez a mennyei Atya fel ne emelje az ő eltévedt, elesett, de felemelkedett gyermekeit és ne halmozza el kegyelmének minden áldásaival, de legfőképpen üdvösséggel, mint amely nélkül nincs örök élet, hanem csak kárhozat és megsemmisülés.

És ha már egyszer felemelt bennünket magához az Isten, akkor bátran nézhetünk szembe az életnek bármiféle viharával is, nem esünk el, nem törik meg lelkünk a csapások, a kísértetek alatt sem, mert olyan mennyei ajándékokat közölt velünk az ő ingyen való kegyelméből, melyek megerősítenek és megtartanak bennünket mindenkor. Áldásnak látjuk a csapást is, mert tudjuk, hogy Istentől jó, ő pedig csak javunkat akarja; az áldásokért pedig nem felejtünk el hálát adni neki, mint szerető Atyánknak.

Imé K. T., ez az Isten szerint való bánatnak üdvössége, boldogsága, ez tesz bennünket az örök életnek, a mennyei kegyelemnek részeseivé! Oh jertek hát és járuljunk mindnyájan e bűnbánati napokban az Ur színe elé nem testi bőjttel, mely halált szerez, hanem lelki bőjttel, mely üdvösséget biztosít, hogy így megalázzván magunkat, felmagasztaltassunk a mi mennyei Atyánk által, Ámen

EGYLETI ÉLET.

— A „Sárospataki Ifjúsági Egylet“ 1905. szept. 18-án tartotta alakuló közgyűlését Magda Sándor főisk. szénior elnöklete alatt. Elnök meleg szavakkal üdvözölte a szép számmal egybegyűlt ifjúságot. egymás szeretését s megbecsülését kötötte a szívekre. E gyűlés a szervezkedés, az alakulás munkáját végezte és pedig a következő eredménnyel: Elnök hivatalból: Magda Sándor főisk. szénior; alelnökök: a theologiai és jogász-egyletek később megválasztandó elnökei; jegyző: Veress Károly IV. hh.; pénztáros: Papp József III. hh.; ellenőr: Lengyel István III. hh. Bizottsági tagok lettek: Medgyasszay András IV. hh.; Somodi József IV. jh.; Varga Imre III. hh.; Bálint Bertalan III. jh.; Novák Lajos II. hh.; Tóth Elek II. jh.; László Sándor I. hh.; Szívós Géza I. jh.; Igaz József VIII. g. és Vitányi Mihály VII. g. t. — Ugyanez az ülés választotta meg a „Sárospataki Ifj. Közlöny“ hivatalos munkásait. Főszerkesztő lett hivatalból: Magda Sándor főisk. szénior, felelős szerkesztő:

Barcsa Endre IV. hh. s főmunkatársak: Ruszkai István IV. jh. s László Sándor I. hh. — Okt. 1-én ismét volt ifjúsági gyűlés, melyen a budapesti egyetemi ifjúságnak zászlóavatására szóló meghívása és okt. 6-nak miként való megünneplése tárgyalattak. Az elsöre nézve elhatároztatott, hogy az ifj. egylet úgy a zászlóavatásra, mint az ugyanaz nap (okt. 3.) tartandó demonstrációra küld képviselőket s ilyenekül Magda Sándor főisk. szénior, László Kálmán IV. jh. és Éles István III. h.-hallgatókat küldi ki; a kiküldöfteket több lelkes akad. hallgató is felkíséri a fővárosba. Okt. 6-án — tekintettel az idő előrehaladott voltára — ifj. egylet nagobbiszabású ünnepelet nem rendezhet, hanem a múlt évek gyakorlatához híven a reggeli gyász istenitiszteleten testületileg való részvétellel rója le a kegyelet és hála adóját. Hogy azonban az ünnepi érzések zavartalan folyását mi se gátolja: felirat útján megkérte a köziskolai székot, hogy okt. 6-án üz előadások és a tanítások szüneteljenek.

Az „Ifjúsági Énekhar“ szept. 11-én tartotta meg elnök-jelölő közgyűlését, melyen elnökül jelöltettek: Szabó József, Bódi Dénes és Veress Károly. — Majd, miután a köziskolai szék választhatónak ítélte mind a három jelöltet, a szept. 16-án tartott gyűlésen Szabó József választatott elnöké. Ugyanazon a gyűlésen alakított meg a tisztikar is a következőképen: tanár elnök H. Bathó János, főisk. ének- és zenetanár; főhangvezér Kóta Lajos, alhangvezér Nemes Zoltán, protocantorok: ten. I. Bódi Dénes, ten. II. Ferenczy Dániel, bass. I. Tariska Lajos, bass II. Ablonczy László; egyleti jegyző Tariska Lajos.

Az egyleti tagok száma körülbelől 70-re tehető. Mily csekély szám ez az ifjúság nagy számához képest! Miért? . . . Vagy talán nem tud már a pataki diák dalolni?? . . . Hát a fülemile ha felnő, elfeledi a dalt, nem tudja azt a dalt, amelyet anyja dalolt a méla estéken?? . . . Talán kihalt a pataki diák szívéből a szerelem?? Dehogy! Szerelmes az egytől egyig, csakúgy mint régen; tud is, szeret is dalolni — csakúgy mint régen. Hanem talán inkább az üténypálca iránt érez nagy ellenszenvet, amely nem engedi, hogy amúgy Istenigazában, a saját kedve, saját ízlése szerint, a saját szíve sügallata szerint öntse dalba érzését, hanem úgy kell menni, ahogy az méri a taktust. Egyszóval nem szereti a kordát. Pedig mennyi szépet, mennyi érdekeset lehet látni egy-egy kirándulás, vagy szereplés alkalmával! Mennyi vidéket bejárhat, olyanokat is, amelyeket máskülönbben vagy egyáltalában nem, vagy csak nagy áldozat árán lehetne bejárnia, meglátnia. De hát minek dicsérjem a kórust? Dicséri az önmagát a maga céljában: a dalban. A kik nem tagjai a karnak, erkölcsileg szellemileg legyenek pártolói; a tagok pedig énekeljenek daloljanak jó egyetértésben, békességben s jókedvvel. Isten segítse sok szépre, jóra az egyletet!

Az Akad. Ifj. Olv. Egylet szept. 16-án tartotta alakuló közgyűlését, mikor is elnöké Ruszkay István IV. jh.-t, jegyzővé: Barcsa Endre IV. th.-t, pönztárnokká: Almássy Lajos IV. th.-t, ellenőrré: Tariska Lajos III. jh.-t. Bizottsági tagokul: Veress Károly IV. th., László Kálmán IV. jh., Lengyel István III. th., Herczeg Károly III. jh., Takács Mihály IV. th., Tóth Elek II. jh., Nagy Lajos I. th., Szívós Géza I. jh.; könyvtárnokká még a múlt évről Bódi Dénes IV. th. választatott meg. Nüiszt. Radácsy György theol. tanár úr, ki már évek óta úgy szólván atyai gondossággal ápolja ez egyletet, most is örömmel vállolta el a nagy buzgalmat és figyelmet követelő tanár elnökséget.

A „Magyar Irodalmi Önképző-Társulat“ a jelen évben is, a tagok számát tekintve ismételen mostoha gyermekéül ígérkezett az alma maternek, úgy annyira, hogy a megalakulásra összeült első gyűlés csak ama néhány, az irodalom és költészet iránt lelkesedni tudó akadémiai hallgatóból állott, kik át tudták érezni ennek a régi, immár majdnem egy század óta fennálló egyesületnek nemesítő, szükséges voltát. A másodikban összehívott 41. tagból álló alakuló gyűlésen a társulat ifjúsági elnökké Barcsa Endre IV. éves h. h., titkárrá Takács Mihály II. éves h. h. választották meg; a társulat főjegyzőit pennáját László Sándor I. éves h. hallgatóra bízta; az aljegyzői tisztségre Nagy Lajos I. éves h. h.-t, a pénztárnoki állásra Székely Sándor II. éves h. h.-t, ellenőri hivatalra pedig Okos Gyula I. éves h. h.-t emelte a társulat bizalma. Ugyanez az alakuló gyűlés küldte ki kebeléből azt a négy tagból álló bizottságot is, melynek feladata lesz a folyó isk. évre kitűzendő pályafételek s azok határidejének megállapítása.

Vajha ez a kicsi, de lelkes csapat a békés egyetértés, kölcsönös támogatás és munka által méltó tagjaivá lennének ennek nagynevű ősök által alapított egyesületnek, amely, ha őszintén szólunk, már évek óta csak vegetált, tengődött. De erős bennünk a hit, hogy az akadémiai hallgatók számát s a többi egyesületek népességét tekintve oly kicsiny egyesület ügybuzgó, lelkes tagjai szívükön fogják viselni ennek a mostoha gyermeknek a sorsát s szebb jövő hajnala fog reá virradni.

Az „Akad. Torna és Vivó-Egylet“ szept. 14-én tartotta alakuló közgyűlését. A tisztikar a következőképp alakított meg: tanár-elnökké választott Illyefalvi V. Géza; később, miután ő egyéni körülményei miatt nem volt hajlandó az elnökséget továbbra is megtartani, az egyleti tagok kívánsága szerint Ellend József gimn. tanár urat kérte fel a bizottság a tanár-elnöki tisztségre. Ifjúsági elnök Varga Imre III. é. hh., alelnök Szabó Bertalan II. é. hh., alelnök és vivásvezető Sáfrán Jenő II. é. hh., pénztárnok Csatóry Jenő II. é. hh., ellenőr Ruszkay István IV. é. jh., jegyző Tariska Lajos III. jh., bizottsági tagok: a joghallgatók részéről Tóth Elek II. jh., a hittanhallgatók részéről Almássy Lajos; előtornászok: Szabó Bertalan, Sáfrán Jenő, Pósa Béla és Tornyai János. 14. é. igen szép ismerkedő estélyt rendezett az egyesület Körülbelül 80 személy számára volt terítve a társas vacsorához s vidám zeneszó mellett a késő éjjeli órákig tartott a fiatalos jókedvtől s benső baráti érzéstől áthatott estély.

Az akadémiai ifjúsági zeneegylet 1905. szeptember 27-én tartotta alakuló közgyűlését. Tanár-elnökké H. Batho János főiskolai ének- és zenetanárt választotta meg. Ifjúsági elnök és pénztárnok: Nemes Zoltán III. hh.; karmester: Tariska Béla III. hh.; jegyző és ellenőr: Weinberger Dezső II. jh.; kottatárnok: Biró Béla II. hh. Az eddigi tagok száma 20, s az akadémiai hallgatóknak a zeneegylet iránt való ezen érdeklődése jogosít azon reményre, hogy odaadó munkássággal és lankadatlan szorgalommal ez évben sem fog az egyesület kisebb sikereket elérni, mint a minőkben eddig része volt. Ez úton is felhívjuk az akadémia hallgatókat az egyesület pártolására.

Erdélyi Önképző-Kör. A gimnáziumi Erdélyi Önképző-Kör megalakult szeptember 16-án 40 taggal. Tanár-elnökül a Kör egyhangulag Nagy Lajos tanár urat kérte fel, aki azt el is fogadta. Ifj. elnök a múlt évben megválasztott Kukri Ferenc VIII. o. Titkárrá a Kör Szabó Károly VIII. o. Főkönyvtárnokká Szabó Sándor VIII. o. Főjegyzővé Tóth József VII. o. Pénz-

tárnokká Kérészi István VII. o. Aljegyző és alkönyvtárnokká Deme László VII. o., tanulókat választotta meg. — A pályakérdésekre vonatkozólag a Társulat egyelőre csak két kérdés felett határozott — a többi tétteleket csak később tűzi ki. Okt. 14-ére beadandó pályázat: Epikai költemény (ballada v. románc) díja 12 korona. November 11-ére szép-próza elbeszélés, díja 12 kor. A társulat megrendelt 17 politikai, szépirodalmi, éle és szaklapot.

Előfizetési felhívás.

Lapunk jelen számával a 22. évfolyamába lépett. 21 esztendőn keresztül főiskolánk ifjúsága, ha súlyos anyagi áldozatok árán is, de fenntartotta s a benne rejlő erkölcsi töke ápolásáról sohasem mondott le. De, hogy lapunk az olykor-olykor beállt nehéz időben is virágzott, abban jelentős érdemeik vannak lapunk barátainak, kik anyagi és erkölcsi támogatásukat soha sem sajnálták tőle.

E tiszteletreméltó áldozatkészségre hivatkozva, fordulunk most is hozzájuk s minazokhoz, akik szeretik az ifjúságot, mozgalmainkat, törekvéseinket jóakarattal érdeklődéssel szemlélik és bátorítják, — részesítsék lapunkat anyagilag is pártfogásukba, hogy ifjúsági élethen annál buzgóbban teljesíthesse tisztos hivatását.

A „Sárospataki Ifjúsági Közlöny“ előfizetési ára:

egész évre	---	---	---	---	4 kor.
fél	"	---	---	---	2 "

Az előfizetési pénzek a szerkesztőség címére (Sárospatak, széniori hivatal) küldendők.

A „Sárospataki Ifjúsági Közlöny“ szerkesztősége.

HIREK.

— **Az évmegegyítő-ünnepély** szeptember 12-én volt főiskolánkban, amely alkalommal Nagy Béla theol. tanár innádkozott szívből-lelélekből fakadóan. Az igazgató lelkes és buzdító szavai után dr. Ferenczy Árpád jogtanár tartotta meg székfoglalóját. Isten áldása legyen rajtunk ez esztendőben!

— **Püspöki látogatás.** Magas vendége volt szept. hó 25-én főiskolánknak. A helybeli g. kath. templom felszentelésére városunkba érkezett Firczak Gyula munkácsi g. kath. püspök látogatta meg a Rákóczy-kollégium os falait, amikor a tanári kar részéről dr. Meczner Sándor közigazgató, az ifjúság részéről pedig Magda Sándor főiskolai szenior üdvözölték őszinte szívből jövő szavakkal, melyre ő lelkes beszéddel válaszolt. Ezek után éber figyelemmel és folytonos érdeklődés mellett járta végig

iskolánk gyűjteményeit, el nem mulasztván az érdeke-
sebb dolgok felől magának kellő információkat szerezni.

— **Tíz éves találkozó.** Az 1895. évben főiskolánk-
ban érettségizettek szept. 24-én 14-en jöttek össze ba-
ráti találkozásra. D. e. 8 órakor istenítisztelet volt az
imateremsen, este pedig bankett, ahol számos szebbnél-
szebb pohárköszöntő hangzott el.

— **Lelkészképesítő vizsgák.** szept. hó 27-én foly-
tak le főiskolánkban a lelkészképesítő vizsgálatok. Első
vizsgáldtra jelentkeztek hárman, közülök egy jó, egy
elégséges sikerrel állotta ki a vizsgálatot, egy pedig
javító vizsgálatra útasított. A második lelkészképesítő
vizsgálatra jelentkezett mindkét ifjú sikerrel vizsgázott,
egyik vizsgázó jó, a másik kiálégitó eredménnyel.

— **Felolvasó-ünnepély.** Kellemes szórakozásban volt
része városunk közönségének szept. hó 26-án a helybeli
ev. ref. nőegylet által a főiskola imatermében rendezett
felolvasó-ünnepélyen. Ez ünnepély egyike volt azoknak
az ünnepélyeknek, melyek a még nagyon fiatal, de hi-
vatásának erős öntudatával bíró ref. nőegyletet dicsérik.
A nagy gonddal és ügyesen összeállított műsor valóban
sok élvezetet szerzett az imatermet zsúfolásig megtöltött
közönségnek. A főiskolai énekkarnak Hidegkővy Margit
úrhölgy zongora kísérete mellett kifogástalan praecitás-
sal előadott éneke (Falk Zsigmond: Vigán cimborá!)
nyitotta meg az ünnepeket, mely után Harsányi István
főgimn. tanár tartott felolvasást a nők hivatásáról az
egyház társadalomban. A finom tapintattal, mély belátás-
sal megírt dolgozat szigorú igazságossággal ítéli el a
nő emancipáció fülzóit s hangsúlyozva azt az egyedüli
női hivatást, mely a nőre nézve kizárólagosan a családi
életben van. A tartalmas és tetszéssel fogadott felolvasás
után a műsor szerint dr. Rác Lajosné urnó és H. Bathó
János főisk. ének és zene tanár ének-kettőse követke-
zett volna, azonban a műsor ez a száma H. Bathó János
gyöngélgékedése miatt nagy sajnálatunkra elmaradt. S
Debreceni Jolán úrhölgy adta elő Farkas Imre: „Mag-
dolna“ c. költeményét. A bámulatos ügyességre művészi
alakítással előadott szavalat méltán rászolgált arra a
kitörő taps viharra, mellyel a halás közönség jutalmazni
óhajtott a művészi tehetségű előadót. Bár az eddigi
szereplők jutalmazásában sem volt szük markú a hal-
gatóság, valósággal a lelkesedésig emelkedett az elis-
merés és orkánserűvé a tapsolás annak a vegyes kar-
nak szereplése után, mely vegyes énekkart H. Bathó
János ez alkalomra szervezett és tanított be. Az „arany-
virág“ és „János vitéz“ opperettekéből adtak elő részle-
teket. A női hangok esengő áriái az érces férfi hangokkal
összeolvadva lágy zene kísérettel olyan édes muzsikává
olvadt, mely dicséretére vált volna. bármelyik vidéki
szinpadnak is. A szünni nem akaró, frenetikus taps el-
viharzása után Horkai Lajos II. é. h. h. adta elő tagad-
hatatlan rátermettséggel Hetényi Farkasnak; „Cinka
Panna“ c. szomorúan megható darabját Ellend Józsefné
urnó zongora, ifj. Bálint Dezső úr cimbalom és Olchváry
Ernő úr szép hegedű kísérete mellett. Kár, hogy a te-
rem rossz akusztikája miatt a szavalatnak épen a legfi-
nomabban kidolgozott részletei alig voltak hallhatók.
Ezután ismét a vegyes kar jeleskedett, mely után ez a
gazdag élvezet nyújtó felolvasó-ünnepély véget ért, fé-
nyesen bizonyítva a sárospataki ev. ref. nőegylet életre-
valóságát.

(— ós —)

A szeptemberi alapvizsgákra a theol. hallgatók
közül tizenketten jelentkeztek, kik közül jeles képesi-
tést kapott egy, névszerint Lengyel István III. é. hh.,
jó eredménnyel tette le 5, elégséges eredménnyel 4, 2

pedig javító vizsgálatra útasított. — A jogak. hall-
gatók közül az első egész alapvizsgára jelentkezett 10
ifjú közül szavazattöbbséggel képesítettett 6, 3 bukott
egy tárgyból, egy pedig végleg. A második alapvizs-
gára jelentkezettek közül kitüntetéssel alapvizsgázott 1,
névszerint Heyde Jenő, egyhangúlag szintén 1, javító
vizsgálatra útasított 3, elbukott 1.

Akadémiánk népessége a tavalyihoz képest
esökkenést mutat. Az eddig beiratkozott 158 (tavaly
csaknem 200!) akad. hallgató közül hittanhallgató épen
100, a többi 58 joghallgató. Azonban mindkét fakultás
hallgatóinak száma, tekintve az előjegyzetteket és szá-
mitva az októberben felszabadult katona-jövevényekre
is. előreláthatólag emelkedni fog s kilátások vannak arra
nézve, hogy akadémiánk hallgatói ez évben is közel
fognak járni a 200-hoz. A jog és államtudományi szakra
beiratkozott 58 hallgató, évek szerint a következőképen
oszlík meg: IV. éves van 4, III. éves 12, II. éves 17,
I. éves 25.

— **Korcsma ellenes mozgalom.** Az akad. hallgatók
között erős mozgalom indult meg, egy olyan egyesület
alakítására, melynek tagjai arra köteleznék magukat,
hogy a testet, lelket megölő korcsmai levegőből, ven-
déglok látogatásából tartózkodnak s attól való tartózkod-
ásra másokat is rábírní óhajtanak. Ez a határozottan
egészséges gondolat, mint az a kibocsátott iv aláíróinak
számából is látszik iskolánk hallgatói között erős támo-
gatásra talál. Véglegesen megalakuló gyűlésünk idejét
még ez ideig nem tudhatni.

— **Múlt évre szóló előfizetéseiket beküldötték:** Fogy.
Szövetkezet 4 K, Danyi József 4 koronát. Köszönettel
nyugtázzuk.

— **Divatkereskedésbe** egy jó házból való fiú tanu-
lól felvétetik. Cím a kiadóhivatalban.

Szerkesztői üzenetek.

Kérjük laptársainkat a cserepéldányok megindítására.

Kolozsvár. „Emlékezzünk régiekről!“

Visszaemlékezés. Gyöngé tartalom gyarló formában, egy szeményi
költség nélkül. Nem közölhető.

Ítélet. Elég balladikus gondolat, azonban nagyon elavult, kidolgozása
pedig pongyola, felszínes. Jobbat kérünk!

ifj. Zsoldos Benő úrnak Zombor. Közlönyünk számára kérjük továbbra
is szíves támogatását.

Tavalyi felelős. Mióta pap lett belőled, hirt sem hallani felőled. Irj,
vagy mi a szösz? üdv.

Vass Béla, Özv Vitkai Bertalanné. Múlt évre szóló előfizetéseiket
közönnettél nyugtázzuk.

Nyomtatta Radil Károly a sárospataki ev. ref. főiskola betűivel.

HALTENBERGER BÉLA

ruhafestő, vegyi tisztító és gőzmosógára

KASSÁN. ALAPITTATOTT 1810-ben.

Hazánknak e szakban legrégibb s közismert gyára-
ban ruhák egészben tisztítatnak és festetnek,
továbbá gallérok, kézelők s egyéb fehérneműk
a legszebb kivitelben mosatnak és vasaltatnak.

Postacím: Haltenberger Béla, Kassa.

SÁROSPATAKI IFJUSÁGI KÖZLÖNY

KIADJA: A „SÁROSPATAKI IFJÚSÁGI-EGYLET.” — MEGJELEN HAVONKÉNT EGYSZER.

Szerkesztőség: Sárospatak, Főiskola, szénelőri hivatal.	Főszerkesztő: MAGDA SÁNDOR	Felelős szerkesztő: IFJ. BARCSA ENDRE	Előfizetési ár: Egész évre 4 korona. Félévre 2 korona.
Kiadóhivatal: Sárospatak, „Ev. ref főiskolai könyvnyomda.”	FŐMUNKATÁRSÁK: LÁSZLÓ SÁNDOR,	OKOS GYULA.	Az előfizetési összegek a »Sárospataki Ifjúsági Közlöny« szerkesztőségének küldendők.

Aki nem óhajt előfizetni, szíveskedjék jelen

Október 31.

számunkat ugyanezen címszalag alatt (vagy 4 filléres bélyeggel) „Nem fogadom el” megjegyzéssel visszaküldeni.

„Mondá az Isten: legyen világosság: és lett világosság.”

Az elfogúltság, a tudatlanság sűrű fellege ült a világon. A szeretet éltető sugára mélyen eltemetve szunnyadott.

Az értelmet lenyügöző, elavult dogma, mint folytó, sötét köd nehezedett rá az emberiségre, kiölve a lelkekből a szeretet melegét s békóba verve a gondolat szabad szárnyalását.

Az Istentől nyert szikra, az ész tétlen, bódúltan pihent. A szörszálhasogató egyházi tan útját állta szabad működésének, s egy-egy felvillanó szabadabb gondolat csakhamar elenyészett a makacs tudatlanság sötét éjszakájában.

És az Isten az emberiség szerető édes atyja ismét mondá, mint akkor kezdetben: „Legyen világosság: . . . és lett világosság.”

A borongó őszi nap ködén áttör az éltető nap aranyos sugára, s a kihalt táj új fényt, új életet nyer.

A wittenbergi hős, a szabadgondolkodás rendíthetetlen bajnoka vasvesszővel csapott a poros dogmák halmazára s oszlott a sötétség! A tudatlanság nehéz ködén áttört a felvilágosodás éltető sugára.

A meggyújtott fáklya merészen lobogott fel az égig és „elválasztá a világosságot a sötétségtől.”

Aztán jöttek nehéz idők . . .

Harcra kelt a világosság a sötétség ellen. A sötétség fiai megfürdették kezüket a világosság fainak kiomló vérében, aztán lassan-lassan csend lett.

A vihar után aztán felragyogott a világosság éltető napsugára, hogy áldó, édes melegét rálehelje a rombolás művére.

S im, a sötét képet enyhébb váltotta föl. — Mi, hálás utódok gyűjtsük fel az örömtüzeket; ünnepeljünk ama korszakalkotó nap emlékére, melyen elválasztatott a világosság a sötétségtől s hálátelt szívvel borúljunk le a végtelen kegyelmű Isten előtt, aki mondá: „Legyen világosság: és lett világosság.”

Magda Sándor.

TARTALOM: Ifj. Barcsa E.: Okt. 6-án. — Magda Sándor: Október 31. — Cz. F.: Október 6. — László Sándor: Szász Károly. — Ruskay István: Azóta. — Alfa: János bácsi. — Vihar: Iza-dalok. — Mendax, Ma, Fidelio: Krónika. — Fábrián Ernő: Emlékezés. — László Sándor: Levelek. — Bornemissza István: Diáktörténetek. — Gábor diák: Az utolsó mese. — Egyleti élet. — Hírek. — Szerkesztői üzenetek — Hirdetés.

Október 6-án.

Nagy Magyarországon,
Aradi határon
Faragnak az ácsok!
Egy bús nép szívébe,
Haragvó lelkébe
De nagyon nyilallik a kopácsolások.
Sír az ég is, felhős képet öltve
Sűrű könyveit hullatja a földre.

Nagy Magyarországon,
Aradi határon
Bús, sötét köd támadt,
Októberi reggre
Egy martyr-seregre
Siri némaságban vet szomorú árnyat.
Szellő sirja szét a nagy világon:
Bitófán a dicső Tizenhárom!

Nagy Magyarországon,
Aradi határon
A szabadság fája,
A multat felejtve,
Örömkönyt ejtve
Sok millió magyar áldást kér reája.
Meg-megigéz egy gyönyörű álom:
Felébredt a dicső Tizenhárom!

Ifj. Barcsa Endre.

Emlékezés október 6-ra.

Az örökidő évkönyvében őszre fordult a lap; elhozta a mi fekete nagyszombatunkat: okt. 6-át.

Nagypéntek után . . . nagyszombat!

Amott egy szent sir, mely a világ megváltóját zárja magába! Emitt 14 hant, alatta 14 nemzeti hős alussza örök álmát.

Amott a golgotthai kereszt!

Emitt az aradi bitófa s a pesti „Neugebäude“.

Nagypénteken együtt gyászolt az egész keresztyén világ; siratta a megváltót, aki megtanította hinni e nagy mondásával: Higyj és tied lesz az örökélet.

Nagyszombaton egyedül sir a magyar nemzet; nem is egyet sirat, hanem 14-et.

A nagypénteki martyr a hite árán szerezte meg hívóinek az örökéletet!

Ők 14-en adták éltüket a hitért: a szabadság hiteért!

Tudjátok-e, hogy ez a magyarságnak a legnagyobb, legszentebb ünnepe?!

Nem március 15-ike; mert hisz az csak egy rövidéletű, álomszerű örömnappal volt: a független Magyarország első lélekvételé! Nem is április 11-ike; mert hiszen ott azokat a kedveskedő királyi szavakat a félelem sugallta; hanem okt. 6-ika az!

Az a nap, mikor sötétedni kezdett egünk! Amikor a nagy nemzeti tragoedia 14 sirhoz érkezett, melyben a szép napok elnémult emlékeként feküdt a 14 magyar hős!

De mi is történt csak okt. 6-án?!

A világtörténelem leggyalázatosabb tette!

Lehet-e annál ocsmányabb, szégyenletesebb dolgot még csak elképzelni is?!

Egy nemzet kifáradva jogos önvédelmi harcában, túlnyomó számú ellenfelének megadja magát. Ekkor az félretéve szégyenérzetet, becsületét; nem törődve az adott szó szentségével, megöli a nemzet vezéréit!

És ezt a vén Európa, pirulással bár, de . . . mégis eltűrte!

Őköibe szorúl a kezünk még most is, ha erre gondolunk!

De a magyar jószívű volt! Megbocsátott! Hisz ez már ezredéves hibánk: Könnyen felejtünk! Hamar megbocsátunk!

Ezt az egyet azonban elfeledni nem tudjuk; nem akarjuk!

Fekete fátyolt borítottunk bár a sebre, de azért néha áttör azon a sajgó fájdalom jele: a piros vér, valahányszor megrándul a nemzetnek egy érző idege, ahányszor csak bántják a magyart!

Ti csak aludjatok ott a sírok mélyén! Ne tudjátok, hogy ahol régen sajgott, ott még most is fáj a kebel!

Adjon nektek csendes álmot az a tudat, hogy halálotok nem volt meddő áldozat; mert megtanultunk hinni a szabadságban, megtanultunk küzdeni is érte!

Te pedig Istenünk, magyarság nemzeti istene, adj nekünk e küzdelemhez erőt s erélyt, nekik pedig csendes álmot, békés nyugodalmat! Sógd meg a sirhant alatt pihenőknek, hogy:

„Az eszmét, melyért éltet áldozának,

Szívóba irták az egész hazának

A magyar ifjúságnak!

És az feledni nem fog soha! soha!

Szász Károly

1829—1905.

És egy dobogó szívvel kevesebb a földön s egy kis halommal meg több a temetőben. Az irtó, romboló halál újra belemarkolt a nagyok közé, hogy a mi szívünket keserítse meg Kitépett újra egy régi tölgyet, mely annyi éveken keresztül hozta meg minden évben a minket gazdagító kincseket. Pusztulása után felszakadt sebünkre csak az ad megbékítő vigasztalást, hogy akkor tépte ki a mindent letaroló elmúlás, amikor már az őszi vihar úgyszólván régen letépett róla minden virágot, minden levelet s új tavasz reménye nem fakadt már benne.

Szász Károly halt meg, az ernyedetlen munka, az irodalom nagyraihivatott veterán bajnoka, a püspöki palástos ősz költő. Szívéből kihalt a dal, elapadt az ének; imádságos ajkán nem száll az égbe több folhász. Meleg szívébe nagy tél költözött . . .

És mi megszemorodva álljuk körül ezt a ravatalt, ahol kiterítve fekszik egy hosszú félszázad megöszült dalosa, a munkába kifáradt buzgó sáfár, a Krisztusnak ihletett apostola. És megkeseredik a lelkünk, amikor üresnek látjuk az ő helyét, megfacsarodik a szívünk, hogy az ő helye újra pótolhatatlan s az a toll örökre mozdulatlan. amellyel ő saját lelkéből irogatta át a dalokat a mienkbe s csak a késő hervadás enyhítő tudata szelidíti a mi bánatunkat

Olyan volt itt köztünk, mint egy, a múltból itt maradt emlék. Szívjósága, emberszeretete égből hulló harmat, mely a nyár után is rácsókolja a maga fényességét a nagy természetre s végre aztán maga is oda tér, ahonnan a harmatos virágok nőnek ki: le az anyaföldbe; lelkét pedig elsőhajtja oda, ahová a fákról letépett harmatos levelek szállanak: a csillagok fölé, az örökélet örök hazájába . . .

A könyvek, melyek éretted hullanak, becsületes munkába kifáradt, megroskadt vándor, hulljanak áldás-ként a te sírodra s könyáztatta siri hantodon neveljen virágot a hála, meg a kegyelet! . . .

*

Valahonnan az erdélyi havasok zúgó rengetegeiből indult el; hogy aztán annyi helyet bejárva, egy babérdővel térjen pihenni a kerepesi temetőbe . . .

Nagy-Ernyeden született 1829-ben. Tanulmányait is részben itt, részben a pesti egyetemen végezte. Az első felelős minisztérium megalakulásakor ő is állami szolgálatba lépett és a Debrecenbe menekült kormány-nál a vallás- és közoktatásügynél fogalmazóskodott, majd mint úttász-hadnagy szolgálta hazáját. A szabadságharc világosi szomorú epilógusa után nevelőnek ment a gömörmezei Bejébe a Szentmiklósy-családhoz, majd 51-ben letette az első lelkészképesítő vizsgálatot és Nagy-Kőrösön tanárkodott előbb mint az irodalom, majd hogy Aranyt e tanszékre megnyerhessék, mint a matematika professora. Kőrösön nőül vette gyermekkori szerelmének tárgyát, Szász Pólit (Iduna), kit másfél évi boldog családi élet után ugyanott el is temetett s miután innen nevének szomorú emléke elűzte, a kecskeméti gimnáziumhoz ment. 53-tól kezdve mint tényleges pap működik előbb a székelyföldön, Kézdi-Vásárhelyen, ahol 55-ben a második lelkészképesítő vizsgát is megszerozte, majd Kun Szent-Miklóson. Itt újból megházasodott, nőül vevén Bibó Antóniát, aki számára meleg családi tüzhelyet, boldog otthont teremtett s akihez későbbi költeményeinek java részét írta. Kun-Szent Miklósról 63-ban a

szabadszállási paróchiára költözött. Majd ismét állami hivatalnok lett, előzetesen azonban, mint a fülöpszállási kerület országgyűlési képviselője is szerepelt. A közoktatásügyi minisztériumba kerülve, ott mint osztálytanácsost találjuk. 69—73-ig, mint pestmegyei, később mint jászkunmegyei tanfelügyelő működik. Ismét visszatérülve a minisztériumba, miniszteri tanácsossá lesz s ebben az állásában meg is maradt 1889-ig, amikor a dunamelléki ev. ref. egyházkerület meghívását elfogadva, püspöki palástot vett fel s mint a budapesti ev. ref. egyház első lelkésze, buzgón szolgálta egyháza ügyeit. E hivatalokat egészen az utóbbi évekig viselte. Ekkor aztán hanyatló egészsége és megbénult munkaereje következtében állásáról lemondott s teljesen félrevonulva élt ez év okt. 16-án bekövetkezett haláláig.

Valahonnan az erdélyi havasok zúgó rengetegeiből indult el, hogy aztán annyi helyet bejárva, egy babérdővel térjen pihenni a kerepesi temetőbe . . .

*

Bár terhes hivatalai súlyos, nehéz teendőket róttak vállaira s úgyszólván minden fizikai erejét felhasználta, az ötvenes évek kezdetétől fogva alig volt szépirodalmi és napilap, melynek hasábjain ne mindennapos lett volna a Szász Károly neve. Az irodalomnak minden ágában dolgozott s irodalmi sikereinek elismerésül már 59-ben bevonul az akadémiába, előbb, mint levelező tag, később 69-ben, mint rendes s végül 78-ban mint igazgatósági tag. A későbbi idők folyamán, 92-ben már mint az akadémia másodelnöke vesz tevékeny részt hazánk kulturális törekvéseinek irányításában. A Kisfaludy-Társaság soráiban is ott találjuk már a 60-as évek elején s később e társaságnak is alelnökévé lett.

A munkabírásnak csodálatos erejét lehelte belé az Isten. Az atyjától örökségképen rámaradt vasszorgalom egy hosszú életen át soha nem hagyta pihenni. Folyton dolgozott s munkáit mindig elismerés kísérte.

Mint lyrikus, dalainak egyszerű természetességével, elégiáinak hervadt, de mindig reményt tápláló megható szomorúságával, ódáinak mély gondolatokban gazdag ünnepességével hat. Drámáit és eposzait az akadémia koszorúja ékesíti. Mint műfordító pedig ebbeli művészetét a virtuózitásig viszi. Valóságos benső rajongással igyekszik a nyugati népek nagy költőinek eszme-termékeit átültetni. S bár egészen idegen imádó, szívós honfíúi érzése nem engedi, hogy kozmopolita legyen. Mint egyházi író egyházi beszédeinek apostoli hangja s imáinak áhitatos egyszerűsége tünteti ki.

Ezeken kívül mint államhivatalnok, mint tanférfiú és főleg mint aesthetikus a tudomány és irodalom oly széles mezőit s oly mélyen szántogatta, hogy ha nyomait a rohanó idő be is takarja majd, ha emlékére rá is ül a felejtésnek nagy, nehéz köde: emberi erőt felülmuló nagy munkáinak elrejtett emléke ott fog élni az utódok által kiépített szellem-pantheonnak fundamentumában.

*

Félszázados írói pályája szakadatlan munka, lázas tevékenység folytonos és soha nem vékonyuló láncolata. Tehetségének bámulatos sokoldalúsága, mely a költészet és irodalom minden ágában alkotott valami maradandót, ép oly mértékben dicsekedett az Istentől beléoltott tantumok hatalmas erejével, mint amily mértékben megvoltak nála a széleskörű tudás és mélyreható ismeret elengedhetetlen feltételei is.

Ennek a két tényezőnek, vele született, alkotni tudó tehetségének s soha ki nem elégíthető tudásszomjából kifolyó nagy s főleg az irodalom terén páratlanul álló széles ismeretének tulajdonítható, hogy úgy a köl-

tészet terén, ahol a lélek szól és a szív beszél, mint aesthetikai műveiben, ahol a hideg ész boncol és ítél, hatalmas erő munkáját csodálhatjuk. Ő nagy költő és nagy tudós volt egy személyben.

*

Én csak lyrájáról és epikájáról akarok pár szót szólni.

Vérből való lyrikus ő. Azonban lyrájában nem a szilaj szenvedélyek, dúló szerelmi mámorok szertelenkedésre alkalmas nyújtó rapszodikus hangjai az alaphangok. A csendes béke higgadt nyugalma járja át valamennyit. Érzelmek mindig mintegy átszűrődve az ész rostályán ereszkednek bele dalaiba. Inkább hidegtartalmú életigazságok, megnyugvást hirdető elmélkedések szólnak hozzánk dalaiból. Szerelmi lyrája is, melyben úgy a boldog, mint a boldogtalan szerelmi motívumok feltalálhatók, úgy bele tud illeszkedni az egész költészetét jellemző csendes nyugalomba, mint amilyen biztos érzéssel választja meg a hangot, s az érzés hátterének a szint, ruhájának a formát.

Nem a szíveket és veséket átható mélytekinetű filozofus belátásával, de az érző szív nemes itéletével szemléli a világ folyását. S bár a világ mostohasága, kegyetlen játéka az ő lantján is gyakran fel sir, soha nem rezignál.

Bibliás lyrikus ő, Istennek felkent papja, akinek ha fáj is a seb, az Isten akaratába való megnyugvás megkönnyíti azt. Iduna sir. De megtépett boldogsága szomorú öszébe csakhamar tavaszi napsugárt csal az új szerelm s felcsendülő boldog szerelmi dalai meghazudtolják a kihunyt boldogságnak örökéletét. Most sir, majd meg kacag s hangja mindig őszinte és igaz befutva egy az élet viszontagságaival kibékült merengő lélek nyugalmanak arany himporával.

Haza, szerelem, meleg családi fészek, meghitt baráti kör egyként hangot keres, hangot talál az ő lyrájában.

Olyan az ő lyrája mint a nyárfa. A legfinomabb szellővel is szóba áll, de a zuhogó viharok is megfelel.

*

Az 50—60-as évek felébredt nemzeti szelleme vigasztalódni a múltba viszi s duzzadó munkaerejének benső ösztöne történeti költői elbeszélések írására hajtja. A viharos időszakok változó eseményei hol magasztosan hős, hol kishitű, alacsony erkölcsi értékű szereplő alakjaival bőségesen kínálkoztak eposzok tárgyául. De meg a példát erre Vörösmarty és követői erre már meg is adták.

Szász Károly szerencsés kézzel ragadja ki a történelem nagy színjátékából az egyéneket s illeszti be szintén csak onnan meritett elbeszélései keretébe. A történeti hűséghez azonban nem ragaszkodik a historikus szigorúságával s eseményeinél, szereplői jellemzéseinél gazdag képzeletének sokszor korlátlan szabadságot enged meg. De jellemei mindig biztosak és következetesek s az alapeszme lebonyolításához, illetve megvilágításához tiszta színeket szolgáltak. A tettek belső rugói azoknak folyamán világosan kitűnnek. A felemelő és leverő jelenetek egész legiójával tudja izgalomba tartani az olvasót, megpihentetvén egy-egy bájos lyrai betoldáson.

Az összeütközést, mely után a katasztrófa lázasan izgalmas részleteit a drámai színek sokszor vérfagyasztó vadságával festi le, a csodás elem mythoszi szerepeltetése által néha mindaddig halasztja, amíg aztán a hős felett összetorlódó végzetes események a tragikumot

kikerülhetetlenné teszik. Általában eposzainak tárgyi elrendezésénél meg van az a tapintata, mely az idő és hely megválasztásában biztos érzékkel működik.

Akadémiai pályázatokra beadott több eposzánál a bírálók mindig a szerkezetben találták a hibákat. Mintha elbeszéléseit nem tudná egységessé olvasztani; az összefűzésnél mintha lazák volnának a kapcsok; a szerkezet erőteljessége mintha szétzilálódniék a küzdő szenvedélyek, rohamos események indulatos rajzai természetességénél fogva.

Eposzainál is, ép úgy mint lyrájában a belső tartalomhoz, a hangulathoz, az épen folyó esemény helyéhez simuló, találó s a nyelvezetnek az a mély ereje alkotják az első kiválóságot, mely Szász Károly drámáiban is feltalálható, műfordításainak pedig épen első érdeme.

*

És aztán őt is kivitték oda, hová nem hat le a földi zaj: a temetőbe. Egy becsületes, munkába ölt élet kiérdemelt jutalma: egy nemzet elismerése és könnyei kísérték őt, mely benne nagy munkásainak egyik legnagyobbját vesztette el. Igaz, hogy most már erőtelen karja tehetetlen volt a munkára, hogy a késő ősz az ő lelkéből is kitepte már mind a virágokat s ott több virágnilyást alig remélhattünk; de hát ki tudna oly könnyen megnyugodni abban, hogy egy olyan élet, melynek minden perce a közjólét, az emberi előhaladás és a szív gyönyörködtetése volt, mindörökre kiszálljon közülünk?!

Nem úgy lepte őt meg a halál, mint a csaták tűzében küzdő harcost: a munka közben. Ő a nagy csatát már rég megvívta, s ami neki hátra lett volna még, az már csak a kései kor nagy szenvedése lett volna. Talán jobb is volt neki már így?! Talán jobb a síri nyugalom a betegséggel gyötrő életnél?! . . .

A könnyek melyek éretted hullanak, becsületes munkába kifáradt, megroskadt vándor, hulljanak áldás-ként a te sírodra s könnyáztatta síri hantodon neveljen virágot a hála, meg a kegyelet! . . .

László Sándor.

Azóta.

(Levéltörödékek.)

Szerelmemről lehullt azóta

Hitvány, alantas földiség . . .

— Hideg, ritkább, a várt levélke

Kicsiny kezéd bár küldi még.

Oltáromon te vagy azóta

A szent, a tiszta Mária . . .

— Ird meg, hánynak kellett azóta

Tebenned ott csalódnia!

Ruszkai István.

János bácsi.

Apám iratai között, fakult, sárga papírok között kotorászva, egy még nem igen avúlt, molyragta, durva papír akadt kezembe, amelyen az irás is hasonló durva volt. Megnéztem, mit kereshet az ottan apám iratai közt, hát bámúlva vettem észre, hogy nekem van címezve. Reszkető öreg kéz írhatta, talán nem is olyan régen. Gondolkoztam erősen, hogy kié lehet az irás, de hiába, nem emlékeztem, hogy hasonló írást valaha láttam volna. Kénytelen voltam apámhoz fordulni, hogy megtudakoljam, miféle irat az s miért épen nekem van címezve? Apám aztán felvilágosított, hogy azt az írást szomszédunk, az öreg János bácsi küldte hozzá halálos óráján s hogy én akkoriban sokáig távol voltam a szülei háztól a régi iratok közé került, aztán lassankint feledésbe merült.

* * *

Kis diák koromból emlékszem rá, hogy szomszédunk, az öreg János bácsi háza előtt egy hatalmas hársfa volt, amely mikor úgy tavaszkor virágzásba borult, az egész környéket betöltötte illatával, odacsalogatva még távolról is a méheket, no meg a falusi asszonyokat, akik a virágját herbateának szedték le mellfájás ellen. Ez alatt a fa alatt üldögélt János bácsi nap-nap után, de különösen az estéket szerette itt tölteni. Szeles idő, esős vagy szép, holdvilágos tiszta idő volt, János bácsit mindig ott lehetett látni a fa alatti lócán. János bácsi, akit én bizalmasan „urambátyám“-nak szólítottam, jóval felül volt a 80-on s a legidősebb emberek is „bátyám“-nak szólították. De hatalmas termetét még a hajlott kor sem tudta összetörni. Egyenes volt, mint egy szálfá s erős, mint egy javakorabeli ember. Arekifejezése szigorú, hideg volt, de a mindig mélabús arcon észre lehetett venni a szívjóságot is. Az egész falu hibbant elméjűnek tartotta az öregot s gyermeklétemre talán csak én magam nem hittem ezt róla. S nem is lehet csodálkozni a jó falusiakon; ők ugyanis nem tudták semmiképen megmagyarázni, hogy miért ül az öreg János bácsi a nagy hárs alatt örökösen, elmerengve, búslakodva. Ráfogták hát, hogy hibbant az elméje. Hogy e nagy hárszt ki és mikor ültette oda az öreg bácsi kapuja elé, a legöregebb emberek sem emlékeztek, bár nem is volt rá kíváncsi senki sem. Falusi embernek megvan a maga baja, minek törődjék valaki hiábavaló dologgal.

János bácsinak nem volt senkije sem, egyedül állott a világban. Nem is szerethetett hát senkit sem, mindenki irányában hideg, mogorva volt, talán engem kivéve. Én már mint kis gyerek át-átszaladgáltam János bácsihoz, akinek foglalkozása az asztalos munka volt s ilyenkor mindig meg-meglepett egy játékszerrel, aminek persze én mindig módfelett örültem. De szerettem is én igazán János bácsit s mikor esténként szép idő volt, oda-oda kuporodtam melléje, a hárs alatti lócára; ilyenkor aztán órákig elbámúltam gyerekésszel az ő örökké bús, merengő arcát s ugyan sokat töprengtem rajta, hogy mért is olyan szomorú az öreg bácsi örökösen?

Mikor aztán kis diák lettem s vakációra néha-néha hazamentem, megint csak el-elüldögéltem János bácsi mellett s egy ily alkalommal, nem túrhetve kíváncsiságot, gyerekésszel nagyfélénken megszólítottam az öregot:

„Kedves urambátyám, ne haragudjék meg, hogy olyan kíváncsi vagyok, de már csak megkérdem, hogy miért mindig oly szomorú, miért nincs sohasem oly jó kedve, mint másnak?“

„Bohó gyerek, hát hiszen nem nevezhetek örökké; van elég úgyis, aki én helyettem is nevet; meg oszt’

gyermek vagy még te. Majd később, ha érettebb leszel, talán megtudhatsz egyet-mást a vén bolond János bácsiról; lásd, mert én az vagyok, legalább azt mondják az emberek!“ ezzel ismét lehajtotta fejét és többet nem szólt hozzám akkor este.

Telt-múlt az idő, a kis diákból nagy diák, majd önálló férfi lett s elkerültem messze a szülei háztól, miáltal János bácsi is elköltözött az élők sorából, hogy megpihenjen ott, ahol nem örülnek és nem búsulnak többé az emberek.

Természetesen még halála hírért sem tudtam meg jó öreg szomszédunknak; apám talán megfeledezett, hogy róla tudósítson, vagy talán nem tartotta érdemesnek az ily csekélységet arra, hogy engem értesítsen felőle. Igaza is volt. Egy bolondos vén emberrel több, vagy kevesebb a világon, nem jön számításba. Hanem egy pár év múlva, hogy megfordultam a szülei háznál, valami okiratot keresve apám iratai között, így találtam rá arra a bizonyos levélre. S így tudtam meg apámtól a János bácsi halálát; no meg azt, hogy az öreg utolsó órájában is csinált egy hóbortot: kivágatta a szép, nagy hársfáját, hogy neki abból csináljanak koporsót, meg fejtát; megtették neki utolsó kívánságát, annál is inkább, mivel pár száz forinteskáját a községre hagyta.

Felbontottam a János bácsi levelét, hogy ugyan mi lehet benne rám nézve oly fontos, hogy János bácsi talán végső erejét is erre szentelte, csak hogy a kezembe jusson?

Szegény öreg, elkésett velem, gondoltam magamban. De csalódtam; nem késelt el levelével, bár jó későn jutott kezemhez. A címe az irásnak: „Élettörténetem“ volt. S most jutott ismét eszembe ama gyermekkori jelenet, mikor az öreget arra kértem, mondaná meg, miért mindig oly szomorú. Gyermekes kíváncsiság fogott el s möhön kezdtem olvasni a kúszált betűkkel írott sorokat, melyeknek tartalma a következő volt:

Kedves öcsém!

Mikor e sorok kezidhez jutnak, akkor én már meg lehet, hogy egy jobb világ lakója leszek. Te voltál az egyedüli lény, akit szerettem életem utolsó szakában. Talán azért volt e vonzódás hozzád, mert egyedül te nem tartottál büskomorságomért bolondnak, mint az emberek, vagy mert gyermekkorodtól fogva megszoktalak körültem látni, az egyetlen bizalmas lényt, úgy, hogy fáj az elválás tetőled?! . . .

Öreg vagyok már, talán többet is éltem, mint kellett volna: legalább zaklatott szívemnek nagyon, nagyon hosszú volt a pálya, amit megfutottam. Nem tudom, megérem-e a holnapi napot, vagy már ez órában értem jön a szabadító angyal; mindegy, én minden pillanatban készen vagyok a halálra: lelkiismeretem tiszta, nem terheli semmisesem.

De addig még sem akarom elhagyni e göröngyös földet, míg nem teljesítem, amit régen ígértem neked. Ámbár te már el is feledd az egész dolgot a vén János bácsival együtt s meg lehet, hogy most már egyáltalában nem vagy kíváncsi reá; de emlékezz csak, gyermekkorodban hogy faggattál, hogy kérdeztél büskomorságom oka felől?! . . . Akkor megígértem, hogyha majd nagyobb, érettebb eszű leszel, akkor majd *mondok* valamit. Életpályád azonban eltávolított messze, igen messze szülőföldedtől s mi azóta nem találkozhattunk. Most pedig én már a határkőnél állok, ahonnan nem lehet visszafordulni . . . Halld tehát élettörténetemet, talán csendesebb lesz majd a pihenésem is, ha fudom, hogy volt a világon mégis egy lény, aki megértette fájdalmam okát, nem gúnyolt ki érte, mint a többi sok más,

s hogy volt valaki, akinek szíve résztvevő indulattal volt irányomban. Egyszerű az én történetem, mást nem is igen érdekelne rajtad kívül.

Éltem legelső szakától, gyermek koromtól fogva késő vénségemig úgy áltam egyedül, mint az útszéli akác, amelyre senkisémet visel gondot. Szüleim korán elhaltak s én árván nőttem fel az emberek könyörületességéből. Mikor fölseperedtem, megszerettem Julcsát, egy szintén árva, de szorgalmas, szép és erkölcsös leányt. Ő is igazán szeretett engem, így hát semmi sem állt útjába boldogságunknak, hogy egymáséi legyünk.

Hanem valami mégis útjába került: a szabadságharc. 1848-ban, mikor ez kitört, a lelkesedés engemet is magával ragadott, mint oly sok másokat és én honvéddé lettem. Csak Julcsát sajnáltam ott hagyni és ha marasztalt volna, talán hallgattam volna rá, de ő még maga küldött a hazát védeni. azt mondva, hogy csak akkor lesz az enyém, ha a haza szabad lesz. Aztán elváltunk egymástól fájó, nehéz szívvel, mert bizony egyikünk se sejtette, hogy látjuk-e még valaha egymást. Síröntői örökhűséget fogadtunk egymásnak s így mentem a haza védelmére. Aztán keresztül éltem gyilkos csatákat, — hiszen beszéltem róla neked nyári estéken sokat, — s mindig kikerült a golyó, megkímélt a halál.

Mikor aztán vége volt a szabadságharcnak, mikor az osztrák rátette a kezét a szegény, letiport hazára, mikor üldözőbe vett minden igaz hazafit én is igyekeztem előle elmenekülni. S hová menekültem volna biztosabb helyre, mint csendes, félreeső kis falunkba! Mentem tehát haza, remélve, hogy nemsokára meglátom az én egyetlen Julcsámat. Hanem rettenetes meglepetés várt reám! Ködös, őszi délután volt, hogy hazatértem s már távolról elmosódó harangszó ütötte meg füleimet. Közelebb érve, tisztán kivettem, hogy valakit temetnek. A kálvinista kántor ismeretes erőteljes hangja mindjobban hangzott fülemben. A temetőhöz érve, iszonyú sejtelmekkel rohantam a sírgödörhöz . . . és nem csalódtam, őt tettemék, az én mindenemet, az én hű szerető mátkámat; annyit tehettem meg csak, hogy behantoltam a sírját. Az emberek szánakozva néztek rám, amint én megindulás nélkül, szóval bámúltam a kegyetlen sirhalomra tompa fájaldalmamban.

Hanem mikor már mindenki eltávozott, akkor aztán kitört belőlem az iszonyú fájdalom. Öcsém! Azt a fájaldalmat, amit akkor éreztem, ki sem mondhatom; mintha csak a szívemet tépték volna ki keblemből, úgy éreztem magamat! Mikor aztán egyedül álltam ott sírjánál, ott a halvány holdvilágnál fogadtam az élő Istenre, hogy képe örökké élni fog szívemben, hogy nőszemélyre soha nem vetem szememet! És aztán két hárs csemetét ültettem a sírjára ezen fogadalom jeléül; az egyik később elszáradt, a másik szépen megfogamzott. Ezt aztán, mikor növekedni kezdett, kiástam és oda ültettem kapum elé, amelyből lett aztán az a terebélyes fa, amely alatt te is oly sokszor üldögéltél. Tarts bolondnak bár te is, öcsém, azt a fát mindig úgy néztem, mintha az ő poraiból nőtt volna, mintha az ő lelke lett volna belésszállva! . . .

Aztán még sokat bolyongtam a nagyvilágban, részt vettem az olasz háborúban, kerestem a halált, de mennél jobban kerestem, annál inkább elkerült. Utoljára beletörődtem sorsomba, hogy legyen meg hát Isten akarata, legyek én élő martyr. Az a fa volt egyedüli vigasztalásom életem keserű napjaiban s így most már bizonyosan nem csodálkozol rajta, hogy én örökösen alatta ültem elmerengve, búslakodva.

KRÓNIKA.

Reformmozgalom.

Az embereknek nem mondtam meg: kinevettek volna érte, ami fájóbb lett volna rám nézve, minthogy örültnék tartottak. Eddig volt, öcsém s nem tovább az én történetem, a vén bolond János bácsié! Az Isten legyen veled s adjon neked boldogabb életpályát, mint nekem volt! . . .

Eddig terjedt az öreg János bácsi írása. Meghottan tettem le azt kezemből és lelkem csodálva gondolt vissza arra az egyszerű emberre, aki csak egyszer szeretett, de igazán; aki egy lénynek fogadott örök hűségét még a siron túl is megtartotta; aki egész életének boldogságát feláldozta, hogy egy halott emléke éljen örökké szívében!

János bácsi sírját azóta már rég benötte a fű, de azért mikor úgy tavaszonként haza-hazatérek a kedves szülőföldre, megtalálom én azt az egyszerű hársfejfát, s ilyenkor egy-két könyűt se szégyenlek érte ejteni, úgy sem siratta őt meg senkisémet! . . . Aztán hársvirágból és mezei virágokból koszorút kötök neki: a nyugvónak pihenése talán még édesebb lesz attól az egyszerű virágkoszorútól! . . .

Alfa.

Iza-dalok.

IV.

Barna leplét teregeti az éjjel,
Rajta ezer kis csillagot szór széjjel;
Barna leple életemnek hű képe,
Ezer csillag, ezer édes reménye.

Bus éj után feljő a nap az égre:
Éltem ege kiderül még fehérre.
Napsugártól ragyog kicsiny világom;
Napom leszel gyönyörű szép virágom!

V.

Te csalfa,	Amarra
Te édes	Felétek
Kicsi párom,	Kél a felhő:
Szerelmes	Lengeti
Leveled	Leveled
Egyre várom!	Őszi szellő;
Eleped	Benne a
A szívem	Szerelmed
Egy soráért,	Sugara ég.
Ha birnám,	Körülte
Nem adnám	Balzsamos
Száz viláért.	Édes a lég.

Aranyos	Illan a'
Rámába	Szememről
Be is tenném;	Édes álom . . .
Dobogó	. . . Nem irsz te
Szívemen	Levelet
Úgy viselném.	Kicsi párom! . . .

Vihar.

Lapunk jelenlegi szerkesztősége teljesen új alapon óhajtván szervezni a hirszolgalatot, a szenzációs hírek kinyomozására és élvezetes módon való feltalálására külön alkalmazottról gondoskodott, ki is az egyelőre titokként őrzött új módszer elveinek érvényre juttatásával a következő teljes hitelt érdemlő és jelentőség-teljes dolgok felkutatásával kezdette meg nagyfontosságú működését:

Városunkban a józanság, különösen a diákság körében az utóbbi években ijesztő mérveket kezdett ölteni. A szolid életmód valósággal dühöng és koremsárosok, vendéglősök réveteg szemekkel mérik végig helyiségeiket, ahol emberemlékezet óta nem láttak diákot. Az ijesztő nyomor rettegésekkel telt előestéjén egyik-másik komolyan foglalkozik az öngyilkosság szándékával, sőt volt olyan, aki felakasztotta — üzleti elveit a szög-re, így remélvén szert tenni legalább egy csipetnyi forgalomra.

Kezdetben mély titok leple fődte el a dolgot, s ifjúságunk is, nehogy árnyékot vessenek reá az elszomorító jelenségek, éjjel-nappal nagy buzgalommal gondoskodott az esetleg felvetődő gyanú lecáfolásáról, vagy legalább a látszat elhárításáról. Amire utóbb annál is inkább szükség vala, mert a szállongó hírek mind pozitívabb formában kezdtek fellépni s már-már mindenfelé kezdtek rebesgetni az ifjúságunkra oly nagy szügyent hozó hírt: vége a pataki diákvirtusnak, lepattogott már a színes diákéletnek minden zománca, oda a diákélet régi poézise!

— No hát csak azért se! mondá az ifjúságnak ama nemesebb része, melyből még nem halt ki minden kegyelet az ösök erényei iránt, kik még mélyen őrizték lelkük (rossz nyelvek szerint: torkuk) mélyén az ősi hagyományokat. Meg akarták mutatni, hogy a pataki ifjúság „akar is, tud is“ lelkesedni s mozgalmat indítottak a régi becsület visszaállítása iránt. A mozgalom zászlaja alá csakhamar egy szűlig odasorakoztak az ifjúság legjobbjai, úgy hogy most már az ősi erényvédő egyesület megalakítására is komolyan gondolhattak.

Az alapszabályok készítése már is folyamatban van. Egyik-másik pontnál azonban a tagok közt vita merült fel. Egyesek azt kívánták, hogy az egyesület tagjai csak korlátlan mennyiségben élvezhessék a szeszes italokat, mások határozott minimumot (a maximum megállapítása nélkül) akartak kikötni a szeszfogyasztás tárgyában. Vita merült fel továbbá a kötelező koremsabá-járás előszabó pont körül is, amennyiben mérsékeltabb elemek kivételképen megengedni kívánták azt, hogy az őstermelésnek szesztartalmú folyadékokat előállító ágát magánlakásokon is lelkesen támogathassák. Kötelezőleg kimondatott, hogy a mulatóhelyek kiválasztásánál a kérdések kérdése az legyen, amit a költő mond:

„Hol terem több jó bor és több szép leány?“

Amely vendéglőből e kérdés bármelyik felére tagadó válasz jön, ottan mulatni tilos.

Ennyit adhatunk elő az alapszabálykészítési munkálatok legutóbbi mozzanatáról. A végleges eredményről lapunk következő számában számolunk be.

*

Fentebbi cikkiinkre vonatkozólag felkérettünk alanti cáfolatraj közzétételére. Mi, kik hírlapírói hivatásunk magaslatán állunk, nem zárkozunk el ennek közlésétől,

megjegyezzük azonban, hogy fentebbi h iradása ink va lódiságáért körömhegyig menő felelősséget vállalunk.

Tekintetes Szerkesztőség!

Mint a mértékletes ifjak vezére bátorkodom esedezni alant i cáfolataim közzétételéért. És pedig nem annyira azért, mintha b. lapjuk a cáfolt körülmények ellenkezőjét állította volna, hanem hogy győződjék meg a közvélemény, hogy vagy nem azonos a b. lapjuk által ismertetett liga a mi ligánkkal, vagy mi nem vagyunk azonosak önmagunkkal.

Mindenek előtt kijelentem, hogy rágalom az, mintha a mértékletességi liga memorandumot adott volna be az országgyűléshez egy régi, jeles közmondás megváltoztatása iránt. Mi *elveink fenntartása mellett* megnyugszunk abban, hogy maradjon meg e közmondás eredeti formájában: „in vino est veritas“ s ne változtassék meg így: „in 1/2 l. vino est veritas.“

Rágalom az, mintha a mértékletességi liga tagjainak egy része elégedetlenkednék a *mértékadó* körök *kicsinyeskedése* miatt.

Rágalom az, hogy a *szeszélvezet* elharapódzásának meggátolására alakult liga tagjainak fejében csak egy kis *spiritusz* is volna!

Rágalom az, hogy a mértékletességi egyesület tagjai nem *egymást támogatva* haladnak kitűzött céljuk felé.

Rágalom az, hogy a kihágó tagoktól beszédett büntetés-pénzekből egy új fényesen berendezett és a legkifogástalanabb női felszolgáló személyzettel felszerelt „diák mulató“ felállítását tervezné a vezetőség.

Rágalom az, hogy a vendéglői pincéernőkkel szemben a bibliai Józsefnek Potifárné iránt tanúsított eljárása volna a tagokra nézve irányadó és kötelező, valamint rágalom az is, hogy a találkozás ki nem kerülése esetén csak arctakaróval (a minőt a mohamedán nők viselnek) mutatkozhatnak a liga tagjai.

Rágalom ebből kifolyólag az is, hogy a nőtlen (Talán *pincéernőtlen?* Szerk.) vendéglősök megállapított %-et fizetnének a liga pénztára javára viszonzású l a liga nekik kedvező működéseért.

Végül annak az illusztrálására, mennyire megvan ligánk tagjai között az egymás megbecsülése, bátorkodom megemlékezni a napokban történt nagyszabású előléptetésekről. Eszerint azok, akik eddig mint *antialkoholisták* szerepeltek, *antikoholisták* ká, az *antikoholisták* pedig *anti/ökoholisták* ká neveztettek ki.*

Mérsékelt tisztelettel: Mértékletes Szilárd.

(Referálja: *Mendax*.)

Debreczen — kontra Budapest.

Ez már komoly dolog. Egész komolysággal akaszkodott egymásnak ez a két tekintélyes diákifjúság. Budapest en az egyetemi ifjak helyi diákszövetséget alakítottak. Nosza, neki ruccan Debreczen a maga lapjában és nagyobb tüzzel, mint tárgyismerettel, több keserű visszapillantással a múltra, mint okos mérlegelésével a jelen körülményeinek, megtámadja e diákszövetséget. Bizonyos dolog, hogy nem mi leszünk az a forum, amely eldönti e kisdud civakodást, így hát nem is tárgyaljuk hosszan és nem boncolgatjuk pontról pontra kinek van igaz a. A múltra nézve sok igazság van a debreczeniek szavában; a jelenre vonatkozólag? . . . Mi a budapestiekkel sohasem küzdöttünk egy táborban az ifjúsági

* Gratulálunk! Szerk.

harcok mezején, de ez alkalommal igazán békeszerető őszinte szívvél tanácsoljuk a debreczenieknek: figyeljék meg jobban, hogy miről van szó, ne keressenek mestersegesen ütőköző pontokat s ne adjanak tápot olyas gyanúsításnak, hogy ők csak vak eszközei volnának a szövetségzett budapestiek ellenségeinek.

Ma.

A zászlóavatásról.

A budapesti egyetemi ifjúságnak azon zászlószentelési ünnepélyén, mely egy brutális szocialista támadás alkalmával elkövetett zászlószentségtelenítésre volt a felelet, mi jó patakiak is küldöttségileg vettünk részt. Mi is felmentünk heten, hogy tolmácsoljuk ott az itthon maradtak szívvél, lélekkel való tántoríthatatlan ragaszkodását ahoz a megsűfolt nemzeti lobogóhoz, melyen az ősök kihulló vére még ma sem száradt fel s amelyet ők a vérök árán nekünk szentül megőriztek s hagytak ránk. Ott voltunk fent abban a nagy palota-tengerben leróni a Rákóczy-főiskola ifjúságának kegyeletos adóját önmagával szemben.

De megvallom, engem azok a nagyarányú impozáns tüntetések, azok a hazafias tüztől égő, gyűjtő beszédek nem indítottak meg úgy, mint idehaza ebben a mi kis városunkban a mi sokkal kevesebb zajjal, de annál melegebb szívvél megült diszkrét ünnepünk. Az ünnepély háta mögött a nagyvírosi stréberkedésnek ezer rafinált fortélyát látva, hiányozottnak éreztem a magasztos áhitat igaz bensőségét.

Nem akarom én távolról sem kétségbe vonni azoknak az igazán hazafias és igazán lelkesedni tudó egyetemi polgároknak őszinte hazafiságát, kik ennek az ügynek zászlóvivői, azok előtt én képséggel meghajlok s egy-egy olyan beszédnek folyójtó tüze, mint amelyet dr. Kovács János István, ev. ref. theologus az ő szívéből a mieinkbe is átöntött, engem is bevinne a golyók záporába; nem vonom én kétségbe azt sem, hogy az a felviharzó Kossuth-nóta, amely az ünnepség befolyása alatt kívülről behallszott s amely az ünnepi beszédek meghatató háttérét képezte, nem fakadt fel önkénytelenül az ajkakon, de az őszinte hazafiság a vezetett tömeg gépieségénél fogva veszít az értékéből s az eszméknek az a nagy dobbal való pertraktálása cirkuszi jelenetekké súlyeszt i a haza ügyéért tett bármely önzetlen lépést is. S egy pár számottevő, egykedvű fraternek ezzel a tiszta szívből jövő hazaszeretet-nyilvánítással szemben való blazirtsága, mintha megszüritette volna az ünnepély igaz bensőségét. Hiszen „elfojtja egy hitvány poloska száz rózsza édes illatát.“

Nálunk itt, ha a vén kollégium falai között okt. 6-án egy-két hallgató szomorúan elkezd i dalolni, hogy: „Tavaszi elmúlt . . .“, nem akad egy tanuló sem, aki el ne dobja kezéből a könyvet s ne sietne ő is, hogy velünk együtt énekelhesse, hogy: „Ne sirj, ne sirj Kossuth Lajos! . . .“ Talán ezek a vénült, százados falak, talán ott a Bodrog partján az a düledező, szürke vár, talán a levegő, talán az ősöknek köztiünk járó szellemei tanítanak minket lelkesedni egy szívvél, egy lélekkel, azok buzdítanak, hogy ünnepeljünk tüzzel, — de nem vak lármával.

Szomorú okt. 6-án nem mehetünk mi nagyjaink sirjához a temetőbe, ez a szomorú szerencse nincsen meg nekünk; nincs is módunkban nagynevű szónokokat felkérni ünnepi beszédek tartására, — a mi ünnepelésink csöndben folyik le, önmagunkba szállva egy imádság mellett, a templomban. S tudja a jó Isten, — talán az

DIÁKTÖRTÉNETEK.

Egy tréfa.

én puritán felfogásom az, ami az én lelkem előtt meghatóbbnak itéli az ilyen egyszerű gyászos megenlékezést annál a nagy arányú, plakátokon messze kiültölt ünnepeknél! Nem azt mondom én, hogy azok az igazán vezérekül hivatott vezér egyet. polgárok 'nem ép' olyan görcsösen ragaszkodnak ehhez a vértől annyiszor megáztatott földhöz. Dehogy, dehogy, csak annak a felfogásomnak adok kifejezést, hogy nekünk jó falusiaknak az egyszerű kálvinista zsoltár jobban a szívökre hat, mint a k. und k. bandájának tudom is én melyik cifra keríngője.

S így voltam a mostani zászlóavatási ünnepélyvel is Csupa hazafias tűz, lelkesedés volt ott; arra a már említett hatalmas beszédre ökölbe szorult mindenkinek a marka, — de tudj' az Isten, úgy elgondolkoztam én ott abban a fényes teremben, ahol csupa márvány és ragyogás volt minden, hogy vajjon odahaza abban a fehérre meszelt imateremben akadt volna-e csak egyetlenegy szem is, amelyikben fel ne ragyogott volna a hazaszeretet fénylő könnyűje, mikor belkiáltotta a zászlótartó a levegőbe, hogy: „Kossuth Ferenc azt izente“!?

Nem akartam én érdemileg hozzá szólani ehhez a fényes s mindnyájunk előtt feledhetetlen ünnepséghez, csak a fehérre meszelt házakhoz szokott lelkem sóhaj-tását tettem ide le, amit onnan a dunaparttól akkor küldöttem ide, mikor a ti nevetekbe esküdtünk fel arra a megszentelt lobogóra, melyet a haza ügyét mindig szívünkben viselő budapesti egyet. polgárok emeltek ki abból a pocsolyából, melybe azt az a felbujtogatott vad csorda típorta, amelyiknek az egyet. ifjuság „*egyé-üljünk*“ jelszava helyett, ez a jelszava, hogy „*ölj!*“

Fidelio.

Emlékezés.

*A te emlékedben telik el az éjjel,
Ölelem párnámat bús emlékezéssel.*

*Édes, forró vágyban összezárul karom
S vágyó ölelés közt könnyemet hullatom.*

*Aztán csókot nyomok égető könnyemre
Epen olyan forró, mintha — ajkad lenne.*

Fabián Ernő.

Levelek.

I.

*Rózsatövissel
Levelet írok
Rózsalevéltre,
Ajkamról pattant
Ezer szerelmes
Csók a pecsétje...*

*„... Szerelmes szívem'
Lelkem' kívüléd
Nem bírja senki, —
Hát te tudnál-e
Engem igazán
Viszonszeretni?...“*

II.

*Miába várok...
Az a lány nem ír
Rózsalevéltre;
De találkozva
Belétekint a
Szemembe mélyen...*

*Én is benézek
Sötét szemének
Fényes egébe, —
Ott van a válasz
Arra, mit kértem
Abb' a levélbe'.*

László Sándor

— Na, hát ha olyan nagyon szeretné tudni követ úr, hogy miért nem szerettek vadászni, elmondom; bár nehezemre esik a szomorú múltat visszaidézni...

— Én, Szabó Menyus és Pataki Zoltán a legjobb barátok voltunk — kezdé a tiszteletes úr, — miközbe töltött a poharakba.

Nem volt olyan dolog, amit egymás előtt eltitkol-tunk volna; együtt tanultunk s ha arra került a dolog, együtt töltöttük az estéket egy pár pohár borocska mel-lett; a vakációt is mindig hol az egyikünk-nél, hol a másikunk-nál töltöttük, még pedig igen kellemesen. Minda-hárman jókedélyű fiúk voltunk, de különösen Szabó Menyus, ki maga képes volt elmulattatni egy társasá-got, (különben ő volt a legjobb vígszavaló akkor Pata-
kon), Patakinak meg gyönyörű hangja volt... Bizony öcsém, még most is örömet gondolok vissza egy-egy ilyen vakációra, melynek minden napja egy szép em-lék; hej még akkor nem gondoltam, hogy hármunk közül kettőnek olyan szomorú vége lesz...

Osikorgó hideg tél volt, mint most, — folytatá a tiszteletes úr, miután pipáját megtölte. — Már előre elhatároztuk, hogy mindhárman a Szabó Menyus nagy-bátyjánál töltjük a Karácsony előtti néhány napot...

Electió után tehát másnap reggel felszedelözköd-tünk s elindultunk a csikorgó hidegben gyalogosan... Jó késő délre szerencsésen elérkeztünk a Menyus nagy-bátyjához, hol már meleg szoba, jó ebéd, jó bor, de mindezeknél jobb fogadtatás várt ránk. Mi csakhamar otthonosan éreztük magunkat, melynek főindító oka a jó szó mellett a friss hurka, kolbász, meg a bor volt. Az egész délutánt vígan töltöttük, beszélgetve, dalól-gatva; jókedvünk csak fokozódott, midőn szives házi-gazdánk azzal örvendeztetett meg bennünket, hogy más-nap nagy körvadászat lesz, amelyen mi is résztveszünk.

Úgy 10 óra tájban aztán a másnapi jómulatság reményében nyugalomra térünk és a hosszú gyaloglás után csakhamar mélyen aludtunk.

Már reggel korán felzörgetett bennünket Szabó bátyánk, hogy öltözködjünk, mert indulni kell. Egy ki-csit nehezen esett a korai kelés, de miután jól meg-reggeliztünk, újra visszanyertük jókedélyünket s míg a szánokkal bajlódtak a kocsisok, vígan elbeszélgettünk a vendég urakkal a pataki viszonyokról, a vadászatról és másegyebekről.

Irtózatos hideg volt, a szél csak úgy vágta sze-münk közé a havat s bizony nem sokat kellett volna bennünket biztatni, hogy maradjunk otthon, de már nem akartuk meggyengíteni a pataki becsületet és spártai nyugalommal túrtuk a rettenetes hideget. Egy jó órai szánkázás után kiértünk a tanyára, hol szintén jól be-rendezett lakása volt Szabó bátyánknak s miután jó törkölyvel felmelegítettük magunkat, megindultunk a vadászatra. Kezdő vadászoknak s általában aki nem szenvedélyes vadász, nem valami kellemes mulatság egy ilyen téli vadászat; bizony, nekünk sem izlett a dolog eleinte, de lassanként beletörődünk s később már nagy élvezettel folytattuk.

Az ebéd, mint ilyenkor szokott lenni, csak olyan hamaros volt; szalonna, hideg sült, no meg a kulacsba is volt valami, amelynél tudvalevőleg „nincs bölcsebb kalamáris“.

A délután is elment csendesén, azaz hogy hatal-mas puskaöregések közt s alkonyat tájba visszatértünk

a tanyára, hol már készen várt bennünket a jó vacsora. Nem igen kellett kínálgatni senkit, megvacsoráztunk amúgy magyarosan s azután, mint ilyenkor szokás, jó bor mellett elmulattunk, dalolgattunk . . . Úgy éjfél-tájban Szabó bátyánk s vele egynehány öreg úr nyugalomra tért, mi azonban tovább borozgattunk s nemsokára mindenkinek virágos jókedve lett, de különösen Pataki Zoltánnak s amit én eddig nem tapasztaltam nála, szörnyen dicsekedett az ő bátorságával; tudtuk ugyan mindnyájan, hogy milyen merész fiú, sőt sokszor mily vakmerő, de még dicsekedni sohasem hallottam.

— Na fogadjunk, hogy nem mer kimenni a füzesig — szolt beszédjébe egy vendég úr, Kőváry József, ki szintén jómódú földbirtokos volt, a vidéken a legjobb vadász.

— Állom a fogadást, mondja Zoltán, de meg ne bánja uram-bátyám!

— Na, majd meglássuk; nem sajnálom a legjobb puskám öcsém, ha szavának áll s azzal kiment Kőváry az előszobába. Azalatt mi ittunk egyet a fogadás sikerére, . . . hiszen olyan ártatlan dolognak tűnt fel.

Kőváry csakhamar visszatért s egy töltött puskát adott át Zoltánnak: — Na, ezt a puskát azért vigye el magával biztonság kedvéért s hogy csakugyan kiment a füzesig, egy keresztet fog vágni egy fára, erről megtudjuk holnap, hogy volt-e ott?

Zoltán elvette a puskát és azonnal távozott — No fiúk, vigyázzatok — szolt Kőváry, mikor Zoltán léptei elhangzottak — most megréfáljuk az urfit; a puskában csak üres patron van, tehát valamelyitek felveszi az én bundámat kifordítva s utána szalad és medvehangot fog utánozni . . . Azt hiszem Menyus, te leszel a legjobb medve, hiszen te minden állatot tudsz utánozni . . .

Csakugyan úgy lett, szinte örültünk a kis bolond ságnak és csakhamar felöltöztünk egynehányan, Menyus meg a kifordított bundát vette fel, mialatt a medvedörmögést utánozta a mi nagy meglepedésünkre. Alig telt bele néhány perc, már kint voltunk s mi elbújtunk a szérüs-kertbe, Menyus meg futott a füzes felé vezető úton, amelyen Zoltán még nem messze haladhatott . . . Koromsötét éj s csikorgó hideg volt, csak úgy vacogott a fogunk; a csipős levegő csakhamar kiment a mámor a fejünkől s szinte gyerekesnek tartottam a tréfát, de már benne voltunk . . .

Vagy 5 percig álltunk már ott, midőn hallottuk a Menyus jól utánzótt medvehangját s nemsokára utána egy kishangú lövést. Azután megint a medvei hangokat s megint egy kis dördülést, melyre még hangosabb medveordítás hallatszott.

— No, most szorúl a fiú — mondja Kőváry — a két vaktöltést már kilötte, azt hiszem, nem lesz kedve többet dicsekedni.

— Kiáltunk már nekik — mondám én — elég már a tréfából, meg aztán igen hideg is van.

— Csak hagy szepegjen az urfi még egy keveset — válaszolt Kőváry.

Alig hogy ezt kimondá, egyszerre csak egy valószínűs puskadördülés s közvetlen utána egy fájdalmas sikoltást hallottunk.

— Mi az, mi történt? — kiált Kőváry — engem pedig borzalmas sejtelen fogott el, hátha meglötte! . . .

Mint egy üzött vad futottam a hang felé, utánam a többiek s amint lélekszakadva futottunk, hirtelen fájdalmas nyöszörgést és zokogást hallottunk; ekkor megálltunk s Kőváry egy gyufát gyújtott . . . Sohasem felejttem el ama rettenetes jelenetet, amely néhány pil-

lanatra elénkbe tárult. Menyus fájdalmasan nyöszörgött a hóra borúlva, melyet omló vére pirosra festett s mellette pedig Zoltán térdelt, arcát tenyerébe hajtva és keservesen sirt.

Mindjárt tudtam, mi történt s amint első meglepetésemből magamhoz tértem, rohantam be cselédekért és lámpásért; midőn ezekkel visszatértem, Menyus már eszméletén kívül volt; nem sokáig késlekedtünk tehát, hanem bevittük a meleg szobába, hol sikerült is feléleszteni, de csak egynehány pillanatra s ennyit mondott csak: „Zoltán nem hibás, Isten . . .”, tovább nem szólhatott s fájdalmas vonaglás közt meghalt.

Zoltán olyan volt, mint a fal, alig tudta töredzetten elbeszélni az eseményt. Egyre mi ugyanis nem gondoltunk, Zoltánnál még a vadászatról maradt kész patron s mikor a két első lövés után a medvehangot még mindig hallotta, újra töltött, amit Menyus a sötétben nem vett észre s azután egy kissé várt s mikor már egész közel hallotta a hangot, a hang irányába lőtt s így kellett meggyilkolnia legjobb barátját. Zoltán alig tudta fuldokló hangon elbeszélni az eseményt; mi is meghatva s lelkiismeretfurdalás közt álltunk körül a szerencsétlen áldozatot

A szaladozásra felébredt Szabó bácsi is s kijött a belső szobából; amint meglátta ott Menyust véresen feküdni az ágyon, felordított, mint egy sebzett oroszlán s zokogva borúlt kedves öccse hullájára.

Perecekig feküdt ott az öreg, mi pedig ott álltunk haloványan, bűnbánólag, mint a halálra ítélték s egy belső hang mintha mindig ezt mondta volna: „Ez a ti munkátok!” . . .

Harmadnap Menyust eltemettük, de a mardosó lelkiismeretet és a mély fájdalmat nem tudtuk eltemetni vele.

Pataki Zoltán meg eltűnt még akkor éjszaka . . . Kerestettük mindenfelé, kérdeztük, nem látta-e valaki? De senki sem látta . . .

Egynehány nap múlva beszéltek, hogy az x-i réven ment át egy 20—21 évesnek látszó ifjú s dacára a figyelmeztetésnek, hogy ügyeljen, nehogy az újonnan vágott lékbe essék, mintha csak erővel bele akart volna esni, egyenesen a léknek tartott s itt hirtelen megcsúszott, eltűnt a jég alatt, hiába keresték mindjárt horgokkal, nem került elő.

— Ez Zoltán volt — kiáltam fájdalmasan. — El kellett tehát vesztetni két legjobb barátomat, kiket úgy szerettem, mint édes testvéreimet, oh miért kellett ennek megtörténnie, miért akarta ezt a Mindenható, hiszen nem vétettek semmit. Átkozott legyen a pillanat melyben az a gyilkos tréfa megfogamzott; nem tudok azóta szabadulni e gondolattól s még álmomban is gyakran megjelenik előttem ama rettenetes éjszaka, amint ott fekszik barátom vérző sebbel a hóban; legyen átkozott a sors, mely így akarta.

A tiszteletes úr itt végzé beszédét, az utóbbi szavakat szinte önmagából kikelve mondá s leborúlt az asztalra; — zokogott fájdalmasan.

Bornemisza István.

A szerzem olyan mint a vereshagyma: az egyik nem tud elleni nélküle, az egyiknek életszükség; a másik bele-belekóstol, de mindig prűszköl tőle; a harmadik meg még a szagától is irtózik.

Mikor a vállunkról lecsik a kereszt, a sirunkra kerül,
—ló.

Az utolsó mese.

— Szomorú kis betegem, hervadó szép liliumvirágom, . . . ha valahonnan az örök boldogság hazájából letekintesz erre a szürke földre, meglátod-e, hogy a te immár fakó, öreg lelkű mesemondód rólad gondolkodik, . . . hogy gondolataimat, melyek a te képedet, a te lelketet varázsolják elém, barna fátyol borítja s beárnyékolja körültem a világot? . . .

Ejfélhajú tündérleánykám, . . . az én lelkemnek vágyva-vágyott fájó gyönyörűsége, ha rád gondolok, a lelkem vérzik látásodon, de minden vércseppje boldogság nekem.

Ártatlan, szelid galambocskám, te elrepültél . . . itt hagyta engem s a szívem, amelynek dobbanását te kormányoztad, most úgy érzem, kiszakadt a helyéről, mert nyugtalan bánkódásában helyét nem lelé. Tövises útra tévedt, de helyét nem lelé, hát tova gördült s minden perenek minden mozdulata, minden gondolata új tövist szúrt belé, fájót, égetőt! Ezer sebemmel így koldulok most a mindenható természetűtől halált, mely meghozza igazi életemet a te közeledben.

Ártatlan szép menyeyi virágom, . . . e sorokban hozzád sóhajtt egy szomorú fiú, aki azelőtt mindig olyan vidám volt, mint a kacagó csermely s aki, — míg te itt a földön kerested az üdvöt, — oly sokat mesélt neked örök életről, örök boldogságról . . . Mesélt . . . mesélt . . . te meg csak néztél az égre és hol elmosolyodtál. Hol elborult az arcod. Tudja a jó Isten, az én meséimen-e, . . . tudja a jó Isten, hallottál-e egy szót is a beszédeimből . . . vagy ott járt már a gondolatod, a hová igyekeztlél a kékséges égben?!

Most ha már ott vagy, ahová még nem követhetlek, hallgass reám, még egy mesét mondok. Az utolsót. Mióta nincs kinek mesélnem, elhallgatott az ajkam és ebben a mélységes némaságban egy mese — egyetlenegy — rajzolódott le a lelkemben Hadd mondjam ezt el utóljára neked:

„Hol volt, hol nem volt, (a mesét így szokás kezdeni,) erdős-völgyes Somogy vármegyében, zúgó Balaton partján valami ősi kuriában egy nemes úrnak volt egy viruló, szép leánya.

A haját mintha az éjszakától kérték volna kölcsön s a szeme olyan mélységesen fekete volt, mint a tengerfenék.

Nagy messzeségben 7 vármegyének leányai ismerték szépségét s irigyelték; hét vármegyének nemes ifjai vágytak annak a sötét szemnek egyetlen tekintetére.

Ámde a leánynak már volt valakije.

Varázsos leányálmok egy ideálképet teremttek a lelkében, egy ideálképet, akinek élt mindvégig, aki után vágyott örökké a lelke. Aki egy volt neki a földi boldogsággal, akire várt, akihez imádkozott. Aki nélkül rémséges ürré volt a szíve közepében s kongott, bongott, mint a halálharang. Az ideálkép egy férfiú volt, egy képzeletszülte férfiú, akinek a lelke csupa erély és gyöngédség, akinek az izma kemény, mint a tölgy, a haja szőke, mint a búzakalász s a szeme kék, mint a felhőtlen ég.

Az ábrándkép nem jött, nem öltött testet soha, . . . a leányka beteg lett, nem is lett jobban többet soha.

Bölcs emberek, tudós orvosok kutató szemmel vizsgálták baját s azt mondták, hogy a betegség ott fészkel a tüdejében, . . . ő jobban tudta, hogy a szívében. A tudós urak adtak neki orvosságot, olyat, aminőt a gyógyszerárakban csinálnak ezer és ezer embernek, pedig az ő orvossága egészen más volt. Az orvos urak fürdőre küldözték őt, pedig ő tudta, hogy nem ő neki kell menni, hanem másnak kellene jönni.

Mégis elment a fürdőre is, de csak azért, hogy vissza ne jöjjön többé. Mert ettől kezdve, — amint ez ilyenkor regényekben és valóságban történni szokott, — a leány hervadt, sorvadozott. Az az emésztően égető tűz: a vágy perzselő sugara lehervasztotta az ő szívének virágait, az ő arcának nyíló rózsáit.

S volt egy fiú is: egy ábrándos bohó fiú, aki, mivel az élet küzdelmeire még fel nem ébredett, álmainak élt. És látott álmában egy fehérlelkű, fehér-arcú tündért, akinek fekete volt a haja s fekete tüzes volt a szeme, olyan fekete, mint a kőszén, amelyből táplálkozik a tűz.

De míg álmódzott és aludt, öldöklő betegség képében vámpír szállt reá, mely szívni kezdte véré: életerejét. Így került ő is fürdőbe, egészséget keresni a gyógyforrás vizében. De míg egészségét kereste, megtalált valami mást: megtalálta álmoképeinek hősnőjét a szomorú, hervadó szép leánykában.

A leány nem találta meg ideálképét az ábrándos beteg fiuban.

A fürdői park fenyőligeteiben, bükkös-tölgyes rengetegeiben de sokszor járt-kelt bujkálva az emberek elől; nagy fekete szemével valósággal odatapadt a zöld lombokra . . . Vagy talán a semmiségbe?! . . .

Mit nézhetett, mire gondolhatott ilyenkor?!

Valahol messze, ismeretlen tájakon kóborolt a lelke, . . . tán keresett valamit, vagy valakit! . . .

Hiába! S az a csüggeteg arc, mely maga a fájdalom volt, mindig azt mondta: „hiába.“ Ilyenkor nagyot sóhajtott s tovább ment, hogy újra kezdje a kutatást a zöld lombok közt vagy a semmiségben s hogy újból csalódva hajtsa vissza fejét.

A fiú meg járt a nyomában s hogy felvidítsa a szomorú lányt, mondott neki meséket, amelyek az ő mosolygós lelkéből fakadtak. Minden mese vidám volt, telve reménnyel és képzelt boldogsággal, minden mesében ott szerepelt egy éjfélhajú, bogárszemű szomorú leány és egy sóvárgó lelkű, vidám fiú.

A leány pedig mosolygott, de az a bágyadt, erőltetett mosoly, mellyel a méla borít eltiűntetni akarta arcáról, jeges borogatás volt az ifjú égő szívére. S míg a leány a lelkében dúló fürgetegnek, vagy csendes enyészetnek akart leplet készíteni mosolyból, az a szegény meggyötört fiú csak hányódott, mint modern Tantalus. Az ábrándképeinek, a vágyainak netovábbja ott volt előtte s ő nem férközhetett annak a lelkébe!

A leány folyton kereste a szívárványt: álmainak megtestesülését; a fiú meglátta és futott utána, futott és fut végtelenül, amikor majd futása végpontjánál meg fogja állítani a testi elmúlás.

S amint az a fehérlelkű lilium hervadt, pusztult, azonképen ment át a fiú szerelmes szíve egy érzéketlen zsidbadásba.

Azután . . . hiszen olyan ismeretes már a vég, aminek következnie kell! a falevél is ha elhervadt, megsárgult, lehúll a fáról, a leány is olyan szép csendesen meghalt. De ennek a végnek fagyos csendje felriasztotta a fiú zsidbadó szívét a tetszhatárból s rákényszerített egy gyöttrő, szenvedélytelen életet. Mert a leány csak meghalt, de a fiú ettől kezdve a földön izlelte meg az örök kárhozatot.“

*

Eddig van. Úgy-e nem szép mese? Most már nem mesélek többet. A hősnő: a fekete hajú, fekete szemű szomorú leány meghalt, nincsen több mesém.

— Te, — szépséges tündérleánykám — meghaltál,

én itt maradtam élő kárhozatra. A te haláloddal az én élettörténetem záródott le, mert az én mesém volt ez, az anyém, meg a tied, akik mindketten ábrándképek után futottunk. Én megtaláltam az igazít benned, te nem találtál bennem a tiedre. Te futottál tovább keresve, kutatva, én utánad rolantam, üztem a boldogságomat. Te ifjadat vártad s a halált találtad és megtaláltad a halálban az örök életet; én, mikor elveszítettem azt, ami soha sem volt az anyém, elveszítettelek téged: elveszítettem az életemet.

Igy vált belőled, szomorú leányból mosolygós anyyala az égnek, így vált belőlem, a vidám bohó fiúból szomorú árnyék.

Gábor diák.

EGYLETI ÉLET.

Az akad. irod. önk. társulat miután Dombly László főgimn. tanár urat az elnöki székre megnyerte, a megalakulás nehézségein keresztül esett s azonnal hozzá látott a szorgos munkához. A csekély szám úgy látszik, hogy hátrányozza a tagok igyekezetét s jobban érezteti a nagy köteleiséget, amit egy irodalmi társulat minden lelkiismeretes tagjának éreznie is kell. A már lefolyt két ülés műsor pontjai mind fényesen tesznek bizonyosságot arról, hogy a kellő erő meg van a társulatban és hogy a kitartó igyekezet sem hiányzik. Ruskai István IV. é. jh., Mertens Alfréd I. é. jh. és Baksy József I. é. hhallgatók szavatai amig egyrészt a felfogás tekintetében eredetiek voltak, kidolgozás tekintetében csak elvéve volt bennök egy-két halványabb árnyalat, mely azonban a sikert nem szűrítette meg annyira, hogy a társulat ne adózott volna e szavatokkal szemben úgy, amint a sikerült szavatokkal szemben adózni szokott s az igazságosság és méltányosság kellő mértékével jutalmazta mind a három tehetséges szavatót. Takács Mihály II. é. hhallgatót pedig „Szerelemvágy“ c. hangulatos kis daláért dicsérte meg a társulat. Legutóbbi ülésen a pályatételek és azok beadási határideje felett is döntött a társulat elfogadva az ezek megállapítására kiküldött bizottság következő ajánlatát: 1. Lirai költemény. Díja: dr. Tüdős István úr ajándékából egy drb. 10 kor. arany. Beadási határidő: okt. 20. — 2. Román vagy balada. Díja: 16 kor. Beadási határidő: nov. 11. — 3. Beszély. Díja 24 kor. Beadási határidő: nov. 18. — 4. Német műfordítás. Kívántatik Heine: „Im oktober 1849.“ c. költeményének tartalmi és alaki hű fordítása. Díja: 20 kor. Beadási határidő: dec. 2. — 5. Költői beszély. Díja: 20 kor. Beadási határidő: 1906. febr. 10. — 6. Rákosi Viktor: „Elnémúlt harangok.“ c. regényének aesthetikai méltatása. Díja: 50 kor. Beadási határidő 1906. márc. 17. — 7. Irodalmi essay. Erdős Renée költészete. Díja: 60 kor. Beadási határidő: ápril. 14. A félévi versenyszavatokra komolysavatati tárgyúl Oszternának: „Divina mea“ c. költeményét, vigszavlati tárgyúl pedig Bartók Lajos: „Egy ifjú agglegény panaszi“ c. költeményét tűzte ki a társulat. — Az október 20-én lejárt lirai költemény pályázatra 10 munka érkezett be, miket a bíráló bizottság már kezeihez is vett.

Jogászegylet. A sárospataki főiskolai jogászegylet október 10-ikén tartotta alakuló közgyűlését, melyen tisztikarát a következőleg alakította meg: Elnökké egyhangúlag Székely László III. é., alelnökké Keresztessy Ferenc III. é., pénztárnokká Seress István III. é., ellenőrré Tariska Lajos III. é., könyvtárossá Tóth Elek

II. é. s jegyzővé Kollonay Gyula I. é. jh. választotta. Ez a száraz tény, mely azonban jelentőségteljessé lesz, sőt az egylet életében — reméljük — fordulatot jelez, mihelyt meggondoljuk, hogy régi idők óta nem volt egyletünkben egyhangú elnökválasztás. És ez elsősorban nem annak az osztatlan bizalomnak tudandó he, mellyel a jogászegylet elnökét külső és belső reprezentálásával megbizta; hanem amaz egységes, józan és pártoskodás nélküli szellem befolyásának, melyet megfelelő megalégedéssel vallhat magáénak egyletünk. A kisszerű személyeskedések, egy tudományos munkálkodásra elhívott jogászegylethez méltatlan indolentia kora lejárt és az egylet tagjainak kiseded csapatában kell, hogy benne legyen a munkakedv és az arra törekvés, hogy nagynevű elődök által kitűzött célját egyleti életünknek megvalósítsák. Remény ez, amelynek valósúlnia kell. Egy kis komoly, érett munkatervezet, tudányszomj és ambició az egylet összes tagjai részéről; és a kívánt eredmény nem maradhat el. Közös óhaj, hogy úgy legyen és a közös törekvés munkája lesz a többi.

A Gimn. Erd. Önképző Kör tagja fáradhatatlan kitartással munkálkodnak a köz sorsát szíven viselő tanárelnök vezetése alatt. Pályatételekúl a következőket tűzte ki a társulat: 1. Költői elbeszélés. Ballada vagy románé Beadási határidő 1905. okt. 14. Díja 12 kor. — 2. Széppróza. Novella, a pályázó tetszésére bizva a tárgy és hang megválasztása. Beadási határidő 1905. nov. 11. Díja 12 korona. — 3. Német műfordítás. „Das Sanges Fluch“ von Uhland. Beadási határidő 1905. dec. 17. Díja 12 kor. — 4. Történeti pályakérdés. Bethlen Gábor háborúi és politikája. Beadási határideje 1906. jan. 27. Díja 12 kor. — 5. Aesthetikai pályakérdés. Robinson aesthetikai méltatása. Beadási határidő 1906. febr. 27. Díja 16 kor. — 6. Irodalomtörténeti pályakérdés. A kuruc költészet jellemzése. Beadási határidő 1906. márc. 17. Díja 16 kor. — 7. Fizikai pályatétel. Newton jelentősége a fizikában. Beadási határidő ápril. 28. Díja 20 korona Szép sikert s megdicsérést aratott Pataki Sándor VIII. o. t. szavata. Ugyanót küldte ki szavatóúl a társulat a reformáció emlékünnepejére. Majd Bornemissza József VIII. o. t. „Kesergés“ c. vers feletti bírálata dicsértetett meg. Szabó Sándor VIII. o. t. lemondván főkönyvtárnoki tisztségéről, helyére Pataki Sándort választotta meg szótöbbséggel a társulat. Az okt. 14-én lejárt pályakérdésre 9 munka érkezett, mely szám, tekintettel a pályatétel nehézségére, szintén tanulóságot tehet a tagok büzgalmáról.

HIREK.

— **Okt. 6-át**, a magyarok ez örök gyásznapját, bár minden külső fény nélkül, de annál nagyobb bensőséggel ünnepelte meg főiskolánk ifjusága. Reggel fél 8 órakor a helybeli ref. templomban tartott gyásziönitzeteleten ifj. Bálint Dezső helybeli ref. s.-lelk. emelkedett hangú és minden honfi szívet mélyen megindító imája mellett kegyeletes buzgósággal adózott azok emlékezetének, akik a magyar nemzetért vértanu halált szenvedtek

— **Zászlószentelés.** A magyar ifjuság országos zászlószentelési ünnepélyén küldöttségileg való képviseltesét ifjusági egyletünk elhatározván: október 3-ika regelen mintegy heten érkezünk Budapestre, hogy résztvegyünk úgy a zászlószentelésen, mint a nagyszabásúnak ígérkezett, fáklyásmenettel egybekapcsolt tüntetésen.

De minthogy ez utóbbi betiltatott, illetve nem engedélyeztetett: délelőtt 11 órakor kezdett el tüntetni — természetesen fáklya nélkül — mintegy 3—4 ezrenyi csapat, amely egyetemi polgárokból s a vidéki iskolák küldöttségeiből az egyetem előtti téren verődött össze. Kossuth nóták és más hazaliss darabok éneklése közben, utcáról utcára menve, 12 óra tájban érkeztünk meg az új városháza dísztermébe, ahol Kossuth Ferenc, gróf Apponyi A., br. Bánffy D., Justh Gy. s még vagy 80—90 ellenzéki képviselő s nagy úri közönség jelenlétében, lélekemelően és fenségesen folyt le az ünnepély, amelyet az egész magyar ifjúság ünnepélyének vall, amelyen a magyar ifjúság zászlóját megáldotta Kossuth Ferenc! Nagy nap, szép nap, aki lelkesedésre és lángolásra gyújtottad fel a lelkiinket, légy örökre áldott!

— **Október 31-ét**, a reformáció születésnapját a szokáshoz híven ez évben is méltóképp ünnepelte meg a főiskola. A délelőtti órákban isteniszteletre sereglett az almaméter tanári kara és tanuló ifjúsága s templomi áhítatos érzések között énekelte el a 37. dicséret két első versszakát, miközben megjelent a katedrán Harsányi István főgimn. vallástanár s mikor az ének utolsó hangjai is elhaltak, imádkozott a hálával eltelt vallásos lélek igaz őszinteségével. Egy közének eléneklése után az isteniszteletnek aztán vége szakadt. A tulajdonképeni ünnepély d. u. 3 órakor kezdődött. A városi közönség, mint ezen az ünnepélyen rendszeren, csekély számban jelent meg, pedig úgy a nap nagy jelentősége, mint a kellemes szellemi élvezetet nyújtani ígérkező program nem ilyen érdeklődést érdemelt volna, főként itt nálunk, ahol a kálvinista érzések melegágya van: az ős kollegium, ahová hitet, vallásosságot tanulni gyűlnek az arra szomjazók. Itt, ahol a Kálvin tiszta szelleme hatja át ennek a főiskolának minden tagját, itt, ahol századok óta vallást prédikálnak még ezek a megvénült falak is, itt nem volna meg a közönségbe a vallásos buzgóság?! s erről az egyetlenegy egyedüli protestáns ünnepről, melyet nem a paragrafus, de a lélek belső ösztöne avatott ünneppé, erről az ünnepről ez a közönség tudomást sem akar szerezni?! De ne érjen senkit se vád! Én erős bizalommal hiszem, hogy a jövőben ez az ünnepély is olyan látogatott lesz, amelyet méltán megérdemel. Az ünnepély lefolyásáról egyébként a következőkben számolunk be: A műsor első pontja főiskolánk kitűnő hírben álló énekkaré volt. H. Bathó Jánosnak, a főiskola eme lelkes énektanárának Szabó László végzett hittanhallgató által írt szövegre szerzett énekét adta elő olyan készültséggel és összhanggal, hogy hibát tennék ha különös dicséretben nem részesítenénk. Az ünnepi szónok nagytiszt. Rohoska József theol. akad. dékán úr volt. Magas színvonalon álló beszédében az igaz vallásosságot, a vallás tulajdonképeni lényegét fejtegette, egy mély belátású modern theologus hatalmas érveivel döntve meg azt a ferde felfogást, mely a vallást a paragrafusok vak betűihez köti. Egy igazi kálvinista szónok minden tudásával és lelkesedésével hirdeti a folytonos haladást, mely korrigálni igyekszik — ha félenken is — a nagy általánosságban elfogadott, de az idők előhaladtával javítást kívánó dogmákon. A gimn. vegyeskar, ez a kis fiatal dalegylet adta elő ezután elismeréseméltóan H. Bathó János tanár úr vezetésével „A gályarabok énekét,” amely után Éles István III. é. hh., ünnepélyeinknek ez a kedves megjelenésű első szavalója lépett a pódiumra s a tőle megszokott kifogástalan technikával, hogy úgy mondjam művészettel adta elő Bihari Kálmánnak „A gályarab” c. költeményét. A Tariska Béla, Nemes Zoltán, Czelder Orbán és Várady József akad. hallgatók

által előadott vonós négyes gyönyörködtette aztán a hallgatóságot, majd Pataki Sándor VIII. o. tanuló szavalta nagy igyekezettel és sikerrel Baja Mihálynak, ennek a kiváló tehetségű ifjú poétának „A gályarabok emlékezete” c. darabját. A zárzó megint csak az ének-karé volt s szóval eléggé nem dicsérhető módon adta elő a „Luther énekét.” S aztán áldoztunk e nagy nap emlékének!
(—ős—)

— **A korcsma ellenes mozgalom.** Már a múlt sz. munkban jeleztük volt, hogy akad. hallgatóink között a minduntalan előforduló korcsmai botrányok kikerülése, de meg a testi és lelki egészség megóvása céljából is az az életrevaló eszme pattant ki, hogy egy, a korcsmázást ellenző egyesület szervezése által ezt a korcsmározást valahogy redukálni kellene. Ez eszme körül csakhamar tekintélyes csoport verődött össze s ma már az egyület a megalakulás végső stádiumában van. Az alakuló gyűlésen, hol nagytiszt. Radácsy György theol. akad. tanár úr elnökölt beható tárgyalás alá vették e mindenesetre derék irányu egyület célját és leendő működését s miután az egyesület megalakítását határozatilag kimondották, egy bizottságot küldöttek ki az alapszabályok elkészítésére. A kiküldöttek a rájuk bízottakban most munkálkodnak.

— **Előfizetéseiket beküldötték:** Heiszler Sámuel (Sárospatak) 4 kor., Köröskényi István (V.-Ujfalu) (múlt év) 4 kor., Tussay János [Radistyán] 2 kor., Mészáros Rózsika (Ujvilágtanya) 2 kor., Véghe Bertalan (Spatak) 4 kor., Nagy Gyula (T.-Tarján) 2 kor., Szepessy István (Spatak) 4 kor., Ujj Lajos (Onga) 2 koronát. Köszönettel nyugtázzuk.

Szerkesztői üzenetek.

L. A. A bicenést a jelzett helyen most is érzem; de ha mélyebben belevágok, akkor már az egészet át kell formálni és így igen megnyulna, pedig én épen a rövidsége melletti tartalmasságában látom egyedüli érdemét. Az ívet várjuk.

Nőci. ???

Rébus. Igaza volt, nem rébus. Megkaptam. Ezer köszönet.

„Apolkához.” En úgy tudom, hogy jobb is akad ott.

„Elégia.” Hát elég ia.

„Szomorú hangok.” Bizon azok!

Trubadur. „Ezek a nóták olyan gyarlók.” Osatlakozunk véleményéhez. Már gyarlóbbak igazán nem lehetnek.

N. Dezső. A napokba megy a válasz. Tisztán a szerkesztők joga. Alkalmos verset nem tudok; azonban a „Csokonai Lapok”-nak a debreceni Csokonay-ünnepély utáni számában fogsz kapni. Az én emléremre küld.

„Naplómból.” Sokat szeretne mondani, de nincs mit, — s azt is amit mond olyan érthetetlen, zavaros mondatokba teszi papírra, hogy kategorice kimondhatjuk rá, hogy nem közölhető.

Szánuta Szívességedet nagyon köszönöm.

Nyomtatta Radil Károly a sárospataki ev. ref. főiskola betűivel.

HALTENBERGER BÉLA

ruhafestő, vegyi tisztító és gőzmosógyára

KASSÁN. ALAPITTATOTT 1810-ben.

Hazánknak e szakban legrégebb s közismert gyárában ruhák egészben tisztítatnak és festetnek, továbbá gallérok, kézelők s egyéb fehérneműek a legszebb kivitelben mosatnak és vasaltatnak.

Postacím: Haltenberger Béla, Kassa.

SÁROSPATAKI IFJÚSÁGI KÖZLÖNY

KIADJA: A „SÁROSPATAKI IFJÚSÁGI EGYSZER.” — MEGJELENIK HAVONKÉNT EGYSZER.

Szerkesztőség: Sárospatak, Főiskola, szénlortó hivatal. Kiadóhivatal: Sárospatak, „Ev. ref. főiskolai könyvnyomda.”	Főszerkesztő: MAGDA SÁNDOR Felölős szerkesztő: BÓDI DÉNES FŐMUNKATÁRSÁK: LÁSZLÓ SÁNDOR, SZÉKELY SÁNDOR.	Előfizetési ár: Egész évre 4 korona. Félévre 2 korona. Az előfizetési összegnek a »Sárospataki Ifjúsági Közlöny« szerkesztőségének küldendők.

Aki nem óhajt előfizetni, szíveskedjék jelen számunkat ugyane címszalag alatt (vagy 4 filléres bélyeggel „Nem fogadom el” megjegyzéssel visszaküldeni.

TARTALOM. *Bódi Dénes:* Nomina mutantur. — *László Sándor:* Ha látnál most. — *i. b. d.:* Ne politizáljunk. — *Zsoldos Benő:* Az „Ifj. Közlöny“-nek. — *(Ma), Mikola Gyula:* Krónika. — *Székely S.:* Az özvegy asszony. — *Takács Mihály:* Sorsom. — *Táncos Vazul, Bornemissza István:* Diáktörténetek. — *Fidélő:* Lilla emléke. — *Matolay Viktor:* Megmondta már... — *Más:* Szegedi Kis István. — Egyleti élet. — Hírek. — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetés.

Nomina mutantur.

A változó idő méhében hordja a nevek változását is, azt tartja egy régi példabeszéd. De van eset rá, hogy az időknek változását alig vagy éppen nem vesszük észre s a nevekben mégis változás jelentkezik.

Úgy tetszik nekem, hogy olykor-olykor a nevek változása megelőzi az idők változását. Ez történt mostan is a sárospataki ifjúság kebelében. Kevés, alig észrevehető idő telt el azóta, hogy olvasó közönségünket és ifjúságunkat részben más szerkesztőség üdvözölte a beállt iskolai év hajnalán, s ma már mintha ismét új év derült volna ránk, mások nevei szerepelnek e lap homlokán, kik nem kisebb lelkesedéssel és szeretettel köszöntik a szíves olvasót. — Nomina mutantur! . . .

Vajha nemcsak a nevek változnának, hanem az észrevétlenül haladó és így természetesen változó idővel együtt változnék a sárospataki ifjúságnak e lap iránt tanúsított mostani magatartása is. Kérdezhetné valaki: mit akarunk ezzel mondani? Nem egyebet, mint azt, hogy a *Sárospataki Ifj. Közlöny* hasábjain évenként felhangzik a panasz, melyre okot szolgáltat a főiskolai ifjúságnak *tétlensége, s e lap iránt tanúsított közönyös magatartása.* Nem vagyunk hivatva a múltnak eljárását és viselkedését bírálni, de kiindulva abból az elvből, hogy minden kor a maga szükségleteit legjobban érzi — ha valaha szólhattak erről — azt hisszük, hogy a jelen körülmények között méltán szólhatunk.

Nem légből kapott állítás ez, t. olvasó közönség. Bizonyosság erre a legutóbbi ifj. gyűlés, mely szerkesztőt annyi sok közül alig talált. Az egyik talán a munkától fél, mely e lap szerkesztésével vállaira nehezednék; a másik meg talán az ifjúság egy része iránt érzett ellenszenvéből kifolyólag vetette meg e tisztos állást, elzárkózván a közérdekeknek bármilyenü szolgálattól. Ha a csiga behuzódik házikójába, biztonságban érzi magát. Nem így, ha kidugja szarvait. Ez esetben számtalan sok bántalomnak lehet kitéve. De vajjon megoltalmazhatja-e magát mindennemű veszedelemtől, ha házába húzódik? Bizonyára nem, mert így házával együtt megsemmisülhet.

Igy van ez az ifjúsági életben is, ki erre is, meg amarra is képes hajlani, kinek mind egy akár „a” akár „b,” akin erőt vesz a közönyösség és nemtörődömség: az csiga módjára házába húzódik, vagy más szóval, a dolgokkal nem törődök táborának árnyékában húzza meg magát abban az édes reménységben, hogy így nem éri semmi vész. És látszólag igazuk van. Az egyes személy védve van mindig a többség által, de csak annyira, mint a csiga a csigahaza által. De mi történik akkor, ha a külvilággal nem törődő csigának háza eltápostatik?! Nem pusztul-e el azzal együtt a ház lakója is? S ha a ház elpusztul lakójával együtt. — kérjük — mi lesz, ami a ház létéről és lakójának létezéséről bizonyosságot tegyen?!

Semmi! . . .

Sárospataki tanuló ifjúság! Hajdan dicsőség volt élen állani e lapnak, mely a főiskolai ifjúság életének, szellemi tevékenységének, munkás mozgalmainak, szóval egész egyéniségének hű tükre és kifejezője. Hajdan vágyva-vágytak és a bizalom, a megtiszteltetés legfelsőbb fokának tartották az ifjúság szellemi munkásságát reprezentáló lapnak szerkesztői állására jutni. Ma már, sajnos, nem így van. Megváltozott viszonyok között élünk. Kínálva kínálják a legszebb állásokat az ifjúság körében, nem ritkán tekintet nélkül az illetőknek alkalmas, vagy nem alkalmas voltára és . . . vállalkozó alig akad. Ki

mondhatná meg, hogy miben rejlik a nagy változás oka? Itt már igaz a közmondás a maga egészében: „*tempora mutantur et nos mutamur in illis.*” Változott tehát az ifjúság is, melynek pedig szellemben, felfogásban, ítélőképességben, munkakedvben, idealismusban sohasem volna szabad változni, ha csak nem fejlődik — előre.

És mit látunk ma? Bizonyára nem a fejlődés, hanem a visszaesés korszakát éljük.

Erre enged következtetni némelyeknek azon eljárása, mely szerint nemcsak, hogy a közös munkálkodásban, az ifjúsági élet intenzívebbé tételében részt nem kívánnak venni, de az ilyen irányú törekvéseknek is útját állják és annak határozottan ellenharcosai.

Hogy mi, gyengeségünknek érzete mellett is e lappal szerkesztésére vállalkoztunk, mondhatjuk, örömteljes lelkesedéssel és ambícióval tettük ezt. Nem azért, mintha a tisztségeket hajhásznók, hanem tettük, részint az ifjúság iránt érzett rokonszenves tiszteletből, miért is nem akartuk az ifjúságnak irántunk megnyilatkozó bizalmát visszautasítani, mint azt többen is megtették; részint tettük e lap iránti lelkesedésből, mely nem engedi lelkes és munkára kész elődöknek megszerzett vagyonát tönkre juttatni. Vajha szegyenének tartaná a sárospataki ifjúság minden generációját e feltételnek eshetőségét: *Ami korunk és szereplésünk idejére esik az ifjúság legszebb közkincsének, az Ifjúsági Közlönynek megsemmisülése az általános munkakedv megszűnése miatt.*

Tettük végül az ifjúság nagyobb részének e lappal szemben tanúsított cynikus indifferenciussá mellett is ambícióból, mely nem engedi kicsinylőleg félrevonulni az ifjúsági ügyek szolgálatától, hanem kicsiny tehetségünk dacára is activ részvételre ösztönöz, abban a biztos reményben, hogy ha csak porszemmel járulunk is az ifjúsági élet becsületes munkásságról és szorgalomról tanuskodó tényezőjének előmozdításához: igyekezetünk nem lesz hiábavaló!

És ha látjuk, hogy némelyek, kik régen átléptek az iskola küszöbét s annak barátságos színterét, az életnek ellentétes érdekeket szolgáló s a megélhetés viszonyait nehezebbé tevő gondteljes színterével cserélték fel; ha látjuk, hogy még ezek is egy percre odahagyva az élet víharos útait, lelki gyönyörűséggel keresik fel az „Ifjúsági Közlöny“ hasábjait, mint sivatagon bolyongó vándor az üdítő oázist: annál érthetlenebb lesz előttünk az ifjúságnak mostani magatartása, mely legkisebb emlékjellel sem kívánja megjelölni az időt és a helyet, melyben él és amelyet elfoglalva tart.

Vagy talán feledik igen sokan, hogy mind-

nyájan tükör előtt állunk, mely olyan képet mutat mindenesetre, minő a tükörbe néző? Vagy a heverő embernek fényképe nem a heverő munkást tünteti-e fel? Akkor pedig, midőn közlönyünket az egész sárospataki ifjúság lapjaként bocsátjuk világgá — azt hiszem mindenki megégyezik velünk abban, hogy — az egész ifjúságnak munkásságát vagy munkállanságát híven visszatükröző fényképeit küldözgetjük szél.

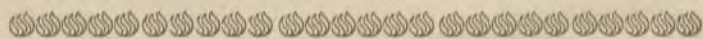
Új programot, nem ígérünk, hivek maradunk mi is, mint már oly sokan, elődeink kitűzött irányelveihez: közölni fogunk tudományos értekezéseket, tanulmányokat úgy a theologia, mint a jogtudomány köréből szívesen, művelni fogjuk a szépirodalmat változatos alakban; igyekezzünk hű képét nyújtani az egységes ifjúsági életnek és az ifjúság kebelén fennálló különböző társulatoknak, szóval minden lehető eszközt fel foguunk használni arra, hogy lapunk az olvasó közönség várakozásának megfeleljen.

Mindez azonban csak akkor lehetséges, ha szívére veszi ifjúságunk az itten elmondottakat és nem engedi tovább, hogy e közlöny hasábjai — úgyszólván — csak a szerkesztők gyakorlóiskolája legyen, ha nem vár arra, hogy mi mutassuk be a t. olvasóközönségnek, hanem saját maga mutatkozik be egyenként és együttesen. Ugyanezért most, midőn szívünk teljességéből köszöntjük a t. olvasóközönséget s a főiskola ifjúságát, lapunkat és magunkat mindketőjüknek szíves jóindulatába ajánljuk, a mindnyájunk előtt álló nemes és nagy célok érdekében szavunk csak ez lehet az ifjúsághoz:

„Dolgozzatok, amíg mécsetek ki nem aluszik!”

A szerkesztőség nevében:

Bódi Dénes.

Ha látnál most . . .

*Ha még egyszer elmondanám neked
A célt, amelyre vakmerőn török,
S kilárva égő, forró lelkemet,
Amelybe annyi ábránd költözött —
Látnád az önző, hiú vágyakat:
Tudom, vádolnád érettem magad.*

*És hogyha most elmondanám neked
Beteg lelkemnek pusztult álmait;
Látnád dúlt arcom, hulló könnyemet,
S a kint, amely a pusztulásba vitt, —
Ha látnál most rúttól összetörve:
Megszeretnél, tudom, mindörökre.*

László Sándor.

Ne politizáljunk!

„Ifjúság tanulj és ne politizálj!“ — hangzik a klasszikus bölcseségtől csepegő intés innen is, onnan is. Mintha Olympus magasságaiból jőne, oly fölényel, oly méltósággal és fenséges pózzal ontják naponként fejünkre ezt az úgy látszik elévülhetetlen bölcseséget.

Oh ti nagyok, ti bölcsék! Ne mosolyogjatok olyan fölényel, ne szedjétek fenséges homlokaitokat oly sötét ráncokba: mi nem akarunk és nem is fogunk „politizálni.“

Mert nem politika az, jó urak, amit ti annak néztek! Más valami az!

Jertek, képzeljétek magatokat a mi helyzetünkbe, nem olyan nehéz, hiszen ti is voltatok ifjak és megfogtok érteni bennünket.

Mikor onnan felülről, nem messze északról, szép Norvégországból eljön a szellő és suttog fülünkbe gyönyörű, csábító, mámorító dolgokat egy kicsiny, de bátor népről; aztán, mikor jön a másik északkeleti szél s hoz magával izzó, véres párával telített felhőket és beszél borzalmas, lázító dolgokat egy elnyomott népnek nyomorúlt sorsáról, a szabadságnak és a zsarnokságnak szörnyű csatáiról; s aztán, mikor önmagunk alatt is erjedni, megindulni érezzük a földet; a levegő, melyet be kell szívunk, delejes áramlatoktól izzik, a víz, melyet iszunk, mámortól pezseg; a nemzetnek lelke telve keserűséggel, szíve lázongással, agya szent elhatározásokkal; apáink elkeseredett, úgy lehet döntő küzdelmet folytatnak negyedfélszázados átkos ellenünkkel: mindezt szédítő egymásutánban látva és érezve, fogékony lelkünkkel, lobbán szivünkkel mitévők legyünk?

Kicsoda kívánja, hogy a kis madár a vihar tombolása, a villámok csattogása közt nyugodtan folytassa megszokott dalát? Kicsoda kívánja, hogy az ifjúság könyveibe temetkezve, közönnel nézze az elemeknek körötte dülő iszonyú viharát?

Érzékeinket nem semmisíthetjük meg, szemünket nem hunyhatjuk le, fülünket nem dughatjuk be, szívünket nem dobhatjuk ki keblünkéből, gondolkozó agyunkat önmagunk nem ronsolhatjuk szét.

Ha azért néha arcunkat elborítja valami égő pír s talán a szokottnál gyakrabban és szilajabban tör fel ajkainkról a Kossuth-nóta, ha talán kezeink olykor-olykor ököbe szorúlnak, szemeink tüzesebben lobognak, agyunk lázasabban liktet: óh, még ez nem politika! Más valami ez! S ha aztán olykor-olykor érzelmeink túlradnak s egy-egy percre bezárva könyviünket, megöleljük az eszményt s szent hevülettől vezettetve, elmegyünk örök hűséget esküdni a magyar szabadság zászlajára; majd valami előérettől hajtattva, elmegyünk barátságot kötni s kisírni magunkat egy rab nemzetnek ifjúságával: óh még ez sem politika!

Más valami ez! Valami magasztos, valami elfolytathatatlan szent érzelemnek ellenállhatlan munkássága; egy kitörni vágyó, kitörést követelő erőnek feltartóztatathatatlan tevékenysége.

Oh, nincs ezen mit mosolyogni ti nagyok, ti bölcsék! Még, ha talán itt-ott túl is csap a medrén érzelmeink árja: tiszta ez áradat, mert az idealizmusnak mocsoktalan, nemes forrásából fakad.

Ne, óh ne mosolyogjatok olyan gúnyosan, nem akarunk mi „hazát menteni!“ De ha talán . . . majd . . . óh, ne adja Isten! . . . talán nemsokára erre volna szükség: szent ideálizmusunkkal — Isten úgy segélyen! — mindnyájan ott leszünk!

i. b. d.

Az „Ifjúsági Közlöny“-nek.

Bevett szokássá kezd válni nálam az utóbbi idő óta, hogy minden éven, — ha csak legalább egyszer is — bekopogtatok az „Ifjúsági Közlöny“-nél, szívesen üdvözölve a főiskola lelkes ifjúságát. Az élet rögzös utain botorkálva, jól esik meglátogatni azt a parányi kis birodalmat, hol még kevesebb a gond s több az idealizmus. E lapot s általa az ifjúság kis birodalmának lelkes katonaságát ez alkalommal is szívesen köszöntve, küldöm az alábbi angol műfordítást, Charles Kingsley-nek, a jelenkori angol poéták egyik legérdemesebb tagjának alkotását, mely töredéket képez egyik nagy dicsérettel fogadott kötetéből. A napi élet változatos eseményei közül nem lesz érdektelen kissé a poézis mezejére zarándokolni.

Sappho.

— Charles Kingsley. —

... Pihent a szírtén, mirtusok között;
Fölötte tiündökölt az est, alant a tenger
A fehér láthatár fölött az Atho csúcsa
Égő ködbe merült; a lég halott volt;
A tamariska héja közt szunyókált
A kis tücsök, míg a madársereg
Némán s tikkadtan ült el, Messze lent
A lusia vízlükör fénylett a napban;
A rest sirály szárnyát szárílgatá,
A rest hullám nyögve csúszott a partroz
S alámerrült.

Nagy Pán nyugodni tért,
S a Föld-anya örizte, míg aludt,
S elcsendesíté myriád-gyermekét . . .
— Ó ott feküdt a szírtén, mirtusok közt,
Álom után sóhajva álomért,
Mely messze elkerülte; nappal, éjjel
Emésztő vágy gyötörte benn szívét,
Amíg a vére forrt a láztól; arca,
Keskeny keze, finom hajlású lába
Hervadt, amint a lelke semmivé lett . . .
Majd ingerülten arcára borúlt s a
Vakító fénytől elrejté szemét,
S a fübe markolt, hűssé tenni vágyva
Égő ajkát a forró pázsit ellen,
Aztán fejét felkapta, szerte vetve
Szilaj tekintetét e bús szemeknek,
Melyek fénylő világa ki-kicsillant
Sötét hajának mély redői közül,
Mint két tó fénylik gyászos holdvilágnál
A nagy Parnasszus bibor szirtje közt.

... Mellette lantja. Felragadta gyorsan
S vad zene kélt az ezüst hírokon,
Aztán eldobta búsan.

„Csill!“ — kiáltá,
„Teknősbéka s ércbánya holt szülöttje!
A magam ferde hangú énekével
Szelid összhangodat mért is gúnyolnám?
Hármas olympi-díj legyen tiéd bár:
Visszhangot adni **minden** dallamon
Csak oly természet tud, minő **te** vagy!“

(Zombor).

Zsoldos Benő.

KRÓNIKA.

A diákszövetségről.

(Ma.) Futólag már volt szó arról e lap hasábjain, hogy Budapesten az egyetemi és főiskolai ifjak helyi diákszövetséget alakítottak.

Szövetkezésük az erősen lábrakapott kozmopolita áramlat ellen, de főképen arra irányult, hogy azt a testvéries érzületet, amely eddig — mondhatjuk — hiányzott a budapesti diákok hatalmas táborában, életre keltsék, megteremtsék és erre támaszkodva, most már a siker teljes reményében törekedjenek arra, amit a magyar diákság oly régóta óhajtott: a magyar diákszövetség megalkotására.

Oszinte szívből üdvözljük a pestieket, akiknek a mozgalmá talán korszakalkotó lesz az ifjúsági életben. Mert a felvetett eszme trónusa előtt óriási tömegekben hódol a hatalmas fővárosi ifjúság. Úgy mondják: öntudatra ébredt. Lerázta magáról eddigi kerékkötőinek, a rektori és dékáni pártfogás alatt virágzó ifjúsági vezetőknél gyámkodását; most már cselekedni akar önálló akarattal, míg ki nem vivja magának eszméje diadalát, amely diadal ha mindnyájan úgy akarjuk, mindnyájunké lesz és egy testté fogja olvasztani hazánk tizezer főnyi diákifjúságát.

Ha mindnyájan úgy akarjuk! Tehát csak rajtunk, magyar diákokon múlik a siker. Nekünk a feladatunk, hogy minden egyetem és főiskola kebelében hasonló szervezetbe gyűjtsük össze az ifjúságot s kössünk oda mindenkit az eszme táborához hatalmas lelki kapoccsal, mely megoldhatatlan és megtörhetetlen.

Minden egyetem és főiskola ifjúsága szövetkezzék a közös célok megvalósítására és védelmezze azt a bástyát, amelynek őrizőjévé szemelte ki a sors, vagy mondjuk: a földrajzi helyzet. A helyi körülményektől függő feladatok mellett pedig mindenik helyi diákszövetség készüljön a debreceni diáknagygyűlésre, hogy ott akadályoktól menten, egy csapással vihessük keresztül azt a régi törekvést, amelynek célja: az országos diákszövetség megalapítása.

*

Mi már készen várjuk a debreceni nagy napot.

A sárospataki ifjúságnak van egy egyesülete: az „Ifjúsági Egylet“, amelynek kötelezőleg tagja minden főiskolai hallgató. Ez a mi diákszövetségünk. Ez hosszú évek óta megerősített alapszabályok szerint él és egészséges egészbe tömöríti az egész ifjúságot. Mint ilyen, kezdettől fogva reprezentálta az ifjúságot és Sárospatakon a köztudatba ment át, hogy az egész ifjúság nevében csak az Ifjúsági Egylet intézkedhetik. Ez egylet révén oly szorosán tartozik együvé és érzi is az összetartozás tudatát minden sárospataki diák, mint talán sehol másutt és ennél ideálisabb diákszövetség el sem képzelhető.

Ami a feladatainkat illeti: itt még — bátran mondhatjuk — nem fészkelte be magát egy diák lelkébe sem az undok nemzetköziség. E téren hát — nem lévén ellenség — harcolni sem tudunk. — Egészséges, testvéries diákélet őstulajdonsága Pataknak és szinte létfontartó fundamentoma a mi Ifjúsági Egyletünknek. — Az a kör, amelynek keretén belől az Ifjúsági Egylet működése eddig mozgott, bizonyára sohasem volt ellentétben a budapesti új diákszövetség eszméivel s most sem tagadja meg magát, ha azokat a kérdéseket, amelyek megoldása a diákszövetség feladata, egyszerűen napirendre tűzi.

Ifjúsági Egyletünknek van saját lapja (ezt a rekordot tudtukkal még a 3000 főt számláló budapesti diákszövetség sem tudta elérni): a „Sárospataki Ifjúsági Közlöny“, amelyet az egylet saját költségén ad ki s amelynek anyagi fennállása egyszersmindenkorra biztosítva van. Szerkeztőit az egylet közgyűlése az ifjúság legjobbjai közül választja s így biztosítva van az is, hogy e lap mindig az egész ifjúság (s nem csak egy-egy töredék) gondolkozását tükrözi vissza.

E lap, mint a mi helyi diákszövetségünk hivatalos organuma, folyvást felszínen fogja tartani a diákszövetséget illető kérdéseket s az irodalmi szempontból kifogás alá nem eső ifjúsági érdekű cikkeknél mindenkor készséggel ad helyt.

Igy a sárospataki ifjúság e lap útján fogja teljesíteni ama feladatokat, amelyek végcélját: az országos diákszövetség megalapítását segítik elő.

Mi komoly munkával törekszünk e cél felé. Legyen egy e törekvésben minden magyar diák, mint a szilárd sziklatömb. Forrjon, keringjen bennünk a nemzeti összetartozás, a hazafiság érzete úgy, mint ahogy kering a vér az élő állatok minden porcikájában. Legyen a mi vállvetett munkásságunk öntudatos és olyan egyöntetű, mint a nagy természet gépezetének a működése.

Pestiek Patakon.

(Ma.) Ritka látvány. És örvendetes. Hunyorítsunk hát jóakaratólag szemtől, hogy csak *átutazóban* esett meg és ne is nézzünk rájuk összeráncolt szemöldökkel azért, hogy ők a mi sokszoros pesti látogatásainkat csak így adják vissza. Nekünk, vidékieknek a központtal szemben meg kell elégednünk ezzel a „csak“-kal. A természet rendje is az, hogy a folyók futnak a tenger felé és nem megfordítva. De egy kivétel mégis van: a dagály idején. Akkor a tenger vize a közeli folyók öbleibe tolul, de azért nem fordul fel a természet rendje, amínt hogy nem fordult fel most sem, hogy a pestiek Patakra jöttek. Az ő szíveikben dagály van s a túlradó hazafias érzésnek ki kell ömlenie! Eljöttek hát a pestiek és megosztották velünk hazafias érzésüket (bár bennünk mindig volt annyi, amennyi kellett), de bizonyára ők is gazdagodtak lelkesedésben és erőt merítettek a mi hazafias tüziünkben.

Itt voltak a pestiek és mi gyönyörködtünk a daliás fiúkban. Gyönyörködtünk annak az eszmének az izmosodásában, amelynek Lembergben és itt Patakon is ők voltak most a képviselői. Reménységgel gondoltunk a nemzeti küzdelmek jövőjére, mely ime nem szűkölködik bátor, lelkes harcosokban és repeső szívvel örvendeztünk ama sokáig nélkülözött baráti, testvéries ölelésnek, amelynek napja hosszú idők óta először derült fel Budapest és Sárospatak ifjúsága között. Esztendők mérges harcainak a sírboltját zártuk be ezzel; vajha befelé fordítottuk volna ezáltal a civódások ősi címerét.

*

Ezek után pedig magam kezdem el a veszekedést. Nagy a mi neheztelésünk rátok, ti pesti diákok! És a haragunk olyan kemény, mint a csonttá fagyott víz. Engesztelhetetlenek vagyunk, hát gondosan elzártuk fagyos jégszekrénybe, mert különben mind elolvadt volna ebben a tüzes, hazafias világban. (Ami teljesen egyre megy, mert ha el van zárva, nem zúdul reátok, ha elolvad, nincs minek rátok zúdúlnia).

Mi itt Patakon nem dicsekedhetünk olyan műkinccsekkel, mint ti Pesten; de mégis: vannak nekünk is

megtekintésre érdemes dolgaink, hát mért nem néztétek meg ezeket? Pedig van ám köztük sok olyan, amit Pesten meg nem találtak. Ezek megtekintése nem megvetendő tapasztalat lett volna nektek, míg ránk vonatkozólag? . . . Ti legjobban tudhatjátok azt, hogy az áhítatos látogatók mennyire növelik a vendéglátó gazda örömét!

Ti erre azt mondjátok, hogy nem volt időtök. Hát miért nem volt? Épp' ezért panaszkodunk rátok! Vidéken egy cseppet sem stilszerűek az 5 perces vizitek s ha legközelebb jösztek, meglássátok, megbosszúljuk magunkat: nem eresztünk el egy hétig benneteket!

Küzdelmek.

(Ma.) Nehéz küzdelmek várnak azokra, akik most már egész komolysággal vállalkoztak az orsz. diákszövetség megszínálására. Mert míg ezért a célért közösen fáradoznak, otthon sem szabad a talajt megmunkálatlanul hagyniok. A munka legnehezebb része — így hozza magával az igazság is — a két egyetem: Budapest és Kolozsvár vállaira nehezedik.

Nem átallok útszéli hasonlattal élni: mi magyarok olyanok vagyunk, mint egy sziget, amelyet paskolnak és koptatni, elmosni igyekeznek a nemzetiségi hullámok. Az Isten tudná csak megmondani, hogy a tengerbe nyúló partjainkból mennyi vész el így?! Miért? Az ok a magyarnak minden téren túlságos loyaltásában s jószívü, de esztelen engedékenységében keresendő.

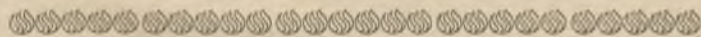
Legyen a tengerbe nyúló part kemény, mint a kő és ne laza homok és akkor megtörve, erőfogyottan hullanak vissza a hozzacsapódó hullámok. — Legyen a végeken a magyar nép lelke edzett s *keltsek fel, fejlesszék, erősítsék benne a magyarság öntudatát azok az ifjak, kik kiinn az életben is szellemi vezetőik leendenek.*

A szövetkezés erőt ad az ilyen nagy munkára s a siker jutalmazza a küzdőket. — Kell-e több indokolás e ponton a diákszövetség megalakításának szükségességéhez?

Ez szól a kolozsváriaknak.

A budapestiek már jó úton járnak. Szembeállottak azzal az ellenséggel, mely ez idén a szokottnál nagyobb arányokban mérgezte meg a budapesti egyetem hallgatóinak lelkületét. Ez a kozmopolitizmus, amely a mai zavaros s alkotmányos életünkre legkönnyebben végzetessé válható időkben sem retten vissza attól, hogy fenn hirdesse a hazátlanságot s lealázó szövetséget kössön a magyarság legnagyobb ellenségével: a nemzetközi csöcselékkel.

E Magyarországon létjogosultsággal sem bíró iránnyal szemben a békés, társadalmi harc indokolt, sőt jogos és tisztelet, becsület illeti meg azok nevét, akik erre vállalkoztak.

Az már igen sokat tud, aki tudja, hogy — semmit sem tud.

*

Az egyik ember boldogsága rendesen egy másiknak a boldogtalanságába kerül.

*

Vajjon azért halunk meg, mert születünk, vagy azért születünk, hogy meghaljunk?!

*

A halál nem egyéb, mint egy kikerülhetetlen akadály reményeink valóra válásának bevárásában. —ló.

Az özvegyasszony fia.*

Irtá: *Theuriet André.*

Az a ház, melyben özv. Jakabfiné lakott, saroképülete volt két, egymással derékszöget képező utcának, melyek a vasuti állomás előtti térre nyiltak. A konyhakertek közepette magánosan álló kis házikó volt ez, négy fala csiszolt kőből készítve, teteje vörös cserépszindelyvel fedve. Özv. Jakabfiné csak 1870 júliusában költözött ide, abban az időben, mikor kitört a háború és miután fia, Jakabfi Aristid, ki hadapród volt, a Meuse departement-beli nemzetőrökkel Verdunbe ment. Azért választotta e lakást, mert az az előnye volt, hogy egészen közel volt a vasuti állomáshoz. Azt hitte a jámbor asszony, hogy ily módon közelebb lesz fiához és hogy midőn haza fog jönni, csak két lépést kell tennie, hogy ölelő karjaiba omoljon. Aristid volt kedvence; másik fia, az idősebbik, Párisban lakott, ahol anyja akarata ellenére házasodott meg. Ez időtől kezdve elhidegültek egymástól és az özvegy asszony szeretetének egész melegével Aristidat árasztotta el. Gondolni lehet, mily szívzaggató fájdalma volt, midőn fia csókoktól nedves arccal, felszerelt bornyuval elutazott, hogy zászlóalját utól érje! A szegény asszony eleinte a levelekben talált vigaszt, melyek szabályos időközökben követték egymást. Azután, mikor a német hadak betörték a departement-ba és két bajor ezred megszállotta a várost, s a közlekedés is el volt zárva, a levelek is, melyeket nagy időközökben futárok hoztak titokban, ritkábban érkeztek. A legutolsó levelet, melyet fia egy Sedan melletti falucskában írt, augusztus 30-án kapta meg. Aztán többet nem írt; teljes hallgatás. Vajjon elesett-e Aristid, vagy a sedáni kapituláció következtében fogságba jutott? Jakabfiné gondolni sem tudott egyebet. Csak annyi bizonyos, hogy aug. 30. óta távol van; de semmi féle halotti bizonyítványt nem küldtek, s az özvegy asszony nem gondolhatott, s nem is akart mást gondolni, csak azt, hogy Aristid meghalt. Kétségkívül valami várba zárták el Németországba, — mondogatta magában — a honnan nem lehet írnia, de, mihelyt e borzasztó háborúnak vége lesz, vissza fog jönni, — és várta mindennap.

* * *

Egy hosszú téli hónapi aggodalom után Páris kapitulált, a felek az előzetes békepontokat aláírták és az özvegy asszony szívét — a győzelem tudatában — bizonyos határozatlan, de tartós remény töltötte el. — A foglyokat szabad lábra helyezték. — Már útban voltak. — A nemzet fiai közül néhányan vissza is tértek. Látták őket, amint kiaszott, összetört testtel, rongyos ruhákban kiszállottak a pályaudvaron, de beesett szemükben örömfény csillogott, midőn a börtönő szülőföldet meglátták. Jakabfiné mindegyik Németországból érkező vonatonál ott volt, jól szemügyre véve az újonnan érkezteket, sóváran kérdezősködve a városbeliektől. De Aristidról egyik se tudott semmi hirt. Nem látták többé a sedani kapituláció napja óta. — Mindazáltal — tette hozzá néhány újonc — nincs minden elveszve: lehet, hogy Aristid ott maradt valamelyik porosz várbörtön mélyén, hogy az ellenség ellen elkövetett, valami gonosz esiny miatt bűnhődjön. — És Jakabfiné újra írt a német hatóságnak, minden nap egy-egy új reményvel felhagyva. Esténként hideg ételekkel terítette meg az asztalt az új ház kis ebédlőjében és egy palack ó-bort

* Ez elbeszélés hátterét az 1870,71-ik évi porosz francia háború képezi.

tett oda; aztán várt, megrezenve a gőzmozdony éles füttyére, szívszorító fájdalommal hallgatva a márciusi olmos eső kopogását az ablakon.

* * *

Egy esős és igen sötét este az utolsó strassburgi vonat is megérkezett. Akkor éjjel nem ment tovább és így az összes utasok kiszállottak a perronra. A III-ik osztályu kupék utolsó fülkéjéből kinosan szállt le egy ifjú katona, ki a nemzetőrök uniformisát viselte. Lábaik vonszolta, látszott rajta, hogy ki van merülve a fáradtságtól és a pályaudvar ingatag gázfényénél sápadt, elcsigázott arcát, hosszú szakállát, s görnyedt hátát lehetett látni. Minthogy csak másnap folytathatta útját, szállás után tudakozódott és az állomás előtti tértől nem messze levő helyre utasították. Legutoljára jött ki a pályaudvarból. A többi útasok, akik a városba mentek, elszéledtek a homályban és szállást keresve, bolyongott a sötétségben. Fájó lábaival a pocsolyákban gázolt, meg-megbotlott a sötétben, s a bornyura erősített bádogpohár és üres zsák minden zökkenés alkalmával egymáshoz ütődött. Végre az éj sötétjében egy halvány, magános házat vett észre, melynek ablakán át lámpafény szűrődött ki a homályba; azt gondolván, hogy ez az a szállás, melyről beszéltek neki, a sötétben tapogatózva, a bejáráshoz lépett, egy esengettyű fogantyú akadt kezébe és azt hevesen meghúzta.

A világos ablak épp' oly hevesen kinyílt, egy asszonyi fej hajlott ki, s a megindulástól elcsukló hangon így kiáltott:

— Oh, drága gyermekem, végre hát itthon vagy!

Aztán gyors léptei visszhangzottak a pitvarban, a tolózárat kihúzta és a meglepett nemzetőr egy, öszesbe vegyülő hajú, öreg asszonynyal találta magát szemben, ki felemelvén a lámpát, elkábultan nézte őt, s tompán ezt sudtogta:

— Uram, Istenem! hisz ez nem ő! . . .

* * *

— Bocsásson meg asszonyom, válaszolt a nemzetőr, ki észre vette a csalódást és egészen meg volt hatva amiatt — látom, hogy tévedtem . . . Egy közeli szállásra utasítottak engemet és hát eltévesztettem a kaput . . . Azonnal látnom kellett volna, hogy nem ez az a ház, melyet kerestem, de annyira el vagyok csigázva, hogy szemem káprázik bele.

Jakabfiné bénultan állt ott a csalódás visszahatása következtében. Mégis e teljesen kimerült, ifjú katona megpillantása alkalmával, ki Arisztiddel körülbelül egy korú lehetett, szánalom töltötte el szívét, s szemei könnyektől csillogtak.

— Azért mégis csak lépjen be! — válaszolt végre, — ne mondja senki se, hogy ilyen rút időben nem hívtam be egy keresztyént . . . ki tudja, nem kóborol-e szegény gyermekem épen ebben az órában valamely ismeretlen városban, éjjeli szállást keresve?!

Betessékelte hát, leemelte bornyuját, kisírt szemekkel feltalalta az Arisztid számára állandóan elkészített hideg ételeket, s közben eltiint fiáról beszélt. Midőn a katona abba hagyta az evést, látván az asszony, hogy álmos, elvezette fia tulajdon szobájába. Azután másnap reggel, midőn a nemzetőr felöltözött és elakart utazni, bőséges reggelivel szolgált neki és fia történetét újra előlről kezdte elbeszélni.

— Szerencsétlen gyermek, — sóhajtott fel, mennyire szenvedhet ott messze, idegenben! . . . Eszerint, a mint Ön mondja, folytonos nélkülözések között él, pedig itthon mennyire becéztem, mennyire elkényeztet-

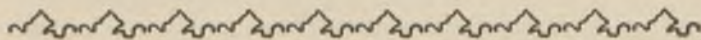
tem . . . Elutazása előtt egy saját kezeimmal kötött kék gyapjú sált adtam neki, hogy nyaka, s fülei védve legyenek a hideg ellen, mert heves idegbántalmai vannak. Ha ugyan e szigorú téli éjszakákon nem felejtette feltenni! . . .

A katona hirtelen abba hagyta az evést, a falatok torkán akadtak. Nyomban emlékezett rá, midőn pajtásaival együtt a sedáni mezőn tanyáztak, ahol a német őrszemek úgy vigyáztak rájuk, mint a nyájra, tőle oldalt egy ifjú nemzetőr állott, akire az Arisztidról adott leírás egészen ráillett és a feje csakugyan kék gyapjú-sállal volt bekötve. A veszedelem közepette a rendes sorkatonának kinevették e fejdísz és a nemzetőrt „kicsi kék“-nek keresztelték el. Egy este a „kicsi kék“ szokási kísérletet tett. A kerítéstől alig ment húsz lépésre, midőn egy őrszem lelötte, s elterült a földön . . . Sapkája tova gurult, s lehetett látni, hogy a meghalt nemzetőr sápadt feje kék gyapjú-sállal volt bekötve. . . .

A katona felállt, megköszönte az özvegy asszony szíveségét, megölelte, megcsókolta azzal a biztatással, hogy még több francia katona is maradt német várfogságban . . . Arisztid bizonyára haza fog jönni.

Aztán vette bornyuját, s eltávozott. Midőn kívül volt, gyorsan megtörölte könnytől nedves szemeit. Hisz jól tudta, hogy a „kicsi kék“ soha többé nem fog anyjához visszatérni . . .

Franciából: Székely S.

Sorsom.

*Virágos útakon nem járok én,
Szerencse, jólét nem mosolyg felém,
Rózsával hintve útja életemnek,
Ami öröm s a boldogság teremnek,
Nem volt soha!*

*Szegényes volt a bölcsöm hajdanán,
Szegény, ki ringatá azt, jó anyám.
S a sors is, amely társamul szegőde,
Szegény az is, s amit kapok én tőle:
Nélkülözés.*

*Madárdal nem veré föl csendemet;
Sötét képhez mért is vidám keret? . . .
Mit ér avval a rétnék bús virága,
Ha őszi napnak megtörölt sugára
Élesztgeti?*

*A szerelmet legföllebb álmodám,
Igéző lányszem nem tekint rám;
Egyhangú szürke ködjét életemnek
Ábrándok, álmok fénye nem töré meg,
Mint másokét.*

*S jó, hogy csak árnyal láttam, fényt soha,
A sors hozzám nem is oly mostoha — :
Legalább nem sírok szétfoszlott álmon,
Borúlt napon, eltiint ábrándvilágon,
Mint annyian! . . .*

Takács Mihály.

DIÁKTÖRTÉNETEK.

Mikor én tánciskolába jártam.

Régen volt, szinte szédítő messzeségbe tünt tova az az idő, mikor én tánciskolába jártam, van annak talán már egy éve is, azóta biz én már elfeledtem a sok mindenféle táncot, amik szerintem csak az ember megkínzására vannak feltalálva. Mert a mi másnak földi menyország, az nekem maga a gyehenna. Mert méltóztassanak megérteni, hogy én már átléptem azt a kort, ami egy tánciskolás fiútól megkívántatik, mikor az illúziók megtestesült tündér (értsd: elátkozott) várába beléptem.

Denique is az egész tánciskolai szereplésem amolyan elkésett virágzásféle volt. Az első órákon még csak voltam valahogy, amikor t. i. még csak a lépések jártak, mert ebben nem vettem részt, merészen, méltóságteljesen zúgván oda a nógató táncosnő úrnak: „Csak nem gondolja az úr, hogy lépegetni sem tudok?! . . .“ Hanem később, amikor aktíve kezdem szerepelni, a sima padló meglehetősen göröngyös lett nekem s mondhatom nagyobb bajjal járt először keresztüllépegetni a tánctermet, mint Caesárnak átkelni az Alpeseiken. A szögletekből egy-egy fojtott vihogás s egy-egy árnyékos mosoly libbent felém: „Ni, micsoda bajszos fiú és még most tanul táncolni!“ . . . A lányok serege is diszkrét mosollyal tárgyalta: „Ni, micsoda bajszos fiú!“ sőt az én káprázó szemem előtt úgy tünt fel, mintha a terem mind a négy falára is oda lett volna pingálva: „Ni, micsoda bajszos fiú! . . .“

De hát utóljára is a szenzáció is csak addig marad az, míg letárgyalják; engem pedig ugyan letárgyaltak, pár nap múlva megszűntem hát botránkyó (a szó nemes értelmében) lenni: a környezet megszokott s én is megszoktam a környezetet.

Sőt pár nap múlva már egész merészen jártam a szimpla bostont (többre a végén se tudtam vinni, egyebet nem vett be a természetem.)

Történt pedig egy napon, hogy hölgyválasz (jobbán modva bakfis-válasz) lévén, holmi cotilionokat osztogattak nekünk fiuknak. Azaz, dehogy nekünk Én bizony elhúzódtam egy sötét szögletbe s a cigányok árnyékában kerestem menekülést a cotilionok elől. De amint mondják, a szerencsétlenség rátalál az emberre akárhol, így jártam én is. Bizony rám talált az, egy csinos barna bakfis képében. Pedig én egész biztonsággal fumigáltam az egész mindenséget, mikor egyszerre egy bájos hang zengi felém a mazurka közben:

— Szabad kérem!

A rémület megzsibbasztá tagjaimat, fölfelé álló hajam minden szála igyekezett még jobban ég felé meredni, az eddigi fumigáns tekintetem a rémület kifejezését ölté fel: hiszen én absolute nem tudom a mazurkát, még csak nem is próbáltam soha és én most a fényesen kivilágított teremben a kis mamák és nagy mamák szeme előtt adjam elő tudományomat, amiből semmit sem tudok. Hanem azért csak kireszkettem:

— Pa-ran-csol, ki-sasszony?! . . .

— Igen, igen, magát hívom, nézze meg az ember, nem szép, hogy elhúzódik a többitől, bizony alig akadtam rá.

S míg az arcomra igyekeztem egy kis mosolygást varázsolni, azalatt ott lenn ádáz tusa dült; ördög vigye el a bájos kis bakfisát, most kuruc helyzetbe rántott. Rádásúl még föl is cotilionozott csipkedő megjegyzések közepette.

Én pedig csak álltam ott, mint ama bizonyos sóbál-

vánnyá meredt Lóth, befagyott ajakkal. Pedig merem állítani, hogy ha magamban vagyok, nem ritkaság tölem hallani egész hosszú cicerói szónoklatot, sőt néha-néha politikai programbeszédet is.

És most meg voltam némulva. Zavaromban a vállára tettem a kezemet, mintha valami pertu-cimborám lett volna. De ezt már mások is meglátták s én kaptam a cotilionom mellé egy csomó nem egész elfojtott nevetést is. Nesze neked! Most már járhatod a mazúrt, sügta belsemben valami.

És én elkezdtem járni. Volt abban a bostonból is valami, a pas de quatre-ből, meg nem tudom én miből is, csak épen mazurkának nem lehetett mondani, de hát szükség törvényt ront. Még mindez együtt véve sem lett volna valami nagy baj, hanem ezután jött az én tragikumom. Tudniillik a sok vihogás egészen kihozott a sodromból, hiszen igaz, hogy én báránytürelmű fiú vagyok, de a mi sok, az sok! Megálljatok! gondolám nagy böszén, majd járom hát más formán. De amikor ép' egy hatalmas ivet akartam a lábommal kanyarítani, mint a koresotyázóktól láttam, valami kiálló tárgyba megakadt és én egy hatalmasat nyekkenve, a földön találtam magamat . . .

Homéri kaczaj reszketteté meg a terem falait (bocsánat az elcsépelet hasonlatért, de a dolog jellemzésére más alkalmas jelzőt nem mondhatok), a táncmester cigánykarikát hányt (nevetében), a cigányok ténemesteri bókokat csaptak a nevető görös következtében, a táncospárok brü-hü-hü-hü-hü és hi-hi-hi-hi-féle hangon adtak jókedvüknek kifejezést, a szerint, amint az erősebb, vagy a gyengédebb nemhez tartoztak, sőt egy kevésbé éltes mama egy kicsit elájult a nagy nevetés következtében. Mindenki nevetett, csak én nem, meg a táncosnőm. Mikor nagy nehezen feltápáskodtam, nem elég volt szegény fejemnek, hogy meg voltam ölve (írva vagyon: a nevetés öl), a táncosnőm, az özlábú táncosnőm rám nézett nagy fekete szemeivel vádlóan, szemrehányólag:

— Maga ügyetlen!

Ez volt rám nézve az egyiptoni tizedik csapás . . .

Táncos Vazul.

A megcsonkított kájzer.

Még most is kilel a hideg, ha rád gondolok harmincnyolc forintos új kájzerom! Szereplésed csak pár rövid nap, feltűntél, mint egy üstökös s majd aláhanyatlottál ahhoz hasonlóan . . . Oh te szomorú sorsú kájzer, szóljon hát rólad az ének . . .

*

Karácsony volt. V . . . -ban voltam legátus, amely nemes községben minden ünnep alkalmával rendeznek egy táncmulatságot, honnan a legátusnak semmi körülmények közt nem szabad elmaradni.

Ünnep másodnapján a kúrator uram maga jött el meghívni a Tiszteletest, meg engem, hogy már csak el ne maradjunk, mert nem lesz a jó mulatságból semmi, ha már mi, az „intilegincsia“ is elhúzódnak; egyúttal az nap estére egy kis névnapi vacsorára is meginvitált, hogy hát már csak annak elköltése után mennénk el arra a mulatságra, mire.

— Ego non contradico — hagyá helybe a Tiszteletes s miután engem is felvilágosított, hogy a kúrator úrnak tiz hold szőlője van a p . . . i hegyen, én is örömost nyugodtam bele a változhatatlánba.

Alig hogy elvégeztem a délutáni istenitiszeteletet,

azonnal útra keltünk a kurátor uramhoz, ki már ekkorára telt üvegekkel várt bennünket; tudta, hogy a Tiszteletes nem patópáloskodik, ha ivásról van szó. Nem nagyon kértük hát magunkat s „illetetlen nem hagyánk kupánkat.“

Csakhamar jó hangulatban voltunk mind, a poharak gyorsan ürültek, pláne, mikor a kánt'ram is odavetődött véletlenül. (?)

Igy telt kedélyes beszélgetés és tréfa közt az idő, míg végre elérkezett az óra és menni kellett a mulatságra, amely a szomszédos iskolaépületben volt, hol már javába húzta a cigány s járta a kálai kettős. Nem sokáig tétlenkedtem én sem, hozzáfogtam egy tüzes csárdához és táncoltam, mint „veszett fene...“ Szörnyűséges jó kedvem volt, hangos „csuhajtásaimtól“ csak úgy zengett a bálterem... .

Igy ment ez egész éjfélig, hol táncoltunk, hol hol iszogattunk, úgy, hogy mire etjött az éjféli s ezzel együtt a nagy szünet, olyan voltam, „miként ősszel a sárguló falevél.“ A verejték csurgott rólam, mint egy megáradt patak, a fülem züggött, a lábam elzsibbadt, a mellem zilált, a hajam zilált, egyszóval azt gondoltam, hogy „bileki katasztrófa“ lesz velem.

De nem; sőt a jó hideg pecsenye, meg egy néhány pohár civilizáltabb borocska új lelket öntött belém... .

A cigány most már gyors polkát zendített rá (valami kóbor táncmester járt a múlt héten a faluban, az oktatta be a fiatalságot egy-egy véka krumpliért az úri táncokba.) Oh balsors!... csak hozzá ne kezdtem volna, még talán most is ép volnál néhai kájzerom; „de az embert vágyai vezérlik.“ A lelkesítő zenére megindultak a legények és sebes viharoként lejtették a táncot, forogtak, repültek, mint a gyenge sajka a viharzó tengeren; igen, ők voltak a sajkák, a vihar meg a lelkesült jó kedv, mely engem is belesodort a vad rohanatba, amely rohanat majd az egyik, majd a másik oldalára sodort a teremnek... De némán türtem, csak magamba átkoztam minden polkázó eszmát és a táncmestert, aki a gyorspolkát tanította... A hangulat egyre emelkedettebb lett. Megindultak az összes legények és forogtak, ugráltak, ki hogy tudott. Én már megelégettem a táncot s épen félbe akartam hagyni, midőn a forgó áradat akaratlanul magával ragadott, hiába rugdalóztam, hiába jajgattam, a jókedvűen keringő párokat feltartóztatni nem lehetett; a táncosnőm már elmaradt tőlem s nekem a lábam se érte a földet, úgy szoritottak minden oldalról. De eme légi utazás sem tartott soká, jött egy újabb áradat, már nem emlékszem sokra, csak hallottam egy ruhaszakadást, aztán neki ostem a nagybögőnek, melynek rémitő dördülését s a Tiszteletes eme felkiáltását: „Jajj, a kájzer!“ még hallottam s azután elvesztettem eszméletemet... .

Mikor eszemre tértem, egy díványon találtam magam a bálteremben; a zene már nem szólt, esend volt, csak a brúgós reperálta elfojtott sóhajok közt roncsolt böggőjét. Első pillantásom a kájzeromra esett, melynek egyik szárnya teljesen hiányzott. Kimondhatatlan fájdalom fogott el kájzerom romlása felett, mely fájdalomba szerettem volna zokogni, de parancsoltam érzelmeimnek, nem engedtem kitörni lelkem viharát és mint aki gyorsan megbékélt sorsával, fel sem vevő mosollyal hordoztam tekintetem a pihenő mulatókon, kik mély részvétellel beszélgettek rólam az asztalok mellett. Majd oda intetem a cigánynak, ki művészi ihlettel zendítette rá:

... Édes Anyám ne sirasson.
A fiának csináltasson — új kájzert.

Bornemisza István.

Lilla emléke.

— Három havi napló. —

— Volt-e már maga valaha szerelmes? — Kérdezte tőlem az az aranyos fürtű, halvány, szőke asszony, amikor a minap a peéri erdőbe kirándulva, az úton egy elhalványuló mezei pipacs szirmait nézegette.

Én elfordultam s nagy titokban úgy törültem ki a szememből azt a két nehéz könnyet, melyet az elfojtott keserűség taszított oda s idegesen téptem le én is egy pipacsot.

A feltámadó szél lesodorta róla a szíromleveleket s vitte, vitte messze, nagyon messze s vele együtt vitte az én lelkemet is oda, abba a meszesalji városkába, ahol szerettem én is — —

Ott feküdt ez a kedves város, mint egy nagy rózsás-kert, bükkös, szilfás erdők alatt, komor hegyek tövén, — a Meszesalján. Ide szállt el azzal a pipacs-szírommal az én lelkem; ide vitte el a mindörökre elszállt szép időknek édes emléke.

Lillának hívták.

Szép volt, mint az édes apja s áldott jó lelkű, mint az a mindig szomorkodó, mindig bánatos, ezüstfehérhaju édes anyja. Azok közül a szépségek közül való volt, akiknél a belső finomság kiül a márványarcra s akiknél a méléző, merengő lélek beleköltözik a szem fekete mélységébe.

Ő tanított engem szerelmemre ott a rózsafákkal beültetett kertben, a jegenyék alatt.

Legyetek áldottak karsú jegenyék! Az én elszakadt szívem örök áldását küldöm tinétek s ha majd nyíló kikeletkor el is felejt az a lány, ti akkor is csak úgy susogjatok, mint amikor engem ölelni láttatok a késő november levélhullató ködös alkonyába —

És én szeretni kezdtem a sarjadzó szív gondtalan szerelmével féktelenül és igazán

Az én szerelmem nem ibolyanyiláskor született, amikor a pattogzó rügyekkel együtt a szívben is ezer vágy feslik, hanem akkor, amikor a lepergett, száraz levelek betemették már régen a tavaszt meg a nyarat, — mikor a remények kora már lejárt.

Szomorú ősszel tért be az én szívembe az a verőfényes kikelet, mikor először bontotta ki vágyam a szárnyait, mikor az első igazi, mélységesen igazi szerelmes ábrándokat szőttem, szövögettem az én álmaim bársonyos szemű kis királynőjéről, — rólad panaszosan bús kis Lillám — —

S ő is szeretett úgy, amint egy tizenöt éves leány csak szeretni tudhat. De örökhűséget so'sem esküdttünk egymásnak, pedig titkon, öntudatlan éreztük, hogy egy hosszú élet boldogságára is elég volna az. S valahányszor felszakadtak előttünk a lelkünk titkai, éreztük, hogy mint üli meg a szívünket az elérhetlenség miatt a lemondás, — az ábrándoknak ez a pusztító szele.

Lemondani??

Óh, könnyű annak lemondani, akit az élet szeges korbácsa már véresre vert, aki a boldogságot so'se is ismerte; óh, könnyű annak lemondani, akinek a sors fukarül szűk marka mindig csak töviseket adott, — aki a rózsát nem is ismerte. De lemondani égő szívvel, lemondani akkor, amikor a szerelem hazug valósága a mennyország kincsét lopta be a szívünkbe; lemondani az üdvök égi mámorában, a gyönyörök gyilkos hevében; lemondani a boldogság pitvarában a boldogságról: — nehéz, nagyon nehéz!

És nekünk le kellett mondanunk. És lemondunk.

Hiszen éreztük, hogy mint egy zord, vad óriás, úgy áll közöttünk tiltó kezével az idő . . .

Szegény, ártatlan leány, te, akinek ez a megadó szerelmed hosszú időre megmérgezte a te életedet, meg fogsz-e nékem bocsátani azért a sok szenvedésért, melyet érettem viseltél? El fogod-e tudni felejteni ezt az elrepült esztendőt, amely olyan kegyetlenül rányomta a maga fekete pecsétjét a te ártatlan, jóságos szívedre? Felszáradnak-e a könnyeid?

Ugy-e: kifogod tépni a lelkedből az én szomorú emlékeket? Hiszen az emlék boldogságában a legszomorúbb. Lásd, az én lelkem összeégett annak a szerelemnek a tüzeiben s úgy éget a seb; de a fájdalom közössége enyhíti annak az elviselését.

Ugy-e, hogy meg fogod bocsátani? Ugy-e, hogy meg? . . .

Milyen hosszú is egy esztendő s a boldogságra mégis milyen kevés! Egy kerek esztendő minden boldogsága csak egy futó gyönyörnek tűnt fel előttem akkor, amikor eljött az gyászos november s engem a messzi ösmerős, de idegen vidékre kergetett az élet. Csak akkor éreztem, hogy boldog vagyok, amikor már éppen el akarták rabolni azt.

Búcsúzni készült fészketől a madár, fájától a lomb. S a szomorú novemberi hervadásban a mi szívünkre is ráült feketén az elválás vigasztalan szomorúsága. Nekünk is válnunk kellett. S elfogott valami ösmeretlen, gyilkos érzés, ami csak akkor támadja meg a szívet, amikor egyedüli kincsét, — a boldogságát zsarolják el tőle.

Válnunk kellett.

Hátam megett egy hosszú évnek boldog, szerelmes emléke, előttem az örökkévalóságnak tetsző mérhetetlen idő, mely soha többé nem vezet hozzá vissza a szívembe, mint egy tör, beledöfve az elválás . . .

Szomorú november! Szomorú emlékek!

S ödöngve ballagtam kifelé a fűzfákkal szegélyezett úton, mint aki tudja, hogy ez ide az utolsó útja s aztán idegen lesz s aztán? Aztán soha többet!

Soha többet!

Milyen leirhatatlanul kegyetlen szó az a: soha! Mikor ennek a szónak fojtogató marka megszorítja a szívet, hogy kiszakítsa belőle a boldogságot, amely annak addig öntudatlan kincse volt: a boldogságának jogára ébredt szív kétségbeesett tusakodást viv minden ellen, ami csak útjában áll. Hiszen a szívnek csak egy joga van: a boldogság, a szerelem. S mikor ezt is el akarják rabolni tőle, hogyne fakadna ki?! Mikor megszólal bent valami, hogy: soha, hogyne borúlna gyászba az?!

Szegény szív! Milyen szánalmas is a te sorsod!

És én mentem azzal a tudattal, hogy soha többet! Felújult emlékembe a sirba hullott év minden felejthetetlenül édes emléke: a sok bálí éj . . . a jegenyék alatti tavasz-délutánok . . . a sok ibolya meg rózsalevelszedés . . . a forró kézfogások s az az öntudatlan, első csók azután a júniusi mulatság után . . .

S most már mindennek vége, — vége!

És én akkor a fájdalom első nagy rohamában, mintha az eszemet vesztettem volna el, eszelősen bámúltam bele a mindinkább sötétedő őszi alkonyatba, minek nehéz, fullasztó köde, úgy éreztem, mintha mind oda szállt volna az én megsebzett szívemre, hogy betakarja ott, hogy betemesse azokat az édes tavaszi vágyakat, melyeknek története most már odailik az ezeregy éjszaka tündérmeséi közé. S átfutott rajtam vad, örült

lázal a harc a sors ellen s kétségbeesetten fakadtam ki a nagy, az örök szerelmek szenvedéses végzetén.

De aztán tehetetlenül megadtam magam' s a szerelem, a vágy, a rajongás, a féltés szent örületével átölelve egy szomorkodó fűzfát, elkezdtem sirni kétségbeesve és igazán. Olyan jól esett az akkor nekem! Hiszen a könnyekkel együtt a fájdalom is hullani szokott...

Elbúcsúztunk.

Csak odahúllott a két karomba, mint egy meghervadt kis tavaszi virág. S míg leesukva tartá a szemét, én rácsókoltam forró szívem minden forróságát és aztán . . . és aztán vége lett mindennek. A csók, az üdv, a mámor mind odavesztek s csak sóhajgatok utánuk s a szerelem vak követelésével sirom vissza azt, amihez minden szívnek joga van: a boldogságot.

S mikor a leáldozó nap beledől aranyos sirjába, előveszem ezeket az elszáradt rózsákat, amelyeknek látásán mindig feléled ez eltemetett tavasz minden vágya, minden szerelmes álma s nézegetem, rakosgatom őket s gyermekes hittel áltatom magam', hogy a rózsákkal együtt fakad még egyszer ábrándos, édes kikelet az én szívemben is, — hogy az a búcsúcsók nem volt utolsó még . . .

S átjárja lelkemet boldog reménység az elközelgő új tavasz felől s mint biztos zálogát a jövő valónak, féltve őrizgetem itt ezeket a megfomnyadt rózsákat, mik fűszeres illatukkal betömjénezik rejtett fiókom szerelemről regélő édes titkait — —

Fidélio.

Megirta már...

*Megirta már ezer ember,
Ezerszer, meg százezerszer,
Hogy ezen a nagy világon
Akármerre, bárhol járjon,
Szíve mindig visszavágyik
Hazájáig, falujáig,
Falujában egy kis házhoz,
Egy kékszemű, barna lányhoz,
Akit szeret, akit imád,
Kéért nem kell a nagy világ.*

Matolay Viktor.

Szegedi Kis István.

— Születésének 400-ados évfordulója alkalmából —

Az örökkévaló idő egy nevezetes szakában élt, s működött az a férfiú, akinek nevét irtuk emlékezésünk homlokára. Az a nevezetes szak a reformáció szaka. Nemcsak a vallás, hanem az általános emberi művelődés terén is korszakalkotó.

Ne gondolja senki, hogy az, amely az emberi lélek folytonos tökéletesedésében és az igazság keresésében egy nevezetes, s jelentőségteljes határpontot alkot, egyszerre állott elő, mintegy varázsiütésre? Nem! Évszázadok hosszú, lassú munkájának eredménye volt és egyszersmind azt a nagy igazságot is bizonyosabbá tette, hogy a lelket meg nem ölhetik. Az előreformatorok megégetett pora szétszóródott, de élet és lélek volt benne, úgy, hogy életet tudott teremteni. Ők életet és lelket

akartak önteni a vallásba, amely csupa külsőség volt és a nyereszkedés eszköze, hatalmi érdekek hordozója.

S mikor elérkezett az idők teljessége, akkor bontakozott ki a világ előtt a reformáció nagy műve. Egy bátor ember kezdeményezése kellett és meglett a reformáció. Az az erő, mellyel fellépett, szétörte az állam kereteit, és a germán szellem kincse, terméke a népek szellemi piacán élénk kereslet tárgya lett. Így lett hazánkban is, amely sohasem zárkózott el a felvilágosodás elől. Résztvett a humanismus felkarolásában, s most a reformációval is így tett. Egy nagy vádat vesziünk le ezzel népünk jelleméről és lelkületéről, azt t. i., hogy benne nincs elég fogékonyság a vallás iránt. A conservatismus erős ugyan benne, de szép szerével vezethető.

A legmagasztosabb eszmének is hirdetőre van szüksége, mert anélkül ismeretlen marad. A reformációnak is szüksége volt, s ilyen volt Szegedi Kis István is, akit joggal lehet nevezni a legtudományosabb magyar reformátornak. A tudományt, a felvilágosodott gondolkodásmódot egyesítette az igazság szeretetével és lelkiismeretének szabadság érzetével, amelyek egyszerűen a reformáció fundamentumát képezik. Nem volt egészen sajátja a Dévai B. Mátyás lángoló buzgalma és rettenthetetlen bátorsága, — bár ezek nélkül a tulajdonok nélkül azt az eredményt, amit felmutatott, nem tehette volna meg, — hanem inkább a higgadtabb, nyugodtabb vérmérséklet, amely szintén a ref. ügye iránti meleg lelkesedéssel párosult.

Szegedi Kis István 1505. nov. 19-én született Mező vagy Nagy-Szegeden, Csongrád megyében, nemesi családból. Lippán és Gyulán kezdte iskoláit, amelyeket 1535-ben Bécsben, 1537-ben Krakkóban folytatott. Ez utóbbi helyről 1538-ban tért vissza és Lippán, az ottani iskolában vállalt tanári állást. 1543. tavaszán a lutheri reformáció kiindulási helyére, Wittenbergbe távozott, ahonnan félév múlva Usanádra hívták meg, ahol a reformáció terjesztésében munkálkodott már. Ezt természetesen nem nézte jó szemmel Martinuzzi György, erdélyi kormányzó, s mint a reformáció esküdt ellensége üldözöbe vettette Szegedre 1544. vége felé. Erre a célra Usánád akkori kath. urát, Perusics Gáspárt használta fel, aki könyvtárát elkobozta, javaitól megfosztotta, sőt a városból is kiűzte. A bántalmazás azonban nem térítette el Szegedre a ref. terjesztésétől. Usánádról Gyulára ment, ahol 1545. és 1546-ban tanítói minőségben működött, az egyház veteményes kertjeiben vetegette a reformáció magvait. Tudományos képzettsége következtében Szegedre hívták meg tanítónak 1547-ben, ahol Melancthon F. „Loci communes...“-eit adta elő és magyarázta. 1548-ban Makóra ment. Innen hívta meg Petrovics Péter, János Zsigmond egyik gyámja, aki a reformáció határozott híve volt, s a vele való rokonérzését tettekkel is kimutatta, — a temesvári iskola igazgatójának. Itt működött 1551. július 14-ikéig, amikor Erdély a Ferdinánd kezeibe ment át, s megkezdődött Erdélyben és a hozzá közel eső vidékeken a rekatholizálás. Szegedi is megérezte ennek kihatását, amennyiben Losonczy, Temesvár várának parancsnoka, kiűzte a városból a reformátorokat. Mintha az isteni gondviselés állandóan örködött volna a reformátorokra! 1552. jul. 27-én Temesvárt a török elfoglalta és lakosságát lemészárolta. Szegedi és reformátor társai elbujdostak. Bujdosásában a mező-túriak hívták meg tanítónak. 1553-ban Belényesen működött, s ezzel tiszántúli reformátoroskodását befejezte, 15 évig hirdetvén ott iskoláról-iskolára a megtisztított vallás igazságait.

Tiszántúlról Dunántúlra távozott, s előbb Tolnán,

1554-től Laskón, 1558-tól pedig Kálmáncsán lelkészkedett. Kálmáncsán jutott török fogságba egy újévi prédikációja miatt, amelyet egy előkelő nő magára nézve sértésnek vett, s férje által bejelentette a töröknél. Két évig, 1561—63-ig volt török fogságban, amelyből való kiszabadítása érdekében több ízben tettek lépéseket, s végre is eredményesen kiszabadulván a török fogságából Ráczeke lelkésze lett, s mint a török hódoltság 35. egyház ref. superintendense 1572. máj. 2-án végezte be tevékeny és az Isten ügyének hű szolgálatában eltöltött életét.

A Szegedi reformátori jelentőségének tüzotes ismeretése nem tartozik feladatunk közé. Elegendőnek tartunk annyit megemlíteni, hogy a legkiválóbbak egyike volt és az Úr előtt, aki őt emberének elhívta, kedvességet talált. Áldás emlékére.

Más.

EGYLETI ÉLET.

Az Ifj. Egylet, a theol. és jogászegyletek megalakulásával az eddig még be nem töltött két alelnöki székére is megkapta a maga emberét, *Bódi Dénes* IV. hhallg. és *Székely László* III. jhallgatónak személyében. Kiadványának, az *Ifj. Közlönynek* életében időközben már 2 ízben is történt változás. Mindjárt az első szám megjelenése után a főmunkatársi állásáról lemondott *Ruszkay István* IV. é. jh. helyébe *Okos Gyula* hhallgató lépett; majd pedig az eltávozott *Barcsa Endre* felelős helyébe *Bódi Dénes* IV. é. hh. választotta meg. A felelős szerkesztővel lemondott főmunkatársak egyike, *László Sándor* I. é. hh. továbbra is megbízatást nyert, míg az *Okos Gyula* helyét *Székely Sándor* III. é. hh. foglalta el. A testvér lengyel diákok látogatására ifjúságunk is fel volt szólítva, de magát személyesen nem képviselhetette s táviratilag fejezte ki üdvözlését a magyar küldöttség látogatásán örvendő lengyel-testvéreknek.

A Betegsegélyző-Egylet dr. *Kun Zoltán* főisk. orvos elnöklete alatt a következőképen alakult meg: alelnök-pénztáros hivatalból *Magda Sándor* főisk. szenior; jegyző *Veress Károly* IV. é. th.; ellenőr: *Ruszkay István* IV. é. jh.; bizottsági tagok: *Bódi Dénes* IV. th., *Simon Ernő* IV. é. jh., *Éles István* III. th., *Herczegh Károly* III. jh., *Tóth Sándor* II. th., *Kapitány Andor* II. jh., *Okos Gyula* I. theol., *Beke Gyula* I. jh., *Szabó Károly* VIII. o., *Enyedi Andor* VIII. o., *Vitányi István* VII. o., *Tóth János* VII. o. t. Ugyanez a gyűlés vette tudomásul a volt ápolónő, *Szily Etelka*, jelenleg *Kósa Bertalané* eltávozását. A nemeslelkű nőnek, aki 15 évi áldásos működése alatt az ifjúság osztatlan szeretetét bírta, aki a főiskolai orvos nehéz munkájában osztozott, akinek az édes anyai szeretetet helyettesítő gondozása, ápolása nagyon sok betegnek könnyítette meg nehéz perceit, — közgyűlés, halála némi nemű elismeréseként, jegyzőkönyvében örököltette meg emlékét s erről kivonafilag értesített. Az új ápolónő *Pilcz Magdolna*.

A Magyar Irod. Önk. Társulat múlt számunk megjelenése óta lezajlott üléseinek eseményei közül egyik legfontosabb volt a *Barcsa Endre* eltávozásával megüresedett ifj. elnöki szék betöltése, melyre a tagok egyhangú bizalma *Éles István* III. é. hh.-t választotta meg, ki a társulat eme megtisztelő elhívásának engedett is. A másik különösen kiemelendő aktus a lyrái költemény-pályázatra beérkezett tíz munka elbírálása volt. A kiküldött bizott-

ság, mely hivatva volt azoknak értéke felett dönteni, a pályázatot általában eredményesnek mondotta s kettőt találtak jutalomra érdemesnek. A 4. és a 8. számúakat. Amannak címe: „*Reminiscencia*,” emennek: „*Sorsom*.” A *Reminiscencia* című a nyelvezet bájos egyszerűségével a visszazárlott emlékek varázsütésére feltámadt szerelem kedves megéneklése. A bírálók különösen kiemelik csiszolt-ságát, míg jambus lábainak itt-ott előforduló hibái miatt kifogást emelnek. A jeligés levél felbontatván, e mű szerzőjéül *László Sándor* I. é. hh. tünt ki. A másik jutalmazott mű a *Sorsom*, egy csendes, szelíd lélek őszinte vallomása. Bírálók itt is, mint előbbinél, a külalakot tartják kevésbé sikerültnek, de szép gondolataiért elismeréssel adóznak s jutalmazásra érdemesnek tartják s a kitűzött díjat, az egy aranyat, előbbi s e mű között, melynek szerzőjéül *Takács Mihály* II. é. hh.-t mutatta a jeligés levél, egyenlő arányban megosztották. Ezekon kívül a 3. sz., *Szerelem* c. párbeszédet dicséretben részesítette a társulat. Szerzője: *Pósa Béla* II. é. hh. Nem ily eredménnyel járt a románc-balladára hirdetett pályázat. Itt a beadott hat mű közül még csak dicséretben sem részesült egy sem s méltánylásban is csak egy. A többi kezdetleges szárnypróbálgatásnak vagy még annak sem minősíthető. A kétségbeejtő jellemek és helyzetek, lélektanilag tökéletesen indokolatlan cselekvények kacajra fakasztó komplexuma olyan színben tünteti fel ezeket a balladáknak glorifikált vad humoreszkeket, melyek kétséget támasztottak bíráló-bizottságban, hogy vajjon nem a társulat komoly pályázatának célzatos nevetségessé tévése végett merészkedtek-e ezek a szörny-alkotások a társulat küzdő porondjára lépni? — A pályázat ilyenformán meddő maradt s mivel ezek után társulatnak még reménye sem lehet arranzóve, hogy e pályázat újbóli kitűzése eredménnyel járna, a bennmaradt díjat 1906. febr. 3.-i lejárattal kötött avagy kötetlen formába irandó költői rajz vagy idillre tűzi ki. Az egyes ülések programjainak pontjai közül különösen kiemeljük még *László János* II. é. hh. szavolatát, ki *Várady A.*-nak „*Júdás*” c. költeményét adta elő a gyakorlott, ügyes szavaló elismerésre méltó lelkesedésével és technikájával. *Tornyai János* I. é. hh. szavolata is dicséretben részesült. Hasonlóképen jutalmazta a társulat *Ruszkay István* IV. é. joghallgató-nak mélytartalmú „*Epilogus*” c. költeményét s *Éles István*-nak erről készített bírálatát, valamint *Székely Sándor* II. é. hh.-nak egy verses műfordítását is. Társulat szokásos félévi versenyszavolatait dec. 10-én tartja, melyre e helyről is szívesen hívja meg az érdeklődőket.

A theologus egyesület két hosszú évig tartó szünetelés után végre megalakult. A theol. ifjúság nagyobb része végre belátta — igaz, hogy sokszoros ráhatás után — de már belátta az eddigi káros állapotnak, a semmittevés lethargiájának és megdöbbentő csendességének tarthatatlanságát s többszörösen átérezvén egy összekötő kapocsnak, egy mindeneget egybefoglaló körnek szükségességét s documentálni akarván a theol. tudományok mélyes és izgató igazságai utáni érdeklődését és vágyódását: egyszerűen túltette magát az eddigi akadályon, a pénzsegély miként való igénybevévésének minden kérdésén és megalakította a theol. egyesületet, mint egyedül és kizárólag theol. önképzőt! Az így reorganizált egyesület nov. hó hatodikán, Nt. Rohoska József theol. dékán elnöklésével tartott alakuló gyűlésén tisztviselői karát következőleg választotta meg: Elnök lett: *Bódi Dénes* IV. hh.; alelnök-ellenőr: *Éles István* III. hh.; titkár: *Veress Károly* IV. hh.; jegyző: *Varga Imre* III. hh.; könyvtárnok: *Medgyasszay András* IV. hh.; pénztárnok: *Papp Ferenc* II. hh.; Állandó bizottsági tagokul pedig

Szabó József IV. hh.; *Lengyel István* III. hh. *Takács Mihály* II. hh. és *László Sándor* I. hh. választottak meg! — Sajnos azonban, újra akadályok merültek fel. Vannak, akik a formáért feláldozzák a lényegét; akik kicsinyes külsőségeikért nem látják meg, vagy nem akarják meglátni azt a nagy célt, amelyet zászlójára irt a theol. egyesület. E nagy cél szentségének lángra kellene lobbantani a lelkeket, mind, de mind; munkára, kemény és kitartó munkára kellene ösztökélnie minden embert, minden sorban! Ami lelkeinkben azonban, úgy látszik, nincsen gyúanyag! Legalább mindenünk lelkében nincs! Mi lesz velünk, mi lesz velük? — a jó Isten tudja csak! A Debrecenben, a debreceni theologusoktól választott szerkesztők által csinált „*Közlöny*”-t illetőleg theol. egyesületünk úgy határozott, hogy azt, az összes magyarországi prot. theol. akadémiák ifjúságának hivatalos lapjául — a maga részéről — nem akarván, következtelen maradni tradícióihoz s nem akarván arcúal verni szabadelvűségét — *el nem ismeri* s ebbeli határozatát az értesítendőkkel értesíti. *é. i.*

A jogászegyesület okt. 10-én ünnepélyes aktusok közt megalakult. Elhangzottak a szép dikciók, amelyek egy munkás jövőt biztosítottak; elhangzott a szép ígéret, hogy a jogászegyesület méltó lesz régi nagy híréhez, méltó az alapító ősök nagy szelleméhez, de az elhangzott szó egy jóideig csak üres frázis maradt, egy jóideig nem keltett visszhangot a tagok lelkében. Megelégedtünk azzal, hogy néma tisztelettel bámúljuk a mögöttünk levő munkás kort, de nem jutott eszünkbe, hogy tenni is kellene már valamit; elfelejtkeztünk arról a nagy mondásról, hogy a nagyokat nem szóaradattal, de tettel dicsőítjük igazán. Végre a nagy hallgatást *Keresztessy Ferenc* III. éves jh. törte meg a „*Bűnkisértetről*” tartott kitűnően kidolgozott alapos, tartalmas szabad-előadásával, melyet az egyesület nagy elismeréssel fogadott és 20 koronával díjazta meg e sikerült munkát. E helyen is fogadjja őszinte gratulációnkat! Ime elhangzott az első tettere hívó komoly szó: Vajha a példa ragadós lenne! Különben az egyesület már kitűzte pályateteleit is az 1905/906. iskolai évre. Ezek a következők: 1. Jogtörténetből: Adassék elő a curia mili barit szervezete és eljárási szabálya régi magyar jogunk idevonatkozó forrásai alapján. 2. Nemzetgazdaságtanból: Minő befolyást gyakorolt Quesnay és Turgós Schmith Ádámmra. Készletesen ismertetendők Quesnay és Turgós tanai a földjövedelemről, Turgósé a tőkejövedelemről s mindenik összehasonlítandó Schmith Ádámmal a föld- és tőkejövedelemre vonatkozó tanaival. 3. Büntetőjogból: A fiatalok büntetése és a gyermekvédelem ügyének jelen állása külföldön és hazánkban. 4. Politikából: Adassék elő az általános választói jog rendszere, tekintettel azokra a gyakorlati intézményekre, melyekkel kapcsolatban azt a külállamok felállították.

A gimn. Erdélyi Önk. Kör-ben az okt. 14-ikén lejárt románc-ballada pályakérdésre 9 munka érkezett. A szám méltán ébresztett figyelmet; de a pályázat vég-eredményében mégis sikertelen volt. A 9 munka között aránylag legjobb volt a „*Bűnváltás*” című, mely munka némi sikereinek elismeréséül dicséretben részesült. A bennmaradt díj dec. 9.-i lejárattal tetszés szerinti lyrai költeményre tüzetett ki. Egy alkalommal dicséretet nyert *Süveges Eleknek*: „*Ébren és holtan álmodó*” c. elégiája, mely hangulatos költemény a dicséreten kívül még emlékkönyvbe is vétetett. Bírálata is méltán kiérdemelte az elismerést. Szerzője: *Kukri Ferenc* VIII. o. tan. Ugyancsak ez utóbbinak a növények szaporodásáról tartott szabad előadása képez még kiemelkedőbb pontot e szorgalmas kis egyesület ez esztendei szorgos munkásságú életében.

HIREK.

A magyar diákoknak az a küldöttsége, mely a lengyel diákok nálunk tett látogatását volt viszonzozandó, Lembergől való visszautazása közben, többszöri meghívásunkra hozzánk is betért. Az egész iskola kicsinyje, nagyja várta az állomásnál az érkezőket. A kölcsönös üdvözlés után, melyet ifjúságunk nevében Magda Sándor főisk. szenior, az érkezők nevében pedig Dr. Kovács János István ref. theol. tolmácsoltak, — a menet cigányzene és különböző hazafias dalok éneklése mellett a kollégium ősi épületébe vonult, honnan a vendégek a küldöttségi szállásra mentek. Az itt elköltött kedélyes uzsonna után, $\frac{1}{2}$ 9 órákor indult el a diszmagyaros vendégkoszorú ügyszólván a főiskola egész tanuló serege kíséretében, szintén zeneszó mellett, a tisztelőkire rendezett banketre, a Nagy vendéglő-be. Itt a lelkes szónoklatoktól, buzdító beszédektől felgyújtott két ifjúság néma ölelkezésében mintha felolvadt volna az egymás iránti régi közönyösség fagya s a barátságos érintkezés mintha egy nagy, felbontatlan frígykötés lett volna arra a nehéz küzdelemre, amely reánk, magyar fiúkra — talán már nagyon is közel — várakozik. A komoly jelentőségű, de vig mulatozásnak a késő reggeli órák vetettek véget, amikor a vendégek lelkes ovációk, zúgó éljenzések között az állomáshoz vonultak s a 8 órai vonattal — egy édes emlékekkel szívükben — egyenesen haza utaztak.

Írásbeli tételek. A vallás- és egyháztudományi kar a theologiai alap- és lelkészképesítő vizsgálatok írásbeli tételeit következőképen állapította meg: *I. Alapvizsgálatra.* 1. A Királyok könyve összehasonlítandó a Jeremiás próféta művével s a rokonrészletekből levonandók az isagogikai következtetések. 2. A Jakab-féle levél hit- és erkölcsani elveinek tüzetes előadása után kimutatandó, hogy az őskeresztységnek melyik szellemi irányához tartozott a levél írója. 3. A svájci protestantizmus rövid története. — *II. Első lelkészképesítő vizsgálatra.* 1. Fordítandó és magyarázandó az „Apostolok cselekedetei“ c. újszövetségi irat 9 ik fejezete. 2. Zwingli valláserkölcsei felfogása „De vera et falsa religione“ c. műve alapján. 3. Egyházi beszéd irandó Máté VI. r. 19—21. versei alapján. — *III. Második lelkészképesítő vizsgálatra.* 1. A lelkészi hivatal eredete, jog- és hatásköre, róm. kath. és reform. felfogás szerint. 2. A budai zsinat története, előzményeinek és fejleményeinek az ismertetésével. 3. Gyakorlati írásmagyarázatok készítenők a következő szövegek alapján: I. Mózes III. 9—19. v. — Zsoltárok könyve XXIII. — Példabeszédek könyve XXX. r. 21—23. v. — Ezékiel XXXVII. 1—10. — Máté V. 21—24. — VIII. 5—10. — XI. 21—24. — XVIII. 23—35. — XIX. 16—22. — XXV. 1—13. — Róma III. 9—20. — XIII. 1—8. — Beadási határidőül 1906 május 1 déli 12 órája tüzetett ki mindegyik dolgozatra nézve.

Táncmulatság. A főiskolai jogászegylet december 2-án, a városháza összes termeiben, könyvtárának gyarapítása javára, zártkörű táncmulatságot rendez. Mi, kik e mulatságnak jóakaró, de elfogulatlan szemlélői vagyunk, nem akarunk sokat ígérő kommentárt fűzni a meghívóhoz, gondolván, hogy a jól mulatásra elég biztosítékot nyújt a hölgyközönségnek a jogászmulatságoknak évek óta megszokott sikere.

Kuruc-estély. Az az országos mozgalom, mely pár évvel ezelőtt megindult s tart részben ma is, eredményezte azt, hogy az erdőbényei ref. egyháztanács Kuruc-

estély tartását határozta el. Az estélyt megelőzőleg az énekkar részt vett a délutáni isteni tiszteleten, honnan az „Erős várunk nekünk az Isten“ elnéklése után a Kossuth szoborhoz vonult ki. Itt a „Talpra magyar“ elhangzása után Szabó József kórus elnök, rövid, de lelkes szavakkal emlékezett meg Kossuthról. Az estélyt a helybeli ref. lelkész úr nyitotta meg. Programpontjai közül kiemelkedő volt a nagytiszteletű Rohoska József theol. tanár úr magas színvonalon álló alkalmi felolvasása. A főisk. zeneegylet négy tagja: Nemes Zoltán, Tariska Béla, Czelder Orbán és Várady József a „Szerenád“ c. quartettet adták elő. Horvay Lajos és Novák Lajos hhallgatók szavalatai is igen szépen sikerültek. A főiskolai énekkar, mint mindig, úgy most is derekasan megállotta helyét.

A zene-egylet koncertje. Mint jó forrásból eredő hirt adjuk tudtára a mulatni vágyó és szerető fiatalságnak, hogy a főisk. zene egylet még e hó folyamán műsorral egybekötött táncvigalmat szándékozik rendezni. A műsor egyes pontjai felől még kellőleg informálva nem vagyunk s csak mint a legkiválóbbak egyikét említjük meg, hogy a nőegylet kedves női kara is szívesen fogadta el a felkérést.

Előfizetéseiket újabban beküldötték: Maller Sándor (Sárospatak 4 K), Dr. Kun Zoltán (Sp. 4 K), Bukoveczky Nándor (Sp. 4 K), Ilyés János (Átány 4 K), Kérészi Barna (Tiszanána 4 K), Zajzon Mihály (Balajt 2 K), Kazinczy Ferenc (S. Ujhely 2 K), Baksay István (Rimaszombat 4 K), Rácz József (Kis Ráska 2 K), Thuróczy Benő (T.-Harkány 2 K), Fejes István (S.-Ujhely 4 K), Kötse István (Sárospatak 2 K), Dr. Tüdös István (Miskolc 4 K), Gulyás Benő (Mező-Csáth 4 K), Almássy Bertalan (Edelény 4 K), Soltész Ferenc (Sárospatak 4 K). — Köszönettel nyugtázzuk.

Szerkesztői üzenetek.

Zs. B. úrnak. Zombor. Szíves köszönettel vettük. **Mindazoknak,** kik közlőnyünknek csak harmadik számát kapták meg, b. megrendelésük esetén az első és második számot is megküldjük.

Binét. Várjuk, várjuk. De hiába várjuk?!

Sz. L. Putnok. Cserepéldány megv. Üdv!

K. L. Nagymihály. Te is voltál szerkesztő — „vagy nem?“

„Közlőny.“ Debrecen. „Ami késik, nem múlik“.

„Egyetemi Lapok“ Kolozsvár. A Cserepéldányt az Ifj. Közl. szerkesztősége címére kérjük.

„Ifjúság“ Budapest. Cserepéldányt vettük s adjuk.

„Emlékszel-e?“ Minden tartalom nélküli, elkoptatott tavaszi-ösi áradozás. Nem közölhető.

B. E. Heő-Bába. Köszönjük lapunk iránt tanúsított *élénk* érdeklődésedet.

Nyomtatta Radil Károly a sárospataki ev. ref. főiskola betűivel.

HALTENBERGER BÉLA

ruhafestő, vegyi tisztító és gőzmosógára

KASSÁN. ALAPITTATOTT 1810-ben.

Hazánknak e szakban legrégibb s közismert gyáriban ruhák egészben tisztítatnak és festetnek, továbbá gallérok, kézelők s egyéb fehérneműk a legszebb kivitelben mosatnak és vasaltatnak.

Postacim: Haltenberger Béla, Kassa.

SÁROSPATAKI IFJUSÁGI KÖZLÖNY

KLADJA: A „SÁROSPATAKI IFJUSÁGI EGYLET.” — MEGJELENIK HAVONKÉNT EGYSZER.

Szerkesztőség: Sárospatak, Főiskola, szentori hivatal Kiadóhivatal: Sárospatak, „Ev. ret főiskolai könyvnyomda.”	Főszerkesztő: MAGDA SÁNDOR Felolós szerkesztő: BÓDI DÉNES FŐMUNKATÁRSÁK: LÁSZLÓ SÁNDOR, SZÉKELY SÁNDOR.	Előfizetési ár: Eg-é évre 4 korona. Félévre 2 korona. Az előfizetési összegek a »Sárospataki Ifjuság Közlöny« szerkesztőségének küldendők.

TARTALOM. *Bódi Dénes*: Karácsony. — *Takács Mihály*: Szabadulás. — *László Sándor*: Pro memoria. — *Cziáky Ferenc*: Diákpolitika. — —y—r.: A tiszteletes úr titkos hibája. — *Fidelió*: Este. — *Bornemíssa István*: Diáktörténetek. — Skiccek. — *Alexander*: Alkonyat. — *Okos Gyula*: Néhány szó Magyar (Glósz) Gyula „Kossuth százada és egyéb költemények“-ről. — *L.*: Kí irta... — Egyleti élet. — Hírek. — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetés.

Fényes csillag gyúl ki fent a magas égen,
Sugarait hintvén a szívekbe mélyen;
Mert betelt a jóslat, mit annyi szív vára,
Fény s örömben úszik Bethlehemnek tája;
A pásztorok hallják, először senki más,
Égi kórus zengi: *Született Messiás*.

Karácsony.

Titokzatos este! — Szentté avatott éj! — Maholnap kétezredik, mint mutatja az időnek járnai soha meg nem szünő végtelen órája. Kétezer esztendő, régmúlnak emléke vonzza ma is lelkünk csodás messziségbe.

Alkonyodik! Éj borúl a földre, kietlen éjszaka. A lelki élet ege is egészen behorúlt. Sűrű nehéz felhőt vont rá a tudatlanság, a bűn s mint sötét éjszaka borúl rá az ember egész lényére az erkölcsi halál. S mintha a lelkeken uralkodó félelem és rettegés átplántáltatott volna az égre is, hogy sehol csillag ne gyúljon, sehol egy sugár ne ragyogjon, hanem minden a sötétség és erkölcsi halál kísérteties árnyai üljenek diadalt. De a sötétségtől felő és rettegő ember önmagának lett szövétneke, mikor lelkében élesztgette és felgyújtotta a kialvóban levő világosságnak, a tűrni és szenvedni tanító *reménységnek* hamvadó parázsát. A lelki élet sötétségébe, a szabadításért vágyakozó szívekbe belopja magát a próféták messze múltba gyűjtött örtüzeinek: a bizalomnak és reménységnek, egy szebb jövő hitének fellobanó fénye. Messzi múltból vízhangzik a prófétai biztató szózat: „*Bizzatok, mert eljön a Messiás!*“

Néma csend párosul sötét éjszakával, csak a remény viraszt a jobb lelkek mélyén. Felhangzik a Jordán melletti pusztában az Úr eljövetelét hirdető utolsó prófétának szava, mely búcsúszó egy régi világnak sírba szállása felett s beköszöntő egy új világba: *Térjete meg, mert elközelgett a mennyeknek országa.*

*

Éjfél üt az óra Bethlehemnek táján!
„*Virrad Hebron felé!*“

A keresztyén világ ma ünnepel ül: *a szeretnek fenséges ünnepét.* Kétezer esztendőnek csodás emlékei újulnak fel s úgy tetszik nekünk, mintha az evangéliomoknak holt betűi is meg-elevenednének s elragadóbb erővel vonzanák a lelkeket a múlt történetének lebilincselő olvasgatására. Úgy tetszik, mintha ismétlődnek ma is minden szívvel-lélekkel ünneplő családban a régi karácsonyi jelenet, s mintha angyalok kara zengené ma is: „*Ne féljetek, mert ime hirdetek nektek nagy örömet, mely minden népeknek öröme leszén, mert született nektek a Megtartó, ki az Úr Krisztus, a Dávid városában.*“

Kicsiny Bethlehemnek határa kibővült, egygyé lett a világ határával; öröme a világ örömévé változott s a csillag, mely egykor csak Bethlehem felett ragyogott, ma a szívekben világol s mint hálaáldozati tűz ég, melynek fénye mellett száll fel a dicsőítő zsolozsma: „*Dicsőség a magasságos mennyekben az Istennek, a földön békesség és az emberekhez jóakarát.*“

Eljött hát az idő teljessége s ma már millió és millió számmal tolonganak lélekben a ker. világ ama bölcsője felé, melyben a világ Megváltója született. Ma is királyok és koldúsok, bölcsék és tudatlanok keresik fel az *Idvezítőt, a szeretet királyát*, vivén neki ajándékot, várván tőle jutalmul, mit a világ nem adhat: *a megfáradt és büntherhelt lélek szabadítását.*

És vajjon a világ képe megváltozott-e? Az ó-világ sírba szállásával sírba szállott-e annak nyomorúsága is? Eljött-e az Istennek amaz országa, melyet a Megváltó hirdetett? Mind oly kérdések, melyre ma is, midőn 1905-ikszer gyűjtjük meg vallásos emlékezetünk fáklyáját, csak az evangéliomból felelhetünk az *Idvezítő* szavaival: *E világon nyomorúságtok leszén, de bizzatok, én meggyőztem e világot!* (Ján. 16₃₃) Azoknak pedig, kik e földön keresik Isten orszá-

gának megvalósulását, szintén a ma született Megváltó szól: *Az én országom nem e világból való.*

Hol van tehát? Nem másult, mint a szívekben s azok között is csak azokban, kik érzik irántunk való végetlen szeretetét Istennek, *ki úgy szereté e világot, hogy az ő egyetlenegy szülött fiát adá, hogy minden valaki hiszen ő benne, el ne vesszen, hanem örök életet nyerjen.* (János III. 16.) Csak azokban a szívekben, melyek ma az Idvezítő születésének bölcsőjévé változnak, melyek felett ragyog az Isten és embertársaink iránt érzett munkás szeretetnek bethlehemi csillaga. Csak ilyenekhez szól a karácsonyi evangelium is, mely a soha meg nem szünő örök szeretet.

Jövel tehát mi hozzánk is, térj be a mi szívünkbe is, Megváltó Jézus, *örök szeretett.* Szenteld meg a mi karácsonyi örömünket s halasl velünk evangeliumod vígasztaló szózatát: *Én veletek leszek a világ végeztéig és örülni fog a ti szívetek és a ti örömeiteket senki el nem veszi tőletek.* (Ján XVI. 22.)

E karácsonyi örömet, az örök szeretet testet öltését hirdetve, kívánunk lapunk t. olvasóinak boldog karácsonyi ünnepeket!

Bódi Dénes.

Szabadulás.*

Tizenkét hosszú esztendő volt reá szabva, kemény, súlyos rabság az illavai áristomban. A nyolcadikat tölti már, igen, erre tisztán emlékszik, holnap lesz a forduló napja. Még harmadéve ilyenkor hárman voltak együtt: a Kecskés komája, meg az édes apja, az öreg Csikós. De a komát még tavaly hazabocsátották, neki kitelt az ideje, az öreg Csikósnak is kitelt úgy jó fél éve már, ő is hazament, csakhogy sokkal messzebb, ahol nincs többé áristom, ahol mindenki szabad, a másvilágra. Most már ő egyedül maradt, igazán olyan egyedül, mint valami árva bokor a kopár hegy oldalán.

Istenem! mennyit is kell az embernek szenvedni egy hitvány emberi életért! . . . A fiatalságát itt emésztette meg a börtön dohos levegője. A haja is itt őszült meg, pedig koromfekete volt az ezelőtt nyolc évvel, a lelke, — az is itt tört össze, csakhogy azt már nem a kemény börtön törte meg, hanem egy kis levél, egy átkos emlékü kis levél! . . .

Pedig csak egy pár sor irás volt rajta, de annak minden betűje, mintha hegyes tövis lett volna, úgy lyukasztgatta át a szívét: az ő hűséges felesége rúttal megcsalta őt, mással éli világát.

Emlékszik rá, akkor irtózatossá indulatba jött; tört, zúzott, ami elébe akadt vad elkeseredésében, jó, hogy nem akadt akkor valaki a kezébe, mert bizony a tizenkettő talán megkétszereződött volna neki . . . Azóta már elfeledett mindent, nem törődik semmivel, igen csendes ember lett belőle, szótlanul végzi a napi munkát, amit rábízhatnak s a felügyelői egyre dicsérik a természetét,

hogy mennyire átalakult. Még azzal is megbiztatták már, hogy elengednek a büntetéséből valamennyit Minek? Megszokta már az itteni levegőt, nem kívánczik ki innét, úgy van vele, mint a hűséges cseléd, addig szolgál, míg csak el nem küldik a háztól.

Kulescsikorgás zavarja fel álmódozásából. Az ör lesz bizonyosan a napi étellel. Egykedvűen csüggeszti le fejét újra. De mégsem. Az ajtó felnyílik s ime az igazgató lép be, jóságos pillantást vetve a fogoly arcára:

— Édes fiam, holnap kitelik az áristomod, nyolc éve, hogy itt vagy s azalatt tisztességesen viselted magadat. Még négy esztendőd volna hátra, de az eddigi jó magaviseletteddel megváltottad ezt a négy esztendőt. Holnap szedd össze, ami kis holmicskád van: szabad leszel!

Valami kimondhatatlan érzés bizsergette meg a rab elfásult szívét. Oda akart rohanni az igazgatóhoz, hogy átölelje a térdét, hogy valami köszönetfélét mondjon neki, de csak nem tudott mozdulni. Valami édes-kinos érzés bilincselte le a lelkét s szögezte le tagjait. Érezte, hogy még sem kövült meg egészen a szíve, valami még azt is megtudja indítani; egy pár szó tette érzéketlenné valamikor s ime — egy pár szó képes most felébreszteni érzéketlenségéből: szabad vagy . . .

Aztán csakugyan úgy lett. Másnap útrakészen állott meg a fogház udvarán, egy kis batyúval a vállán. A többi foglyok irigyen tekintettek feléje: hiszen némelyikük talán sohasem hagyja el a síralomtanyát . . . Az igazgató még a lelkére kötötte utóljára:

— Csak légy becsületes emberré, az Isten vezéreljen!

Becsületes emberré, — hiszen ha lehetne! De a becsület is olyan, mint a kimondott szó: sohasem tér többé vissza! Hova forduljon már most? Haza menjen, világ csúfjára? Hiszen még az utolsó utcagyerek is kiölti rá a nyelvét: haza jött a gyilkos Csikós! . . .

Aztán meg, — hej! hiszen haza menne ő azért, ha senki szoba nem állna is vele, csak az a valaki, az a rossz asszony maradt volna olyannak, mint mikor nyolc év előtt otthagya! . . . Öltögethetné rá akár az egész világ a nyelvét, csak az várta volna szerető karokkal, fityyet hányna az egész világnak; de hiába! vége mindennek . . . Most lenne igazán világcsúfja, ha ennek ellenére is hazamenne. Kinevetné a legalávalóbb szolgalegény is, ami jobban szúrná a lelkét, mintha kést döfnének a szívébe; pedig Isten irgalmazna meg annak, aki rajta még csak el is merne mosolyodni, mert . . .

A kezei ökölbe szorultak, valami rettenetes vad indulat fészkelte be egyszerre magát a lelkébe, az ő ember természete volt az, amely kiirthatatlanul él az emberben s amelyet legfőlegbb korlátozni lehet, megsemmisíteni nem.

Olyan volt most a lelke, mint az éhes fenevad: éhes az eljátszott becsületesre s az elvesztett boldogságra. Ha még egyszer visszaszerezhetné azokat! . . . És miért ne?! Az eddigi vétkeiért Isten, ember előtt leszámolt s keservesen megbűnhődött. Miért ne élhetne ezentúl becsületes életet, miért ne lehetne még joga a boldogsághoz: az a régi ügyis olyan rövid volt! . . .

Igen, úgy is tesz: elmegy messze-messze, időgen tájakra, ahol senki se ismeri, ahol hirt sem hall róla az a rossz asszony s talán még boldog is lehet, mint valamikor régen volt . . .

Egyszerre csak a szívéhez kapott; valami fájdalommas húr rezdült meg abban vádlóan, amit eddig elnyomott a harag, el az önzés hangja: hát a saját édes gyermekedet el tudnád hagyni, aki úgy szeretett téged,

* A Magyar Irod. Önk. Társulat beszély-pályázatán jutalmat nyert pályamű.

mikor még a porban játszadozott, vagy ő is hibás azért az asszonyért, csak azért, mert az neki édes anyja? hát tehet az róla, hogy titeket így választ el az élet egymástól, szabad neked elfordulni tőle is? . . .

A harag eltűnt arcáról, a vad szenvedély helyett valami szelíd melancholia ült arra, bozontos szempillái alól valami köny-féle szivárgott le, ahogy motyogta reszketeg hangjával:

— Igaz biz' a, a Jóska gyerekről majd megfelejtkeztem, hm, hm, ilyen is az ember . . . De hogy is ne, öt esztendő óta azt se tudom, él e, vagy tán már az a rossz személy . . .

Ijedten kapta fel lesütött fejét:

— Hej, az Úristen legyen neki irgalmas, ha hogy annak a gyerekeknek csak hajaszála is meggömbült: jajj akkor nekem, de még neki jobban! Most már hazamegyek, ha addig élek is, ha világcsúfja leszek is, ha a falu vénasszonyai mindig engem szólnak-szapulnak is, ha minden ember utálattal fordul is el tőlem, mint valami bélpoklos embertől! . . . Haza én, meglátni a Jóska fiamat s elvinni attól az asszonytól, akinek még a lehellete is ronlott, nem hagyom egy percig se vele az én édes fiamat . . . nem én, hiszen van nekem miből eltartanom, nem ültem én összedugott kézzel nyolc esztendőig az áristomban, aztán jó az Isten. Majd megsegit egyébre is . . .

Szép, holdvilágos este volt, mikor egy vasárnap este hazaért a falujába. A falu végén gondolkozva állt meg. Már csak hazasegítette volna az Isten, de hova forduljon most? Itthon van és mégis olyan idegennek érzi magát ebben a kis faluban, mint valami nagy, ismeretlen városban. Bátoratlanul indult befelé egy közön. Ej, hisz' majd csak adnak erre az egy éjszakára szállást, ha máshol nem, hát valami istállóban, ott mégis csak jobban meghúzdídik, mint a szabad ég alatt. Mert a saját házába be nem megy, legalább ma még nem . . . mit is keresne ott, csak jobb lesz neki most az egyszerű a más kegyelmére szorúlni.

Ahogy csendesen ballagott, egyszer csak önkéntelenül megállt egy galambdúcos ház előtt. Az ám, itt lakott a jó öreg Kardos bácsi; tán nincs is már meg az öreg, hiszen nyolc esztendő hosszú idő . . .

De ni, hisz' a kapu előtti lócán ül is valaki, még egy pár lépés és Csikós József tisztán kiveszi, hogy az nem más, mint tulajdon maga az öreg Kardos bátya. Lassú hangon szól oda neki:

— Adjon Isten jó estvét, bátyámuram!

— Adjon Isten magának is, atyafi; mit keres olyan későn, mérül vetődött ide?

— Hát biz' én jó messziről, bátyámuram, egészen Illavárul; hát hogy nem is ismér már, ugy-e?

— Hát te vagy az, öcsém? Biz' én nem igen céloztam rád, ámbár hogy hál' Istennek, még jó szemeim vannak, de te módfelett megváltoztál az ábrázatodra nézve. Bizony, bizony, ha bátyámuramnak nem szólítasz, valami öreg vándorlónak nézlek, úgy megviselt az idő, de hát így már tudom, hogy te vagy, hát csak kerülj beljebb öcsém, a házba, úgy is tudom, hogy el vagy kényszeredve.

— Köszönöm, kedves bátyámuram, ha már ilyen szívesen hí, csak bemegyek, de amondó vagyok, hogy meghúszom én magam éjszakára az istállóban is, háltam már én rosszabb helyen is.

— Már azt a szégyent csak ne tedd, öcsém, mintha bizony nem elég nagy volna az én házam arra, hogy egy-két ember elférjen benne. Azután meg szólok az anyjúnak, ekkis vacsorát is majd csinál hevenyibe,

mert tudom, hogy megéheztél istenigazába, míg ide értél.

— Mindenütt vannak jó emberek, bátyámuram, azután meg azért nem is vagyok egy krajcár nélkül!

— Isz, jó, jó, öcsém, elhiszem én azt, de én is tudok, amit tudok, mikor katona koromba így gyalogoltam, mint te la, bizony sok ajtókilincset zörgtettem meg hiába.

Azzal az öreg betuszkolta a jövevényt a ház „nagy végibe“ s meggyújtotta a mécsest.

— Hej, édes anyjukom, gyere csak be — mondja az öreg feleségének, aki a ház kisebb végében éppen az estéli imádságot olvasta — vendégeink van.

— Ugyan ki a manó lehetne már, kend mindig ilyenekkel áll nekem elő, mindig figurázni szeretne.

— No, no, kedves anyjuk, most az egyszer nem figurázok biz' én, mer hát tudod a szegény Csikós Józsi érkezett haza, hát ide tért be mihozzánk ma éccakára. Ugyan készíts hamarjába szegénynek valami rántottafélét.

— Szegény Józsi, hogy éppen most tudott hazagyönni — mondta az asszony és elsietett, hogy a vacsorát elkészítse.

Néhány perc múlva csakugyan ott párolgott a rántotta a jövevény előtt s miközben az mohó étvágygyal látott hozzá az egyszerű cseréplábas tartalmához, a két öreg jóleső érzéssel nézte a kiéhezett ember falatozását, hogy milyen jól is esik az annak. Nem szólt egyikük sem evés közben, bár látszott az arcukról, hogy valami igen nyomja a szívéket. Végre is az öreg Kardos törte meg a csendet:

— Oszt a családomról régen hallottál-e má'!

A Csikós arcán keserű mosoly húzódott végig:

— Hogy a családomról? Hej, hej, bátyámuram, nincs énnekem családom, valamikor pedig vót . . . de hiszen tudja bátyámuram . . . Most már csak a Jóska fiam van, ha az életet valamire becsülöm ezentúl, csak ő érte becsülöm.

— Ej, ej, öcsém, hát a feleséged?

— Ne is emlegesse bátyámuram, hallani sem akarok többé róla, mióta megszegte az Isten színe előtt fogadott hűséget. Hanem a Jóska fiamat szeretném látni mielőbb, hiszen egyedül ő végette gyöttem haza is, mer ha ő nem vóna, tán haza se gyöttem vóna az áristombul, úgy odaszoktam.

— Hát iszen, szó, ami szó, hibás az asszony is, öcsém, de azért nem kell egész annyira megvetni, mer más asszony se lett vóna különb az ő helyébe. Mer biz az úgy van, öcsém, hogy egy ilyen fiatal asszony, aki 8—10 esztendőig itt marad árván, megünja magát egyedül; meg oszt' asszony legyen a talpán, aki a Deli Gyurka két ölelő karja elől ki tudott térti, fránya egy legény vót az . . .

A Csikós két keze önkéntelenül ökölbe szorult:

— A Deli Gyurka, a Deli Gyurka, morogta sötéten, hej, nem jó lesz összetalálkoznom vele . . .

— No, no, öcsém, látom, hogy a régi haragos vér még most se hagyott el; a Deli Gyurkával te nem igen találkozol egyhamar, mer hogy valami öt esztendővel ezelőtt elvitték katonának, oszt' a feljebbvalóját, valami polyák káplárt, úgy találta nyakszirten vágni, hogy az tüstént a más világon találta magát; a Gyurkát oszt fel is akarták akasztani, de valami feljebbvalója igen nagy pátrónusa vót, így hát megmenekült az akasztófától, e helyett valami lő esztendei várfogságot kapott. Lásd, hogy a bosszúállást legjobb az Istenre hagyni, megfizet ő mindenkinek, ahogy érdemli.

— Az a rossz asszony is megérdemelte volna, hogy megfizessen neki, de úgy látszik, az Isten se mindenkinek mér egyenlő mértékkel! . . .

— Öcsém, öcsém! ne káromold az Istent, bizony mindenkinek megfizet ő érdeme szerint. Lásd, nem akartam most neked szólni, de mán kihoztad belőlem: bizony mondom néked, az az asszony nem annyira rossz, mint amennyire megszenvedett a ballépéséért. Egy pár hónapig élt együtt a Deli Gyurkával s mikor az egész elcsavarta a fejét, — tudod, könnyen megy az ilyen magára maradt teremtésnél, akinek senkije sincs. — akkor aztán ott hagyta a gyalázatban, ő maga ismét mások után járt. Azután keserves napokat élt át, nem vót elég, hogy te annyira elfordultál tőle, itt még az utolsó cigányasszony is leköpte, s úgy húzódott tőle mindenki, mint a ragályos betegől. Hogy oszt' fel-lábadt, izzadt, dolgozott nap-nap után, csak hogy a Jóska gyerek, meg a másik apróság semmiben ne lásson szükségét, ha ezek nincsenek, talán meg is halt volna bánatába. S ha csak ennyi lett volna rá mérve, de az igazságos Isten még érdemén felül is lakoltatta: most egy pár nappal ezelőtt beteg lett, a szegénytől, a bánattól, meg a nagy munkától, ma reggel mán könyörögtetett magáér a templomban . . . most pedig . . . motyogta az öreg reszketeg hangon s a szemében egy pár könnycsepp csillogott — nincs mán feleséged . . .

Az öreg asszony is sirva törülgette kötőjével a szeméit:

— Bizony nincs mán neked feleséged, Csikós Józsi . . . Ma délután mán csendítetnek is neki . . .

Csikós Józsi előtt sötét lett a világ. Valami állatias ordítás tört ki a melléből: meghalt! . . . aztán felugrott a fenyőfa lócáról s mint valami üzőt vad rohant a háza felé.

Az öreg Kardos lassan tipegett utána a feleségével együtt s közben esendesen mondotta:

— Szegény Józsi, szegény Józsi . . . de elébb-utóbb megtudta volna úgyis . . .

Csikós József meg csak rohant rohant előre. Már látta a kivilágított ablakot, amelyből halvány fény szóródott az udvarra. Most is tele volt az mályvával, a melyből halvány fény szóródott az udvarra. Most is tele volt az mályvával, mint nyole évvel ezelőtt, a házból kihallatszott egy pár sirató vénasszony, hangja, amint a halotti éneket dúdolták:

„Odamegyek

Ahol vannak a huszonnégy vénék

Zengvén szájokban az örömeink“

Ott belül pedig az egyszerű deszkakoporsóra volt borulva az ő édes fia, a Jóska gyerek; egyik öreg szomszédasszony ölébe meg egy szőszkefürtű kis leány morzsolgatta a „Miatyánk“-ot.

Csikós József tántorogva lépett be a szomorú házba, az arcán valami végtelen keserőséggel vegyes dac ült a mély barázdák közé, ahogy tördelte:

— Isten . . . Isten . . . büntető Isten!

A könnyei sűrűn potyogtak, amint a húzódozó Jóska gyefeket csókolgatta:

— Fiam, kis fiam, nincs már anyád, elvette a haragos Isten! . . .

A kis lány meg rémülve húzódott az öreg Tandáné ölébe a félelmetes bácsitól s úgy mondta siró, gyerek hangján:

— És ne vigy mintet tiséjtetbe, de sabadics med a douosztój . . .

Takács Mihály.

Pro memoria.

*Hány ember van, ki megcsalatra
Nem hullat fájó könnyeket;
De csöndes, néma szóllansága
Egy mélységes gyászt rejteget!
Hány ember van, ki itt közöttünk
Örülni látszik és kacag;
De bent a szíve rejtekében
Siratgat szétdúlt álmokat!*

*Miért is bíznók bánatunkat
Kajánok pergő nyelvire,
Sebünetet hogyha át nem érzi
S nem is gyógyítja senkise?!
A boldogságban osztakozni
Sietnek százan is velünk. —
A bánat gyászos éjszakáján
Elhagyva, árván szenvedünk.*

László Sándor.

Diákpolitika!

Egy pár ifjú ajkáról — gúnyos mosoly kíséretében — hangzott el e nagy kérdés: „Mi az a diákpolitika“?! Nem értik Uraim! Én gyöngé szavakkal megpróbálok e kérdésre felelni. Hátha sikerül azt a gúnymosolyt a tudás megnyugtató érzetével átváltoztatni!?

Mit jelent ez a szó: Diákpolitika?!

Csak azt, hogy a diákság — közelebről a magyar diákság — él, hogy gondolkozik; azt jelenti, hogy tenni is akar már egyszer valamit!

De még mielőtt e szót: „Diákpolitika“ boncolgatnánk, nézzük csak általánosságban mi az a politika, mit tesz politizálni?!

A politika egy tág terű fogalom, mely magában foglalja mindazokat az életjelenségeket, azokat a törekvéseket, melyek egy nemzet, nép, vagy társadalmi osztály stb. — léte fentartása és érdekeinek az elérésére vannak irányozva.

Mit tesz már most politizálni? Vizsgálni azokat a körülményeket, melyek egy nemzet életét fejleszthetik, javát előmozdíthatják, kutatni azokat a módokat, melyek által az a nagycél: a nemzet létének biztosítása és szebb jövője a lehető legkönnyebb úton elérhető, melyek a boldogulás révén vezetnek a nemzetet.

Aki tehát politizál, az mindég gondolkozik; ha ez a gondolkozása helyes, úgy szent eredménye az a nemzeti cél, mely a közérdeket van hivatva szolgálni.

A diákság egy kis társadalom, annak is megvannak a maga életjelenségei, megvannak, illetőleg meglesznek a céljai; keressük az eszközöket!

Mit jelent az, hogy a diák politizál?! Csak annyit tisztelt Urak! Hogy életjelt ad magáról, hogy gondolkozik, keresi azt a célt, mely neki élethivatása kell, hogy legyen; keresi azt az utat, módot, mely által ennek a kis társadalomnak az életébe egy kis eleven-ség, egy kis élet ömölhet, keresi és meg fogja találni azt a módot is, amellyel a maga egyedi érdekét összhangzatba fogja hozni a nagy, szent nemzeti érdekekkel!

Lehet, hogy még most egyesek nem látják tisztán azt a végecélt, amelynél a diákság érdeke beleolvad abba a nagy nemzeti érdekbe, de majd meglátják egyszer, hogy ha el talál jönni az a nagy nap! . . .

Vagy talán abban kételkednek, hogy ebben a

magyar diákságban meglesz az egyetértés? Abból a példából indulnak ki, hogy itt köztünk (ebben a kis keretben) is hányszor felüti fejét az az átkos civódás, mely gyakran a komoly munkát is megakadályozza? Ez ott nem fog megtörténni! Ahol oly komoly a cél, ott gyerekes civódásnak helye nincs! Hisz még köztünk is elnémúl az önérdek, ha a közjó, a közérdek megszólal.

Azt a viláért sem állítom, hogy azon a Debrecenben tartandó diákkongressuson nem lesznek eltérő nézetek, ellentétes felfogások, de hiszen ott élet sincs, ahol ellentét nincs; az a testület, amelyben a néma egyhangúság honol, az egyhangúságában már a haldoklás tüneteit mutatja! Hisz az emberileg is lehetetlen, hogy egyben vagy másban — de mindég csak az eszközökben — ne legyenek majd eltérő nézetek, a cél azonban mindég csak egy lesz, mert csak egy lehet minden magyar diák előtt!

A keret készen áll előttünk: A diákszövetség! Ez van hivatva arra, hogy ennek az édes magyar hazának minden egyes diákfiát egy impozáns testület ölébe foglalja össze, hogy azoknak, akiket eddig csak egyéni, hiú, önző célok vezettek, most a lelkébe írjon egy szent célt is! Ha hazádat szereted, tanúld azt megvédeni is!

Mondják csak tisztelt Uraim! Széttörjük e ezt a keretet?!

Összetörjük-e azt a láncot, mely egy ország különböző nyelvű, érzelmű és gondolkodású egyéneit egy cél érdekében lesz hivatva összekapcsolni?

A német diáknak évtizedek óta megvan a maga „Bund“-ja; az angol diákság háború esetén kész begyakorolt hadsereg! A lengyel ifjúságot a társulati szellem és a hazaszeretet a „Sas-kör“ be tömörítette! Csak mi magyarok élünk szétziláltan, elszórva, céltalanul?!

A közel jövő megadja a mi célunkat is; ennek a célnak a megvalósítása ami legaktuálisabb diákpolitikánk!

Cziáky Ferenc.

A tiszteletes úr titkos hibája.

A b.-i. vasút állomáson az új s.-lelkész megérkezését várták.

A lelkész oly öreg volt s annyira elgyengült, hogy predikálni sem tudott már, kivéve azokat a vasárnapokat, melyeken tehetősebb családok gyermekeit kellett temetnie, amikor is néhány korona mellékjövedelemre volt kilátása; egyébként kezei annyira reszkettek szegénynek, hogy szegény emberek gyermekeinek megkeresztelését nem is kísérelte meg, de ha vagyonosabb családokban volt szaporodás, az Isten valami csodálatos módon oly erővel látta el az agg lelkészt, hogy kifogás nélkül tudott fungálni.

És azért kellett új s.-lelkész után látnia, mert a régi Isten kegyelméből, egyhangúlag a szomszéd egyház-község lelkészévé választatott meg.

A pékné unokahúga egy barátnőjétől hallotta, hogy ennek nagynénje a városban a fényképésznél Jánossy s.-lelkész egyik fényképét látta. Barkója isteni, szemei kékek, ábrándosak, alakja sudár s haja dicsfényként csapzik nyílt homlokára s semmiesetre sem több 32 évesnél.

Midőn az állomási előljáróné ezt megtudta, azonnal így szólt leányának: „Klárkám, meglehetős oldalszurást kaptam, oly nyugtalan vagyok s annyira aggódom. Tudja Isten vajjon helyes-e, hogy oly gyakran látogatjuk a missiói imaházat? Oh, olyan érzés kél szívemben, mintha sokkal nyugodtabban éreznők magunkat a városi egyház

kebelében, abban a templomban, ahol kereszteltek bennünket, ahol konfirmációi vizsgát tettünk s ahol kedves papáddal való frigyünk megáldatott. — E szavaknál pafakként ömöltek a könnyek arcán végig s aztán ő és Klárka minden vasárnap a templomba mentek.

A diszműárú kereskedő 29 éves nővére belekezdett egy hintaszéktakaró himzésébe, keresztöltéssel, hit-reményszeretettel. Úgy a keresztet, mint a horgonyt félelmetesen, modorosan csinálta, de a szív elkészítésénél, mely a szerelmet ábrázolta, 4 dekagramm prima zephyrpamutra volt szüksége. Hisz' meg van írva: „ezek között legnagyobb a szeretet.“

A lelkészlak falait finom kárpitokkal vonták be. A papa úgy látta jónak, hogy olyan tekerecs, melyből egy drb. 35 fillér, teljesen megfelelő, de Málka kisasszony nyakánál fogva megölelte az öreget, forrón megesókolta s így szólt: „kedves papa, vegyünk olyat 50 fillérért!“ És aztán Málka kisasszony a legszebb esiszolt vizes service-t tette az asztalra, egy önvilágító gyufatartót stb.

A mérnökéknek 5 lányuk volt, akik a gyönggyel kilüszített lámpaernyők és ablakpárkányra való himzések elkészítésével agyonfárasztották magukat. És a mama a kisasszonyokat aggódó anyai pillantásokkal szemlélte s tanította: „Amuska, egyenesen menj! Ne vigyorogj úgy Laura! Hogyan képzelheted, hogy komoly embernek tetszel?!

Angusztá, varrj magadnak habos szövet ruhát, kalapodat tollakkal diszítsd s öcséd bölcső-párnáját ne lóbázd! — Katalin, gyermekem, gyakorold-e szorgalmasan a zongorát és éneklést?

A kapitány lányai egy serleggel ellátott íróasztalterítő készítésén munkálkodtak és a népiskolai tanító nő mindenkit megkérdezett, akit csak talált: igaz-e, hogy a papi gallért oly nehéz kivásnai?

Általában mondhatjuk, hogy úgy az egyes családok szorgalma, mint az egyház buzgalma nagyobb mérvet öltött, mióta Jánossy s.-lelkésznek B-be való meghívási híre elterjedt. Az érkezés napjának reggelén fürge s vidám lépéseket lehetett hallani a lelkészlak lépcsőjén.

„Ki jöhet ilyen jókor?“ kérdezte a papné.

„Kedves feleségem, bizomnyal valaki, aki jószántából engem meglátogatni,“ mondá a lelkész és egy nagy sajt szeletet tett vajjas kenyereére.

„Oh, igen, hisz' most rá is érnek, késő ős van, de bezzeg húzódoznak akkor, midőn egyházi adót s próventust kell fizetniök,“ — vélekedék felesége.

Ki akarták nyitni az ajtót, de könnyebb azt kigondolni, mint megtenni. S annak kinyitásához a papnak s feleségének együttes erejére volt szükség.

Ott állott 24 B-ből való, jobb családokból származott, ünnepélyesen fellötözött leány, meghajtották magukat s eau de Cologne és lavendula illat terjedt szét a légben, hajuk csillogott a pomádétól s megkérdezték, hogy a lelkészlagnak melyik szobája lesz a Jánossy tiszteletes úré. S aztán oda mentek s kendőket akasztottak a falakra és kosaraikból kirakták a holmikat, melyeknek se szeri, se száma. Csak négy sarka volt a szobának, de a leányok 9 ablakpárkányra való himzést hoztak. Egy kárpitost hívtak és ez kettőt-kettőt tett egymásra, egyet pedig a pitvarban helyezett el. Hoztak továbbá bort, cigarettákat, gyümölcsöket, narancsokat, szőlőt, cukorkákat, befőtteket, pamlagpárnákat, egy tucat papi gallért, 5 himzett óratokot, 11 óraállványt és több efélet. Mindegyik mellé egy-egy névjegy volt téve.

S a lányok meghajoltak, megsimitották hajukat s azt mondták, hogy mind ez a sok tárgy a kedves Jánossy tiszteletes úrnak van szánva. Egészen legvégül

jött a tanítónő egy fél kilogramm barna árpa cukorral, mert egy ismerősétől, ki a városban volt s a kedves tiszteletes úrral találkozott, hallotta, hogy az utcán menve köhögött.

Jánossy tiszteletes úr délben érkezett, kék szemei nyájasak, haja fürtös volt. A Perronon annyi hölgy volt, hogy tán az égben sincs annyi angyal. S a tiszteletes úr megemelte kalapját, a lelkész átkarolta őt s a hölgyek csak úgy tolongtak körülötte s sorban bemutatkoztak: „Nevem Hegyiné és ez itt a lányom. Ha kocsira lesz szüksége tiszteletes úrnak valami útazás alkalmával, csak bizza ezt az én öregemre. Fizetésről persze szó se lehet!”

„Kész szolgája vagyok! Nevem Hársfalvyné. Leányaim: Annuska, Laura, Jenni, Augusztá és Krisztina. Kedves gyermekeim most vasárnapi iskola létesítésén fáradoznak. Oh, tiszteletes úr, segítsen nekik, segítsen nekik ennek keresztülvitelében!”

„Kedves tiszteletes úr, nevem—“

„De hagyják már kérem a tiszteletes urat velünk jönni, meglehetősen éhes is lehet,” mondá a papné kissé édeskesernyésen . . . „Oh, hisz’ még be sem tudtam mutatni leányaimat: Málka (óh, ő olyan komoly leány) Anna, (óh tiszteletes úr, majd meg fogja hallgatni harmóniumjátékát).“

És az öreg lelkész bement szobájába, kúszált baját megfésülte s kék, szende szemével az ajándékokat szemlélte s így szólt a tiszteleteshez: „úgy látszik, községuinkben örvendetes lelkiébredés van.“

„Hm, igen, nem rossz,” vélekedék a tiszteletes úr.

A városkában egy Kőhegyi nevű gyáros is lakott, feleségével és 21 éves leányával. A gyáros egész életében vidám, könnyelmű és atheista, lelkiileg romlott ember volt és ha szolgálója valakinél bekopogtatott, nyomban tudták a városi urak, hogy vig, társas estélyben lesz részük.

A cselédlány most ismét jött és a vidám kompánisták már előre készülődtek, hogy Kőhegyi barátjukkal kedélyes görbe-napot csapnak; de a lánynak ez volt kiadva parancsba: „sziveskedjék X. Y. . . úr b. családjával együtt ma este 6 órakor Kőhegyi urat s feleségét meglátogatni, — Jánossy tiszteletes úr bibliamagyarázatot fog tartani.“

S Kőhegyi gyáros háza zsúfolásig megtelt s Kőhegyiné istenfőlően sóhajtozott s a zongorán egyházi énekeket játszott, a kisasszony jámbornak tűnt fel s tenor hangjával egyházi énekeket zengett s Kőhegyi arcán a megelégedés sugárzott és midőn a tiszteletes úr keztyűjét lehúzza, felvette az alapigét, mindnyájan félelmetesen nyájasoknak, jámboroknak, kegyeseknek látszottak.

Körülbelül 5—6 verset olvasott el, midőn felnézett, hogy szabad előadását megkezdje, de — az ijedségtől csaknem leszédült, midőn látta, hogy minden jelenlevő legalább is tíz évvel idősebb, mint azelőtt kevéssel, a nyájas arckifejezések mintegy eltűntek, dühös és fenyegető szemek meredtek rá mindenfelől, a férfiak gúnyosan mosolyogtak, a mamák elsápadtak, olyan képet vágtak, mintha fehérnemű-kontót kellene fizetniök és mintha legalább is 5 asztalkendő hiányzanék a legújabb damaszt asztalkészletből, a leányok meg keserűen és fölénnyel mosolyogtak.

A bibliamagyarázat rövid, és Jánossy tiszteletes úr minden szeretetreméltósága hiába való volt. Hasztalan iparkodott akár egyikkel, akár másikkal beszédbe elegyedni.

„Kedves Hársfalvi kisasszony, mikor kezdjük meg a vasárnapi iskolát?”

„Ah, abból semmi sem lesz, óh, ha aljas fiatal emberekre gondolok is.“

Vajjon nem lehetne Hegyi úr lovát kolnap reggel bérbe venni? Ónagysága oly szeretetreméltó volt felajánlani.“

„A lovaknak holnap dolgnk lesz, holnapután s azt hiszem, hogy az egész tavasszal.“

„Anna kisasszony, kegyeddel szomszédok leszünk. Igen kellemes lesz rám nézve harmónium játékát hallgatni, kedves mamája úgy vélekedett.—“

„Nem hiszem, hogy legyen belőle valami. Csak barátnőim társaságában érzem magamat tökéletesen jól. Hanem egy vig polkát játszani a zongorán, óh az már egészen más.“

A tiszteletes úr azt hitte, hogy álmodik s titokban megfogta magának az orrát, hogy ébren van-e? Persze, hogy igen. De hát hova lett a b-iek szeretetreméltósága?

A tiszteletes úr Hársfalvyéknál volt kosztón. Hársfalvynénak nem is volt ideje bibliamagyarázatra menni, annyira elfoglalta a konyhai dolog. Most is ebédet készít és éppen egy nagy tojást akart megtörni a nyálkságokhoz, midőn Jenni vörös arccal berontott a konyhába, kalapja ferdén volt a fején.

„Mama, csak takarékoskodjál a tojásokkal. Nem érdemel ő egyet se!”

„Gyerek, mit beszélsz?”

És Jenni kisasszony ledobta kalapját a mosószékre, keztyűjét a lúgos fazéokra, magát pedig legjobb barátnőjének, anyjának, karjaiba vetette, aki őt félálomba szenderítette, betakarta éppúgy, mint régen, mikor még kicsiny volt, őt, aki atyjával annyit civődött, pajzánkodott, aki évenként két kalapot s két ruhát követelt ki, akit azért szeretett s akit boldognak akart látni.

És Jenni kisasszony sirt.

„Édes lelkem, mi bajod?” kerdezte Hársfalvyné.

Ekkor Jenni kisasszony felnyitotta szende szeméit, édes bájjal emelte fel szép, kicsi fejét, tiszta, ártatlan, alabástrom homlokát megtámasztá bársonypuha kacsóival és igazi női kellemmel, úgy, hogy az egész lakásban hallható volt, ezt súgta:

„Pfu, mama, a nyomorútnak jegygyűrűje van!”

Hedenstjerna után németből: —y—r.

Este.

*Sötéllő este
Borúlt a tájra,
Kulcsolom kezem
Ésli imára.*

*Remegő pillám
Leszárom lassan,
Hogy amil mondok
Szébben mondhassam.*

*S mikor imámat
Elismételtem,
A napi búval
Kibékül lelkem.*

*S ami homlokom
Redőkke vonja,
Oszlik az élet
Sok apró gondja.*

*Zsongó életre
Kelnek az álmok,
Szemembe lassú
Könnyű szivárog.*

*A többi csöndben
Utána téved,
— Minden könnycseppel
Könnyebb az élet.*

DIÁKTÖRTÉNETEK.

Egy kaland.

Anno 1905. jan. 26-án történt . . .

Jókedvű, mámoros társaság volt együtt a főkortes tanyán, ki dalolt, ki muzsikált, ki táncolt; én pedig Karikás és Krasznai barátaimmal egy kis asztal mellett szerényen ittunk és hallgattunk, csak olykor-olykor hagyá el Krasznai ajkait egy-egy fájdalmas ária . . .

— Mit búsulsz — kezdém végre a beszédet — szólván Krasznaihoz

— Be vagyok csudálkozva — hangzott meghittén a válasz . . .

— Igyál még többet . . .

— Iszom is — szolt Krasznai s azzal egy féliteres üveget egy hajtással betilinkolt . . . Ez a hátor fellépés csodálatra ragadott engem: „mely torok merne versenyezni véled“ sóhajtám elhalóan . . .

— Mit bámulsz ezen annyira — kiált rám Karikás, — megteszi azt más is, hiszen meginni megitta ő is, de nem tud 10 perc múlva a lábán megállni, míg ha én megiszom, nem lesz semmi különösebb bajom.

— Nem-e? szolt Krasznai — ám próbáljuk meg . . .

5 üveg számorodni a bánatital. —
— Elég — hagyá helybe Karikás s feltartóztat-hatatlanul ragad meg egy flaskót s „kihajtá egy cseppig borát a telt üvegnek“ bár keserű nem igen volt, mert igen savanyú arcot vágott tőle.

A bor eme rohamos fogyatékán megdöbbenve, én is célszerűnek láttam megpróbálni az üvegbor felhajtását — versenyen kívül.

Mindez egy pár perc műve volt és a mienk. A látványra odajött Nánási collega is s indítványára egy constatáló bizottság alakult, melynek tagjai én és Nánási, míg Csigi collega póttagül vállalkozott . . .

— Hogy a tüneteket jobban megfigyelhessük — szoltam én — egy sétát ajánlok. — Az ajánlat egyhangúlag elfogadtatott s miután a bizottság részére egy pár üveg bor zsebrevágatott, elindultunk a sétára . . .

Hideg téli éj volt, a hó bánatosan ropogott a talpunk alatt, mintha azt akarta volna kifejezni, hogy ő nem talp alá való, mint a Jónás csárdása.

Az udvaron állt egy néhány szekér, némelyikbe a lovak is be voltak fogva. A gázdájuk Isten tudja, hogy hol kotyogtatá a hegy levét!

— Jobb lenne egyet kocsikázni — indítványozá Nánási, mert egyrészt nekünk is kedves lenne, más részről ezeknek a szegény jószágoknak se fog ártani egy kis mozgás s azzal nem törődve a válasszal, felült egy közeli szekérre . . .

Miután láttuk, hogy senki sem háborítja meg, mi is követtük példáját . . .

A kocsis szerepére Karikás vállalkozott és megindította a didergő lovakat s oly ügyesen hajtá azokat, hogy mi egyhangúlag elismertük, hogy Karikás collega pályát tévesztett.

A kocsiszás elég kellemes volt, csupán a hideggel nem rokonszenveztünk, melynek józanító hatását, mi a bizottság tagjai, az üvegek gyakori hajtogatásával igyekeztünk ellensúlyozni . . .

Egészen a falú végére jutottunk már, midőn megszólal Krasznai: Fiúk én azt hiszem nem vett észre bennünket senki, annak a néhány részeg alaknak bizonyára nem tűntünk fel; tehát én indítványozom, hogy szépen hajtsunk haza Patakra . . .

Helyes! — zúgánk mind — Kocsis hajts!

Nem kellett ezt kétszer se mondani Karikásnak, megsuhogtatá az ostort, megrángatá a gyeplőt és a lovak sebes trapba megindultak . . .

Már messze elhagytuk a falút, midőn Nánási collega figyelmeztetett bennünket a hátunk megett derengő fényre és a lódobogáshoz hasonló robajra. Élénken figyelni kezdtünk.

— Fiúk! üldöznek bennünket — szoltam vésztojósó hangsúlyozással.

Rettenetes félelem vett rajtunk erőt, de csak egy pillanatra, a másikba már hatalmas ostorcsapásokkal kelté fel bennünk Karikás collega a hátorságot és a reménységet. Először csak rendesen használta az ostort, de majd a hatás kedvéért a nyelét vette használatba, amely „ütes-váltási“ rendszertől és eme különösen hangzó kocsis kifejezéstől: „ne jószág ne,“ a megrémült lovak táltosi rohanatba kezdenek száguldani . . . Repült a szekér, mintha „villám lett volna belefogva“ s mi már azt hittük, hogy nem pihenünk meg, csak Patak alatt, de sajnos, megcsalt a remény . . .

Egy útszélen feketélő kőrakástól megijedtek a lovak, tüszkölni, ágaskodni kezdtek, Karikás hiába fékezte őket, elővéve minden tudományát, nem volt képes megfékezni a megvadult lovakat, melyek egy hatalmas rántással az útszéli árokba fordíták a szekeret.

A szekér nagy robajjal feldült mi meg hangtalanul ledőlünk. Én egy hatalmas körivet írva a levegőbe repültem az árkon keresztül, azután végig nyúltam a tulsó oldalon. Szerencsémre a talaj meglehetősen puha volt, így csak a zsebembe levő boros üveg tört össze, s a pályatévesztett bort elnyelte a föld és a nagy kabátom. Miután éreztem, hogy semmi komoly bajom nincs, villámsebessen ugrottam fel s körülnéztem; sötét volt, csak egy néhány csillag pislákol halványan az égbolton és a szemem szikrázott.

Hallgatózni kezdtem; fájdalmas nyöszörgést hallottam, mely rémesen zavará meg az éj fenséges csendjét; majd leszáltam az árokba, honnét a különös hangverseny bánatos akkordjai hangzottak felém . . . A szekér kerekeivel ég felé állt s alatta, mint a méhek a köpüben, zsongtak az én collegáim; a lovak pedig a szekér elején fekiüdtek, lábaik mind megannyi felkiáltó jel, jelzők az utazásnak abnormis kimenetelét.

A kétségbeesés elkeseredésével ragadám meg a szekeret, felemeltem vállaimra és ott tartám azt, mint Atlasz a földet, majd irtózatossal toldimiklósismussal elfordítám féloldalára.

E munka után, mely méltó lett volna Hercules „12.“ nagy munkájához „13“-nak, Krasznai és Nánási felszabadulva a nyomás alól, elősántikáltak siralmasan panaszkodva, de Karikás ott maradt mozdulatlanul; hideg borzongás futott végig rajtam, költögetni kezdem: „kelj fel, kelj fel jó Karikás nem vagy te meghalva,“ de hasztalan; próbálják Nánásiék is, mindhiába. — Itt baj van — susogá tompán Krasznai. — Bajni baj — mondám, de megpróbálom hóval dörzsölni, s mint mondanám úgy cselekedtem és ime Karikás nem halt meg, csak elájult, mert a hideg dörzsölésre felnyitá szeméit és felkelt mint Lázár, csak a feje búbját tapogatta szivetrázó, jajveszékelés közepett.

— Oh, látod szeretett jó pajtásom Karikás — beszélék hozzá — mily hatalmas a sors akarata, a hideg víz, melytől egész élteden át irtóztál, az mentett most meg a sir rideg öletől hideg hó alakjában, fogadd tehát meg itt életed győzelmes csatamezején, itt a szabad természet ölen, hogy kibékülsz a hideg vízzel . . .

— Fogadom — válaszolt páthoszszal, sőt ezután

még a bort is szóda-vissel iszom s e nap emléke szent előttem, midőn meghaltam, de feltámasztottál.

Ez ünnepélyes jelenet után tétovázva állottunk ott mint hajótöröttek a pusztaszigeten, majd újra felemeltem szóm mondván:

— Fiúk, most már mit csináljunk? Itt az üldözők utólérhetnek, tehát vagy állítsuk fel a szekeret, vagy készüljünk el a legrosszabbra.

A többség az alternatíva első részét tette magáévá; tehát hozzáfogtunk a munkához. Először is a lovakat állítottuk talpra az istrángok megoldásával s az ostor biztató szavával, azután a szekeret igyekeztünk a rendes kerékvágásba hozni, ami eleinte sisifusi munkának bizonyult, de végre egyesült erővel mégis sikerült.

Azonban ismét baj adta elő magát: ugyanis egy tengely végszeg elveszett, amit szemeink megárgusításával sem voltunk képesek meglelni, s miután egyikünk se vállalkozott a Deák Balázs szerepére, Nánási felajánlotta pálcáját a közérdekért...

Szerencsénkre az üldözők már felhagytak a kergetéssel s mi ez idylikus epizód után tovább mehettünk annélkül, hogy utólértek volna.

Alig telt el egy félóra Patak alatt voltunk. De most már mi lesz a szekérrel? Ez volt a kérdés. Karikás indítványozá, hogy bizzuk a sorsra, Nánási meg azt, hogy hajtsuk be egy udvarra, mint talált jószágot. Ez utóbbit fogadtuk el... Egy ház előtt tehát leszállottunk és Karikás bezörgetett az ablakon mondván: „A törvény nevében nyissák ki az ajtót.“ Semmi hang, semmi nesz. Jó negyed óráig ácsorogtunk ott s már éppen odább akartunk menni, mikor egy illuminált alakot láttunk felénk bukdácsolni. — Fiúk — mondta Krasznai ezt az embert meg kell fogni és felültetni a szekérre.

Amint az odaért megfoglottuk és felhajtottuk csakugyan, hiába káromkodott szegény. Kezébe adtuk a gyepőt, a lovakat megindítottuk, amelyek az új kocsissal tovább száguldottak. Szegény mámoros ember bizonyára azt hitte, hogy álmodik...

A dalos Krasznai nem állhatta meg, hogy a tova gördülő kocsi után oda ne zúgja, hogy: „Repülj fakó, szikrázzon a patkód.“ De leintettük s azután eloszlottunk, mint a kurucok a nagy majtényi sikról, ahol letörött a zászló.

Bornemissza István.

Skiccek

az irodalmi társulat életéből.

(*) Nincs valami rettenetesebb, mint a lassú haldoklás. Az irodalmi társulat látja, érzi és tudja, hogy haldoklik s gyógyulni még csak nem is akar. A gyéren látogatott ülések gyenge műsorain senkisémet akar javítani. Pedig bőven vannak, akik segíthetnének rajta. Zseniális tehetségek fecsérlék hasztalan munkákra erejüket s ahelyett, hogy a maguk s az irod. társulat javára latba vetnék tudományos ismereteiket, éretlen pártviszályokat teremtenek. A sokszor hangoztatott és elítélt klikk-rendszernek vetik meg az alapját. S vajjon hová fog ez vezetni?

* * *

(†) Az irod. társulat régi krónikus betegsége újból felütötte a fejét s már is meglehetősen lázas állapotokat teremtett. A krízis még nem állott be, de a nehéz-kór előjelei már mutatkoznak. Vegyük elejét, mert ha elfajul, halál lesz a vége. Ez a halál pedig

nagyon csúfos. Mert mi lehet megszegyenítőbb egy irod. társulatra, mint mikor belső pártviszályok miatt kell felbomlania?! Fertőtelenítsük a csirákat még idejekorán. A gyógyszer a *higgadtság*, az *önuralom* és a *kitartó munka*. Törpüljenek el a kiélesedett személyi ellentétek akkor, amikor azok egy erkölcsi testület munkálkodásának teljes megbénítását, tönkretetését eredményezhetik! Ne követeljen magának annyi jogot az egyéni hiúság! Az önzés megölő mérge mindennek! S ha talán a társulat szigorú igazságossága nem is hízlel az ember becsvágyának, azt azért dorgálni, elítélni nemcsak hogy nem szabad, de egyenesen bűn.

* * *

(*) Igazán megdöbbenőek azok a képek, melyeket az irod. társulat mutat évről-évre. Különösen az utóbbi esztendő változatosak ezekben a sajnálatos képekben. Elszomorító tényekről beszélnek ezeknek az időknél jegyzőkönyvei. Az egymás elleni torzalkodás miatti lemondások, választgatások töltik ki úgyszólván az egészét. A jegyzők az utódok számára kitartó igyekeztől tanúskodó munkákról írott elismerések helyett hosszú időig elhúzódó heves viszálykodásokat kénytelenek szépíteni. Hiába! Ez a való! Nem vádképen mondom, de úgy látszik, hogy ez a civakodás privilégiuma e társulatnak. Pedig, hogy minő káros eredményekkel jár ez a céltalan és veszedelmes állapot, azt a következményekből világosan láthatjuk. Elég lesz erre nézve megemlítenem azt, hogy évekként ezelőtt az Ifjúsági Közlöny még az irodalmi köré volt. De a részvétlenség s főleg a civakodás miatti végelgyengülése következtében tulajdonjogáról kénytelen volt lemondani. (Igy vette át azt az ifjúsági egyesület). Síralmas dolgok biz' ezek nagyon! De ezen segíteni addig nem lehet, míg ki-ki tudatára nem ébred saját gyengeségének s a *személyi gyűlöletet nem visszi az irodalmi világ fórumára*. Mert komoly és tisztességes vitatkozások csakis az ellentétes vélemények tiszteletben tartása mellett lehetségesek. Ellenkező esetben pedig beáll az a káros állapot, melyben társulatunk ma is nyög, — vegetál, pang.

* * *

(*) Kevés a munkás s így a munka is kevés. Az az egynehány ember, aki az irod. társulat becsületéért a maga munkálkodásával igyekszik pótolni sokak tunyaságát, minden téren értékeset nem alkothat. S mivel ezek az irodalomnak csak egy-két ágában dolgoznak, a műsort pedig tisztán ezek töltik ki, irodalmi társulatunk működése nagyon egyoldalú. Tisztán és egyedül szépirodalmi. Tudományos dolgok alig, vagy éppen nem is kerülnek felszínre. Sajnos, — így van. Pedig az irodalmi szárnypróbálgatások kora itten talán már le is járt?! Akadémiai irodalmi társulatokba a szépirodalmi gyarló kísérleteket irodalmi színvonalon álló munkáknak, alaposan kidolgozott tudományos értekezéseknek és szabadelőadásoknak kellene pótolni. De hát mit tegyünk, ha más nincs?! Kénytelenek vagyunk beérni a többé-kevésbé sikerült szavalatokkal és versekkel. Éppen ezért, mert ezektől a szavalgató, irogató egyénektől függ e társulat fennmaradása: elismeréssel kell adóznunk azoknak, kik e téren való munkálkodásuk által tartogatják a lelket e haldokló társulatba. Rosszakarattulag nem szabad őket elítélnünk. Minden megfontolás nélkül ne süssük homlokukra az irodalmi szereplés vágyát s ne tituláljuk őket feltűnési viszketegeknek. Mert vajjon mivé lenne e szép múltú egyesület, ha egyszer az önzetlen munkálkodásukért alaptala-

nül megvádolt tagok felmondanak a szolgálatot?! Bizonyára — semmivé!

* * *

() Fülledt az irod. társulat levegője nagyon. Szellőztessük egy kicsit. Talán használni fog. A megtisztított levegőbe könnyebb az élet. Hát mi oka is lehet ennek a lethargiának? Közönyösség, közönyösség és csak közönyösség! Ez a bökkenő! Sokan nem tudják, vagy talán nem akarják belátni, hogy ennek az egyletnek van nálunk a legtöbb joga az életre. Tornász produktumok, billiárd, vitór-vívás nélkül meglehetünk, ezeknek jogosultságát sem vonom kétségbe; de tudományos önképzés nélkül, ha a művelt névre számot akarunk tartani, semmiesetre sem. Vagy annyira kivagyunk művelve, hogy nálunk az önképzés már túlhaladt álláspont? Kétlem. Ma az irod. társulat negyven tagot számlál. E közül a negyven közül is 35 úgy gondolkozik, hogy elég az üdvösséghez az, ha hébe-hóba ellátogat az ülésekre és ott — mélységesen hallgat s esetleg — de ez ritkán történik — feláll és — szavaz. Pont. Ennyi erkölcsi köteleiséget érez magába az irod. társulat iránt. No hát kérem alássan, így nem ekzisztálhatunk! Azt a boltot, ahová csak nézni megy a közönség, be kell csukni. Vagy ha nem csukják be, bizony megbukik az!

* * *

() Hozzátok szólok, irod. társulatunk *munkás* tagjai, kikben nem halt ki még a jobbik, a nemesebbik érzés, akik megtudjátok becsülni a dicső elődöktől reánk hagyott örökséget, akik tudjátok, hogy ennek az örökségnek csak akkor van értéke, ha mi is gyarapítjuk azt, különben holt kincs, — hozzátok szólok irodalmi társulatunk *munkás* tagjai! Beteg mellett virrasztotok ti, a reménységet benne a ti erőtök tartja: ne hagyjátok el! A jó gyermek odaadó szeretetével ápolgassátok ezt az elhagyott szegény egyletet! Ne engedjétek tönkremenni neves, munkára kész elődöknek megszerzett vagyont! Vegyétek szívetekre a sorsát s kiáltó szövegokra ha csak egy-két visszhang is érkezik, célt találtatok. Ne lankadjon eddigi példás munkásságotok. A példa ragadós. Én hiszem, hiszen hinnem is kell, hogy a most bezárult irodalmi körüli ülések után, mikor újból megnyílnak azok, tavasz jöttével, új, erőteljesebb élet fog zsi bongani. A felpezsdült élet nyüzsgő, fáradozó munkásai *egyelértve, egy célért küzdve* új virágzásba hozzák ezt a mostani siralmas pusztulást. Dagadó munkaerővel, lankadatlan munkakedvvel sok-sok ember fog utánatök menni, akikhez most szólok, — irodalmi társulatunk *munkás* tagjai. S akkor majd nem lesz szükség arra, hogy aláhúzzak a munkás szó alá, mert akkor az lesz mind. Adja az Isten, hogy úgy legyen!

Alkonyat.

*Ott állottunk az alkonyatba',
Megreszketett, fázott a lomb,
Réánk a fának fiúrtös ága
Fehér virágot hullatott.*

*Ott állottunk az alkonyatba',
Szívünk egy sejtés fogta át:
Nem látjuk soha, — soha többé
Búsult szerelmünk hajnalát.*

Alexander.

Néhány szó Magyar (Glósz) Gyula „Kossuth százada és egyéb költemények“-ről.

1903. év május havában jelent meg Magyar (Glósz) Gyula „Kossuth százada és egyéb költemények” című verskötete. A mű Kossuth Ferencnek, a függetlenségi párt nagynevű elnökének van ajánlva Tartalma, mint címéből is látszik, inkább hazafias érzés sugallta dalok. Azonban szép számban vannak közte szerelmi dalok, sokszor megszólaltatja lantján édesen csengő rimekben a szülői szeretetet, hitet stb.

Az akkori szépirodalmi lapok közölték bírálatukat e művecskéről s nekem jelen alkalommal nem az a célom, hogy a kritika erős szemüvegén keresztül szemléljem e dalokat, hanem költeményeinek alapján igyekszem megvilágítani belső érzelmvilágát, fel akarom tánni lelkének rejtekét, ahol megszülemlenek ideái, gondolatai. Nem találnak ott iszonyú forróságokat, nem. Sejtelmes, szelid, olykor borongó érzés honol ott, csak akkor válik patetikussá érzése, akkor dül keblében az érzelmek vihara, ha hazájának szomorú sorsa jut eszébe.

Vegyük először szemügyre szerelmi dalait, nézzük meg ez az édes, boldogító érzelm mennyire köti le belső valóját.

Szerelmidalainak elsejében első szerelemét daldolja meg, mely akkor támadt, mikor még elemibe járt:

Egy édes érzés kelt szívemben,
Mélyről nem tudtam mit jelentsen
Nem ismertem nevét

Mikor először meglátta imádottját, szíve olyan volt, mint eloszlott álmok szétfoszlott remények düledező romja. Mikor másodszer meglátta, már virág nyílt szívében s el-elaltatgatták szép sejtelmes álmok s azóta csak egy érzés van szívében, egy édes, boldogító érzés,

Amely éjjel-nappal egyre csak azt súgja,
Hogy szeretlek téged.

Igazán szereti, imádja azt a barna, fekete szemű leánykát s ha hold lenne s társai a csillagok,

Te meg lányka, lenn a földön,
Csak az maradnál, ami most,
Rá sem néznék a csillagokra,
Nem járnám egyre az eget:
Hanem csak egy helyben maradva
Rád szórnám minden fényemet.

És csendes nyári éjjeken, ha illatot hord az enyhe szellő, leszállna hozzá, itt maradna addig, míg nem ragyogna „csillaga az égen.”

De hogyha csillagod feltűnne:
Megszünnél éni idelent,
Hogy királynőjükké lehessél
Az angyaloknak odafent:
Akkor ismét csak felkeresném
Az égen régi helyemet . . .
De fényemet nem földre szórnám,
Hanem a menybe — teneked! . . .

mert hisz úgy szereti, mint csalogány az erdőt, harmat a virágot, mint árnyat a tikkadt vándor, kedvese lelke, mint könyv kitérve előtte, mindent olvas belőle, ismeri lelki világát telje-en, mindent tud, gondolatait mintegy olvassa

Csak egy van, mit nem ismerek, lánykám,
Szíved vihága előttem titok.
Hogy én szeretlek, jobban mint az éltém.
Annak tudata a szívemben él
De hogy vajjon te is szeretsz-é engem:
— Az csak kérdés, csak — sejtetem . . . remény!

Nemcsak saját szerelmét éneкли meg, elszáll lelkében a Szamos partjára, hol

Szamos parti kis kunyhóra
Ráborúl a fűzek árnya,
Szép halászlány holdvilágnál
A kedvesét odavárja.
Pásztorfiú — a kedvese —
Atjár hozzá holdas éjjel . . .
Ajakaik összefornak
Hosszú csókban, szenvedélyvel . . .

Szamosparti halászkunyhó,
Rég bedőlt már, rommá váltott,
Szép halászlány mint virágszál,
Letörötten — sírba szállott . . .
Temetőben, esendes síra
Ráborúl a fűzfa árnya,
Odajár egy pásztorlegény
Minnden éjjel — sírdogálva . . .

Költeményeinek egy másik része szüleiről szól. Meghatóan emlékszik meg a minden lépéseért aggódó édes anyjáról, kit folyton az gyötör, hogy örökké bolygó lelkének nyugtalan szárnya nem fáradt-e még el a lét viharában? Találó szavakkal ecseteli édes anyját fájdalommal, az anyai közös fájdalommal, midőn katonának viszik fiát. Mesteri kézzel rajzolja a visszatérést, ölélés, örömköny, csókok, kérdések özönét s ő a sok kérdésre... miért, hogy eresztették haza ily korán? . . . csak azt feleli

Az orvosok talán a szívembe láttak
És meglátva ottan téged, kit imádlak:
Megesett a szívok rajta — jó anyám! . . .

Most pedig lássuk hazafias költeményeit. Igazán nehéz volna eldönteni, mikor közvetlenebb, mely érzés nagyobb szívében, a hazafiúi, vagy a szerelmi, hol nyilvánul meg jobban tehetsége, a hazafiúi, vagy a szerelmi lyránál. Hazafiúi érzése határozottan nagyobb, erősebb, mint szerelme, de kifejezései a szerelmes verseknél sikerültebbek. Különben van sok hazafias verse, amiről az ember azt hinné, hogy szerelmi vers, csak a végén tudja meg az olvasó, hogy itt tényleg szerelmet vallott a költő, csak hogy az ideálok ideáljának, a „hazának.“ Mintául álljon „Te vagy! . . .“ című költeménye:

Te vagy az én legelső Ideáлом!
Első s örök szerelmem is 'Te vagy!
Te vagy, kinek nevét is imádom,
S szívemre jó bár egykor majd a fagy.
Es nem tudok már senkit sem szeretni:
— Meghalt rám nézve minden idelemn —
Téged akkor sem tudlak elfeledni,
Hanem imádni foglak végtelen!

Hisz! Te esaltad ki lángoló szívemből,
Te rólad zengett legelső dalom!
S szerelmedé a szép, jó és nemesből
Szívemben levő minden kis atom:
Szerelmedé, mely örök s véghetetlen;
Nem esalfa álom, mint százannyi más . . .
S mint hogyha nem hordhatnék a szívemben
Nem vón számomra üdv, feltámadás!

És mert tudom, hogy egyedül te vagy az,
Kinek szerelme miljó szívre szól,
Mégis van köztünk olyan áruló, gaz,
Ki reád szórja átkát ajkiról:
— Annál mélyebbre a szívembe zárom
Szerelmedet, mely üdvöt hoz reám . . .
Te mindenem, legelső Ideáлом,
Örök szerelmem: — imádtott hazám!

Igazi magyar érzését, faji büszkeségét pedig „Magyar vagyok“ című költeményében éneкли meg:

Ha én volnék e bolygó sárgolyónak
Gazdagságban legelső embere:
De ott laknám, ahol a magyaroknak
Minden ember halálos ellene . . .
S rám törne egyszer ellenségeimnek
Bosszútól szonjas, kincsévágó hada:
És kényszerítne: tagadjam nemzetem meg,
Vagy amim csak van, mind adjam oda:
Én utálattal dobnám oda nékik
Mindazt amit a sors vagyont adott,
S egy szál ruhában — koldusbot kezembe!
Mély megvetéssel nézve a tömegre
Szemébe vágnám, hogy — magyar vagyok —

És hogyha erre a rabló tömegeből
Ezer vérszonjas ember törne rám,
S gyilokkal a kezében — követelné,
Hogy tagadjam meg nemzetem, hazám,
Én szembe szállnék a tömeggel bátran
Élet-halálra küzdve, míg tudok . . .
S száz kín között, saját vérembe fekvé
Mély megvetéssel néznék a tömegre,
S jaj szó helyett utolsó két szavam
Az volna mégis, hogy — magyar vagyok!
. . . S aztán meghalnék boldogan . . .

Forró vágy epeszi szívét, ha hazájára gondol s ez a vágy kiséri lelkét akkor is, ha meghal. Arra kéri a Teremtőt, hogy ne a menny legyen a hazája, mert mit ér neki az égnek minden üdvössége,

Ha azt látnám, hogy nemzetem égén
Vészes felhő gyül és ő védtelen,
Hanem az lesz majd égő, forró vágyam,
Azt kérem majdan tőled, jó Atyám,
Hogy lelkem a poklok mélyére szállván,
Beteljesedjék az, mit úgy kíván,

Hogy egy napon felszállva a pokloból,
Villámmá váljon a borús egem,
S lesujtva ellenét e honnak,
Hogy a magyarnak békeje legyen!

S boldogan száll majd ismét vissza lelke a pokol tüzebe:

Mert az a tudat, hogy a magyar nemzetnek
Összes ellenei rút halállal veszték
— Pokolban is adna örök üdvösséget.

Kossuth kultusznak rendíthetlen hive, kötetének elején egy magasszárnyalású ódát közöl s több költeményében emlékszik meg Kossuthról. Sajnos, ezeket hely szűke miatt nem tárgyalhatom, csak egy ilyen tárgyú költeményét hozom fel, hogy megvilágítsam égő szeretetét, rajongását s mintegy imádását dicső Kossuth apánk iránt:

Van egy rövid imája a magyarnak,
Mely ha elhagyja olykor ajakát,
A honszerelmet oltja a szívébe
És megtanítja — hogy kell a hazát
Ugy szeretni, mint Istent a rajongó.
Kinek hitét megdönteni bajos . . .
Nagyon rövid ez a magyar imádság,
E két névből áll csak — Kossuth Lajos!

Hazafias dalaiban megemlékezik a régi híres szegény legényekről, akik megértették azt a felhívást, hogy Kossuth Lajos azt üzenté . . . Megéneкли a hortobágyi csárdát, ahol ezelőtt „zene mellett, jó bor mellett mulatoztak, most pedig a vendég

Operát húzat magának
És bécsi sört iszik mellé,
Öröme az osztráknak
Szégyenére a hazának!

A bevonuló „katona gyerek“ is megszólaltatja lantját, csak azt nem tudja magának megmagyarázni, hogy a „snájder“ miért varrt a magyar katona nadrágjára

fekete-sárga madzagot, piros zsinór helyébe? A kuruc-labbanc-világ is megszólal lantján s e cím alatt énekl meg a katonai javaslatok elleni vitát. Ez persze nem a kuruc időkből való tárgy, de csak a címe az. Hazafias költeményeit a „Haza áruló“ című verse fejezi be. Ez élénk világot vet lelki világára, hogy mily bűnnek tartja a hazaárulást.

Ha kétségtelen igazság az,
Hogy van pokol a föld alatt,
S nem aludt még ki a pokolnak
Örök tüze: a kárhozát.
Akkor a végleszámlálásnál
Bírálva azt, ki rossz, ki jó?
Legelőbb fog pokolra jutni
Az, aki — hazaáruló!

Három csoportban tárgyaltam költeményeit, tárgyak, tartalmuk szerint. Első csoportban mint szerelmi lyrikust, ekkor legtisztábbak érzelmei, ekkor a legközvetlenebb, majd mint szüleit igazán szerető fiú tűnik fel s végül hazafias dalaiban a mindig sejtelmes, borongó hangulatát, sokszor az érzelmek viharja váltja fel úgy, hogy szinte hihetetlennek tartjuk, hogy egy költő agyában születtek meg.

Okos Gyula.

Ki írta . . .

Ki irt most magának?
Sose keresgélje,
Régen fátyolt vontak
Annak a nevére.

Nem írta ezt senki
Csak a lelkem sírta,
Csak a lelkem szállt rá,
Érte a papírra . . .

L.

EGYLETI ÉLET.

Az Ifj. Egyesület csendben, zajtalanul munkálkodik s legutóbbi ülésén a jövő, 1906. év márc. havában tartandó debreceni diákkongresszuson való részvételét határozta el. Ugyane gyűlés az immár elavult legatiónév sor átdolgozásával egyleti jegyzőt Veress Károly IV. é. h. bizta meg.

A Magyar Irod. Önk. Társulat ifjúsági elnöke, Éles István, állásáról lemondván, helyét a társulat egyhangú bizalma folytán Ruszky István IV. é. joghallgató foglalta el. László Sándor főjegyző is lemondván eddig viselt tiszteréről, utódjául Papp Ferenc választatott meg. — A beszély-pályázat díját öt munka közül Takács Mihály nyerte el „Szabadulás“ c., lapunkban is közölt darabjával. A német műfordítási pályakérdésre 3 munka érkezett. Ezen művek most vannak bírálat alatt. A versenyszavazatok is lezajlottak több meglepetéssel, mint eredménnyel. A díjat azonban mégis csak kiadták Éles Istvánnak s a Ruszky István szavazatát is díjazták. S bár a bíráló bizottság kijelentette, hogy a szavazatok sikerével éppenséggel nincs megelégedve, sajátságos, mégis öt szavazat közül e két jutalmazotton kívül egyet még meg is dícsértek. A vig. szavazatnál az új bíráló bizottság a hangulatnak teljesen megfelelő ítélettel a Horkay Lajos szavazatát a díjra érdemesnek találta s a Novák Lajosét pedig megdicsérte.

A Theologus Egylet a megalakulása után már megtartotta első rendes közgyűlését. Az elnök, Bódi Dénes imádkozása után Veress Károly IV. é. olvasta fel nagy

szorgalomról és tudásról tanúskodó munkáját „A Megváltóról és a megváltásról.“ A dolgozat nem eredeti ugyan — Pfleiderer ily című munkájának fordítása — de buzgó fáradozása méltán érdemelt elismerést.

A gymn. Erdélyi Önképzőkörben a nov. 11-én lejárt novella-pályakérdésre 11 munka érkezett. A társulat a bizottság ajánlatára a megnövelt díjat egyenlő mértékben osztotta ki a három legjobbnak talált mű között. (6—6 koronát.) A pályanyertes művek szerzői: Bornemisza József VIII., Kukri Ferenc VIII., Tóth József VII. o., tanulók. — Az ülések folyamán megdicsértetett Bodnár Jenő VII. o. „Hangulat“ című verse és Tóth József VII. o. tanulónak egy bírálat. — Dec. 9-én lejárt lyrai költemény-pályázatra 17 munka érkezett., a díjat Csorba Dezső VIII. o. tanuló nyerte, kinek még ezenkívül dicséretben is részesült két költeménye. Elismerésre méltó ügyességgel szavalt Bodnár Jenő VII. o. tanuló; egy bírálat készítése által pedig Enyedi Andor mutatta magát ügyes, mélyre látó bírálónak.

Az akad. torna- és vivő-egylet tanár-elnöke, Ellend József, főgimn. tanár rendkívüli elfoglaltsága miatt állásától lemondván, helyébe a közbizalom Zoványi Jenő theol. akad. tanárt hívta el.

A gymn. tornakör a rendszeres megalakulásra csak nemrégiben esett át, de a rendes heti órákat a csekély, 22 tagból álló csapat eddig is buzgón látogatta. Az alakuló gyűlés ifj. elnökké Pataky Sándor VIII. o. tanulót, jegyző-pénztárossá pedig Várady László VIII. o. tanulót választotta meg. Előtornászok lettek — bár e minőségben előbb is működtek, de hivatalosan csak ekkor erősítették meg: Pataky Sándor, Keresztessy László, Tóth József és Bodnár Jenő gim. tanulók.

HIREK.

Kérjük mindazokat, kik lapunk jövő számára igényt tartanak, hogy előfizetési pénzeiket haladéktalanul küldjék be a szerkesztőség címére.

A jogász-bál úgy erkölcsileg, mint anyagilag a legfényesebben sikerült. A hiteleség okából azért mégis meg kell sügnünk olvasóinknak, hogy — bizony kevesen voltak ott, de ez a jól-mulátásnak nem ártott, sőt! Diszes, elitközönség gyűlt egybe s a fáradságtalan és buzgó rendezőség derekasan megállotta a helyét s a megjelentek a lehető legjobb hangulatban távozhattak el — a reggeli órákban. — Jelen voltak az asszonyok közül: Dr. Finkey Ferencné, Goldblatt Ferencné, Goldblatt Mórné, Horváth Mátyásné, Janiga Vincéné, Dr. Kondor Miksáné, Meczner Andrásné, Radácsi Györgyné, Székely Elekné, dr. Zsindely Istvánné. — Lányok: Barthos Pipike, Buza Jolánka, Buza Magitka, Finkey Ilonka, Hídegykövi Margitka, Radácsi Etelka, Radácsi Ilonka, Székely Mariska és Szeőke Erzsike. — Felülfizettek: Székely Elekné 15 kor., Horváth Mátyás 10 kor., Székely László 10 kor., dr. Zsindely István 6 kor., Goldblatt Ferenc 6 kor., Meczner Andrásné 5 kor., dr. Finkey Ferencné 5 kor., dr. Kondor Miksa 5 kor., Kandó Ferenc 4 kor., dr. Meczner Sándor 3 kor., dr. Adriányi Béla 3 kor., Róth Géza 3 kor., Harsányi Gyula 2 kor., Goldblatt Mór 2 kor., Vitályos Gábor 2 kor., dr. Tóth N. 1 kor., Buza János 1 kor., Seress István 1 kor., Kóta Lajos 60 fill., Czelder Orbán 20 fill., Cseh József 20 fill., Nemes Zoltán 20 fill.,

Nyilas Ferenc 12 fill., Fehér Andor 11 fill., Herczeg Károly 10 fill., N. N. 10 fill. — Jegyeiket megváltották a mulatságra: Philip Károly 10 kor., Philip Ferenc 10 kor., dr. Kun Zoltán 10 kor., Herczeg Windischgrätzné 10 kor., Prókay Antal 5 kor., Szinyei Gerzson 5 kor., Hodinka Ágoston 5 kor., Feldmesser Herman 5 kor., Klein Ábrahám 5 kor., Végh Bertalan 2 kor., Klinger Erzsébet 2 kor. Fekete Jenő 2 korona. — Adományokat küldtek alaptókének gyarapítására: Gróf Andrassy Géza 50 kor., Katona György 20 kor., Feiler József 10 kor. — A folyton érkező adományok miatt a tiszta jövedelem még nem állapítható meg.

A zeneegyleti koncertről szeretnék valamit mondani; de azt a sok szépet és jót — bocsánat t. olvasó — az érdeme szerint nem indokolt felsorolni, igazán nem tudom! A műsor minden egyes szereplőjének kiváló készültségét és tudását dicsérgetni feleslegesnek tartván, úgy gondolom, elegendő lesz, ha tisztán leközlöm a műsort: 1. Nyitány. Előadja a főiskolai ifjúsági zenekar. 2. Felolvasás. Tartja Novák Sándor főgimn. tanár. 3. Ének. Előadja a nőegyleti vegyeskar. 4. Hunnia keringő Reisenleinhertől. Előadja a főiskolai ifjúsági zenekar. 5. Monolog. Előadja Horkay Lajos hh. 6. Ének a főiskolai énekkartól. 7. Háztűznéző. Tréfás páros jelenet. Előadják Hidegkő Erzsike s Novák L. Zongorán kíséri Hidegkő Margitka. 8. Induló. Előadja a főiskolai ifjúsági zenekar. Ezután jött aztán az, amire olyan szívrepesve vágyott minden fiatal szív még ez alatt az igen élvezetes műsor alatt is: a tánc. Én csak amolyan néma szemlélője voltam ennek a ritka szép mulatságnak s így — szívemre nem hallgathatva, mely tudvalevőleg mindig elfogult, tehát soha nem jó kritikus — teljesen objektív bírálatot szorgálhatok. S mondhatom, hogy a jókedv egész a végletekig emelkedett s magam is majdnem táncra perdültem, mikor láttam a sok hívogató, csábítgató kék, fekete szemet, azt a sok boldogságtól sugárzó arcot s azt a határtalanul kedves hangulatot, amely az én szívemben is tanyát vert. Kipirult arcok, nevető lányszemek között eszembe jutott . . . f. gyszóval felségesen mulattak, úgy hogy a keleti égen felbukkanó nap is kipirult, amikor látta ezt a csapongó jókedvű társaságot Volt ott annyi, de annyi szép szőke barna lány, hogy azok neveit (41!), ha itt mind felsorolnám három hasáb is tele volna a Margit, Ilonka, Piroska nevekkal. Bocsásanak meg, hölgyeim, ezért az illetlenségért, de úgy vélem, hogy ez nem fogja kevesbiteni e bátról táplált kedves emlékeiket. No meg aztán ha leirogatnám ide a neveiket, attól tartok, hogy rimbe menne ki s majd adna nekem akkor ez az én szigorú felelősöm! Még talán el is csapna! Pedig azt nem akarnák úgy-e bár? Ha magam is ropptam volna a táncot, akkor, — no hát akkor tudom, hogy egy rapsodikus szerelmi dalba számoltam volna be olvasóinknak e pajzánul fesztelen mulatságról, így azonban csak ilyen döcögős, gyalog prózába írhattam róla. Ugy-e jobb így kedves olvasó?! No hát megígérem, hogy sose fogok táncolni. Sok hasonló jó mulatságot kívánok! — A mulatság anyagi ügyeiről a jövő számban.

A tanítóképző ifjúság újabban már több ízben is jelét adta életrealitásának s csekély hallgató közönség mellett, de melegen áldozott előbb Jókai, majd Tompa emlékének. Mindkét alkalommal ügyesen összeállított programmal gyönyörködtetve a megjelenteket. A térszűke miatt e műsorok részletes ismertetésébe nem bocsátkozhatunk.

A karácsonyi szünet főiskolánkban dec. 20-án kezdődik s tart 1906. jan. 2-ig bezárólag.

A félévi colloquiumok úgy a jogi, mint a theologiai fakultáson jan. 3-tól 23-ig tartatnak meg.

Első diák a karácsonyi ünnepválasztók között **Bódi Dénes** IV. ó. hh. lett.

Táncos vigaság rendezését határozta el a Theologus Egylet. Egyhangú határozat alapján január hó végén, esetleg február elején tartatnék meg az a sokat érő mulatság, mely a városháza összes termeire van bázírozva, A meghívók a kellő időben fognak szétküldetni.

— **Előfizetéseket** újabban beküldötték: Dr. Ballagi Géza (Budapest) 4 kor.; Fűrjész Tamás (Karád) 2 kor., Ev. ref. theol. fakultás egyesülete (Kolozsvár) 4 kor., Somogyi József (Dombrád) 4 kor., Tariska Sándor (Munkács) 2 kor., Tomory Dezső (Szaboles) 4 kor., Jósvay Dénes (Szűtor) 4 kor. — Köszönettel nyugtázzuk.

Szerkesztői üzenetek.

Zs. B. úrnak, Zombor. Szíves megkeresését továbbra is kérjük és köszönettel fogadjuk.

T. S. Munkács. Lapunk iránti érdeklődését mindenkor szívesen vesszük, de jelen küldeményét részint a melódia reminiscenciáiért, részint a vers fogyatkozásaiért, de főként, mivel lapunk ilyen közleményeket csak kivételesen hozhat, — sajnálattal nem közölhetjük. Azonban más irányú, vagy e fajta, de sikerültebb dolgozatainak örömmel engedünk helyet bármikor.

Z. Sz. I. Ujpatok. Ahol tudjuk, hogy jobb is akad, szebb is akad, miért ne várnánk jobbat, szebbet?!

Sz. L. Putnok. Boldog karácsony ünnepeket kíván, ki jelen alkalommal meg nem látogatlat.

B. E. Heőbába. Most már nem kapható a patikában sem. A dalokat küldheted. Üdv!

Kolozsvári Egyetemi Lapok. } Hol késnek az utóbbi számok?
Debreceni Főiskolai Lapok. }

T. L. Furesa, ha Baehus Apolló szerszámmal kezeli. Töled valami komoly prózai munkát várunk.

Szeretnék . . . Szép gondolat gyenge külsővel

Őszel. Ha nem múlt volna idejét, kis simítással talán hadtuk volna.

Búcsú hangok. Jujj!!

Emléksorok. Ha ügyesebben tudna bánni a nyelvvel, szép dolgot lehetne belőle csinálni. Próbálja meg, majd mi is — megpróbáljuk.

Boldog új évet! Nem közölhető.

Atom. A jövő számban — talán.

Új év. Lehetetlen valami.

Őszi virágok. Vesszük észre.

Este. Bárhol is részesült olyan nagy elismerésben, mi közölhetőnek nem tartjuk.

Nyomtatta Radil Károly a sárospataki ev. ref. főiskola betűivel.

HALTENBERGER BÉLA

ruhafestő, vegyi tisztító és gőzmosógára

KASSÁN. ALAPITTATOTT 1810-ben.

Hazánkban e szakban legrégebb s közmert gyárában ruhák egészben **tisztítatnak és festetnek,** továbbá **gallérok, kézelők s egyéb fehérneműk** a legszebb kivitelben **mosatnak és vasaltatnak.**

Postacím: **Haltenberger Béla, Kassa.**

SÁROSPATAKI IFJUSÁGI KÖZLÖNY

KIADJA: A „SÁROSPATAKI IFJUSÁGI EGYLET.” — MEGJELENIK HAVONKÉNT EGYSZER.

Szerkesztőség: Sárospatak, Főiskola, szeniori hivatal.	Főszerkesztő: MAGDA SÁNDOR	Felölős szerkesztő: BÓDI DÉNES	Előfizetési ár: Egész évre 4 korona. Félévre 2 korona. Az előfizetési összegek a »Sárospataki Ifjúsági Közlöny« szerkesztőségének küldendők.
Kiadóhivatal: Sárospatak, „Ev. ref. főiskolai könyvnyomda.”	FŐMUNKATÁRSÁK: LÁSZLÓ SÁNDOR, SZÉKELY SÁNDOR.		

TARTALOM. *Bódi D.*: Carneval az ifjúság körében. — *Miskolczi Simon János*: Nagypipájú, kevés dohányú Szepessy Pálról. — *Cynikus?*: Cinikusok. — *László Sándor*: Lilla. — *Csáthy Edömér*: Az ember-asszony. — *Binét M.*: Áhítat. (Franciából.) — *Zács Felicián*: Egy talált levél. — *Egy fatusi rektor*: Levél a szerkesztőséghez. — *Takács Mihály*: Emlékezet. — sz. s.: Kis képek. — *L. S.*: Hatvani Gyula. — Irodalom. — Hírek. — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetések.

Carneval az ifjúság körében.

Sokat hallottunk és olvastunk már a „*márciusi*“ ifjúságról, melyről beszélni és megemlékezni mindig szép dolog.

De most nem erről akarok szólni, részint azért, mert erről beszélni jelen körülmények közt (január, illetve februárban) anachronismus lenne, részint, mert jóval aktuálisabb talán, ha szólnunk a *januári és februári* ifjúságról is valamit Sárospatakon.

Tesszük ezt azért is, mert szeretem hinni, hogy némely t. olvasóink, kik nagyobb érdeklődéssel és figyelemmel kísérik ifjúsági életünk mozzanatait és várva-várják, hogy halljanak valamit az arany ifjúságról, eddig talán lapunk késése folytán így sóhajtanak fel: hát a mi ifjúságunk vajjon mit csinál!? Az aggodó, a rólunk mítsem tudó lelkes érdeklődőknek eme féltékeny és szeretetteljes kérdésére akarok röviden, nagy vonásokban megfelelni.

Hát bizony az most sem tölti napjait a „*dolce farniente*“ álomba ringató és ábrándos karjai között, bárminő tekintetben vesszük is ezt. A munkásság mezejének épen felét jelölő határkövéig érkezett, midőn magasrangú vendég köszöntött be most is, mint rendesen minden esztendőben: *Carneval herceg*. Csillogó havon fagyasztó hidegben, jégvirágokkal koszorúzva, zörgős szánkán érkezett a minden évben megjelenni szokott és mindannyiszor szívesen látott vendég: *Carneval*.

Általános emberi gyengeségünkben rejlik, hogy a külső fény, a pompa mindnyájunkra varázsló, bűvös hatást gyakorol. A pajzán, játsszi szánkán érkezett magas rangú vendég mintha most is magával ragadta volna az egész ifjúságot, mely a kötelességek csillogó haván mintha köny-

nyelműen surranna tova Carneval oldala mellett: az ifjúság mulat s élvezi a farsang örömeit.

Pedig a felsőbb körökből kifakadások hangzanak el azért, mert — mint mondják — *Pallas* temploma újra megnyílt, de kevesen látogatják és sűrűbben áldoznak *Bachusnak* gondüző oltára előtt s a hymnuszok a csendes éjben a nachtmusikok (dis-) harmóniájában olvadnak fel. Tagadhatatlanul van bizonyos jogos alapja e kifakadásoknak is, de ki mondhatja, hogy nem

„Mindig így volt e világi élet
Egyszer fázott, másszor lánggal égett?”

A megpróbáltatás nehéz napjai (colloquiumok és gymn. félévi classificatio) legalább pár hétre véget értek, mely egyáltalán nem jelenti a munkanélküliséget és ki ítélhet el, ha legalább csak pár napra is a kedélyes és ártatlan örömöknek, mulatságoknak (theol. táncestély) helyet engedünk csak azért egyfelől, hogy magas vendégünk el ne mondhassa, hogy kedv nélküli, szívtelen fogadtatásra talált, másfelől, hogy annál nagyobb munkakedvvel és pihent erővel foghassunk ránk várakozó II. félévi kötelességeink elvégzéséhez.

Hiszen az öreg Aesopus sem restelte gyerekes kedvtelését kielégíteni s az őt kigunyolónak ezt a bölcs tanácsot adni:

„Cito rumpes arenam semper si tensus habueris,
At si laxaris, cum voles, erit utilis.
Sic ludus animo debet aliquando dari
Ad cogitandum melior ut redeat tibi.”

Valamint a jó Horatius is ilyen alkalommal a Saturnáliák ünnepén írhatta jókedvre hangoló ezen sorait:

„Nunc est bibendum, nunc pede libero pulsanda tellus!”

Külömben is én hiszem, hogy csak pár hét és a kérlelhetetlen Pallas búcsú-jobbját nyujtva a magas rangú vendégnek Carneval hercegnek így szól hozzá:

A te szerezplésed ideje véget ért, míg komoly arccal az ifjúság felé fordulva az ifjúságnak fülebe sugja:

„Becsüld meg az órákat! Élj az idővel!”

Bódi D.

„Nagypipájú, kevésdohányú“ Szepessy Pálról.*)

Úgy tartja a hagyomány, hogy volt a híres, nevezetes négyesi Szepessy Pálnak egy ménkő nagy tajték-pipája. Mikor egyszer a miskolci Bodó-hegyen levő szőlőjében hatvan ember kapált, a vicispán uram mind-egyiktől elkérte a dohányzacskóját. — Ami dohány csak előkerült, mind beletömte a maga pipájába. Mégse lett tele.

Innen vette volna ő azt a furcsa ragadvány-nevét. Az egykori labanc günydal is azt mondja róla:

„Az ezerhatszáz hetvenkettődik
Esztendő folytán magyariztatik,
Pál Szepessy titulussa mikor változik:
Nagypipájú,
Kevésdohányú
Pálnak hívatik.“

Persze ezt a titulust, mely idővel egész nemzeteinkre átvitetett, követelődző „rebellis“ voltaért költötték rá ellenségei: a németek meg a jezsuiták.

Mert tudnivaló, hogy ökegyelme a németek számára egyszer-másszor százával állította ki a másvilágra szóló útleveleket. A jezsuitákat meg úgy megszelídítette, hogy a melyik egyszer az ő keze alól kikerült, nem zavarta meg többet senkinek a boldog házasesetét.

Az 1671-ik esztendő nyarán szomorú csillagok jártak hazánk egén. A Wesselényi féle nemzetmentő szövetkezés leverve. Annak vezetői, a nemzet legjobbjai: Zrinyi Péter, Nádasdy, Frangepán, Bónis Ferenc a börtönök fenekén, — az osztrák hóhér már közsörüli rájuk pallosa élet. Akiket az ármány nem tudott kézrekeríteni — Szepessy Pál, Szuhay Mátyás, Zákány István hazátlanul bujdosnak megfogyatkozott emberekkel. Egyedüli reményök Apaffy fejedelem, vagy a török porta segédelme.

Június vége felé jár az idő Szepessy Pál felkereste Miskolcon levő nemesi udvarát. — Régen járt már idehaza Hisz' a megyegyűléseket is évek óta Sajó-Vámoson és Szendrőben tartják a borsodi rendek, nem itt, ez ellenségdúlta városban.

Őt magát, az alispánt, az ország ügyei régóta kiragadták vármegyéjéből.

Most meg már csak lopva jöhetett haza, rövid pár órára.

Két-háromszáz rongyos vitéze — jórészen Bónis Ferenc hadrozközi talpasainak maradványa — a Sajó-parton táborozik Zsolca felett.

Felesége, kakasfalvi Csuda Zsuzsánna asszony alig ismer urára, kit a háborúk viharai — java férfikora dacára — erősen megviseltek.

Serdülő fiai, leányai körülfogják, s betessékelik a rózsás kert közepén fekvő terjedelmes épületbe.

Velejött Szepessyvel az ősz szakállú Szuhay Mátyás is. régi hű bajtársa, meg egy pár lovas vitéze.

Zsuzsánna asszony nagy ebédre tálaltat a verandáról nyíló előteremben.

Azután száz kérdés fakad az ajakán:

— De most már csak vége szakad a harenak, bujdosásnak, úgy-e lelkelem uram?

— Most kezdődik még az igazi. Már Szendrő is kiesett az özvegy nádorispánné kezéből. Ez volt pedig az utolsó mentsvárunk. Üldözött vadak vagyunk, ha csak Apaffy uram önagsága majd pártunkat nem fogja.

Már nekem a Királyhágón innet nincsen mara-

dásom. Most is csak óvást jöttem be hozzátok búcsúzóra, hogy azután megint nyakamba vegyem a világot, Erdélyországban keresni a Csaba irét megerőtlenedett hazám sebeire.

E szavak alatt könny fátyolozta be Zsuzsánna asszony szép szemét.

— Fogadom a deres szakállamra — buzog fel Szuhay — hogy ha legalább kétezerre szaporul a fegyveres magyarom, kitisztitom vele az egész felvidéket a selyma némettől.

— Ígyunk rája! — koccint Szepessy — manapság ügyis csak az a miénk, amit elfogyasztunk. Egyebünket elrabolja a német, ez a nemzet kebelén táplált kigyó és felprédálja a török, ez a nemzet vérét szopó telhetetlen medve.

Rossz világ jár a magyarra — kiváltkép a magunk-fajta „rebellis“-ekre, akik már néha-napján megtáncoltattuk Spork meg Spankau generálist.

— Hogy is dalolják csak rólunk a labancok:

„Jaj már minékünk rebelliseknek.
Szuhay Mátyás. Pál Szepessynek,
Zákány István hosszúhajú árva fejinek —
Nincs ereje,
Sem bére
Bőjtöléseknek.“

Hanem azért mégis van becese az árva fejünknek, különben nem csalogattak volna át bennünket méltóságos titulussal és nem is volna most ránk kitűzve kétezer tallér, ha renegáltunk volna.

Szepessyné asszonyom ijedten szökött fel ültőhelyéből.

— Szent Isten! Kétezer tallér?! Hisz akkor sehol nincs bátorságos nyugovása kegyelmeteknek.

És sietve hagyta el az asztalt.

Odakint felcridította az összes cselédséget, de még az ura kíséretében jött lovasokat is, hogy menjenek az udvarház körül istrázsát állni. A kúria előtt elnyúló Vízköz utcára és a háta mögötti Nagy-Hunyadra mozgó örököt rendelt ki, hogy minden gyanús ember közeledéséről hiraással legyenek.

A kulcsárt meg a nagy kapú elé állította örködni. Jól is tette. De mégis hiába.

Kis idő múlva minden irányból rohannak elő az örök.

A kulcsár meg arra veszi észre magát, hogy egy csomó lovas labanc dörömböl a nagy tölgyfakapun.

Szepessy épen akkor gyújtott rá egy öblös pipára s haragosan mordult fel:

— Adta labanca! Azt se várja, hogy egy pipa dohányt elszijjak.

— A kétszer kétezer tallér fürja az oldalát — dörmögi Szuhay. — De várj! Csak ide gyere német! Majd ütök a koponyádon egy olyan likat, hogy az Isten napja azon fog benne jóreggelt köszönteni.

És nyúlt a buzogánya után.

Szepessy Pál kiadta az ordrét:

— Be kell őket bocsátani, de csak egyenként — míg bírja a fal.

Be is jött egy zárt sisakos nyurga tiszt, alkalmasint a vezetőjük.

De olyan sebtiben becsapták utána a kaput, hogy még a lova farkát is odazárták.

A sértett paripa rettenetesen vickádozott, s lovasát úgy a földhöz teremtette, hogy az esés közben hatot bokázott.

*) Mutatvány, szerzőnek most megjelent, Történetek c. kötetéből.

A cinikusok.

Mire feltápáskodott, már a mellében járt a lándzsa, amitől menten elborította a piros vér.

Itt hirtelen kellett határozni, mert kívülről már ugyancsak verték a csákányosok a magas kőfalat.

Szepessy lekanyarítja a fejet a törzsről és lehúzza róla a sisakot, — csak most ismeri fel Fodor Ádám császári kapitányt, Sporknak és Csáky Ferencnek a bujdosó vezérek ellen uszított bérencét. Annak hosszú fekete haját arcába simítja. Aztán az így fel nem ismerhető főt — a maga prémes kalpagjával diszítván, — kardja hegyére tüzi.

Most a Fodor Ádám rostélyos, páncélsisakját és lehúzott mándliját magára öltvén, fellép a kőfalra, s a véres fejet felmutatva „vivát“-ot kiabál a kint rekedt labancoknak.

Ezek örömjongással fogadják. Szentül azt hiszik hogy urok levágta a kurucvezért.

Abba hagyják a faltörést és várják a kapu kinyitását.

Nyílik is az mindjárt és kilép rajta a győző, aki akkurát olyan, mint a „fenetermészetű“ Fodor Ádám (volt). Ugyanaz a hosszú fekete haj csigázik ki a sisak alól a galléros mantillára. A kard is az. A ló is az. A kommandirozása is olyan éles, rikoltó.

Azt kiáltja, hogy „Vorwärts!“ Többet nem is szól, hanem előre ugrat és kezében a véres fejjel végig nyargal a Szinva topolyafás partján, le a Szepessy-féle halastónak, onnan meg a Sajó irányába.

A háromszögletes kalapú muskétások — számra mintegy negyvenen — utána ügetnek. Nem mernek a vezértől elmaradni, bár jól esett volna egy kicsit garázdálkodniok a nagyúri hajléknak látszó kurucfészekben.

A Sajó partján meglepetés várt rájuk.

Mikor a megálló kommandó felhangzott és ők lovaikról leszállva megeresztették a hevedert, az alig kőhajításnyira levő fűzesből egy másféle vezényszó ütötte meg füleiket:

— Rajta, kuruc, rajta! — kiált Szuhay Mátyás, akit Szepessy a Hunyad-utcai kapun sebes nyargalvást ide küldött, hogy a pihenő csapatot előre elkészítse a labancok illendő fogadására.

A kurucok rohannak, mint a fergeteg és a muskétásokat egy perc alatt három oldalról is bekerítik.

Azok — mit volt mit tenniök — egy szálig megadták magukat, s buta képpel bámultak a tétlenül álló vezéreikre.

A helyzet azonban egyszeribe világos lett előttük, mikor Szepessy Pál ledobta magáról a nehéz sisakot, s fejébe nyomta a Fodor Ádámnak kölcsön adott sastollas kalpagját. A levágott fej homlokáról hátrasimította a fiútket, s felmutatta a labanc kapitány kisebbik darabját katonáinak.

Akkor álmélkodtak csak ezek szörnyű módon.

Hanem mielőtt Szepessy és Szuhay a megszaporodott csapattal tovább indultak volna a Tiszának, előbb még néhányad magukkal visszamentek a szinva-parti kastélyba, ahonnan az imént búcsúzó nélkül távoztak.

Szepessy otthon először is a nagy pipáját kereste elő, amelyik — csudálatosképen — nem aludt ki azalatt, míg ő „labancvezér“ volt.

Csaptak is aznap olyan lakozást, amelyen csak tíz esztendő múlva esett meg újra az öreg kúriában. Akkor, amikor egy kis időre ismét megvirradt és Szepessy Pál uram — mint Thököly egyik legmeghittebb tanácsosa — magát az ifjú kuruckirályt látta vendégéül.

Miskolczy Simon János.

A cinikusokról akarok egy pár szót szólani. Azokról a bölcsészekről, akiket lelkületük, gondolkozásuk, tetteik, szóval egész életük ehhez a sajátságosan és sokak előtt kellemetlenül hangzó névhez juttatott.

Jó előre látom a lenéző, lekicsinylő mosolyt, amellyel a cinikusokat illetik, azt a szinte kihívó modort, amellyel valakire mondják: te cinikus, mintha az átlagos, hétköznapi embernél is alacsonyabb fokon állana. Ez azonban nem riaszt vissza ettől a témától, mert — véleményünk szerint — azok az egyének, akik ezt a nevet viselték, mind bölcsészek és maga az, amit ez a szó kifejez: cinizmus, nem lenézendő és megvetendő annyira, amint sokan gondolják és tartják.

Különb en ezen kérdés tanulmányozására és ezen közlemény megírására az impulzust szerkesztőnk beküldött cikkének az a része adta meg, amely az ifjúság egyrészénél meglevő cinikus indifferenzizmusról szól s az a mondás, amelyet szelében használ az ifjúság mostanság: a cinizmus mennyire terjed. Ha az ifjúságnak a körében megvan ez a nemtörődőmség, annak az ifjúságnak, amely előtt nagy elődök példái állanak buzdítólag és sarkalólag, akiknek nyomdokaiba kellene állania, olyan mulasztás, amelyre méltán illik ez a mondás: ez több mint véték, ez hiba.

En, mint fentebb jeleztem, az ókori cinikus iskoláról akarok megemlékezni s visszavezetni az olvasó lelkét Hellász kék ege alá, ahol a vidám görögök gyönyörködtek a természet istenadta szépségeiben s mulatoztak Bacchus ünnepein.

Antisthenes, Diogenes! Ébredjetez kétezer éves álmatokból és halljátok meg, hogy e szerény lap hasábjain rólatok emlékezünk, tanításaitokat elővesszük, útaitokat vizsgáljuk. Ha talán nem lennénk méltó tolmácsaitok, kárpótoljon titeket az a tudat, hogy mások, nálunknál nagyobbak, hüebben és igazabban szólaltattak meg.

* * *

Az igazi bölcselkedés a görögöknél Sokratesszel kezdődött, ő és az ő tanítása volt kiindulópontja és eredete az utána teljes virágzásra jutott bölcsészetnek. Plato egyenes, közvetlen, Aristoteles közvetett tanítványa volt, mind a ketten nagyobbak a mesternél.

A sokratesi bölcsészet volt szülője a cinikus, cyrenaicus és megarai iskoláknak, amelyek közül mind magát tekintette a nagy tanító igaz tanítványának. Ez iskolák közül legnagyobb hírnévre a cinikus iskola jutott a maga eredetiségével, szellemességével, azonban kétségtelen túlzásaival, durvaságával. Nagy hatást keltettek a cinikusok, dacára az akkori Athén elpuhult, élvezetekbe merült polgársága ellenszenvének, amely lépten-nyomon kimutatta megvetését a koldús módra élő és szegénységükkel kérkedő cinikusok iránt. Athén akkor már élvhajászó, romlott erkölcsű város volt. A Perikles tetterős és bölcs vezetése alatt tudományban, művészetben, politikai befolyásban olyan nagy előhaladást tett és oly magaslaton állott a többi görög államok felett, amelyen nem volt sem azelőtt, sem azután. Ezekkel azonban nem haladt lépést az erkölcsök szigorúsága és javulása. Sőt a mi mindenütt megtörténik, itt is bekövetkezett a kulturának haladásával. Megrontotta az athéni görögség erkölcsét, könnyelművé, a testi élvezetek után sóvárgóvá tette, szóval Athén a fényűzés és erkölcsi romlottság fertőjébe sülyedt.

Ennek a nép egész tömegét elárasztó laza erkölcsiségnek ellentéte volt a cinizmus. Nem lehetett más célja, mint a viszonyoknak megváltoztatása s ebbeli

törekvésében meg volt benne az askesisig menő rideg erkölcsiség és a természeteshez való visszatérni akarás.

Antisthenes, az iskola alapítója, Athénben a Kynosarges gymnasiumában végezte tanításait a Herakles templomának közelében, annak a Heraklesnek, akit ő oly nagyra becsült, akinek erényes, fáradságos, tettekben gazdag életét mintájául választotta. Valószínűleg ettől a gymnasiumtól kapta nevét az iskola, vagy más felfogás szerint A.-nak és tanítványainak nyomorúságos, nem emberhez, hanem kutyához illő életmódjától. A név először Aristotelesnél fordul elő, jóllehet ő leggyakrabban antistheusöknek nevezi ez iskola híveit.

Mint a többi görög bölcsészeti iskolák általában, úgy a cinikus iskola is a boldogságot akarta elérni, azt tekintette az emberi élet végcéljának, amire az erényt elegendőnek tartotta, természetesen a maga erényét, amelynek megvalósítására a sokratesi erő szükséges és elegendő is. Ez az erény azonban a legtöbbször igen durva módon, az általánosan elfogadott erkölcsi elvek nyílt megsértésében és az emberek szándékos bosszantásában nyilvánult meg náluk. Kérkedtek a szegénységgel, lenézték a gazdagokat és hatalmasokat s mindenkit tanításaik hallgatására akartak bírni, amely törekvésükben tolakodókká, szemtelenné váltak, amennyiben az előtalált egyént házába is követték s kényszerítették meghallgatásokra.

A cinikus iskola jellemvonása a határozott tagadás. Tagadott mindent, amit az addig élő bölcsészeti gondolkodás elméleti rendszerei alkottak. Valójában gyakorlati bölcsészet ez, mindenféle elméletnek esküdt ellensége s ha ez az elvök, mi sem természetesebb, hogy a megelőző bölcsészettel, magával Sokratessal is szakítottak. Azt mondja ez iskola: akik élvezeteknek hódolnak, rabszolgák, vágyaiknak rabszolgái. Ha élvezetről lehet szó, az csak az az öröm, amelyet kötelességünk elvégzése után érzünk. A munka, a fáradság, a küzdelem az ember hivatása. A cél felé való törekvés a boldogítás, felemelő, míg az elért cél, a kitűzött feladat megoldása akarattunkat lankadtá, ernyedtté teszi. Az igazi ösztönző erő a munkából származik.

Nemcsak negatív, hanem pozitív is a cinizmus. Mindazt tenni kell, ami erényes, míg az ellenkezője elvetendő. Le kell mondani arról az embernek, amit elérhet, sőt a mije van, azt is szét kell osztania embertársai között. Diogenes dicséri azokat, akik megakartak házasodni és nem házasodtak meg; akik a közügyekkel akartak foglalkozni és visszavonultak; akik együtt készültek élni a hatalmasokkal és nem mentek el hozzájuk. Mindazt, ami az embert a földhöz köti, kötelezettségeket ró rá, el kell kerülni, így a házasságot is. A családi élet tehát ellenzőjét látja a cinikusokban. Ez a felfogás a családok összességére vonatkoztatva, létrejő a kozmopolitizmus, ami szintén cinikus tan. Diogenes arra a kérdésre, hová való vagy, azt felelte: kosmopolita vagyok. A nemzeti korlátok lerombolásával karöltve jár náluk az egyistenhívés, amellyel a cinikus iskola megelőzte a görög és római világ akkori nemzedékét.

Ezeket az elveket hirdették a cinikusok a köztereken, Athénben és a görögországnál nagyon sok helyen. A tanítványok vándorbotot véve kezükbe, járták be Hellást, hangosan hirdetve tanaikat. Vándorpapok voltak, a zsidó próféták és keresztényen apostolok testvérei az általuk vallott elvek hirdetési módjára nézve. Sokan pedig az egyházi szónokok előképeit látják bennük.

Látni való, hogy a cinizmusban volt olyan vonás, amely vonzó hatást gyakorolhatott s némelyekben gyakorolt is az iskola fenállása idején és bizto-

sította annak fenmaradását s rövid ideig tartó letűntetése után újra éledését. Mert az első tanítványok halála után lejártnak és feloszlottnak látszott. De csak látszott. Volt a cinizmusban valamelyes csirája az életképeségnek, úgy, hogy annak a viszonyok alakulásával fel kellett támadni. Ez a csira az életnek fel sem vevése, kevésre becsülése volt. Ebben előképei voltak a ker. vértanúknak, remetéknak. A cinikusoknak ez adta meg az erőt és bátorságot, hogy a ker. korban heves ellenségei és éles bírálói voltak a római császárság túltengésének, hatalmaskodásának, erőszakoskodásainak, de egyúttal az erkölcsi romlottságnak is. Ha más nem volna tisztelendő és becsülendő a cinizmusban csak ez, már magában ez is elég s ezt tudva, hajlandók vagyunk elnézni különbségüket és durvaságukat. Szembeszállani a kor gondolkodásmódjával, erkölcsi irányával, látni azt, hogy egyedül állanak, míg velük szemben egy hatalmas zárt tömb állott kortársaikban, tűrni a szembeszállás következményeit: a lenézést, megvetést, majd a politikai hatalom dühét és haragját: ez nagy erőt kíván meg. Ezen a ponton nincs mit szégyelniük. Az erkölcsi erő nagyságát mutatja náluk vágyaik mérséklése is, mert a vágyakat szabályozni, azoknak korlátokat szabni nehezebb, mint azokat megölni és kiirtani. Ebben a tekintetben bátran járhat hozzájuk minden kor, különösen pedig a mai tanúlni, hogy vágyait mérsékelje indulatait fékezze.

A cinikus iskola megalapítója Antisthenes, Athénben született 444 körül. Atyja athéni, anyja thrák származású volt. Hazája iránti kötelességének a harctéren, mint ifjú, a tanagrai csatában tett eleget, ahol úgy kitüntette magát, hogy — Sokrates szerint — két athéni ember gyermeke soha ilyen vitéz nem lesz.

A. ezután komoly tanulmányokhoz fogott. Athénben a szofista Gorgiást hallgatta és bizonyára a többi szofistával is ismeretségben volt. Elsajátítva ezeknek tanítási módszerét s tanait, maga A. is iskolát nyitott, amelyet azonban a Sokrates megismerése után feloszlattott s már érett korában elválhatatlanul hozzá szegődött. Az ő igaz tanítványának vallotta magát s nem volt más senki S.-en kívül, akit A. szeretett volna és nem is volt nála senki ádázabb ellensége a S. gyilkosainak.

Dacára a S.-hez való oly bensőséges vonzalmának, A. a mestert nem értette meg. A S. gazdag szellemének mélységeibe behatolni nem tudott. Egyedül a külsőségeket: a szegénységet, a daróc ruhát, botot, tarisznyát sajátította el. S.-ben nem a vidám, elmés bölcse, hanem a komor, rideg aszkéta tetszett neki. Ez sajátos találkozás az eseményeknek, hogy a politikai életben is a szigorúbb, ridegebb befolyás kezdett érvényesülni a görög földön, Athén politikai befolyását Spártáé kezdte elfoglalni.

A. a mester halála után a kynosargosban, a nem teljes jogú atheniek számára fentartott gimnáziumban iskolát nyitott s itt adta elő gyakorlati philosophiáját. A. szerint is az erényes élet az élet legfőbb célja s egyúttal az egyedüli, boldogsághoz vezető eszköz. Az erény a belátás. Az erény ideál pedig a teljes igénytelenség, a világ minden anyagi és szellemi értékeinek a megvetése, a durva öltözet, mezítlén láb és nyomasztó szegénység. Ebből kifolyólag, ha valaki erényes akar lenni, vágyait, szenvedélyeit mérsékelni, sőt megölnie kell, mert ezek a földhöz kötnek, kötelezettségeket róznak az emberre és az élvezetekre csábítanak. Hogy pedig ezeket elkerülhesse valaki, arra nézve a sokratesi akaratere van szükség. Ezzel az akaraterevel el lehet különítenie magát bárkinek is a világtól s ezt meg kell tennie mindenkinek, ha bölcse akar lenni, mert

a bölcs elég magának. Antisthenes ezen negatív elméletével a gazdagságot, köztiszteletet, élvezeteket is kárhoztatta, sőt elítélte s mint minden pozitívumnak ellensége, ellensége volt a fenálló társadalmi rendnek és állami életnek is. Polgártársainak azt ajánlotta, hogy népszavazás útján válasszák meg a szamarakat lovaknak, ha ostoba tökfilkókat hadvezéreknek tettek meg. A politikusokat, köztük Periklest is, de különösen Alkibiadest támadta s ellene könyvet is írt. Az isteneknek ellensége volt; a Kybele papjaira rátámadt. Az istentagadást könnyben is terjesztette. Az istentagadására nem bölcselkedés, nem a vallásról és istenekről való theologiai okoskodás vezette, hanem a benne oly erősen kifejlődött tagadás ösztöne, amely ellensége volt minden pozitívumnak, minden létezőnek. Rombolt mindent és azt hitte, hogy eredetiségével építeni képes az ellenkező oldalon.

Kötekedő, epés természete miatt sok vitája volt, a többek között Aristipposzal. Platóval, akit Sathon egy iratában támadott meg. A nő iránt szeretetet soha nem érzett. Példáját tanítványai is követték. Diogenes megházasodott ugyan s felesége az egyetlen nő cinikus, Hipporchia volt, de ez a házasság sem a szeretet kötelékén alapult. A önmegtartóztató, aszkéta életmód mellett 80-ik évének küszöbén halt meg. Halálos kínjai között egyedül Diogenes volt mellette s aki kardot nyújtott neki, hogy ölje meg magát. De A. nem tette meg, megemlékezve Sokrates az öngyilkosságot kárhoztató véleményéről. Végre a halál megváltotta szenvedéseitől.

A. egyénisége tagadhatatlanul érdekes és eredeti minden tekintetben. A sors bölcsésznek szánta, még pedig Hellász hanyatló korában. Más kor, más viszonyok kellettek hozzá, hogy egyéniségét, komoly erkölcsi tartalmát és tehetségét kifejhette volna. Forrongó időnek kellett volna őt szülni, amelyben politikai szerepre vállalkozva, hatalmas lendületet adhatott volna a politikának, míg így a benne levő akaraterő és tehetség nagyobb, rázkódtató hatás nélkül, a kor tespedtségébe fült s nem eredményezett egyebet különködő életmódjánál és kora előtt ellenszenves tanoknál.

A. zárkózott természete miatt inkább írással, mint tanítással foglalkozott. Ethikai, retorikai, grammatikai és természettudományi kérdésekről írt. Az irodalmi működéshez határozott tehetsége van, amit Aristoteles is elismer, a chiosi Theopompos pedig Platont A. meglapásával vádolta. A nyelv birtokában volt. A finom árnyalatok kifejezésében, a megkülönböztetésekben, mester, világos, elmés. Mint a szofisták tanítványa, két szofista beszédet hagyott. Dialektikus iratai közül legfontosabb az *Ἀλήθεια*, amelyben azt bizonyította, hogy egy dologról csak egyféleképpen lehet beszélni, az ellenmondás tehát lehetetlen. Ez a tétele képezte a Ratonnal való vita tárgyát, amely vitában Platont, az obstructio mesterét így gúnyolta ki: embert is látok, lovat is látok; emberséget, lóságot nem látok.

Fizikai műveiből csekély két töredék maradt és ezekből nehéz megtudni fizikai, melhfizikai és theozofiai elveit. Legfontosabbak ethikai iratai, amelyek közül a legkiválóbbak Herakleszhez és Kyroshoz vannak intézve. Herakleszből 7 töredék maradt fen. Kyrosról két könyvet írt. Nevezetes töredék maradt fen a házasságról szóló iratából, amelyben van a következő mondása: ha szépet veszel el, mindenkié lesz, ha rútat, az maga is büntetés. Ide tartozik egy beszélgetése is amelyet Xenophon tartott fenn. Egy irata a szabadságról és szolgaságról szól. Vannak még iratai az ethika köréből a győzelemről, engedelmességről stb.

A. homeroszi eposzokkal is foglalkozott és ezeket allegorikusoknak fogta fel, s az istenek eredetét, életét ismertette triviálisan, minden tudományos módszer mellözésével.

Végül egynéhány elmés mondását tartunk szükségesnek ide iktatni.

And. azt mondta, hogy az élvezet jó, de hozzá tette: annak, aki meg nem bánja.

Az okos ember teher. Mert a hogy könnyű és jó elviselni a butaságot: ép úgy az okmány súlyosan ránk nehezedik, s nem egykönnyen szabadulunk tőle.

Antisthenestől azt kérdezték, mi az ünnep? Azt felelte: alkalom az ivásra.

Aki ellent mond, azt ne ellentmondással büntesd, hanem tanítsd; mert senki se gyógyítja meg a bolondot azzal, hogy maga is megbolondul.

Mint a vasat a rozsa, úgy emészti meg az irigyeket saját lelkük.

Mikor rossz emberek dicsérték, azt mondta: félek, hogy valami rosszat követtem el.

A. Athénből Spártába menvén egy izben ezt mondta: jövök az asszonyoktól a férfiakhoz.

(Folyt. köv.)

Cynikus.

Lilla.

*Aranysugáros alkonyat volt,
Mikor először láttam őt,
A rózsafákat nézegette
A kertben, ott a ház előtt.
A búcsúzó nap végsugára
Rezgelt a nyíló rózsafán,
S előmlött lágyan a haján. . .*

*Az édes anyja, az az áldott,
Megsimogatta szöghaját . . .
— Első virágjuk illatában
Fürödtek már a rózsafák —
S arról beszélt az édes anyja,
Mű szép az első friss virág . . .
. . . Az első, tiszta, szűzi vágy. . .*

*Az első édes virágzásról,
Midőn a rózsza félve nyit . . .
Midőn először bontogalja
Az ébredő szív álma . . .
Mű szép az első édes-kínos,
Kipattanl titkos sejtelen,
— Az első édes szerelem. . .*

*Az arca, láttam, pirba gyúlad,
Szemén szokatlan láng lobog,
S egy észrevétlen pillanatra
Tekinteliünk találkoztott.
S kihajtott, mint az első rózsza,
Mely új tavaszra megjelen,
Az első édes szerelem. . .*

*Azóla Lilla nagy leány lett . . .
Felelte-e az álmokat?
Kigyúl-e még az arca most is,
Midőn az első rózsza hajt?
Fölcsendül-e a lelke mélyén
A múlt, mint fősír lelkemen? . . .
. . . Emlékét egyre könnyezem. . .*

László Sándor.

Az ember-asszony.

Tulajdonképen Csáthi Julis volt a becsületes neve, de a faluba mindenki úgy hitta, hogy az „ember-asszony“, amint hogy erre a névre igazán rá is szolgált. Már az alakjára nézve merőben különbözött a többi asszonyi állatoktól. A közepesnél valamivel magasabb termetű volt, széles vállakkal s rendkívüli fejjel, amely egész jó folytatása vol a hatalmas törzsnek. Az arcán asszonyos szelidség helyett valami merész dac ült s az erős, vastag fekete szemöldök és a nem egészen finom hajlású sas orr, még harciasabb kinézést kölcsönzött az amúgy sem melázó arcnak s ha hozzávesszük még az orra alatt viruló apró szőrszálféleket (férfiaknál bajusznak mondják), s a hatalmas tenyereket és lábakat, elgondolhatjuk, hogy a jó öreg Úristen különös tréfás kedvben lehetett, mikor Csáthi Julist megalkotta. A finyányásabb természetűek az asszonyinem megcsúfolásának mondanák, a tudósabb hajlamúak a teremtés excentrikus csudájának, míg a flegmatikus természetűek nem látnának benne semmi különös csudát.

Hiszen ha az alakjában nem látnának is, de hogy a tetteiben látniok kellene, az szent igaz. Mert Csáthi Julis ebben volt igazán férfi. Már süidölány korában kiűnt hatalmas ereje által, amikor is holmi mulatságfélék alkalmával az összeakaszkodott legényeket ő választotta el egymástól. Volt is becsülete. Ő előtte ugyan ritkán mentek duhajkodni a legények, féltek tőle, mint a tűztől. „No ez se igen tud férjet kapni magának, mondogatták a faluba néha-néha, mert ez agyonkinozná az urát.“ Pedig mégis kapott.

Rezes Gyuri, hogy hazaérkezett a katonaságtól, lány után nézett. Mivel pedig nem igen volt módja igen válogatni, nem lévén egyebe, mint a rajtaválója, meg az obsítja, amit a katonáéktól hozott, hozzá még nem is igen lévén a férfiak eszményképe, egy hiúkisérlet nem sikerülte után Csáthi Julisra vetette a szemét.

— Hallod-e Julis, — szólta meg ünnepélyesen, te is szegény vagy, én is. Nekem sincs senkim, neked sincs; aszt se mondhattuk, hogy belefülhatnánk a tejfelbe, aztán meg Julis lelke, te se vagy Tündérszép Ilona, de még én se Argyélus királyfi, szóval Julis ammondó vonék én, kogy jó lennél te nekem. Mi?!

— Hát bánja az ördög, — mondta Csáthi Julis, nagyot csapva a Rezes Gyuri tenyerébe, mintha csak valami árúra alkudtak volna, tudod te Gyurka, te tetszel nekem, mert nem vagy olyan tyutyumutyu, mint a többi legények, Isten az atyám, egy lapizír se kéne egyik se, ha még olyan gazdag vóna is; de te tán még engem is kordéba tudsz majd tartani, ugy nóztem ki belőled. Meg oszt, ha már ördög jánya vagyok, hogy mennyek ördög fiához!

Ennyi volt az egész lánykérési história. Mihamar nyelbe ütötték a dolgot, A lagzit is olyan hamar tették meg. Vártak addig, amíg 3 vasárnap kihirdették őket a templomban, következő szerdán megvolt a lagzi is.

Hát bizony nem volt az valami fényes lagzi, valami híros banda se húzta ott, hanem csak amolyan falusi malacbanda-féle, hanem azért ott volt majdnem az egész falú rajta. Hogy is ne, nem mindennapi látvány az, mikor az a valóságos isten csudája férfi-lány üli lagziját egy hozzá illő marcona legénnyel. Mondják, hogy még a rektor uram is ott vól, s táncolt is a bájos menny-asszonnal, mint a veszett fene.

Hanem csak igaz is, hogy 2 ördög nem fér meg együtt szép szerével eholszem, még a pokolból is kitarják egymást. Egy fél év se telt bele, s már hirtelen járt a faluban, hogy Csáthi Julis ott hagyta az urát, jobban

mondva az ura hagyta ott ötét. Pedig gyönyörűség volt nézni, hogy a nyáron át, hogy kaszáltak kettesben a réten napokon keresztül a menyecske, meg az ura; a télen át meg, hogy vágták ki a százados tölgyfákat az erdőből. Egyik se vethetett a másik szemére semmit, mindegyik igazán emberül dolgozott a ház fentartására, nem is lett volna semmi baj köztük, ha az asszony is nem lett volna férfi. Mert addig csak elment Csáthi Julis is, hogy (a biblia szerint) „az asszony kövesse az ő urát,“ ott volt mellette vízben, hóban, megfogta vele együtt a kasza, kapa, meg a villa nyelét. Hanem az man sehogy se ment be a fejébe, hogy hát voltaképen a férfi az úr a háznál, s asszonynak csak az a kötelessége, hogy engedelmeskedjek neki. Pedig Rezes Gyuri kézzelfoghatóan bizonyitgatta neki, hogy a' pedig úgy van és nem máskép. Az ám, de a menyecske meg ugyancsak kézzel-lábbal tiltakozott ezen szerinte épen nem helyes argumentum ellen, s mivelhogy az ura argumentumaira olykor olykor még nyomatékosabban felelt: Rezes Gyuri egy szép napon belátta, hogy voltaképen nem ő az úr a háznál, s hogy az asszony akarna parancsolni neki. Mivel pedig az ő természeti nem tudta bevenni még a katona regulát se, nem hogy az asszonyét, hát egyszer nagy mérgiben ott hagyta az asszonyt, (dagadt képpel, betört orral), mint akivel saját szavai szerint „tán még a mennybéli mindenható se tudna kigyönni, az se tudná megrégülázni, hisz valóságos sátán cimborája az!

Denique is ezután már csak egyesben kaszált mindegyik a réten, a maga malmára hajtván természetesen mindenik a — jövedelmet. Nem is sínylette meg egyik se a másik hiányát. Rezes Gyuri már harmadnapra talált asszonyt a házhoz, hanem Julis asszony beelégelte a férjet:

— Elég vót eggyel kiüzködnöm, veszekednem, mondta, nem jó abból egy csepp se még irmagul se!

Egy hétig kettőig volt mit beszélni aztán a faluban, volt nevetség, gúnyolódás, hanem azután elhallgat tak vele az emberek.

Julis asszony meg beállt kocsisnőnek (kénytelen vagyok ez új összetételt alkotni, mert, hogy a magyar nyelv az efféle fogalomra nem alkotott szót) egy özvegy asszonyhoz és ott is derekasan megállta a helyét. Őrajta ugyan ki nem fogott semmi. Mintha csak egyenesen a lovak mellé teremtette volna az Isten. Úgy gondját viselte, olyan tisztán tartotta a két pelyt, hogy a faluban nem győzték eleget csodálni, özv. Puttonyos Andrásné meg nem győzött elég hálát adni az Istennek, hogy Julit oda rendelte.

Amellett kiterjedt a gondja egyébire is. Felügyelt a napszamosokra s jaj volt nekik, ha sűrűn próbáltak a makrapipára rágyújtani! Ilyenkor úgy forgott a Julis asszony nyelve, mint a dorozsmai szélmalom jó szeles időben:

E man mégis pocsékság, hallják kendtek! Hisz más gazda kenyér hajat se adna maguknak, nem hogy napszámot; vagy tán azt hiszik, hogy a szegény özvegy asszonynak sok kihajintani való pénze van? Aztán, ha lélek vóna magukban, még úgy istenneviben is dolgozhatnak neki, nem hogy így lopják a drága napot!

Vagy ha valami nála fiatalabb ember vagy legény talál elmaradni a kaszálásban a többitől: no hisz annak jobb lett volna soha kaszát nem venni a kezébe, azt kiüldözte a fullánkossal szavával még a világból is:

— No te tyutyumutyu Gyurka (vagy Jancsi, ahogy jött), te ugyan derék egy ember vagy, kár volt lánynak nem születned, úgy nem kellett volna bajlódnod a ka-

szálással; ojh! add már ide, Isten gyávája! mert estig sem kaszálsz egy rendet, oszt' nézd meg, hogy kell kaszálni!

Es annak szégyenszemre ott kellett néznie, hogy kaszál derekasan az az ördögös „ember-asszony.“

Igy elégedt Julis asszony özv. Puttonyosnénál s ott is élt volna tán mindétig, ha hogy a sorsa nem másképp lett volna felírva a csillagokban.

Történt egy napon, hogy valami pajkos gyerek csak úgy pusztá tréfából, felgyújtotta a falu alatt levő nagy nádat, amelyben hatalmasan terjedt a tűz, nagy szárazság lévén.

Ez még nem lett volna valami nagy baj, hanem az már igenis az volt, hogy egyszerre mesebeli szél támadt, ami viharok is beillett s az égő zsarátnokot nagy esomókban hordta a falu végére, ahol is menten meggyúladt özv. Puttonyosnénak a szalmája, arról pedig a vadonatúj háza is, amelyet tavaly építettett drága pénzen.

Néhány perc alatt lángban állott a falu vége, az emberek ide-oda futkostak rémületükben, mindenki a maga tulajdonát féltette, az özv. Puttonyosné házát ugyan nyaldoshatták az emberek felől a lángok. Oly gyorsan történt az egész, hogy az embereknek jóformán alig volt annyi idejük, hogy kimozduljanak házaikból. Így volt Puttonyosné is. Míg az égő szalmacsomó felett tördelte a kezét, azalatt meggyúladt a háza is s pár perc alatt lángtenger volt az egész udvar. Egy pár ember tehetetlenül nézte a rettenetes elem pusztítását, amikor Puttonyos Andrásné egyszerre csak rémületos sikoltással szaladt a háza elé:

— Irgalmas Isten! — a kis fiam, Jóska fiam! . .

A két esztendő kis Jóska gyerek csakugyan ott volt bent a házban, ott sirdogált ártatlan gyerek hangjával, de senkinek sem volt bátorsága bemenni érte. Hja! az emberekben mindig erősebb az én érdeke, mint a te-é, kivált meg ilyen helyzetekben. Ekkor érkezett meg a mezőről Julis asszony. Hatalmas szava túlharsogta a dühögő zivatar hangját:

— Emberek, hát mit állnak itt tétlenül, ide azokkal a vizes vedrekkal. Majd megtudva, hogy a kis Jóska fiú az égő házban van, minden tétovázás nélkül beugrott az égő küszöbön. Egy pár ember bátorságot kapva, vízzel telt vederrel ment a nyomába s úgy locsoltak utat a házba menőnek.

A másik percben Julis asszony karján hozta a kis Jóska s remegő anyja lábaihoz tette. Azután hirtelen egyet gondolt s Puttonyosnéhoz fordulva kérdezte:

— Asszonyom, hát a telén ára, a 120 forint?

— Istenem, Istenem, az már ott ég, de mindegy, csak hogy a drága kis fiam itt van már, nem bánom én, ha az egész vagyonom odalesz is.

Csáthi Julis se látott, se hallott, egy szempillantás alatt megint a lángok közt termett s csakhamar eltűnt a ház belsejében. Az emberek most már nem merték utánacsinálni, csak az ajtó környékét locsolgatták, miközben borzadozva mondogatták:

— Istenkisértés, amit ez a Julis csinál, lehetetlen, hogy épen jöjjön ki.

Hanem azért az megjelent az ajtóban, igaz, hogy a haja, ruhája lángokban állott már. Magasra tartotta a kendő szögibe kötött pénzt s kihajította az udvarra, majd egy ugrással kint akart termeni, teljes birtokában lévén lélekjelenlétének. De ebben a pillanatban egy lezuhanó keresztgerenda földreteríté s az emberek még csak annyit hallottak:

— Vízet ide, egy veder vizet!

Aztán elcsendesült a hangja. Mire az emberek nagy-

nehezen oda tudtak hatolni hozzá, akkorra már egy alak-talan hústömeg volt az egész teste, úgy, hogy borzalom volt ránézni is.

— Julis, Julis! Hatalmas Isten, hát meghalt?! . . . kiáltott zokogva özv. Puttonyosné.

— Szegény Julis, nem kellett volyan vakmerőnek lenni neki, mungogatták a körülte összesereglett emberek.

Csáthi Julis pedig csak feküdt ott némán, tátott ajakkal, a fogai rémesen fehérlettek ki a megszenesedett ajkai közül, mintha csak gúnyosan nevetett volna s mondani akarta volna a báméskodó embereknek:

— No ti nyúlszívűek, hát egy asszonytól kell meg tanulnotok, hogy milyen a bátorság! . . .

Szegény Julis! . . . Férfias volt az élete, de a halála tiszszeresen az volt! . . . Csáthi Edömér.

Ahítat.

— Charles Baudelaire. —

*En fájo szívem, csill; viseld szépen magad . . .
Vágytál az est után . . . légy okos: este lett,
A városra nehéz sűrű pára szakad
S vele együtt leszúl reánk az Enyhület.*

*Látod: asszony, férfi mámor után szalad . . .
— A kéj vasostóra csallog fejük felett . . . —
Csak hagyjuk őket itt, csak hádd rohanjanak
Kérész vágyak után . . . add ide a kezed.*

*Lásd, ifjú éveink divatja múlt ruhákban
Ott csüggenek le mind az égbolt peremén —
És mosolyognak ránk szeliden, búsan, lágyan,*

*Véres ágyába száll a nap. Pihenni mén . . .
S nyugat felől vonul, mint egy nagy szemfedő
Az Éj . . . Hallod, szívem, milyen lopózva jő?*

Franciából: Binét M.

Egy talált levél.

Szomorú őszi avarban találtam ezt a szomorú levelet. S talán nagy indiskréció is tőlem nyilvánosság elé hozni, mert hiszen azt se tudom: ki írta, azt se, hogy kinek szól. Egyben azonban bizonyos vagyok, hogy az, aki írta, régen ott nyugszik a habos tengerparton, álmodozva tovább az egyedül igaz első szerelemről. Szegény megsápadt fiú, te, aki ezt a levelet megírtad, de nagyon is igazad volt teneked! En megáldom a te prodat, mint ahogyan te is megáldottad azt, akinek ezt a levelet küldted . . .

Ime a levél:

*

Nagyságos asszonyom!

Levele, mely egy varázsütésre visszahozta az én boldog fiatal korom letűnt világát, nagyon, de nagyon meglepett. Hiszen hogy is számíthattam volna én arra, hogy Ön, ki idestova már tíz éve asszony, fényes palotáknak selymes úrnője, nekem, a szürke ujságcsináló emberkének levelet írjon?

Igaz, hogy az édes emlékek nagy serege megőrizhette lelkében arcomat; lehet, hogy az a boldogság, amely-

ben Önnek most része van, csak halvány viszhangja annak, amit én velem élt át első szerelme hervadhatlan tavaszában; de az már régen volt nagyon. S hogy újra megjelennek előtte, mint visszaszálló fehér báránnyelűk, azok a régi szép idők, mikor ezelőtt tíz évvel egy rajongó szívű kis diákkal szerelmes ábrándokat szőtt, lehet, hogy az a szerelmes boldogság is feltámad a lelkében. Erre a boldogságra vágyva, hogy visszaidézhesse azt csak egy percre is, most ugy-e azért menekül hozzám?

De látja, bennem nagyon csalódik. Én a réginek már csak az árnya vagyok s azokat az elvesztett boldog órákat, bármint akarnám is, újra visszaadni nem tudom, pedig még most is szeretem, bár utolsó találkozásunk óta tíz keserves év szállt el felettünk lassan, kimérten, csendes kopogással . . .

Tíz év nagy idő! Azalatt tizszer nevet le a földre a kikelet s a zsarnok ősz tizszer tépi le a nyári virágokat! Azalatt hányszor felejtetünk! S lássa, nekem ez a hosszú tíz év sem hozta meg a felejtést. Lássa, nekem azokat a szomorú kis dalokat, melyeket Ön, — amint írja — oly nagy gyönyörűséggel olvas, ma is csak az a rövidhűs kis leány suttogja, aki hajdanán, akinek akkor nagy titokban adogattam át a sánta rimű pici versikéket! És az a rövidhűs kis leány eltette azokat mélyen a szekrényébe, a rózsalevelek, széthullt bál csokrok közé s úgy őrizgette sokáig, amíg egyszer csak . . .

Ugye ne folytassam? Az emlék — tudom — Önnek is fáj.

És aztán én egy nagy sebbel a szívemen beletemettem magamat a nagyvárosi élet kegyetlen zajába és szomorúan tanulgattam — felejteni. De nem ment sehogyse. Nehéz tudomány az nagyon. Akárhová mentem, mindenütt akadt valami, ami újra visszaidézte elszállt ifjúságom aranykorszakát s velem együtt — hiszen hozzá volt forrva letéphetetlenül — az ön százszor megáldott Madonna-arcát is.

Ha elmentem a fényes kirakatok előtt, itt egy kékszegélyű fehér napernyő hozta újra a lelkembe azt az álomnak hitt májusi kirándulást a bükkösbe, ott az a hosszú fehér boa támasztotta fel azokat a tél-alkonyi sétákat, mikor a nevelő-intézetből kettesben mentünk haza, az Isten tudja mikről beszélgetve?! Amott meg az a bolyhos barna kalap piros szalagjával ébresztette fel a lelkemben azokat az édes pillanatokat, mikor abban a kalapban láttam magát naponkint annyiszor! És így tovább. Minden lépésnél egy emlék, minden lépésnél egy könny a szememben . . .

Fáj az emléke nagyon. S most tíz kínos, hosszú év után, mikor én már még a reményéről is rég letettem annak, hogy érdekelhetem: ön levelet ír. S ez az illatos levél egyszerre átjárja lelkem boldog örömmel s visszaadja elrepült ifjúságom boldog ábrándjait s a boldogságtól szeretnék elrejtőzni itt a suttogó fák alatt és sírni, sírni, mint az ég . . .

Azt írja: emlékszik reám s az alatt a tíz év alatt nem volt nap, amelyben rám ne gondolt volna s amikor egy-egy ujságpapíron a múltat visszasíró dalok alatt az én nevemet találta, ronggyá csókolgatta azt a papírost. Azt írja, hogy tudja, érzi, hogy még én is szeretem, mert az, aki egykor olyan forrón szeretett, felejteni nem is tudhat.

Igaza van, nagyságos asszonyom! De én ezt a még most is élő szerelmemet nem mondhattam el soha senkinek. Nem volt senkim, akire rá mertem volna bízni ezt a titkomat. Elrejtettem s csendes, magános éjszakákon, mikor a zúgó nagyvárosi élet is lecsendesült, szűk kis hónapos szobámban siratgattam meg bús árvaságo-

mat, idézgettem emlékembe a rózsafák kis gondozó nőjét, a fehér galambok kicsi gazdáját, azt az éjszemű, folyton merengő, de sohse bánatos kis leányt, akit a roppant messzeség távol világa mindörökre távol tart. Azt se tudtam, hogy merre, hol? Csak egyet tudtam, hogy boldog nem lehet. Pedig hányszor is imádkoztam érte?!

Hát emlékszik még rám? Azok felett a bolondos ifjú álnok felett, miknek bohóságában azonban mindig van valami, ami egy egész életre rányomja a maga lemoshatatlan pecsétjét, ugye, hogy Ön sem nevet? Ifjúkori botlásnak, ugyebár, Ön sem nevezi azokat a lázas, csókos percekét, miket az egyedüllét felejtetlenné avatott? Én bűnnek tartom azt, ha megfélemedezve az első s mindig legigazabb szerelem sérthetetlen tisztaságáról, léha szóbeszéddé teszik azoknak titkait. Ugye, hogy Ön is úgy emlékezik vissza arra a novemberi estre, amint én: könnyezve?!

Emlékszik-e? A novemberi hervadásnak mélységes csöndje ülte meg a megtépett, a pusztá rózsafás kertet; az őszi viharoktól megtépázott jegenyék teteje ezüstösen fűdött a búcsúzó nap sugártengerében. Reménytelenül mély csend volt, — szinte megdöbbenő síri némaság. Csak elvétve, mint egy eltévedt kóbor madár, szállt az őszi levegőbe egy-egy elkésett harangszó, csak néha, mint egy elkésett visszhang, szállott el ajkáról lágy szerelmi suttogás. S aztán, mint mikor a szomorú égből hullani kezd az eső s a fák felsóhajtának rá: hallatszott csukló, zokogó sirása, amivel a megbocsátást kérte. Hogy miért, ugye ne mondjam el?

És én megbocsátottam. Az én szívemben több volt a szerelem, mint a vád. Megbocsátottam, s azóta nem láttam, még a nevét se láttam sehol.

De ez a kis levél kárpótolt engem azért az átsírt, keserves tíz esztendőért, melynek minden pillanata egy elvesztett üdvösség volt. Feledtetni a gyöttrődést, a kirotkat, az Önért átvirrasztott hosszú éjszakák beteges lázait, feledtetni elvesztett boldogságomat s újra annak a tizen-nyolc éves ifjúnak érezem magam, aki magával táncol-gatta a második négyeseket meg a suppékat s aki akkor voltam, mikor még arcomra nem festette rá a halál a maga ijesztően rút színét.

Mert azóta rútul megviselt az élet. A lázas munkába ölt nappalok, éjjelek, a forrongó nagyvárosi élet s nehéz helyzetem izgalmi egészen megöltek. Aztán meg az a vigasz nélküli bánat! Az maga is egy lassú halál-doklás . . . Össze vagyok én már végképen törve s idő előtt érezni kezdem, mint gyérül a szívem ütése. Ezalatt a tíz év alatt nem tíz évet éltem én s mindinkább érezni kezdem, hogy meg kell halnunk.

S ilyenkor az átélt ifjúság emlékké széledt boldog valóságai, mint a viharvert őszi tájra a lágy esteli köd, leszállanak a szívemre s tanúgatni kezdem, hogy bizony nem boldog az ember, csak a gondtalan ifjúkorban — s aztán le kell mondani mindenről, még az életről is.

Nagyságos asszonyom! Mem akarok én Önnek újból fájdalmakat okozni; de lelkiismeretlennek kellene lennem, ha nem a valóságot írnám meg. A tengerpart-ról írok, hol lézengő, sáppadozó betegek táplálgatják magukba a hamvadó életerőt. S búsan, lecsüggesztett fővel járnak-kelnek a zöld pázsiton, mintha ott keresnék az életet. Bólingató ciprusok, pálmák átnyában, a kék tengereken keresztül sikló langyos szellőben keresem én is a gyógyulást, ha ugyan van a számomra még olyan. . . Az összeölelkező habok százezreit nézegetve eszembe jut újra az ön megáldott arca, az ön megáldott szerelme, az az első, az a megpecsételt szűzi szerelem . . .

Az Isten áldja meg Önt ezért s ha majd hosszú élete késő alkonyán, midőn az idő fehérre festi fekete fűrteit s csókos ajakára a hervadásnak sápadt színe ül: Ön is úgy gondoljon vissza erre a mi szerelmünkre, amint mostan én: áldva, könnyezve. Hiszen szeretni igazán, tiszta szívből, csak egyszer lehet, az ibolyanyílás, az első szerelem gondtalanul édes korában. . .

Ezt az illatos kis levélkáját pedig én itt a fűszeres-párás tengerparton, hová meghalni jöttem, áldva áldom, mint egyetlen emlékét kifosztott életem felejthetetlen tavaszának . . .

Az ég áldja meg — — — — —

*

És itt megszakadt a levél. A többi része, mint a széthullott emlékek, tépve heverték ott a nyírfáról leesett száraz levelek között. Próbálgattam összeilleszteni. Sehogyse ment: tele lett a szemem könnyel.

Zács Felicián.

Levél a szerkesztőséghez.

Mélyen tisztelt szerkesztő úr!

Az önök által szerkesztett Ifj. Közlöny legutóbbi számában napvilágot látott egy „Diákpolitika“ c. cikk. E cikk arra volna hivatva, hogy a primitívebb felfogású falusi néppel is megértesse a „politika“ szónak fogalmát. Szerény véleményem szerint az Ifj. Közlönyre nézve nagy nyereség lenne az, ha minél sűrűbben jelennének meg ilyen irányú dolgozatok, melyek a mi népünknek fogalomkörét csak szélesítnék. Eppen ez okból azzal a kérésse fordúlok a mélyen t. szerkesztő úrhoz, hogy méltóztassék ilyenféle fogalom-tisztázó értekezéseket minél sűrűbben hozni becses lapjukban, ez által nagy szolgálatot tenne nekünk falusi rektoroknak, amennyiben népünk nagyon sok ismeretnek birtokába juthatna azok olvasása által. Például a szóban lévő cikk címe egy összetett szó. Első része diák, második pedig politika. Míután a politika fogalmát már e cikknek érdemes írója egész érthetően megvilágította, a szó második része a „diák“ kifejezés nagyon jó témául ígérkezne egy másik cikk megírásához. Azután sorba fel lehetne venni a többi rokon fogalmat pl. mendikás, legátus, kollegium, brúgó, professor, senior meg hajoros stb. stb. Esetleges alkalmatlanságomért bocsánatot kérve s még egyszer köszönetem nyilvánítva a m. t. sz. úrnak a népszerű értekezések meghonosításáért,

Maradok Péres, 1906. febr. hó.

Egy falusi rektor.

Válasz a „falusi rektornak.“

Tisztelt Uram!

Tudja-e ön, hogy a gúny kétélű fegyver; gyakran nem azt találja el, aki felé irányult; a gyerek is, ha olyan eszközhöz nyúl, amihez nem ért, vagy nincs elég ereje, úgy néha önmagában tesz kárt vele. Vigyázzon ön is, hogy ezek a nagy maliciával, de annál kevesebb éleselméjűséggel útnak eresztett gúny-nyilak önt ne sebezék haláira. Ez a szómagyarázat nem a falusi népnek szólt, hanem igenis annak a pár úrnak, akik az ifj. gyűlésen nem tudták megérteni ezt a szót, hogy „Diákpolitika.“ Hát hiszen nem mondom én, hogy ez „primitív felfogásra“ vall, de legalább is szegénységi bizonyítványt állít ki az illetőről, hogy akadémista létére,

amihez rendes körülmények közt érettség kell (sajnos, hogy ez a legtöbbször csak hiva'alos!) — nincs tisztában e szóval: Diákpolitika! A népnek ez nem szólhattott, mert hiszen a népet nem érdekli a mi társadalmi életünk, a mi ifjúsági mozgalmunk, vagyis a mi politikánk. Ez a lap nem is a népnek szól, hanem az a nemes hivatása lenne, hogy képét adja a mi társadalmi életünknek, mindenféle erkölcsi irányú mozgalmunknak; ez nem önöket van hivatva tanítani (falra borsót nem hányunk!), hanem e lap hasábjai arra valók, hogy a szellemi életünkben felmerülő vitás kérdéseket alapos komolysággal megfontolva, eldöntsük. A tisztességes eszmecsere alatt azonban nem ilyen nevetségesen gyerekes felszólalásokat értek. Önök kérdeztek s én feleltem; nem a plebshez szóltam (ám ha magára vette s megértette, úgy nagyon örülök a szerencsének!) Úgy mellesleg megjegyzem, hogy néptanítónak nem készültem, ám ha szükségét érzi annak, hogy chaotikus fogalmi körét tisztázza, úgy forduljon hozzám, amennyire tőlem kitelik, igyekezni fogok a sötétségben világosságot gyűjtani; bár háládatlan do-log a népet tanítani.

Pá! A viszontlátásra!

Cz. F.

Nem tudhatom, hogy a rektor úrban a polemizáló vágy ébredt-e föl, vagy pedig tényleg a nép művelődésén akar lendíteni és bár felszólalása az illető cikknek figyelmetlen átolvasására mutat, sorainak helyet engedek ugyan, nem azért mintha önnel egyet értenék, hanem hogy cikkírónak jelenleg közölt felvilágosítása úgy az ön, mint népe tanúságára szolgáljon.

Szerk.

Emlékezet.

*Sebzett szívünk vigasztalan ma:
Feledniünk ah! soh'sem lehet.
Nincsen gyógyír a fájdalomra,
Mely heggeszthetné a sebet . . .*

*S holnapra már? Emléke van csak,
Hogy bánat is ért hajdanán:
Ki gondolna elmúlt viharra
A reménységnek hajnalán? . . .*

Takács Mihály.

Kis képek.

Regénytöredék.

. . . Úgy érezte az ifjú, mintha ki kellene nyújtani karjait a lány után és így kiáltani: „Jójj keblemre! Csak csalárd látszat az, mely engem oly szeretetlennek tüntet fel; hamis hang, mi belőlem oly közönyösen szól, álnok beszéd, mit most kifejezésre juttatok“.

De nem kiáltott.

S a leány úgy érezte, mintha sirásra fakadva, így kellene szólnia:

— Maradj! — Ne hidd, hogy távozásod nem okoz nekem gyötrelmet. Mosolygok — s szeretnék sirni; nyugton ülök, — pedig úgy érzem, fájdalommban meghalok.

De nem szólt semmit.

Képmutató nyugalommal tekintettek újlag egymásra. Csak egyetlen hangra, csak egy tekintetre lett

volna szükség, hogy a meghalt szerelmet új életre kelt-
sék. De ez elmaradt.

Az ifjú vette kalapját: — Jó éjt!

— Jó éjt! — válaszolt a leány.

— Hideg és érzéketlen! Nem érdemel egyebet! —
gondolta az ifjú, midőn gyors léptekkel sietett tova.

S a lány halkan susogta:

— Szivtelen ember, — méltatlan szerelmemre!

A lugasban.

Fényes, ragyogó tavaszi nap.

A városkert egyik lugasa mögött egy öreg pár ül.
A férfi a hetvenes évek közepén lehetett, az asszony
alig öt évvel fiatalabb. Csendesen néznek le maguk előtt
a földre.

A lugasban egy ifjú pár ül. A férfi huszonöt éves
lehet, a nő alig huszonegy.

— De kissé hűvös a levegő — így szólt az öreg
ember halkan.

— Tudja Isten, mostanában még nem igen lesz
tavasz kezdete — jegyzé meg felesége.

— Még sohasem tünt fel nekem ilyen szépnek a
nappal — hangzott a lugasból a halk válasz.

— Bizony, ezelőtt máskép volt, — így szólt az
aggastyán. — Úgy látszik, a világ egészen megválto-
zott. Se jó tavasz, se jó tél!

Felsőhajtott s elhallgatott.

— Hidd el, lelkem, igazán vidámnak s boldognak
érezem magamat. Kívánom, hogy ez az óra örökké tart-
son — hangzott halk csendesen a lugasból.

— Károly! — lehelte egy más hang.

— Ha visszaidézem magam elé ifjúkori napjaimat,
— jóságos Isten! ilyen tájban már lombosak voltak a
fák s meleg volt. Elfeleltük, hogy tél is volt, — jegyzé
meg az öreg.

— Gyerünk haza! — válaszolta felesége, feállván.

— A hosszú itnmaradás ártalmassá válhatik rád nézve.
Emlékszel, mint tavaly is? Akkor keményen meghütöt-
ted magadat.

Bent a lugasban halk suttogás és most — egy
csók!

Örökre.

Örökre.

Örökre szerelmet s hűséget esküdtek egymásnak.
Akkor tájban történt ez, mikor a riügyező lombok közt
a kakuk először hallatja szavát.

És mikor egy farsangi bálon a zenekar keringőbe
kezdett, a lány más karján repült tova, aki neki völe-
génye volt. S az ifjú? Most nem táncolt, legalább e vá-
rosban nem, mert épen nászúton volt.

Örökre.

Tegnap még azt hitték, hogy boldogságuk örökké
tartó, tervezgettek s a jövőre gondoltak és ma? Ma az
ifjú hallgat, csendesen fekszik, csendesen és hallgatagon,
mintha halott lenne. S a lány sir.

Örökre.

Csaknem mindenki dicsérte az ifjút s mindenki
kivánczozott helyében lenni. Amit mert, sikerült; ami után
törekedett, elérte s amit remélt, beteljesedett. Ugyanigy
volt apjával s nagyatyjával is. A sors egész kegye volt
családjának öröksége, elannyira, hogy úgy látszott, mi-
szerint örökre szövetséget kötöttek.

Most azonban az utcákon sompolyog, mint sze-
gény, öreg, magános ember és az előtte elmenők szána-
kozó pillantásokat vetnek rá s néha pár fillért is dob-
nak neki.

Örökre.

Az öreg egy kőre ül le, megpihenni és halkan,
mintegy magának susogja: Mi az, mi örök? Mi él túl
mindent?

— Én! — hallá válaszul, s egyebet nem hallott,
mert egy árnyszerű lény szendén megcirógatá barázdált
arcát s holtan terült a földre. S már nem hallá e sza-
vakat:

„Én vagyok örök, én, a mulandóság, aki a levés-
ben megsemmisít és a megsemmisítésben terem.“

D. Haack után németből: sz. s.

Hatvani Gyula.

Te rólad szól ez a szomorú irás, Hatvani Gyula,
aki fiatalos, gondtalan kedéllyel futottál az életnek hosszú,
nagy országútján, szomorúság nélkül, dalos jókedvvel,
szeretve és szerettetve. Te rólad szól ez a szomorú irás,
Hatvani Gyula!

Jókedvű volt a te életed s a sorsod mégis vigasz-
talanul nagyon szomorú, — szomorú nagyon! A te sor-
sod nem a boldogság, a te sorsod az emlékezet! — Hat-
vani Gyula, Isten veled. Azt a boldogságot pedig, melyet
a te életteddel magaddal elvittél, küld vissza a te jó
anyádnak, kinek a te örök pihenéseddel örök szomorúságot
adtál! — Az ő boldogsága ott élt te benned!

Amig éltél, kacagva daloltál s a sok virágtól alig
láttad az útadat, mely maholnap betért volna már egy
csöndes kis falu csöndes kis házába, ahol te útravalókat
osztogattál volna a sarjadó lelkeknek, az életnek kanyar-
gós, göröngyös útjára, amelyen te a rózsák között egy-
szerre buktál bele a siri, mély gödörbe. A csöndes falu
helyett egy még csöndesebb nagy birodalomba jutottál,
ahová küldjük mi most megszorodott szívünk utolsó
búcsúját: Hatvani Gyula, Isten veled!

Az a jó Isten áldja meg a te kihült poraidra rá-
hullott rögeket, aki kiszakított tégedet a jó, az aggódva
szerető édes anyának gondozó karjaiból, hogy elvigyen
oda, ahol régóta porlik már tizenhat tavasz kihalt re-
ménysege, egy fehér lilomszál: a te testvéred! Áldja
meg az Isten úgy a te poraidat, mint ahogy megszor-
ítottad te a haláloddal gyászoló anyádat!

A te álmodásod odalent a siri hant alatt, egy gyá-
szoló édes anyának, egy vigasztalan, egy mély fájdalom,
nekünk pedig, akikhez hozzáfórtott a te kacagós életed,
egy megdöbbszentő nagy tragédia. Meg kellett hallnod,
hogy a te tizennyolc örök-őszbe halt tavaszod minden
verőfényének a mi szívünkre szálljon fekete árnyéka . . .

Vittél magaddal egy életet tápláló nagy remény-
séget s hagyttál itt helyette egy nagy fekete gyászt, —
egy szomorú emlékezetet. Az a te sorsod Hatvani Gyula,
az emlékezet, melynek halvány mécesként küldöm sírodra
a téged szerető baráti szivek végső áldását!

Az Ég öröködjön a te poraidra, — Isten veled!

L. S.

A csókok közt csak az elsőnek és utolsóinak van
becse; a többiek csak hézagpótlók. (*Xenokrates.*)

*

Mit az erő meg nem tesz, megteszi az ész és amit
az ész nem, megteszi a szerelem. (*W. v. Hillern.*)

IRODALOM.

Miskolczy Simon János: Történetek.

Valami négy, vagy öt éve lehet annak, hogy M. Simon János a pataki kollégiumba jogászodott. Már itt léte alatt is erős hívatottság látszott meg nyomtatásban megjelent munkáin. Csupa eredetiség és szikrázó ötlet jellemezte az ő írói egyéniségét már akkor is; azóta pedig még határozottabbá izmosult. Évekkel ezelőtt megjelent „Bükk alján“ c. verses kötetét még a fővárosi (!!) hivatalos(?) kritika is elismeréssel fogadta. Egy minden ízében eredeti, értékes költő poémáival találkozunk benne. E kötetet által ismertette nevét nemcsak a Bükk alján, melynek egyik érdemes fiatal poétája, hanem a fővárosi szépirodalmi és napi lapok útján széles e hazában.

Most megjelent „Történetek“ c. munkájáról, mely történelmi elbeszéléseket tartalmaz, még bírálatot seholsem olvastam. Én ennek, megvallom, nagyon örvendek. Hiszen az a rendesen kicsinyeskedő, néhány odalökött szóból álló hivatalos(?) bírálat a legtöbbször felületes s nagyon ritkán igazságos. De lehetetlen is egy átlapozás után „vidéki“ íróról igazi érdeme szerint szólni. Kurtán végeznek a központba az olyan vipéki írőkkel, akik nem hívalkodnak neveikkel a fővárosi lapok hasábjain. Az pedig nehezen megy a mai világba, mikor minden szépirodalmi lapnak meg van a maga komenciós poétája. M. Simon János pedig vidéki és ez a — szerencséje. A Bükk-hegység tiszta levegőjét szíva, tiszta népies zamatú magyarsággal megírott történeteinek fényes zománcként rajta van az egészséges természetesség, mely a közvetlenség hatásával beigazolja, hogy azok ott születtek, ahol lejátszódtak. Történeteinek tárgya történelmi magból fakad s helyel-közzel mondai elemekkel van átszőve. Meséinek lebonyolítása nem a szövevényes cselekvények stilszerű megoldása, — egy igazi elbeszélő természetes meseszövevénynek természetes eredménye. Nem meglepetésekkel, nem hatásvadászó jelenetek émelygős receptjeivel tömi tele elbeszéléseit, hanem egy intellektuel író öntudatos egyszerűségével mindig csak a valódit, az elhihetőt adja, nem értve ide azokat a darabokat, melyek mondai jellegűek. Azonban itt is csak azok között a korlátok között mozog, melyeket a nép naiv hite elhihetőnek ítélt. Akár a történelmi merít, akár a hagyományok után beszél, történeteinek mindig meg tudja adni a kellő háttérrel. Nemcsak az éppen szóban forgó történelmi mesének ismeretes előtte minden kis momentum, de az azzal egy keretbe tartozó történelmi tények egész nagy légiójával is tisztában van, úgy, hogy az ő történelmi elbeszélései sokszor egy egész korszakra világot vetnek. A kurucvilág lezajlott nagy viharából kiszakított történetei, valamint a török uralom alatt lejátszódtott eseményei előadásánál erős honfiumi érzés lüktet. Jellemzései, a maguk eleven színeivel, minden rövidségük mellett is a velő utolsó kis rostjájáig, tiszták. Külső rajzai némelyikét pedig az a szintiszta természetesség jellemzi, melyet az újabb író generációnál ritkán találunk s melyeknek Jókainál, Mikszáthnál látjuk fényes példáit. Ez M. Simon Jánosnak abból a színes és mégis egyszerű nyelvéből magyarázható meg, melyet bámulatos ügyességgel kezel. Nyelve sallang nélküli, tősgyökeres és jóízű, népies szólamokkal telegyűrva. S ez az, ami sajátos eredetiséget és báját kölcsönöz az ő elbeszéléseinek.

Mikor a M. Simon János kötetét átolvastam, egy nagyon jóleső érzés hatott át. Valami — bevallom — volt abban a büszkeségből is. Gyönyörűséggel töltötte

el a lelkemet az a tudat, hogy ennek a vén kollégiumnak ismételen több az olyan fiainak száma, kik arra dicsőséget hoznak. Hiszen ő valaha ennek az iskolának olyan igazi, hogy úgy mondjam, eredeti alakja volt, kinek kedves emléke fel-felújul az elekcioi verseknél, amelyek az ő általa „elkövetett“*) elekcionalis vers óta gyöngő epigonok által készített halvány reminiscenciák. Büszkeség fog el, hogy ennek az iskolának egykori növendéke vallhatja magát a „Történetek“ szerzőjéül, mely igen csinos kiállításban jelent meg Miskolcon. Ára 2 korona. Megrendelhető a szerzőnél: Miskolczy Simon János, Miskolc, Vármegyeház. Mi a legmelegebben ajánljuk olvasóink figyelmébe.

Fidélió.

HIREK.

— **A sárospataki kör** tagjainak szíves áldozatkészége ez éven is megörvendeztetett egy kedves kis mulatsággal január. 13-án. Ez itt nálunk a legzártabb és — talán nem hazudom, ha azt állítom, — hogy a legkedélyesebb estély. Kritikusnak kellene lennem, de engedjenek meg, ha egy kicsit subjektív is leszek s magamról is találnék beszélni. Hát bizony úgy szoktunk mi a legtöbb mulatsággal lenni, hogy szeretünk átesni rajtuk. Ne gondolják, hogy a blazirtság, — mely úgy mellesleg megjegyezve, manapság modern, tehát divatos — beszél belőlem, de irtózom azoktól a hideg, kimért mulatságoktól, melyek, — hogy egy katonás kifejezéssel éljek, — olyan „forscheftmäsigg“ mennek. Mindez innen számúzve volt. Az egész estélynek igazi barátságjeljes, családias színezete volt. Az ember oly jól érezte magát ebben a légkörben, ahol csupa őszinteség, csupa szívből fakadó jókedv honolt minden arcon! Megszólalt Jónás Jancsi hegedűje; ráhúzott egy tüzes csárdást s jártuk magyaros lévvel, igaz jókedvvel, „animóval“. A csárdások sorozatát meg-megszakította egy-egy komoly lengyelke, egy bohókás négyes és mindezt betetőzőül jött (no lány-szívek, dobogjanak hevesebben!) a táncok királynője a szalonképes (de nem udvarképes) boston (jól irtam? lás-sák, talán még írni sem, nem a hogy táncolni!) Igaz biz' a! No lám! Majd elfelejtkeztem arról a kedélyes társas-vá-csorázásról, melyet csak egy-két türelmetlen fiatal lány (hiü) talált hosszúnak, aki a soupé csárdásról álmodozott (no ne pirúljanak, nem árúlok el, hogy kivel táncoltak; most az egyszer megtartom a diszkrécióit már). De azt elárúlhatom, hogy kik voltak jelen?! Jelen voltak az asszonyok közül! Bálint Dezsóné, dr. Finkey Ferencné, Hodinka Ágostonné, dr. Kondor Miksáné, Radácsi Gy.-né, dr. Rác Lajosné, Zombory Andorné és Zelles Lajosné. A lányok közül: Bálint Iluka, Búza Jolánka, Búza Margitka, Hodinka Irénke, Radácsi Etelka, Radácsi Ilonka, Sarkady Erzsike, Szilágyi Vilmuska és Trócsányi Mariska. Már a hajnali csillagot is elhomályosította a Nap-átus, amire vége lett a táncnak.

(cz.)

— **A főisk. zene-egylet** hangversenyének erkölcsi oldaláról lapunk mult számában már megemlékeztünk s ígértünk-höz képest most az anyagiokról számolunk be. Az összes bevétel volt 480 korona. Kiadás 394 kor. 97 fill. S így a tiszta jövedelem 85 kor. 3 f. — Felülfizettek: Meczner András 50 kor., Nagy Barna 50 k., dr. Meczner Sándor 20 k., dr. Kun Zoltán 20 k., Buza János 5 k.,

*) A szerk.-höz intézett levelében azt mondtam: Én követtem el kérem alásan, azt a nyomtatott elekcionalis verset.

Kandó Ferenc 4 k., Hodinka Ágoston 2 k., Goldblatt Ferenc 2 k., Schwarcz Sámuel 1 k., Székely Győző 1 k., Feldmesser Herman 1 k., Nemes György 1 korona. Jegyét megváltotta Lebovits Henrik és Radil Károly. A rendező-bizottság köszönetet mond mindazoknak, kik úgy anyagi, mint erkölcsi támogatásaikkal az estély sikerét előmozdítani szivesek voltak.

— **A hittanhallgatók egylete** 1906. február hó 10 én a városháza összes termeiben, a theologiai semináriumi könyvtár javára zártkörű táncmulatságot rendez. Belépő díj: családjegy 5 kor., személyjegy 2 korona. Kezdeté este 8 órakor. Tekintettel a jótékony célra, felülfizetések köszönettel fogadtatnak és hirdapilag nyugtáztatnak. A meghívók már szétküldettek s a rendezőség e helyen kéri mindazokat, akik esetleg azt meg nem kapták, de arra igényt tartanak, hogy meghívókért forduljanak Almássy Lajos r. b. háznagyhoz.

— **Fillér-bál.** Ezen a néven ismeri a felvidék szegénye-gazdagja azt a fényes mulatságot, amelyet a miskolci ev. ref. filléregylet évenként rendezni szokott. Szegénye ismeri onnan, hogy e bál jövedelméből gyakorolja jótékonyosságát az egylet; az előkelőség pedig, mint találkozó helyét ismeri azt. A bál sikerén az idén is özv. Patay Gyuláné fővédnöksége alatt nagyszámú rendező bizottság fáradozik. Az eddigi intézkedések szerint a bál február 11-én, vasárnap lesz, amelyet régi szokáshoz híven 10-én, szombaton, ismerkedési estély előz meg. A bált minden évben — nincs kétség, hogy az idén is — a morzsa bál követi. A mulatság iránt már is nagy az érdeklődés. A rendező bizottság már ezúttal felhívja az érdeklődők figyelmét, hogy szállodai-szobák lefoglalása iránt idejekorán intézkedjenek, mert a szobák nagy része már is le van foglalva. A meghívók a napokban küldetnek szét. Akik meghívót nem kaptak és arra igényt tartanak, vagy akik valamiről felvilágosítást óhajtanak, forduljanak levélelleg dr. Görgey László vármegyei aljegyzőhöz Miskolcra.

— **Templom a házban.** Nagyon sok vallásos jó lélek van, kiket vagy a betegség, vagy a rossz időjárás, vagy a nagy távolság akadályoznak abban, hogy templomban megjelenhessenek s ott a lelkész ajkáról hallhassák a jó Istennek vigasztalást s örök életet hirdető szép beszédeit. Akik aztán nem egyszer könyhullatással énekeik beteg ágyukban:

Mint a szép hűvös patakra
A szarvas kívánczok,
Lelkem úgy óhajt Uramra
És hozzád fohászkodik . . .

Az ilyeneknek akar Szalay József lelkész Nagybecskerekén vigasztalásukra sietni, midőn „Keresztény Évangélista“ c. lapjában minden két hétben egyszer ki nyomtat egy általa frissen elmondott templomi beszédet, predikációt, több más hitébresztő, hiterősítő cikkekkal és Isten országa előmeneteléről, az egész világból vett missziói hírekkel. Ajánljuk e lapot megrendelésre. Megrendelési ára egész évre 2 korona, fél évre 1 korona, mely Szalay lelkészhez Nagybecskerek küldendők. Mutatványszámot küldetnek. Négy kötet egyházi beszéd is jelent meg Szalaytól, ára kötetenként 2 korona és „Szívűművelő“ lelkiképek a földműves életből, ára 24 fillér.

— **Hatvani Gyulát,** főiskolánk pár év előtti tanítványát, III. é. tanítóképezdei növendéket temettük el jan. 31-én. Az örökké vidám, vigkedélyű tizennyolc éves ifjút hirtelen lepte meg a halál. Még pár héttel ezelőtt vidáman tréfálgatott az őt nagyon szerető pataki barátaival, pár héttel ezelőtt még egy fejlődő reménysége volt öz-

vegy édes anyjának s ma már — nincs többé. Ma már elhantolva fekszik a reformátusok csöndes temetőkertjében, amellet a sir mellett, melyben viruló korában elhunyt leánytestvére nyugoszik.

— **A sárospataki állami tanítóképző ifjúsága** 1906. február hó 3-án az intézet összes termeiben az zenekar alapja javára kitűnően sikerült jótékony célú hangversennyel egybekötött táncestélyt rendezett.

— **Március** címen adja ki László Sándor hittanhallgató, lapunk főmunkatársa, összeirogatott rövidke kis költeményeit. A kötet március első napjaiban jelenik meg csinos kiállításban, finom, fénytelen papíron. Ára 1 kor. Előfizetéseket lapunk szerkesztősége is szívesen fogad el s nyugtáz nyilvánosán.

— **Előfizetéseiket** újabban beküldötték. Fűrjész Tamás (Karád) 2 K., Nagy Pál (Tornallja) 4 K., Szabó Endre (Rákosliget) 4 K., Vass Béla (Kotoszvár) 4 K., Thuróczy Benő (Taktaharkány) 2 K., Sípos Lajos (Cegléd) 4 K., Benedek János (BeregBene) 4 K., Áll. tanítóképző ifj. önképzőkörre (Sárospatak) 2 K., Halászy József (Dorogma) 4 K., Papp István (Nagykövesd) 4 K., Hubay Bertalan (Bodzásujlak) 2 K., Wohl Áron (Sárospatak) 2 korona. Köszönettel nyugtázzuk.

— **Pályázati felhívás.** A siketnémák budapesti állami intézetének első osztályaiba a következő tanévre 45 új növendék fog felvétetni. Ezenkívül a felsőbb osztályokba felvételt nyernek oly siketnémák is, akik eddig valamely vidéki intézetben tanultak ugyan, de akiknek szülői időközben a székesfővárosba, vagy annak közelébe költöztek. A vidéki 6 osztályú intézeteket végzett siketnémák itt a VII. és VIII. osztályokban folytathatják tanulmányaikat. Végül megfelelő felsőbb osztályokba felvétetnek olyan gyermekek is, akik népiskolai tanulmányaik közben siketülvén meg, ott megtanulják a beszédnek szájáról való leolvasását s ez úton elemi ismereteiket kiegészítik. A felvételek vallásra, nemre és nemzetiségre való tekintet nélkül a folyamodványok beérkezésének sorrendjében fognak eszközöltetni. Az érdeklődőknek részletes tájékoztatást és felvételi nyomtatványokat egyszerű levélbeli megkeresésre díjtalanul küld az intézet igazgatósága (VIII. Mosonyi-út 8. sz.)

Jelen számunk késdelméért, mely technikai okokból történt, lapunk t. olvasóinak szíves elnézését kérjük.

Szerkesztői üzenetek.

Nagyítsát, F. T. Karád. Tévedésből történt. Jelen számunkban helyreigazítottuk.

Matyássy. Következő számban közölni fogjuk.
Piktor. Jövőre.

Nyomtatta Radil Károly a sárospataki ev. ref. főiskola betűivel.

HALTENBERGER BÉLA

ruhafestő, vegyi tisztító és gőzmosógára

KASSÁN. ALAPITTATOTT 1810-ben.

Hazánknak e szakban legrégibb s közismert gyárában ruhák egészben tisztítatnak és festetnek, továbbá gallérok, kézelők s egyéb fehérneműk a legszebb kivitelben mosatnak és vasaltatnak.

Postacím: Haltenberger Béla, Kassa.

SÁROSPATAKI IFJUSÁGI KÖZLÖNY

KIADJA: A „SÁROSPATAKI IFJUSÁGI EGYLET.” — MEGJELNIK HAVONKÉNT EGYSZER.

Szerkesztőség: Sárospatak, Főiskola, szénlóri hivatal. Kiadóhivatal: Sárospatak, „Ev. ref. főiskolai könyvnyomda.”	Főszerkesztő: MAGDA SÁNDOR Főmunkatársak: LÁSZLÓ SÁNDOR, SZÉKELY SÁNDOR.	Felelős szerkesztő: BÓDI DÉNES Előfizetési ár: Egész évre 4 korona. Félévre 2 korona. Az előfizetési összegek a »Sárospataki Ifjúsági Közlöny« szerkesztőségének küldendők.

Aki nem óhajt előfizetni, szíveskedjék jelen számunkat ugyanezen címszalag alatt (vagy 4 filléres bélyeggel) „Nem fogadom el” megjegyzéssel visszaküldeni.

TARTALOM: i. b. d.: Az idők teljessége. — Binét Menyhért: Északon — K. F.: Viribus unitis. — Mignon: Álmok. (Vers.). — Tüncos Vazul: Mikor én tánciskolába jártam. — Piktör: Az elődsí. — Egy falusi rektor: Újabb levél a szerkesztőséghez. — Cz. F.: Válasz egy falusi rektornak. — Takács Mihály: Édes apám. (Vers.). — Cynikus: A cinikusok. — Egyleti élet. — Hírek. — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetés.

Az idők teljessége.

Közelget az idők teljessége! Magyar ifjúság készen vagy-e rá?

Karod elég erős-e? Nem puhította-e meg az elmúlt éveknek lágymeleg, sorvasztó levegője?

Szemed elég éles-e? Nem tompította-e meg az elernyedtt korszak mértéktelen, romlott élete?

Lelked elég tüzes-e? Nem oltotta-e ki a léha nembánomságnak, könnyelmű nemtörődömségnek fekete ördöge?

Tudsz-e hinni? Hinni az eszményekben, magasztos, nagy, szent ideálokban. Nem ölte-e ki hitedet nyomorútt eszméknek, hitvány, gonosz tanoknak útálatos áradata?

Tudsz-e szeretni? Szeretni hazádat jobban mindennél ezen a világon, jobban tiéidnél, jobban imádottad szerelménél, jobban tenmagadnál? Szeretni nem szájaddal, hanem szíveddel, lelkeddel, tiszta, forró, nagy szerelemmel?

És tudsz-e gyűlölni? Gyűlölni hazádnak minden ellenségét, minden árulóját, minden elnyomóját? Gyűlölni kiengesztelhetetlen, alku nem ismerő, izzó gyűlölettel?

És tudsz-e meghalni? Meghalni majd, ha kell, könnyen, boldogan, a szabadság nevével ajkadon, hogy megpecsételjed nagy hitedet, forró szerelmedet?

Közelget az idők teljessége! Magyar ifjúság készen vagy-e rá? Karod elég erős-e? Szemed elég éles-e? Leked elég tüzes-e? Tudsz-e hinni?

Tudsz-e szeretni? És tudsz-e gyűlölni? És tudsz-e meghalni?

A haza aggódva néz reád, aggódva teszi fel e kérdéseket s remegve várja rájuk a feleletet. Mert tudni akarja, tudni szeretné, hogyha a kocka elvettetik, kiknek kezébe teszi te sorsát. Bizhatik-e benned, remélheti-e, hogy méltó leszel magadhoz, apáid nevéhez, őseid emlékéhez?

Kérdve, félve csügg rajtad a haza „nemzetnek virága,” magyar ifjúság! Vajjon megtudsz-e állani pirulás, szégyenkezés nélkül kérdő, kutató tekintete előtt? Vajjon mit fogsz, mit tudsz felelni aggódó kérdéseire? Nem kell-e lesütnöd szemedet, eltakarnod piruló arcodat, elrejteni lassan dobogó hideg szívedet s aki máskor annyit szájhösködtél, gyáván hebegve vallanod be képtelen, elsatnyútt, kiégett voltodat? Nem énekelhetik-e el majd újra a költők több joggal, mint egykor: „Jaj az ilyen kertnek, ahol, mint ti vagytok, magyar ifjak, ilyen virágok teremnek...” „Ne adja az isten, hogy e szegény haza bajában reátok szorúljon valaha: ti meg nem óvnátok.”

De félre sötét képek, gyötrő gondolatok! Ne vétsetek még gondolatban sem ártatlanok ellen, ne vádoljatok egyetlen szóval sem senkit ok nélkül.

„Csak sást nemzenek a sasok! Nem szül gyáva nyúlat Núbia párduca!” Miért lennének mi rosszabbak apáinknál, hitványabbak őseinknél? Apáink nemzetek, anyáink szültek minket is és ők is neveltek fel bennünket; szabadság-szeretetet tejével tápláltak, honszereltem könyvéből tanítottak.

Ha azért közelget az idők teljessége s a haza aggódva, kutatva néz reánk, ha vajjon készen vagyunk-e, számíthat-e fiai karjára, szívére, lelkére, életére? Nézzünk nyugodtan, elszántan fürkésző tekintetbe s feleljünk: **Ifjaid készek minden percben, hazánk!** Karjuk erős, szemök éles, lelkök tüzzel, szívök hittel telve tudnak igazán szeretni, igazán gyűlölni és tudnak, ha kell, meg is halni! Csak üzenjél nekik!

i. b. d.

Északon.

A csipős reggeli levegőt kissé mohón szívtuk be. Ahá, ez már a tenger! A visszavonhatlanul igazi, hamisítatlan tenger. És a hátunk megett maradt a berlinizmus a nyársat-nyelt utcákkal, a szédületes renddel, a szedáni mosolylyal, az es-ist-erreicht bajúszokkal és szóke germán asszonyokkal noch-nie-dagewesen nagy lábival. És otthagytuk a Siegesalléet a fehérre csutakolt brandenburgiakkal és a Siegesäule kevély Borussiaját, amiről azt mondják, hogy a legtisztességesebb nőszemély egész Berlinben, mert: sie hat gar kein *Verhältniss* — mit der Siegesäule (magyarra lefordítani ezt szinte lehetetlen) . . . Ámbár a hajópincérek még mindig sörrel kínáltak és Morjennal üdvözöltek. Még mindig sör, undorítóan sok sör! Kérem, három hónapja, hogy Drezdánál a szóke Elbát bámúltuk és azóta tisztességes vizet alig láttunk. Mert a vízvezetéki víz olyan sárga volt, mint a „Dünnbier“; igaz, hogy viszont a sör olyan „dünn“ volt, mint a szódavíz. A Spree, az nem számít. A Spree olyan fekete és olyan sűrű, mint az olvadt szurok.

Kora reggel volt és a tenger még aludt. A színe pedig a csipős pünkösti reggelen — meg volt fagyva. Hiába, a parttól három ágyülvésnyire még mindig Burkusországé minden és a nagy császár, akinek meglehetős primadonna-allürjei vannak (szereti, ha beszélnek róla és szereti a katonákat), aki tósztolni épügy nem tud, mint komponálni és műbíralni és aki lépten-nyomon úgy csörgeti a kardját, mint egy újdonsült kadét — mondom a nagy császár ráparancsolta a tengerre a burkus katonatisztek szürkekabátos egyenruháját. Álmos volt a tenger és unalmas, fád, egyhangú, lusta és mozdulatlan. Hajók túlköltek és tútúltak: hoihó-hoi-hooó . . . Egy részeg rézbanda irgalmatlan zajt csinált valami csapnivaló keringővel s míg a hajó lágyan szántotta a vizet: két fiatal lélek — nyilván nászutazók voltak — olyan szerelmesen nézett egymásnak a szemébe, mintha nem is léteznék a világon tengeri betegség.

*

Svinemünde felé ébredt fel a tenger. Ekkor már a parton voltunk, a homokban hancuroztunk. bukfenceztünk, hempergőztünk és tarka csiga-bigákat kerestünk. Az aranyló napfény, ez a tüzes, édes mézpatak csak úgy zuhogott ránk. A hátunkon fekiüdtünk, a kalapot a szemünkre húztuk, egy szót se szóltunk. A tengeri fürdő villáiról tarka lobogók integettek és távolabb a sárgás strandon valami fehér szoknya lebbent — azt néztük. A tenger a lábunknál feküdt, nyújtózkodott, áradt, lustán, kéken, álmatagon.

Fehér vitorlák szálldestak a vizen, tajtékozó hullámok iramodtak neki a tengernek, de egyszerre csak leültek, megnyugodtak, eltűntek, felfordultak, mint az agyonlőtt sirályok. Az ég mind borúsabb lett, a hullámok mind nagyobbak és úgy látszott, mintha pompás, fekete csődörök vágatnának elő a vízből. A homok szinte perzselt és míg a tenger a fülembé zümmögött, susogott, zajongott, füttyölt: a hátunk megett cirpelni kezdett valami bolond kis tücsök.

*

Mikor Rügen szigetét elhagytuk, melynek mészsziklát vakítóan sugárzóra sütötte a nap s melynek fehér derekát szerelmesen ölelte át a tenger: azt hitük, hogy a Sundon és Skagerrakon már nehéz hadihajók fognak cihelődni a csukamájolajvérű norvégek ellen és igazán őszintén sajnáltuk, hogy Európának

viszontlag e legintelligensebb, nekünk különösen rokonszenves és általában a légharasztabb népét a kiakolbóított Oszkár meg fogja tanítani hamisítatlan svéd keztyűbe dudálni. A jó svédek ugyan rettenetesen föllobogózták Malmőnek egészen a kiállhatatlanságig unalmas utcáit, de csak fináncokat láttunk. Hiába, a svéd gyújtó csak amolyan säkerhets tendstikkor után svefel och fosfor (valamikor nagyban dalóltuk ezt mulatós diákéjszakákon).

Hogy az Ibsen népe a radikális és nyárspolgári megoldásoknak a híve: erre elvöltünk készülve. De — hogy tovább is az Ibsen szavaival beszéljünk — arra nem, hogy a svédek ennyire számba se fogják venni az „ideális követelményeket.“

Mert a svéd lapok akkorában — bocsánat a gombaságért — nagyban huncutnorvégapádisteneztek és igen hangoztatták, hogy kiporolják a norvég bőrnadrágot északi fény világítása mellett. Persze a nemzeteket se mindig a lelközás politikája irányítja és nem mindig mérvadó a dzsungel törvénye: jaj annak, aki nem tigris. Hanem mérvadó néha-néha: az okosság, a lelkiismeretesség, a jó érzés. És amely egyes-egyedüli oka volt annak, hogy úgyszólván az európai népek zúgó tapsai közt váltak el egymástól svédek és norvégek.

*

Affiching förbjuden Malmő utcáin kóboroltam (ez ugyan itt nem divat; az emberek a temetőben sétálnak) s egy utcasarkon olvastam ezt a felírást. Körülbelől ezt teszi: (plakátok) kifüggesztése tilos. De jött egy kis suhanc, a förbjudenből kitörülte a „b“-t és így lett belőle: Affiching för juden. Ez meg már azt teszi: ezen a szent helyen az ótestamentom kiválasztott népének minden tagját lehetőleg olyan módon kell függőleges helyzetbe hozni, hogy talpa alatt nyugodtan elfühasson a szél . . .

*

A Sundon dohogott a kis gőzösünk Kopenhága felé. Csipős, sós szél támadt s a jelzőharangocskák kongtak az utunk mentén . . . A tenger színe csudálatosan felolvadt, szikrázott, hatféle színben csillogott. Fehér csipkegallérú habok terjengtek, kék körök gyűrűztek széjjel, zöld foltok ringatóztak, tejszínű sávok úszkáltak és a gyöngynek szomorú, könnyes fényével ezüstös szélű szürke barázdák lassan húzódoztak. Amott Kjöbenhavn felé szakadozó köd fogta el a láthatárt. Csudálatos ez a kopenhágai köd, ez az áttetsző, foszlós, lenge kék köd, amelyet később is láttunk mindig a Dryehaven pompás tölgyei alatt . . . A kis gőzösünk lassan dohogott a kék köd felé, jelzőharangocskák csilingeltek, egy borostyánszinhajú, fehérbőrű szép skandináv lány a tengert bámulta. Mámoros volt talán a matrözlegény is, a foszló kék ködtől, a messziről elővillanó piros tetőktől, a kacagó tengertől, a csudálatos égtől, a szép skandináv leánytól és mi magunkba dúdoltuk, míg dohogott a kis gőzösünk: gyűh hajó, gyűte fehér kis hajó . . .

*

Voltaképen Kopenhága: egy kővé vált, szomorú barokk mosolygás. Megsárgult billet doux-ja a lángolásnak, melyet a nagy, hatalmas Dánia széleiből kicsorduló erejében érzett a kacagó, menüettet járó, tulómló jókedvében önmagával kergetőző barokkvilág és a késői reneszánsz pompája iránt, mely olyan súlyos, pompás és fenséges, mint egy arannyal himzett fejedelmi palást. Tömérdek barokk-palota. És mellettük ezek az ócska, csokolnivaló, nürnbergi szabású germán házak, melyek

egymáshoz bújnak, mint a csinytevő gyerekek. Renezánsz pompa és barokk pásztorjátékok dözöltek itt valaha. De csak valaha. A pompa eltűnt. Elvitte a tenger. A tenger, ugyanaz a tenger, mely még a medvebundás, csupaszkarú wikingek csodahajóit engedelmesen cipelte. Elmúltak mind: a Wikingek, a csodahajók, a nagyhatalom, a pompa. Elvitte a tenger. És más egyéb alig is maradt: csak a meddő, a kérlelhetlen, az ádáz, a változatlan tenger.

*

Es kommt das Schicksalroh und kalt . . . Megmaradtak a megtépett, fakuló billet doux-k. Miatjuk a város úgy néz ki, mint valami örökös megemlékezés. Egy folyton csengő, szelid, kedves szomorúságú memento mori. A Christiansborg ott áll tűztől feketén, tető nélkül . . . (a Hollós Mátyás visegrádi palotája lehetett ilyen). Sebaj. A jó dánusok úgy hagyták. Ha beletört a tövis a lelkükbe, hát hadd fájjon. Es azok a jó öreg házak is: magas tetőikkel, vékony derekukkal, szemöldök nélküli ablakokkal — mind, mind a múltra emlékeztetnek. Olyanok, mint aranylakodalmos házaspárok, kik együtt lettek vének és roskatagok és gyámoltalan összetartásukban ott van az elhatározás: úgy-e, öregem, egymást sohase fogjuk elhagyni? Persze szegényeket ügyel-bajjal tatarozzák, olajjal festik zöldre, sárgára, barnára, pirosra (Gammeltorv). De amott a kétsoros gesztenyeallén túl a Jörgenső és Pablingeső partjain ridegen és józanul emelkedik az új város modern palotasora.

*

Csodálatosan csendes a nép. Az Oestergade korzóján (ez a dánus koronaherceg-utca) alig hallok beszédet. Szép dánus hölgyek úgy suhannak, mint az árnyak.

Nyári este volt és a boltok már zárva . . . No, nézzük meg a Tivolit! Ott fognak most bizonyára ősbudázni pezsgőző kőbőnhaveni szalmaözvegyek, akik szőke asszonyaikat Helsingörbe küldték, hogy a nap lesüsse fehér bőrüket. Ó, nagyon csalódtam. Az egész pompás kertben szinte suttogva beszéltek és hangtalanul kacagtak. Állig begombolkózott színészek adtak elő valami kifogástalan vigjátékot. (Biztosan Holbergé, a dán Moliéréé). Comme il faut minden. Sehöl semmi, mely a Feydeau vagy Hennequin trikóruhás műsájára emlékeztetne. Odébb egy bódében valami népiesebb dolog: a dán dummer August viselt dolgai. Micsoda lapos, széles, nehézkes, bugris kómikum! S az egész pompás kertben, hegyi vasúton, kávéházakban semmi viháncolás, semmi csinadratta s ugyanaz a „joie silencieuse“ . . . Az ember azt hinné róluk, hogy kettőig se tudnak számolni. Dehogy is nem, az ördögbe! Hiszen *bottal* kell kiverni belőlük a sok huncutságot. Mert a jó Dánia csak mostanában kívánczozott vissza a botbüntetések áldott aranykorába . . .

*

Nem véletlen, hogy dán földön születtek Andersen és Jacobsen. Ők és Kopenhága úgy egymáshoz illenek és egymáshoz tartoznak, mint két csengő, tiszta rím. Itt is, ott is van valami álmodozó, valami kék ködbe vesző, melankolikus végtelenségbe fúló. A komor Christiansborg olyan, mint egy mesebeli vár, melynek setétes arkádjai alatt a romantika kék virága nyílik. Az utcákon csendes silhouettek suhannak át, a pompás Radhuset órája dalolva üti el az óranegyedeket és a börze tetején fantasztikus nagy sárkányok fonódnak együvé.

*

Az utcák még szinte frissek, harmatosak voltak az Andersen emléketől és rajtok frissen leszakított babérágak szaga terjengett. Száz éve, hogy született Andersen. A „csúnya, nagyon csúnya kis kacsa . . .“ Ez a kis ország igazán pompás kultúrát termel, valameddig csak a Dryehaven erős tölgyei zúgnak, a Sundnak kék vize csillog és a vizes jütlandi pázsitoknak zöld szőnyege elterül. Kell is nekik ez az irodalmi narkózis. Legalább elfeledik a normann ősoket, Nagy-Kanutot és Schleswig-Holsteint.

*

Andersent persze ismerjük. A meséit főképp, melyeket gyöngyfényű melankolia reszket körül, s amelyeket halovány hold világít be. Jacobsent már kevésbé. Már mint, mi magyarok. Pedig a legerősebb egyéniségek közül való volt, ki virágokkal behintett nyelven bőditő meséket zümmögött a füleinkbe. A leghatalmasabb állatszseliditők egyike, kik a nyelvet ezt az alapjában kontingentált, szoros formákhoz kötött, lusta készsége tüzés karikákon át ugratta, a szeme pillantásával irányította. A Verlaine, Mallarmé és d'Annunziók fajtájából való volt. A melankóliája a Verlaineé, — de hozzá képest Verlaine dadogó gyerek, Mallarmé beszámíthatlan bolond és d'Annunzió szemfényvesztő, kókler talián. Jacobsen egészen eredeti, különös és érdekes. Méltóztattak olvasni a Mogenst, vagy a Niels Lyhnét, igen, a Niels Lyhnét? Bágyadt, lágy-finom hangulatok terpednek itt széjjel, kavarnak, egymásba omolnak. Csudás színek pataksanak, díszkrét, halvány akvarell-színek. Minden szónak mintha jellegzetes arca volna, és külön egyéni karaktere. A beszédének sajátos zümmögő muzsikája van, melynek sokszor fáradt egyhangúsága olyan, mint a dajkameséké: simogató, álomba ringató . . . Eiapopeia, was raschelt im Stroh? . . .

A Hoffmansthal Húgó szóáradata hasonlatos az övéhez. Mégis: a Hoffmansthal stílusa túlságos sulyos, arabészkekkel túlhimzett, bizanci. Ha lehet ezt a kifejezést itt használnom: a Hoffmansthal stílusa túlságosan katholicus az övéhez képest . . .

*

Bang a Jacobsen alaktalan lábnyomaiba lépeget De sulyos matrózlépésekkel a tenger felől jön Holger Drachmann és friss halászszagot hoz magával. A dán tenger felől jön, mely olyan, mint egy összegyűrt changeant-selyem keszkenő s melynek partvonalai tétován kigyóznak a messzeségbe. Élesebb, biztosabb matrózzemmel tán senki sem nézte ezt a tengert, mint ő és meg-rázóbb, poétikusabb, csokolnivalóbb történetkéket tán senki nem mesélt róla, mint ő . . . A Nansen Péter „Szerelem könyvé“-ről is igen sokat beszélne, ha abba a születési hibába nem esik, hogy Kopenhágában és nem Párisban látott napvilágot.

*

A Fruenkirke (Thorwaldsenkirke ez inkább) Jézus szobrát néztük. A portalén Keresztelő János a pusztában . . . És bent a Jézus fehér márványszobra a tizenkét apostollal. Mind a Thorwaldsené . . . Jézusnak a fehér márványszobra itt: önmagának fehér márványban való megtökéletesedése. A lehető legnagyobb egyszerűség, pompás hosszú, lendületes vonalak és görögös metszésű fejét felemelvén Jézus, a két erős karját kitarja. A fehér márványból különös, szűzi őseredetiség sugárzik és Jézus itt nem a szelid, a tragikus sorsú Megváltó, a csupa jószág, hanem csudás igék erőskarú, görögajkú hirdetője, aki az egész világ népeinek elhozta az aranygyapjút. Voltaképen ez a Krisztus az „agorához“ szokott és

nem a hegyi beszédhez és épen úgy nem keresztény, mint ahogy a Thorwaldsen lelke nem dán volt, hanem görög.

*

Az egyetem, az ócska egyetem itt van a Fruenkirke mellett. Csak épen a Brandes katedróját szerettem volna látni. A nagy Brandesét, akit Németországban olyan következetesen hallgatnak agyon, mivelhogy az istenpoéták lelkét adta neki a kritikus pápaszem mögé. Mivelhogy az ember vagy tudós, vagy — uram bocsá' — poéta. Nem úgy van? És aki tudós is és poéta is, az vagy nem tudós, vagy nem poéta. Igaz? Lieb' Vaterland magst ruhig sein . . .

*

Raffináltabban a fehér márványt talán senki úgy fel nem használta, mint Thorwaldsen. Er már valóságos visszaélés volt a nagy Berteltől. A kemény kő szinte viasszá hajlik az újjai alatt és a fehérségéből rózsaszínű mosolygást tud előcsalni. Hellászi pompás vonalak és csodálatos lendület . . . Azt hiszem, Praxitelesig kellene visszamenni, hogy ilyen nőies-bájos szépségvonalakat találjunk. Kimondhatatlan bájosra korrigálta Thorwaldsen a természetet. Igazi arbiter elegantiarum volt. Persze, az alakjai görög minta szerint mosolyognak és görög etikett szerint pózolnak. Ami nem zárja ki, hogy a pásztorfiút szerettük volna homlokon csókolni és a három gráciának illatos, nagyon illatos rózsákat és piros-lábú fehér galambokat áldozni.

*

Királyi paloták telve műkinccsel. Itt is múzeum, ott is múzeum . . . Nini, ez itt Rodin-szobor, a calais-i polgárok. Mit Keres Rodin a Thorwaldsen városában? A községi sas csipegő kolibrik és majesztétikusan úszó fehér hattyúk között? A Ny—Calsberg-múzeum ez és a moderneket követelnek itt maguknak helyet. Bizony már napirendre tértek a klasszicizmus felett. Az új csillag már Sinding. A „két ember“-ből annyi — szinte brutális — erő és emberi szenvedély csap ki, amit az egész Thorwaldsen-múzeumban hiába keresnénk.

*

Bécsben, Drezdában, Münchenben, Berlinben alig láttunk dán festő képét. Pedig itt is csinosat alkottak. A régiék jobbra lokális határok közt mozognak. Dán zsáner és a tenger, különösen a tenger. A tenger nemcsak kérelhetlen és ádáz, hanem a tenger jó is és tápláló és ad nekik kenyeret és témát. Eckersberg a maga egy tónusú vizeivel és Marstrand gyönyörű tengeri tájképeivel . . . Bloch . . . Paulsen (az egyetlen női akt, mit a priid dán festőktől láttam) Dorph kitűnően sikerült matrózfejeivel. Zahrtmann a maga rembrandti tónusban tartott képeivel és Krøyer pompás, világos koloritjával. De külföldi festők kevesen vannak képviselve a nemzeti múzeumokban. Egy pár szép bibliai tárgyú Rembrandtjuk van

*

A Moltke-grófok palotájára vajjon milyen szívvél nézhetnek a dánok? A Nagy Moltke is innen való volt, de mindennek dacára segített agyonverni őket Schleswig-Holstein miatt. Csinos képgyűjtemény van a palotában. Jobbra németalföldiek. Rubensnek egy obligát szatirja vigyorog ránk. A húsa olyan piros, amelyet csak a Fourment Helena selyemfényű mellén álmodni lehetett...

*

A Schleswig-Holsteinnél ütött seb nagyon nehezen akar gyógyulni. A fátumnak az utolsó csapása ez volt. A fátum, a fátum . . . Ez üldözi szegény Dániát. Az ember elgondolkozik felette: vajjon ez a nép olyan kisértékű és energia nélküli-e, hogy a létért való ama rette-

netes küzdelemben, melyen az európai nemzetek karddal vágják keresztül magukat, nekik okvetlenül pusztulni kellett? Nem, ez a nép munkabíró, erkölcsös, szorgalmas, nagy és mély kulturája van. A fátum, a fátum . . .

Pedig mi vár ugyan reá? A politikának épügy megvannak a maga nagytökései, kartelljei, trösztjei és ringjei, mint a világgazdaságnak. És ugyanolyan szerepük van, mint a világgazdaságban. Dániának van tenger és igen jó kikötői. És aztán nincs az a kis potyka, amely után a legnagyobb harcra rest volna a száját felnyitni.

Vagy kívül van Dánia a nagy érdekkörökön? És tül a nagy összeütközési pontokon?

. . . Beatus ille, qui procul negotiis . . .

Binét Menyhért.

Viribus unitis.

Magyarország ifjúsága szervezkedni akar. Komoly törekvésnek látszik s kell is, hogy az legyen. Nagyon itt az ideje, hogy egy testté, lélekké válva, amit tehetünk, meg tegyük közös, édes ideáljainkért és hathatósabb tett erővel, eredményesebb munkakedvvel igyekezzünk megvalósítani, a megvalósulásához közelebb segíteni azokat az életképes, tartalmas elveket, amiket eddig csak —szánk hangoztatott. Hiszen igaz, hogy szerettük azokat a hangoztatott elveket eddig is, tudtunk értök lelkesülni eddig is, akartuk közössé tenni, egyesíteni erőinket azok megvalósítására eddig is; de mindig jött a mumus s közzé furta magát az egyesülni akaróknak, valami bizonytalan, retrograd irányba terelve a nemes törekvést, az ifjúsági mozgalmak irányát. — És ez könnyen érthető is. Amíg az egész ifjú Magyarországot egyesítő érintkezési pont: a közös rajongás a hazáért, előtérbe nem nyomult, addig mindig akadnak olyan kisszerű részérdek, önös célok, melyek mereven elválasztják a magyar ifjúság egyes kis csoportjait, surlódásokat szülnek, amik aztán, — mint casus belli, — áldatlan, meddő versengést eredményeznek, veszélyeztetve az ifjúság komolyabb, érettebb cselekvési képességébe vetett hitet.

De most — itt az ideje — Magyarország ifjúsága szervezkedni akar. Az érintkezési pont előtérben, tehát az önös célokat elnyomja és csak a tiszta hazaszeretet szülte köteletségérzet hallatja egyesülésre felhívó szavát.

Ez egyik oka és mondhatnám, fontosabb oka ifjúsági mozgalmaink egyesülési, szervezkedési irányzatának. A másik, amely dacára annak, hogy ma az előbbivel szemben a második helyre szorítottatik, szintén nagyon régi és jelentékeny: nem egyéb, mint az a természetes rokonszenv, amit egyik ifjú a másik iránt mindig érezett, az együvé tartozás az az érzete, melyet egyik hely ifjúsági testülete a másiké iránt mindig táplált, mely a benső lelki harmóniáján, a szellem, a kedély-tartalom, a vágyak közösségén épül.

Ezek motivizálják mostani ifjúsági mozgalmainkat, mostani egységre törekvő diákpolitikánkat és e morális kényszer alatt bizony nem csoda, ha a szervezkedés vágya a közel jövő céljának jellegét hordja magán, mely az érvényesülésre való törésében oly eszméket, most még körvonalozatlan institutív tartalmú elveket vet fel, miket, — ha egyszer komolyan gondolunk a magyar ifjúság egységessé olvasztására, — tisztáznunk és realizálnunk kell. Gyakorlati szültség parancsolja ezek megvalósítását, azért a komoly előkészületnek azokat figyelmen kívül hagyni nem lehet.

Ezen eszmék és feltételek között legfontosabbnak kell tartanunk az országos diáksajtó szervezését. Fontosságát onnan nyeri, hogy akkor, amikor megszüntetve távolságokat, összehozza a magyar ifjúság mérföldektől elválasztott töredékeit szellemben és gondolatban: akkor tulajdonképpen az emberi előhaladás, a társadalmi fejlődés főfeltételének, a nyelvnek szerepét teljesítené organizált és pedig nemzeti alapon organizált ifjúsági életünkben. Ha szervezhetnénk a diáksajtót oly képen, — és ez nem ütközik legyőzhetlen akadályokba, — hogy az hű képét adná egész ifjúsági életünknek, ha az nem helyiérdekeket szolgálna, hanem egy ország tanuló ifjúságának szellemi életét representálná, közös érdekeit, mozgalmait szolgálná, szóval ha az az iskolaközi diákpolitika sajtója volna, mely inter scolas úgy működik, mint az állandó, legalább szellemi érintkezést fentartó organum: akkor el kell ismernünk, hogy az országos diáksajtó első, kezdő feltétele ifjúsági életünk szervezésének, amelynek működésétől ma talán aktualisabb, evidensebb többi céljaink megvalósítása is várható és méltán remélhető.

Nem azt akarná ezzel a magyar ifjúság, hogy külön kastnak tüntetve fel magát, autonom jogkörét, helyesebben működési terét esetleg incompetens területre is kiterjessze: hanem azt, hogy a maga belső életét szervessé tegye, összehozza egy korréteg szétszórt elemeit és mint a nemzeti és társadalmi lét jövőjének várományosa: sorsa intézésére már a jelenben befolyhasson. Hiszen vannak nekünk hozzánk forrott elveink, vannak ideáljaink, miknek léte korántsem öncél reális alap nélkül, amik nem azért vannak, hogy legyenek, hanem amiket közérdekből megvalósítani nemes törekvésünk: mért ne tegyünk hát meg minden lehető ezt megvalósítására?! És egyáltalában nem jelentené ez az ifjúságnak tanulmányaitól való elvonását, sőt, amennyiben egy általános jelentőségű, magas színvonalon álló sajtótermékről van szó, mely a legambitiozusabb tudásvágyat is fokozni, ahol pedig ez nincs, felköltetni képes volna, ennyiben a tanulmányokban szerzett, így könnyen illanó ismeretek megrögzítésére, gyökeresítésére legalkalmasabb eszköz volna.

Aztán meg: így gyógyítva az ifjúságot munkaiszonyából, akkor az az ifjúság, melyet bár a teremtés erővel és képességekkel felruházott ugyan, de az ezek okos felhasználására nem lévén tere, ha nem is mindig degeneratív és önpusztító életmódban, de legtöbbször üres semmittevésben él, vagy sikertelen módon és legkevésbé sem önmivelő irányban kénytelen tékozolni istenadta erejét; e helyett fix irányban hivatásszerűleg munkálkodnék eréllyel és kedvvel: azt hiszem, biztosabb reménye volna a jövő Magyarországnak. Az egyesített ifjú erő mindig hatalmas tényező és ha korán megtanúlnák azt okosan használni, bizony csak nyernénk mi azzal úgy a szűkebb körű ifjúsági érdekek, a diákpolitika szempontjából, mint az általánosabb közérdek szempontjából is, melynek szintén van tőlünk követelni valója.

És ezt első sorban is az ifjúsági életjelenségek, szellemi tevékenységek összesített ecsetelésével egyenesen a fentebb mondottak szerint szervezett országos diák sajtó volna hivatva előmozdítani. Nem rohamosan, mert revolutionális irányban célt érni nem is lehetne, de lassan, alapos metamorphozis útján. Ezért kívánjuk mi, a magyar ifjúság sárospataki töredéke, ezt tárgyalgatni, vita alá vonni a legközelebb Debrecenben tartandó országos diákcgressuson, melynek, ha előérzetem nem csal és képes vagyok kissé megérteni az idők

intését, jelentékeny, mondhatnám, kritikus szerepe lesz ifjúsági életünkben és az eddig tartott összes, — úgy mondják, — meddő congressusokat felülmulandja siker és a működés komolysága tekintetében. Így kell lenni, mert magasabb erők, mélyen érzett szükség dirigálnak, nem pedig ifjonek feltünési, szereplési viszketeg és könnyüvéru szórakozási vágy.

Nem szabad tehát kisszerű indokokból, ostoba előítéletekkel és bizalmatlansággal fogadni az ifjúsági mozgalmak e nemes irányba terelődését, mert ezzel kiki maga alatt vágja a fát és az ilyet a gyermek is „bolond Jankónak“ mondja: hanem minden kis erőnket egyesítve és felhasználva oda kell hatnunk, hogy immár ifjúsági életünkben a száj szerepét az észszel kormányozott kéz, szót a tett váltsa fel, mert mindnyájunknak tisztában kell lenni azzal, hogy ha helyet kértünk a társadalomban, azzal nemcsak jogokat szereztünk, hanem — eddigelé legalább — meglehetősen elhanyagolt kötelességeket is vállaltunk magunkra és egyszerűen nemesebb dolog ezeket teljesíteni, mint az esztelenül túltengett, csél-csap jogbitorlás, mely a mellett, hogy a nemzet erőtlől vonja el a komoly munkára hivatott ifjút, egyszerűen a jövő munkaerejét is degenerálja és odavezet, a hol már a folytonos tökéletesedésre rendelt emberhez méltatlan visszafejlődés következik.

Cogitandum est.

K. F.

Álmok.

*Ha kiterjeszti lágyan, szeliden
A téli alkony szürke fátyolát,
S a néma csöndben mi sem zavarja
Az esti szellő bűbájos dalát;
Fehér hópelyhek hullnak a légben,
Egy-egy fonnnyadó falombra esve:
. . . Szemem lezárom egy halk sóhajjal
S elszáll a lelkem, el messze, messze . . .*

*. . . Bús tearózsák sápadt szirmai
Hullnak keblemre lágyan, csöndesen;
Az alkonyszellő szeliden súgja:
„Elszállok délre, jöjj, oh! jöjj velem!“
De édes szőja hasztalan csábit,
Oly szép itt minden, virágim között,
Ó róla susog a fáknak lombja,
Róla a virág a keblem fölött.*

*Sóvárgó lelkem vágyva, epedve
Száll el feléje halk sóhajomban,
Epedő vággyal susogom nevét,
Hozzá száll lelkem titkon dalomban;
S végtelen üdvvel hullok keblére,
Midőn ütölel, ajkam keresve,
. . . Egyedül vagyunk kicsiny kertünkben,
Száz dallal telve a bűvös este . . .*

*Lágy kéz érinti halavány arcom . . .
Elszállt az álom . . . Jó anyám ölel;
Fejem könnyezve keblére hajtom
S a kérdésére ajkam nem felel.
Égő könnyeim kezére hullnak,
Nem kérdez többé . . . elhagy csöndesen,
Tudja, hogy bűvös álmom sítatom,
Mely teljesülni nem fog sohasem!*

Mignon.

DIÁKTÖRTÉNETEK.

Mikor én tánciskolába jártam.

Azt szokták mondani, hogy nincsen olyan rossz, amelyben valami kis jó ne volna. Jóllehet a multkor (az Isten bűnül ne vegye) azt mondtam, hogy nekem a tánciskola csupa kín és gyötrelm volt, pedig hát a sok tövis közül mosolygott biz' én felém egy pár szép színes virág is, az ábrándok és illúziók szép virágai. Mert hát úgy-e bizony, hiába írták a meséket gyermekek számára, jól esik betévedni a mesék világába a felnőtt ember lelkének is, habár csak egy-két pillanatra is? . . .

Igy voltam én is a tánciskola tündérvilágával. Tudtam, éreztem, hogy nem való vagyok én e világba: s mégis hogy véletlenül beletévedtem, az én lelkem is épügy meglüdült annak verőfényében, mintha még csak IV. vagy V. gimnazista fiú lettem volna; az én szívem is megdobbant egy-egy ennivalóan bájos kis bakfis pillantására, perzselő tekintetére . . .

Hárman, vagy talán négyen valánk olyan magunk fajták (elkéselt virágok), akik mindig együtt tárgyaltuk, osztályozgattuk a bakfisokat jellemző sajátságaik szerint s nevezük el az egyiket szöcskének (az ugrásra való nagy hajlama miatt), őzikének (szelid szemérmessége miatt) stb. stb. Együtt bátorodtunk fel (ha már végkép nem akart kedvünk lenni) a „Vadászkürtös“ tüzes borától. Az igaz, hogy jártuk is, mint a veszett fene, különösen én még a gyűlöletes mazurkához is majd kedvet kaptam ilyenkor. No meg aztán együtt jártunk „özlábú“-nak a kertjéhez is, ha nem épen epekedni is, de mindenesetre valami kimagyarázhatatlan vonzerő folytán. Nem voltunk pedig szerelmesek egyikünk se, mégis jól esett megpillantanunk az „özlábú“ baktist a virágos kertben néha-néha.

Valamelyik szép tavaszi alkonyatkor is ilyenféle szándékkal settenkedtünk a virágos kert körül s úgy látszik, hogy nem épen eredménytelenül, mert a bájos kis „özlábú“ körvonalait határozottan véltük látni.

Valami emberfeletti bátorság, hogy úgy mondjam vakmerőség lepelt meg mindkettőnket (mert ekkor történetesen csak ketten voltunk) s elhatároztuk, hogy ünnepelesen megszólítva a fent említett bakfist, virágot kérünk tőle. Már egészen közel jutottunk ama tündéries kerthez s csak annak eldöntése hiányzott még, hogy ki szólítja meg az „özlábú“-t. Persze mindegyikünk a másikra akarta tolni, hogy is ne, nem kis Miska volt az!

— Hát feltétlenül te fogod, mivel jobban értesz az ilyenekhez, véltem én.

— Ellenkezőleg, te bátrabb vagy, meg oszt' idősebb. Ez neked illik.

Denique is elvitáztunk volna ott ezen talán másnap reggelig is, ha a bakfisnak vélt mama felénk nem fordúl s megpillantva minket, ránk nem kiált:

— Diákok maguk? Nem szégyellik magukat, hogy lopásra akarnak vetemedni? Hiszen ha virág kell, szőlő-janak, adok maguknak tövestől is, csak így ne igyekezzenek hozzájutni tisztességtelen úton!

Hát persze a mama a mi settenkedésünket arra magyarázta, hogy virágot akarunk lopni s azért biztatjuk egymást: Te fogod, te bátrabb vagy! S így foszlott szerte a mi színes illúzióink! De ilyenek is azok a mamák, minden lében kanalak! . . .

Táncos Vazul.

ALAKOK.

Az élősdí.

Mindenütt jelen van, a hol bármiféle potya-kollátióra van kilátás. Elrejtőzni nem lehet előle, felkeresné a sirban is az embert, ha tudná, hogy ott is van egy kis lakomára kilátás. Mivel azonban a halottak tudvalevőleg nem igen szoktak vendégeskedni, így az élőket boldogítja (?) gyakori látogatásaival. Különösen hűve az olyan kamarának (diák-lakás), a hová sokszor szokott érkezni egy kis jó otthoni, vagy ahol nem diák purzicsánt (7-es dohány), hanem holmi jó fajta csempész-dohányt tartanak; néha napján azonban, mikor másfélét nem kaphat, beéri evvel is, nem átalván azonban megjegyezni a boldogtalan házigazdának: „Ugyan barátom (neki mindenki barátja!), nem átalod intelligens ember létedre ilyen rossz kapadohányt szívni!“ Kiváló előszere-tettel viseltetik a jó itókák iránt, de megissza a F r vinkóját is, hogyha másra nincs kilátás; persze sohase úgy, hogy ő fizetné az árát (ami különben, már t. i. a F. bora, megérdemelné, hogy ő fizesse ki az árát, valamikor egy szebb jövőben! Szedő gy.). Egyébiránt hűséges, mint a kutya. szörnyen ragaszkodó ahhoz, akit sikerült legalább egyszer megpumpolnia, valósággal alteregója az illetőnek, különösen míg érzi, hogy annak tárcája kövérségnek örvend (s erre finomabb szimatja van, mint a vérbeli kopónak a vadra). Kikerülni nem lehet ilyenkor! Ha esetleg attól félsz, hogy a lakásodon tiszteletét teszi s kimégyysz az utcára, szent, hogy szembe jő veled; ha meglátod valamelyik sarkon és a lakásodra menekülsz előle, — ott vár már az ajtódban és mosolyogva biztosít, hogy neki élénkebb a temperamentuma, mint neked. Ha meg valami vendéglőbe akarnál betérni egy-két pohár sörre — ő nélküle, szent, hogy már ott találod, ahova igyekszel s a hogy belépsz, épen akkor issza ki a második poharat az egészségedre s az — er-szényedre. Nagyon mozgékony természetű, egyik pillan-atban itt van, a másikban már amott. (Kár, hogy e jeles tulajdonságát nem érvényesítette az orosz-japán háborúban; meglehet azonban, hogy nyílik még erre alkalma). A vagyonközösség elvéért rajong. Ha valahogy olyan szerencsétlen volnál, hogy egy idényre 2 ruhát adott volna végzeted, vagy 2 kalapod, 2 pár cipőd volna, légy nyugodt, hogy az egyiknek terhét leveszi válladról (jobban mondva fogasodról) egyszersmindenkorra s mind-ezt csupa jóindulatból teszi, hogy a nagy dilemma terhét (t. i. hogy melyik öltönyödet is kelljen előbb elvisel-ned) levegye vállaidról. A barátságát egyébiránt nem jó megvetni, sőt ellenkezőleg, ha eddig még nem volt barátod, tedd azzá, még áldozatok árán is. Mert szörnyű nagy a karrierje: t. i. mivel ő igen rajong a vagyonközösségért és a szociális elvekért, szent, hogy ha bejön az ált. titkos választójog, megnyerő modora és már most is széles körben ismert egyénisége folytán okvetlen be-jut valamelyik szociálista kerületben képviselőnek. Ami mielőbb kívánatos is volna! !

(Pictor.)

Vágy.

*Szeretve vágyom által élni
Hamar múltó ifjúkorom,
Lázasan égő szerelemben,
Hol gondom elnyugtathatom.*

Igric.

Újabb levél a szerkesztőséghez.*

Mélyen tisztelt szerkesztő úr!

Már csak tessék elhinni, hogy én figyelmesen elolvastam azt a „Diákpolitika!“ című cikket! Azonban az én szerény falusi járású eszemmel sehogy se tudtam feltételezni azt, hogy az az ember, akinek már birtokában van a mindeneket üdvözítő, — még pedig saját állítása szerint *nemcsak hivatalos* érettségi bizonyítvány: magas szellemi fölénye boldogító tudatában annyira lenézzen néhány *csak hivatalos* érettséggel bíró kollegáját, hogy azt hiszi rólok, miszerint ők nem ismerik a világpolitikára már számtalan esetben óriási hatással nyomakodó „Diákpolitika!“ (felkiáltójel!!) szónak fogalmát! Ez szerintem kissé (finoman fejezem ki magam, nehogy Cz. F. úr ismét oly szakavatott, ügyes kézzel visszafordítsa saját — tompaelmújussággal útnak eresztett — gúny-nyilaimnak élet enmagam felé) naiv felfogás. Ha fel is tették a kérdést, talán olyan értelemben tették fel, hogy mi gyakorlati értéke van annak!? Mert szoktunk ám így is kérdezni. Pl. Hazajön falura az önkéntes s életre halálra ellene beszél a magyar vezényszó behozatalának, mert — mint mondja — az megingatja az összmonarchia nagyhatalmi állását. Erre azt kérdezem, hogy mi az a nagyhatalmi állás? Igen sokszor szoktunk ilyen kérdéseket ilyenforma alakban feltenni. Leginkább olyankor, amikor valaminek véleményünk szerint nincs komoly alapja, komoly érdeme.

Hanem, kedves szerkesztő úr, a „Válasz“ modora igazán finom, úrhoz illő. Mit? Hogy a népet tanítják?! Pfüj! Falra borsót nem hányunk, az háládatlan dolog, ej, mondjuk ki: abszurdum! Ilyenféle felfogása van a jogász Úrnak (nagy Ú) már diákkorában, amikor még rendes körülmények között az ifjú lélek nem igen szokott beoltva lenni az osztálygög és rangkórság nemes bacillusaival. Hát még ha kilép az életbe s talán mint közigazgatási hivatalnok, a főszoigabírói magas polcra emelkedik! Akkor beszéljen aztán vele a darócruhás szegény ember!

Még nagyon szép elhatározás Cz. F. úrtól, hogy hajlandó az én sötétségben sinylődő szellemi állapotomban világosságot gyújtani! Nagyon köszönöm! Bizonyosan keztyűt fog arra az alkalomra húzni, mert különben nem hiszem, hogy képes lenne holmi faggyúgyertya-félével babrálni finoman gondozott kezeivel. Vagy azt hiszi, hogy az ő szellemi világitása villanyvilágitás? Akkor nagyon téved!

És az elbúcsúzása is milyen hochelegant! „Pá!“ Általában úgy látszik, nagyon tetszik neki, ha másokkal bizonyos fölényrel beszél! bizonyos magaslatra szándékozik emelkedni s onnan zengi el mondani-valóit! Hát mivel felajánlotta nekem, hogy felelni fog kérdéseimre, a következő kérdést intézem hozzá:

Mikor a veréb a sövény tetejére felrepülve dalolja el saját maga által szépnek tartott zengzetét: fenséges e az, vagy nevetséges?

Jó egészséget kívánva az egész kollégiumnak, maradok Péres, 1906. febr. 25.

csak

Egy falusi rektor.

* Mivel az egész vitatkozás nemesak hogy semmi komolyabb alappal nem bír, hanem teljesen gyerekes kötekedésnek kezd feltűnni, a további vitatkozás folyamatát, mint célra nem vezetőt, e lap hasábjain bezárom.

Szerk.

Válasz „Egy falusi rektor“-nak.

Tisztelt Uram!

Vettem kedves sorait és végtelenül örülök azon kinyilatkoztatásának, hogy Ön már tökéletesen tisztában van a „Diákpolitika“ szóval, sőt azt állítja, hogy már akkor is tisztában volt vele, amikor azon a bizonyos ifjúsági gyűlésen ezt a kérdést feltették: „Magyarázzák meg nekem, hogy mi az a diákpolitika.“ Tehát tisztában volt vele!! Akkor miért tette fel Ön is ezt a kérdést? Azért, mert ennek semmi komoly alapot nem tulajdonított? Tehát gyerekes kötekedésből? Élég sajnálatos dolog, hogy Ön nevetséges alaptalan dolognak tart egy olyan agitációt, egy olyan kérdést, amely az egész ország ifjúságát oly komolyan foglalkoztatja. Egy ország ifjúsága komoly törekvéssel, nemes ambícióval felkarolja e kérdést, hogy közös akarattal életet adjanak ez eszmének. Tehát Ön ezt a lelkes munkálatot nevetséges erőlködésnek tartja? Ezt nem tudtam, sőt nem akartam ezt tudomásul venni, hogy épen a „Rákóczy“-collegiumnak egy növendéke nevet ki egy komoly eszmét, mely még csak óhaj ugyan, de csak rajtunk múlik, hogy tette erősödjék. Ne vessen tovább rajtunk cinikus mosollyal, csak ne hangoztassa, hogy e kacaj ez iskola szelleméből fakadt fel, mert azt tagadjuk. Ami pedig levelének az utolsó pontjait illeti, az abban ellem felhozottakat határozottan visszautasítom; vádjait agyonhallgatom! A feltett kérdés pedig teljesen jellemzi Önt! Egy olyan embernek, aki egy ország ifjúságának a mozgalmár is csak nevetségesnek tartja, nem tartom érdemesnek felelni.

Végezetül azt ajánlom, hogy vesse le az álköntöst, hisz már úgy is elárulta magát és szólaljon meg komolyabb hangon! Isten Önnel!

Cz. F.

Édes apám.

*Te viseltél gondot reám,
Te viseltél, édes apám!
S azt hittem, hogy valamikor
Meghálálhatom ezt talán.
A hűséges fáradságnak
Meglesz majd a díja, bére:
Ha én leszek férjisorban,
S te jutsz apám! gyermekségre.*

*Tervezgettem a jövőről,
— En Istenem! — annyi szépet:
Hogy gondozom ősz fejedet,
Megbecsülve híven téged...
Még egy-két év... s azután, ha
Az Isten is úgy akarja:
Munkád után befogad a
Kényelemnek puha karja.*

*Haj! de mit ér, azt az Isten,
A jó Isten nem akarta:
Kakukfűves temetőben
Fáradt tested' hant takarja...
S a hűséges fáradságnak
Annyi lett a díja, bére:
Egy-két könnyet hullajtottam
A koporsó fedelére.*

Takács Mihály.

Cinikusok.

(Folytatás és vége.)

Sinopei Diogenes.

A fejlődés törvénye az, hogy a tanítvány nagyobb legyen mesterénél. Rendes körülmények között ez így van, s ha még a tanítvány eredeti szellemmel, teremtő lélekkel áldatott meg, a nagyság hatványozott mértékben van meg.

Ezzel az utóbbi esettel állunk szembe Diogenesnél. A cinikus iskola tagjainak sorában a legmagasabb helyet ő foglalja el. A cinizmusnak ő volt a mestere minden tekintetben. Életével bizonyította be tanait, amelyeket oly célból hirdetett, hogy azok az élet helyes vezetésére szabályokul szolgáljanak másoknak is.

Diogenes, Hikesias bankár fia, Sinopében született 404-ben Kr. e. Atyját pénzhamisításért elítélték, őt pedig, aki résztvevett e bűnös üzelemben, a város elhagyására ítélték. Szülőföldjét el kellett hagyni s ő más hazát ment keresni, amelyet Athénben fel is talált. Itt életét a tudománynak és erénynek akarta szentelni. Ebbeli törekvésében igazi tanítóra talált Antisthenesben, aki — noha elvből senkit sem eresztett magához s Diogenest is bottal űzte el magától, de tőle ezt a feleletet kapta: üss, olyan kemény botot nem találsz, amely engem visszariasztana tőled, ha beszélsz valamit — kénytelen volt őt tanítványul elfogadni.

A. halála után vándorútra kelt. Egyszer Aegina szigetére hajózott, amikor a tengeri rablók elfogták s Krétában eladták. Mikor azt kérdezték tőle, hogy mihez ért, azt felelte: embereknek parancsolni.

Egy Xeniadés nevű gazdag korinthosi nemes meg is vette őt s fiai nevelésével bizta meg, amit ő oly eredménynyel végezett el, hogy Xeniadés áldotta a napot, amelyen őt megismerte. Bizonyára szabadon bocsátotta aztán Xeniadés, mert ezután városról városra járt s tanított. Nagy kort ért, csaknem 90 éves korában halt meg. Sírja fölé márványból vésett kutyát állítottak.

Diogenes nagyterjedelmű irodalmi működést fejtett ki, műveiből azonban egy sem maradt meg korunkra. De nem is az írás, hanem a tett embere volt ő. Életével, tetteivel akart hatni. Filozófiája az ő élete. Kínos, fájdalomokkal teljes élet. S eme zord kietlenségben, eme gyötrelmes életben csak hatalmas akaraterje lehetett s volt egyedüli biztatója, bátorítója, amelylyel legyőzte szenvedélyeit, tökéletesedhetett, emelkedhetett. Akarat ereje mellett ott volt genialitása, szellemessége, amely őt a sors csapásaival szemben tűrővé, sőt vidámmá tudta tenni s a kemény megpróbáltatás napjaiban így kiáltott fel: Jól teszed sors, hogy derekasan elbánsz velem.

Diogenes szelleme, eredetisége nem maradt meg azon a határon belől, amelyet Antisthenes készített életével s tanaival. Kibővítette s nagyobbszabásúvá tette azt. Mikor gúnyolódásaiban s szidalmaiban a legvégső határig elment, A.-re hivatkoztak hallgatói, s Diogenes így aposztrofálta: ő is csak olyan, mint a kürt, a nagy hangjától nem hallja meg, amit maga beszél. Ő lett tehát most már a mester, ő alapította meg igazán a cinikus szektát.

Öltözkének darabjai is tanait példázzák. Koldus rongya azt jelenti, hogy nincs szükség földi javakra, koldusbotja pedig azt, hogy a böles hazája a világ. A város, a falu, a szabadság megölője. A kozmopolitásgból kifolyólag az embereket elválasztó korlátok ledöntésére, a kasztok megszüntetésére, a férfinem előjogainak

eltörlésére törekedett. Ezekkel új életet akart teremteni a görög társadalomban. A bukás felé siető görög népet meg akarta állítani azon a gyászos lejtőn, amelynek végén, Fülöp, Nagy Sándor és a rómaiak állanak. Azonban hiába való volt törekvése. Nem állott hatalmában ezt megtenni. A görög nép megérett arra, hogy a történelem színpadjáról, mint szerepvivő lelépjen, hogy a nemzetek közös nagy fájáról, mint férges gyümölcs aláhulljon. A görög szabadság tehát elbukott, azonban Diogenes hatása megmaradt egy évszázadig, s a hű tanítványok e nagy, eredeti szellem kincseinek forratoi voltak.

Jerünk közelebb Diogeneshez. Pillantsunk be szellemének mélységébe, vizsgáljuk meg egyéniségét, s látni fogjuk, hogy igénytelenségében, durvaságában mily nagy és hatalmas egyéniség. Mondásai természetesen nem maradtak fen a maguk összeségében, de a rendelkezésünkre állók is elegendők, hogy sajátosságát, genialitását megállapíthassuk.

Az államkincstár irnokai egy tolvajt kísérték s erre Diogenes így szólt: nagy tolvajok viszik a kicsit.

Kallisthenest boldognak mondták előtte, mert Nagy Sándor meghívta lakomáira. Sőt nyomorult a szegény — úgymond — mert akkor reggeliz és ebédel, amikor Sándornak tetszik.

Dionysiosz zsarnokot azzal gúnyolta, hogy úgy tesz barátaival, mint a zacskóval, ha tele van, felakasztja, ha üres, eldobja.

Nagy Sándor hozzá lépett, s így szólt: Én vagyok Sándor, ama nagy király, ő így felelt: Én pedig Diogenes kutya.

Egy gazember szemére vetette szegénységét, amire így felelt ő: szegénysége miatt még senki sem került hóhérekre, gazsága miatt már nem egy.

Tanításának, meggyőződésének legpregnansabb kifejezése ez a mondata: a szegénység önkénytelen mestere a filozofiának. Mert amire ez szavakkal igyekszik rábírn, arra az a tények erejével kényszerít.

Csattanós mondása az, amelyet olajfa ágra felakasztott asszonyok láttára mondott: bárcsak minden fának — ilyen gyümölcse volna.

Egy mogorva embertől kért valamit. Az azt mondta, ha meggyőzől adok; hiszen, ha én meg tudnálak győzni, arra birnálak, hogy kösd fel magad.

A Diogenes lelkének egyetlen vágya, a természetesség imádása volt. Ezt igyekezett megvalósítani életével, tetteivel, tanításaival. Az embereket a ruha viselés miatt kényelmeskedőknek, puháknak tartotta s azt mondta, hogy ha a béka meg tud lenni ruha nélkül, mennyivel inkább meg tudna lenni az ember. A Prometheusz sziklához láncolását jogosnak tartotta, mert az isteni szikrával, az észszel, a leleményességgel kényelmet keresett. Zeusz nem az emberek iránti irigységből sújtotta haragjával Prometheuszt, hanem azért, mivel a tűzzel együtt a kulturát s vele az emberi bujaság és romlás kezdetét vitte be az emberiségbe.

A szép Hellás városainak, Korinthusnak utcáin, az isthmosi játékokon egy ember jár-kél koldus tarisznyával, koldus bottal. Amott az érdeklődő, báméskodó tömeg, a dologtalan felnőttek s kíváncsi gyermekek, emitt a játékok nézésére egybegyűltek veszik körül, hogy hallhassák az idegen, de ismerős férfiút. S ő nem is kéri magát. Beszél s tanít. Hatalmas alakja kilátszik a tömeg közül. Szellemének humorával fűszerezi gúnyjának nyiláival élénkíti előadását. Alig van valaki, akit egyik vagy másik oldaláról meg ne sebezne. Ilyenkor van nevetés a tömeg részéről s boszankodás

a megsebzett részéről. Ha megharagusznak is rá, nem bánja. Megy tovább s tanít, beszél máshol.

A cinikusok iskolája.

Diogenes közvetlen utóda a cinikusok táborában Krates volt. Thebaeban született előkelő, dúsgazdag családból. Vagyonát azonban az államra hagyta s ő maga vagyontalanul, koldúsmódra vándorolva élt. A 113-ik olympiás idájébe esik szereplésének virágkora, a 122 ik olympiás évében még élt.

Krates eredeti szellemü férfiú volt. A gazdagságot, vagyont megvetette, mint olyanokat, amelyek boldogságot, lelki nyugalmat nem adnak s egyáltalában nem értette, hogy miért vágyakoznak az emberek gyönyör és élvezet után, mert ha abban látjuk a boldogságot, hogy életünk telve legyen gyönyörűséggel, senki sem boldog. Életünk korának egy egész fele közömbös, az t. i., amelyben alszunk. Már a gyermek nevelődésének kezdete telve van fájdalommal. Alig kerül ki a dajka kezéből, a pedagógus veszi magához, a tornatanító, az iskolamester, a muzsik, a festő. Amint felserdül, ezekhez járul a számtan, a mértan, a lovász (mindezek jól elverik), kora hajnalban felrázzák álmából, soha nyugta nincsen. Amint ifjúvá lett, ismét a mestertől kell félnie, a tornamestertől, a fegyverforgatás tanítójától, a gimnázium fejtől. Mindezek verik, szemmel és pórázon tartják. Kitélt az ifjúkor, s elérte a hűsz esztendő; most már századosától és hadvezérétől kell félnie. Férfi korában és erejében katonáskodik, polgári kötelességeit teljesíti. Végre lehanyatlak ereje, megöregszik, megint gyermeki gondok bántják s ifjúkor után sóhajt vissza: Ó én édes ifjúságom, ő te Aetnánál is súlyosabb aggkor! Épen ezért, nem látom át — úgymond Krates — mikép élheti végig bárki is életét boldogan, ha a boldogságot a kéjek sokaságában látja.

A púpos, görbe lábú Krates így rajzolja az emberi életet sokféle bajával, gondjával. Legjobb tehát szegényen, minden foglalkozást kerülve, de vidáman élni. Ő így élt. De nem egyedül. A szép Hipparchia osztozott sorsában. Sok, gazdag, nemes kérést visszaütött s Krates meghódította szellemességével. Szülei természetesen ellenezték elhatározását s maga Krates is igyekezett őt lobeszélni, de hiába. A Krates felesége lett, osztozott sorsában, sőt túltett rajta cinizmusával.

Krates 24 bölcselmi művet írt, amelyek szellemességükkel, a stílus előkelőségével Platont közelítik meg. Iratai azonban nem maradtak fenn. Mindössze néhány vers s mondás az, amiből őt megismerhetjük.

Szerelmed éhség csillapítja vagy idő,
S ha a makacs láng még ezektől sem csitúl,
Végső orvosságként marad — a kötél.

Hasznossá tegyetek, ne pedig csak kellemetessé.
Nem kívánom a pénzt, a vagyont én gyűjteni, mint a méh,
Hangyái módra se kell összekuporva vagyon.
Részem igazság legyen, olyan kincs, mely az erényre
Oktat, amit könnyű bírni, szerezni nekünk.
Ezt ha elértem, a Múzsákat s Hermest is imádom
Nem fényes lakomán, szívem erényeivel.

Krates így szólt egy gazdag ifjúhoz, akit az élőködők nagy serege kísért: „Sajnálalak fiú elhagyottságodért“

A már említett Hipparchián kívül ide tartozott bátyja Metrokles, aki előbb peripatetikus volt. Szenvedélyes, heves férfi volt. Egyetlen mondása maradt fenn: a dolgokat részben pénzen lehet vásárolni, mint pl. egy házat; részben idővel és szorgalommal, mrnt a nevelést.

A gazdagság ártalmas, ha nem tudunk vele méltóképen élni.

Ide tartozik Menedemos és Menippos. Menedemos túlzásba vitte már a cinizmust, amennyiben fúria öltözetét vette magára s azt mondta, hogy a pokolból jó azok kikémelelésére, akik vétkeznek, hogy ismét alászállván, a démonoknak tudtukra adja, amit látott.

Menippos föníciai rabszolga volt. Cinikus létére uzsoráskodott s pénzét elveszítve, felakasztotta magát. Satírákat írt.

Nevezetes cinikus még az iskola első idejéből Teles, a harmadik századból. Jelentősége nem eredetiségében, hanem abban áll, hogy a cinikusok tanait összefoglalta s rendszerezte. A cinikus tan a Teles szövegezésében így hangzik: aki a lelki megszabadulás művét elvégezte, aki az „örültséget“ legyőzte, az minden külső körülményen felülemelkedett. Betegség, száműzés, halál, a temetés tisztességének elvonása, mind az amit az emberek tömege a legnagyobb szerencsétlenségnek tart, nem bolygathatja meg lelki nyugalmát. S mint ahogy ez állítólagos bajok nem töltik el gyásszal, úgy az állítólagos legfőbb javak, hatalom, gazdagság, tekintély nem szereznek neki örömet.

Telesszel beveződik a cinikus iskola történetének első fele. A görögség productiv szelleme természetlen maradt. Halálos dermedtség ült a lelkeken, amely minden életet megsibbasztott. A cinikus iskola is feloszlik a 3-ik század vége felé, azonban Kr. után újra életre kél, de már más hivatással, más szerepet töltve be.

Az új cinikusok.*

A római császárság züllött viszonyai, a társadalom romlottsága, a császári hatalom túltengése, az a törekvése, hogy mindent vas marokkal tartson fogva s a polgárok egyéni szabadságát elnyomja, a dolgok természetes és okozati összefüggéseként megszülte ostromlóját. Az ostromló a két százados álmából felébredt cinizmus volt.

A cinizmus jelentősége most már nagyobb, munkája nehezebb, mint a hellén cinizmusé volt. Nehezebb azért, mivel a császári hatalom roppant erejével félelmetesen állott a cinikusokkal szemben, amely minden ellene intézett támadást visszaverni s megbosszulni kész. Hogy ilyen körülmények közt akadtak mégis, akik szavukat fel merték emelni ellene, a cselekvés terére ki mertek lépni, az bizonyosága az erkölcsi romlottságnak, úgy, hogy komoly egyének, nemes gondolkozású férfiak lemondottak még az ember legkisebb kényelméről is, hogy életükkel élő tiltakozást mutassanak fel a korviszonyokkal szemben.

A cinizmus most ellenkező fejlődésmenetet mutat, mint mutatott a hellén cinizmus. Míg amott egy komoly gondolkozású férfiúval, Antisthenesszel kezdődött s további folyamán Diogenestől kezdve lejtőn haladt lefelé, úgy, hogy feloszlásához közel közönséges komédiások szerepét vállalták magokra a cinikusok, addig itt alacsony, sőt dicstelen kezdetből bontakozott ki, mignem kiváló, tehetséges egyének jelentős magaslatra emelték s tisztos

* A Sebestyén Károly könyvében — A cinikusok. Filozófiai Irók Tára, XVI. kötet — amely után dolgoztam, az új cinikusokat tárgyaló II. könyvben az első fejezet a cinikus gondolat világútja címmel Krisztust cinikusnak, a keresztyénséget a cinikus iskola továbbfejlesztésének tünteti fel. Ezt a fejezetet nem tartottam célszerűnek felvenni ismertetésünk körébe, amennyiben úgy Raffay Sándor pozsonyi theol. tanár a Prot. Szemle 1902. évfolyamában. (224—242. l.), mint Hornyánszky Gyula a Philologiai Közönlöny szintén 1902. évfolyamában (218—227. l.) kimutatta a S. K. feltevésének tarthatatlanságát.

nevet vívtak ki számára. Azok a férfiak, akik a cinizmust kiemelték alantas helyzetéből, visszaadták annak a nélkülözött tiszteletet, megingott hitelét visszaállították: Demetrius, Demonax, Oinomaos voltak.

Demetrius.

Senecának, a Néro császár nevelőjének s Thrasea Paetusnak, eme kiváló, igazi rómainak barátja volt. Elete és működése tehát a Kr. utáni első század derekára esik. Nagy szónoki tehetsége volt. olyan, mint a legértelmesebb szónokoké s előadásában, viharos áradatában szavával követi tárgyát, amint Seneca mondja róla.

Jelentősége, hatása Antistheneséhez vagy Diogeneséhez nem mérhető. Tudományos, tanult fő volt, azonban az alkotó erő, az eredetiség hijával s tanításaiban mestereire támaszkodott. Szókimondásával, rettenthetetlen bátorságával hű tanítvány volt, aki Caligula kétszáz ezer sestertiusát visszaütötte, Vespasianust vakmerően támatta, Néro fenyegetéseit fel sem vette. Seneca mondotta róla: nagy férfi, még ha a legnagyobbakkal hasonlítjuk is össze.

Tanításának fő elve volt: többet ér, ha a bölcseségnek csak kevés szabályát tartod emlékezetekben, de ezekkel bármely pillanatban rendelkezzel, mintha sokat tanultál. de amit tanultál, az nincs kéznel. Gyűlölte a butaságot és a mások véleményét nem tartotta tiszteletben, amiben szintén igazi cinikus volt.

Szép mondásai ezek: senki sem szerencsétlenebb annál, akit a balsors soha meg nem kísértett. A nyugodt és izgalom nélkül való élet holt tenger. Ha semmi sincs, ami felizgatna. ami lázba ejtene, ami kipróbálná lelki erőidet, ha rendületlen nyugalomban élsz, akkor az életed nem nyugalom, hanem — szélcsend.

Demonax.

A legderültebb, legvidámabb, legszebb életet a cinikus bölcselők között Demonax élte 80—180-ig Kr. után. Cyprusban született. Gyermekek- és ifjúkoráról nem sokat tudunk. Korán Athénbe ment s itt töltötte el hosszú életét. Hallgatta ott Agathobolus és Demetrius cinikusokat, a stoicus Epiktetost és Timokratest, a szónoklás tanítóját.

Demonax a filozófiához vonzódott s ennek körén belől is a cinikus iskolához. Olyan tulajdonságai voltak, amilyenek a cinikus iskola egytagjának sem. Derült, vidám szellem, élc és humor. Ezek által általánosan kedvelté, sőt szeretetté tett, aminthogy lelkének alaptulajdona is a szeretet volt. Főteendőjének az ellenségek és haragosok kibékítését tekintette s ez a legtöbb esetben sikerült is neki. Benne tehát a többi cinikust nem ékesítő erény is meg volt: a szeretet. Ezzel mindenkinek csak jót akart tenni, mindenkinek hasznára lenni. S hosszú élete alatt jóbarátok közt élt, senkit meg nem bántott, általános becsülés tárgya volt. Megtisztelve érezte magát az, akit Demonax megszólított, vagy akinek házába bement. Halála után ki is mutatták az athéniek iránta érzett szeretetüket, mert fényes temetéssel helyezték porait örök nyugalomra.

Mondásaiból ide iktatunk néhányat, amelyekből józan életfelfogása és szeretetteljes lelke szól hozzánk: Okúlj más példáján, akkor nem ér baj.

Többet élj füleddel, mint száddal.

A tudatlanok olyanok, mint a halak, ha megfogják őket, hallgatnak.

Több bajt okoznak az embernek barátai, mint ellenségei. Mert ellenségeinktől félünk s így vigyázatosak vagyunk előttük; de barátainkkal szemben nyíltak va-

gyunk s azért érhet bennünket e részről megannyi vesztély és cselvetés.

Ha titkot hallottál valakitől, míg barátja voltál s azután ellenévé lettél, ne árúld el, mert nem ellenedet sérted meg vele, hanem a barátságot.

Ne avasd barátságodba azt, akire nem mered rábízni mindenedet.

Mikor egyszer kérdezett valakitől valamit s ez nagyon díszes attikai nyelven válaszolt, azt mondja neki: én mostan kérdeztelek pajtás, te meg mintha Agamemnon idejében feleltél volna.

Egy reformátornak, aki rosszul beszélt, azt tanácsolta, hogy elmélkedjék s gyakorolja magát mesterségében. Az azt mondta, magamban mindig declamálók. „Akkor igazad van, ha rosszul beszélsz, mert ostoba hallgatóságod van.”

Egyszer látott valakit, aki nagyon büszkén járt új gyapjúruhájában. D. megfogta a ruhát s azt mondta neki: Ezt a ruhát előtted egy birka hordta.

Oinomaos.

Nemcsak a császárság túlkapásai ellen, nemcsak a társadalmi erkölcsök ellen intéztek támadást a cinikusok, hanem a régi vallás, régi hit ellen is. Az állami vallás ellen már Antisthenes megkezdte a harcot és ez a harc örökségképen szállott tanítványaira, de ezek közül legtudományosabban, legalaposabban s a legszenvedélyesebben Oinomaos kelt ki a régi babonás hit ellen.

Oinomaos Hadrianus kortársa volt. Tanító s egyszerűs mind igen szorgalmas író. Tragédiáiban az istenek ellen kél ki. Tragédiáiról Julianus azt mondja, hogy orcátlanabbak és szemérmetlenebbek Diogenes hirhelt obszcén tragédiáinál is. Iratai közül azonban csak a Szemfényvesztők ostroma maradt fenn, amely széleskörű alapos tudással veszi bírálat alá az oraculumokat, amelyeket aztán iratában csalásnak minősít, amelyekkel a csalók kizsákmányolták a butákat, meggazdagodtak, tekintélyre tettek szert. Kimondja benne, hogy a végzetnek nincs hatalma az emberek felett s ezzel szemben az abszolút szabadakarat hívének vallja magát, mert cselekedeteink teljesen szabad elhatározásaink szüleményei. A stoicus fatalizmusnak ellensége Oinomaos s ezzel szemben kimondja, hogy akaratumk korlátozott voltát el nem ismerhetjük

Oinomaos ezen irata Eusebiusnál maradt fenn. Maradt fenn egy másik irata is. melyben előadja neki magának Apollon Klarios által jóslás útján való becsapását, amint mondja: bizony én magam is eljátszottam ezt a vigjátéki szerepet. Ebben az iratában világosan kifejezi azt a nézetét, hogy ha az anankénak van hatalma az emberek felett, akkor hiábavaló a jóslat kérdése, mert „ha nekem az a végzetem, hogy felmenjek az Euboia hegyfokára és ott szent várost alapítsak, akkor én oda megyek, ha akarom, ha nem; s várost alapítok, akár renedeled, akár nem Apolló.”

* * *

Íme röviden a cinikusok tana, a cinikus iskola élete.

Most már a távolból, másfél ezer év múltán az iskola megszűnése után elfogúlatlanul elmélkedhetünk felette, sine ita et studio bírálhatjuk azt.

Mint gyakorlati filozófiát, amely a gyakorlati élet megváltoztatására törekedett, természetesen csak azzal összevetve méltányolhatjuk, már annál az elvnel fogva is, hogy mindent korának álláspontján kell magyarázni, értelmezni. Ezen az állásponton nem dobhatunk a cinizmusra követ. Különc, durva magaviseletük volt a cini-

kusoknak, igaz, de ez csak a másik véglet a kor dőszőlő, élvezethajhászó irányzatával szemben.

Vajjon megszülethetett volna-e a cinizmus, ha a görögség az élvezetek karjaiba nem vetette volna magát? S a római császárság korában feléledt volna-e hosszú tetszhalálából, ha a közállapotok ki nem elégtő javítást kiérdemlő volta nem keltett volna ellenzékelt maga ellen? Semmiesetre. Ha tehát valaki a cinizmust gáncsolja, gyalázza, azt kell művelnie a görögséggel és római császársággal is. Vajjon kívánhatja-e valaki újra a vétkes Róma züllöttségét, a pogányság bűneit, amelyeket Tacitus oly nagy erővel bélyegzett meg? Nem hisszük, sőt meg vagyunk győződve, hogy szánakozással gondol mindenki az emberi értelem és erkölcs ily megtévelyedésére. A cinizmus tendenciáját tehát, amely ezek ellen küzdött, feltétlenül tisztelnünk kell s azok, akik a név sajátos hangzásából s előítéletekből gúnyolják, sőt megvetik, megtagadnak tőle minden érdemet, minden tisztességet. Ezt elfogulatlanul, józan, észszerű bírálattal tenni nem lehet véleményünk szerint. Nem akarjuk mások ítéletét, izlését, meggyőződését elítélni, de azt mégis túlságnak kell tartanunk, amit a cinizmus megvetésében elkövetnek. Ha van benne valami elvethető, az távolról sem a szándék, mert ez tiszteletet érdemel, hanem csupán csak a kivitel módja, az eszköz lehet ok a gáncsra.

Szerintünk azonban még ez is érthető. A végletek találkoznak, ezt tudjuk. Az egyes emberek egyik végletét mások a másik véglettel akarják ellensúlyozni, míg nem létrejön egy közvetítő, amely a két irány túlzásait kibékíti, kinövésait lenyirbálja, a két irányt kiegyenlíti. Ebből a szempontból a cinikus iskola az események logikus következménye, az események kimaradhatatlan láncszeme.

Még egyet. Általános derűtlenség és gúnykacaj közt hallottuk egyesek részéről a cinikusok ellen irányzott élceket, valamint azt, hogy egyáltalában foglalkoztunk ezzel a tárggyal. Nem tudjuk, mit gondoljunk ezekre azonnal. Hogy a cinikus megbélyegzett egyén a mai ember előtt is, ez maradványa annak az ellenséges magatartásnak, amelyet az ókor emberei az ókori cinikusokkal szemben tanúsítottak. Azok, akik ilyen ellenséges érzülettel viseltetnek a cinikusok iránt, a lényegét a formával tévesztik össze. Mert szerintünk a cinizmusnak, mint gyakorlati filozófiának lényege a hiábavaló élvezetekről való lemondás, célja pedig a létezett, de romlott, korhadt állapotok megjavítása. A cinizmust tehát nem a maga túlhajtásában, túlzásaival kell magunk elé állítanunk, hanem megnesmedett alakjában, amelyben az minden hiábavalóságnak, külsőségnak hadat üzen. Ilyen alakjában gondoljuk mi a cinizmus lényegét. S ebben, azt hisszük, semmi gáncsolni való nincs. Az előterjesztés módja a mai ember előtt is visszatetsző — elhiszük — azonban a rideg, visszatetsző külső alatt nemes célra való törekvés rejlik. S ha hosszas, fáradságos elmélkedés helyett, hogy megállapíthassuk, hogy a cinikusoknak az élet helyesebb vezetésének tanítására irányuló tanaik s életük mennyiben helyes vagy mennyiben járulhatott ezen cél elérésére, kihámozzuk a külsőségekből a lényegét és ezt a lényegét állítjuk a világ elé, reméljük hinni, hogy eredményesebb munkát végzünk.

Akik azt kérdezik, hogy miért foglalkoztunk ezzel a tárggyal, azok nem olvasták el pataki diák létökre Közlönyünket s valóban a falusi nép számára való ismeretterjesztő újság szerepét juttatják neki. Hogy a tudás holdogító érzetéhez jussanak az illetők, tessenek elolvasni s ne sajnálják a fáradságot. Látni fogják, hogy nem azért, mintha mi azonosítanók

magunkat a kutyának való életet élő, dúrva, tolakodó cinikusokkal — amit ránk fogni szeretnek, — mintha mi a rég letűnt cinikus iskola késői ivadéka volnánk, mintha azon elv alapján foglalkoztunk vele, ki mit szeret, ahoz húz. Nem. S ezt az eljárást részükről egyébként, mint mindenben az érdekesség keresésének tartanunk nem lehet, ami azonban nem zárja ki, hogy ez rossz szokás már nem lehet. Epen azért, mert a jelen esetben rossz szokás, érthetjük meg kelendőségét és azt, hogy általános kedveltségnek örvend.

Miután olyanok is ellenünk fordulnak, akik kelle-ténél jobban kiveszik részöket az élet örömeiből, amelyek ellen folyton harcolnak a cinikusok s aminek ellensúlyozására alakították meg itt, a pataki diákok az anti-alkoholista együletet, azoknak azt felelhetjük, bárcsak lennének. ha pár hétre is, cinikusok, ha anti-alkoholisták nem akarnak lenni, akkor nem gúnyolódának. S ha még anti-alkoholisták is a cinikusok ellen támadnak, akkor fegyverbarátjaik ellen támadnak, mert egy bizonyos téren mindketten egyet akarnak, t. i. a mértéktelen élvezetek megszüntetését. S amennyiben az anti-alkoholisták, miként hajdan a cinikusok, életükkel példázzák tanításaikat s ugyanazt a célt tűzték maguk elé bár szűkebb, amit a cinikusok tágabb körre kiterjedve, a cinikusok testvéreinek nevezhetjük őket. Tehát az anti-alkoholistáknak sincs okuk a cinikusok iránti ellenszenvre.

Hangoztatják azt is, hogy kutyának való élet nem lehet az ember eszmény képe. Helyes Igazuk van. Mi is ezt valljuk. Nem is azért irtuk, amint irtunk, hogy a cinikusokat eszmény gyanánt állítsuk az emberek elé. Ez nem volt szándékunkban. Éljen mindenki emberhez illő életet, de túlságok nélkül.

Most pedig Isten veled cinikus iskola.

Antisthenes, Diogenes jó éjszakát! *Cynikus.*

EGYLETI ÉLET.

— **A Gimn. Erdélyi Önk.-kör** lelkes kis csapata ez esztendőben a szokottnál is kiválóbb eredményt produkál. Legalább a külsőből úgy látszik. Alig győzzük közölgetni a sok megdicsért munka szerzőit és a szép sikert ért szavalókat. Újabban dicséretben részesült *Gombos Ferenc* VIII. o. tanulónak egy nagy körültekintéssel és gondnal megírott értékes bírálata és *Nikházi Nándor* „Temetőben“ c. hangulatos verse. *Keresztessy László* VIII. o. tanuló pedig Csengey Fogoly lengyelének nagy ügyességgel előadott szabatos szavalása által érdemelte ki az önk. kör elismerését. A német műfordítás 12 kor. díját *Csorba Dezső* VIII. o. tanuló nyerte el. Mellette kiválott még a többi beadott pályaművek között a *Gombos Ferenc* műfordítása, mely is dicséretben részesült. Megdicsérte a kör egy ízben Bodnár Jenő VII. o. t. egy „Magányban“ c. versét. Ugyancsak Bodnár Jenő nyert dicséretet az „Isaszeg“ című költemény bírálata-
val. Az „Isaszeg“ című költemény szintén megdicsé-
retet, szerzője Finkey József VII. o. t. — A történeti pályatételre érkezett munkákat a kiküldött bizottság díjra méltóknak nem találta: tehát a Társulat új pályázatot hirdetett ugyanarra a tételre. — Március 15-iki ünnepélyre a társulat szavalóul Pataky Sándor VIII o. t. küldte ki. Ez alkalommal megdicsértetett Pataky Sándor szavalata és Finkey József két Heine fordítása.

A Magyar Irod. Önk. Társulat az új félév be-
álltával mintha fokozottabb kedvvel és lelkesedéssel mun-
kálkodnék; mintha valamelyes benső ösztönző erő buz-
dítaná a tagokat az öntevékenységre, az önmunkálko-

dásra, melyet oly annyira nélkülöztünk a múlt félévben s amely olyan szomorú nyomokat is hagyott a társulat jegyzőkönyvében. Most valahogy új élet pezsdült, most valahogy dalosabb a kedv, erősebb a munka. — Megdicsértetett *Takács Mihály* II. é. hhallgatónak „*Apám emléke*“ c. vers-ciklusa; *Éles István* III. é. hhallgatónak egy szavalata. *Endrődy Sándor* „Visszavárlak“ c. költeményét adta elő nagyobb erővel és sikerrel reprodukálva e rapszodikus költemény viharzó szenvedéllyel átlengett részleteit, mint amily biztos érzéssel választotta meg a szavalat alaphangját. Az egész szavalat azonban egy mély érzésű, kiforrott szavaló ügyes előadása volt. Minden ízében ügyes, nem is kifogásolható előadóra talált *Kozma Andor* „*Góbé*“ c. tréfás költeménye *Farkas Dezső* III. é. hhallgatóban. A művészi színvonalon járó szavalatot a társulat egyhangú dicséretben részesítette. Megemlítjük még *László Sándor* I. é. hhallgatónak önkéntes vállalkozású finoman kidolgozott szavalatát, ki *Szabó Jenőnek* „*Még egyszer*“ c. költeményét adta elő megrázó drámai erővel. Több, egyéb sikerült programmpontjai is voltak még a társulat eddigi üléseinek s ezeket csak mint a sikerültek között is a kiválóbbakat említhetjük meg.

HIREK.

— **Március 15.** Nagy szomorúság szakadt a mi szívünkre: a nemzeti nagy husvét ünnepen gyászolnunk kell, — felszázados husvétjü örömnepünk szomorú Nagypéntekké változott, hol a golgotai nagy kereszt helyett az esti szürkületbe az aradi vesztőhely fekete fái meredeznek ránk, hol a fiát sirató Mária sirása helyett egy sokat hányt-vetett, mindig remélő nemzet szomorú temetői éneke gyászolja, siratja — maga magát. . . A mostani március 15-iki ünnepély nem olyan, mint az eddigi, a többi, ennek kell, hogy különb legyen; kell, hogy amikor a duzzadó nemzeti erő eltiport jogát követeli: a szabadság nagy ünnepén a nemzet szíve: az ifjúság, lelke minden tüzet kigyujtsa azon az oltáron, melyet verők árán hagytak ránk a dicső elődök. Kell, hogy a pataki főiskola ifjúsága úgy ünnepeljen, amint eddig még soha, kell, hogy a szíve minden nemes érzésével s lelke minden gazt sújtó gyűlöletével, úgy ünnepeljen, mint az az első márciusi ifjúság, úgy ünnepeljen, mint a megbántott anya bosszúért lihegő gyermeke, kinek szívébe mar a fájdalom, de a lelke mindenre kész. — És ünnepelni fogunk *a hangos vigaságot elhagyva, pusztán egy lélekemelő szép ünnepély keretében.* Az ifjúsági egyesület ugyanis egyhangú határozata alapján kimondotta, hogy főiskolánk ifjúsága mindennemű mulatságtól távol tartja magát mindaddig, míg a mostani elszomorító állapotok jobbra nem fordulnak s a szokásos márc. 15-iki bált sem tartja meg. Ugyanez a gyűlés 250 koronát szavazott meg mindenféle felszólítás nélkül a vármegyei jóléti bizottságnak, hogy nevezett bizottság fordítsa azt arra, olyannémű hazafias célra, melyet bölcs belátása jónak lát.

— **H. Bathó János**, főisk. ének- és zenetanár, febr. 7-én tartotta meg a főiskola imatermében, az igazgatótanács, a tanári kar, a kollégium egész tanulóerege s nagyszámú városi közönség jelenlétében székfoglaló értekezését. A kuruc-dalköltészetéről olvasott fel. Helyelközzel a főisk. énekkar, majd meg a vegyeskar szólaltak meg, előadva a kurucvilág egy-egy kitűnő zenetermekét. A felolvasás elhangzása után Fejes István egyh. atyáknak üdvözölte H. Bathó Jánost, mint akiben — úgy látja — nagyon sokat nyert a főiskola.

— **Theologus bál.** F. hó 10-én volt a theologus bál. A nagy reményekre jogosító táncmulatság ugy anyagilag, mint erkölcsileg sikeresnek mondható, habár az előző évekhez képest a közönség részéről közönyösséget látunk. A bálon jelenvoltak névsora az eddigi szokástól elütőleg, most elmarad. Oka az, hogy nem egészen hiteles névsort kaptam s közlés esetén a helyreigazitásoktól, akarom megkímélni felelősünket — felszólalás esetén. Épen azért szíves elnézések kérem. Különben akik mulatságunk anyagi sikereihez kegyes adományaikkal szívesek voltak hozzájárulni t. i. jegyeiket megváltották illetve felülfizettek, azoknak neveit az alábbiakban közöljük: *Katona György* 20 kor., *Dr. Kun Zoltán* 10 kor., *Radácsi György* 10 kor., *Rohoska József* 10 kor., *Névtelen* 6 kor., *Debreceni Bertalan* 5 kor., *Horkay János* 5 kor., *Nagy Béla* 5 kor., *Novák Lajos* 5 kor., *Szinyei Gerzson* 5 kor., *Wintner Jakab* 5 kor., *Dr. Meczer Sándor* 4 kor., *Hallgató János* 3 kor., *Grósz Mór* 3 kor., *Lászlófi Henrik* 3 kor., *Schwarz Sámuel* 3 kor., *Székely László* 3 kor., *Borger Ignác* 2 kor., *Osizsár Bertalanné* 2 kor., *Galgóczy Károlyné* 2 kor., *Harsányi István* 2 kor., *Horváth Györgyné* 2 kor., *Kósa Bertalanné* 2 kor., *Oláh Miklósné* 2 kor., *Radil Károly* 2 kor., *Rácz Lajos* 2 kor., *Trócsányi Bertalan* 2 kor., *Dr. Székely György* 2 kor., *Verebélyi Józsefné* 2 kor., *Wittkai Bertalanné* 2 kor., *Farkas Józsefné* 1 kor., *Seres István* 40 fill., *Matolay Viktor* 10 fillér. A jótékony cél érdekében vett összeget köszönettel nyugtázzuk. A mulatság összes jövedelme 377 kor. 50 fillér. Kiadás 353 kor. 32 fillér. Tiszta jövedelem tehát 24 kor. 18 fillér.

— **Helyreigazítás.** A zeneegyleti mulatságról múlt számunkban közölt referációjában a felülfizetők közül tévedésből kimaradt *Katona György* mérnök úr, ki 35 koronát fizetett felül.

— **Előfizetéseiket újabban beküldötték:** *Szilágyi Dániel* (Tura) 4 K., *Páll Sándor* (Kis Galambfalva) 2 K., *Főiskolai Kör* (Selmechánya) 1 K., *Pósa Péter* (Kövesd) 4 K., *Nagy Sándor* (Gice) 2 K., *Bálint János* (Ny-Jákó) 4 K., *Kiss Gyula* (Telkibánya) 2 korona.

Szerkesztői üzenetek.

Mignon: Köszönettel vettük és közöljük.

Mátyási: Boesánat a halogatásért, de ami késik, nem múlik.

Kiss Károly Kolozsvár: Erélyes felszólításodnak eleget tettünk szíves üdvözlettel.

Stütsi: Majd rá kerül a sor.

Vass Béla Kolozsvár: A küdeményt át vettük, de amelyet mi is szívesen közöltünk volna, már más lapban megjelent előzetesen, így hűt a fennmaradt helyébe újat várunk. Szív. üdvözlettel,

Nyomtatta Radil Károly a sárospataki ev. ref. főiskola betűivel.

HALTENBERGER BÉLA

ruhafestő, vegyi tisztító és gőzmosógára

KASSÁN, ALAPITTATOTT 1810-ben.

Hazánknak e szakban legrégebb s közismert gyárában ruhák egészben tisztítatnak és festetnek, továbbá gallérok, kézelők s egyéb fehérneműk a legszebb kivitelben mosatnak és vasaltatnak.

Postacím: Haltenberger Béla, Kassa.

SÁROSPATAKI IFJÚSÁGI KÖZLÖNY

KIADJA: A „SÁROSPATAKI IFJÚSÁGI EGYLET.” — MEGJELENIK HAVONKÉNT EGYSZER.

Szerkesztőség: Sárospatak, Főiskola, szónoki hivatal. Kiadóhivatal: Sárospatak, „Ev. ref. főiskolai könyvnyomda.”	Főszerkesztő: MAGDA SÁNDOR Felelős szerkesztő: BÓDI DÉNES FŐMUNKATÁRSÁK: LÁSZLÓ SÁNDOR, SZÉKELY SÁNDOR.	Előfizetési ár: Egész évre 4 korona. Félévre 2 korona. Az előfizetési összegek a Sárospataki Ifjúsági Közlöny szerkesztőségének küldendők.

Aki nem óhajt előfizetni, sziveskedjék jelen számunkat ugyanezen címszalag alatt (vagy 4 filléres bélyeggel) „Nem fogadom el” megjegyzéssel visszaküldeni.

TARTALOM. *Bódi Dénes*: Gondolatok március Idusán. — *Okos Gyula*: Telkes gazda. — *Vass Béla*: Szerkesztőségben. — *T. M.*: Március 20. — *Keéky István*: Márciusi ének. — *Kf.*: Kongressus előtt. — *Sz. S.*: Három toll. — *Piktor*: Nagytű János. — *Idem*: Szakálás úr. — *Bahrnumisz*: A Wekerle-tánc. — *sz.*: A siker. Monolog. — Egyleti élet. — Hírek. — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetések.

Gondolatok március Idusán.

Eljött tehát most is, úgy mint minden évben: — *március Idusa* szép tavaszi fényben. — Meg is ünnepeltük fényes ünnepséggel; — játszott a tricolor a tavaszi széllel. — Zászló, nap-sugár és lelkesedő kebel, — minden hirdette, hogy egy nemzet ünnepel!

Ünneplé emlékét fényes, dicső multnak, — mikor nemzetünkről rabbilincsek hulltak: — mikor összetört a szolgaságnak járma, — s kimondatott: nincs úr és nincs szolga már ma; — de *szabadok* vagytok mindannyian itten: — *egyenlők, testvérek*, így rendeli isten! — Mikor *egyért* dobant meg milliók szive: — *legyen e hon szabad, magyarok istene . . . !*

58 esztendő! és e dicső multnak, — emlékei ma is szépen megújultak. — Ah! de van-
nak köztünk, sajnos . . ! sokan vannak, — kik e nap hevétől meleget nem kapnak; — kiknek életében, hogyha fel is derül, — nyom nélkül eltűnik, mint *egy* a sok közül. — Márciusi szellő szivét nem hatja át; — lelke sötétségén tündöklő sugarát — nem lövelli által „*negyvennyolcnak*“ fénye; — elfeledte: mi volt most 58 éve. — Sőt e hont, amelyet ezredéven által — öntöztek apáink sok könyhullatással, — s még nagyobb

volt árja a kiömlött vérnek: — ma már megcsufolni s eladni sem félnek. — Hanem rárontanak a százados fára, — melynek árnyékában pihent meg az árva, — elhagyatott, szegény magyar nemzet, mivel — nincs, nem volt s nem is lesz sehol számára hely — a nagy világon. hol meghuzhatná magát, — mert hazaárulás nem szerzett még hazát . . .

Március Idusa! lebbentsd fel a fátyolt, — hogy a magyar nép, mely eddig annyit gyászolt, — a meghasonlás és pártoskodás miatt, — önszivébe lövén mindannyiszor nyilat: — lebbentsd fel, hogy mostan egy nagy érzelemben — egyesüljön e nép: *a honszerelemben!* — Hogy ne legyen többé hazánkknak oly fia, — akiért kellene egykor pirúlnia — ennek a hazának, mely anynyit szenvedett, — hűtelennek nyujtván tápláló kenyeret. — És, ha még akkor is . . . a multnak láttára, — gyilkos fejszecsapás esnék arr' a fára, — melynek lombjait bár vihar tépte széjjel, — de a törzse dacolt a legvadabb széllel; — ha valaki ezen fára törne vadon: — legyen örök átok és gyalázat azon!! — Aki bűnös kezét az édes anyára, — nem fél felemelni a magyar hazára, — aki elfeledi március Idusát, — csak-hogy biztosítsa maga hamis jussát: — legyen kitagadva mindaz e hazából, — amiképen Judás a menny országából! — Hogy ne legyen miért e népnek sirnia, — mivel nem lesz egy se hűtelen, gaz fia. — Nem lészen áruló, éhes konkra leső, — hanem békés polgár, munkás, honszerető; — kikben honszerelem s testvériség lángol, — magán érdekektől s hiúságtól távol. — Akarata legyen, mit mindenki akar: — e szabad hazában legyen szabad magyar! — S hangozzék imája hercen, völgyön, hegyen: — *Éljen a hon soká s mindig boldog legyen!!*

Bódi Dénes.

A telkes gazda.

— Falusi történet. —

Ezelőtt pár évvel egy tiszamelléki faluban voliam legációban s ott hallottam a következő kis történetet.

Elt ebben a faluban már régei két testvér. Árvák voltak. Anyjokat nem is ismerték, atyjok pedig nemrégiben halt meg. A szerető anya helyett egy öreg cseléd nevelte, de aki inkább a két fiutól függött, mint viszont. Atyjok tanácsbeli, majd hosszú ideig bíró volt s így nem sok gondot fordíthatott gyermekeinek nevelésére. Különbelen ehhez nem is igen értett. Odaadó, gyöngéd szeretettel sohse viseltetett gyermekei iránt, ezért a gyermekek eleinte zárkóztak, később félénkek, majd végre ravaszakká lettek vele szemben s mindent elkövettek az atyai szigor kijátszására.

Ily körülmények közt nem is csodálható, ha atyjok halála nem ütött mély sebet a gyermekek kebelén, sőt nemsokára örültek is ennek. Szabad ember vált belőlök, övék volt minden, ők parancsoltak mindenütt s nekik senki. A faluban hirhedt alakká vált a két legény. Garázdálkodásukkal megbotránkoztatták az egész falut s ennek utóvégre is pár napi börtön a vége. Ők ezt is „virtus“-nak vették. Nemsokára nagykorúsították magukat s a nagyobb, József meg is házasodott. Egy szelid-lelkű leányt vett el, aki azon szándékkal ment hozzá, hogy letériti a megkezdett útról férjét, amely egyenesen az erkölcsi s anyagi pusztulásba vezet. Óh, szegény asszony, ha tudta volna, hogy meddő lesz minden törekvésed!

Családi életökből már az első héten kiköltözött a boldogság. A férj nem tudott ez új, rendes életbe beleszokni, ő még mindig oly legénynek gondolta magát, mint öccse, ki már másfél napja üli a búcsúzó „Hernyó“ zsidónál. (Két nap múlva katonának kell bevonulnia.)

Pedig a mi Berci barátunk (így hívták a fiatalabbat) irtózott a katonaságtól. Tettek is kísérletet a kiszabadításra, de nagyon balul ütött ki s így itt kellett hagyni e szép falut, a jó cimborákat s kiváltképen „Hernyó“-t, a korcsmárost.

Eltávozásakor könnyebbülten lélegzett föl a fiatal asszony, mert azt hitte, hogy a csalogató elment s most már nem fog vágyódni oly nagyon a korcsmába. Hozzá is fogott, hogy letéritse e rossz útról szép szóval, szelidséggel, gyöngédséggel, végre könnyekkel, de hiába volt minden, férje ezekre szidalmakkal, bántalmakkal, sőt igen ittas állapotban (a mi majdnem mindennapos volt) ütlegekkel válaszolt. De a szegény asszony csak tűrt megadással, szenvedett keservesen. Egyedüli vigasza a szent írás és ima volt, ez adott új erőt a küzdésre. Pedig már most látnia kellett, hogy nemcsak öccse csalogatta a korcsmába, hanem az a sok „jóbarát“!? Azokat elhagyni, hiszen ez lehetetlen. Sőt még többre vitte a dolgot. Ezután majdnem minden héten bejárta Nyiregyházára, megnézni, nem e búsulna el már magát a Berci gyerek? Ekkor rendszeren egy-egy pogányos mulatságot csináltak.

Persze minden ilyenmű kirándulás pénzbe és pedig sok pénzbe került s mondjuk meg őszintén, hogy Bóta József gazd'uramnak is, habár telkes gazda, de voltak olyan napjai, mikor bankók nem lapúltak meg a ládafiában. Ha ilyenkor jött kedve a mulatásra, ez nem tett semmit, nem azért volt becsületes hű barát Hernyó zsidó, hogy ki ne rántsa jó emberét a bajból. Neki volt mindig bankója. Adott ő kölcsön szíves-örömmel, nem is valami nagy szertartás közt, csak egy kis papírra amely olyan sárga színű (ki ne

ismerné?) kellett ráírni, hogy elfogadom. „Jóakarólag“ mondogatta Hernyó: „Minek írni rá többet!“ József gazda előtt nagyszerűnek tűnt fel e művelet s váltig mondogatta magában: „Nincs ily becsületes ember több e fordulón, mert atyám-uram is már csak becsületes ember volt, de ha pénzt adott, mindig elhívott két tanút s ennél fogva tudta a falu“. Hernyó barátunk megelégedett csak az elfogadommal s adott rá annyi pénzt, amennyit akart. Azonban ne féltsétek, hogy Hernyó vesztett volna valaha, ki tudta ő azokat a papírokat egészen jól tölteni s talán éppen úgy, hogy ő nem igen károsodott. De ezt ám nem érte föl ésszel József gazda. Ő csak élte vidáman napjait.

Egyszer karácsony ünnepére hazajött öccse is, nem azért, hogy annyira vágyódott a házi tűzhely után, melynek melegénél igaz boldogságban eltölthetnék a karácsonyi ünnepeket, inkább Hernyó zsidó s a jó barátok vonzották őt.

Alig töltött otthon bátyjánál pár percet, egymást biztatva elindultak. Hiába volt az ifjú asszony minden rimázkodása, hiába könyörgött nekik, hogy csak a karácsonyestét töltsék el otthon együtt, a gazda nyersen ráírvált: „Ne csörtesz, asszony, mert lekötöm a nyelved!“ Mit felelhetett volna erre a szegény asszony, sirt, tudta már, hogy nem egyhamar látja őket viszont. Ők mentek egyenesen Hernyóhoz. Nem akarom leírni az ott talált társaságot, csak annyit jegyzek meg, hogy gyönyörű volt. Mulattak is kimondhatatlanul. Míg másutt a boldog családi körben a hit világánál, a szeretet melegénél, buzgó énekléssel s elmélkedéssel várják a szent karácsony ünnepét, addig ők dorbézoltak, ahogy csak tőlük telt. Talán hallgatni is bűn volt azokat a beszédeket, melyek ott reggelig elhangzottak, nem pedig leírni. A mulatást egész reggelig kihúzták.

Ekkor bolond fővel azt találta ki valamelyik, hogy menjenek istentiszteletre, hiszen éppen úrvacsora-osztás van. „Iszunk ott is“, hörögték a részeg (emberi ábrázatban lévő) állatok. Azonban e borzasztó lépést csak a két Bóta merete megtenni. A többiek eliszonyodtak tőle, de ők nem! A hívek legnagyobb megbotránkoztatására bementek a templomba s kihívólag az első padba ültek.

Hogy micsoda hatással voltak a hívekre, azt el lehet képzelni. Hiszen ily nagy ünnepkor még a hétköznapi gyöngébb lelkek is igyekeznek az Isten házába, vonzza őket valami magasabb eszme érzik, hogy alacsony a föld s vágyódnak az áhítat szárnyain a magasba, az Istenhez, érzik a bűn súlyát s várják a szabadulást, várják Jézust, mily buzgalommal éneklé akkor minden hívó:

Jer áldott vendég nálam szállj
Bűnemtől ne iszonyodjál
Jöjj be hozzám, te szolgálodhoz
Szegény megtérő juhodhoz.

Elgondolhatjátok, hogy miféle hatást tesz egy buzgó gyülekezetre két ember, kit az igazi bűnbánat s az erős hit helyett a részegség és a vallás szent dolgainak kigúnyolása visz a templomba. Kivezetni szerette volna mindenki, de még se merete senki a falu leggazdagabbját?! A tiszteletes későn vette észre s ha valaki, úgy ő botránkozott meg e két részegen.

Gyönyörű beszédének végeztével, midőn az úrvacsora kiosztásához akart kezdeni s elmondta a szokásos „Ám akik elkészítettétek magatokat, jöjjetek stb.“ . . . látta, hogy mindkettő az úrasztalához tart, tűnődött pár pillanattig magában, hogy mitévő legyen, de azután a

legkeményebb szavakkal utasította vissza őket az asztaltól. Hogy milyen lehetett ez a beszéd, kitűnik abból is, hogy e két megátalkodott gonosznak is szívére hatott s szemlesütve távoztak el a templomból, úgy tűnt föl, mintha igen restelték volna ezt a dolgot. Azonban ez nem sokáig tartott, mihelyt megpillantották a Hernyó korcsmáját, ismét visszajött a jókedv, — „kutyaharapást is szőrével szokták gyógyítani” — s folytatták a dáridót.

Azonban mint semmi, úgy a dorbézolás sem tarthat örökké, este hazamentek. A szegény asszony se holt, se eleven nem volt, mert hiszen ő ezerszeresen érezte a szégyent. Férjét, ki első gazda a faluban, onnan kiutasítják, hol a koldus is otthonra talál. Nem tudta megállani, hogy szemrehányást ne tegyen férjének, pedig kár volt tennie, a részeg ember talán nagyjából el is felejtette már a történeteket s most, hogy újra eszébe hozta s ily módon, ez igen felbőszítette. Először jól elverte feleségét, azután tűzbe dobta a bibliát, a zsolnárt, még az öreg Szikszay bácsinak sem kegyelmezett s istenkáromkodások közt kijelentette, hogy innen többet sem szabad templomba menni. S hogy miket mondogattak még a katona öccsével együtt, azt leírni lehetetlen. Azonban van egy, ki fölírtá, hogy annak idejében számon kérje: „adj számot sáfár a te sáfárkodásodról.”

Nem is kellett oly soká várni. Legelőször Berci bűnhődött meg érte. Részeg volt s talán nagyon megszurkálta valamelyik föllebba'óját. Azonnal vitték a fegyházba s tizenöt évet mértek rá. Tehát ő már többé nem igen láthatta meg Hernyó zsidót s azokat a jó cimborákat. Egy kissé szívére vette ezt bátyja. Fájt neki az eset, de a jó cimborák megvigasztalták, annyival is inkább szüksége volt erre, mivel felesége is otthagya már, mert nem tudta túrni tovább, ő ezek után a borbá s pálinkába temetett el minden bűt.

József gazda egész dologkerülővé lett, földjét eladogatta, vagy pedig felében munkáltatta, csakhogy annyira vitte a pazarlást, hogy a jövedelem nem futotta ki a bevételt. Hiába, kétszeresét fogott a Hernyó krétája, meg a sok nyiregyházi út. Azután az öccse ügye is temérdek pénzt fölemésztett (az öccse vagyonát is ő vezette), no meg a válópör is, mert Bóta gazda nem úgy, mint más becsületes ember, ha felesége odahagyta, érte megy. Ő nem tett így, sőt neki állt feljebb. Asszony nélkül nem szűkölködött, hiszen volt „jószívű” asszony, aki kínálkozott a gazdaságot vezetni, hogy utasította volna József gazda ezt az ajánlatot vissza. Tehát hamar akart szakítani azzal a szentes asszonnyal s hogy annál könnyebben menjen a dolog, hűtlenséget bizonyított rá két barátjával. Ilyen derék embernek, mint József gazda, két cimborá pálinkáért is megtesz ily csekélységet.

A szegény asszony idáig is egész beteg volt, úgy testileg, mint lelkileg, hanem ez az alaptalan s becsületesben a legmélyebben gázoló vád, egész aláasta egészségét. Pár hó múlva meghalt, azonban szerencsére a birtok, míg férjhezmenetelkor kapott, visszaszállott rá, mivel pár nappal halála előtt a pör befejeződött.

Femetésén majdnem az egész falu részített. Az ifjú tiszteletes gyönyörű beszédben búcsúztatta el a halottat s ha volt férje ott lett volna, talán őt is megindította volna, vagy ki tudja. Ő akkor is javában ivott Hernyónál cimboráival s legkevésbé sem zavarta a harangzúgás, pedig tudta, kit temetnek.

Hernyó zsidó azonban minden jószívűsége mellett tudta e közmondást: „Addig nyújtózz, ameddig a takaród ér”. Tudta, hogy azon sárga papírok értéke majdnem annyit nyom már, mint Bóta gazda egész ingó-

sága. Nem kérte ő a pénzt, hanem rátábláztatta a birtokára. Három év telt el s e szegény szerencsétlen már a tönk szélén állott, hiszen Hernyó, meg a sok kisegítő asszony, a takarék s végre az adó nem dolgozik a maga kárára.

Fizetésre szólították föl; József gazda Hernyóhoz fordult, de most ő sem tudott adni. Birtokát el nem adhatta, a követelők sürgették a fizetést s végre a nyiregyházi takarék, éppen Hernyó biztatására, végrehajtást kért ellene. Elárverezték mindenét, öccse vagyonát pedig a hatóság vette kezelés alá. Azonban hiába volt már annyira érzéketlen József gazda, de midőn a dob megperdült s a harmincezret érő birtokból alig maradt neki 600 forintja, fölajdult szíve. De már annyira aláasta lelki erejét a pálinka, hogy nemsokára elfeledte e csapást is. Hernyó nagyon tudta annak a módját, hogy el ne keseredjen a történetek fölött, ő csak a régi maradt (hiszen még kevés pénze volt) s itatta vele a gyilkos alkoholt. Most az egyszer talán meddő volt a Hernyó igyekezete, nem tudta teljesen megfosztani a legrosszabb pálinkájával sem a gazdát józanságától. Most már látta, igaz, zavarosan, hogy mindennek Hernyó az oka. Kezdet gondolkozni a jövő felett, elgondolta, hogy „ő”, telkes gazda, nem mehet napzámba, hiszen az iszonyú szegény volna, a munkától pedig irtózott, nem tudta sokáig elhatározni magát semmire, végre határozott — nagyon sötétet. Ezután ismét a régi lett, ivott mód felett, s Hernyónak azt rebesgette hogy elmegy a faluból. Nagyon megörült ennek a korcsmáros, mintha gondolta volna, hogy így ennek nem jó vége lesz. Nem is csálódott.

Bóta gazda egyszer, midőn már teljesen agyonitta magát, elkezdte szemére hányni szerencsétlenségét Hernyó zsidónak s követelte, hogy fizesse vissza elrablott pénzét. Erre azt kapta feleletül, hogy kidobták Bosszú s elkéséredés töltötte el egész benső valóját s ment, hogy fölgyujtsa házáat. Részeg volt s csonttá fagyott minden s szerencséjére nem sikerült neki ez a művelet, mert Hernyó észrevette s fiaival félholtra verték.

Hides, dermedt hideg éjszaka volt s minden biztonnyal ott fagy meg a városvégi árokban, ha az ifjú tiszteletes, ki akkor jött a városból, föl nem veszi kocsi-jára s haza nem viszi a lakására; látták masok is, de részegnek gondolták, nem volt már újság (sőt minden-apos dolog) őt az árokban látni. Az ifjú lelkipásztor, mihelyt meglátta a vért a havon, azonnal tisztában volt a történetekkel. Tudta ő, hogy ez az ember csak vérén javul meg. Ki sem fogatta a lovakat, hanem tüstént orvosert szalasztatott. Addig pedig maga vette kezelés alá.

Az orvos nemsokára meg is érkezett, de alig bizott valamit a szerencsétlen életbenmaradásához, mégis minden lehetőt megtett megmentésére. Másnap tudta az egész falu a történeteket. Az ifjú lelkész nem kímélt semmi fáragságot, semmi költséget, úgy szerette volna megtartani életben s visszatéríteni nyája közé ezt az egy eltévedett juhot. Azonban már ő sem remélte, hogy fáradozását siker koronázza. Négy hétig naponként csak pár percet volt eszméletlen, oly nagy sebláza volt. De végre is jobbra fordult betegsége. Eltűntek lázas álmái, melyben megakarta ölni a zsidót s viszont őt akarta a felesége, az úrvacsorai eset is folyton háborgatta. De végre elmúltak.

Ekkor két napig nem be hozzá csak az orvos s egy ismeretlen szolgáló, kik semmi felvilágosítással nem szolgáltak. Így nem tudta kitalálni a szegény beteg, hol is van ő?

Nagyon nyugtalan volt, elgondolta egész életét s

látta tisztán hibáit, érezte kimondhatatlanul ennek súlyát, mindenre emlékezett, csak arra nem, ami a gyűjtogatás után történt. Folyton találgatta, hol van is hát? de hasztalan. Ily tűnődés közt telt el két nap s még sem tudta kitalálni, hogy hol van tulajdonképen, nem tudott enyhülést találni az önvád mardosta keblére. Egyszer csak (amit már oly rég tett) imára kulcsolta kezeit s az ima végeztével fölsóhajtott: „Tudom már ki vette föl gondom, az, aki szíven viseli az elesetteknek is a sorsát, aki gondot visel a legparányibb állatra. Isten, te jóságos Isten, kit én ismerni sem akartalak, Te vetted fel gondom!” Azt gondolta szegény, hogy valami korházban van. Elképzelhető, milyen volt a meglepetése, midőn az ima elhangzása után a tiszteletes — akit talán a legjobban megsértett — lépett be hozzája. A beteg nem mert ránézni, csak azt rebegte: „a jóságos Isten nevében bocsásson meg.” A lelkész imával felelt, imádkozott vele a beteg is, végül bűnbánatra hívta föl, de a szegény szerencsétlen csak sírt, csak sírt, nem tudott semmit felelni. Ámde ez a legigazabb bűnbánat. Meg akarta köszönni, de ezt sem tudta, úgy zokogott. Ezután elbeszélgetett vele, éjjelre magára hagyta. Hanem a borzasztó percek még csak ezután következtek rá. Ez a váratlan fölfedezés annyira elérzékenyítette s oly bénítólag hatott idegeire, hogy ismét nagy beteg lett. Megfoghatatlannak tűnt föl előtte, hogy a tiszteletes, kit annyira megbántott, ily nagylelkű legyen. Visszajöttek a lázai, folyton bocsánatért kiabált, de végre Isten könyörült rajta s lassanként elmúltak fájdalmai s hat hónap múlva teljesen fölépült.

Oh, de milyen volt a régi helyett, féllábara sánta, félkeze összeroncsolva, mezei munkára teljesen képtelen lett szervezete. De azért ő halát adott az Istennek, hogy visszaadta életét, hiszen neki még tartozása van s ezt tisztázni akarta. Vissza akarta fizetni e nagy jótéteményt a tiszteletesnek s erkölcsös étellel kiengesztelni Istent, kit annyiszor megbántott. Őcscse ez idő alatt meghalt, birtoka teljesen rászállott. Ő azonban tudta, hogy a gazdaságot nem vezetheti, a tekintélyes birtokot a tiszteletes úrra akarta hagyni s midőn ez kijelentette, hogy semmikép sem fogadhatja el, az egyházra hagyta oly kikötéssel, hogy halála után a jövedelem az árvák és elhagyatottak közt osztassék ki, haláláig pedig eltartásáról gondoskodjanak. Szívesen beleegyezett ebbe a tiszteletes, magához vette, ki a cselédségre felügyelt s ő lett egész életére az egyházi is. Midőn először bevezette a templomba a megtért bűnöst a lelképásztor, az egész gyülekezet sírt s felállással fejezte ki háláját a vezető iránt, ki annyira szíven viseli híveinek ügyét, ki a régi, hitetlen, dorbézoló telkes gazdát, istenfélő, szelid, alázatos emberré, igazi egyházi szolgává tette.

A betegeket, a nyomorútlakat ő tudta legjobban vigasztalni, bátorítani; ezzel tett legnagyobb hasznot jóltevőjének.

Megállojtunk . . . Az utolsó pátenst tartottam kezemben, nagyon szívenre hatott e történet, ránéztem az öreg egyházfira ki kalauzolt, sejtettem, hogy ő a történet főszereplője, hiszen sánta volt, a köny pedig kicsordult szeméből. Neki bátorodtam s megkérdeztem; „Él-e még ez az ember a faluban?”

Könybe lábadt szemekkel felelt erre az öreg: „Igen — majd folytatja — de élek többé nem én, hanem él én bennem a Krisztus!” Meghatott nagyon a történet, mert egy fényes példa bizonyította be ismét előttem, hogy mily végére mehetetlenek a Te utaid, láttam, hogy Isten kegyelmébe fogadja még az elesett bűnösöket is, ha szívők szerint megtérnek.

Nem lenne teljes a történet, ha Hernyó zsidóró nem emlékeznék meg. Elvette ő is büntetését. régen kikapustult a faluból. Hamis pénzt gyártott fiaival, de rajta vesztett, a csendőrök fölfedezték s szigorúan sujtotta a törvény keze, elvesztette minden vagyonát.

Lám „Isten megfizet kinek-kinek az ő cselekedete szerint.”

Okos Gyula.

Szerkesztőségben.

*A szigorú, öreg szerkesztőnk
Ma már megint haragudott:
„Úgyan kérem, hát mért nem írja
Már azt a cikksorozatot?”*

*„S hogy jut a rendőri rovatba
Ily érzélgős szószagyvalék,
Mint itt a hír végén például
. . . A haja szőke, szeme kék . . .”*

*„Valósággal megfoghatatlan
És azt sem értem, hogy lehet:
Egymásután százszor leírni
Egy közönséges lánynevet?”*

*A cigaretta füstön által
Kacagnak rám kis angyalok,
— Irok az installációkól
S egy édes arcra gondolok . . .*

Vass Béla.

Március 20.

Egy név: Kossuth. Valami csudálatos érzés bizsergeti a lelkeinket a pusztá említésére is. Egy név, amely maga egy szent eszme: a szabadság eszméje. A dicsőségnek minő lángsugarában kellett megfürödni, hogy egy nemzet előtt ne pusztá név legyen, de a legszentebb eszmét jelölő fogalom! . . . Kossuth! Legendás időknek legendás alakja lett belőle. Nem is oly rég hagyott itt minket, alig 12 éve és mi már nem akarjuk hinni, hogy ő is húsból és vérből való ember volt: igaz, hogy a lelke láng volt, csupa mennyei tűz, a prófétákról maradt rá örökségül, hogy szunyadó népet felrázza évszázados tespedéséből. Jó, hogy ezt a prófétai lelket, e mennyei lángot nem vitte magával. Itt hagyta nekünk szent örökül, hogy legyen vigasztalónk, ha bíra viradunk, erősítőnk, ha csüggettség szorongatja lelkeinket, harci harsonánk, ha majd egykor jön a nagy nap! . . . Népem, nemzetem! nem hallod-e, most is vigasztal, most is bátorít: él még Hadúr, a Magyarok Istene! Népem, nemzetem légy éber, figyelj jól minden legkisebb neszre: nem hallik-e még a tárogató hang, a harci harsona?! . . . A vihart nyommasztó csend szokta megelőzni: e mélységes csend is, ki tudja: nem annak elő jele-e már? . . . Magyarok mentője, Kossuth apánk lelke légy velünk, vigyázz reánk! . . .

T. M.

Márciusi ének.

Véget ért a pogány, hosszú álom . . .
 . . . Megmozdult az óriás vadon . . .
 A nagy ige felhőbontó szárnyon
 Felcsapott már büszkén, szabadon!
 Új időknek rengető lökése
 Vad bérceken tört nagy, nyílt utat!
 Vérfagyaláló, reményölő éjre
 Jött az ige! . . . eszme! . . . öntudat!
 Megmozdult a Tainaronnak bérce . . .
 . . . A lázangyal szikrát vitt a vérbe . . .

Lángborától csodás, szent kehelynek
 Megittasult egész félvilág! . . .
 Az emberek forró gőzt leheltek . . .
 Hogy felbúgjak a szent harsonák.
 . . . Nézd a magyart! — Viharát Keletnek —
 A lelkében gigászi erő!
 Szilaj lángja a sötét szemeknek,
 Mint dél napja forró, perzselő.
 Büszke szívnek dicsőség az álma!
 Fényes napok nagy rialmát várja . . .

Talpra magyar! Szilaj esküvésre! . . .
 . . . Hah? . . . hogy zúg a hírokból elő! . . .
 . . . Mi ehez a fergeteg zenéje?
 . . . Gyermeksírás . . . gyöngé, reszkető . . .
 . . . Hogy súlydezz a zsarnoki gálya . . .
 Arboc recseg! A kötél szakad!
 . . . Szent jelenés! Nagy napok királya! . . .
 . . . Festéséhez nincsenek szavak! . . .
 Dante tolla, Rafael ecsetje,
 Gyöngé voln', hogy leírja, lefesse.

A nagy igék hármasszenthelyének,
 Épít a nép gránitköfalat.
 Búg az ajkán diadalmi ének,
 . . . Hisz egyenlő! testvér és szabad!
 Bús viharnak búsult unokája,
 Nem bolyong már árván tétova;
 Rátalált az üdítő oázisra
 A szabadság hív zarándoka.
 Hol árnyával régen vár reája
 Szébb jövőndő sugár pálmafája . . .

. . . Mért üvöltöz úgy a farkastábor . . . ?
 . . . Mért fen acélt büszke Hunnia? . . .
 Hah! most jött ki dohos barlangjából
 A zsarnokság komor daemona.
 Hogy vad dühvel — tövéből kivágja
 A szabadság büszke cédrusát,
 . . . Robog már a szélvész paripája . . .
 . . . Jajgat a bérce, nyög a rónaság . . .
 . . . Hogy sikoltoz a fergeteg lánya! . . .
 Menykövet száll szörnyű fájdalmaiba.

Hogy robogtunk győzelmes csatákra! . . .
 Lázba hozva délt és északot . . .
 . . . De megjött a sátlánok csordája . . .
 . . . S a regiment . . . egyszer . . . elfogyott!
 Néma a harc lantverő titánja!
 . . . Nem bántja már őt „egy gondolat!“
 . . . Üvölt Néró vérivó sakálja,
 Rágva a szent, hősi csontokat . . .
 . . . A bújdosók viharvert csapatja
 Tört reményit borongva siratja.

Béke lett
 De már megint tört élez
 A zsarnokság sötét daemona . . .
 Hív volt bár a törvény szelleméhez! . . .
 . . . S csak a jogát kérte Hunnia . . .
 . . . Hü e nép a törvények urához . . .
 De csak addig! . . . míg a honnak él!
 . . . Ejh! de hogyha más oltárnál áldoz . . .
 S vele szemben rideg és kevély . . .
 Búsult szívét pogány düh facsarja,
 Kering'ni kezd a vér a magyarba'.

Osi jogunk, ősi szabadságunk:
 Drágább mint egy fényes korona!
 Igazunktól soha el nem állunk,
 Szakadjon bár Caesar bibora!
 Nem értjük mi az olyan beszédet:
 Parancsolom! . . . Térdre! . . . Akarom! . . .
 Büszke sarja ama hét vezérnek,
 „Ércigában“ nem nyög, „mint barom!“
 . . . Ha feltámad búsult szitlya vére,
 Rádobbant a sírok tetejére!

Szent szélvésznek sebes zendülése
 Riadót ver lelke húrjain . . .
 . . . Kizöldül a szabadság velése
 A vértanúk bús sírhalmain! . . .
 . . . Nagy ébredés haragvó titánja
 Dönget és súlyt, tör nagy nyílt utat!
 A koporsó fedelét bevágja . . .
 . . . Gyöz az ige! . . . eszme! . . . öntudat!
 Poklokra száll daemona a bűnök! . . .
 . . . Lesz még egyszer győzedelmi ünnep! . . .

Keéky István.

Kongresszus előtt.

Sokszor és sokféle alakban hangzott már a panasz, hogy az ifjúsági kongresszusok rendszerint sok édes emlékekkel, de mentül kevesebb pozitív eredménnyel végződtek. És — sajnálattal kell beismernünk, — hogy, ha téyleg nem is áll e panasz, jogosultsága mégis van annyiban, hogy eddigi kongresszusaink nem nagyon voltak áthatva tulajdonképeni hivatásuk érzete által. A kiküldöttek, jóakaratólag félre értve megbízatásukat, némi felületességgel darálták le a kitűzött program pontokat. Szinte nem érezték szükségét a komoly munkának, mely eredményre számít. Hiányzott a kongresszusi tárgyalásokból a felvetett eszmék kerestül vitelének erkölcsi, benső szükségése s csak mint curiosum volt emlegetve egyik-másik érdekesebb tárgy.

Sajnos! — így volt!

De — és ez az a bizonyos Achilles-sarok, melyen a szkeptikusok vádjá érzékeny, megsemmisítő vereséget szenved, — nagy, óriási nagy a különbség a most és az ezelőtt közt. A különbség kettős: külső konkrét egyrészt és benső, eszmei létezésű másrészt. Mert egyfelől a nehéz, vajúdo idők beszélő tanújeleként, az eddigi szükségtelenség és az ebből folyó nemtörődömség helyett ma az eszmét az élénken érzett szükség keltette fel, táplálta és maga a helyzet érlelte meg: addig másfelől ez eszmékhez való ragaszkodást most az eddig bizony bizony hiányzó benső tűz, a meggyőződés, karöltve a legmélyebb gyökerű, legnemesebb érzelmekkel, erősíti, edzi. Jóllehet máskor is volt ezekből az érzelmekből valami. Hiszen maga a testvériesség érzete is mindig

motivizálta ifjúsági törekvéseinket; de most valami tisztább, magasztosabb cél van kialakulóban, mely nemzeti érdekből támadt, és a magyar ifjúság érzésben, gondolatban és erőben való egyesítését, szervezését irányozza; mely nem az ujdonság varázsával hódít, hisz már régen pengetett eszme; nem a felkapott, divatba hozott hiú és tartalmatlan elvek jellegét hordja magán, — hanem a komoly, égető szükség erejével tör a megvalósulás felé. Az idők jele szerint ez már mindenki által érzett szükség, elzárkózni előtte nem is lehet, annival kevésbé lehet attól félni, hogy kisserű érdekeknek áldozatul essék. Meg lesz, csak a formát kell okosan előkészíteni, melyben testet öltve, meg kezdje áldásos működését. Ez lesz fő-fő hivatása a debreceni diák kongressusnak. Vannak aztán ezzel szervi összefüggésben levő mellék kérdések, melyek kiegészítik, biztosítják a rendszert, melynek keretében az egységes ifjúsági szövetség mozog. Nem ábrándozik, hanem cselekszik. Ezeket is tisztázni kell, mert csak így, ezek segélyével lesz céljának megfelelő a diák-szövetség.

Igy gondolom én el a debreceni diák kongressust, mely elé hittel 's bizalommal nézek. Hiszem, hogy lesz elég erkölcsi ereje annak a kongressusnak ahhoz, hogy átérezze, megértse és komolyan vegye egy nemzet ifjúságától kapott megbízatását és hivatását. Bizom abban, hogy a kitűzött cél a maga belső erejével áttör minden akadályt. És nem hiszem, hogy csalódjam, hogy annyira félreismerjem a józan ítélettel, egészséges felfogással megáldott magyar diákot. Mert vagy lelkünkben fakad a szó és akkor minden komoly igyekezettel azon leszünk, hogy az tetté váljék, vagy hangzatos szólamlként röppent el ajkunkról minden benső alap nélkül. Hogy melyik eset áll fen, mondanom is felesleges. Hiszen a hazáért rajongó, aggódó szív csak vérünkben fakadt, lelkünkben gyökerező szokat sugalmaz. Most pedig dominál lelkünknek hazafias eleme. Ebben van erőnk, ebben él bizalmunk.

Kf.

Három toll.

-- Baumbach.* --

*Hattyú repül el felettem,
Susogó a tollazatja,
S három tollát — im mellettem! —
Lábam elé lehullatja.*

*Egyiknek végét elnyesem,
Búcsúsorom ezzel írom,
Mert el kell hagynom kedvesem.
. . . Messze megyek . . . vajj kibírom?!*

*A másikat oda tűzöm
Kopott, szürke kalapomhoz,
Kóborolván, ezzel űzöm
Bánatomat s kedvet ez hoz.*

*Harmadikat a gyors szélnek
Éresztem, az hányja-vesse,
Utamat ez jelölje meg
A világbav messze . . . messze!*

Sz. S.

Baumbach Rudolf — volt grazi és triesti tanár — az utóbbi évtized legolvasottabb költője Németországban. Dalaiban gyakran vét a forma, metrika s rím ellen, de ezek dacára is jótékonyan hatnak eredetiségükkel, egyszerűségükkel és zamatjukkal. Meghalt 1905-ben

ALAKOK.

Nagyétű János.

Jánosnak ugyan nem mindig János, de nagyétűnek igenis nagyétű. Mondják, hogy már 2 hónapos csecsemő korában nagy előszeretettel viseltetett a töltöttkáposzta s más eféle nemzeti étel iránt. Azóta ez előszeretettel nemcsak a nemzeti étkek iránt növekedett benne, de minden ehető portéka iránt s mai napság úgy áll, a dolog, hogy virtuózságig vitte föl az evésben. Legendák keringenek evési művészetéről. Már kis gymnasista korában tripla porciót adtak neki a konviktusban (mert érdem szerint adnak mindent a világon!) Ez a tripla porció maig is kijár neki, dacára annak, hogy a városban külön házi kosztja van; sőt olykor-olykor e kettős koszt dacára még valamelyik jőnevű vendéglőbe is ellátogat 3--4 porció rostélyosra, vagy pörköltre. Inkább a sültet szereti, de megeszi pl. a sódort is, ha egyszerre legalább egy pár áll a rendelkezésére (egybe bele se fog: csak fölcsigázná vele az étvágyát) Szokott legatióba is járni. Ilyenkor azok a papok, a kicznél tiszteletét tette, eltávoztával olyanformán sóhajtanak föl, mint az egyiptomiak hajdan ama bizonyos sáskajárás után. Megfordul olykor holmi batyubálban is s amint mondják, a lányos mamák ilyenkor kétszer annyi ételneműt visznek, mint egyébkor, de csodálatos: maradék morzsára még így se lehet akadni! Megtörtént egyszer vele, hogy egy péküzetben az összes reggeli süteményeket megette; máskor meg a saját szomeimmal láttam, mikor egy féloldal paprikás-szalonnát egyszerre elfogyasztott. Valamely evőversenyen, ha jól tudom, 95 lepényt evett meg az első nyertes, egy amerikai. Nos, ő ezt is lepipálta, jobban mondva föllülepenyezte! Mert kérem 100 egynehány magyaros (!) lepényt tüntetett el egyalkommal rövid pár perc alatt! Egyébiránt Barnum, mint külföldön is ismert híres specialistát akarta is szerződtetni, de végre hosszas töprengés után lemondott erről, miután a saját létexistenciáját látta ezáltal veszélyeztetve. Végül legyen szabadd megemlítenem, hogy a fáma szerint egyszer Succinint (híres koplaló művész, ki 30 napig koplalt egyfolytában) fogadásra szólítá föl, hogy ő t. i. Succini nem bir addig koplalni egyfolytában, mint ő enni; s a kósza hír azt is mondja, hogy e fogadást Succinival szemben megnyerte volna! Ennek hitelességeért azonban nem vállal kezességet

Pictor.

Szakálás Úr.

Valódi ős patriarchai alak, perszo miniatúr és fiatalos kiadásban. Ilyen lehetett Ábrahám vagy Nőé 21 éves korában. Tekintete mindig komoly és méltóság-teljes, aminek oka az állán feketélő (itt ott azonban veresbe játszó) szörtelepfele (felöltött embernél szakálnak mondanók). Némelyek határozottan unszimpatiroznak vele (t. i. ama bizonyos szakál félével), ezek azonban pusztá irigységből teszik, teszik ezt, mivel őket nem áldotta (?) meg az anyatermészet ilyen férfiúi diszszel. Mások ellenben (a komolyabbak közül) határozottan állítják, hogy nem is jól, de túlságos jól áll Szakálás úrnak. Hogy milyen szakálnövesztőt használt, maig sem sikerült megállapítani. Szakálás úr orre nézve erősen köti az ebet a karóhoz, mondván, hogy ő ilyen hiúságra (t. i. szörnövesztőre) költeni nem szokott, ő impozáns szakálához egészen természetes úton, az anyatermészet ingyen kegyelméből jutott, Természetesen, a gonosz nyelvek

(amint már ez szokás) erre vonatkozólag azt hirelik, hogy Szakálás úr minden reggel és este egy álló óráig húzgálja szakálkájának minden egyes szálát kifelé, holmi apró harapófogó félével. (Ez azonban amint utána jártunk, pusztán rágalom! Szerk.) Sokféle találgatás járja Szakálás úr becses kincsének az igazi céljáról. A fölöletesebbek egyrésze úgy vélekedik, hogy Szakálás úr, mint az eszhetika és illem ellensége, álláspontja igazolása s mintegy megtestesítése végett viseli szakálkáját. Másik része ugyancsak ügyetlenül állítja, hogy Szakálás urat a lustaság vezeti erre, mivel különben 3-szor kellene hetenként borotválkoznia. Közelebb jár már az igazsághoz az a nézet, hogy tekintélyét akarja szakála által növelni a kisebb-nagyobb mendürok serege előtt (Tény, hogy újabban Szak. úrnak a mendikánsok már 8—10 lépésnyire mély tisztelettel köszönnek. Szerk.)

Nem minden alap nélküli lehet az a föltevés sem, miszerint Szakálás úr a Hoffmann féle szakálnövesztő szer cégnek lehet a titkos ügynöke. Hát hypothesisnek ez is megjárja, véleményem szerint azonban azok találják egészen fején a szöveget, akik azt állítják, hogy Szakálás úr szakálkájával a professorokat akarja, ha nem is terrorizálni de legalább is befolyásolni, mert hiába! a tekintélyek kora még mindig és mindenütt divatozik!

Idem.

DIÁKTÖRTÉNETEK.

A Wekerle-tánc.

Ismeretes előttünk a csárdás, mazúr, valcer, pas de quatre és még Isten tudja miféle táncok, de a Wekerle táncról még nem hallottunk említést tenni; még a legelőbbkelő táncstermek is idegenek e különös nevű táncról. No de azért meg ne ijedjenek, mert a tánc nem tudása miatt nincs mit szégyenkezni; ez ugyanis egy speciális tánc, amit csak egy ember tud eljáráni, ki maga is csak kétszer táncolta el életében, mivel az utóbbi alkalomból származó kellometlensége örökre elvette kedvét a Wekerle-táncról. Ez az úr pedig Táncos Vazúl . . .

Több évvel ezelőtt történt a dolog. Táncos Vazúl ott lakott a Szemere utcában „szegeleten a sarkon;“ az unalmas órákban igen keresett vala az ő lakása részint jó ízű adomái, részint az u. n. finom „ünnepi dohányja“ miatt, mint nevezé jó muskatal dohányját, ellentétben a kellemetlen vendégeinek való „hétköznapi dohánnyal.“ Az „ünnepi dohányt“ szívók közé tartozott Muzsikás Béla is, kinek az az előnye volt a többi látogatók felett, hogy ő hegedülni tudott s Vazúl pedig igen szerette a zenét s lágy bariton hangján maga is nagy előszere-ttel dalolgatott mellette, továbbá Vazúl muzsikálni szeretett volna megtanulni tőle, de bármily nagy mennyiségű ambitio volt is benne, a „boci-boci“-nál tovább sehogy sem tudott haladni.

Egy szombat este szép társaság gyűlt össze a Vazúl lakásán, ha jól emlékezem még talán egy kis „nedű“ is került és ünnepélyesen szívtuk az „ünnepi dohányt.“ Igen jó hangulatban volt a társaság, különösen Táncos Vazúlnak volt „madárfogó“ kedve. Előkerültek a régi jó nóták, melyeket egész odaadással dalol a jókedvű compánia, míg Muzsikás hegedün játszott a bús-keservesen. Egyszerre azonban szilaj csárdás hangzik fel az előbb szomorúan zokogó hegedün és csodák-csodája, mint egy villanyütésre, felugrik Vazúl

s egy csodálatos tánc lejtéséhez kezd, melyhez foghatót még nem látott ember.

A társaság ámulva nézte a szilaj táncot, melynek rendkívüliségét még az is fokozta, hogy Vazúl még eddig senki sem látta táncolni, ellenszenyvel viseltetvén minden hiábavaló ugrálással szemben.

Ez a tánc azonban méltán megérdemelte a csodálatot. Bizony, ha igaza van Simonidesnek, ki a táncot „hallgató költészetnek“ nevezte, ez az állítása a jelen homogén esetben csak nyilvánvalóbb lön. Fejét büszkén hátraszegve, toborzó lépésekkel indult neki Vazúl, majd hirtelen megfordulva a kéznek és lábnak egyetemes rytmikus mozgásával fejezte ki szilaj érzelmeit; most hirtelen jobbra, majd balra forgott. kecses mozdulatokkal lejtve tovább a szobában. Valóban felejthetetlen látvány volt. Van abban a táncban a csárdás szilajságából a mazur finomságából, a gyorspolka merész fordulataiból, a négyes válogatosságából s mindez oly megkapó eredetiséggel kapcsolva harmóniába, melyhez foghatót még képzelní sem lehet. Ilyen volt a Wekerle-tánc, mely nevét a hozzá muzsikált „Wekerle hozta törvénybe“ kezdetű népdaltól vette. Muzsikás már vagy tizedszer kezdé előről a dalt, midőn az őszinte bámullattól elragadtatva kiejté kezéből a vonót ilyen szókra fakadva: — Bravó Vazúl! Ezzel rekordot értél! Vazúl pedig testében fáradtan s szemében a dicsőség sugárával hanyatlott helyére, mint egy viaskodó gladiátor. Azután telt. múlt az idő, de a Wekerle-táncot senki sem felejté el; mindig unszolták, hogy járja el még egyszer, de nem volt hajlandó sohasem; de ígérgette, hogy ha majd valami nevezetes alkalom adja elő magát, enged őhajtásunknak.

Az alkalom nem soká késett. Névnapi rándultunk el egy közeli falúba Vazúlon. Muzsikáson kívül többen jövének el hegedűkkel felszerelve, úgy hogy egész banda alakult, melynek teljességét Bunkózi egészíté ki a kis bőgővel.

A névnap kedélyesen telt, finom ételek, még finomabb bor volt s a kettőnek eredőjeként általános jó kedv uralkodott a társaságban.

— No Vazúl, szólj Muzsikás az étkezés után, most tudom, nem járnád el azt a Wekerlét, tán már nem is tudod.

— Nem-e? — ugrott fel Vazúl — azért is megmutatom; elő azzal a bandával.

A társaság halljuk-lássukozni kezdett a készülődésre s vidáman várták a tánc kezdetét. A banda néhány pillanat alatt rendbe volt és felharsant a hűrokon a „Wekerle hozta törvénybe . . .“

Vazúl a már ismert testtartással állt ki a közepre s majd kezdé lejtetni a szilaj táncot, amely most még bájolóbban, finomabban ment neki, mint először . . . A tánc általános tetszésre talált. Már épen a végső figurát csinálta, mely abból áll, hogy toborzó lépésekkel lejt hátrafelé s végül hasonlóan az oláh tánchoz lábuj hegyen ugrál felfelé, azonban a hév annyira elragadta, hogy a hátrafelé való toborzásban nem vevé észre a falat, úgy talált neki rohanni fejfel, hogy hasonlóan Arany János „éji bogarához“ nagyot koppanva ajultan esett össze.

A Wekerle-tánc e nem várt fordulata megijeszté a vig társaságot, de szerencsére nem lett Vazúlnak semmi komoly baja, borral, ecettel hamar életre keltettük. hanem azt megfogadta, mély sajnálatunkra, hogy többet nem látja meg tőle senki sem a „Wekerle-táncot.“

Bahrnumissz.

KIS KÉPEK.

A Siker.

Irta: D. Haek.

Napfényes tavaszi reggel volt. A Siker haladt saját útján s a ki megpillantotta őt, barátságosan köszönté.

Midőn véletlenül hátra pillantott, egy sötét pontocska vett észre, mely feléje közeledett. Aztán nem ügyelt rá és bátran ment előre.

Később azonban kissé kíváncsi lett és ismét hátra nézett.

„Bah! egy kis törpe szalad utánam!” kiálta fel mosolyogva és tovább haladt.

Közben dél lett; azután sietve utól érte őt. Megdöbbenve vette észre, hogy ez nem törpe, mint előbb határozottan vélte, hanem egy férfiú, ki őt fejnagyságnival múlta felül.

„Menjünk együtt!” így szólt a jövevény. A Sikernek ez nem volt inyére, mert amannak kellemetlen külseje vala. De némán tűrte, nehogy a másik azt higgye, hogy fél tőle.

Igy mentek tovább és aki megpillantotta őket, hidegen vagy sehogyse köszönt.

A nap már leáldozóban volt s árnyékuk nőttön-nőtt.

A Siker hirtelen különös dolgot vett észre; s eltért ama szándékától, hogy a hivatlan kísérré ügyet se vet. S így szólt hozzá:

„Csodálatos az a te árnyékod, pajtás! Hisz az nélküled, önállóan is jár-kél, saját alakja van, sőt úgy tűnik fel nekem, hogy női alakot ölt, egyszóval, mintha önálló lény volna.”

„Az is! Várj csak kissé, akkor elfog tőlem válni és mint külön lény fog melletted lépdelni.”

S úgy is történt.

A nap végső sugarai pillantának még vissza; az árnyékok nagyobbodtak.

Ekkor a barátságtalan kísérré árnyéka hirtelen megtestesült és egy közönséges vonású óriás hölgy képében a Siker jobb oldalára lépett.

A Siker borzadva hátrált vissza; rémülten kiáltá:

„Az ég szerelmére! Ki vagy te némbor?”

S kísérréje gúnyosan mosolyogva így válaszolt:

„Én az Irigység vagyok és emitt, megtestesült árnyékom — a Rágalom!”

Monológ.

... és így szólt:

„Tehát tönkre ment. Különös! — Ki gondolta volna? — Ámbár fényüzése már régen gyanús volt előttem; tudtam, hogy a dolognak nem lesz jó vége. Kár érte, jó szívé volt, kész mindenkor szóval s tettel segíteni, a hol segítségét igénybe vették. — Persze, más ember pénzével könnyű jószívűnek lenni. Könnyelműség volt, határtalan könnyelműség! Alapjában véve nem érdemel egyebet. — Tulajdonképen mégis büszke, gögös fickó volt és a mit tett, saját kedvéért tette s nem mások tetszésére. — Ugyan mit fog most csinálni? Én az ő helyében meglőném magamat. De ahhoz valószínűleg nem lesz meg a bátorsága. — Csak az a kellemetlen, hogy nem tudom, miként viselkedjem vele szemben. A véletlen úgy akarja, hogy csaknem mindennap kell egymással találkozunk és hát figyelmen kívül mégse hagyhatom hiszen hébe-korba velem is tett úgynevezett szívességeket. — Szívességeket! — Ha jól szemügyre

voszem — de inkább hallgatok róla. Legjobb lesz, ha kitérek előle, a mennyire csak lehetséges. — És ezzel csak neki teszek szívességet. Minden bizonnyal! Kétségkívül hálásan fog érezni irántam, ha jelenlétemmel a jobb időket nem fogom neki emlékezetébe visszaidézni...”

Németből: sz.

EGYLETI ÉLET.

A Magyar Irod. Önk. Társulat folytatja a II. félévben fellendült munkásságát, bár a tagok egy része még mindig nem tanúsít olyan lelkiismeretes buzgóságot, mint kellene s az üléseket nagy előszeretettel mulasztgatja. Kedves kötelességet teljesített a Társulat a márc. 17. ülésén, amelyen nagytiszt. Dr. Tüdős Istvánt, mint prot. egyházunk egyik kimagasló alakját, a körnek pedig sok éven át fáradhatatlan buzgóságú volt tanárelnökét, tiszteletbeli tagjává választotta. Az erről szóló diszokmányt már el is juttatta a Társulat Dr. Tüdős István úrhoz. Egyébiránt az ülések programpontjaiból kiemelkedőbbek voltak: a Farkas Dezső III. hh. szavalata, aki Endrődi: „Visszavárlak” c. költeményét szavalta egyéni, a mellett szép és természetes alakítással. Szavalatát szívesen dicsérte meg a kör. Megdicsérte a kör Lantos Pál II. jh.-nak szavalat helyett felolvasott: „Az utolsó ember” c. költeményét. Ugyancsak dicséretet érdemelt Nagy Lajos I. hh.-nak szellemes, mély boncoló erővel megírott bírálat. Meglátszik szerzőn, hogy nem hiába csüggött olyan kiváló előszeretettel a klasszikusok emlőin. A másodsor kitűzött német műfordítás, sajnos, megint sikertelen maradt. jóllehet 4 pályázó mérte össze szellemi fegyverét. Bár egy-egy részletében mindenik sikerülten ülteti át Heine szellemes, tömör sorait, egészben véve nem sikerült egyiknek sem a feladat. A 4 munkából állítva össze egy egészet, szinte mesteri műfordítás válnék belőle, így azonban csak méltányolható őket a társulat.

Az Erdélyi Önképzőkörnek az utóbbi idő alatt felmutatott eredményei közül kiemelendők Tóth József VII. oszt. tanulónak, szavalat helyett felolvasott „Árnykép” c. genre-je; a társulat e minden ízében sikerültnak mondható munkát a megdicsérés fokozatában részesítette. — Bornemisza József VIII. oszt. tanulónak egy bírálat szintén megdicsértetett. — Az ez időben lejárt esztétikai pályatételre érkezett egy munka, melynek szerzője Kukri Ferenc VIII. oszt. tanuló, a kitűzött díj feléval jutalmaztatott. Az irodalomtörténeti pályakérdésre két munka adatott be; mindkettő még a bíráló bizottság kezei között van. Megemlítjük még Borbély Sándor VII. oszt. tanulónak „A kórteremben” c. versét, melyet a társulat megdicsért.

Az Ifjúsági Gyorsíró-Egylet is, mint a fönix madár, új életre kelt halottaiból. Félévi előkészület és gyakorlat után f. hó 13-án megalakult a következő tisztikarral: tanár-elnök: Dr. Szabó Sándor jog-ak. tanár; ifj. elnök: Kirner Bertalan I. th.; alelnök s ellenőr: Háda Sándor III. th.; jegyző: Nagy Lajos I. th.; aljegyző: Baraxa Lajos I. th.; könyvtárnok: Vécsey Kálmán I. jh.; pénztárnok: Kukri Ferenc VIII. gymn. tan. — Kívánatos volna, hogy e nagyra hivatott egylet minél több tagot számlálna kebelében, mivel alig van tárgy, melynek közvetlenebb hasznát vennék a tagok úgy az akadémiai, mint az egyetemi előadások alkalmával. S bár az iskolai évnak $\frac{3}{4}$ része lejárt már a megalakuláskor, mindazon által hátralevő $\frac{1}{4}$ is meghozza a szorgalmas tagok méltó jutalmát.

HIREK.

Március 15. megünneplése Sárospatakon.

Eljött hozzánk újra a magyar szabadság szent karácsony-napja: Március tizenöt! Eljött, hogy szomorú, vi gasztalan egünk sötét fellegeit elűzze, letépje. — Eljött, hogy ha él még hideg kebelünkben a szabadságnak, a hazaszeretetnek utolsó, félnék szikrája: lángragyúlassza azt. És felujult köztiink ragyogó emléke ama dicső napnak, hogy lássuk meg végre ennek világánál a szörnyű éjszaka- kát, amely már fenyeget és el akar nyelni, el akar temetni örök kárhozatra . . . És mi ünnepeltünk . . . De csak ünnepeltünk! . . .

. . . A kora reggeli szellő már a feldiszített város lobogóival játszadozott és amint 8 órakor megkondult az ev. ref. egyház öreg harangja, összegyűlt ott az egész város, hogy közvetlen-közélebről kérje a Mindenhatótól azt a boldog időt, amelynek díjában „megbűnhődte már e nép a multat s jövődöt.“ Tiszteletes ifjú Bálint Dezső s. lelkész hazafias tüztől áthatott, buzgó imája csak ragyogóbbá tette a szemeket, még inkább dobogtatta a szíveket, amikor azért fohászzkodott a magyarok Istené- hez, hogy annyi szenvedése után végre „szabaditson meg minket a gonosztól.“

10 órakor az áll. tanító-képezde növendékei tartot- tak ünnepélyt az intézet nagytermében a következő mű- sorral: 1. Nemzeti dal. Szavalja: László Zoltán II. é. 2. Alkalmi dalok Kovács Dezsőtől. Előadja: Ifj. énekkar. 3. Ünnepi beszéd, Nyitrai Károly IV. é.-től. 4. Ada-Ka- lehtől a Koronakápolnáig. Major Gyula: „Millenniumi sint“-jéből. Előadja az ifj. zenekar; zongorán kísérik: Palesó Dezső és Nagy László III növendékek. 8. Már- cius 15. Lukács Ö.-től. Szavalja: Kormány Gusztáv IV. é. 6. Riadó, Batori Lajostól. Előadja: Ifj. énekkar. 7. Csak magyarok legyünk. Irta Dalmadi Győző Szavalja. Komjátí Árpád IV. elemi tan. 8. Klapka induló. Előadja: Ifj. zenekar.

Daloltak, szavaltak, lelkesültek még ez állami in- tézetben is úgy, mint igaz magyarokhoz illik e napon. Dehát Sárospatakon vagyunk!

A főiskolai ifjúság, a nagyszámú városi és vidéki közönség 1/23 órakor gyülekezett össze a kollegium ima- termében. Az ünnepélyt a gimn. vegyeskarnak zeneki- sérettel előadott hazafias dalai nyitották meg, amely után nagytitst. Zoványi Jenő theol. tanár úr tartott alkalmi beszédet, amelyben a történetbűvár disztigvaló tollával és éles látásával mutatta meg a mult példáiból, hogy a monarchia két államának alkotmányos alapokon nyugvó barátságos viszonya főként Ausztriának érdeke; a fe- szültség vagy elszakadás mindig csak őt döntötte és döntené romlásba és pusztulásba. A mindvégig nagy ér- deklődéssel hallgatott beszéd után a főiskolai chórus adta elő Végler Gyula „Fel a szent háborúra“ című darabját nagy hatással és tetszéssel. Ezután László Sándor I. th. szavalta, igazi honfi tüztől áthat- va, olykor elragadtatva Sassy Csabának „Március 15.“ című költeményét. — Majd a főiskolai énekkar Zichy Gézőnek a „Nemo“ c. operából adott elő egy részletet, a szokott precizitással. Ezt Pataki Sándor VIII. gimn. tan. szavaltata követte, ki Farkas Andornak „Március 15.“ c. költeményét adta elő nagy hatással. Végül a Főisk. Zenekar indulóval zárta be a nagy hatású és lélekemelő ünnepélyt.

Ezután a közönség és ifjúság a Tompa szobor elé vonult, hol a Hymnus elénekélése után Magda Sándor senior a köv. beszédet tartotta:

„Hozzád jöttünk ünnepi köntösben, ünnepi han- gulatban nagy időknek szelid lantosa! Hozzád jöttünk, mert késztetett valami belső, hatalmas ösztön, hogy a szabadság ünnepén hozzád zárandokoljon az ősi iskola ifjúsága, hozzád, kivel lelkünk rokon, mert hisz' ez ősi iskola falai közt nevedektél te is.

Hozzád siettünk hát, hogy ércalakod körül lebegő szellemeddel társalogjon lelkünk; hogy itt fülünkbe jusson tavaszi szellőben suttagó szavad s beszéljen nekünk nagy és dicső eszmékről, fényes dicső álom- ról, amit lelked oda fönn álmódott.

Sötét felhő gyűlt ismét hazánk egére! A szabad- ság napja elborult s néma fájdalommal amint itt ál- lunk előtted, felujul előttünk a dicső, regés mult.

Álmódunk mi is egy szebb, egy dicsőbb tavasz- ról, olyanról, amilyen volt 58 évvel ezelőtt. Midőn millió és millió kar emelkedett föl s a lelkes honfiak piruló arccal s esküre emelt kézzel kiáltották: „Ra- bok tovább nem leszünk!“

Oh mily szép tavasz volt az! A természet le- rázta a tél bilincseit s felsütött az első tavaszi nap sugár; s ime egy sokat szenvedett nép is lerázta a zsarnokság átkos bilincseit, a tavaszi napsugárban meg- villantak a fegyverek, csatakiáltás hangzott szerteszét, a lelkesedés lángja fölesapott az égig s a félvilág esodálta a magyart!

A magyarok Istene járt előttünk, mint fénylő tűz- oszlop, diadalról-diadalra vezetve a titáni harcot vívó nemzetet s adott a gyengének erőt, a kétkedőnek hitet, a haldoklónak vigasztalást.

És ime ama dicső láng kigyulásának ünnepén honfiúi bánattal szívünkben, zárandokoltunk emléked- hez nagy költő!

Virágokat hoztunk neked, koszorúba kötve . . . minden szírmán mintha bánatunk könnye rezegne . . . fájó szívvel tekintünk az égre s onnan várunk fénylő reménysugárt.

Tekints le hát ránk égi otthonodból nagy költő s biztasd az ifjú tábor! Önts erőt lelkeinkbe, hisz' „pusztulunk, veszünk, mint oldott kéve széthull nemze- tünk.“

Mondd, hogy eljő ismét ama dicső, véres már- cius; mondd, hogy megdobban a föld ismét lábaink alatt; mondd, hogy ismét látni fogják harcolni a magyart.

S ha Istenünk úgy akarja, hogy pusztuljunk a föld színéről, mondd, hogy halálunk dicső lesz s nagy- szerű: a harci zajban fog elfulni majd egy haldokló ország végsőhaja . . . Ha pedig úgy végeztetett el, hogy tovább is éljen a magyar, akkor küldj erőt, buzditást a harcra, hogy legyen miénk a diadal.“

A Szózat elénekélése után az ifjúság Kossuth-notá- val dalolva az u. n. Kossuth-ház elé vonult. Itt újra elénekélte a Hymnust, majd Farkas Dezső III th. el- szavalta a „Talpra magyart!“ és aztán hazafias dalokat énekelve eloszlott az ifjúság is.

De estve 8 órakor ismét összegyülekezett s faklyás menetet tartott. Majd nagytitst. Zoványi Jenő tanár úr lakása elé vonult, hol az ifjúság nevében Horváth Győző II. th. mondott köszönetet nagytitst. Zoványi tanár úrnak hazafias emlékbeszédeért, aki viszont a közelgő nehéz időkre figyelmeztetve arra kérte az ifjúságot, hogy szívéből ne engedje kialudni soha a hazaszeretet tüzét, sőt lángoljon az olthatatlanul, ha majd ki-ki az élet tettekre váró ösvényére lép.

. . . Így ünnepelt Patak Március idusán!

N. L.

ROHOSKA BORISKA. Alig nyitott ki és már elhervadt. Alig született meg és már aludni tért. S elvitte magával abba a hosszú, örök éjszakába az aggódva szerető szülők boldog örömét. A csendes temetőben elhantolva nyugszik nt. Rohoska József theol. dékán úr alig pár hetet élt kicsiny leánykája. Március 30-án kísértük ki első és utolsó útjára s azóta egy virágos sírral több a temetőben és egy angyalkával több a magas égben. Legyen zavartalan siri álmódása!

Húsvéti szünidő főiskolánkban április 7-én (szombat) reggel kezdődik és tart bezárólag április 22-én estig. Az előadások már 23-án reggel 8 órakor úgy a gymnásiumban, mint az akadémián megkezdődnek. A húsvéti elekcio péntek (ápr. 6-án) d. u. 5 órakor lesz.

Első diák a sárospataki főiskola húsvéti innepválasztói között: Mészáros Endre IV. é. theologus lett. Gratulálunk!

László Sándornak lapunk főmunkatársának költeményei már megjelentek „Március“ címen, melynek ismeretetését a következő számunkra tartjuk fenn.

Előfizetéseiket újabban beiktudták: dr. Meczner Sándor 4, Szivos Mihály 4, ifj. Bálint Dezső 4, Dombay László 4, Ellend József 4, Radácsi György 4, Hodinka Ágost 4, Hartstein Lajos 2, Vittek Ferenc 2, Halász Mór 4, Sárospataki Bank 4, Pavletits György 2, Horváth Mátyás 4, ifj. Wohl Áronné 2, Molnár János 4, Árvai Nagy Bálint 4, Gruska Lajos 4, Vitt József 2, Soltész Róza 4, dr. Finkey Ferenc 4, Vítályos György 4, dr. Kondor Miksa 4, Sárospataki Takarékpénztár 4, dr. Rácz Lajos 2, Hodossy Béla 4, Sárospataki Kör 4, Szinyei Endre 4, dr. Székely György 4, Szinyei Gerzson 4, dr. Illyefalvi V. Géza 2, Novák Lajos 2, Moskovics Ignác 4, Wohl László 2, Hg. Windischgraetz Lajosné 4, Trócsányi Bertalan 4, Weinberger Sámuel 2, dr. Ferenczy Árpád 2, Feldmészter Pinkász 2, Buza János 4, Katona György 4, Rohoska József 4, Zoványi Jenő 4, Harsányi István 4, Debreczeni Bertalan 4, Kötse István 2, Kazinczy Ferenc (S. a. -új hely) 2, Kérészy István 4, Nagy Sándor (Szakácsi) 2, Hidegkővy Elekné 2 korona. Köszönettel vettük és nyugtázzuk

A debreceni diákkongressuson főiskolánk ifjúságát Magda Sándor, főisk. szenior és s.-tanár elnöklete alatt Keresztessy Ferenc jogásznök, előadó és Veress Károly IV. hhallgatók fogják képviselni. — A kong. tanácskozási szabályaiban előirt 35 főisk. képviselő mellé Melha A. kolozsvári egyet. köri elnök által ajánlott 5 szabadon választott képviselőt főisk. ifjúsága is helyesnek találván, amellelt foglalt állást.

Szerkesztői üzenetek.

Minthogy az ünnep közel léte miatt még egy számot nem adhatunk, lapunk t. olvasóinak ez úton kívánunk boldog húsvéti ünnepeket!

—ss Kolozsvár. Megkaptuk, közöljük és felkeresését máskor is szívesen vesszük! A kérdezett dolgot még annak idején rendeltetési helyére juttattam, melynek utána a megrendelt példányok már szét is küldettek. Szíves üdvözlöt!

M. S. J. Miskole. Mindkettőt a következő számunkban közöljük. Máskor is köszönettel vesszük. Szíves üdvözlöt!

Nőci: Hát már soha??

Nekrológ. Nem közölhető. Nem érdemes nekrológot írni arról, aki még nem „nekros,“ mert ha meglátná az illető, mellére ütne, mondván: „**Rebellis vagyok!**“

Z. „Ninesen számodra hely.“

Isten veled: Isten veled! . . .

Binét. Kériünk, hogy a kért dolgot szíveskedj rövid idő alatt elkészíteni.

Nyomtatta Radil Károly a sárospataki ev. re f. főiskola betűivel.

Sárospataki Fogyasztási és Értékesítő Szövetkezet

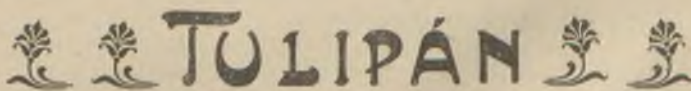
Borértékesítő osztály Sárospatak.

Vasuti állomás Sárospatak.

A hegyaljai szőlőtermelőktől részben megvett, részben pedig mintapincénkben elhelyezett s alább felsorolt borainkat teljes felelősség mellett eladásra ajánljuk:

1868. évi	4	puttonos asszú	1	üveg,	fél liter a	9—	K.
1883.	5	„	1	„	„	10—	„
1886.	4	„	1	„	„	8.—	„
1890.	3	„ musk.	1	„	„	4.—	„
1901.	5	„	1	„	„	7.—	„
1901.	4	„	1	„	„	4.—	„
1901.	1	„	1	„	„	2.—	„
1883.	szamorodni	„	1	„	„	5.—	„
1888.	„	„	1	„	„	4:50	„
1890.	„	„	1	„	„	3.—	„
1901.	„	„	1	„	„	2.—	„
1901.	„	„	1	„	„	4.—	„
1901.	„	„	1	„	1	1 80	„
1902.	„	„	1	„	1	1 60	„
1902.	„	pecs.-bor (furmint)	1	„	1	1 20	„
1902.	„	aszt.	1	„	1	1 —	„
1902.	„	„	1	„	1	—80	„
1902.	„	„	1	„	1	—70	„
1903.	„	„	1	„	1	—90	„

Az itt felsorolt borokból nagyobb mennyiséggel rendelkezünk. — Az árak üveg és csomagolási költség nélkül értetnek. Ez utóbbiak önköltségben számíttatnak fel. Az edényeket bérmentve, a felszámított árban a szövetkezet visszaveszi. **136 literes gönci hordó vételnél a feltüntetett árakból 5 százalék engedmény jár, ingyen hordóval.** — Jelen árjegyzék kiadásával előbbi árjegyzékünk érvénytelenné vált.

jelvények kaphatók lesznek még e hét folyamán

TRÓCSÁNYI BERTALAN

könyvkereskedésében

==== Ara: 1, 2 és 3 korona. ====

HALTENBERGER BÉLA

ruhafestő, vegyi tisztító és gőzmosógára

KASSÁN. ALAPITTATOTT 1810-ben.

Hazánknak e szakban legrégibb s közismert gyárában ruhák egészben tisztíttatnak és festetnek, továbbá **gallérok, kézelők** s egyéb fehérneműk a legszebb kivitelben **mosatnak és vasaltatnak.**

Postacím: Haltenberger Béla, Kassa.

SÁROSPATAKI IFJÚSÁGI KÖZLÖNY

KIADJA: A „SÁROSPATAKI IFJÚSÁGI EGYLET.” — MEGJELENIK HAVONKÉNT EGYSZER.

Szerkesztőség: Sárospatak, Főiskola, szénelőri hivatal. Kiadóhivatal: Sárospatak, „Ev. ref. főiskolai könyvnyomda.”	Főszerkesztő: MAGDA SÁNDOR FŐMUNKATÁRSÁK: LÁSZLÓ SÁNDOR, SZÉKELY SÁNDOR.	Feladószerkesztő: BÓDI DÉNES Előfizetési ár: Egész évre 4 korona. Félévre 2 korona. Az előfizetési összegnek a »Sárospataki Ifjúsági Közlöny« szerkesztőségének küldendő.

TARTALOM. *Bódi Dénes*: Siremléket Pásztor Sámuelnek! — *Más*: Bocskay István. — *Miskolczy Simon János*: Zizi rózsái. — *K. f.* Utazás a congressus körül. — *Takács Mihály*: A tiszteletes úr. — *Nemo*: Socialismus. — *A magyar korona* Sárospatakon. — *Mignon*: Egy emlék a multból. — *Székely Sándor*: Jézus Halála. — *Sz.*: Kis képek. — *Szabolcsi Sándor*: Dal. — *Matolay Viktor*: A 86 kilós ravatal. — Irodalom. — Hírek. — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetések.

Siremléket Pásztor Sámuelnek!

A temetőben jártam, hol megható, néma csend honol. Lakói e tájnak részint korábban, részint később tértek örök nyugalomra, de soruk egy: a csendes pihenés. Ők tehát nem perelnek többé sem egymás közt, sem e zajos világ lakóival. Rájok nézve már mindegy e világnak feledékenysége vagy emléküknék tiszteletben tartása, mert ők nem éreznek többé sem méltánylást, sem megvetttetést, csendesén aludván a halál birodalmában. Nem . . . Nem éreznek ők, legalább földi értelemben — nem.

Ah, de mégis! . . . Mintha éreznének, mintha élet lenne a halálban is! A tavasz jöttével a kihalt természet új életre kel; lombot hajt az ősszel elhervadt fa; kinyitják kelyheiket a tavasz ártatlan gyermekei, melyeknek éltető gyökerei a holtak dobogni megszűnt szíveikből táplálkoznak, jelezve, hogy nem szűnt meg az élet a sírhantok alatt sem, csak ami múltó volt, örökkévalóvá változott.

Igen, életet látok én a temetőben is! És mintha a sírok fölé boruló fák lombjainak, meg az azokon nyíló virágok susogásában a sírok lakóinak beszélgetését is hallanám! Igen, az ők beszédjök ez. — A természet szüntelenül teljesíti örök törvényeit úgy az emberrel, mint mindennemű teremtményeivel szemben; de vajjon az ember, ki nemcsak *természeti* lény csupán, hanem *erkölcsi* is, meg tudja-e érteni a természet törvényeinek szabályszerű betöltéséből a benne rejlő erkölcsi világ törvényeinek, követelményeinek szükségszerű teljesítését is!?

Mit akarok mondani ezzel? Nem egyebet, mint azt, hogy az élők közül mindannyian, kik legalább egy-egy sír lakójának szerettei, hozzátartozói, vagy míg élő tisztelői valának, vajjon megszűnnének-e elköltözött kedveseik halála után

is azok lenni, áldó emléküket híven megőrizni s keblök őszinte kegyeletét az elköltözöttek iránt leróni!?

Akik így éreznek, akik így gondolkoznak, azokra nézve csakugyan nincs élet a temetőben; azok nem hallják a fák lombjainak és a sírhantok virágainak csendes susogásában a sírhalmok békés lakóinak tovaszálló beszélgetéseit; az ilyenek valóban eltemették az utolsó rögnek a koporsóra dobásával halottaikat. És az ilyen halottak, bár élnek az anyaföld kebelén, élnek a természeti világban, de meghaltak hozzátartozóik szívében, meg az élők erkölcsi világában is. És kérdelem mostan: ha életet látunk a temetőben is, élnek-e az utóbbi értelemben vett holtak?

*

Temetőben jártam, hol néma csend honol; nem zajong a világ, mert mindenütt, ahol jár-kél a szemlélő a sírhalmok között: örök álmot alszik egy-egy elköltözött.

Itt friss sír domborúl, ott besüppedt halom, márvány-emlék itten, virág nyílik azon. De van többek között egy sírhalom itten, melynek se virága, se emléke nincsen; és a többi között olyan szerény e hant, mint az, akit takar kebelében alatt. Nincs egy virág rajta, nincsen egy fejfája, mintha nem is lenne senki, aki rája gondol kegyelettel és szívében hordja a benne alvónak emlékét azóta. És amint ott álltam, hallgatva a csendet, lelkem a megholtak emlékén merengett; láttam megjelenni szelíd alakjával, feledhetetlen és jóságos arcával; hallottam beszélni az alkonyi széllel, mely a titkos panaszt hordta szerte széllyel . . .

Óh de mit beszélek? Hisz nem panaszolt ő, csak zokogott búsan az alkonyi szellő, kérdezvén a lombot, kérdezve az élet: emlékeznek-e rá, vagy elfeledték őt! S a szél panaszára csak panasszal felel, minden lomb és minden nemes lelkű kebel s mintha összesűgna valamennyi virág: — bizony feledékeny s hálátlan a világ.

*

Sárospataki főiskolai ifjúság! Állottatok-e meg valaha, ha nem is együttesen, de külön-külön,

vagy kisebb csoportokban ama sírhant mellett, hol pár nappal ezelőtt én állottam? Ha állottatok, hallottátok-e a hangot, mit a szél bűgő zizegéssel aombok közt susogott, amit én hallottam? Vagy láttátok-e egy jeltelen sírból kilépő vándornak szelíd alakját? Én ezt is láttam; de nemcsak láttam szellemalakját és nemcsak hallottam hallhatatlan hangját, hanem éreztem minden szelídsége, jóságos arca mellett is szemrehányó tekintetét, mely nemcsak nekem szólott, hanem minden sárospataki tanulóknak, és mindazon hozzátartozóknak, kik az elhunytak iránt tanúsítandó erkölcsi kötelességekről nem feledkeztek meg; mindazoknak, kik az új sírhalommal együtt, melybe a testet teszik, nem ásnak, a szíve'ben is sírhalmokat, hová az elhunytak emlékét is eltemessék.

A sírhant, hol én állottam, pár hónap múlva 3 éves leend, de nem jelzi semmi, hogy ki pihen alatt. Mintha annak lakója csakugyan, a holtak birodalmának is lakója volna. És vajjon úgy van-e? . . . Én nem hiszem, én nem hihe-tem, mert aki e sírban alussza örök álmát, annak emléke még élénken él legtöbbikünk szívében; annak áldó szelleme, munkás és tevékeny szorgalma körüllengi iskolánk falait, tanúbizonyságot téve *Pásztor Sámuel* volt főiskolai ének- és zene-tanár itten töltött, fáradozó munkás életéről.

Három év után is siremlék nélküli, virágtalan sírja! Ez, ami most minket legjobban érdekel. Meddig fog így lenni? Vagy tán nincs szükség rá, hogy a járó-keelő megtudhassa, hol van, hol alussza álmát már *Pásztor Sámuel*?

Nincs! Mondhatják sokan: hiszen úgyis tudjuk, és felkereshetjük jelnélküli sírját. Ah, de az esztendők gyorsan tova tűnnek s más nemzedék nő fel a mostani helyett, kik közt nem lesz egy sem, ki rámutathatna: e sírban aluszik lent *Pásztor Sámuel*.

És ki volna első sorban hívatva rá, hogy jeltelen sírját neki megjelölje, hogy ha szerettei: a hű tanítványok sem akarnak tudni semmit már felöle?

Hasson oda tehát az ifjúság maga, most, amíg szívében hordja még emlékét, hogy kegye-letének hálás adójaül állítsa fel végre az ő sír-emlékét. S bár én tudom nagyon, meg vagyok győződve, hogy nem lesz gazdagabb így a sír lakója: ámde azt is tudom, hogy könnyebb lesz szívünk, mert nem fogja nyomni kegyelet adója.

*

Temetőbe megyek, hol nem sír a szellő s elhallgat a virág titkos susogása; megszűnik a zúgás, mert hisz ez a panasz nem virágoké volt: — lelkem óhajtása! Az sírt a szellővel, az a falombokkal és most összevegyült a fenti sorokkal.

Vajha meghallanók és tennénk is érte, emlé-ket állítván, hol fekszik e hant; noha Ő mi tőlünk ezt soha sem kérte, de nekem úgy tetszik, mert a szívem súgja:

Boldogabban tudna aludni alatt!

Bódi Dénes.

Bocskay István.

1555—1106.

Háromszáz éve annak, hogy Bocskay a magyar nemzet és a protestantizmus történetében oly nagy jelentőségű bécsi békét, életének fő művét megalkotta. Az első szerződés volt ez, amely alapját rakta le a prot. egyház törvényes szabadságának, de ezt, valamint a többit is az adott szóra és a hozzájárulásával megalkotott törvényekre nem sokat adó hatalom, amint a múltban az alkotmány és vallásszabadságért vívott harcok fényesen igazolják, valahányszor csak alkalmá nyílt rá, mindig megszegett.

Háromszáz éves évfordulója ez az év halálának is. De nem haláláról akarok megemlékezni, hanem életéről, jelentőségéről, mert időszerűbb s felemelőbb életét mutatni be egy olyan férfúnak, akinek egy országra kiható működéséről számolhatunk be. Elvesztése a mi nagy veszteségünk. Élete a mi nyereségünk és dicsőségünk.

Bocskayval kezdődik az erdélyi, általában a magyar protestantizmus fegyveres küzdelme a létjogosultságát megtámadó hatalom ellen. Azt az eszmét, amelyet a prot. képvisel, a szabadság eszméjét, a hatalom elnyomó törekvéseivel szemben érvényesítenie kellett. A megtámadott jog, alkotmányosság védelmére a magyar protestantizmus mindig készen állott, mert az ezeket fenyegető veszély az ő életét is fenyegette. Vallásszabadságának védelmében a hazai alkotmányosság helyreállítására is törekedett. Elévülhetetlen érdeme az a magyar prot. nak, amelyet a nemzet önállásáért a múltban kifejtett, de amit eléggé sohasem méltányoltak. A küzdelemből a részét mindig kivette, de a béke éveiben géreket és hangzatos szavakat kapott jutalmúl.

A protestantizmus a szabadság levegőjében találván fel a maga lételére alkalmas tényezőt, bármelyik nemzeti egyház hívei hazájok önállóságának is megteremtésén munkálkodtak. A szélesebb értelemben vett magyar protestantizmusnak nagyobb mértékben lett kötelessége ezen ketős szabadságnak: nemzetinek és vallásinak a kivívása. A Habsburgok, az egy Miksa kivételével, talán lelkiismeretök sugallatának engedve, vagy a római curia kegyét keresve, a zűrzavaros, bonyolódott politikai viszonyok közt, a római hit mindenáron való visszaállítására törekedtek. Az említett két indító okon kívül ösztönözte őket a Habsburgoknak azóta is kedvenc eszméje, hogy Magyarországot az osztrák örökös tartományok közé igtassák. Egy összbirodalomnak szívós kitartással, kedvvel rajzolgatott, ámbár csalékony és muló körvonalait Rudolf korában is szétbontotta a protestantizmus. Ezt kellett tehát megtörni, ha célt akartak érni.

A Bástia gyászos uralma erre volt szánva. A protestánsok jogainak elkobzásával akarták aknamunkájokat elvégezni, mert fegyveres erejük a törökök kiszorítására nem volt, a prot. jogok elkobzása pedig az egyedül rendelkezésükre álló erőszakkal is könnyedén ment. Törekvésöknek azonban véget vetett az a férfiú, aki hosszabb ideig tanácsadója volt Rudolfnak Prágában, mert a két ország egyesülése által remélte az ország felszabadítását a török uralom alól. A Bástia kegyetlenkedése

azonban eltérítette eddig követett álláspontjától s ő állott élére annak a háborúnak, amely hívatva volt az elkobzott alkotmányos és vallásszabadságot új életre keltetni.

A Bocskay-család Dénestől, Michán 7 fiának egyiktől származott. Kiválóbb tagjai: B. Balázs 1451—78. leleszi prépost; Miklós 1496 után szerémi, nyitrai és erdélyi püspök. Lukács Zápolya hadvezére Salm ellen. György, Miksa király tanácsosa és titkára, 1568-ban a magyar főurakat rávette, hogy János Zs.-nak adják az országot, terve azonban napfényre jutott s Erdélybe költözött, ahol 1571-ben meghalt és Bocskay István.

Bocskay 1604 októberben ki is bontotta az alkotmányos és vallásszabadság zászlóját. Mózesként üdvözölte a szenvedések alatt nyögő nemzet s a bujdosók is zászlója alá állván, az első csata, az álmosdi, a felkelők javára dőlt el. Mialatt győzelmel lobogtatta zászlaját Súlyomkötől Pozsonyig, az erdélyi rendek 1605 febr. 21-én a maros-szeredai gyűlésen fejedelmöknek választották, amit Bocskay el is fogadott. Ő volt hívatva arra, hogy Erdélyt ismét a Báthory István idejében létezett hatalomra segítse, amire tehetségénél és a B. I. családi politikájától való mentességénél fogva még ő nála is alkalmasabb volt. A B. fejedelemmé választásával kezdődik az erdélyi protestantizmus, különösen a református egyház aranykora. Az ő idejében nyeri meg a később is elismert és közjogilag használt orthodoxa ecclesia nevet, amely név a többi vallásfelekezetek feletti elsőséget jelzi.

Rudolf és a politikáját támogató római hitűek óhajtott céljukat Magyarország és Erdély leigázását veszendőbe menni látták. A „hazafias” főpapság, amely mindig a hatalommal tartott s nem volt gerince, hogy a nemzeti eszmének egyik támogatója legyen, bizonyára nem szívesen fogadta a viszonyok ilyen, céljaikra éppen nem kedvező alakulását. Mert Bocskay a vallásszabadság és az erdélyi fejedelemség visszaállítását követelte. Kevesebbet nem követelhetett, mert ez a kettő volt az, amelyért fegyvert fogott.

Rudolf, akit a fegyveres segítséggel nem rendelkező pápai nuncius a Bocskay követeléseinek visszautasítására unszolt, a külföldi fejedelmeknél kopogtatott be segélykérés végett. II. Keresztély szász, a brandenburgi és pfalzi prot. választók Rudolfnak a magyar felkelés jogtalan voltát bizonyítgató irata ellenében egyértelműen Bocskay pártjára állottak, s a B. követeléseinek megadását ajánlották, amit különben egyes élesebb szemű, józan ítéletű tanácsadói is javasoltak.

Míg Rudolf segélykéréssel vesztegette az időt, s B. követeléseit visszautasította, a felkelők ügye folytonosan javult s Bocskayt már ápr. 20-án Magyarország fejedelmévé választották a szerencsi országgyűlésen. Ő azonnal kiáltványt intézett a külföldi keresztyénekhez igazolva felkelése jogosságát. A Bástia által előidézett romok újra építéséről is kellett gondoskodni. A protestánsoktól elfoglalt templomokat visszaadatta. A jezsuiták kiűzését azonban még nem tartotta célszerűnek. Erre is megjött az alkalom, amikor kitudódott a jezsuiták fondorkodása, Béccsel és az oláh vajdával való összejátszása a B. megtámadására. Ezeket minden artikulus nélkül kitiltotta Erdélyből s a kolozsváriak szekereken szállították őket a határra.

Bocskay diadalmas előnyomulása és a Rudolf segédforrásainak teljes kiapadása meghozta a bécsi békét 1606. június 23-án. Ez volt az első szerződése a magyar protestantizmusnak királyával, amelynél fogva a király elismeri a prot. jogosultságát; amelyet módosított szövegezéssel 1608-ban az országgyűlés be is cikkelyezett.

Bocskay, bár református volt, nem látta el kitűn-

tető kiváltságokkal egyházát a többiek felett. Az általa hozott újítások áldásait a többiek éppúgy élvezték. A lelkészek özvegyei és árvái részére biztosított adómentesség a római hitű papokéra éppúgy kiterjedt, mint a reformátusokéra, (mivel Erdélyben még a XVII. sz.-ban is voltak törvényes házasságban élő római papok). Helyi kedvezmények az illető helyeken elvett templomok és egyházi vagyon visszaadásában nyilvánult, tehát csak a törvényes rendet állította vissza.

Bocskay nem sokáig örülhetett a derengő jobblét hajnalának, mert félévre a bécsi béke megkötése után, alkotó munkásságának éppen a kezdetén, valószínűleg mérgezés következtében 1606. dec. 29-én Kassán meghalt. Holttestét kívánságához képest a gyulafehérvári templomban helyezték el. 1607. febr. 1-én indult meg a temetési menet s három hét múlva ért Gyulafehérvárra. Mindenütt részvét kísérte utolsó útjában. Kolozsvár megnyitotta az unitárius templom ajtaját a háromságos fejedelem porai előtt. Gyulafehérváron hat lótolvont gyászkocsi után a papság kísérte a koporsót a Bocskay és Báthory-család sírboltjába.

A nagy fejedelem politikáját nem kísérte osztatlan elismerés a hazafiak részéről. Illésházi István is kifogásolta, mert előtte is a két haza egyesítése volt a cél. Ellenségei nagyravágyással vádolták. A történelem azonban Bocskaynak adott igazat, az ő eljárását igazolta. Azonban nem egészen. Az ő felkelése, az általa vezetett szabadságharc jó eszköz volt arra, hogy megmentse a hatalomnak a magyar nemzet erejét, ellenálló képességét az elnyomó törekvésekkel szemben, azonban nem volt elégséges arra, hogy az azután bekövetkezett gyászos időknek elejét vegye. A történelem tanúsága szerint Bocskay és az utána következett fejedelmek csak félmunkát végeztek, midőn az alkotmányos és vallásszabadságért fegyvert fogtak s ebben a legsúlyosabb beszámítás alá mint első, a Bocskayé esett. A Habsburgok centralizáló, gyarmatosító politikájával szemben a legvégső következményekig el kellett volna mennie, s a szerencsi országgyűlés által telajánlott királyi koronával magát meg kellett volna koronáztatnia. Vér szerinti utóda nem lett volna, de meg lett volna a jogalap ahhoz, hogy utódját ily címmel és hatalomkörrel ruházzák fel. Hogy hova fejlődött volna hazánk történelme, ha Bocskay személyében ismét felújul az akkor már majdnem száz éve elbukott önálló magyar királyság, megmondani nem lehet. De mindenestre hisszük, hogy a Bocskay után bekövetkezett reactio átkát elkerülte volna s kulturában, vagyoniilag megerősödve, egységes magyar nemzeti állam lennénk.

A fontolgató bölcseség, az idők szavának, a történelem intésének félig való megértése, a törvényekhez való szigorú ragaszkodás, amely hazánk kárára történt végül is nem halványítja el a Bocskay érdemét. Egy hatalmas gát ő a reactio ártalmas áradatának feltartóztatására, amely előntéssel fenyegette hazánkat, de nem olyan nagy, hogy idővel a rohanó ár keresztül ne csaphatott volna rajta. Mózes ő, aki népét és egyházát a hatalom nyomorúságaiból a szabadság felé közelebb hozta, — sajnos, egész szabadságát nem adta vissza. Mindamelllett minden protestáns büszkeséggel mutat rá s nemsokára az egész magyarországi protestáns egyház kegyelete ünnepek közt rójjá le halálját történelmének egyik nagy alakja iránt.

Más.

*A boldogságnak testvére a másokat boldoggá tevés.
Petőfi.*

Zizi rózsái.

A M. Tud. Akadémia Farkas-RasRó-pályázatán dicséretet nyert pályamű.

Irta: Miskolczy Simon János.

Rózsákkal telve kis szobája
S a legszebb rózsza ő maga . . .
Lágy pamlagán hever, tünődve
Zizi, a szinpad csillaga.

„Mért oly mulandó, — így sóhajt fel —
Amit megalkot egy színész,
Miért is van, hogy élte fogylán
Művészete is elenyész?”

A költő, szobrász műve él, bár
A mester eltemetve rég:
S a színművész lánglelke fényét
Nem látja késő nemzedék.

A taps, mely felhangzik dalomra,
Elnémul egy-két perc alatt
S ha tün szépségem, ifjúságom, —
Lassanként végleg elmarad.

S kik most körülöttem zajognak,
Mint a lepkék a fény körül,
A tisztelők, elhagynak egyig,
Ha majd divatba más kerül.

. . . Csupán ti, drága, szép virágok,
Amik pályámon nyíltatok,
Varázsoljátok vissza egykor
A sok rég eltűnt szép napot.

Hervadtan is még folyton érzem
Kelyhetek édes illatát,
Drágábbak vagytok énelöttem
Mindennél, mit ez élet ad.“

S a művésznő egy rózsacsokrot
Fehér kicsiny kezébe vesz . . .
— A tegnapi esti nagy sikernek
Megérdemelt jutalma ez. —

Minden picinyke friss virágát
Forró ajkával illeti
S üdítő harmatgyöngy-szemekként
Hullnak reája könnyei.

. . . De zaj támad kívül az utcán,
Egész város zúg, éljenez.
Zizi felnyitja ablakát most
— Megnézni, mit jelentsen ez.

A polgárság nagy legerárja
Alant hullámoz, kavarog,
Diszes kocsik felett ezernyi
Nemzetiszín zászló lobog.

A fényes díszmenetnek élén
Kimagaslik egy dalia,
Ezer torokból zeng feléje:
„Éljen a hon dicső fia!”

Az ablakokban szép leánynép
— A szem körül amerre lát —
Kendőt lobogtat, üdvözölve
A függetlenség bajnokát.

. . . Zizi csak néz a néptömegre
És áll ott mozdulatlanul,
Egyszer csak érzi: szíve dobban
S szép arca hirtelen kigyúl.

A friss csokrot kezébe fogva
Fölényes arccal széttekint
S virágszálakra lépve széjjel,
A hős elébe dobja mind.

Utazás a congressus körül.

Ismét elhalasztva, Mintha csak az idők folyását akarnák megakasztani. Az volt mondva, hogy az idők méhe buzog, halaszthatatlan reformokat, új, szép, nemes eszmék és törekvések megvalósítását sürgeti ifjúsági életünkben. Komoly motivumokból fakadó törekvések döngtetik a diákélet bemohosodott, ósdi kapuját, hogy friss, üde szellemet vigyenek be rajta. Nemzeti ideál, diákszövetség, állandó szellemi érintkezés a diákok közt, szerves diákélet, organizált szövetségi sajtó, egyöntetű diákjelvény: ezek a jelszavai a diákpolitikának, az ifjúsági mozgolódásoknak. Halaszthatatlan szükség mind és és már ki is volt tűzve a megvalósítás határnapja március első napjaira. De, — tudja Isten, mit higyjünk?! Eljön az a március. De jön a mumus is, mely a lehetetlent lehetővé teszi, a halaszthatatlant elhalasztja. Nem tudni miért, csak valami bizonytalan okokból. — Hát jó, elhalasztatott. Jött a másik terminus: április 21. Hiába. Nem hozta a halaszthatatlan reformokat. Akkor sem lehetett megtartani a congressust.

Hát igazán meglepő, hogy — bár jól tudhatnák az illetékes körök, hogy mily sok a bizalmatlan emberek száma, kik nem bíznak a magyar diákság komoly mozgalmában sem, mégis ily örökös és bizony-bizony indokolatlan halogatással blamirozzák azokat a célokat, miket zászlójára írt a magyar ifjúság, amiket legközelebb az a debreceni congressus akart megvalósítani. Minden kicsinyes ok elég arra, hogy elhalasszuk, hogy késleltessük komoly jelentőségű törekvéseinket, holott azoknak még a legalaposabb eredményérés után is sok időre lett volna szükségük, míg igazán megérlelődnek s megállapodott tényé válnak. Csak nagyhangú kiáltványokat hallottunk, nem minden visszhang nélkül, de amikor arra kerülne a sor, hogy a valóban érzett szükségét reform-eszméink megvalósításával megszüntessük, akkor vannak nekünk potyahónapjaink, mikkel el lehet halogatni a hangos kiáltványokban kifejezett gondolatok tetté válását. Pedig ha erről van szó, akkor minden mellétekintetnek el kell hallgatnia és nem szabad még erősebben meggyökeresíteni a bizalmatlanságot ifjúsági mozgalmaink iránt.

Hol itt az észszerűség, hogy mi nagy garral hirdetjük a diákszövetség és pedig nemzeti alapon szervezett diákszövetség eszméjét, nagyban hangoztatjuk a magyar ifjúság tömörítésének szükségét, de azért a legelső kibúvó alatt megkerüljük azokat. Hiszen arra is gondoltunk kellett volna, hogy maguk a külső körülmények, az idő is alkalmasabb lett volna márciusban, sőt áprilisban is, mint júniusban lesz: így az lesz a következménye, hogy papiroson meglesz ugyan a diákszövetség, de a megvalósításra nem lesz idő és az egész dolog egy na-

gyot alszik és a jövő évben kezdetünk újra mindent. Így bajos lesz megteremteni a diákszövetséget!

De elvégre is a tényre számolnunk kell. A congressus el van halasztva. Ezen segíteni, legalább némileg, csak egy módon lehet. Eddig az egész congressusi mozgalmat figyelemmel kísértem és — csöndesen, sűgva, — az egészről az a sejtejemszerű benyomásom, hogy nincs, nem is volt az rendesen előkészítve sem. Akárhova nézünk, csak hézagot és fogyatkozást látunk. Hogy csak egyet említsek: hiába adták a tanácskozási szabályokat, azokból egyáltalában nem lehet kiokoskodni, hogy mi lesz hát a tárgyalási rendszer és mód. És ha talán így összeül az a congressus április 21-én, akkor egyesek vitatkoznának. Fényes színtere lehetett volna, de semmi esetre sem lett volna komoly, alkotásra hivatott testület. Holott a célja nem az. Hanem emez. Tehát azokból a hallgatásokból származó hátrányokon segíteni úgy lesz lehetséges, ha — van még elég idő rá, — az előkészítő bizottság hozzáfog és rendszeresen előkészíti. Gondosan, körültekintéssel megállapítja a programot, a tárgyalás módját, hogy minden zűr-zavarnak elejét vegye és egyáltalában arra törekszik, hogy a nagy feladatokra hivatott congressus életképes működését már eleve biztosítsa. Mert ha így nem lesz, akkor ne is tartsunk mi congressusokat, pláne a mostan szőnyegen levő magasztos eszmék megvalósításának indoka alatt, mert ezeket az eszméket meghurcolni nem szabad.

Tehát legelső sorban is a debreceni congressus biztos előkészítését kívánjuk és ha ez meg lesz, akkor aztán nézhetünk működése elé várakozással.

Reméljük a legjobbat! És várjuk eszméink megvalósulását, de semmi esetre sem az ismételt elhalasztást!

Kf.

A tiszteletes úr.

A vadszőlővel befuttatott verandán ül a tiszteletes úr. Hosszúszárú pipájából nagy komolyan fűjja a füstöt, mialatt templomos Kis Bálint, a falu szerény levélhordója tisztességtudóan, levett kalappal áll előtte, átnyújtván neki egy levelet, amely a napi postával érkezett.

— Egyéb nincsen, Bálint, csak ez a levél?

— Nincsen tiszteletes uram, más egyéb, hanem nekem vóna valami mondanivalóm, alássan megkövetem tiszteletes uramat.

— No, ugyan mi lenne az Bálint, hadd halljam!

— Hát kéremalássan, mán sokat töprengtem én is, meg az anyjukom is azon, hogy talán tán jó lenne szerencsét próbálni avval az Andris gyerekekkel, ha hogy jóra vinné az Isten a dögunkat, hogy beadnánk a kollégiumba. Mert a gyerek genge, paraszti munkára nem való, csak előlné az ember vele; mesterségre megint nem való, agyonsanyargatná ott, az esze meg olyan, hogy megfogja kéremalássan még a zsidó írást is, ha elibe adják. Hiszen különben teccik is tudni, nem dicsekvésből mondom; az oktató úr is mindig mondja, hogy evvel az ésszel kár vóna itthon hagyni a gyereket, vétkeznénk az Isten ellen, ha be nem adnánk a kollégiumba. Hiszen gondoltuk mán mink elébb is, ha olyan könnyen menne, de teccik tudni, hogy a rajtavalómon, meg azon a kis viskómon kívül semmim sincsen, oda pedig piz kell, nagyon sok piz, mondta azt nekem Nagy János gazda, az ű fíjájír is elűszott a nagy nagyon fele, mégse lett belőle szógabíró, pedig annak akarta nevelni János gazda, oszt' még most is csak irnok valamelyik nagy városba'. Hm, hm, hát még a szegény embernek . . . bajos dolog e', bajos, én mán

nem is törődnék vele, de az Andris gyerek nap-nap után ri, hogy ű bizony nem marad itthon, ű elszökik, oszt' beáll deáknak a p . . .i kollégiumba. Bolond gyerek, — mondok oszt' ilyenkor neki, — nem olyan könnyen mán az, nem mirik mán ma a tudományt se ingyen, mint mikor még az oktató járta a kollégiumot, hogy ingyen is kitanúlhatott a szegény ember gyereke. De mán tovább nem tūrhetem, a gyerek se nem eszik, se nem alszik, még belebetegszik, ha nem csinájunk vele valamit. Azír gyöttem vóna most tiszteletes jó uramhoz, hogy adna tanácsot, mitívők legyünk avval a bolond gyerekekkel? . . .

A tiszteletes összeráncolta a homlokát s a pipájából bodor füstöt fűtt maga elé, ahogy mondta:

— Hogy az Andris gyerekekkel, úgy-e? Hm, hm Bálint fiam, nagy fába akarod vágni a fejszedet, hogy a fiút deáknak szántad. Hát iszen szó sincs róla, nem botfa elméjű a gyerek, megfogja az esze még az arabszavakat is, ha elibe tálalják, de hát nem neked való a' Bálint fiam, a magad fajta szegény ember nem igen vághatja bele a fejszédet.

— Tudom én azt, tudom, tiszteletes uram, — mondja Kis Bálint szomorúan bölintva a fejével, — de hátha mégis ki lehetne vinni az Andris fíjű ingyenesít. Hiszen hallottam mán én olyat mostanában is, hogy bement a gyerek P . . .-ra, nem volt egyéb nála, csak a rajtavalója, mégis bódogúlt, oszt' lett belőle ha egyéb nem, hát holmi préceptor.

A pap nem felelt rá semmit, elkomolyodva nézett maga elé s hallgatagon fűtta maga elé a füstöt, mialatt a gondolatai messze révedeztek. Tudta, hogy mire céloz a szegény Bálint: hogy a gyereket ő venné szárnyai alá. Hisz' igaz hogy egy kis megerőltetéssel csak kibírná ezt az újabb terhet is; de keserű tapasztalatai vannak a múltból. A saját édes testvére fiát is ő taníttatta ki, akit papnak szánt s aki szívvel-lélekkel a papi pályára készült. Oszt' mi lett belőle? Mikor már egy év választotta el a pályájától, amikor már azt hitte, hogy neki majd öreg napjaira tamasza lesz, akkor a fiú csak mást gondol: valami átkozott kacér teremtés elcsavarta a fejét, hát kapta magát, otthagyt tanárt, tanulást; a révparról, ahová már majdnem elért, visszacsúszott a mocsaras vízbe: ott evickél még most is a szerencsétlen, valahol irnokoskodik, jobban mondva nyomorog a családjával. Mert ő azóta még csak rá se kíván gondolni, aki az ő szép reménységét sárba tiporta, nem ő, hadd nyomorogjon, ha nem tetszett neki az okos tanács! . . .

Indúlatosan bontotta fel a kis asztalkára tett levelet, amely keze közé akadt s miközben templomos Kis Bálint szorongva leste ajkáról a szót, szemével hirtelen átfutotta a sorokat. Gyurkától, a fogadott fiától kapta, aki csak a nyáron tette le az érettségi vizsgát s most nevelősködik a nyáron át egy 'gazdag úri családnál M. városban. Ebben van már minden reménysége, hogy vénségét majd ez aranyozza be; jó, engedelmes fiú, amellet nagyon eszes: egyházának s hazájának oszlopos tagja lehet még valamikor, amellet megnyerő úgy testileg, mint lelkileg. Szeretik is mindenütt legátiókban, iskolában; pajtások úgy, mint a tanárai; nagy jövőt jósolnak neki, hogyne, mindig első volt a classisban. Kedvelik mint házi nevelőt is: bizonyosan a hogylétéről ír most is.

„Szeretett, jó nevelő apám!

Amikor a teremtő az embert megalkotta, nagyon rosszúl tette, hogy annyiféle vágyat, annyi sóvárgást ültetett az ember lelkébe. Teremtette volna inkább ér-

zéketlennek, mint valami darab ásványt; nem pedig olyanak, aki nem tud meghajolni sorsa előtt s inkább küzködik, nyomorog a cél felé törve, semmint azt szem elől tévesztve, bután megadja magát sorsának.

Szelíd, engedelmes fiúnak látszottam mindíg, igen látszottam, pedig valójában kegyetlen makacs a természetem. Tudom én jól, hogy szerencsétlen az ilyen természet. ám én azért nem átkozom érte a végzetet. Mert így igazi embernek érzem magam, aki nem ismer semmiféle megalkuvást, csak tör előre, amerre a szíve, a lelke vonzza.

Talán keserűséget fogok okozni most is drága jó nevelő apámnak, talán rút hálátlanságnak fog feltűnni, amit tettem: mindegy, nem tehetek róla, az én sorsom már elhatározta az égiek: színész leszek!... (Olyan közönséges, csavargó színész, amilyen százával terem, küzdve nyomorral, viszontagsággal, de teli lelkesedéssel, telve a szabad élet utáni vágygyal!... Meglehet forratlan, gyermeki ésszel gondolkoztam sorsom felől: de biztos elhatározással, nem tehetek másképp!

Nem pillanat alatt született meg bennem a terv: régóta itt lapangott már a belsőmben; igyekeztem elfojtani s azt hittem, hogy sikerült is. És aztán elrejtetem makacs, szenvedélyes természetemet, el a jól tudom — tövises vágyat; csakhogy hálátlan ne legyek, csakhogy megfizethetetlen tartozásomnak legalább a kamatját törleszszem engedelmes, hűséges viseletemmel. Papnak készültem, úgy amint kívánta jóságos nevelő-apám. Örömmel egyeztem bele kívánságába, én az útféldről felszedett gyerek, hiszen evvel némi örömet szerezhetek szerető szívénnek, ha jóságát nem is tudom viszonzni... S tehetek én róla, hogy a csillagokban más volt írva a számomra?... Tehetek róla, hogy a szív, ez a zsarnok úr nem akarja magát alárendelni a mindenható észnek?...

A parazsat egészen el kell locsolni, ha azt akarjuk, hogy kárt ne tegyen. Én nem tudtam ellocsolni, a szikra ott volt a hamu közt s hogy a hamu közé gyulékony anyag került, ki tehet róla?

A napokban egy színésztársaság volt itt a városban és én a régi vágyat elfojtani nem tudtam, nem volt erőm. Pedig küzdöttem ellene most is, küzdöttem 2 hosszú nap és éjszakán avval a láthatatlan bájos démonnal, de legyőzött... Sirénkarjaival csak átölelt és vitt maga után s most itt vagyok az előre sejtett nyomorban, de szabadon s nem bánva meg — amit tettem...

S mindaz a miért esedezem csak annyi, hogy bocsássa meg jóságos nevelő atyám nem rosz indulatból elkövetett hálátlanságomat!...

Gyuri."

A tiszteletes arcán valami kékes szederjes színt öltöttek a máskor piros foltok, az erek duzzadozni kezdettek az indulattól s az öklével meg irtózatossá csapott az asztalra, hogy az középpütt menten ketté vált, a hogy ordította:

— Nyomorult hálátlan kölyök!!

Kiss Bálint nem értett az egész dologból semmit, hanem mikor a pap irtózatossá indulatát meglátta, ijedten vette kalapját s csendes köszönéssel, szomorúan ballagott le a tornácra, miközben a tiszteletesné asszony rémülve szaladt ki férje hangjára:

— Az Istenért, mi bajod?

— Semmi, semmi, mondja a pap komoran, csak egy kis kedves újság a Gyurka fiútól s ezzel oda adta feleségének a levelet, majd hirtelen elhatározással felgyenesedve kiáltott utána a kapun épen kilépő levélhordónak:

— Bálint fiam, gyere vissza!

S a hogy az megállt előtte szomorú félénkséggel, szelid hangon szól oda neki:

— Az Andris gyereket beviszem Patakra, Mondd meg a feleségednek, hogy készítse el a gúnyácskáját, egyéb gondotok ne legyen rá, a többiről majd gondoskodik a jó Isten, meg én... .

Takács Mihály.

Sociálismus.

Régi vágyam teljesült, amikor végre a húsvéti szünidő alatt ellátogattam Debrecenbe. Már gyermekkorom óta óhajtottam a „kálvinista Rómát," amelynek nagy kollégiuma és igaz magyarsága annyira vonzott, megtekinteni.

Mint diák ember, persze csak a harmad osztályon utaztam. A társaság beszélgetése nem érdekelt s elmerengve utazásom céljára, magam elé varázsoltam a legmagyarabb városnak képes-lapokról és hírből ismert egyes részeit. Majd, amint átléptünk a Nagy-Alföldre, melyet oly féltve őriz lágyan ölelő karjával a Tisza és örökdő sasszemeivel Tokaj messze kimagasló bérce, — gyönyörűséggel merültem el ennek nézésébe. Az állomás egymásután maradtak el mellettünk s én csak álltam az ablaknál a lelkem pedig szinte beleolvadt a végtelen rónaságba. Szinte megrettentem, amikor egy ismerős hang nevemen szólított. Egykori osztálytársam és jó barátom volt, ki szintén Debrecenbe utazott.

Más hangulat vett rajtam erőt azonnal. Vigan beszélgettünk a régi időről s ringatódtunk a felújított emlékek hullámain.

Egyszer aztán a jelenre átcsapva, azt kérdezem:

„Mi is vagy most tulajdonképen?”

„Nyíregyházán írnozkodok az adóhivatalnál.”

„És a fizetés?”

„Bizony az csak 70 korona havonként; megélni is kevés.”

„Nem sok” feleltem én s mindketten gondolkodóba estünk.

Érces, erőteljes hangra emeltük fel fejünket: „Hát én mit szóljak akkor, Uram?!“ Szemünk egy megtermett, derék magyar ember napbarnította, nyílt arcára esett, melynek vonásait az egyenes őszinteség és bátorság tették szilárdakká.

„Január 10-dike óta dolgozom, — folytatta — s nem kerestem többet 85 koronánál. Hogyan tartom én el ebből öt tagú családomat? Önök panaszkodnak, hogy 70 korona kevés egy hónapra egy fiatal embernek, nézzék a munkáskönyvemet, három hónap alatt 85 koronát kerestem, egy fillérrel se többet. Hogy éljek én meg ebből hatodmagammal? Ez az az állapot Uraim, amit Önök nem ismernek, ez maga a nyomorúság!”

„De hát miért nem megyen dolgozni oda, ahol jobban megfizetik a munkáját?”

Könnyű ezt mondani, de hol fizetik meg a mi munkánkat? Schol! Ha nem akarok e nyiért dolgozni, jön egy másik és én éhen alhatok. Úgyebár sanýarú állapot! Nem a legnagyobb rabszolgaság-e ez? És mégis Önök kigúnyolnak, hazaáruló socialistáknak neveznek bennünket, ha néha-néha összejevünk, feltárjuk egymás előtt sebeinket s tanakodunk, hogyan lehetne ezt az állapotot a legbékésebb úton megváltoztatni. Pedig ez így tovább nem maradhat; változtatni kell a világ folyásán, amíg magától nem változik. Mert a lappangó tűz ki fog törni s minél tovább tartják elrejtve, annál nagyobb lesz a pusztítása. Az éhhalál már közeledik felénk, de nem fogjuk bevárni, hogy reánk csapjon!”

Megdöbbenve néztem az embert. Alakja kiegyenesedett s még magasabb lett, szeme lángot lövelt s oly tűzzel beszélt, mint egy apostol. — Soha magyar embert így beszélni még nem hallottam. Eddig azt hittem, hogy a socialismus csak a nemzetiségek közül szedi áldozatait és íme előttem a fényes példa arra, hogy a legmagyarabb vidéken is, mint mindenütt, ahol a szegénység tanyát ütött, el van terjedve a nyomor vallása, a socialismus.

Azután csilapítani igyekeztem a már a szenvedély húrjaiba csapott embert, hogy talán túlozza a dolgot, Magyarországon még nem olyan nehéz a megélhetés és hányan voltak már, akik a legalacsonyabb sorsból magasra emelkedtek.

„Ez csak a véletlen játéka, felelte ő. De millók sorsánál a szerencse nem jöhet számításba. A szegénység úgy nehezedik vállainkra, hogy nálunk emelkedni nem, csak sülyedni lehet; és éppen ebben van a socialismus diadala, mert a fcszített húr egyszer el fog pattanni, de ennek zúgó süvöltésétől ám meg fog rettenni egész világ.“

„Ne féljen, az nálunk nem fog bekövetkezni. Epen most vette kezébe a kormányt a függetlenségi párt, ez Magyarországon rövid idő alatt általános jó létet fog teremteni.“

„Az nem igaz; az ámitás és csalás. Azok az urak ott fent nem értik a mi bajainkat, hogyan tudnák hát meggyógyítani. Ha pl. valakit közülünk a szerencsétlenség Amerikába hajt, nemhogy a sorsát enyhítenék, hanem az utját akarnák meggátolni. — Harcolnak képzelt külföldi ellenséggel és nem veszik észre itt benn az ország belsejében azt a nagy tábor, amely most csak zsoldot követel, de amely egyszer fel fogja forgatni ezt az országot, amikor majd összeomlanak a többi királyságok is és lesz az egész Európa egy nagy köztársaság, ahol igazán meglesz az egyenlőség, testvériség és szabadság.“

Mit énnékem Magyarország! Ott lesz ezentúl a hazám, ahol munkám után megélhetek. Nem ellenségünk nekünk se a német, se az osztrák, ellenségünk az, aki gazdag, aki dúslakodik és nekünk még csak falatot se juttat.“

A vonat megállt. En e hatalmas igazságok zuhanása alatt megdermedve bámúltam, s mikor magamhoz tértem, a nagy tolongásban már nem szoríthattam meg e próféta-szerű férfiú kezét. Nagy gondolatok, nagy eszinek forrtak a fejemben . . . Az egyén; a kör; az emberiség hivatási célja . . . Ime ni egy nemzet szűk keretén belül is villongunk, civódunk szüntelen és szeretettel ölelik keblükre az egész világot.

Sokat láttam az nap, de megnézni jól nem tudtam semmit; a magyarság védbástyája gátja volt előttem az emberiség egyesületének: a monumentális épületek falain látni véltem az alkotók könnyeit és véres kezeinek nyomait, hallani véltem elhangzott és elnyomott sóhajaikat; mindig zavart, mindig kísértett az a borzalmasan szép idő eljövele, — amikor a világ proletárjai majd egyesülni fognak.

Nemo.

A magyar korona Sárospatakon.

(Naplótöredék 1805-ből.)

Szüics Sámáelnek, egy 1805-ik évben Patakon járt diáknak egy igen érdekes naplótöredékét fedezte fel a miskolci muzeum jelenlegi levéltárnoka: M. Simon János, melyet volt szives — mint legilletékesebb helyre — kezeinkhez is juttatni. A nem kis érdekességű töredéket,

mely épen a magyar koronának 100 évvel ezelőtt Patakon történt meghordozását írja le, az alábbiakban közöljük:

„Anno 1805. Die 7. Decembris hozták végik Patakon a Magyar Koronát, féltvén, hogy a Frantzia az addig való helyén hamarabb érvén, ezt az drága kintset el ne vegye. Azt a Hintót, amelyben a Korona volt vas ládában és a melyben a két Koronaörzök ültek 10 Ló vonta; mindenütt Nemesek kísérték fegyveresen, épen tsak 3 régularis öreg gyalog katona volt vele. A kísérek közt legnagyobb Pompába volt öltözve Balogh Miklós zombori Ifjú Uraság, akinek a kalpagja és egyéb ruhája igen gazdagon meg volt ezüstözve.“

„Anno 1806. 14-a Martii hozták vissza a Koronát Patakon keresztül, amely ilyen pompával esett: 1. A Somlyóson, a Suta(?) Patakban, a Szentesi kapitány házánál. a vár Bástyáján és a Pityergőnél szüntelenül durrogtak az ágyúk. 2. A harangok mind a két tornyokban, mintpedig a collégiumban igen soká húzattak. 3. A Korona eleibe, mind a Pataki nemesség, mind pedig az itt quartirozó vasas katonák pompásan felkészülve kimentek. 4. A collégiumbeli Tanulók és Togátusok tsinosan felöltözve. még pedig zöld Piszpanggal felbokrétázott kalapba. kiállottak a Töltések két szélire. 5. Midőn a collégium eleibe ért a Korona, amelyet 12 ló húzott, Rector Porkoláb István úr oráziót mondott, azután a collegiumbeli Chórus egy vig éneket el énekelt végre pedig a vasas katonák táborig muzsikusai muzsikáltak, annakutána úgy hozatott keresztül a korona a Tanuló Ifjúság között, akik azt illyen kiáltással fogadták: Éljen a Magyar Szabadság!!!

Harmad napra azután úgy mint 16-ik Mártiusba a Békességért való Te Deum Landamus tartatott a Kálvinisták részéről a Templomban, a mely állott a Hármonisták Chorusának ékes éneklésében, a Papnak egy ezen alkalmatosságra való Predikáziójában és az morszár ágyúknak durrogásában. Ezen kívül azt is meg kell jegyezni, hogy a Templomban való kólábak, de kivált a Pulpitus, az Úr Asztala és a Predicálló szók Koronája, igen szépen fel volt ékesítve Puszpanggal és más virágokkal.“

Egy emlék a múltból.

Az erdő zúgása, szellő susogása

Egy bús dalba olvad, panaszó dalba,

Melyet úgy szeretnénk dalolni zokogva

Kiknek szívük beteg, elhagyva, megcsalva,

És e síró dalról eszembe jut a múlt

A múltból egy emlék, a múltból valaki,

Kit nem feledhetek, kinek úgy szerettem

Bús szemébe nézni, lágy szavát hallani.

Nem mondtam soha: szeretem, imádom,

Nem mondtam soha: régen rabja vagyok,

Nem súgtam epedve, hogy meghalnék érte,

Nem zengenek róla sóvár, síró dalok,

Nem ejtettem könnyet sohasem miatta,

Hiszen olyan szelid, nem is tud bántani,

Sosem panaszkodtam, szenvedek miatta,

Hogy vágytam meglátni, nem kell bevallani.

De ha fejem búsan keblemre hajtottam,
S lezárt szemem előtt megnyílt egy más világ:
Az ábrándvilágom, mely uralja lelkem,
S mint e világ, nem oly rideg, nem oly sivár,
E világnak hőse, szívemnek királya,
Reá hasonlított, lágy szóke hajával,
Büvös kék szemével, szelíd mosolyával,
Olykor megremegő sápadt ajakával.

Azóta én is úgy szeretem ezt a dalt,
Amely a szenvedő, beteg szivek dala,
Melynek siró szója, epedő panasza,
Szenvedő szívemnek zokogó sóhaja,
Megtanultam sirni, tűrni panasz nélkül,
Mosolyogni midőn szívem majd meg hasad,
De e büvös emlék a gyönyörű multból,
Fájó szívem mélyén örökre megmarad.

Mignon.

Jézus halála.

Nagypénteki egyházi beszéd — Irta: D. Dr. P. Kirnss, berlini lelkész.

Alapige: Márk. XV. 33—41. 33. És mikor eljött volna a hat óra, sötétség lőn az egész tartományban, mind kilenc órákorig.

34. És kilenc órákor kiálta Jézus nagy felszóval mondván: Eloi, Eloi, Lamma Sabaktani! mely annyit térszen megmagyarázva, mint: Én Istenem, én Istenem, miért hagytál el engemet?

35. Némelyek pedig az ott állók közül, mikor hallották volna az ő szavát, mondták: Imé Illést hívja.

36. Oda futamodék pedig egy ember, és spongyiát megtöltvén ecettel, és azt nádszálra függesztvén inni ada néki, mondván: Hagyjatok békét néki: lássuk ha eljő-e Illés, hogy ötet levegye

37. Jézus pedig nagy fenszóval kiáltván, meghala.

38. És a templom kárpítja két felé hasada, a felitől fogva mind az alsó részéig.

39. És mikor látta volna a Százados, ki néki ellenében áll vala, hogy ő felszóval kiáltva holt volna meg, monda: Bizony, ez ember Istennek Fija vala.

40. Valának pedig asszonyok is kik távol nézik vala ötet, kik között vala Mária Magdaléna, és Mária a kisebb Jakabnak, és Jósénak annyok, és Salomé.

41. Kik követték vala ötet és szolgáltak vala néki, még mikor Galileábsn volna is, és más sok asszonyok, kik vele felmentek vala Jérusálembe.

Isten hozott, csendes nagypénteki nap! Szent homályoddal serkents bennünket vétkeink miatt szomorúságra, melyek hajdan Urunk halála alkalmával is közre működtek. Tiszta fényeddel, mely a keresztről árad szét, ébressz fel vidám hitet s boldog bizalmat bennünk, hogy Jézus nem hiába halt meg értünk. Isten hozott, kedves gyülekezet; gyűljetek össze a ti szabadítók körül; nézzétek, hogy szenvedett értetek, nézzétek, mit tett értetek, s komolyan megvizsgálva magatokat kérdezzétek mit tettetek s mit kell tennetek ő érte. Összpontosítsuk ma gondolatainkat Jézus halálának titokzatossága körül

s amit az emberek idők folyamán e szent jel megpillantásakor éreztek, hittek és reméltek, próbáljuk világosan kifejezni. Nem új dolgok, melyeket hallotok, hanem ugyanaz, mi régóta hirdettetik nektek, mi atyáitoknak is hirdettetett, s amit nagypéntéken legszivesebben hallgattok. Épenazért elmélkedjünk a mai napon *Jézus haláláról*. S lássuk 1. a halálos inséget, a melybe került. 2. a nagy boldogságot, ahova bennünket felemel. 3. a nagy gyülekezetet, melyet mag köré gyűjt.

I.

1. Én Istenem, én Istenem, miért hagyl el engemet?! — Nézzétek a mély, halálos inséget, melybe Jézus jutott. Istentől elhagyatva lenni a sorsnak legsúlyosabb csapása, ami embert érhet. Az ilyen ember a nagy világban csak egy porszem, melyet a vihar feltartóztat-hatatlanul sodor magával, ki tudja, hová; olyan mint a gyermek, kit nincs ki vezessen, nincs asztal, hol hely volna számára készítve, nincs szoba, amely este a lámpa szelíd fényénél feltárulna előtte, aki a sötét éjben utatlanul s tanács nélkül bolyong a pusztán. majd ide, majd oda siet, végre is kimerülve a földre hanyatlik alá s csak a szellő lengedezését s a fűszálak halk suhogását hallja. Nem hiszem, hogy közületek valakit már egyszer is elhagyott volna Isten ez életben. Nehéz óratok volt, amikor mindenetek megsemmisült. a legbiztosabb is, mit e földön birtatok. De bármily nehezek lehettek is ezek az órák, eszetekbe jutott, hogy távol keleten volt egy kereszt, amelyen érettetek valaki meghalt, amelyről változhatatlan szeretett árad reátok. Ha az egész világ elhagy is benneteket, ott mindig menedéket találtok. Nekünk már nem nehéz, még a legnehezebbet sem nehéz elviselni, mert Jézusban olyan barátot kapunk, ki segít nekünk azt elviselni.

Egészen másképen áll a dolog ami szabadítónknál. Nem volt senkije, akire támaszkodhatott volna. Senkisen hitt neki. Senki sem akart neki segíteni. Hogy a nagy lelki feladatot, a megváltás munkáját végrehajtsa, egészen egyedül kell mennie útján teljesen egyedül, magára utalva. Ennek dacára is csüggedés nélkül ment útján szilárdan az atyával való közösségben. Igen, láttuk, hogy az atyával való közössége szenvedése által még bensőbbé, még bizalmasabbá lett. Az atya vele volt a Gecsemáne kertben, Pilátus és Heródes előtt, a katonák bántalmazásai s szidalmazásai alkalmával. Lelke az Istennel való bizalmas közösséghez szokva van, mint a gyermek a szüleivel való érintkezéshez; és így a kereszt halál minden szenvedései nem lettek volna képesek őt az atyával való közösségből kiragadni, ha új, súlyosabb baj nem járul hozzá s lelkét nem érintette volna. Miben állott ez? Nem nehéz saját vétkeinket hordozni, ha ismerjük Istent, aki a vétkeket megbocsátja; de nagyon nehéz, az embereknek, kiket szeretünk, vétkeiket és szégyenét szívünkön viselni. Könnyű akkor szomorkodni midőn az isteni vigasztalás forrása előttünk nyitva áll; de igen nehéz, az emberiség fájdalmát szívünkön viselni, s a mellett az isteni vigasztalást távol lenni. Jézus aki az egész emberiségre kiterjesztette szívének isteni szeretetét, mint Isten báránya, az egész világ vétkeit hordozta szíven. mint az édes anya szíven hordozza gyermekének vétkeit: s ez a teher annyival inkább nehéz, mert ő egészen tiszta volt, mert. ha a vétkek leggyöngédebben érintette is őt, fájt neki. Így vették rá lelkére a világ összes bűne s azzal az egész *boldogtalan-ág*, szellemi eihomályosulás, mely a világnak bűnét követi. Mintegy fekete felhő, melyből villám és menydörgés származik, lebeg ez az atya és a fiú között, aki az atyával mindig közösségben élt. Az

egész világ sötétsége ott van az ő lelkében, melyet vétek soha sem zavart meg. E teherrel szíven ég s föld között lebeg „azon a helyen, hol a koponyák fehér-
lenek.“ E fájdalom kifejezésére csak e szavakat találhatjuk: a pokol kínjai. Most értjük az apostoli hitformának e mondatát: szálla alá poklokra. E fájdalom feltüntetésére csak egy kifejezést találhatott Jézus, amennyiben a 22-ik zsoltár szavait magára vonatkoztatja: én Istenem, én Istenem, miért hagyál el engemet? Te emberi nem, a te vételked, te vételkedő, a te bűnöd sajtolta ki belőle e szavakat. Te bűnös, ne menj el a kereszttől. Bűneidet hordozta, miattad volt Istentől is elhagyva. Ez az a mély halálos inség, melybe Jézus jutott.

A kereszttől levők e felkiáltást úgy értelmezték, hogy ezzel emberi segítség után kiált. Azt hiszik, hogy az Éli szó Eliást jelent, az ótestamentum legnagyobb harcosának nevét, akit a keresztre feszítettek segítségül hívnak.

De Éliás nem segíthet neki és ha Izráelnek összes nagy férfiai összegyűltek volna Jézus kereszttől alatt, nem lehettek volna segítségére. Az emberek, midőn Jézus marcangoló lelki kínjai közepette felkiált, sietve ecetbe mártott szivacsot hoznak s azzal nedvesítik meg ajkait. Tehát csak ecetet tudnak neki nyújtani. S e komor óra Isten akarata folytán következik be Jézusra. Az Istentől való elhagyatottság a megváltás munkájához tartozik. Neki a legnagyobb inségnek kellett osztályrészül jutnia, mert csak így lehet megváltónk a legnagyobb inségből. A bűn legmélyebb fájdalmát is meg kellett izlelnie, hogy nekünk új igazságot hozzon. A legnagyobb sötétségnek kellett őt körülvenni, hogy a világ világossága legyen nekünk. Istentől elhagyatva kellett lennie, hogy mi Istennel öökre egyesüljünk.

II.

De lássuk 2. a nagy boldogságot, ahova Jézus halála bennünket felemel. A templom kárpitja megrepedezik. Ne függesszük itt gondolatainkat a külső tényre. Az evangelium szavai szellem és élet. A kárpit, mely a legszentebbet elrejtí, meghasad, azaz a régi kornak vége, Izráel ősi szentsége összeomlik. A vallás legszentebbe, azaz az Isten szíve, az ő könyörülő szeretete, feltárult még pedig mindenkinek s örökre.

Feltárult. Az ember hajdan a látható világban, a nap ragyogó fényében, a szél lengedezésében, a tenger zúgásában keresé Istent s arca borulva így szólt: Itt van az Isten; és mindaz, mit Istennek tartott, csak kárpit volt; mely az Istent elrejté. Az isteni lényt el nem múló szépségű isteni alakokban próbálta ábrázolni s ez istenképet tágas oszlopos csapnokú templomokban állítá fel, ezt imádta, szent borzalommal mondvá: Itt az Isten; de mind ezen isteni pompa csak kárpit volt, mely altakarta Istent. Az ember is érezte azt s a legáthatóbb gondolatokhoz nyúlva, az Isten lényegét a legpontosabb fogalmakkal törekedett meghatározni. Valamint a sas a levegőbe felrepülve, mind nagyobb és nagyobb köröket repdes be, épen úgy szállott fel az emberi elme is és magas röptében Isten végtelenségét s bölcsességének mélységét iparkodott körvonalazni; de a bölcseseknek mind eme bölcsessége csak a kárpit volt, mely mögött az Isten van. És még az is, amit az ótestamentum az Istenről, az ő mocsoktalan szentségéről, igazságosságáról s törvényéről mond — csak kárpit volt, mely Istent eltakarja. Ekkor jött végre az idők teljessége; a keresztről Krisztus néz reánk; ekkor a kárpit szétszakadt. Amit már nagyon sokszor hallottatok, én csak azt ismételtem, de az, bármennyire jól tudjátok is, semmit sem használ, ha nem hittel veszitek be. Itt keresztyén

hitünk legszentebbjéről hullott le a lepel. Jézusnak ez a szeretete, aki önként ment a halálra, Isten legbensőbb lényének, az Istenben legszentebbnek, az isteni *szeretetnek* visszénye, mely nem saját érdemünkért, hanem kegyelemből akar boldoggá tenni minket. Ne mondjátok megdölgölés nélkül, hogy: „Úgy szerette Isten e világot, hogy az ő egyszülött fiát adá érette“, hanem álljatok ma a kereszttől alá s nézzétek ez embert, aki a világ karhozatát az ő tiszta lelkére vette, aki érettünk az istentől való elhagyatottság gyötrelmeit szenvedte, nézzétek haláltusáját, nézzétek lehajtott fejét — az Isten örök szeretetének látható képmása az. Ily nagy, sőt még sokkal nagyobb az Isten szeretete. „Úgy szerette Isten e világot, hogy az ő egyszülött fiát adá érette“. Ha itt nem tanúlsz meg hinni az atyában, aki lehajol gyermekeihez, hogy a bűnös ne vesszen el, hanem térjen meg s éljen, sohasem fogsz megtanúlni hinni. Ne menj el mellette, vetkezd le bűneidet, itt pihenj ki magadat; ha a világ meggyötört, itt pihenj le a halál áltára.

Jövel, földi vándor,
Pihenj ki itt magad,
Jézus lábaihoz
Rakd le bűnterhedet.
Aztán menj, dicsőítsd
Istent s Krisztusodat:
Az üdvnek útja a
Golgotán át vezet.

Fordította: Székely Sándor.

(Vége következik.)

KIS KÉPEK.

Az erényes Azim.

Egy csalót vittek az akasztófa alá. Az erényes Azim aggódva látta ezt s aztán tekintetét ég felé irányítva, így szólt:

„Hálát adok neked, jóságos Isten, hogy nem hagysz úgy elveszni, mint ezt.“

Egy iszákos támolygott az utcán végig, míg végre az utca csatornájába esett s az emberek gúnytárgya vala.

Az erényes Azim aggódva látta ezt s aztán tekintetét ég felé irányítva, így szólt:

„Hálát adok neked, jóságos Isten, mert nem enged, hogy mint ez is, gúnytárgyul szolgáljak.“

Valaki véget vetett életének, amennyiben a folyóba ugrott. Egy játékos volt, aki minden vagyonát és sok reá bízott pénzt eljátszott. Midőn a vízből kifogták, halott volt.

Az erényes Azim aggódva látta ezt s aztán tekintetét ég felé irányítva, így szólt:

„Hálát adok neked —“

„Állj meg, barátocskám!“ szakítá őt félbe egy hang és egy kéz nehezedett vállára.

Bámúlva nézett körül.

Egy nagy, erős nő volt, szép csábító arccal, az útszéli lányok kacér mosolyával.

„Ki vagy te? Mit akarsz?“ kérdezte Azim.

„Tudom, nem ismered. S ez a szerencséd; mert ha hozzád jöttem volna valaha, az erényt biztosan elriasztottam volna házadból és nem adhatnál hálát az égnek oly alázatos büszkeséggel, mint most. Adj hálát hát nekem, hogy küszöbödöt idáig kerültem.“

„Ki vagy te?“ kérdezé Azim ujjalag.

„Ha a véletlen vezet — Alkalom, ha az akarat irányít — Kísértet a nevem.“

A piacon.

Öreg és ifjú, nagy és kicsiny tódúl a piactérre.

Itt egy hajlott korú férfi áll, szeme jóságot, arc-kifejezése okosságot s jellemzilárdságot árul el. Mellette egy ifjú, fején diáksapka. Arca pöffedt a sok sörtől, valami verekedés alkalmával kapott seb van rajta.

S most, inkább lebegve, mint lépve, egy fény-alak közeledik feléjük.

Az aggastyán szemei gyönyörben úsznak és csodálatra méltó ifjúi üdeséggel a fényalaknak jobbjára ugrott.

Az alak integetve hívja magához az ifjút.

Ez nem látja vagy nem akarja látni.

Ujra s hevesebben int.

Az ifjú észreveszi s gúnyosan méri végig szemével.

Esedező taglejtéssel int még egyszer,

Az ifjú oda kiáltja: „Fütyölök rád!”

S aggódva, csak az aggastyán kíséretében, megy tova — az Idealismus.

Egy házasság.

Csinos s jól nevelt leány volt, de vagyontalan. Sok csodáló rajongta körül, de csak kevés kérője akadt. És ezeket elutasította, mert hasonlóképen nem sok vagyonuk vala, és csak szerény életet nyújthattak neki, sokkal szerényebbet annál, melyet a szülei háznál töltött. Itt tudniillik jóval költségesebben éltek, mint tehettek volna; a szülők azonban azt hitték, hogy ezt leányuk jövődjőlétére érdekében meg kell tenniök.

Huszonegy éves lett s mindig hajadon volt.

Egy napon egy fiatal ember jött s megkérte kezét.

A lány nem szerette, nem gyűlölte — felesége lett.

A férfinak tetszett az ő szépsége és kényelmes otthont nyújthatott neki.

Az asszony hű feleség volt, akire a rágalom semmi árnyékot nem vethet; a férfi derék férj, aki feleségét tisztelte, nagyra becsülte s aki becsületes életmódot folytatott.

Köztök viszály sohasem volt.

De mindig idegenek maradtak egymáshoz, szívök hideg, sivár volt, mint a romokban fekvő templom. Érezték, tudták, mily úr van körülük s bebeszélték maguknak, szilárd meggyőződésük az vala, hogy azért van ez, mivel házasságuk gyermektelen.

De arckifejezésük víg volt mindig s az emberek irigykedve így szólának:

„Milyen boldog házasság!”

D. Haack után németből: Sz.

Dal.

(Heine).

*Almáimban minden éjjel
Köszöntelek szívrepesve,
S felhagyra minden reménnyel,
Sirok, lábaidhoz esve.
Reám tekintsz fájdalomosan,
Es rázod szöke fejecskéd,
Szemciből hullnak — lassan —
A gyöngyszerű könyecpecskék.
Büvös szót sügysz halk-csendesen,
S cypruságot adsz kezembe.
Felébredek s schol sincsen
A cyprus s a szó: — feledve.*

Szabolcsi Sándor.

DÁKTÖRTÉNETEK.

A 86 kilós ravatal.

Ez a történet is még a régi jó időkben esett meg. Abban az időben, mikor nem volt még aszfalt járda, ennyi lámpa sem égett Sárospatak városában mint most, hanem volt valami, ami ma nincs s ez az eldorádói diák élet. Micsoda boldogság lehetett, mikor holmi kis csínyért nem akasztottak a diák nyakába kihágási eljárást, nem kellett 10—20—30 koronákat lefizetni, hanem a diák volt az úr, ő parancsolt még az igazságszolgáltatásban is.

No hát akkor történt ez az eset. Hogy igaz-e, megessett-e, arról nem állok jót, de hogy én igaznak hallottam, annyi igaz . . . No de szóljon a történet.

K. Gyuri és M. Pali voltak abban az időben a diákvezérek. Ha éhesek voltak, egy kis elkezelt ennivaló nem súlyosította lekiismeretüket, a patakiak is megszokták ezt az adót, ha haragudtak az ablaküveget vagy a botot sem kimélték, (no ez épen még ma is járja) de egyszer valami nagyon nagyot akartak tenni.

Egy éjjel tehát megjelentek B András gazda udvarán, aki mellesleg mondva igen ellenséges lábon állt a diákokkal s a két barát, persze kellő kísérettel el vitt egy disznót. Lett másnap nagy felfordulás. András gazda fújt, mint fújhatott egy őskori mammuth s hogy-hogy nem, nyomára jött, hogy a diákok vitték el a disznót s azt is megtudta, hogy kinek a lakásán van. (Akkor is ki volt fejlődve a spicliség nemes intézménye.)

András gazda nyomon volt. Felment tehát az iskolai előjárósághoz és előadva 86 kilós panaszát, kellő hivatalos személyt kért maga mellé, hogy a hivatalos színezet meglegyen és elfoghassa a delikvenseket. Kirendelték hát a háznagyot meg 2 szolgát és elindultak a Héce dombjai közé, hogy előkerítsék élve a tolvajokat, s élve vagy halva a 86 kilós disznót.

Azokban nem hiába diák a diák, ő is megszagolta a sáfrányillatot s kellő hadirendben és felfegyverkezve várták a jövevényeket. Kiállott a strázsa is a kapuba s mikor elhangzott a „Jönnek” — az utolsó intézkedéseket megtéve, nyugodtan várták András gazdát.

A küldöttség pedig komoly léptekkel közeledett a kérdéses „kamarához.” András gazda szemei szinte vérben forogtak, a háznagy dörzsölte kezeit, a két szolga pedig a karczer készentartásáról gondolkozott.

Megérkeztek. Ruganyos léptekkel lépik át a kaput, át a küszöböt, belépnek a szobába s mit látnak szemeik? Ravatal áll a szoba közepén, rajta a koporsó, a koporsó körül könnyes szemű diákok halkán imádkoznak elhúnyt társuk lelkiüdvéért. K Gyuri még intett is András gazdának, hogy csend legyen.

A küldöttség megrémült. Hisz itten gyász van, itt nincs disznó, itt szomorú arcok láthatók csak. Átváltzott tehát egyszerre gyász-küldöttségé s a diákoknak kifejezte őszinte részvétét az elhúnyt jóbarát halála miatt s azzal sarkon fordulva eltávozott.

A fiúk pedig, alig ment ki az ajtón a hivatalos színezet, óriási kacajban törtek ki s mikor biztos távolban voltak, leszedték a koporsót s kiszedve belőle a szétdarabolt disznót, folytatták az elhagyott munkát, mit sok jó tor, még több bor s később, az aggkorban egy-néhány rezes orr fejezett be.

Matolay Viktor.

IRODALOM.

László Sándor: Március.

Csak olvasgatom László Sándor könyvét: a Március. Hallgatom mit suttognak a virágok, melyeket sírva, meg nevetve gyűjtögetett. Bizony több azokban a könny, mint a mosolygás. Járja az avart és vissza-idézi lelkébe a négy jegenye zugását, meg a Meszesalji városka csendes világát, a féltve őrzött szentegyházat. És könnyezik mellé. Siratja az elveszett boldogságot, amelyet már vissza sohsem hozhat. Nem gúnyos, csukló, sírásba és nevetésbe fuladó keserűséggel megy el az elveszett paradicsom mellett, hanem könnyezik, mint az igazi romlatlan lelkek, kiket a modern hazugságok nem ronthattak meg.

Őt az Alföld rónatája szülte, a vadvirágos Hegyalja szüzi világa nevelte. Egyszerű parasztnép, rongyos gyolcs alatt tiszta szív, kérges tenyér, de jégkéreg nélkül való lélek: ilyen emberek között nőtt fel. Az alföld langy fuvalmát, a tölgyes erdők zordon, de igaz hangját ki nem öli belőle semmi. Amit tanult, amit olvasott, ami vágyat a tudás oltott belé: eltitkolja. Csak ami önkéntelenül tör ki: azt látjuk.

Valami bizsergető láz ül a dalain, mint a lidérccel álmodó álmán. De nem elúzni igyekszik a lidércet, vagy leszámolni vele egy gúnyos, síró kacajjal, hanem, mint aki gyönyörűségét leli a fájdalomban, szinte-szinte örömmel viseli annak minden keserűségét. Mert hisz, szentül hisz a nagy, örök szerelem szentségében. Hisz a szépben, a világ szebbik részében. És a szépet még csalódása keservében sem gúnyolja ki. Csak megsíratja a könnyek nótása. Megsíratja a maga szívének minden keserűségével.

Lilla! Hova lett Lilla? A jegenyék újra leveleznek, de Lilla, Lilla nem jár alattuk, hűtelen lett a jegenyékhez. Csak a jegenyékhez, vagy máshoz is? Lilla, Lilla elveszett! A futó felhők, a bontakozni kezdő szerelem első csodatünderei is eltűntek. Semmi, semmi sem maradt. Fekete szem, éjfürtök — oda, oda minden!

De önmagát nem vesztette el. Itt látjuk dalaiban. Az első ifjúság határán, az eljövendő férfikor küzdelme előtt, itt áll a könnyek nótása. Itt adja át lelkének vérét: dalait. Nem másoknak, nem ezreknek óhajtása, vágya csendül meg dalaiban. Csak önmagát adja. Még büszke ifjú ember, ki azt mondja: itt vagyok én s ez elég. De ha majd kilép az élet küzdőterére, ha majd élet-tapasztalása növekszik, látóköre bővül, mást is fog adni nekünk. Ha tudása egyenlő lesz bámulatos formakészségével, akkor látni fogunk tőle még sok-sok szépet. Amikor nemcsak a maga óhajtása szűrődik lelkén át dalaiba, akkor leszünk mi igazán büszkék rá. Amikor nem csak könnyharmatos virág, hanem viharálló tölgy lesz mindenik dala, akkor leszünk mi igazán büszkék a könnyek nótására. Azaz nem *büszkék* csak *büszkébbek*. Mert ő miatta most is nagy a mi lelkünknek büszkesége!

Fánő.

HIREK.

— **Bocskay-ünnep Sárospatakon.** Főiskolánk tanári kara és tanuló ifjúsága, mint lapunk múlt szánában jeleztük, a helybeli ref. egyházzal együtt fogja megtartani a Bocskay-ünnepet f. hó 20-ikán d. e. 9 órakor a városi templomban. Az ünnepély programja a következő: 1. Kezddének. 2. Gyülekezeti ének. 3. A főgimnáziumi vegyeskar éneke. 4. Alkalmi ima és alkalmi egyházi beszéd *Bálint Dezső* ref. lelkésztől. 5. A ref. nőegyleti vegyeskar éneke. 6. Dr. *Meczner Sándor* főiskolai közigazgató megnyitó beszéde. 7. Emlékbeszéd Bocskayról. Tartja *Csontos József* főgimn. tanár. 8. A főiskolai énekkar éneke. 9. Bocskayt dicsőítő óda. 10. Himnusz. Énekli a gyülekezet.

— **Zászló szentelés és tornaverseny.** Az akad. torna és vivó-egylet Május 20-án tartja tornaversennyel összekötött zászlószentelését. A régi zászló ugyanis, melyet 1884-ben szenteltek fel, már használhatatlanná vált. A régi zászló piros selyemből volt; az új fehérből készül, középen az egylet jelvényével, szögletei pedig tulipánokkal. A zászló anyja Nagys. Dr. Kun Zoltánné urnő lesz. A zászlót a nyoszolyó lányok himezik ki. Az ünnepély s a tornaverseny után a szokásos táncmulatság következik, melyre a meghívókat mostan küldi szét a rendezőség.

— **Az Ifjúsági Gyorsíró Egyesület** mintha nem hiába alakult volna meg, mintha igazi belső szükség hozta volna létre, olyan intenzív munkásságot fejt ki. Ereiben még friss vér csörgedez, még nem jutott el a többi egyletek sorvadó sorsára; tagjai szorgalmasan látogatják úgy a tanórákat, mint a közgyűléseket Buzgó tevékenységének és életrehatottságának fényes bizonyítéka első áprilisi versenye, amelyen a számos pályázó elől Baraxa Lajos I. th. nyerte el a díjat, Nagy Lajos I. th. és Tomcsányi Boldizsár I. jh. pedig dicséretet arattak.

— **Hangverseny.** A sárospataki állami tanítóképző-intézet f. hó 13-án Kolozs Richárd, Kovács Dezső, Dr. Piskóty Ferenc, Veres Ferenc urak és a tanítóképző ifj. énekkara közreműködésével a „Harmonium-alap” javára a tanítóképző-intézet zenetermében hangversenyt rendez. Műsor: 1. Wagner R.: Lohengrin-nyitány. Harmoniumon előadja Kovács Dezső. 2. Schaffer H.: Posta az erdőben. Előadja a tanítóképző-intézet ifj. énekkara. 3. Bériot Ch.: Fantasie Ballet. Hegedűn előadja Kolozs Richárd, zongorán kíséri Kovács Dezső. 4. Veres Ferenc: Nyaralás. Felolvassa a szerző. 5. Chopin dalok. Énekli Dr. Piskóty Ferenc. Harmoniumon kíséri Kovács Dezső. 6. Kovács D.: Népdal csoport. Előadja a tanítóképző-intézet ifj. énekkara. A dalesoportban a solot Dr. Piskóty Ferenc énekli.

— **Állandó műkedvelői kiállítás.** Főúri körökben mozgalom indult meg egy jótékony célú állandó amateur kiállítás létesítése céljából. Az alkalmoszerű rövidtartamú kiállítások által eddig elért eredmények igazolják a tervezett állandó kiállításnak a létjogosultságát. A kiállítás részét vehet a legszerényebb munkával is minden műkedvelő, annak tagja lehet minden magyar honpolgár. E kiállítások nemcsak serkentik a műkedvelők ambícióját, hanem cselekedetre is készítetik, miáltal azok fokozatos fejlődése sem maradhat el. A szervező-bizottság felhívja mindazon műkedvelőket, akik a kréta, szén és tusrajz, az aquarell, olaj, porcellán és üvegfestészet, a szobrászat, a faégetési munkák, nemkülönben a kézi ügyességre való egyéb munkák egyikével foglalkoznak, jelentsék be

címüket Hohlfeld Lajos földbirtokos, mint a szervező-bizottság elnökénél Budapest, Vas-útca 15/a szám, aki a tervezett kiállítás iránt érdeklődőknek prospektust szívesen küld.

— **Előfizetéseiket beküldötték:** Révész Kálmán (Kassa) 4 kor., Selmechányai Ifj. Kör 1 kor. Köszönettel vettük és nyugtáztuk.

Szerkesztői üzenetek.

Lapunk áprilisi számának ezideig való késedelméért, mely a közbejött húsvéti szünidő és a szerkesztőség más irányú elfoglaltsága miatt történt, t. olvasóink szíves elnézését kérjük!

Csiszolár. Minthogy regóta vágyakozik már a Parnassus boldog lakója lenni, hozzáink kézírásban beküldött s legközelebb nyomtatásban is megjelenendő „Költemények“ e. kötetéből kiválasztva a legszebbet, a legművésziesebb kidolgozású „zengeményt“ a t. közönség előre való tájékoztatása céljából kívánsága szerint, itt a legaraválóbb helyen közöljük azt. Csak egy kérésünk lesz Önhez, t. i. más szerkesztőséget szerencsétlenül ezután a netalán napvilágot látó zengeményeivel! Odébb velük!

Az eső. (Óda.)

Összetéve im a kezek,
Millió ajk inát rezeg:
A rét kopár nincs fü rajta,
Kiszáradt ott minden fajta.
Mennyi állat sir, hűg és nyög,
Ég felé néz és könyörög.
Élet-adó búza-növény,
Ezerjófű sáppadt szegény.
A föld szomjas, a föld beteg,
Kebble hetven felé reped.
Erdőn, berken fakó bánat
Nem várom már a babámat.
Sirás, nyögés, víg dal helyett . . .
Nem talállok vizes helyet.
Csermely, patak nem esőrög már,
A sir szélén ezer határ.
Állat, növény elvesz mentem
Minden hol amerre mentem
Az Isten jó, hallja a jajt
Szelek szárnyán felleget hajt:
Arany eső hull az égből
Gyöngy szemek a nép szeméből.
Bágyadt virág éled, virul,
Illatár száll Szirmayrúl.
Erdőn, berken öröm zaj van
Őt ádésérik, áldják dalban.
A búza nő, így lesz kéve
Épen mint most három éve,
A malom is zörög reccseg,
Megindulnak a kerekék,
Millió szív hálát rebeg
A béka is vígan brekeg.
Áldott eső mennyit érne?
Ilyet ki tud, ki beszélne?
Mennyi „áldás“ hull nyakába,
Mégis, mégis mennyi kába
Bosszankodva néz a sárra,
Hogy piszkos lesz szép eszímája.
Sétára már nem is mehet,
Még szidja is tán az eget! ?
Ki így beszél botor lélek!
Nem bán senkit, nem a népet;
De magadat tán csak bánod! ?
Hát miből lesz a kalácsod! ?

Sárospataki Fogyasztási és Értékesítő Szövetkezet

Borértékesítő osztály Sárospatak. Vasuti állomás Sárospatak.

A hegyaljai szőlőtermelőktől részben megvett, részben pedig mintapincénkben elhelyezett s alább felsorolt borainkat teljes felelősség mellett eladásra ajánljuk:

1868. évi	4	puttonos asszú	1	üveg, fél liter à	9.—	K.
1883.	5	”	1	”	10.—	”
1886.	4	”	1	”	8.—	”
1890.	3	” musk.	1	”	4.—	”
1901.	5	”	1	”	7.—	”
1901.	4	”	1	”	4.—	”
1901.	1	”	1	”	2.—	”
1883.	”	szamorodni	1	”	5.—	”
1888.	”	”	1	”	4.50	”
1890.	”	”	1	”	3.—	”
1901.	”	”	1	”	2.—	”
1901.	”	”	1	”	4.—	”
1901.	”	”	1	1	1.80	”
1902.	”	”	1	1	1.60	”
1902.	”	pecs.-bor (furmint)	1	1	1.20	”
1902.	”	aszt.	1	1	1.—	”
1902.	”	”	1	1	—80	”
1902.	”	”	1	1	—70	”
1903.	”	”	1	1	—90	”

Az itt felsorolt borokból nagyobb mennyiséggel rendelkezünk. — Az árak üveg és csomagolási költség nélkül értetnek. Ez utóbbiak önköltségben számíttatnak fel. Az edényeket bérmentve, a felszámított árban a szövetkezet visszaveszi. **136 literes gönci hordó vételnél a feltüntetett árakból 5 százalék engedmény jár, ingyen hordóval.** — Jelen árjegyzék kiadásával előbbi árjegyzékünk érvénytelenné vált.

jelvények kaphatók

TRÓCSÁNYI BERTALAN

könyvkereskedésében

==== Ara: 1, 2 és 3 korona. ====

HALTENBERGER BÉLA

ruhafestő, vegyi tisztító és gőzmosógóra

KASSÁN. ALAPÍTATOTT 1810-ben.

Hazánknak e szakban legrégibb s közismert gyárában ruhák egészben tisztítatnak és festetnek, továbbá gallérok, kézelők s egyéb tchérneműek a legszebb kivitelben mosatnak és vasaltatnak.

Postacím: Haltenberger Béla, Kassa.

Nyomtatta Radil Károly a sárospataki ev. ref. főiskola betűivel.

SÁROSPATAKI IFJUSÁGI KÖZLÖNY

KIADJA: A „SÁROSPATAKI IFJUSÁGI EGYLET.” — MEGJELENIK HAVONKÉNT EGYSZER.

Szerkesztőség: Sárospatak, Főiskola, szeniori hivatal. Kiadóhivatal: Sárospatak. „Ev. ref. főiskolai könyvnyomda.”	Főszerkesztő: MAGDA SÁNDOR Felölös szerkesztő: BÓDI DÉNES FŐMUNKATÁRSÁK: LÁSZLÓ SÁNDOR, SZÉKELY SÁNDOR.	Előfizetési ár: Egész évre 4 korona. Félévre 2 korona. Az előfizetési összegek a Sárospataki Ifjúsági Közlöny szerkesztőségének küldendők.

TARTALOM. *Bódi Dénes*: Pünköst ünnepén. — *Takács Mihály*: Kibékülés. — *Keéky Béla*: Diákpolitika. — *László Sándor*: Üzenet (vers). — *Okos Gyula*: Néhány szó Némo úr Socialismus c. cikkéhez. — *Némo*: Viszonzás Okos Gyula úr cikkére. — *Keéky István*: Egy nóta mellett (vers). — *Székely Sándor*: Nagypénteki egyházi beszéd (fordítás). — *Igric*: Fölfelé (vers). — *R.*: Kirándulás Perbenyikre. — *Benoit*: Nevermore (műt.). — Hack után Sz.: Képek. — Hírek. — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetések.

Pünköst ünnepén.

A szent hajdankor egyik legszebb és legmagasztosabb napjának: az *első Pünköstnek* sugarai áradnak szét újra az egész keresztyén világban.

S miként az arató lelke a hálaadás és öröm érzéseivel telik el az aratás nagy ünnepén, ha az elhintett magvakra és azok fejlődésére meg az aratásban nyert áldásokra gondol: akként ujúl fel lelkünkben e napon a pünkösti evangéliummal kapcsolatban annak kicsiny kezdete, küzdelemteljes folyamata és a mindeneken diadalmaskodó vége. Egy csillagnak pályája ez, mely az erkölcsi világ égboltozatán támadt; felfedezését előkészítő, megjelenését epekedve vágyó astrologusai voltak az ókor kegyes prófétái, távcsövük pedig, mely e felfedezésükben segítségül szolgált: a hit és egy jobb jövő reménysége. E csillag az, mely ama titokzatos, szent Karácsony estéjén gyúlt ki Betlehem felett s előbb csak egyszerű pásztoroknak szolgált világító fényül; e csillag az, mely elhomályosul, sőt megsemmisülni látszik az emberek lelki szemei előtt a szomorú Nagypéntek megrendítő színjátékában. De hát megsemmisült-e valóban? . . . A holygók, melyek a természeti világban tiszta ragyogásuk után gyorsan leírt körívben lehullani látszanak az égboltozatról, vajjon az örök megsemmisülésbe térnek-e, vagy csak látszólagos helyüket változtatva látóhatárunk köréből tűnnek el, avagy talán épen más égi testek alakjában jelentkeznek újra szemeink előtt? Bizonyára az utóbbi eset áll fen, amint a betlehemi csillag sem semmisült meg, csak az emberi igazságtalanság és legnagyobb fokú rövidlátó gonoszságnak az égre vetett árnyéka következtében kietlen, sötét homályba borult. S bár e csillag maga vala a

„világosság, mely a sötétségben fénylik, de a sötétség őt meg nem ismerte.” (Ján. I. 5.) E csillag futott le az égről a Galgotha kínjai között; e csillag, mely oly rövid tündöklése alatt is annyi fényt és világosságot szórt a sötétségben tévelygők lelkébe, hogy annak megsemmisülését nem hitték és nem képzelhették már azok, kiknek lelkébe e fényből csak egy sugár is elhatott. Ők bár látták lefutni az égről e csillagot, látták eltűnni a világosságot, sírba szállani az életet; de ott élt lelkükben a hit, mely szent meggyőződéssé szilárdult: hogy ez csak múló jelenség s a csillag csak a látóhatárról azaz annak földi megtestesülése: *a szeretet Mestere* csak az ők érzéki körükből tűnt el bizonyos ideig. És hogy hitükben csakugyan nem csalódtak, hogy aggodalomteljes reményük csakugyan élő valósággá változott: ezt igazolta a *Husvét* s az isteni szónak mindent betöltő és átható örömkialtása: „*Föltámadott!*” És miként a természetben dúló viharok elvonulása után a nap annál szebben, annál ragyogóbban bontakozik ki a fellegek homályaiból: akként tűnt fel újra sokkal fényesebben, szívet és lelket megragadóbban, elbűvölőbben, fényes napnak alakjában a Golgothán beborult és lehanyatlott betlehemi csillag.

Vagy miként a sötét éjszakából hajnalhasadtával kibontakozó nap első sugarait csak a hegyek ormaira veti, de amint fennebb-fennebb jön az ég boltozatán, bevilágítja lassankint az egész földet: akként szórta a sírjából kikelt Világosság is éltető sugarait, előbb csak a Dávid ősi birodalmára, de később az egész világra.

A sírjából kikelt krisztusi eszmének teljes diadalra jutását, a vészes felhők homályaiból kibontakozó napnak a zenithre emelkedését, vagy másképen a Szent-Lélek kitöltetésének s ezzel kapcsolatban az első keresztyén gyülekezet megalakulásának főszege ünnepét ünnepli ma a keresztyén világ.

Igen, végpontját ünnepeljük ma a kezdetben csak kicsinynek látszó betlehemi csillag pályájának, mely a husvétii feltámadásban fényes

Kibékülés.

nappá változik át s ma már ott ragyog az erkölcsi világ égboltozatának zenithjén, honnan reánk hintve sugarait, gondolatban minket a szegényes betlehem-i vendégfogadó istállójába, onnan a Golgothán át, a Szent-Lélek csodás kitöltetésének színhelyére: a jeruzsalmi első keresztyén gyülekezetbe vezet el, míg lelkünket az igazság győzedelmének és az isteni gondviselés csodákat mivelő hatalmának boldogító érzelme hatja át.

Ez az a nap, melynek sugarai égő fényvel, áldást lövelve világítanak át az emberiség csaknem két ezredéves történetén és a melynek világa mellett Istennek Szent-Lelke szállott le az emberekre „*mintegy sebesen zúgó szélnek zendülése, tüzes nyelvek alakjában*“, mi a Pünkösztöt a szent lelkesedés szülte magasztos „*tettek ünnepe*“ avatta.

Ez az a nap, melyen egykor a vezér nélkül maradt, megfélemlített és csüggedező tanítványok kisdud csapatja egy isteni ihletésre támadt szent lelkesedés közepette felvette a harcot a világgal szemben s küzdött a zászló alatt Szent-Lélektől áthatottan a szent ügy érdekében, melyet az eltávozott Mester bízott reájuk s amely diadalát az első keresztyén egyház megalkulásában érte el.

Csodás, káprázatos, emlékekben gazdag e nap! A rendithetetlen vallásos hitnek, a tette kész szent elhatározásnak fenséges napja ez! A mustármag terebélyes fává változott már, melynek boldogító árnyékában milliók pihennek.

Óh! vajha a Pünkösztnek ünnepe amaz első Pünköszt szent lelkesedésével töltené el a mi szíveinket is! Vajha nemcsak a magasra nőtt fa árnyékában pihenő és ünneplő, de egyházunk iránt munkás és szent lelkesedéssel viselkedő tanítványai lennének mi is Krisztusnak; vajha részesülnénk ama „*mennyei tűz*“-ben, mely kitöltetett az első apostolokra és részesülnénk a Szent-Léleknek e napon közölt ajándékaiban, mely erőt adna szembeszállni az akadályokkal, elfordulni e világ bűnös áradataitól s egyedül csak e hitnek megkezdőjére és befejezőjére tekinteni készletne!

Igy, csak így lenne méltó a mi ünneplésünk amaz első pünköszt napjához s csak így énekelhetnők mennyei örvendezéssel és lelki vídamsággal:

„Áldott Szent-Lélek! reánk szállj,
Hogy e Krisztustól gyűjtött nyáj,
Örvendezhessen e Pünkösztbe,
Világosítsad elménket,
Biztasd köztünk a félénket,
A sérelmes szíveket kösd be.
Minden hidegséget űzz el
Ama mennyei szent tüzzel.“

Bódi Dénes.

Csudálatos, szeszélyes népség is az az asszony-féle. Ha megkérdeznénk csámpás Kovács Danyit, majd megmondaná ő, hogy az asszonynál furcsább história nincs a kerek ég alatt. Hogy az asszony verve jó, sem én, sem csámpás Kovács Danyi nem magunk találták ki; de, hogy örök igazság, azt igazán nem tudná senki jobban csámpás Kovács Danyinál. Csak az a fő, hogy se nagyon csinján, se túl vastagon ne járjon el az ember, akkor minden jól van. Már pedig csámpás Kovács Danyi éppen ily arányosan járt el az asszonynyal öt álló esztenéig, soha sem tévesztvén szeme elől az arany középutat. Nem is volt semmi baj, mert ha egyszer-másszor ellaznakolta egy kicsit az asszonyt, hát az hazaszaladt egy napra az anyjához, oszt másnap már szent volt a békesség. De egyszer, hogy-hogy nem, túl talált menni a a mértéken s kegyetlen fotosra verte a feleségit, pedig Isten látja lelkét, ő nem akarta jobban megverni, mint már máskor is megtette; hanem valahogy nehezebb vót-e, mi-e a keze, mivelhogy többet szedett magába a „kis zsidóébül“, elég a hozzá, hogy az asszony igazán otthagya s felé se nézett többet a portának.

Hát iszen jó, csámpás Kovács Danyi bizony nem sokat búslakodott eleinte utána, gondolta, majd meggyön az asszony esze, ha kimérgelődí magát, így vót a máskor is. De ahogy az osszony egy hétig — kettőig csak nem akart hazanézni, akkor igazán kezdett elszontyolodni. Mert hát négy-öt napig csak elél az ember főtt étel nélkül, holmi kenyér, meg szalonna félén, de utoljára ezt is megunyja; még a jóból is sok ami sok, hát még a nem jóból! Meg oszt' az igazat megvallva, a szíve is vágyakozott az asszony után, hiszen két hét nagy idő.

Az ám, ha csak két hétig nem látta vóna, de eltelt a harmadik, majd a negyedik s az asszony a sok hivatásra csak nem akart hazamenni.

— Elmegyek hát magam érte, mondta csámpás Kovács Danyi. A szót tett követte s egy nap csakugyan felöltötte a rézgombos ünneplő lajbijját. Tekintély okáért még a vastag mogyorópálcát is a kezébe fogta s úgy állított be az anyóshoz.

— Marcsa, Marcsa tán itt akarsz mán gyökeret verni, hogy felé se nézel az embernek; még a vőfily se elig az embert magát fárajtod ide, mikor tudhatod, hogy mennyi a dögünk.

— Menjen haza ismét Istenhírével, szinit se akarom látni többé se kendnek, se semmi fajtájának, se a portájának.

— E vót az utolsó szavad, Marcsa, mi?!

— Ha akarja kend első, ha akarja utolsó, mondta az asszony, avval otthagya az urát a faképnél.

Erre már igazán elbúsulta magát csámpás Kovács Danyi, annyira a szívére vette a dolgot. De az ember már úgy van megalkotva, hogy beletörődik bármi féle rosszba, ha muszáj; beletörődött hát utoljára csámpás Kovács Danyi is, mivelhogy egyebet különben sem tehetett.

Igy telt el két hosszú esztendő, anélkül, hogy jó, vagy rossz szót szóltak volna egymáshoz s talán több is eltelt volna így, ha hogy az áhítat-e, vagy mi a templomba nem hajtotta volaa mindkettőjüket egy vasárnap szent napon. A pap beszéde-e, aki szeretetről, összetartásról prédikált, vagy talán más egyéb okozta, hogy a két haragos házastárs szeme egyszerre csak egymásra tévedt. Volt ebben a találkozásban szemrehányás, kérézés és megbocsátás. Csámpás Kovács

Diákpolitika.

Danyinak a szívét valami furcsa érzés járta át, olyan mint mikor az embert valami kellemes zsibbadás fogja el. Csak nézte, nézte azt az asszonyt, nem hallgatott már a papra, bánta is már ő, akármit beszél az.

Alig várta, hogy vége legyen az isteni tiszteletnek, sietett a paróchiára.

— No Danyi fiam, mi jóban fáradsz? szólítja meg a tiszteletes.

— Hát bizony Tisztelendő uram, a végből gyöttem vóna én most ide, hogy meguntam már azt a keserves iletet, amit ezalatt a két esztendő alatt vittem vigbe, hát mondok, fordítok már a dógon, ha hogy jóra mehetne; mer ez így sehossse jól van. Alásan kír-ném a Tisztelendő urat, ha hogy közbe teccene jární az asszony erányába, tán jobban hajlana a szíve, ha a lelkire teccene beszélni, mintha én magam mennék el hozzá.

— Ámbátor, hogy elég soká gondoltad rá magad Danyi, fiam, de megteszek érted, amit tehetek, hanem megbecsüld aztán az asszonyt, ha az Isten visszavezérli valahogy a házadhoz!

— De meg ám, Tisztelendő jó Uram, csillant fel a Kovács Danyi szeme, még a helyit is megtörülöm, ahová ül, a kötelet, meg akivel a multkorába ellaznakoltam, még ma eligetem.

Az asszony, amint már az ilyenkor szokás, kérette magát egy kicsit, de aztán a pap atyai szavára, no meg a saját szíve indulatára, hajlandónak mutatkozott a széttört családi béke helyreállítására, így hát nem volt egyéb hátra mint elhivatni csámpás Kovács Danyit, s tudatni vele az öröndetes hirt.

— No Danyi fiam, ugyan jó órában mentem a feleségedhez, most már egészen reneben van a szénád s nincs más hátra, mint ma este elmenni a feleségedért.

— Hm, hm, Főtisztelendő uram, rosszkor gyött ez a dolog, igen rosszkor, ma este már semmi szín alatt nem mehetek az asszonyír, ekkis búzát kell vinnem őrleni a malomba. Azután, ha kiadja még hónap az idő a Csikós koma földit szántom meg, csak úgy mehetek az assnyír.

— Jól van Danyi fiam, csak aztán el ne késs!

Pedig csakugyan elkésett. Mikor harmadnap nagy készüllettel ment a feleségeért, még a kaput is zárva találta maga előtt. A nagy zörgetésre ugyan kinézett az asszony, de csak azért, hogy odakiálthason az urának:

— Le is út, fel is út, amerül gyött kend, vissza is mehet izibe!

Mit volt mit tennie, bizony haza ballagott Kovács Danyi haraggal, szégyenérzéssel, no meg egy kis keserűséggel a szívében, hogy ennyire csuffia tette az a mihaszna asszony. De másnap már megint felülkerekedett benne a felesége utáni vágy, sehogyse tudta elhinni, hogy komolyan beszélt előző nap az asszony. Maga azonban nem mert elmenni újból, hanem megint csak a jó Tiszteleteshez fordult.

— Tisztelendő uram, szégyellem ezt a sok csetlisbotlást, de még is csak elgyöttem ide, hogyha teccene még eccer szólni annak az asszonynak.

— Azt az asszonyt soha többé nem csalhatod a házadhoz se arannyal, se szép szép szóval, Danyi fiam! Hát nem tudtad te azt, hogy az elszalasztott alkalmat soha utól nem érheti az ember?

Harag, keserűség s fájdalommas lemondás érzett a csámpás kovács Danyi szavából, ahogy mondta:

— Verje meg a teremtő a kevély asszonyát, ha két évig tudott várni, mér nem tudta már azt a két napot is bevárni?

Takács Mihály.

Nem tudom, hogy a nagy hű-hóval hirdetett debreceni diákkongresszus össze fog-e ülni „bölcs” tanácskozás céljából.

A magam részéről én igen kíváncsi voltam és vagyok most is erre a congressusra, még pedig egész természetesen, hiszen az „illetékes tényező” Tizián mes-ter pazar színeivel festette ki halavány reményeimet. Egy képviselőjelölt nem ígér többet a t. választó-polgárok-nak, mint amennyit a Kolozsvári Egyetemi Lapok ígért a debreceni kongresszus nevében. Változásokat, újabb mozgató és vezető energiák létrejöttét, tetterős, egységes ifjúsági élet kialakulását, diákszövetséget, jobbulást erkölcsi és anyagi téren egyaránt.

Csak rajta t. uraim! Előre a haladás szent nevében! Világítsanak be a sötét éjszakába, de ne a lobogó érzelem görögtüzével, hanem a komoiyi, mérlegelő ész bányászmeccsével. Ne úgy csinálják, mint a régiek, kik a szép eszméket megfosztották a józan tartalomtól és felhőkbe kóválygó ideákkal parádéztak. Ne törjék át, — kérem önöket — a lehetőség határait. Gondolják meg jól működési irányukat, ne csináljanak valami kótyagos programot, aminek csak látszata van, de nincsen valódi értéke. Csak arról legyen szó, amit meglehet való-sítani. Tegyük albumba a régiek elvi kijelentéseit. Nincsen azoknak semmi hasznuk. A „nem illetékes” kritikától se borzadjanak t. uraim! Mert a régi „brigadérosok” csak magukat tartották okos embereknek és az „illetéktelen” beavatkozókat lóhá-ról beszélő hangon és renomirozó önteltséggel „intették” le a bankettező apostolok, a „haladás bajnokai”. Pedig hát rájok fért a kritika, mert ők bizony nem tettek és nem való-sítottak semmit, csak beszéltek, határoztak, banketteztek és egy pár jó „görbe napot” csináltak a kedves vidéki városokban.

En, megvallva, — nem tudom most se megtisztítani lelkemet a kételyektől. Én most is látom a régi gyanus szimptomákat. Én félek, hogy azon a kongrossuson nem az alkotás, nem a teremtés „légyen” szavai fognak elhangzani, hanem szívárványszínű közmondások, nem erőtéljes nézetek birkózása lesz az ott folyó vitatkozás, hanem hangzatosság és nagyképüsködés. Lesz egy igen kiváló bankett (Debrecen ebben előnyösen vezet) és aztán újból kezdődik a „saison morte” — a holt időszak.

Lehet, hogy most más kharakterek és más szelle-mek fognak mérkőzni a porondon és mi, kédkedők ör-vendetsen csalódni fogunk. Bárcsak úgy lenne!

Abban a reményben, hogy valóban öröndetes csaló-dás fog érni és a törekvések funkcionáló képessége nem fog illusorius maradni, — fel kell hívnom az ille-tékesek figyelmét egy pontra, amelylyel a kongressus programját mindenesetre ki kell bővitenünk. Remélem, hogy pataki delegáltjaink először fogják felvetni ezt az ideált a vitatkozás folyamán. Ez az eszme a magyar „nemzeti játékok” eszméje. Nem „a hazai csendest” értem t. uraim, Egy nagyszerű, életteremtő ideálnak meg-valósú-láshoz akarom lerakni az első köveket.

Sokat beszélünk mi uraim az ifjúság egységesíté-sének szükségéről, de az egységesítés kapcsait mind-eddig szöszből fontuk és nem szilárd, kemény acélból kovácsoltuk.

Igazi egységet és ezzel együtt lúktető, vérdus éle-tet csak egy nagyobbszerű idea való-sulásával teremt-hetünk.

Ez a megoldó eszme a „magyar nemzeti játékok”. Én hiszem, hogy ezt az eszmét magasabb körökben is feltétlenül felkarolnák és való-sulását a legnagyobb öröm-

mel előmozdítanak. A terv különben a következő: Magyarország főiskolái ifjúsága az állami testületek és magánosok támogatásával u. m. Olimpiai játékokat rendezne, a mely azonban nemcsak az athlétikára szorítkozna, hanem a közoktatási miniszterium vagy valamely bizottság évenként pályázatokat hirdetne minden féle tudományos kérdésekre, ugyszintén szépirodalmi pályaművek írására. Ezeket egy Budapesten székelő bizottság (persze nem az ifjúság kebeléből) megbírná és a jutalmakat az évenként tartandó országos ünnepélyeken osztanák ki.

Egy ilyen nagy jelentőségű dolog bizonyára új vért vinne az ifjúság életébe, a mire bizony igen nagy szükség van. E szükségét belátva nem fogja ezt a tervet azt hiszem senki sem utópiának tekinteni, hanem magasabb szempontokból bírálják el. Méltóságos és mély erkölcsi jellegét beláthatjuk mindnyájan. Csak ki kell bontani a lobogónkat — most bizonyára nem fogják kiútni a kezünkől!

Keéky Béla.

Üzenet.

*Meszesalji tarka-barka
Kedves kis virágok,
Mondjátok csak, ugy-e, hogy most
Ti énrcám vártok?!
Reám vártok, ki annyiszor
Jártam ott köztelek,
Mikor fürge madár-dallal
Megjött a kikelet.*

*Andalognva, búsan, szótlan
Közöttetek járva
Ébredt fel az én lelkemnek
Ezer fényes álma.
Közöttetek turbékoló
Sírva-bűgő gerle
Tanítgatta a szívemet
Igaz szerelemre.*

*Tanítgatta szerelemre,
Amíg egyszer aztán — —
Felejteti tanulgattam
Ott a Meszesalján . . .
S mint a szellő ősz jöttével
Végigsír a berken:
Elváláskor keservesen
Zokogott a lelkem . . .*

*Meszesalji tarka-barka
Kedves kis virágok,
Legyen a föld, hol kinötlök
Ezerszer megáldott.
S hogyha lent a sír mélyébe
Majd az a föld fedez,
Tudom, hogy a másokénál
Az én álmom szebb lesz . . .*

László Sándor.

Néhány szó Nemo úr „Socialismus“ című cikkéhez.

Kedves Nemo úr!

A „Sárospataki Ifjúsági Közlöny“ f. évi 8. számában egy cikket közölt a „Socialismusról“: ha megengedi, szerény észrevételeimet megteszem az abban foglaltakra.

Nemo úr Debrecenbe utazik s utközben egy régi osztálytársával találkozik, aki jelenleg Nyiregyházán havi 70 koronáért díjnokoskodik.

Ez a régi iskolatárs — szerintem méltán — panaszkodik sorsa ellen, de egy harmadik utas, aki különben „jól megtermett, derék, napbarnított arcú magyar ember“, méltatlankodik e zúgolódás ellen, hiszen ő 3 hónapi szakadatlan munka után keresett 85 koronát s ebből kell 6 tagból álló családját fentartani, mikor pedig Önök azt tanácsolják neki, hogy menjen oda dolgozni, hol munkáját jobban megfizetik, erre az a „derék“ magyar ember azt feleli, hogy sehol sem fizetik meg jobban, mert ha ő elhagyja helyét, jön helyébe olcsóbbért más s nekik éhen kell veszni; és mégis „hazaárulóknak“ nevezik őket, ha néha-néha összegyűlnek tanácskozni, hogyan lehetne helyzetükön a *legbékésebb* (!!) úton segíteni.

Kedves Nemo úr, ön igen naiv ember, ha azokat szórul-szóra igazaknak hiszi, melyeket nekünk felsorolt. (Ellenkezőjét, hogy t. i. ámit, fel sem merem tétélezni).

Egy erős, egészséges, munkabíró ember január 10. óta április 7—8-áig szakadatlanul dolgozva 85 koronát keressen, ez talán határos a lehetetlenséggel.

Ugy-e bár kedves Nemo úr, ez a becsületes magyar ember szocialista volt, tudomásom szerint az egész országban, de meg az egész világon jól szervezett egyesületük van a munkásoknak és sehol sem történik meg ez idő szerint az, hogy ha valahol kimondották a munkások a sztrájkot, ott más munkások dolgozhatnak.

Aztán meg mesébe illő dolog az is, hogy Hajdu, Szabolcs, Bihar, Békés vagy a környező gazdag megyékben, hol a munkásokat legjobban fizetik, az első munkás a téli és tavaszi napokon 70 fillértől 1 koronáig keressen. Heves megyét az idén zavarta fel nagy mértékben a szocialismus, most szervezték rendszeresen a munkabért, munkaidőt, ez Hajdu, Szabolcs megyékben, hová ez a derék magyar ember való volt, már régebben megtörtént, tehát ott sokkal jobbak az állapotok.

Es mégis az a derék, napbarnított arcú magyar ember csak 85 koronát keresett 3—4 hónap alatt, ebből és csupán ebből kellett 6 tagból álló családját eltartania, mondom ha ezt így elhinném, ebben az áldott percben én is nemzetközi szocialistává vedlenék.

De ugyan kedves Nemo úr, mit csinál a család többi tagja, kezdedugva ül, ugy-e bár?

De fogjuk rá, hogy a család beteg, különben csodálom, hogy ezt nem jelentette ki ez a derék ember, pedig hát a baj seregestől szokott jönni, lehet elfeledte!

Aztán, no hisz ugy volt . . . panaszát Ön édes Nemo úr méltányosnak találta, de ha megengedi, én közlök most egy kis statisztikát, ahol a tények beszélnek, hátha most meg ennek ad igazat.

Az iparos munkásoknál a leggyengébb segéd napi bére 2 kor.—2 kor. 20 fillér, a legmagasabb 4 korona, nem számítva munka és csoportvezetőket, építő munkásoknál (ács, kőműves), a leggyengébb munkás 3 kor. 20 fillért keres naponként, a legjobb 8—10 koronát. Hát kedves Nemo úr: ön szerint kinek van oka a zúgolódásra, annak a csupasz képű, de förtelmesen véres szájú szocialista fickónak, aki egyébiránt már segéd úr s 2 koronától 3 kor. 20 fillérig keres naponként.

mellékesen megjegyvezve, a nevét alig tudja leírni, gyermekkorában iskolakerülő, csavargó volt; vagy annak a szegény fiatal embernek a ki 12—16 esztendeig görnyedt az iskola padjaiban, míg diplomáját megszerezhetette s aztán 2—3 évig állás nélkül maradt, míg végre 4-ik évre kapott olyan állást, hol naponkint 1 korona 60—80 fillérig keres. Vagy, hogy vélekedik Ön a néptanítókkal szemben, azt hiszem, nagyon jól tudja, hogy hosszú és nehéz képeztetésök után az igazán megbecsülhetetlen szolgálataikat évi 800 koronáva! honorálják.

Ön szerint ki érdemel többet, az, aki jobban megküzd, vagy küzdött érte ugy-e bár?

De nézzük csak . . . ki küzdött meg jobban a kenyérért, az-e, aki 12 éves koráig elcsavarogta az időt, aztán inasnak állván, minden egyébhez szívesen foglalkozott, csak a reá bízottakkal nem, szüleinek ez ideig alig került valamibe és 16 éves korában felszabadul s 2 korona napi bért okvetlen megkeres, mert beáll a szakegyletükbe s ez pedig eleve kikötötte a munkabéret a legrosszabb munkásnak is.

Vagy talán az, aki 12—16 esztendőn keresztül 200—300 koronájába feltétlen belekerült szüleinek?

Már engedjen meg, édes Nemo úr, én nem tudom megérteni panaszaikat, az én szívem nem tud megésmeni a szocialisták díszes csoportján, ha még oly hévvel és lánggal beszélnek is gyűléseiken, hol különben a legeslegbékésebben akarnak tanácskozni.

Az én szívem nem tud megésmeni semmiféle szervezkedett munkásokon, hiszen fizetésök szinte irigylendő s hogy mégis nyomorognak, az csak onnan származik, hogy elébbre valónak tartják a kocsmát, mint családjukat, lelki épülés végett nem az Úrnak házáat keresik fel, de a díszes (!) pártköröket s ott aztán haladnak, tele szívják magukat világ-felforgató eszmékkal.

Ön pedig bámúlva nézi ezt az embert aki tüzzel beszélt, mint egy apostol: „soha magyar embert így nem hallottam beszélni“ kiált fel nagy csodálkozásában Nemo úr. Erre a felkiáltásra csak az a szerény véleményem, hogy nem is látott akkor még magyar embert életében, ha mintaképét egy ilyen alakban véli megtalálni. Aztán pedig halvány fogalmai lehetnek a szocializmus hódításairól, ha azt sem tudja, hogy a nagy alföldön is igen elterjedt már — sajnos az igazi szocializmus egyik fattyúhajtása — a nemzetközi.

Ön, kedves Nemo úr, talán még meg is rettent a nagy apostol ama kijelentésére: „amikor a húr el fog pattanni s ennek zúgó süvítésétől ám meg fog rettenni az egész világ.“ De ne féljen, ha nem csak historiai tudományom, Rómában is emlékszem ilyen esetre, mikor az erkölcsi sülyedés felgyújtani s kirabolni akarta Rómát. hogy a tönkrement patriciusok a proletárok dicső seregével meggazdagodjanak. Ugyebár Catilinának nem sikerült ördögi terve, Róma áll?

A szocializmusnak az a dicső fattyuhajtása is ilyenre gondol, hogy a legbékésebben (!) javítson a saját sorsán. Csodálatos egy béke az ilyen még a XX-ik század kiadásában is.

Nagyon helyesen jegyzi meg bámúltja, hogy nem igen veszik észre „azok az urak (a kormányra jutott függetlenségi pártra gondol) azt a nagy tábort, mely most csak zsoldot követel, de amely fel fogja forgatni az országot fenekestől,“ levisi a sülyedés legalacsonyabb fokára s akkor itt alkotja meg az igazi egyenlőség, testvériség és szabadság szent eszméit.

(Igen derék, Ön kedves Nemo úr ország-világ felforgatóknak fogja pártját, csak haladjon ezen az úton, még sokra viheti).

Oly nagyszerű Ön előtt, kedves Nemo úr a világ-polgárság eszméje, oly könnyen ki tudta irtani szívéből a hazaszeretetet, Ön előtt a magyarság védbástyája gát az emberiség egyesülésére! Szép. Mondja csak, hol tanulta ezeket kedves Nemo úr, mindenütt, csak a pataki iskolában nem.

Majd pedig arra nézve, mikor hallani véli elhangzott és elnyomott sóhajait elvtársainak, mikor kísérti az a borzalmasan szép idő eljövetele — amikor a világ proletárijai majd egyesülni fognak . . . mondom, ha ily hajmeresztő eszmék megzavarják nyugalmát, imádkozzék: . . . És ne vigy minket a kísértetbe.

Ez alkalommal még csak egyet jegyzek meg, kimondhatatlanul szeretem hazámat, de azért szocialista vagyok testestől, lelkestől, jól tudom a vallás és a társadalom kérdése ez, melynek megoldása talán reánk várakozik. A szocializmus felöleli azokat az elveket, amelyeket majdnem 2000 évvel ezelőtt hirdetett az isteni Mester, én pedig mindenben igyekszem követni őt.

Annak az országnak tagja szeretnék én lenni, melynek megvalósításán Ő fáradozik, mely keblére öleli a világ minden országát, népét, de nem dönti le az ország határait, az állami élet korlátait, nem! ez az ország az igazi felebaráti szeretet országa lesz, hol a a közös nyelv: a szív beszéde. *Okos Gyula.*

Viszonzás Okos Gyula úr cikkére.

Lapzártakor, egyenesen sajtó alá írom e pár sort; ha ez talán nem lenne elég, más alkalommal akár hasábokon állok rendelkezésére, ha Ön megígéri, hogy következő cikkei kevésbé lesznek felületesek és ha e vitát úgy fogja tekinteni, amelyet nem a hang magassága, hanem a tudomány és igazság fog eldönteni.

Ön nem hitte el, hogy e lap múlt számában megjelent „socializmus“ tényleg megtörtént útirajz; ezt én sem állítom, hanem azt a 85 korona három havi munkabért munkáskönyvbe beírva láttam, s ezt nem fogja megeafolni Okos úrnak minden tiltakozása sem. Minthogy pedig az Ön cikke csupán ezen alapszik és ezen száguld mindvégig e kijelentéssel meg is volna cáfolva az egész hosszú írás. De mégis az igazság könnyebb felismerhetése végett adok a cikkéről én is egy kis kritikát.

Helytelen taktika volt Öntől, — ha már hadat üzent socializmusnak, — az, hogy cáfolata alá odaírta a nevét láthatja, hogy így nem küzdünk egyenlő fegyverekkel; nekem legalább is igen nehéz elfogulatlanul írni. De az mindenesetre igaz, hogy én lemosolygom Önt itt, lemosolygom az úteán, mint igazán méltatlan és neveléses ellenfelét — nem nekem, hanem annak a nagy eszme-áramlatnak, amely ellen Ön merészkedett tollat emelni. Ön pedig hiába bosszankodik, hiába méltatlankodik, érzelmének nem adhat szabad folyást, — mert Nemo úr Ön előtt csak ködfoszlány. Hibáztatom a névalírását továbbá azért is, mert én részemről szégyenleném a nevemet ott látni egy ilyen cikk alatt, amely annyira csöpög a chauvinizmustól és maradiságtól. Pedig hát Okos urat nem menti az, hogy e kettő rendszeren együtt szokott járni. Avagy mondja, miért oly büszkón a mellét, amikor ezt mondja: „Én forrón szeretem drága hazámat?“ Talán azért, mert az „egykor Európa homlokán tomboló őseink“ dicső fegyvere szerezte meg ezt az Ön számára? De hát hogyan lehet valaki büszke őseinek egy olyan fegyvertényére, aminőt pl. a tatárok, vagy törökök tettek

Egy nóta mellett.

velünk? Hogyan lelkesedhetik valaki egy olyan nép jelenjéért, vagy mit remélhet egy olyan nép jövőjé től, amely nem érzi magát elég erősnek arra, hogy magában megállhasson haramia államtársai között, szövetségesét pedig gyilkosának, fosztogatójának tartja? Hát nem szebb-e ennél az „Egyesült-Államok” hatalmas képe? Ahol egy csaknem európai területen nem kérdezik dühtől villogó szemekkel, összeszorított ököllel: magyar vagy-e, vagy osztrák? Függetlenségi, vagy kormánypárti vagy-e?

Ez legyen az ideálja mindenkinek, aki meg tudja érteni az emberiség fejlődését és haladását és híve, igaz harcosa ennek. Ha az emberiségnek egy nagy köztársaságba verődését most még évszázadoktól sem remélhetjük, törekedjünk legalább arra, hogy a kontinensek képezzenek egy egységes államot, azaz demokratikus köztársaságot, ahol nem fog a kultura kerekébe kapaszkodni a militarizmusnak milliókba kerülő renyhe tömege, ahol a társadalom nem fogja útját szegni az egyéniség érvényesülésének, ahol nemcsak a tudomány, nemcsak a toll vagy a tőke, hanem a kalapács is egyenlően becsült lesz és helyet foglalhat a tisztelet padján.

Őn, aki megtudja ezeket érteni, és — amint hiszem — jobban össze tudja egyeztetni amaz igaz ember eszméivel, akinek Őn cikkéből láthatólag is igaz híve és prédikátora akar lenni, mint azt az elvet: szeresd a magyart, gyűlöld az osztrákokat, a németet, az oroszot és a többi mind, mind.

Őn történelemre is akar engem tanítani. Azt mondja, hogy íme már Catilina élére állott egy kenyeret követelő tömegnek, de átkos terveit agyafúrt Ciceró meghusítottta. Itt nem értem Őnt. Hisz ez épen azt mondja, hogy a világ már ekkor tudatára ébredt az elnyomott néposztályok jogainak — és Okos úr még ma a XX. században sem bír azokról semmi fogalommal. Avagy mit gondol Őn, hol állana ma a világ, ha a francia forradalom úgy kétezer évvel hamarabb folyik le? Avagy talán jobban tetszik Őnek a megvesztegetett Cicero, ki a néppártot elhagyja az optimaták pénzeért, mint a Catilina önzetlen alakja, ki mindenét feláldozva élére áll egy tömegnek, amely kenyeret és jogot kér, amely követeli, hogy adják meg számára a megölhetés feltételeit, és ha éhező családja miatt adósságba keveredik, ne adják el rabszolgául annak a népnek, amely a legközelebbi háborúban épen az ő kardja előtt futamodott meg? Avagy elfogadja Őn a népjogokért, a népszabadságért felkelő Catilináról annak a Sallustiusnak a véleményét, aki Afrikában milliók vérén és vcrejtékén összeharácsolt kincseiből a római proconsulok zsarnokságát és garázdálkodását egy félelzredéig hirdető palotákat és kerteket épített Rómában?

Mondja, hogy Őn is híve a socialismusnak, de a Jézus követője. Igen, ő is socialista volt inkább, mint Megváltó. Ő is látta a vagyon és nyomor közötti különbséget, sőt látta előre a kitörést, amit e nagy különbség elébb-utóbb szülni fog, ezért, hogy ettől megóvja a világot, azt tanította, hogy a szegénység útlelve és belépőjegye a menyországba. De az emberiség ma már nem oly naiv, hogy e földi élet gyönyöreit a bizonytalan túlvilági boldogságért feláldozná; hanem azt mondja inkább: Örvendezzünk itt mindnyájan az életnek és legyünk boldogok mindnyájan a menyországban.

S ha Őn Okos úr, igazán szereti felebarátjait, Őnek is ezt kell kívánnia. *Nemo.*

*Akáclobos . . . csöndes falunkba
Ugye el fogsz jöni velem?
Tündérszépségű világ vár ott
Fehér arcú szerelmesem.
Virágerdő virul a tájon . . .
Rózsavízből van a patak . . .
Boldogan fogunk andalogni
A búgó platánok alatt . . .
Gyöngyvirágból lesz majd az ágyad,
Párnád selymes, piros rózsza . . .
Kék, mosolygó nefelejcs lesz
Hószin vállad takarója.
Tündér rege lesz minden órád
Dal, fény, mosolygás, szerelem . . .
. . . Akáclobos, csöndes falunkba
Ugye el fogsz jöni velem?
Fehércsü szerelmesem! . . .*

*De nézd . . . az arcom halavány lett
A szemem könnyel van tele . . .
Látom az őszl . . . szép csendesesen hull
A rezgő nyárfa levele.
Nagy . . . szent lemondás ciprus fája
Árnya alá hív szomorim.
Boldogságunk sírjára ejtem
Fejedre font szép koszorom.
Lelkem hiába szövi álmat . . .
Édes anyám hiába vár rád . . .
Rózsafái búra hajolnak . . .
Fonnyadoz a szép viola . . .
Akáclobos . . . csöndes falunkba
Nem jössz te el soha . . . soha!*

Keéky István.

Jézus halála.

Nagypénteki egyházi beszéd. — Irta: *D. Dr. Kirmsz, berlini tekkész.*

(Folytatás.)

Alapige: Márk: XV. 33—41.

Jézus Krisztus keresztségében az isteni kijelentés elvégeztetett. Isten a szeretet, kegyelem, könyörület. A kárpít meghasadt.

Meghasadt mindenki előtt. Egykor a szentek szentének küszöbét csak a főpap léphette át, hogy ott egy állat füstölő áldozatával kiengesztelje az Istent az emberek iránt. A kiengesztelés csak ő általa történhetett meg. Ő volt az Isten és emberek között a közvetítő. Az ő helyébe most a Jézus lépett. Ő az igazi, örök főpap; mert csak ő hozott olyan áldozatot, melynek Isten előtt és az emberekre nézve értéke van, ugyanis ő önmagát áldozta fel, és ezzel megmutatta, hogy Isten mennyire szeret minket. Ezzel ő az isteni szeretet ösvényét feltárta mindnyájunk előtt, különbség nélkül. Ezzel a pap-ság előjogait eltörölte. Nem szükséges s nem is szabad ezután emberekben biznunk, hogy Istennel való közlekedésünket szabályokba foglalják, mert Krisztus útján egyetlen közbenjárónk és főpapunk által Isten kegyelmét megnyerhetjük és így emberi közbenjárás nélkül Isten kezéből kegyelmet, megbocsátást békét kaphatunk. Félre ti papifejedelmek; itt van Krisztus, a mi valódi főpapunk és ő általa mindnyájan, akik hiszünk ő benne, Isten

gyermekai, a magasságos Isten papjai lettünk. Félre ti szentek, kik az Isten és emberek között álltok; itt van Krisztus, a mi egyedüli segítők, aki a ti közbenjárástok nélkül is az atyához vezet bennünket. Krisztus keresztje alatt hit dolgaiban a minden emberi tekintélytől mentes, igazi szabadság van; egyedül Krisztus a mi mesterünk, aki mindnyájatokat az atyához akar vezérelni. Krisztus keresztje alatt van az igazi egyenlőség; itt még ha bíbornoki süveg avagy pápai korona volna is fején, még akkor sem mondhatna senki embertársának: Csak akkor lehetsz boldog, ha azt hiszed, a mit én s azt teszed, mit elédbe írok; de itt mindnyájan egyenlők, testvérek vagyunk; a mi egyik embert a másiknak felibe emeli, az a hit ereje, a bensőségteljes bizalom, az odaadó testvéri szeretet; ettől eltekintve mindnyájan egyenlők vagyunk, egyenlő jogunk van atyánkkal érintkezni. „Királyi papság vagytok“. A kárpit meghasadt *mindenki előtt*.

S meghasadt örökre. Bármikor jössz, az isteni kegyelem ajtaja, melyet Krisztus feltárt, nyitva áll; jöhetsz gyermek korodban, az élet delén vagy utolsó órádban. Jézus azt mondja a kereszten az egyik gonosztevőnek: „Ma velem lesz a paradicsomban“. Ez a *ma* rád nézve mindenkor bekövetkezhetik, valahányszor akarod, a hányszor jössz. Ha bűnbánó szívvel, vétkekkel terhelve jössz, az ajtó nyitva áll. Ha az élet küzdelmében türelmes szeretetre van szükséged, az ajtó nyitva áll, hogy megtaláld azt az égi atyával való közösségben. Ha nyomasztó szükségben jössz, az ajtó nyitva áll, melyen keresztül felfelé szállsz, míg a kegyelem fénye süt rád s az atya hangja megcsendül: „Nem hagylak el tégedet“. Ha végső szükségben jössz, mikor szivedet a bánat szorongatja, az ajtó nyitva áll s ezen bemehetsz a mennyek országába. Sem ínség, sem bűn, sem a keserű halál nem képes ez ajtót előtted elzárni. Valahányszor hívó bizalommal jössz, a keresztől e szavak csendülnek eléd: „Ma velem lesz a paradicsomban“. A kárpit meghasadt örökre. — Bölcsék fognak jönni, a kik mindenféle mélyértelmű tantételeket fognak felállítani az Istenről s az isteni dolgokról, de Istennek Krisztus halálában kinyilatkoztatott világossága sohasem fog elhalványulni. Az emberek gúnyolva mennek el a kereszt előtt, mint hajdan; de a kereszt évszázadokról-évszázadokra messzire világít, mint a nap, akár dobálják az emberek az útcaporát feléje, akár nem. Jönni fognak egyesek olyan igénnyel, hogy ők új vallásoknak alapítói; de ne fáradjatok, ti újítók; munkátok hiába való; a mit itt meg lehet tenni, elvégeztetett, teljesített. Az isteni kijelentés bekövetkezett. A kárpit meghasadt.

3. A kereszt körül nagy sokaság gyűlt egybe. — Itt e keresztre feszített Krisztus dicsősége mellett eltörpül a büszke emberi erő. Egy századosról van itt szó, aki katonáival, mint az a keresztrefeszítés alkalmával szokásban volt, őrt állott. A büszke római sereghez tartozott, melynek lábai alatt reszketett a föld; sokszor nézett már a halállal farkasszemet; a véres csatamezőn már sokakat látott elesni; de úgy még nem látott senkit meghalni, mint ahogy ez istenember a kereszten kimúlt. S így kiáltott fel: „Bizony ez ember Istennek fia vala!“ Ez az ember oly vallomást tett, melyet idők folyamán a keresztyén egyházban nagyon különbözőképen hangsúlyoztak s nagyon különbözőképen értelmeztek, de azért mindig a keresztyén gyülekezet alapelve maradt. Mindama mélyértelmű tanokról, melyeket később az egyház Krisztus istenfűségéről felállított s amely felett a keresztyének ma is vitáznak, e pogány bizonytalanság nem tudott semmit. Csak bizonytalan érzelem az nála, mely

e felkiáltásra készteté, de oly érzelem, mely örökre igaz marad. Így szól magában: E keresztre feszített bátorsága mellett elhatványul a római sereg vitézsége; e szeretet mellett, mely még halálos ellenségeit is megáldja, elhalványulnak a pogány világ összes erényei; ez erő mellett, melyet ez a férfiú a kereszten az emberi szívekre gyakorol, a római hadsereg ereje elenyésző. Ugy érzi, hogy Krisztus keresztje megremeg s ez földrengéssé válik, mely a pogány világot megsemmisíti. „Bizony ez ember Istennek fia vala!“

Itt teljesedtek be Ezsaiásnak eme szavai: „Az erőseket zsákmányul akarom neki adni.“ Őh Jézusban ne csak a tűrő szelidséget nézzétek! Ne mondjátok, hogy a keresztyénség csak asszonyoknak, gyermekeknek s csendes tűrőknek való, azonban nem erős, tette kész férfiaknak. Ha jellemnagyságot akartok látni, mely nem alázkodik meg az emberek előtt, sem nem fél a világ rossz indulatától, ha tetterőt akartok látni, mely bátran belefog a világrend felforgatásába, mely a gőgöst megalázza s az alázatost felmagasztalja, kérdezzétek meg önmagatoktól: Hol találjátok meg e jellemssilárd-ságot, bátorságot, félelemnélküliséget, ezt a legfensége-sebb erőt, mely a világot jármái alá hajtja, hol találjátok meg mindezeket, ha nem a kereszten függő istenemberben, aki előtt a büszke római tétet hajtott? Itt van a legszabadabb ember, aki csak az Istennek volt alattvalója, a bátrak közül a legbátrabb, aki a bűntől s haláltól nem félt. Hajtsátok meg előtte fejeteket. Bizony, ez ember Istennek fia vala!

A kereszt alatt a római százados mellett *asszonyok* is voltak. Mi már Galileából ismerjük őket. Ott látták Jézust s hallgatók evangéliumát és érezték, hogy csodálatos erő vala szavaiban, mely arra kényszeríté őket, hogy Jézust kövessék. Követték, midőn Jeruzsálemba, a halál városába ment. — Követték, midőn a tanítványok, az erős, büszke férfiak elfutottak mellőle; meg lehet, hogy ott állottak Jeruzsálem leányai között, kik siratták Jézust, midőn keresztjét a Golgotára vitte. Midőn mindnyájan bántalmazták, káromolták, ők ott maradtak csendben s a dühöngő tömegtől nem féltek, nem rettegtek attól, hogy talán mint Pétertől a főpap palotájában, tőlök is megkérdezhetik: Ti is a názárethi Jézussal voltatok? Mellette maradtak akkor is, midőn arimáthiai József levette a keresztől és a királyok-királyának halotti menetét egyedül ők képezték.

Ti nők, ezek a ti példányképeitek, ez a halálig való hűség, melyet Jézus a nők szívében létrehozott. Ez a csendes hűség, mely nem áhitozik arra, hogy nyilvánosan szerepet játsszék, hanem amely boldogságot önmagában talál, egészen abban a csendességben, hogy a világtól észre nem véve övéi körében Istennek szolgáljon és egész életét kötelességeinek teljesítésében töltse el. Ez a *női hűség*, mely a szív legmélyén lakozik, és folyton újabb meg újabb, tápot nyer a Krisztusra való felpillantás által, ki hú volt mindhalálig; ez a női hűség, mely még az elveszett fiunak is hisz, ha a haragos atya előtt elvesztette hitelét, amely ott is, hol megvetik, hol minden türelmesség dacára szidják, káromolják, kitért szilárdan, Isten nevében. Az evangéliumban e nőkről egyebet nem olvashatunk; nem hívják őket hires asszonyoknak. Csak azért dicsók ők, mert hűek voltak mindhalálig s rájuk is illett a költő e mondása: „Veled leszek mindhalálig, óh, ne vess meg engem!“ Törekedjete ti is, korunk leányai, ezután a dicsőség után! Ez a ti igazi nagyságotok. A világ ezt nem látja, de Isten igen; a világban ismeretlenek maradnak neveitek; de Isten beírja azokat az örök élet könyvébe.

A kereszt körül nagy sokaság gyűlt egybe. Ott volt a büszke férfierő és a csendes női hűség. Ahol e kettő egyesül, ott van igazi keresztyén gyülekezet, isten gyermekeinek papi népe, melyet megszabadított megszentelt a bárány, kit megöltek. Ámen.

Fordította: Székely Sándor.

Fölfelé . . .

*Fölfelé török a hegyoldalán
Olyan fárasztó a meredek út!
Megküzdöködik, elfárad ugyanám
Ki végre a magas tetőre jut.*

*S én nagy merészen csak feljebb megyek
Mitsém törődve, hogy lebukhatok:
A táj olyan fenséges, oly remek,
Ha egyszer fent, a hegytetőn vagyok . . .*

Igric.

Tanulmányi kirándulás Perbenyikre.

A tanulmányt az élvezetessel, a széppel még nem láttam úgy összekapcsolva, mint a perbenyiki gazdasági kirándulás alkalmával.

A kirándulás Vitályos György tanár úr eszméje. Derék eszme. Tapasztalnunk kellett, milyen sokat ér az ismeretterjesztés terén a szemléltetés. Bizony hiába magyarázgat a katedráról a legjobb tanár is a gyakorlati államgazdaságtanról, a mezőgazdaságtanról, homályos képzeteink lesznek csak. De ha alkalmat nyújtanak arra, hogy a valóságban láthassuk a magyarázottakat, a közvetlen impressiók szinte örökre megmaradóknak ígérkeznek. Az ilyen alkalommal nyert magyarázatok, felvilágosítások pedig, — álljanak bár csupán egy-két elejtett szóból, — úgy oszlatják el kétségeinket, homályos ismereteinket, mint szél a ködöt. A környezet, a látottak, hallottak, a gondolatok egész árját indítják meg a főben. — Áldozó csütörtökön öt tanár vezetésével, mintegy 35-en voltunk ezen a szép kiránduláson.

Már megérkezésünkkor terített asztal várt bennünket és jól megreggelizve, a belső gazdaságot tekintettük meg: a perbenyiki fogyasztási és értékesítő szövetkezetet, raktárait, azután a yorkshieri sertések tenyésztését, a siementhali — bonyhádi tehenészetet, a lipicai lótenyésztést, az alig egy-két éve nagyarányúvá lett tyúktenyésztést, a házi nyulakat, a kertészetet. Mindenütt szakszerű, részletes felvilágosítást nyertünk az előadó uraktól. Láttuk, milyen egy valódi, belterjes gazdálkodás, ahol a gazdaság mindegyik ága egyenlően összhangzatosan ápolatik, amely mód lehetővé teszi, hogy a gazdaságban semmi se vessen kárba, sőt mindig úgy használtassék fel, hogy a legnagyobb hasznot hajtssa. És ez az elv kis gazdaságban is megvalósítható. A cél, az eszme hallatára pedig, amit ezzel az intesiv gazdálkodással gr. Majláth József meg akar valósítani, mindnyájunk keble dagadt az örömtől. Nemes szívű, nemes gondolkodású mágnást ismertünk meg, olyan főurat, amilyennek kellene lenni a többieknek is, minden magyarnak, akinek sorsa a társadalomban vezető szerepet juttatott. Ő megértette az idők szózatát, előbb gazdaságilag kell erőssé, fejletté, függetlenné tenni Magyarországot s nem arra használja a nagy vagyont, hogy

még nagyobbat szerezzen vele, hanem hogy a nép gazdasági helyzetén javítson. Ezt hallottuk mindjárt a szövetkezetben és ezt minden alkalomkor. Olcsón adja a népnek a yorkshieri sertéseket, a bonyhádi teheneket; az apaállatokat csaknem díjtalanul rendelkezésükre bocsátja, a tyúkászatra meg talán rá is fizet, fajkakast adva közönségesért, fajtyúk tojását közönségeséért. Örömmel láttuk ezt az igazi szociálpolitikát. Ha így megértették volna hivatásukat ezelőtt főuraink és megértenék ma is, talán hire se volna nálunk a socializmusnak. El kellett ismernünk, hogy ő az igazi socialista, aki nem szóval, hanem tettel, tudással, időt, fáradságot, költséget nem ismerő áldozatkészségével munkálja a szegény nép ügyét. És mint ilyen, mindegyikünknek, jogászoknak, theologusoknak mintaképpül szolgálhat. Jó dél volt, mikor a belső gazdaságot megtekintve, asztalhoz ülhattünk. A magyaros és főuri vendéglátásról tanúskodó ebédnek mindjárt kezdetén megkezdődött a tósztozás. Elsőnek Szabó Sándor tanár úr köszöntötte fel a házigazdát, azután jött a többi, a cigány egyebet se csinált, csak a tussokat húzta rájuk. Délután kocsikra ült azután a vidám kedélyű társaság és a gyönyörű májusi délutánon megtekintettük a fácántenyésztést, a magyar gulyát, a lipicai ménest, a halastavat, bekocsikáztuk az erdőt, megnéztük a malmot, a villanyfejlesztést, az örhegyi tehenészetet, a vadaskertet.

Előre haladt az idő, amikor az uzsonnához ültünk, amely alatt maga Majláth gróf is elfáradt közénk. Nagyon sajnáljuk, hogy beszédét, melyben bennünket, ifjakat önzetlen szociális tevékenységre buzdított, meg kellett rövidítenie. minthogy közben vonatunk megérkezett. Még egy éljenzés, még egy búcsúintés és távoznunk kellett Perbenyikről egy felejthetetlenül szép és igen tanulságos nap emlékeivel. Másnap, visszaesve minden napi prózai életünkbe, egy szép álomnak tűnt fel kirándulásunk. Fogadja e helyről is a nemes gróf magyaros vendégszeretetéért hálás köszönetünket. Szívünkéből köszönjük Diószeghy igazgató úrnak és a többi uraknak is, kiknek egy egész napjukat raboltuk el, fáradozásaikat, szakszerű magyarázataikat. (R.)

Nevermore.

— Paul Verlaine —

*Rég történt. És úgy fáj, ha rávmlékezem :
— Sárgarigó csap át a fák közt hirtelen . . .
A napfény reszketeg, bágyadt, erőtelen ;
Őszi szél sziszegett a faleveleken.*

*Kettesbe koszállunk a száraz avaron,
Fejünk s hajunk a szél elzilálta nagyon . . .
A szemem ragyogott. És kérdezte : vajjon
Legboldogabb napod melyik volt, angyalom ?*

*A hangja — hig arany — csengett, bongott
puhán . . .*

*Titokzatos mosoly kélt ajkamon csupán
S megcsókoltam fehér kacsóját csöndesen :*

*„Egypár ibolyád úgy örööm, mint a szentséget
S enlékszel-é, mikor piros ajkadon égelt
Az első csók, amit csókoltam . . . édesem ?“*

Franciából: Benoit.

KIS KÉPEK.

Vita.

Afelett folyt a vitatkozás, hogy közöttük ki a legerősebb; oly nagy zaj volt, hogy az Uristent világtérveiben megzavarák, hogy boszusan felállt és a hetedik mennyország kapuját kinyitá, hogy kém-szemlét tartson, vajjon mi történik ott.

Hallgatózott.

„Ki oly erős, mint én?” kiáltá az Állhatatosság. „A lehetetlenből lehetőt alkotok, dacolok az idő erejével, nem engedem, hogy bármiféle kisértet is letéritsen kitűzött céloom utjáról.”

„Még ha így van is!” viszonzá az Igazság hevesen, „én felülmullok tégedet. Megállom helyemet bátran, bárki jöjjön ellenem. Fenmaradok a végtelenségig, mint maga az örökkévalóság.”

„De előttem folyvást hátrálnod kell!” jegyzé meg a Hazugság gúnyosan.

„Csak úgy látszik.”

„Nem, úgy is van.”

„Bármenyire dicsekedtek is, a világot én irány-zom, az én hatalmamban van az,” szolt most a Szeretet.

Mások jutottak szóhoz. A vita folyvást élénkebb s hevesebb lett.

„Csak csendesen hé!” kiáltá az Uristen. „Mind-egyiteknek megadtam hatalmi körét, amelyben egyik a másiktól függetlenül cselekedhetik. De hogy e balga civakodás többet ne ismétlődjék, teremtek egy lényt a ki hatalomra nézve felülmúl benneteket.”

És e pillanatban egy óriási lény állott elő — az Előítélet.

A púp.

Nagy, tágas mező terül el, melyet egy országot szel át. Epen az árok mellett egy nő ül, arca fátyollal borítva, körötte különféle drágaságok.

Sok ember megy el előtte, mindegyiknek vállán kisebb vagy nagyobb batyú. Soknak int a nő, parancsára ledobják azt s a kincsekből annyit visznek el, a mennyit tudnak.

Most intésére ismét közeledik egy ember.

„Lökd le batyudat s végy ami tetszik” mondá a nő.

Az vonakodott.

„Gyorsan! Mások is jönnek!”

„Nem tehetem.”

„Ne légy balga. Nyúlj hozzá, ami után ezek vágyakoznak.”

„Nem tehetem.”

„Csak akarnod kell s boldog leszesz általa.”

„Nem lehet, mivel a batyú hátamhoz van növe.”

A nő félig gúnyosan, félig szánakozóan nézett rá s így szolt: „Szegény nyomorék! Szegény púpos!”

S a nő: az élet és a batyú — a jellem.

Haek után: Sz.

A megvigasztalt fájdalom talán még édesebb, mint az öröm.

(Petőfi).

Az élet rövid béke s hosszú harc, és a halál rövid harc és hosszú béke.

(Petőfi).

HIREK.

Minthogy lapunk ez évi évfolyama a következő számmal véget ér, kérjük t. olvasóinkat, hogy hátrálékos előfizetési díjaikat sziveskedjenek minél előbb kiegyenlíteni.

— **Bocskay ünnepély.** Szép és lélekemelő ünnepélyt rendezett folyó hó 20-án délelőtt a sárospataki ev. ref. egyház és a főiskola tanári kara Bocskay István s a bécsi béke 300 éves emlékére. A szép ünnepély, melyre színültig megtelt az ev. ref. templom, istenitisztelettel kezdődött. Bálint Dezső lelkész szép egyházi beszéde és a gyűl. ének után kezdetét vette az ünnepély a gimn. vegyeskar énekével, mely után Dr. Meczner Sándor akad. igazgató néhány szép és lelkes szóval megnyitotta az ünnepélyt. Utána Csontos József főgimn. tanár mondotta el, nagyszabású emlékbeszédét Bocskay-ról, melynek folyamán szépen mutatta ki Rudolf uralkodásának hibáit, az akkori bécsi politika helytelenségét, a bécsi kormány alkalmazottainak magyarországi és erdélyi kegyetlenségeit és mindezeknek természetes következményét, Bocskay szükségekpeni fellépését. Ázután szép szavakkal méltatta Bocskay jellemét, fejedelmi, politikai erényeit. A nagyhatású beszéd után a főiskolai énekkar énekelt egy igen szép éneket, majd Farkas Dezső hh. szavalta el Novák Sándor alkalmt ódáját nagy hatással s a himnusz elneklése után, a felemelő hatású ünnepély véget ért. Az istentiszteleten ügyesen adta elő a ref. nőegyleti énekkar Glück himnuszát. (mv.)

— **A sárospataki akad. torna és vívó egylet,** uj zászlóját máj. 20-án, az ugyancsak akkor tartott Bocskay ünnepély után, délután szentelte fel, fényes ünnepély keretében. A zászlószentelés d. u. 1/24 óraker vette kezdetét. Az ünnepélyt a főiskolai énekkar nagy szózata nyitotta meg, utána Novák Lajos főisk. lelkész imádkozott, magával ragadva az egész hallgatóságot, utána Zoványi Jenő theol. tanár zászló-felavató beszéde következett. Ezután következett a zászló szögek beverése, melyet elsőnek Dr. Kun Zoltánné, a zászló anya eszközölt. Gyönyörű látvány volt az emelvényt körül fogó koszorus lányok és vőfélyek csoportja is. Kétoldalt ült a nagyszámú közönség, köztök a sátoraljaujhelyi honvéd tisztikarral. A zászlószentelést az akadémiai torna és vívó egylet házi versenye követte, hol a közönségnek alkalma volt meggyőződést szerezni arról a képzettségről, erőről és ügyességről, mely az egyletnek tulajdona. A zsüri tagjai a sárospataki sport emberekből és a tisztikarból állottak. A versenyek eredménye a következő: Korlátos első volt Szabó Bertalan, második Csatáry Jenő, harmadik Lőrincz László. Súlydobásnál első Tariska Béla (10'68 m.) második Csatáry Jenő (10'46) harmadik Pósa Béla (9'36) A vívóversenyen első Tóth Elek, második Bálint Bertalan, harmadik Szívós Géza. Távolugrásnál első László János, (5'86) második Bornemisza István (4'96), harmadik Szabó Bertalan (4'86). Nyujtón első Lőrincz László, második Pósa Béla, harmadik Csatáry Jenő. Rudmagasugrásnál első Bornemisza István (2'76), második Háda Sándor (2'66), harmadik László János (2'56). Kötélen való függeszkedésnél első Vitányi László, második Bornemisza István, harmadik Csatáry Jenő. Futásból első Tóth Elek, második László János, harmadik Szabó Bertalan. Az első nyertesek egy egy nagy ezüst érmet és egy-egy koszorut kaptak. (A pataki úri lányok 13 szép koszorut küldtek a nyertesek között való

Szerkesztői üzenetek.

Lapunk t. olvasóinak boldog pünkösdi ünnepeket kívánunk.

„FU.“ Hajt a virág ott? Nyílik a rózsá? Szól a csaliba újra madárszó? Kék ibolyákon röpköd a lepke? Oh de minálunk nincs kikelet, itt a tavaszt az őszi borulat régt betemette, sírba temette. Hallgat az erdő, hervad a rózsá, gyászol az égbolt, — hallgat a nóta **Alföldi**. Nemsokára küldök valamit. Esetleg ezt se bánom. —ss. Helyszüke miatt legfőlebb csak jövőre.
Lantpengető. Már megint *alternativa*?! De csak türelem.

kiosztásra). A második nyertesek egy egy kisebb ezüst érmet; a harmadik nyertesek pedig egy-egy bronz érmet kaptak, melyeket ifjainknak városunk egyik legszebb leánya tűzött fel. A torna- és vívó-egylet elnöke, Varga Imre egy 20 kor. aranyat (dr. Láczy László ajándéka) és egy koszorut, Sáfrány Jenő egyleti ifjusági vívómester egy koszorut, Pósa Béla a gyűrűhintán végzett ügyes mutatványaiért szintén egy koszorut kapott. Koszorut kapott az ünnepélyen való szereplésért a főiskolai ének- és zenekar is. A versenyt fényes bál követte a város-házán, melyen a sárospataki és vidéki intelligencia színe-java jelen volt.

— **Kazinecy-ünnep.** Főgimnáziumunk f. hó 24 én, áldozó-esütörtökön d. e. tartotta meg Széphalmon szokásos Kazinecy-ünnepélyét. Az ünnepély a következő műsor szerint folyt le: 1. Hymnusz. 2. Igazgatói megnyitó-beszéd. 3. Emlékbeszéd *Novák Sándor* főgimn. tanártól. 4. A díjak kiosztása. A M. Tud. Akadémia 5 es. és kir. aranyból álló jutalomdíját *Kukri Ferenc* és *Trócsányi Dezső* VIII. oszt. tanulók kapták, mint akik a f. iskolai évben a magyar irodalom tanulmányozásában a legkiválóbb eredményt mutatták fel. 5. Szózat. Az ünnepélyen mintegy 200 gimn. tanuló vett részt.

— **Kormányképviselő.** A vallás- és közoktatás-ügyi m. kir. miniszter a június hó végén megtartandó érettségi vizsgálatokra a sárospataki főgimnáziumhoz *dr. Szádeczky Gyula* kolozsvári egyet. tanárt nevezte ki kormányképviselőnek.

— **A debreceni országos atletikai versenyről,** ha nem is diadallal, de mégis nem minden dicsőség nélkül tértek haza ifjaink. Kevés számú csapattal [12] s úgy-szólván minden remény nélkül indultak el, remény nélkül, mert tudták, hogy olyan csekély előkészületei, mint amelyet ők kifejtettek, a gyakorlott atléták közt nem állhatják meg helyöket. Mégis az eredmény aránylag kielégítő. A sulydobó csapatjuk a 6-ik helyre jutott. A rudugrásból pedig a III. díjat (nagy ezüst érmet) nyerte el *Bornemisza István* II. th. Elég szép eredmény ez, ha meggondoljuk, hogy az első díjat nyerő majdnem megközelítette a világ rekordot s a második díj nyertese is közel járt ehhez. Ezekon kívül még egy futót állított ki egyletünk, a többi versenyekre pedig nem is nevezett versenyzőt. De egy tapasztalattal gazdagodott egyletünk s belátta, hogyha jövőre megakarja állani helyét a versenytéren, sokkal nagyobb erélyt kell kifejteni, mint eddig.

— **Első diák** a pünkössti ünnepválasztók között *Veress Károly* IV. é. hh. lett.

— **Lelkészképesítő és alapvizsgálatok.** Főiskolánkban az első lelkészképesítő írásbeli vizsgálat jun. 23. és 26-án, a szóbeli vizsgálatok 25-étől kezdve tartatnak meg. — A theologiai alapvizsgálatok jun. 28-án kezdődnek. — A jog- és államtudományi kar alapvizsgálatai jun. 21—30-ig eszközöltetnek.

— **A második félévi kolloquiumok** főiskolánkban úgy a jogi, mint a theologiai szakon az előadások befejeztével május 21-én kezdődtek s tartanak bezárólag június 21-éig.

— **Pünkössti szünidő** május 30-án 12 órától június 10-éig tart bezárólag.

— **Előfizetéseiket** újabban beküldötték: *H. Bathó János* (Sárospatak) 4 kor., *Both József* (Sárospatak) 4 kor., *özv. Vitkay Bertalanné* (Sárospatak) 4 kor. — Köszönettel nyugtázzuk.

Sárospataki Fogyasztási és Értékesítő Szövetkezet.

Borértékesítő osztály Sárospatak. Vasuti állomás Sárospatak.

A hegyaljai szőlőtermelőktől részben megvett, részben pedig mintapincénkben elhelyezett s alább felsorolt borainkat teljes felelősség mellett eladásra ajánljuk:

1868. évi	4	puttonos asszú	1	üveg,	fél liter à	9.—	K
1883.	5	"	1	"	"	10.—	"
1886.	4	"	1	"	"	8.—	"
1890.	3	" musk.	1	"	"	4.—	"
1901.	5	"	1	"	"	7.—	"
1901.	4	"	1	"	"	4.—	"
1901.	1	"	1	"	"	2.—	"
1883.		szamorodni	1	"	"	5.—	"
1888.		"	1	"	"	4:50	"
1890.		"	1	"	"	3.—	"
1901.		"	1	"	"	2.—	"
1901.		"	1	"	"	4.—	"
1901.		"	1	"	1	1:80	"
1902.		"	1	"	1	1:60	"
1902.		pecs.-bor (furmint)	1	"	1	1:20	"
1902.		aszt.	1	"	1	1.—	"
1902.		"	1	"	1	—80	"
1902.		"	1	"	1	—70	"
1903.		"	1	"	1	—90	"

Az itt felsorolt borokból nagyobb mennyiséggel rendelkezünk. — Az árak üveg és csomagolási költség nélkül értetnek. Ez utóbbiak önköltségben számíttatnak fel. Az edényeket bérmentve, a felszámított árban a szövetkezet visszaveszi. **136 literes gönci hordó vételnél a feltüntetett árakból 5 százalék engedmény jár, ingyen hordóval.** — Jelen árjegyzék kiadásával előbbi árjegyzékünk érvénytelenné vált.

HALTENBERGER BÉLA
 ruhafestő, vegyi tisztító és gőzmosógyára
KASSÁN. ALAPITTATOTT 1810-ben.

Hazánknak e szakban legrégebb s közismert gyárában ruhák egészben **tisztíttatnak és festetnek**, továbbá **gallérok, kézelők** s egyéb felharcnűcök a legszebb kivitelben **mosatnak és vasaltatnak.**

Postacím: **Haltenberger Béla, Kassa.**

SÁROSPATAKI IFJÚSÁGI KÖZLÖNY

KIADJA: A „SÁROSPATAKI IFJÚSÁGI EGYLET.” — MEGJELENIK HAVONKÉNT EGYSZER.

Szerkesztőség: Sárospatak, Főiskola, szénelőri hivatal. Kiadóhivatal: Sárospatak, „Ev. ref. főiskolai könyvnyomda.”	Főszerkesztő: MAGDA SÁNDOR Felolvasó szerkesztő: BÓDI DÉNES FŐMUNKATÁRSÁK: LÁSZLÓ SÁNDOR, SZÉKELY SÁNDOR.	Előfizetési ár: Egész évre 4 korona, Félévre 2 korona. Az előfizetési összegnek a »Sárospataki Ifjúsági Közlöny« szerkesztőségnek küldendők.

TARTALOM: Bódi Dénes: *Visszapillantás.* — Csáthy Edömér: *Az asszony.* — Farkas Dezső: *Repülj fecském.* — K. F.: *Magyar birodalmi diák-szövetség.* — Igric: *Bujdosó dala.* — Bornemissza István: *„Cseberből-vederbe”* ... — Székely Sándor: *Velünk marad. (Fordítás).* — L. S.: *Tóth József.* — László Sándor: *Hervadt rózsza.* — Fidéltő: *Raddási György: Emlékjelek—Bizonyosságok.* — *Egyleti élet.* — *Hírek.* — *Szerkesztői üzenetek.* — *Hirdetések.*

Visszapillantás.

Lapunk jelen számával egy évi munkásságunknak zárókövéhez érkeztünk. Letelt egy iskolai év. Sok kedves és kellemetlen érzések és emlékek közt. Vele együtt letelt e lap hasábjain a mi hivatalos munkásságunknak ideje is. Vannak, ha nem is nagy számmal, kik e sorok olvasására (ha ugyan arra érdemesnek tartják, de ha nem, az sem nagy kár) megvetőleg és lekeicsinylőleg ily gondolatnak adnak kifejezést: „hála Istennek, csak hogy már ennek is vége van”!

Letelt egy év, sok mindenféle érzelmekben és emlékekben gazdag év! Az öt főiskola termei a vizsgák lezajlásával kiürültek, a folyosók nem hemzsegnék a műzsák vidám seregétől s a hangya szorgalom vagy vidám kacaj és tréfás enyelgés színterét a két hónapig tartó szünet és csendesség váltotta fel. Őh de pihenés-e ez a most beállott időszak mindenkire nézve? Bizonyára nem. Kik azzal az édes reményekkel hagyták itt a főiskolát, hogy pár hónap múlva visszatérnek annak falai közé, csakis azokra nézve mondható a pihenés boldog korszakának; akik pedig az életre szóló búcsúvétellel távoztak el annak százados falai közül, azokra nézve bizonyára nem a pihenés, de az erősebb munkásság ideje következett el s legfeljebb csak a pihenő agyban zsongó emlékek és ez évi tapasztalatok leszűrődésére és azoknak mintegy kijegecesedésére kínálkozó alkalom a beállt két hónapi vakáció.

Ma még a mi nevünk áll e lapnak, mint a sárospataki ifjúsági élet organumának homlokán. Sok kellemetlenség után is, ha őszintén akarunk nyilatkozni, be kell vallanunk, hogy fájó érzésekkel tölt el annak gondolata, hogy: *utoljára.*

Nem azért, mintha hírrel, dicsőséggel, hiú fényességgel, vagy éppen anyagi haszonnal lett volna e tisztas állás összekötve, legkevésbé sem . . . ilyenre mi nem is vágytunk. Mi mind ezen említett előnyökkel a lehető legkisebb mértékben sem dicsekedhettünk év közben s nem dicsekedhetünk most a már leáldozó nap sugarai mellett sem. Hanem hogy osztályrészünk még sem volt csak üres szappanbuborék, mely szétpattan a levegőben és semmivé válik, bizonyítja az ifjúság egy kis töredékének szeretete, e lap iránt tanúsított rokonszenves munkálkodása, másoknak: arra hivatott egyéneknek lekeicsinylő visszavonulása úgy ifjúsági életünktől, mint az ifjúságnak e közös tulajdonától: a *Sárospataki Ifjúsági Közlönytől.* Pedig hogy e közöny miatt mennyi, de mennyi talentum veszett el, vagy ásatott el kamatozás nélkül a földbe, azt csak a talentumokkal való sáfarkodást számon kérő gazda tudhatja. Sajnos, hogy itt nem azok ásták el talentumaikat, a kiknek kevés, de akiknek legtöbb adatott. Mindezekre csak azt mondhatjuk, hogy nagy veszteség (! ??), hogy elásták. No de hogy még egyebekkel is dicsekedjünk, dicsekszünk t. olvasóközönségünknek e lap iránt tanúsított szíves érdeklődésével, nagyrabecsült szellemi és anyagi támogatásával, de még tovább: egyeseknek félreértésből keletkező ellenszenvével, sőt ennél is tovább: a legjobb indulat köntösébe öltöztetett rossz akaratával és gyűlöletével. Megértettük, igen megértettük mindezeket, igyekszünk megfelelően hálásak lenni érte.

E sorok írása alkalmával *egy igen derék* professoromnak bölcseségtől csepegő mondása jut eszembe, mely így hangzik: „Aki igen árulja tudományát, az annak a jele, hogy ott igen kevés, vagy éppen semmi sincs”. Nagyon igaz! Legkevésbé sem kételkedhetünk egy ilyen nagyfontosságú kijelentés valódiságában, csak annyit kívánunk megjegyezni, hogy nem más a mérték a jóindulat és jóakarát piacán sem. Vagyis, aki igen árulja a maga jóindulatát és hatékony jóakarátát, körülbelül hasonló következmények le-

vonására jogosít fel, melynek csalatkozhatatlanságát szintén a tények és tapasztalatok sietnek igazolni.

Az este jöttével az egész napon át izzadó munkás pihenést nyújtó, barátságos otthonába térve, „letörli homlokát porlepett ingével“ s számot vet a leáldozó nap folyamán kifejtett munkásságával. Mi is az estvéhez érkeztünk, de ez évi munkásságunkkal nem számolunk, hanem számoljanak helyettünk lapunk jelen számával véget érő évfolyamunk egyes példányai. Ha talán többet ígértünk t. olvasóinknak, mint a mennyit beválthattunk; ha kevésbé elégíthettük ki várakozásaikat, mint azt eleinte remélték: szolgáljon mentségünkre igyekezetünkkel párosult gyengeségünk és az a tudat, hogy mi bibliaiasan szólva, csak az egy talentumosokhoz tartoztunk, míg azok, kiknek kettő vagy öt adatott, lekicsinylő mosolylyal félrevonúltak ifjúsági életünket mások előtt is kifejezésre juttató organumától.

Mi is e lap hasábjain való munkásságtól távozóban megtöröljük homlokunkat nem azzal a porlepett munkás blúzzal, amit a kicsinyeskedés, a személyes ellenszenv, a rosszakarát és egyesek részéről lépten-nyomon kísért rágalom és gyűlölet piszkolt be, hanem megtöröljük homlokunkat azzal az öltönnyel, melyet gyengeségünk mellett is becsületes munkásságunknak, a nemes lelkűek rokonszenvének és munkásságunkat méltányolni tudók szeretetének virágpora hintett be. És bár sok volt az üszög, mely rothasztó spóráit ifjúsági életünk termékenyítő virágporai közé szórta, de ha jutott az üszögből, jutott a virágból is nekünk s ez az ami kellemes és kellemetlen emlékek vegyületében is fájó érzelmet csal szívünkben jelen számunk útnak indítása alkalmával, e szó kíséretében: *útoljára*.

Nevethetnek hát akár kicsinylőleg, akár szánakozólag ami helyzetünkön, elítélhetik ami eljárásunkat, nem is ismerve távolból az ifjúság életét és környezetét, de ne feledje senki, hogy aki szép ruhában csinosan berendezett szobájából nem mozdul ki, csak az kimélheti meg magát mindazon hatásoktól, amelyeknek egy mezei munkás napközben folytatott munkássága alatt mindig ki van téve.

Ilyen mező az ifjúsági élet is. Aki erre kilép, nem kerülheti ki, hogy ilyen vagy amolyan por ne rakodjék reá, míg az otthonmaradók az este jöttével is szép ruhával dicsekedhetnek.

Hátha még e mezőnek nagy hévvel fognak átalakításához!

A hatás annál kikerülhetetlenebb s a régi módszer szerint a mezőn járó munkások annál inkább megérik azt.

Ilyen nagy átalakításnak nézett elébe a mi ifjúsági (különösen theol.) életünk is, melynek egy „*legyen*“ szóra zsinórrándulásszerűleg kellett volna egy év alatt kivetkőznie régi formájából: munkásabbá, erkölcsösebbé, nagy célokért küzdőbbé és teljesen más irányt követővé kellett volna lennie. Pedig hát nem volt rosszabb semmiben a multnál s mégis egy reformációnak ideje következett el. Az idő már tényleg itt van; az újítás és átalakítás áldásos jeleit már előre is vetette, csak még egy pár lényegtelen körülmény tartóztatja fel megvalósulását. A pataki helyzetet kell ugyanis teljesen átalakítani és az emberekből minden önállósági hajlamot kiirtani, hogy így minden egyes ember a „*legyen*“ szóra legyen egy hajlékony szalmaszál, mely együttesen mint ifjúság egy kicsépett kéve zsúpot fog alkotni, mely aztán kivétel nélkül munkás is lesz, erkölcsös is lesz és magas célokért is jobban fog küzdeni, mint a mostani nemzedék, mert úgy kell (müssen).

* * *

A nap leáldozóban van. Búcsúsugarát még egyszer visszaveti megfutott pályájára. Bévilágítja megegyeszer a mezőt, amely felett hol derült fény, hol nehéz borúlattal suhant át. Nekünk is egy futópillantást vetve az ez éven átélt eseményekre, mi mondani valónk lenne más, mint elbúcsúzni szeretett ifjú társainktól, kiknek bizalma minket egy időre e tisztes állásra állított. Ti ítéljete, sárospataki ifjúság, hogy bizalmatoknak mennyiben tettünk eleget; ti ítéljete, kik ismeritek ifjúságunk életét és legjobban ismeritek a körülményeket is.

Szíves köszönettel adózunk t. olvasóközönségünknek is nagyrabecsült támogatásáért, melynek a jövőre való fentartását csak azért is kérjük, hogy olvasóközönségünk legyen kárpótolva a mi gyengeségünkért és fogyatkozásunkért.

És most, amidőn megválnak e lap szerkesztésétől és tisztségünket az ifjúság kezébe helyezzük vissza, csak egyet legyen szabad szívére kötnünk örízze meg *minden körülmények* közt e *közlönyt*, mely hogy mily nagy kincse az ifjúságnak, csak akkor tudná meg, ha elvesztené azt. Minket pedig, ha csak egy porszemmel is hozzájárultunk munkásságunk által annak továbbfejlesztéséhez, ha érdemeseknek tart rá, tartson meg jó emlékezetében az ifjúság, melyre mindig örömmel gondol s most is szívélyes szavakkal mond „Istenhozzád“-ot

Sárospatak, 1906. július 4.

a búcsúzó szerkesztőség nevében:

Bódi Dénes

felelős szerkesztő.

Az asszony.

Kalász Márton, a falu fiatal kovácsa is kikészülődött végre Amerikába. Kikészülődött, mondom, mert hogy sokáig készült rá, mégis alig tudott kijutni. Úgy volt vele, hogy ment volna is, meg nem is. No mert egyfelől a pénzvágy, a kincs csalogatta, másfelől meg visszatartotta valami kincsnél is drágább két eleven gyémánt: a felesége szépséges két szeme.

Nem akarom itt hosszan eldicséreni, hogy milyen volt a szeme, arca, haja, elég az hozzá, hogy a falunk szép menyecskei közt is a szép Kalászné volt a legszebb. Még a mi istenes diák-lelkünket is megháborítá olyankor, ha elment mellettünk suhogó selyem ruhájában s egyszer — az Isten bűnül ne rója fel — miatta akadtam el én is a „Miatyánkban“ egy vasárnapi szent napon.

Szóval a vége mégis csak az lett, hogy Kalász Márton itt hagyta a feleségét; úgy látszik, káprázta-több volt neki az a kincs, amit a jövő reményege mutatott, mint az a két bogárszem. Pedig úgy kérte a szép asszony, hogy ne hagyja őt itt szomorú árvaságra, mikor itthon is tisztességesen megélhetnek, ott abban a tengerentúli nagy országban meg éhen is veszhet. Lám, a Kemence Palkó is rongyosan gyött haza, pedig az egész vagyonát elvitte magával s még örül neki, hogy épen hazajuthatott, hogy nem veszett oda a tengerbe.

Kalász Márton csak jót nevetett a felesége szaván: Tudod kincsem, a Kemence Palkó amolyan korhely fráter volt, a ki itthon se szeretett dolgozni; de a ki szereti a munkát, azt ugyan ám megbecsülik ott. Mit gondolsz, én a kitanult kovács ne boldogulnék ott? Fogadom, hogy mihelyt kiérek Amerikába, azonnal felügyelővé tesznek valami gyárba, azután meg megyünk feljebb. Hej! édes gyöngyvirágom egy pár év múlva aranyos hintóba járatlak s olyan ló lesz belefogva, hogy a király is megirigyelheti. Most csak azt sajnálom, hogy nem vihetlek magammal, no de annak is eljön még az ideje.

Kalász Márton tehát itt hagyta a feleségét a szép Klára asszonyt: nehezen vált meg tőle, de mégis csak megvált. Buesúzóul csak annyit mondott a feleségének: A kis Marcira ügyelj kedves feleségem, magadat nem féltetek, hűséges, jó feleségem voltál eddig, tudom az lesz továbbra is, áldjon meg a jó Isten! . . .

Hát hiszen igaza is volt Kalász Mártonnak, hűséges és jó is volt a felesége addig, de a jövőbe ki láthat biztosan, ki mondhatja el magáról: én ma egészséges vagyok, hát holnap is egészségesen fogok felkelni? Aztán meg bizony nagy dolog is az, mikor magára marad egy gyöngye asszony: mikor a szive bánatát ki akarja önteni s nincs kinek; mikor a könnyeit hullatja, nincs, a ki lecsókolja azokat szempilláiról; ha valami öröme van, nem közölheti senkivel . . . meg oszt' Istenem! mennyi kísértésnek van kitéve az ilyen szegény, párjahagyott galamb! . . . Asszony legyen az, a ki állhatatos tud mindvégig maradni!

Kalász Márton ilyen asszonynak, igazi asszonynak hitte a feleségét. Igaza is volt; a lelke tiszta volt annak, mint a patyolat, a gyanunak még csak árnyéka sem fért hozzá, de másfelől gyöngye, igen gyöngye, szinte gyermekes volt, mint a fiók-galamb; ugyan ellent tud-e állni a büszke, erős karmú vércsének?

Pedig a vérese már az előtt is koválygott a fészek felett. Ott szemben Kalászékkal, a szomszédban lakott Földes Gábor, a ki csak a múlt télen házasodott meg,

máris megunta a csinos asszonykát s egy kis kaland után vágyódott. Így vetette szemét a szép Klára asszonyra, a kit azonban hidegen hagytak a sóvárgó, tüzes pillantások, majd az ostromló szavak.

Hiszen könnyű volt még akkor ellentállni, mikor ott volt mellette az ura, annak a védőszárnyai megóvták minden kísértéstől. De most, hogy egyedül van, mint csipkebokor a pusztaságon? Csakhogy míg a csipkebokor megvértí azt, aki le akarja szakítani, neki nincs ilyen védőfegyvere, szegény, gyöngye asszonynak . . .

Pár nappal azután, hogy Kalász Márton ott hagyta a családi fészket, Földes Gábor állított be a fiatal asszonyhoz:

— Adjon Isten jó napot édes tubicám, hát egyedül maradtál?

A fiatal asszony összereszt, a hogy meglátta a férfit, előre tudta, hogy jön, mégis úgy félt tőle . . . Amaz észrevette az asszony felelmét s csendesen, mint egy suttogva mondta neki:

— Lásd édes virágszálam, most már egyedül maradtál, itt hagyott az a hitvány ember, csak azért, hogy egy pár forinttal gazdagabb legyen, mint itthon volt, itt hagyott téged özvegységre, hogy itt szegénységben és unalomban töltsd a napjaidat, téged, a ki többet érsz, mint annak a rongy Amerikának minden aranybányája együttvéve! Hej! de másnak, de méltatlannak is adja a sors néha a drága gyöngyöt! . . .

A fiatal asszony úgy tett, mintha nem is hallotta volna, behajolt a kis Marcához s ahhoz beszélt, azaz csak beszélt volna, ha a lázas remegéstől el nem akadt volna a hangja. Amaz folytatta:

— A csillagok soh'sem zavarodnak össze, a vadgalamb is megéli a maga párját, csak mi nem leltünk egymásra, csak mi tévesztettük el egymást.

A fiatal asszony most fölemelte eddig lehajtott fejét s némi megvetéssel nézett a férfira:

— Mit kísértget engem. Én becsületes asszony vagyok. Magának is van tisztességes, jólelkű felesége. Ha egy kis lélek volna magában, bizony nem hagyná ott beteg magára, hogy más idegen ember védtelen asszonyára törjön az alatt, míg a feleségének nincs talán az sem, a ki lázas ajkát egy pohár vízzel megvedvesítse.

A férfi nem hagyta magát zavartatni.

— Eh! bolondság az egész! Azt az asszonyt minden kihozza a sodrából, ha egy kis fejfájása van, arra már neki ágnak kell dűlni s ott őrizni 2—3 hétig. Ilát ki tehet róla, hogy olyan kényes természetű?! Jobb is lett volna, ha soha meg nem ismertem volna; nem vagyunk egymásnak valók, eltévesztett a sors bennünket; te helyetted őt hozta előmbé, pedig ügyis egyesülni kell elébb-utóbb azoknak, akik egymásnak vannak teremve! A sors kerekét, egy semmi asszony meg egy gyáva ember nem állthatja meg, ha mi egymáséi akarunk lenni, úgy-e tubicám?

A karját ölelésre nyújtotta az asszony felé, aki remegve szoritotta magához gyermekét s félre húzódott a férfi elől.

— Úgy? hát mégis annyira félsz tőlem, hiszen tudod, hogy a lelki üdvösségemet is odaadnám érted, oda egy csókodért, egy öleléseért és te még egy nyájas szót sem vesztegetsz rám? Pedig enyémnek kell lenned, ha az egész világ ellenem lesz is. No valld be igazán, hogy te se idegenkedel tőlem, csak az uradtól tartassz . . . attól a gyáva kutyától, aki magadra hagyott itt, csakhogy ő szabadon élhesse világát, ott a tengeren

túl. Vagy azt hiszed, hogy ő majd olyan szent életet él, mint te itten, hogy rá se mersz nézni idegen emberre? Azám: éli világát, mint a hal a vízben s azóta már bizonyosan van felesége is, valami amerikai menyecske s talán nem is egy, de kettő-három. Ne is várd, hogy valaha haza nézzen többé, megunt már téged bizonyosan, hogy is hagyhatott volna itt máskép?! Hiszen tudod, hogy Köles Marci is kivitte magával a feleségét s téged itt hagyott az urad; ha csak egy szikrát is szeretett volna, magával vitt volna bizonyosan.

Az asszony sirva fakadt:

— Mi gondja rá valakinek, akkor se mást csinál meg, ha megcsal; akkor se másnak fáj, ha felém se néz többé; de én a hites uramhoz hű maradok, mert úgy fogadtam az élő Isten előtt s meg is verne mind a két kezével, ha másképen cselekednék. Maga pedig ne kísértgessen engem, mert én magát gyűlölöm, utálok.

Földes látta, hogy itt a kaland sehogyse fog sikerre vezetni, legalább most nem, hát hagyta máskorra, gondolta majd mégpuhul később az asszonyka, ha jobban érzi a magányosság unalmát s egy kicsit — felejtí az urát. Azért mielőtt távozott volna, odaszólt az asszonynak:

— Utálj! gyűlölj szép virágom! én azért tégedet felejteni sohasem foglak, mert érzem, hogy a sors nekem szánt tégedet

*

Földes Gábor, mint egyszerű ember, nem igen tanult psychológiát, hanem azért ismerte jól az asszonyi lelket: falusi Don Iuánléttére sokszor volt alkalma kitapasztalnia. Tudta jól, hogy türelemmel a legtöbbre lehet menni ilyen esetben, azért csak várt-várt nyugodtan.

Ezalatt pedig a felesége egyre hervadt. Amolyan szelid, gyerek asszony, törekeny bábuféle volt, akire nagyon kell vigyázni, ha azt akarja az ember, hogy baja ne essék. Már pedig Földes Gábornak kisebb gondja is nagyobb volt annál. Ha a szegény asszony megszólította, hogy igen rosszul érzi magát, el kéne hívatni az orvost, durván rivalt rá:

— Eh, mit kényeskedel, nagyobb bajból is kilábol az ember doktor, meg patika nélkül, nem hogy ilyen apró köhécselésből!

Egyszer aztán ki is lábolt az asszony. Úgy szent Mihály nap táján azt mondta, hogy már ő igen jól érzi magát, egy-két nap múlva fel is kelhet az ágyból. Szegény asszony, nem kelt biz ő, harmadnapra szép csendesen elaludt örökre . . .

Földes Gábor egy kicsit megsiratta a feleségét, hiszen ilyenkor a legelfásultabb ember szíve is megindul, búsult is utána egy pár napig, de azután elfeledte csakhamar, az ő szívének hathatós gyógybalsama volt a szép Kalászné. Hiszen igaz, hogy ez még most se hallgatott a mézes-mázos szavakra, de Földes Gábor vette észre, hogy már nem olyan hideg, tartózkodó iránta, a szép menyecske, mint annakelőtte.

Hogy is ne olvadna fel a jég a nap meleg sugáraitól? Földesnek a szenvedélye pedig ilyen izzó, ilyen perzselő volt.

Pár hó múlva, hogy a fiatal Földesné meghalt, a faluban szélteben beszéltek, hogy a Kalászné selyemruháját, a miben a múlt vasárnap volt a templomban, Földes Gábor vette volna. Némelyek hitték, mások nem akarták elhinni. Pedig bizony ha beszéltek, hát nem hiába beszéltek. Sőt pár nap múlva még a hitetleneknek is kinyílt a szeme arra a csudára, ami történt. Egyik asszony egyébről sem beszélt a másiknak, csak arról.

— Hallotta-e már komámasszony, hogy Kalászné elhúrcokkodott annak a csúf Földesnek a házába?

— De hallottam ám! Az öreg Botosné a tulajdon látó szemével látta azt is, hogy Kalászné ott sütötte-főzte a sok aprólékot a Földes konyháján.

— Jaj, lelkem komámasszony e még semmi, de mán a Tisztelendő úr is szólt Földesnek, hogy így, meg úgy, nem szégyelli magát, hogy a más tisztességes asszonyát csalogatja el, mikor a magáét se becsülte meg, oszt még neki állt fejjebb.

— Az ám, de még a menyecske is pattogott a Tisztelendő úrra, hogy neki nem parancsol senki papja, ő vele nem rendelkezik senki. S hogy a Tisztelendő úr azt mondta neki, hogyhát a hites ura mire való, Kalászné még a derekára tette a kezét, úgy vágta vissza: Ha igazán hites uram vóna, nem is hagyott vóna engem itt a kis fiammal együtt, hogy itt rongyosan nyomorogjak, engem nem arra nevelt az édes anyám!

Szóval a szép Kalászné csakugyan odaköltözött a kis fiával együtt a Földes Gábor portájára. S míg szükségét nem látott, megőrizte a becsületét is, de a szükség igen rossz tanácsadó, olyan az, mint a gyümölcsfereg, a legépebb gyümölcsöt is tönkre teszi, ha egyszer abba befúrja magát. Kalászné pedig igazán nagy szükségbe jutott. Az a kis pénz, amit az ura itthon hagyott neki, mihamar elfogyott, a szép selymes öltözeteket szeretete, dolgozni pedig nem tanították. Az ura meg nem-hogy neki tudott volna pénzt küldeni, de maga is majd éhen halt abban az arany világrózsben. Mert a nagy aranyhegyeket, amikről álmódott, sehogyse találta meg, de még csak munkát se kapott; ha egy-két ismerőse nem segíti, bizony akár éhen hallhatott volna meg.

Hiába beszélt aztán a szép asszonynak az öreg pap, hiába intette atyai jó indulattal, hogy térjen vissza a jó útra, még nem késő, hiába beszéltek a szomszédok is neki, mind nem használt semmit. Hja, a becsület olyan, mint a meredek szirt, ha egyszer valaki letántorodik róla, menthetetlenül a mélységbe zuhan s összetöri magát.

A szomorú dolog hire eljutott Kalász Mártonhoz is, valami jó embere megírta neki az egész dolgot, azt is, hogyha azonnal hazajönne, talán még segíthetne a dolgon úgy, ahogy.

Ha Amerika minden kincsével tartották volna vissza Kalász Mártont, bizony akkor sem maradt volna ott többé. Annyi pénzeckét épen keresett már, amennyin hazaütazzék, otthon is termelt rövid pár hét leforgása alatt. Legelőször is a jó öreg papot kereste fel.

— Hát hazaérkeztél fiam a tengerentúlról?

— Haza érkeztem Tisztelendő uram erre a szomorú gyalázatra, ha netán még lehetne segíteni a bajon. Ép azért jöttem Tisztelendő uramhoz, hogy hívatná ide azt az asszonyt, oszt' beszélne a lelkire, hogy ne legyen továbbra is világ cédája, falu csúfjára, meg az én nagy szegényemre; én a haja szálát se görbitem meg, mert Isten látja lelkemet, én nem tudtam megútni annak ellenére sem, hogy így félre lépett.

— Hej, édes fiam, mondta az öreg pap szánakozva, késő már minden, késő . . . Mintha valami búbájós italt itattak volna a feleségeddel, úgy viseli magát. Téríttem volna én már vissza a lejtőről, de nem hallgatott még én rám sem, nem lehet vele birni többé. Fiam, fiam, minek is hagyta itt magára, minek is mentél ki te kincset keresni; lám a legdrágább kincset vesztetted el most miatta . . .

Düh, lemondás, csüggettség s végtelen keserűség volt egyszerre a Kalász Márton szavaiban, ahogy mondta:

— Verje meg a szentháromságos Isten, hát ki tudta, hogy a rossz lónak, meg az asszonyoknak nem kell hinni! . . .

Csáthy Edömér.

Repülj fecském.

Csendes lett a kuruc tábor —
Sötét nagyon az éjszaka;
Csak az őrült szórja fényét
S az éj tengersok csillaga.
Sötét minden, hallgat minden,
A madár sem zeng az ágon,
Csak a patak zsong, dong, csacsog
Altató dalt a sziklákon. —
Álmodoznak a kurucok;
Nagy, szent, dicső diadalról, —
— A kuruc még álmában is
Szabadságért küzd, ví, harcol.
Olyan édes, oly ragyogó
A vitézek álmodása,
Mint az égen virasztató
Ezer csillag ragyogása:
— — Magasan leng a lobogó,
Fényes csillag akad rája.
. . . S reá hull, hull a mennyország
Ezer színes szép virága.
Angyal-kezek hímezgetik,
S ők is összecsókolgatják,
Szent örömmel zengi ajkuk:
Éljen, éljen a szabadság!
. . . Felharsan a tárogató,
Egyszerre sír, zokog, kacag.
— — És selyem lesz a zöld pázsit
A szendergő kuruc alatt.
Susogni kezd bokor, virág,
Langy fuvalom cirógatja
S másfelé száll álmokkarján
A vitéznek gondolatja:
. . . Mintha ezer tündérleány
Járná körül táncot lejtve,
S szórna tengersok virágot
Rá egy tarka tündérkertbe'.
. . . Így pihen a boldog kuruc,
Míg egy pislá mécses mellett
Csókol össze nagy Rákóci
Egy picinyke kis levelet.
Elolvassa tiszter, százszor,
Becézgeti szerelmesen:
„Oh, hogy meg nem ölelhetlek,
Árván maradt szép hitvesem . . .
Azt írod, nagy vágyódásod
A te hites urad után —
Azt az író kis kezdet
Oh, bár összecsókolhatnám!“
Reáborúl az asztalra
És úgy zihál széles melle,
Mintha a nagy tengereknek
Haragjával volna telve.
— Végre papírt keres elő,
Irni akar hosszan, sokat;
Hol felveszi, hol leteszi

A fehér lúd irótollat . . .
Mit is írjon? hol is kezdje?
Hiszen olyan sokat tudna,
Szerelmeset, forrót, — óh csak
A szemébe köny ne futna.
. . . De ha! mi szól olyan szépen,
Kinéz gyorsan az ablakon;
Csillogni kezd a napsugár
A ragyogó gyöngyharmaton.
Most kel a nap. Ablak alatt
Szomorú fűz hajló ága,
Rajta ül egy fecske madár,
Csattog reggi hő imája.
— A nagy vezér elhallgatja
Visszafojtott lélegzettel
És ettelik istenadta,
Istenküldte szent ihlettel.
Megindul a fehér lúdtoll,
Gyorsan, hiszen várja párja,
Hadd olvassa, csókolgassa;
— „Repülj fecském ablakára“. —
Nagy szívének nagy szerelme
Ugy ujjongott, forrott benne, —
Ha e fecske messze, Bécsnek
Levelével útra kelne . . .!
Lassan, lassan elring lelke
A csicsergő lágú danára,
De felvezzen és susogja;
„Repülj fecském ablakára!“

Farkas Dezső.

Magyar birodalmi diák-szövetség.

A június 21-én összegyűlt diák-congressus, — rég óhajtott és általánosan szükségnek itélt célt tűzött ki legelső feladatának: megalkotni a diákszövetséget. A komoly munka és az érzett hivatás jegyében ült össze és az ifjúsági, helyesen a fővárosi ifjúsági életben felmerült mozgalmak végső hullámain kívül mi sem zavarta meg komoly törekvését. Tudtuk, hogy meg kell alkotni az egységes, magyar diákelet melegágyát, melyből a jövő élet nemzetesebb irá: ya, céltudatosabb ifjúsági élet burjánzik elő. E tudat vezette a congresszust, hogy végre megvalósítsa a diákpolitika vezér elvét: a magyar diákeletet és ennek váza, kerete gyanánt a diákszövetséget.

Hiszen voltak és vannak még ma is meglehetősen nagy arányú, többé-kevésbé jól szervezett ifjúsági egyesületek, amelyek azonban mindig csak szűkkörű, sokszor egyéni és szűkkeblű célokat, helyérdekeket szolgálnak és egyáltalán nem tekinthetők a magyar ifjúság érzelmei megnyilatkozásainak és megnyilatkoztatóinak. Sohasem volt a magyar ifjúságnak egy olyan hivatalos szerve, amely egységesen tenni, a nemzet ifjúsága nevében eljárni, szükség esetén repraesentálni tudott volna és bizony sokszor megesett, hogy a helyes diákpolitika alkotmányos elveivel direkt ellenkezésben teljesen illetéktelen tényezők szóltak és cselekedtek az ország ifjúsága nevében, megbízatás és felelősségre vonhatás nélkül. Szükségét érezzük annak, hogy összehozzuk egy testté a magyar diákságot, hogy tudjunk egymásról, érintkezünk egymással. Nemzeti célokat fűzzünk ifjúsági törekvéseinkhez, miket csak erőösszetétel, tömörülés által érhetünk el. Látjuk magunk előtt lengyel testvéreink példáját, kik már rég megalkották a maguk Ogninójukat,

a hazafias lengyel diákligát. Ők megtudták találni a kellő formát, precizizálták az összetartó alapelveket és most egységes, tetterre képes diák életet élnek. — Tőlük tanulhatjuk, hogy mit lehet, mit tud elérni egy szervezett ifjúsági erő.

Ily indokok motivizálták congressusunkat akkor, mikor első helyen a diákszövetséget kívánta megalkotni.

Két egymással párhuzamba állított és alaposan kidolgozott tervezet alapján tárgyaltunk. — E pertractatio minden mozzanatára képteleenség kiterjeszkednem és csupán a hosszas, komoly és élénk viták során leszűrődött alapelveket fogom igyekezni itten feltüntetni, annyiaval is inkább, mert a részletes kidolgozás után úgyis alaposan ismertette lesz diákszövetségünk egész rendszere.

A szövetség címe: *Magyar birodalmi diák-szövetség*. Kifejezője ez elnevezés annak, hogy ez a szövetség a magyar szent korona országainak diákszövetsége, melyben tehát Horvátország is benne van. Ez az indok tette szükségessé azt, hogy a congressus a „birodalmi“ elnevezés mellett foglalt állást szemben az „országgal“, mely utóbbi közjogilag is helytelenebb és csak erőszakosan kiterjesztett magyarázattal lehetne alávonni a társországokat is. — A cím illetően megállapítása után, mindjárt felmerült a jelvény kérdése. Eddig jelvényünk a selmecbányai congressus által creált, — azt hiszem, általánosan ismert gombjuk-dísz volt, melyre vonatkozólag felmerült hosszas vitatkozásokat feleleveníteni nem akarom, csak constatálom, hogy azt többen nem hordják, mint amennyin hordják. Vagyis: a célnak meg nem felelt. Újról kellett tehát gondoskodnunk; jobbról, kifejezőbből és minden igényt és érdeket kielégítőről. Voltak ugyan, kik bizonytalan méltányossági okokból a selmeci jelvény mellett nyilatkoztak, de a congressus többsége ezt eljuttette és e helyett a „Műegyetemi kör“ tervezete alapján, azt mintegy pótlólag, kettős jelvényt hozott: a szövetség pécsettjével ellátott *rész fokos*, séta pálcá alakban és kis, gombjukba viselhető alakban (ünnepélyes alkalmakkor való használatra), — Ezzel oldta meg a jelvénykérdést, mihez kritikai megjegyzéseket fűzni nem akarok most, de ezt a selmeci megoldásnál minden esetre szerencsésebbnek tartom és komolyan hiszem, hogy nagyobb népszerűségre fog majd szert tenni.

Tagja és pedig rendes tagja a szövetségnek minden magyar főiskolai hallgató, *egyesületei útján*. Vagyis e tekintetben a congressus nagyon helyes intentiókból kifolyólag nem az egyéni beiratkozást fogadta el, mint rendszert, hanem az egyesületi elvet fogadta el tagsági alapul. Mert ha elfogadjuk azt, hogy egyéni beiratkozás alapján szerzi meg valaki a szövetségi tagságot, ez a szövetségi székhely (Budapest) ifjúságának a vidék érdekeit elnyelő, túlnyomó többségét jelentené. Ott helyben a beiratkozás könnyen történhetné, míg a vidéket illetőleg, ez csak levélileg, kevésbé biztos úton történhetné. Ha pedig az egyesületi elvet juttatjuk érvényre, akkor a főiskolai egyletek útján minden vidéki hallgató is tagságot nyer. Ez egy. Aztán meg azért is szükségesnek látszott a szövetségi tagság fontos kérdésénél az egyéni rendszert mellőzni, mert ha komolyan meg akarjuk valósítani diákszövetségünket, akkor azt biztos alapokra kell fektetnünk. Már pedig az egyéni rendszer mellett az egész szövetség léte illuzióriussá válhatik, ha az önkéntbelépés kétséges eszköze szerzi a tagokat, míg ez az egyesületi rendszer mellett egyenesen ki van kerülve. Így a tagság az egyesületeket, mint összeségeket illeti, melyek természetesen az alkotó egységeket is magukkal viszik és feltétlenül magukkal viszik. Ily egye-

sület pedig, mely szövetségi egyesületként szerepelhet, minden főiskolában van s így az ország diákifjúságának legkisebb része sem maradhat ki a szövetségből. A diákszövetség tényleg a diákság hivatalos testülete leendő, mely megvalósíthatja a kitűzött célokat: a *testvéries br-zésről áthatott, magyar diákéletet*, a főiskolai ifjúság anyagi és szellemi előhaladásának előmozdítását mind befele, mind kifelé, a külfölddel szemben hivatalosan és egységesen repraesentálni a magyar ifjúságot, ápolni úgy bent a hazában, mint a testvéries érzületű külfölddel szemben a barátságot, nemzeti és kulturális funkciót teljesíteni!

Még egy fontos kérdésről akarok röviden szólni: a diákszövetség legfőbb végrehajtó szervéről. Két felfogás küzdött egymással: a legfőbb vezetést egységesen egy emberre, a *szövetségi elnökre bízni*, kit a diákszövetség közgyűlése, a diákcongressus választ. Ez volt a debreceni tervezet álláspontja és különösen a debreceniek által propagált eszme. A másik felfogás a legfőbb vezetést *szövetség-tanácsra kívánta bízni*, mely négy tagból állva, az eszmeileg elrészelt ifjúság egyesített képvisellete legyen. Hosszas és alapos vita fejtett ki a kérdés körül. A pro és contra felhozott érvek sokaságát itt recitálni feleslegesnek tartom, csak a congressus megállapodását közlöm. A congressus ugyanis az utóbbi álláspontot tette magáévá. A vezetést négy tagú szövetség-tanácsra bízta. A négy vezérképviselő közül egy a b-pésti, egy a kolozsvári, egy a zágrábi és egy a vidéki főiskolák tagjai közül a közgyűlés által választatik. — Ez így ránk, vidékiekre, sérelmesnek látszik. De ha a congressus egy póthatározatával összevetjük, másként áll a dolog. E póthatározat szerint: a vidéki vezérképviselő a főiskolák szövetségi szerveinek megkérdezése nélkül semmi fontosabb kérdésben el nem járhat és a megkérdezett ügyben a beérkezett vélemények abszolút többsége értelmében tartozik eljárni. Ez mig egyrészt garantia a vidéki főiskolák részére, addig másrészt egy nagyjelentőségű institutio. Ha ugyanis az egyetemek életében gyakran előforduló súrlódások ott a szövetségi életet veszélyeztetik, az biztosítva van vidéken, a vidéki vezérképviselő vezetése alatt. Ha a fővárosi és más egyetemek ifjúsága körében meg nem alakul a diákszövetség, megalakul az vidéken. Erre nyújt lehetőséget az a póthatározat. Ez csak tiszta nyereség lesz a diákszövetségre nézve. Így már nem történt érdeksérelem.

Szólhatnék még sokat erről a diákszövetségről, de csak várjuk be a végleges döntést és részletekben való kidolgozást is. Ezek a fundamentális elvek, melyeken, — azt hiszem, — felépülhet szilárdan a diákszövetség. Reméljük!!

K. F.

Bujdosó dala.

*Árvánál árvában bujdosom én búsan,
Hulló havas eső borítja be útam.
Beborítja útam, rám soh'sem találjak;
Örök búcsút mondtam szép Magyarországnak,
Én árva hazámnak.*

*Idegen lesz a sír, amely majd ellakar
S mit kóbor szél hajt rá: idegen az avar.
Hajh, idegen földben nem lesz nyugovásom:
Hozzad a sírből is egyre visszavágyom,
Szép Magyarországom! . . .*

Igric.

DIÁKTÖRTÉNETEK.

„Cseberből-vederbe“ . . .

A vonat fűtyült s nemsokára berobogott az állomásra, hol nagyapám kocsival várt. Azonnal bevezetett az állomás melletti csárdába, — hadd fűjjanak egy keveset a lovak — mondá, — mert még csak egy pár perce érkeztünk a vonat jövelele előtt. — Na fiú — szólt nagyapám, — hová mégysz legátióba? — — B . . . ba feleltem . . . — B . . . ba? — szólt kissé elgondolkozva nagyapám, — hajdanába én is voltam ott legátióba, ott történt velem egy cudar história.

— Mi volt az a cudar história? — kértem kíváncsian.

— Hogy mi volt az fiaim — szólt az öreg — bizony kissé hosszasan elbeszélni, no de majd az úton elmondom.

Egy fél óra mulva útban voltunk, figyelmeztettem tehát az öreget, hogy mondaná el azt a történetet . . .

— Na az igaz — szólt nagyapám — jó, hogy figyelmeztetted, mert bizony már az ilyen magam fajta öreg embernek könnyen kifityen minden az eszéből, — és azután elkezdé beszédét.

Régen volt biz' már az, van tán vagy 50—52 esztendeje, mikor én b. i. legátus voltam. Hej még akkor nem voltak ilyen nagy urak a diákok, mint most, gyalog kellett menni, mert nem volt vonat; csapatostul indultunk el az electió után, néha 3—4 napi járőföldet is megtettünk, míg kiki a maga falujába érkezett. Akkor is úgy mentünk, mikor b. i. legátus voltam. Az odamenetel meg volt rendesen, de nem is erről akarok én neked beszélni, hanem azt, ami az ünnep elmúltával történt velem.

Még abban az időben B. alatt hatalmas erdő volt, most már nagyobbára ki van irtva. Az ünnep harmad napján hajnalban elindultunk mendicásommal, hogy még délre elérkezzünk K.-ba, hol nagyapám lakott. Köröm sötét volt még mondhatni egész éjszaka, a faluba mindenütt aludtak. A mendikás ugyancsak szepegett, hiába biztattam, hogy ne féljen meg engem lát, az igaz nem is látott jól meg engem se a nagy sötét miatt, így történt aztán, hogy egy negyedórai gyaloglás után kezdtem észre venni, hogy nem jó helyen járunk. De már mindegy — gondolám — a mendikásnak azonban nem szóltam semmit, az csak bandukolt utánam.

Nemsokára az erdő alatt voltunk, de egészen a másik oldalon, mint a melyiken nekünk kellett volna mennünk. Gondoltam, átesapunk az erdőn s így megeljük a rendes utat . . . Minél beljebb mentünk az erdőbe, annál sötétebb volt s én annál kellemetlenebbül éreztem magamat.

De csak mentünk tovább, már jól bent lehetünk az erdőbe, mikor távol a fák között félelmetes villogást vettem észre s nemsokára elfojtott tompa ordítást . . .

— Vigyázz! — sugtam a mendikásnak — ez aligha nem farkas lesz, még pedig nem is messze . . .

Hamar fel kell mászni a fára, szóltam a remegő mendikáshoz, ki már se hőtt, se eleven nem volt s azzal megragadtam a gallérját és odatosítottam egy közeli fához, a melyre nagy ügygyel-bajjal felmászott s utánna magam is felkapaszkodtam. De már ideje is volt, mert a farkasok észrevettek bennünket, egész közel jöttek a fához és sóvárgó szemekkel kezdtek felfelé pislogatni; elkezdtek keservesen vonítani, szaladgálni a fa körül, mi pedig fent ültünk a fán remegve, mert bi-

zony meglehetősen szellős menhelyet adott a fa s a mellett a farkasok üvöltésétől is meg meg borzongott a hátunk, mondhatom még ilyen „nachtsmusik“-ot nem hallottam.

Egy darabig csak ültünk mi a fán, ha nem is valami kényelemben és nyugodtan, de legalább is biztonságban; gondoltam, hogy ha a bestiák belátják kísérletezésük sikertelenségét és hogy „non dum matura est“ vagyunk számukra, mint a mesebeli rókának a szőlő, odább állnak, de nem úgy történt.

A gonosz farkasok állhatatosan ott maradtak; sőt egyszer törbe is akartak csalni, elmentek jó messzire, gondolták, az alatt lemegyünk. A mendikás már készült is, de visszatartottam, jó is volt, mert a bestiák hamar visszajöttek és miután látták, hogy mi mégis a fán füllelünk, keservesen kezdtek ordítani, majd dühösen ugáltak a fa derekára.

Egy jó óráig tartott ez az ostromállapot, már lassanként oszladozni kezdett a sötétség és derülni kezdett az erdő képe, ellentétbe ami képünkkel, midőn távol az erdő belsejében valami neszt hallottunk. A farkasok is észrevették ezt és felhagytak az ordítással.

Néhány pillanat mulva puskaropogás verte fel az erdőt és a farkasok közül 3 holtan esett össze, míg a többiek ijedten elkotródtak.

Megkönnyebbülten lélekzettem fel s lemásztam a fáról, a mendikásom azonban örömeiben mászni se akart, hanem leugrott, de keservesen tapasztalta, hogy „nincs ugrás a természetben“ vagy ha van is, igen keserves, mert imé a rokkja belcakadt egy galyba s végig reszpette a hátán. Ekkorára a mentők is oda érkeztek. Mogorva kinézésű emberek voltak, durva szakállal, késekkel, puskákkal felfegyverkezve.

— Na mit kerestek itten hé? — szólt egy legtekintélyesebbnek látszó közülök.

Én egyik ijedelemből a másikba esve alig-alig tudtam nekik válaszolni, hogy Z. J. vagyok b. i. legátus és, hogy hazautazóban vagyunk.

— Ide hát a pénzetekkel. Láttam, hogy itt rablók-kal van dolgunk, kivettem tárcámat s odanyújtottam, szintúgy a mendikás. Megkapván a pénzt a rablók, kissé odább mentek és csendesen tanácskoztak, mi meg a fa alatt vártuk, míg eltávoznak. Egy néhány pernyi tanácskozás után visszajöttek és egy kötelet vett elő s bizalmatlan mozdulattal jött felém.

— Mit akarnak ezek?! — gondolám, talán nem akarnak felakasztani?

A durva rabló megragadta kezemet, hogy hurkot vessen rá; no de hát én se voltam holmi anyamasszony katonája, mellen ragadtam és egy hatalmasat lóditottam rajta, úgy hogy a rabló hanyat vágódott, csak úgy koppant a feje egy fatörzsön. A mendikás vérszemet kapva, dühösen vetette magát a földön fekvő rablóra, de megjárta, mert a dühös rabló úgy orron törülte, hogy orrán-száján elindult a vér, mire én e válságos pillanatban sem resteltem odasúgni neki: „quod licet lovi, non licet bovi“.

Az állásából elmozdított rabló, mint egy vadállat ugrott fel és késsel rohant felém, bizony ha a többiek közbe nem lépnek, aligha nem hizói halállal multam volna ki az árnyékvilágból. Halás pillantásokat vettem a vezérre, amelyeket az nem igen látszott acceptálni, mert valamit motyogott a másik két embernek, mire azok megfogtak és hátrakötötték kezeimet és szememeit is bekötötték, mit nyugodtan türtem. Ennek megtörténte után megindultak, vezetve minket előttiünk láthatatlan

úton. Gondolom, úgy egy órát gyalogoltunk már, mikor megálltunk s levettük a kendőt szemünkről és egy homályos, rossz levegőjű kunyhóba voltunk; a földön mindenfelé rozsdás vasdarabok, törött edények, rongydarabok, a falak beaggatva állatbőrökkel, a padlásról méternyi hosszúságban csüngött alá a pókháló és mindezek doh és penész szag által voltak undorító harmóniába kapcsolva.

A haraniák a kunyhó hátuljára vezettek, maguk pedig a kunyhó elején tüzet rakottak, evéshez, iváshoz fogtak, melynek végeztével a vezér egy rozoga ládából kivett egy csomagot és abból egy sárguló iratot választott ki s intett nekem, hogy menjek közelebb; oda mentem, mire a kezem feloldották.

— Na úgye diák vagy? — szólt egy kissé simább hangon.

— Igen — feleltem kurtán.

— Hát akkor értened kell ezt az irást — s azzal a kezembe adta az említett irást. Kíváncsian vettem át, olvasni kezdtem. . . .

Egy nemes levél volt az s amint olvasom tovább, ijedten tántorodtam hátra. . . A B. mellett levő Cs. falusi Vadassy család nemes levele volt, amely családot pár héttel ezelőtt raboltak ki és magát Vadassy Tamást meggyilkolták. Ez a felfedezés és az a gondolat, hogy rabló-gyilkosok közt vagyok, néhány percig némává tett s mereven tekintettem az előttem levő írásra.

— Na mit mond az irás hékás? — szólt a vezér. A durva hang felvert kábultságomból és szörül-szóra lefordítva elmondtam nekik az irás tartalmát

A haraniák csalódva néztek össze. Tudja Isten mit gondolhattak affelől az írásfelől, talán valami érdekes okmányt véltek benne felfedezni. A kedvezőtlen hatást azonnal tapasztaltam én is, mert újra megkötöztek, még a lábomat is és egy szögletbe tettek.

— Na itt lejárt a szerepem — gondoltam, most már várhatom a következőket.

A rablók nemsokára lefeküdtek és aludtak, csak egy maradt ébren örködni. Mikor eljött a dél, felkeltek, ettek-ittak újra; azután megint lefeküdtek és aludtak mindaddig, míg az őr fel nem költötte őket. . . . Már ekkor alkonyodni kezdett, a tűz parázsa halvány fényt vetett a kunyhó disztelen falára és a rablók mord kinézésű arcára. . . .

A rablók felfegyverkeztek és a vezér kivételével, ki ott maradt, valószínűleg ránk ügyelni, eltávoztak, biztosan valami új kalandra indultak. . . .

A vezér néhány hasábot tett a hamvadozni kezdő parázsra, aztán végignyújtózott a tűz mellett és élvezettel eregette pipájából a bódor füstöt. Csak pipázott egy darabig a vezér, bambán bámulva a tűzbe, egyszer csak kiesett szájából a pipa és hatalmas horkolással jelzé, hogy az „álom édes karjain” ringatózik. . . .

— Itt a szabadulás — susogtam a mendikásnak. . . Rettenetes erőfeszítéssel kiszabadítottam kezemet, lábomat a hurokból, azután a mendikásomat is feloldoztam prometheuszi helyzetéből és nesztelenül a rabló felé mentünk. . . .

Az nyugodtan aludt tovább. . . Igen édes álmai lehettek, mord arca szinte mosolygott, talán valami sikerült kalandról álmodott.

Nem tétováztunk tehát soká, nesztelenül kiléptünk az ajtón, visszatartva még a lélekzetünket is. . . Amint kint voltunk, azonnal észrevettem, hogy a kunyhó egy nádas közepén van, tehát nem tudtuk tájékozni magunkat, csak úgy találomra indultunk el egy irányba, hiszen

mindegy már akárhová megyünk, ennél gonoszabb helyre nem juthatunk. . . .

A nádas közt veszedelmes rossz út volt és a mellett meglehetősen sötét, így aztán csak bukdácsolva haladtunk előre, nem tudva hová jutunk. Órákig bolyongtunk így míg végre kijutottunk a nádasból és nemsokára egy tanya alá értünk. Fáradtak, éhesek voltunk, de a tanyába sötét volt s így nem mertünk bezörgetni, hanem egy szalma kazalba bujtunk be, hogy kissé pihenjünk. Másnap alig kezdett még derengeni, kimásztunk a szalma kazalból és elindultunk. A járó kelők aztán csakhamar a helyes útra tereltek, így aztán harmadnapra elérkeztünk K.-ba, nagynénémhez.

A koesi ezalatt a falu alatt volt már s nagyapám így végzé beszédét: — Ugy-e szinte hihetetlennek látszik az ilyen dolog már a mai diákok előtt, pedig ez így történt, az x. i pap, ki a mendikásom volt bizonyára még emlékszik rá. megkérdezheted, ha majd egyszer odakerülsz; de hát ti az ilyeneken már csak bámultok, az igaz nem is olyan legények voltunk mi abba az időben, mint ti most.

Nem akartam az öreggel ellenkezni, ráhagytam; no de majd én is azt fogom mondani az unokáimnak.

Bornemissza István.

Velünk marad.

Alapige: Máté XXVIII. 20.
Ime én tiveletek maradok minden napon a világ végeztéig.

Azoknak utolsó, búcsúszavai, akiket szerettünk, kitörölhetetlenül maradnak meg emlékezetünkben. Ha az atya halálos ágyán aldoilag teszi rá kezét gyermekei fejére s reszkető ajkakkal, mintegy már az örökkévalóságából hangzó lehelletszerű intést ad nekik útravalóul az életre — ez a legtöbbször mélyen hatol a szívbe, örállónk lesz egész életünkben. Vagy ha az anya messze földre induló fiának patakzó könnyek közt köti szívére szeretetteljes anyai szavait — óh az ilyen szavaknak sokszor volt áldó erejük, a világ kísértéseitől sokszor mentették meg ezek az ifjút, neki erőt és vigasztalást adtak a kísértésekben vagy a romlásból visszavezették őt a békés családi hajlékba.

Úrunk búcsúszavai azonban, midőn ott Bethániában megszűnt a testi közelség térbeli viszonya és az ő szavai: „Ime én tiveletek maradok minden napon a világ végeztéig,” mint túlvilági hangok esendültek meg a tanítványok fülében s szívében, mondom Úrunk búcsúszavai lelkiünk legbensőbb mélyére fognak esni, a szívet erősítve, szent reményt táplálva s az elválás fájdalmait enyhítve. Hiszen a vele való érintkezéskor tapasztalhatták, hogy mindent teljesít, amit ígér, hogy az ő szava igaz is így az élet tövise útján is bátran mehetnek; ő velők van. A bizonyosságnak eme tudata felemeli fejüket s őket megerősíti az inségben és halálban. Ez a bizonyosság emeljen fel minket is s erősítsen meg bennünket az a tudat, hogy:

O velünk marad!

„Ime én tiveletek maradok.” Ki az tulajdonképen K. T. aki oly felségesen mondja e szót: én. Ki az, aki ilyen ígéretet tehetett abban az órában, amikor közönséges halandó lények a bizonytalan jövő küszöbét szívőkben az örökkévalóság szent borzadályával lépik át, az elválásnak abban a pillanatában, mikor más teremtmény aggódik, reszket és csak egyet tud, hogy itt kell

hagynia, ami után epedt, ami neki kedves és drága vala, az elválásnak abban a pillanatában, amidőn az ember igazabb, mint bármikor, és midőn hiúságot és dicsőséget, minden nagyravagyást s hazugágot levetköz, ki hát tulajdonképen, aki e nagy hatalmas szavakat mondja?

Talán földi fejedelem, ki milliókat kormányzott kénye kedve szerint, a kinek intésére ezek engedelmeskedtek, a ki egyike azoknak, kik lángoló ércbetikkel irták be nevüket a világtörténelem könyvébe? Nem, a világ leghatalmasabbjai is elenyésztek azon panaszszal ajkukon, hogy el kell válniok a földtől, melybe vetettek, a nélkül, hogy aratáskor a csűrbe takartak volna. Vagy talán szellemhős, ki az emberiségnek a tudomány és felfedezések új ösvényét mutatta meg, talán azoknak egyike, a kik a világot szellemök szárnyán magukkal ragadták s új ismeretlen világrészt tartak fel az emberek előtt, a kiket újjongva üdvözölt a néptömeg, mint a kik a szellemi rabságot eltörölték és a kiknek sirjait márványszobrokkal ékesítették? Oh nem, ezek közül egyik sem mondhatta azt, hogy: én veletek maradok.

Bár mily sok balhiedelem üzte is a bölceket, bármily sok csalárd kép tartsa is fogva az okosokat, oly vakmerő, elbizakodott egyik sem volt, hogy ilyen ígértet tegyen, hiszen tudták, hogy rövid idő múlva romlandó porsátoruk a sirba száll alá. Tehát ez alatt az „én“ szócska alatt nem azt kell érteni, hogy az ő tettei s végrehajtott tényei maradnak velünk; milyen szomorú, milyen erőtelen az ilyen ígértet. Ezen „én“ szócska mögött egy élő lénynek kell állania, a ki maga az élet, nem a kor gyermeke, a ki az időnek köteles leróni adóját s a kinek kezdete és vége az örökkévalóságban van, a ki így szólhat: mielőtt Ábrahám lett volna, én vagyok.

Ilyen élő lény ő; a nap, melynek sugara ha feljönnek, a csillagok elhalványodnak s fényüket el kell vesztetniök. Oh vajha lelkesedve s túláradt kebelrel hirdetném őt nektek, úgy, hogy minden térd meghajoljon előtte és mindnyájan azt a vallomást tehetnétek, hogy ő az Úr atyánknak, isteniünknek dicsőségére.

Ő az, a kire a népek évszázadokon keresztül várakoztak, a kiért a szívek az epeztő vágy hangján dobogtak. Kinek születése alkalmával az ég és föld szent összhangzatban olvadt össze és az égi dicsőítő ének a föld örömrivalgásával égi összhanggá egyesült, hogy ő az Úr!

Ő az embernek fia, ki szelid és alázatos, aki odaadó szeretete és önfeláldozó élete, önmegtagadása és lemondása által örökre érvényes tanait szóval és tettel bebizonyította és azáltal, hogy a legkedvesebbet, amit csak ember bírhat, életét kiterjesztette az egész emberi nemre, méltatlanságot szenvedett, hogy a világot magáénak mondja.

Ő a béke fejedelme, aki az Istennel való békeséget hordá szívében és azt minden békeszerető lélekkel közölte, s nyomorúságos életével s panaszaival, nyugalom nélkül s meggyötörve az el nem múló béke sugaraival lövelte e földre.

Ő a tiszta és szent, akire eddig sem tudomány, sem kímekedés semmiféle szennyfoltot rá nem költhetett, akinek élete s mindennapi kenyeré az vala, hogy teljesítse akarát annak, aki őt küldte, aki isteni haragjában a bűnt gyűlölte, de végtelen könyörületességével a bűnösöket magához ölelte.

Ő a lelkek országának királya, akinek tanai a

világot, időt és örökkévalóságot magukban foglalják, melynél szebb s tisztább nincs, s értékes, megsemmisíthetlen szabályokat tartalmaz, mely minden valláserkölcsei gondolkodásnak s cselekvésnek zsinórmértéket fogja képezni minden időben s mindan emberre nézve.

Ő az Idvezítő, aki isteni erejénél fogva a betegeket meggyógyítani, a halottakat feltámasztani, felébresztetni képes, aki az eltiportakat és aggódókat megvigasztalja s isteni erejével tölti el.

Ő a hatalmas győző, aki a halál bilincseit szétörte, a koporsó zárait feltörte és azzal a természetben és emberi világban, mely megváltását a halál száműzésétől várta, az isteni világrendet ismét helyre állítá s aki életet s hallhatatlanságot ad mindenkinek, akik őt keresik és hozzá ragaszkodnak s aki felment az Istennek, ami Isteniünknek, atyjának. ami atyánknak a jobb-jára.

Ő az az élő lény, aki gyöngé tanyítványaival olyan diadalmenetet tartott a földön, aminőt nem látott a világ, akiért ezer meg ezer vértanú vére omlott, hogy ez, mint az istenországának jövő magva az emberiség földjébe beplántáltassék. Ő az az élő lény, aki félisteneket buktatott le a trónról, aki az erkölcsöt és művészetet és tudományt előmozdítá, a babonát s vakhitet megsemmisíté, a paloták s kunyhók lakóit boldoggá tevé, úgy hogy millióknak üdv s béke jutott osztályrészül örökre.

Ő az élő lény, akit kimondhatatlan gyűlölettel üldöztek, akinek arcát oly gyakorta megszorították, a kire titokban s nyilvánosan a gúny nyilatit szórták, akinek keresztjét legszivesebben szerették volna a mulandóság örvényébe dobni, akinek dicsősége azonban annál győzedelmesebben s annál fényesebben lépett előtérbe, minden vész, minden szomorúság után, akinek megsemmisíthetlen hatalma annál szilárdabb alapot vetett magának s aki, ámbár a szégyen bélyegét sütik homlokára s ellenséges érzelmekkel viseltetnek iránta, ma is kitűzi a hegyeken az Isten országának lobogóját, hogy lássák s tudják meg az emberek, hogy Jézus Krisztus tegnap és ma és az örökkévalóságban ugyanaz.

Ő az, aki így beszél: „én veletek maradok minden napon a világ végezetéig. „Én veletek maradok. Vajjon csak a Bethániában lévő tanítványok-e azok, akik álmélkodva, imádkozva, csüggetegen pillantanak mesterök után? Nem, K. T. mi is! mi is csak ő benne találunk nyugalmat. Az emberiség, minden egyes aggódó szív vágyakozik az élet békételességei közt a nyugalom után, felsőhajt a mulandóság nyomása alatt. Ime! minden test olyan, mint a fű s a test dicsősége, mint a fűnek virága. A mi életünk szétfoszlik, mint a felhő, elmúlik, mint a köd, melyet elűz a nap fénye. A mi időnk az árnyékhoz hasonlít. Vagy talán nem úgy van? Menjetek ki a temetőbe, hol a halhatatlanok sirjai domborúlnak! Mily sokan pihennek a sir rideg ölében, akik még szívesen maradnak volna öveik körében. „Hiszen én veletek vagyok,“ mondja az anya aggódó gyermekeinek és ime a ravatal készen áll, melyre mindjárt ki lesz terítve. „Bár csak egy pár évig maradtam volna e földön, míg gyermekeimet felnevelem,“ így szól az atya, a család támasza — s ime övéi már szíve utolsó dobbanását várják minden pillanatban. Egy szóval itt nincs örökös városunk. Senki sem vigasztalhat másokat azzal, hogy veletek maradok, eljő az óra, melyben azoktól, akiket e földön legjobban szeretünk, el kell válnunk. Van ugyan némi vigaszunk, de nagyon gyöngé az a vigasz, hogy „Köztiünk marad szép emléke, melyet a sir el nem zár.“

Mennyit áldoznék, ha itt volna mellettem s érezném lehelletét, hallonám hangját, szoritanám kezét. De e földön nem maradhat, mi emberi. Örökös járás-kelés, érkezés és elválás. szüüetés és halál nyilvánul e földön és miként a csillagok az égbolton. a világtérben céltalanul és örökké bolyonganának, ha nem a nap körül keríngének, mely őket vonzza s e vonzó erőnél fogva évszakok szerint bizonyos távolságban tartja őket magától, így volnánk mi is, halandó teremtmények; magunkra hagyva, szomorkodva állanánk e zavrros, hullámozó ködtengerben, ha az élet folyamában s árában nem volna egy szikla, melynél a futó habok szétpattannak, ha az előttünk elsiető árnyserű alakok között nem volna egy tán' forgás nélküli, aki oldalunkhoz áll, szívet feltárva, megvigasztal: Én veletek maradok, csüggedő, segítségre szoruló emberi nem. Vagy van-e köztünk olyan, aki nem szívesen támaszkodnék egy erős, élő szívre, mely előtt saját szívét feltárhatja, mikor tudja biztosan, hogy vigasztalást s segítséget talál? Van-e valaki köztünk, akinek nem volna szüksége szilárd támaszra, ha a szélvész bömből s a habok feje fölött összecsapnak?!

Apák, anyák, öregek, ifjak, leányok azt kérdezem: Nem volt-e részetek a fájdalomban, keserűségben, csalódásban, elhagyatottságban? Boldog, aki azt mondhatja: nem! De azok közül csak kevesen vannak; mert minek szépsítjük a dolgot, miért altatnók magunkat az ég alatt, sok a szenvedés s nem kevés a köny. Senki se megy át a másvilágra ezek nélkül; mindenkire nézve üt az utolsó óra, amikor senki nem segít, senki nem segíthet. De az utolsó óra előtt néhány nappal oly fájdalom szállja meg, mire nincs gyógybalzsam a mezők fűvében, amikor emberi kéz nem segíthet; ez utolsó óra előtt van olyan időszak, amikor semmink se marad, amikor a legközelebb álló rokonok s barátok is elhagynak, az emberek elfordulnak tőlünk, amikor hitünk ingadozni, reményünk eltűnni, szeretetünk elpusztulni látszik; amikor üresek vagyunk, mint a cserépedény s szemünkbe könnyek tölülnek, mert még az örök kegyelem sem akar bevilágítani a semmivé lett léleknek sötét zúr-zavarába. Óh! szenvedő felebarátom, ezek az életnek olajfahegyi órái, amikor a szív csak úgy mer felkiáltani: „Én Istenem, én Istenem, miért hagytál el engemet!?” Ilyen időt mindenkinek meg kell érní s végig kell harcolnia, máskülönben nem tudja, mi az élet s mit jelentenek a füleibe csengő szavak: „Én veletek maradok minden napon a világ végezetéig.” A világ összes gazdagságáért nem cserélnéd el e szavakat. A föld minden javai semmik lesznek rád nézve e boldogító tudattal szemben: Ó veled van. Nem hagyja el a gyengét, ez az én bizalmam.

Én veletek vagyok minden napon! Mily vigasztalásteljes e szó: minden napon! Ó, aki barátságosan vezet, kegyelmet osztogat, békét hoz, az örömmek és szenvedésnek, a gyönyörnek és fájdalomnak minden változásában közelünkben akar lenni, életteljes s életre serkentő közelségben. Nemcsak örömnapokon, mikor verőfényesen süt ránk a nap és vígan pillantunk a nagy világba, hű a fájdalom napjaiba is; nem is ma hanem holnap is és minden időben akar ő vezetni és gyámolítani kegyelmes kezével s kegyelem szavával.

De joggal kérdezhetjük, hogy hábár ilyen ígéret tétetett nekünk, miért mulik el bizalmunk olyan hirtelen, miért félünk, miért vagyunk búskomorak, miért csüggedünk el egyszerűben, miért halmozunk nap-nap mellett bánatot bánatra, miért kételkedünk oly fájdalmasan s keserűen, mintha semmit sem tudnánk ama ígéretről: „Ime én veletek maradok a világ végéig.”

Persze csak hitünk hiányzik. Nekünk e szavak azt jelentik, hogy: Uram én hiszek; légy segítségemre nekem hitetlennek. Igen, hitünk nincsen, a gyermeki vidám rendithetetlen bizalom ez ígéret igazságában, a láthatatlanhoz való ragaszkodás hiányzik mi bennünk. Te kishitű, csak higgy szilárdan s bízzál abban, aki magát igazságnak nevezi, akkor az ő közellétének áldásait élvezni fogod. Ha a gyermek a sötétben félve, reszketve anyjához így szól: Anyám, maradj velem és az anya azt válaszolja: légy nyugton, veled maradok, vajjon hazudni fog-e s a reszkető gyermeket elhagyja-e, avagy nem inkább keblére fogja-e ölelni s minden félelmet s aggodalmát jelenlétével elfogja oszlatni. Itt azonban anyai szeretetnél s anyai erőnél többről van szó. Nézd a tanítványok gyenge csapatját: e szavak erejében bizva meggyőzték a világot. És ha talán úgy vélekedel, hogy nekik nem kellett annyit szenvedniök, mint neked, olvasd el egyszer figyelmesen levelöket s szégyenkedve fogsz kicsiny kereszteddal tovasompolyogni. A szorongattatás, a külső és belső szorongattatás napjait átérték, a milyeneket a sors nekünk nem adott osztályrészlül; de ha a szomorúság kohójában hétszer voltak izzásnak kitéve, a tüzből 7-szer jöttek ki üdén és sértetlenül és amint minden nap új gyötrelmet hozott számunkra, épenúgy minden nap új erővel, új lelkesedéssel, új képességgel töltötte el őket a szenvedés elviselésére, úgy, hogy a sebeket, sérelmeket semmibe sem vették ama nagy nyereséggel szemben és a kísértések, a bilincsek, a halálos inség közt is diadalmasan így kiáltottak fel: „Szomorúságunknak gyorsan múló könnyű terhe a dicsőségnek mindig nagyobb és nagyobb nyomatókát szerzi, minthogy mi nem tekintjük a láthatót, hanem a láthatatlant, mert a látható mulandó, de a láthatatlan örök.”

Az Úr velünk van minden napon!

Ha hát amire ők képesek voltak, mi megtehetjük abban a hitben, hogy urunk, mesterünk közelünkben s köztünk van és ha eljő az utolsó nap, amikor el kell hagynunk e síralomvölgyet, akkor is velünk van, egyengeti útunkat, hogy a halál árnyas völgyéből a lelkek fényvilágába való felmenetelünk dicsőségteljes legyen. amikor a legfelségesebb gondolatokat tisztán, világosan fogjuk látni, s Krisztus megváltott nyájával fogjuk együtt zengen: Az Úr jó. A halálíg é a halálban övével fog ő maradni nemcsak a halál után is, minden időben s minden körülmények között — a világ végeztéig. Van egy vég, amikor a világ folyása, az idő, az örökkévalóságba megy át, van egy utolsó nap és ha ez az ő nagy napja a történelem küzdelmeit lezárandja és ha a nagy Istenről való gondolatok megszűntek az ő teremtésében és az elválás megtörténik, akkor igen, akkor már nem lesz velünk, hanem mi leszünk ő vele örökké, ott, hol ő van, a mennyeknek országában — Ámen.

Németből: Székely Sándor.

Tóth József

Azt hittem, hogy te az élet vagy maga! S most mégis azt kell írnom rólad, hogy meghaltál, hogy el vagy temetve! Azt hittem, hogy a te eddigi munkásan fáradó életed csak hajnali, boldogító álom volt, csak virradata annak a sugaras, verőfényes nappalnak, amelyre az útravaló egy forró apai csókon kívül nem volt egyéb s amely nappalra te többé nem virradhatsz fel...

Azt írom rólad, hogy el vagy temetve s hogy mielőtt elmentél volna arra a másik, ismeretlen túlvilági útra az az apai csók, melyet hét munkába ölt esztendő előtt homlokodra égetett élő biztatásul a te most már már hitében megrendült, szüléd, még csak meg sem ismétlődhetett. Szó nélkül, búcsú nélkül hagytál itt mindenkit: a jó apát, kinek jó fiai között, te voltál a legjobb; a mindnyájunk által oly igen szeretett, hozzád hasonló jószívű testvéreidet; pályatársaidat, kik benned elvesztették fejük koronáját, kik között mindenben a legelső voltál. oh fájdalom még a — halálban is . . .

Szinte megrendül bennem a hit s szeretnék vad, pogány zokogásba kitörni ellened oh Uram, ki felneveled a csecsemőt, erőt lehelsz a vágyaktól duzzadó ifjúba s aztán egyszerre beletemeted a romboló hullámok sirjába . . .

Miért űzöd velünk a te végtelen hatalmadnak a mi sorsunkat intéző kegyetlen játékát ily szomorúságosan? Miért nem engeded, hogy mindenik fiad csöndben végighalladjon az életnek, hosszú nagy országútján?! Uram, mért nem engeded?? Miért, hogy mindig a legjobbakat döntöd feleútján sirba? Miért azokat szakítod le előbb az élet fájáról, kikhez legszebb reményeink fűződnek?

Hogy kevélykedj királyi trónod mindeneket legyűró hatalmán? S minket csak azért teremtettél, hogy szélséyednek hitvány bábjai legyünk?

Uram, bocsáss meg, ha egy pillanatra megingott a hitem! Uram bocsáss meg nekem! Hiszen Te, ki belátsz ami szivünkbe, Te tudhatod, hogy mit szenved a szív olyankor, mikor látja maga mellől sirba hullani azokat, kik többet érdemelnek, mint ő.

Uram, bocsáss meg nékem. . .

Az ő halála a te akaratod volt s nem az ő bűne!

S most, hogy kétségbeeső fájdalommal állunk itt egy apa tizenhét évig féltve ápolgatott, immár valóságra soha nem virradó reménysege felett, csak arra kérünk, hogy azt a szomorú fájást, mely most végig futja a lelkünket változatos csöndes megnyugvássá s a fölzokogó jajszót olvaszd át szelid imádsággá: Legyen meg a te akaratod!

Te pedig kihűlt sziveddel nyugodj békén! Álmod legyen altató, szelid s legyen olyan könnyű neked a hant mint amily nehéz az utánad való fájdalom minékünk, kik utolsó búcsúinkat küldjük tenéked:

Isten veled! Az Isten veled!

L. S.

Hervadt rózsa.

*Mikor még a szerelmiünk csak vágy volt,
Ez a rózsa vérpirosan lángolt,
Egy élet volt minden kicsi szirma,
Minden szirmán boldogság volt írva,
Szerelenvágy, szép szerelmes élet,
Melynek tíze perzselően éget,
S mintha ma is régi vágyat szórna,
Ez a rózsa, hervadt piros rózsa.*

*A tavaszról beérve a nyárba,
Szerelmiünknek fölcsapott a lángja.
S egy merengő, méla alkonyatba
Vallomásul ezt a rózsát adta.
Bimbó volt még, de kipattant szépen
Szerelmiünknek lázongó hevében
S kipattanva fűrdött ezer csókba
Ez a rózsa, hervadt piros rózsa.*

*Tűzes nyarunk lassan őszbe olvadt,
Vége lett a régi ábrándoknak.
Az a titkolt, rejtegetett, féltett
Szép valóság szebb emlékké széledt.
Oda lett a rajongás, az álom
S vele együtt első ifjuságom.
Oh, de néha vissza-visszahozza
Ez a rózsa, hervadt piros rózsa.*

László Sándor.

IRODALOM.

Radácsi György: Emlékjelek—Bizonyosságok.

Róla megemlékezni nem így kellene, róla úgy kellene megemlékezni, ahogy hozzá méltó: szépen és hosszan. Szépen, mert ennek a könyvnek minden lapján az írásmesterség romlatlan szépségének akkora tömegével találkozunk, mely méltán megérdemelné azt, hogy ne ilyen töredékes, rövid, pár sorból álló ismertetést írjunk róla, hanem bírálat címen egy, a mi lelkünk mélyéből jövő, bár értéktelen, de őszinte, igaz elismerést, mely nem volna más, mint az ő egyszerűen szép írásos beszédének a mi lelkünkől felcsendülő visszhangja.

De én nem bírálni, csak megemlékezni akarok róla, mint ahogy tette azt ő azokkal, kiknek porai felé odatette az Emlékjeleket; bizonyosságot akarok tenni az ő munkájának értékéről, mint ahogy bizonyosságot tett ő e könyvében az ő maga nagy jó szivéről, mely letéphetlenül hozzáforrott ehez az ősi iskolához, melynek egykor gyermeke volt s ma már első gondozója.

Ez a munka: történet. A sárospataki főiskola s a tizáninenni egyházkerület utolsó negyedszázadának olyféle története, mely a nagyokat siratva, azoknak egyházunkhoz, főiskolánkhoz való viszonyából fény, világosság hárul az egyházra, az iskolára is.

Harminc emlékjel, harminc cipruság! Annak, a kit elsirat, kinek elhantolt koporsója felé odateszi: annak cipruság; de az ő homlokán mind egy-egy babérlevél.

Nem feszegetem, nem boncolgatom én, a tanítvány a mester munkáját. Akitől a szépet én még csak tanulom, hogy bíráljam én azt meg?! Én az ő munkáját bírálni nem tudom, de benne gyönyörködni nagyon is tudok.

A régi legendás próféták biblikus írásainak szivünkbe ható melegsége ömlik ki az ő könyvéből. — A próféták lelke az ő lelke. A próféták szava az ő szava, tiszta, szeplőtelen, mint az a könyv, melyhez hozzáért az ő lelke a biblia. A próféták írásának mélyeséges titkát beszívta magába s minden mondata azokon szűrődik át. Ebben van az ő munkájának mindenekfelett legfőbb ereje: a tartalom mellett külső előadásának biblikus egyszerűségben, mely mindig a könyvek-könyvéből indul ki és oda tér vissza.

Emlékjel ez a könyv, nemesak abban az értelemben, mely értelemben szerző azt munkája címévé tette, emlékjel ez, egy munkás élet emlékjele, melyet szerző maga állított nem azért, hogy magának tetszelegjék, nem azért, hogy hivalkodjék vele, hanem, hogy az összeszedgetett kalászkok immár összekötött kévéjéből kicsépelet magvakat széthintse, elvesse abba a földbe, amelyet ő már megmunkált, amelyen ő már áthaladt, hogy mi, kik lomha, lassú lépésben igyekszünk az ő nyomdokain haladni, a kikelt magvakat ápolgassuk. S mikor mi azt há-

lás szívvvel ápoljuk: a magvető mindig eszünkbe jut. — Emlékkjel ez a könyv, az ő fáradhatatlan, nagy jóltevő munkásságának elpusztíthatatlan emlékkjele s bizonyosság a talentumokkal hüen sáfárkodó munkásról.

Nem bírálni akartam, csak a szívem szerint megemlékezni róla . . .

Fidélió.

EGYLETI ÉLET.

— **A Magyar Irodalmi Önképző Társulat** lanya, petyhüdt évi pályafutása most már nemcsak tényleg, de névleg is bezáródott. A szavalat versenyeken esett át először is a társulat. A szabad tárgyú komoly szavalmati versenyre hárman jelentkeztek: Éles István III. é. th., Farkas Dezső III. é. th. és Ruszkay István IV. é. jh. Úgy felfogás, kidolgozás, mint különösen művészi alakítása révén messze kimagaslott a szavalmatok között a *Farkas Dezső* szavalmata, ki *Coppée F.*: „Sztrájk“ c. költeményét könnyekre fakasztó, bámulatos drámai erővel adta elő. A négytagú bizottság véleménye most egyezett a társulatéval és a csekély számban megjelent hallgatóságéval s első díjra (20 kor.) méltatta. A második díjat — bár erről a társulat jegyzőkönyve aligha szól — *Éles István* nyerte inkább hatva imponáló, kedves megjelenésével, mint a darab igazi mélyét feltáró felfogásával. *Ruszkay Istvánt* is jutalmazták. A vig szavalmati díjért szintén hárman futottak: Farkas Dezső III. é. th., Horkay Lajos II. é. th. és Ruszkay István IV. é. jh. Mint a komoly szavalmatnál, itt is messze kimagaslott versenytársai között egy: a *Horkay Lajosé*. Egy tökéletes, perfekt szavalmat szinte árny nélkül való kifogástalan előadása volt az övé. Első díjban (20 kor.) részesült. *Farkas Dezső* szavalmata tiz koronával jutalmaztatott. A hallgatóság hangulatában megnyilatkozó önzetlen és mindig legőszintébb bírálat ritkán találkozott ily egyöntetűen a kiküldött bizottság véleményével. Bár mindig találkozott volna! De mindig értékesebb a hallgatóság látszólag értéknélküli elismerése a véletlenül megválasztott s bizony igen sokszor tévesen ítélő bizottság jutalmazásánál. S mi javasoljuk is, hogy mivel jövőre a társulat alapszabálya revízió alá kerül, az eddig írásban meglevő, de gyakorlatilag soha nem alkalmazott azt az alapszabály-pontot, mely a kiküldött bizottságok véleményét helybenhagyás végett a társulat elé útalja: teljes egészében hagyja meg, sőt kívánja annak gyakorlati alkalmazását is. Az év folyamán dicséretben két vers részesült; a társulat a legjobb vers díját *Takács Mihály* lapunkban is közölt „*Szerelémvágó*“ c. költeményének adta ki, míg a legjobb próza díját *Éles István* és *Nagy Lajos* társalmati tagok között egyenlő arányban osztotta meg. Amaz inkább a külszin, a csillogó nyelv, emez tartalmas voltáért érdemelte ki a jutalmat (10 kor.) A főjegyzői egész évi tiszteletdíjat társulat félév óta jegyzőkönyveket író főjegyzőnek, Papp Ferencnek szavazta meg. Ő e díjra, bárcsak félév óta jegyző, a legnagyobb mértékben rászolgált úgy kitünően stilizált jegyzőkönyvei, mint egész év folyamán tanusított sokoldalú, dicséretre méltó, úgy írásbeli, mint élőszóval előadott munkássága által. Reméljük a jövő évben e munkássága csökkenni nem fog. Végül: érzem és tudom, hogy az egész irod. társulat érzelmét tolmácsolom akkor, amikor nagyrabecsült tanárelnökönknek, Dombly László főgimnáziumi tanár úrnak hálás köszönetünket fejezzük ki azért az odadó fáradozásért, mellyel az ez évben oly

élesen kifejlődött ellentéteket kiegyenlíteni igyekezett. Csak az ő higgadt nyugodtságának, bölcs megfontoltságának kell köszönünk azt, hogy ez egylet viharos esztendeje békésen végződhetett be. Legyen köszönet és hála neki érte! Ez utolsó tudósítással befejeződött az én tudósítói szereplésem is. Bár másokat írhattam volna egész évben, szebbet, jobbat, — nem rajtam mulott, másokon. De hiszem, szeretem hinni, hogy az, kire e tudósítást jövő évi szerkesztő reabizsa, ékeőbb munkásságról, nagyobb buzgalomról és eredményekről fog számot adni. Adjon Isten bővebb szüretet jövőre.

— **A Gimn. Erd. Önk. Kör** befejezve ez évi fáradhatatlan munkásságát, áldozócsőtörtökön tartotta meg szokásos szavalmó versenyét. A komoly szavalmat díját (10 kor.) *Pataký Sándor* VIII. o. tanuló nyerte. E díjra érdemessé őt nem annyira az előadott Jarab kidolgozásában nyilvánuló finom érzék és tapintat tette, hanem inkább az előadás minden kis részletében észlelhető, buzgó tanulmány és igyekezet, — érdemessé tette, ha nem is absolute, de viszonylagosan. A vigszavalmati versenyből ketten kerültek ki győztesen: *Gombos Ferenc* VIII. és *Bodnár Jenő* VII. o. tanulók. Amabban még a dilettáns szavalmó kezdetleges hiányai is bőven nyilatkoztak, de a felfogás ötletes eredetisége s a pódiumon tanúsított nyugodtsága mindenesetre elismerést érdemel. Bodnár Jenő különben ügyes és érdekes előadása egy csomó szertelenkedő hadonászással és izléstelen mimikával duslakodott. Azonban a szavalmatnak úgy részleteiből, mint egész előadásából sokszor felcsillamlott a csiszolatlan tehetség alkotni tudó, de még ki nem forrott ereje. Mindkét szavalmó egyenlő mértékben jutalmazta a társulat. Az év utolsó pályakérdésére, a physikaira, egy munka érkezett s ennek jóakarató igyekezete, elismerést érdemlő buzgósága ha nem is a díjra, de dicséretre teljes joggal számíthatott. Megdicsértetett. Szerzője: *Finkey József* VII. o. tanuló. Az egész év folyamán beérkezett mindennemű prózai írásművek közül a legjobb a társulat minden évben jutalomban részesítvén: *Kukri Ferencet* 10 kor. jutalommal tüntette ki. (A legjobb vers díjáról tudósítónk nem szól). Az egylet jövő évi ifjúsági elnökét mindég a megelőző év utolsó, zárülésén választja meg. Ez évben az egylet impozánsan megnyilatkozó bizalma *Tóth József* VII. o. tanulót emelte e szép, díszes állásra, mint aki e kitüntetésre egész évi példás szorgalma, lelkesítő munkássága, s az egylet ügyeiért lelkesedő tevékenysége által arra osztálytársai között legméltobbnak ígérkezett. De azlsten azt másképen akarta. Kit osztálytársai szerettek, azt az Isten is nagyon szerette, — elvitte magához: hullámsírban lelta halálát. A gyászoló egylet egy szép élővirág koszorúval fejezte ki szomorú fájalmát elköltözött elnöke felett.

HIREK.

— **Az érettségi vizsgálat** főgimnáziumunkban jun. 21-én, reggel kezdődött és szombaton délben ért végett. A vizsgálat eredménye nagyon kedvező. Teljes vizsgálatot állott 27 tanuló (köztük 4 ismétlő), ezek közül *jelesen* érett lett 5 (név szerint: Enyedy Andor, Kóródy Andor, Kukri Ferenc. Páhy József és Trócsányi Dezső), *jól* érett 8, egyszerűen érett 12 tanuló; 2 egy tantárgyból javító vizsgálatra utasított. *Javító* vizsgálatot tettek ketten, kettő eredménnyel;

pótló vizsgálatot tett a latin nyelvből 4 reáliskolai tanuló: mind a 4 javító vizsgálatra útasított.

— **Új tisztviselőit** a középiskolai szék jun. 29-én tartott gyűlésén választotta meg az 1906—7. isk. évre. E választás alapján főiskolai szénior lett *Karászy Benő* végzett hittanhallgató; főiskolai alkönyvtáros pedig: *Ruszkay István* végzett joghallgató. Az eddig is szép eredményeket felmutató ifjakat új állásukban is szíves örömmel köszöntjük, míg a nevezett állásokról távozó Magda Sándor volt főiskolai széniorról és Mikola Gyula alkönyvtárostól sok szerencsekívánatok közt veszünk érzékeny búcsút.

— **Ak. Ifj. Olv. Egylet** június 24-én tartott gyűlése jövő évre könyvtárnokává a távozó Bódi Dénes helyébe Mertens Arthur III. é. joghallgatót választotta.

— **C. Mizsák András** főiskolánk jelesen végzett theologus növendéke tanulmányait tovább folytatni, tudományszomját oltani külföldi útra megy a következő isk. évben s mint ilyen az utrechti egyetem hallgatója lesz. Gratulálunk! Kísérje szerencse útjában!

— **Osztöndíjak.** Az évváró ünnepélyen kitűnő szorgalmukért osztöndíjban részesültek: *I. Az akadémiából.* 1. Hittanhallgatók. IV. évesek: Mizsák András 40 kor., Karászy Benő 35 kor., Veress Károly 30 25 kor., Simon József (mint beregi ifjú) 8 K. III. évesek. Papp József 40 kor., Máthé Miklós 30 kor., Lengyel István 30 kor. II. évesek. Papp Ferenc 20 kor., Radó József 20 kor. I. évesek: Hubay Mihály 30 kor., Dali Gyula 20 kor., Tóth János 20 korona, Czinyéri Barna 15 kor. 2. Joghallgatók. IV. évesek. Ruszkay István 40 kor. III. évesek: Bálint Bertalan 40 kor., Herczegh Károly 40 kor., Szabó Lajos 40 kor. II. évesek: Kapitány Andor 24 kor., Fehér Pál 24 kor. I. évesek: Csendes Győző 40 kor., Cziáky Ferenc 40 kor., Madarassy Elemér 25 kor., (gömöri „Lenkey-alap”-ból 6 K 72 f.). Kollonay Gyula 24 K. *II. A főgimnáziumból:* 1. A *Hubay Miksa-alapítvány* 80 koronás díja, amely a „legszorgalmasabb, de legszegényebb, pályázás útján a legjobb természettudományi és számtani munkát készítő, feddhetetlen VIII. oszt. helv. hitv. tanulót” illeti, megosztott *Páhy József* és *Mészáros György* közt, úgy hogy az előbbi 50, az utóbbi 30 koronát kap. 2. A *Dókus Gyula—Spiltenberg Sofia-alapítványból* 40 koronát mint a „legjobb érettségi vizsgát tett ifjú”, Trócsányi Dezső VIII. o. t. 3. Az *özv. Pálkői Antalné-alapítványból* 24 koronát mint „a sárospataki főgimnázium VIII. osztályának legjobb tanulója”, Kukri Ferenc VIII. o. t. 4. A dr. *Ballagi Géza alapítványból* 80 koronát mint a „főgimnázium kitűnő növendékei közül a szorgalmánál és magaviseleténél legkitűnőbb”, Rozgonyi Sándor VII. o. t. 5. A *Sárospataki Takarékpénztár-Részvénytársaság alapítványából* 40 koronát mint „sárospataki illetőségű, szegénysorsú, jó előmenetelű s magaviseletű növendék.” Bálint Zoltán IV. o. t. 6. A *francia nyelvben* való kitűnő előhaladásukért a *Klobusiczky-alapítványból* a haladók közül Kukri Ferenc VIII. o. t. 25 20 koronát. Szepesy Pál VI. o. t. 15 koronát. 7. A *Váradyi Károly-alapítványból* a német nyelv tanulásában felmutatott legjobb eredményért a VII—VIII. oszt. növendékei közül Deme László VII. o. t. 20 koronát, az V—VI. osztály növendékei közül Csabay István V. o. t. 20 koronát s a III—IV. osztály növendékei közül Molnár Ferenc III. o. t. 20 koronát. 8. A *Novotny Lajos-alapítványból* 40 koronát mint „jóviseletű,

szorgalmas, szegény és kitűnő előmenetelű tanuló,” Szánthó Ferenc V. o. t. 9. A *Rudnóthy György-alapítványból* mint „jó tanuló árva gyermekek,” Barth Ernő V. o. t. 40 kor., Jármy Zoltán II. B. és Trócsányi György I. B. o. t. 30—30 koronát és Smegner Lajos II. B. o. t. 26 koronát 10. A *Klobusiczky-alapítványból* mint jeles előmenetelű tanulók egyenként 29 kor. 20 fillért kapnak: Tóth József † VII. o. t., Hubay Géza s Molnár István V. o. t., Ladanyi Mihály és Komár Iános IV. o. t., Riszdojfer József III. o. t., Riedl Miklós II. A. o. t., Horkay Béla II. B. o. t., Kósa Gábor I. B. o. t. és Horváth Lajos I. A. o. t. 11. A *Mizsák István-alapítványból* 24 korona 36 fillért Nagy László III. o. t. 12. A *Bornemissza József-alapítványból* mint „egy alsó-borsodi szegényebb sorsú lelkész szorgalmas, jó erkölcsű gyermeke,” Fekete István VI. o. t. 16 64 kor. 13. *Furkas Imre alapítványból* mint „szegény, jó tanuló,” tankönyvekre és tanszerekre 8 kor. Komár János IV. o. t. *III. A tornából jutalmat nyertek:* 1. A *Vitányi Bertalan-alapítványból* mint a VIII. osztály legjobb tornásza, Pataky Sándor 12 koronát. 2. A *Gyalay-alapítványból* kaptak: Futásért (40 m.) Sebők József I. A. o. t. 3 korona. Barna Kálmán I. A. o. t. 2 kor., Maklár Béla I. B. o. t. 3 korona, Királyi Sámuel I. B. o. t. 2 korona. Rúdony kúzsásért: Kovács Vince II. A. o. t. 3 kor., Laskay Antal II. A. o. t. 2 kor., Szabó Sándor II. B. o. t. 4 kor., Stunda István II. B. o. t. 2 koronát. Kötélen kúzsásért: Kerekes András III. o. t. 5 kor., D. Körösy József III. o. t. 3 kor., Szabó Sándor III. o. t. 2 kor. Futásért (60 m.): Olesváry László IV. o. t. 5 kor., Nemes Béla IV. o. t. 3 kor. Távolugrásért: Beregszászy Endre V. o. t. (465 cm.) 8 kor., Bodnár János (460 cm.) 4 korona. Magasugrásért: Szinyéri György VI. o. t. 8 kor. 80 fillér, Tariska Lajos VI. o. t. 4 kor. Rúdugrásért: Páhy József VIII. o. t. 10 kor., Antalffy Gyula és Sára Lajos 5—5 koronát. — Egy magántársaság adományából az ének terén felmutatott szorgalomért és kitűnő eredményeért Mészáros György VIII. o. t. kapott 5 kor., a zene terén felmutatott szorgalmáért és kitűnő eredményeért Matusz István VIII. o. t. 5 kor. — A főiskolai énekarban szorgalmi díjat kapott: Ruszkay István IV. jh., Körösy György III. theol., Kovács Béla III. theol., Novák Lajos II. theol. 15—15 koronát.

— **Főiskolánkban** az iskolai évet bezáró ünnepek jun. 24-én folytak le. Délelőtt résztvett a főiskola előljárósága, tanári kara és tanuló ifjúsága a városi templomban tartott alkalmi istentiszteleten, amelyen az ünnepi szónok, *Nagy Béla* theol. rk. tanár volt. 11 órakor a főiskolai imateremben tartotta meg dr. *Meczner Sándor* közigazgató évi jelentését. Ugyanott történt az osztöndíjaknak kiosztása; nemkülönben a pályanyertes akadémiai hallgatók között a pályadíjak kiosztása is. — Délután fél 4 órakor volt ugyancsak a főiskolai imateremben az ifjúság bezáró-ünnepélye, ének és szavalati előadásokkal. Az ünnepélyt a főiskolai énekkar nyitotta meg Bartay „Imá”-jával. Az összevágó előadás után *Eles István* hh. szavalta Kiss József „Jehová”-ját. Ezután az énekkar egy Népdalegyveleget adott elő szép sikerrel. Majd *Horkay Lajos* hh. vig szavalata következett. Szavalatával mindvégig derült hangulatot keltett. Az ünnepélyt az énekkar zárta be Falk „Bordal”-ának hatásos előadásával. Az ünnepély végeztével, amelynek műsorából ez alkalommal az ifjúsági zenekar szereplését sajánalattal nélkülözte a közönség, — *Fejes István* főisko-

lai egyházi algonok mondott köszönetet a közönségnek szives megjelenésükért s a főiskola ifjúságát továbbra is jóindulatukba ajánlotta.

— **Új leltárt** állított össze az ak. ifj. könyvtár könyveiről ez éven **Bódi Dénes** ak. ifj. könyvtáros. A leltár terjedelme 16 nyomtatott ív, azaz 128 oldal, mely az ak. ifj. olvasó-egylet alapszabályait is magában foglalja. E leltár szerint a könyvtárban jelenleg van:

Eredeti regény	1240	mű,	1491	kötet,	1240	drb
Fordított	722	"	903	"	720	"
Eredeti színmű	152	"	175	"	165	"
Fordított színmű	66	"	78	"	70	"
Eredeti költemény	294	"	304	"	301	"
Fordított költemény	72	"	72	"	72	"
Történelem	574	"	621	"	591	"
Jog	453	"	469	"	460	"
Theologia és bölcs.	464	"	469	"	461	"
Vegyés	490	"	527	"	495	"
Foiyóirat	552	"	581	"	55	"
Utleírás	78	"	84	"	78	"
Lengyel B.	145	"	158	"	150	"
Német	258	"	314	"	263	"
Összesen	5560	mű,	6246	kötet,	5621	drb.

A leltár 1000 példányban nyomtatott és a következő iskolai évben kerül kiosztás alá az ak. tagok közt.

— **Nyilvános nyugtázás** a sárospataki akad. torna-egylet 1906. május 20-án tartott zászlótelavatási ünnepélyén begyűlt összegéről. **Zászlószegeiket megváltották:** Dr. Kun Zoltánné zászlóánya 100 kor., Szemere Miklós 50 kor., Br. Vay Béla 40 kor., Dr. Kun Zoltán, Lácza Sz. László, Tolcsvai Nagy Barna, Hg. Windischgraetz Lajosné, S. A. Ujhelyi Honv. tisztikar, Spataki takarékpénztár, Fejes Kálmán, Lakatos Béla, Neubauer Miksa, Id. Meczner Gyula, Philipp Hugó, Hodinka Ágoston, Spataki ifj. egylet, Spataki theol. egylet 20—20 kor.-t, Zoványi Jenő, Dr. Tüdös István, Dokus Gyula, Bernáth Béla, Dr. Rác Lajos, Zsoldos Benő. Bálint Dezső, Katona György, Dr. Meczner Sándor, Debreczeni Bertalan, Dr. Székely Elek, Br. Sennyei Miklós, Br. Sennyei Gézané, Buza János, Ellend József, Goldblatt Ferenc, Dr. Kondor Miksa, Dr. Kiss Sándor, Both József, Maklár P. Miklós, Trócsányi Bertalan, Bukoveczky Nándor, Prókai Antal, Dr. Molnár Hugó, Szabó Zsigmond, Moldovány Zoltán, Filler József, Riezdorfer József, Hodossy Béla, Brozorád Rezső, Szinnyi Gerzson, Csatáry Ferenc, Görömbey Balázs, Ifj. Meczner Gyula, Radácsy György, Szívós Mihály, Fejes István, Végh Bertalan, Kándó Béla, Aradi torna egylet, Kassai Atl. Club, Pavletits György 10—10 koronát; Csontos József, Deák Géza, Bogyai Zsigmond 8—8 koronát; Illyefalvi V. Géza 6 koronát; Debreceni torna-egylet, Szinnyi Endre, Novák Lajos, Dr. Szánthó Gyula, Harsányi István, Dr. Piskóti Ferenc 5 koronát; Nagy Béla, Dombó László, Zelles Lajos, Nagy Lajos, Szilágyi Benő, Novák Sándor, Maller Sándor, H. Bathó János, Elekes Imre, Kiss Elek 3—3 koronát. **Felülfizetések:** Bernáth Béla 10 koronát, Tolcsvai N. Barna 8 kor., Dr. Meczner Sándor, Riezdorfer József, Brozorád Rezső, Horváth Mátyás 5—5 kor., Katona György, Filler József, Szinnyi Gerzson 3—3 kor., Lácza Sz. László, Hodossy Béla, Farkas Lajosné, Páhy Dezső, Batáry Gyula, Kossuth Elek, Pozsgay János 2—2 koronát, Zelles Lajos, Klein Mihály, Nemes György, Nemty József, Matuska Miksa, Soltész Róza 1—1 koronát, Papp Gerő 20 fillér.

Katona György úr **Varga Imre** egyl. ifj. elnöknek egy drb. aranyat (20 kor.) ajándékozott egész évi fáradhatatlan munkásságáért és ügybuzgóságáért.

Az ünnepély alkalmával elfogyott **57 drb** család-jegy és **152 drb** személyjegy. Eddigi összes bevételünk: **1636 kor. 20 fill.**, de a tiszta jövedelmet még nem lehet megállapítani, mert még mindig érkeznek zászlószege megváltások. A tiszta jövedelem ez idő szerint — a szép selyem zászló árán (350 kor.) kívül — körülbelül 800 koronára tehető.

Fogadják azért szíves köszönetünket mindazok, kik anyagi támogatásaikkal szívesek voltak gyámolítani nemes törekvésű egyletünket. valamint azok is, kik megjelenésünkkel ünnepélyünk fényét emelték, sikerét biztosították.

Isten áldását kérjük szent és magasztos czélokért, küzdő egyletünk pártolóira!

Sárospatak, 1906. június havában.

A vezetőség.

— **Előfizetéseiket újabban beküldötték.** Nagy Béla theol. tanár (két évről) 8 korona, Komjáthy Lajos 6 korona, N. N. 4 korona (június 24-ről).

Szerkesztői üzenetek.

Okos Gyula. Sem az Ön cikkét, sem pedig Nemo-nak önnök e cikkére adott válaszát nem közölhetjük. Oly alacsony színvonalon áll a vitakozás, hogy józslésünk tiltja azt olvasó közönségünk elé vinni. Am ha gondolják, hogy más szerkesztőség helyet enged ilyen üres, minden alapos ismeretet nélkülöző vitakozás-félének, kivételesen még a kéziratot is szívesen visszadjuk.

M. A. Kér. Megtaláltuk a harmadik itt hagyott dolgot is s legközelebb postán küldjük. Üdvözet.

Keék I. Te esaltál meg, nem mi téged.

N. N. Az előfizetését köszönettel vettük, de nyugtázni, mivel a szelvény véletlenségből elkallódott, csak így tudjuk. Szíves elnézését kérjük.

NYOMTATVÁNYOK

a legjutányosabb árban
izléses kivitelben készülnek

a sárospataki ref. főiskola i nyomdájában.

HALTENBERGER BÉLA

ruhafestő, vegyi tisztító és gőzmosógára

KASSÁN. ALAPITTATOTT 1810-ben.

Hazánknak e szakban legrégibb s közismert gyárában ruhák egészben tisztítatnak és festetnek, továbbá gallérok, kézelők s egyéb fehérneműk a legszebb kivitelben mosatnak és vasaltatnak.

Postacím: Haltenberger Béla, Kassa.